

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ÇUKUROVA FOLKLORU ÜZERİNE MEKTUPLAR

Ağıdı

Paylaşmak

**MUSA TOLU
BEKİR İŞLEK**

2 . Cilt

**ÇUKUROVA
FOLKLORU
ÜZERİNE
MEKTUPLAR**

**Ağıdı
Paylaşmak 2**

**MUSA TOLU
BEKİR İŞLEK**

2. cilt

Düziçi Folklor Kitapları – 6

**Çukurova Folkloru Üzerine Mektuplar
Ağıdı Paylaşmak 2**

Musa Tolu – Bekir İşlek

ISBN:

Yayıncı Sertifika No:

Düzelti: Ali OZANEMRE

Yayına Hazırlayanlar: Gıyasi AYDEMİR–Mehmet TAŞAR

Kapak Tasarım: Resul

Baskı:

**ÇUKUROVA FOLKLORU ÜZERİNE MEKTUPLAR
AĞIDI PAYLAŞMAK 2**

YAZANLAR:

Abdullah BUDAK

Ali OZANEMRE

Bekir DAĞSEVER

Bekir İŞLEK

Halis AÇACAK

Hilmi ANAÇ

İsmail ARSLAN

İsmail GÖRKEM

Mehmet GÖL

Musa TOLU

Osman GÖKÇE

MUSA TOLU

BEKİR İŞLEK

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	13
“Çukurova Folkloru Üzerine Mektuplar - I”ın Düzeltileri Hk. (A. Ozanemre) .	17
Anana Her Yer İteğa (A. Ozanemre).....	18
‘Anana Her Yer İteğa’ Hk. (B. İşlek)	19
ÇFÜM 2. Cildi Başladı / 1. Mektup (B. İşlek)	20
ÇFÜM 2. Cildi Tırnsa Geçti (B. İşlek).....	21
ÇFÜM 1. Cildinin Düzeltisi Hk. (M. Tolu).....	22
ÇFÜM’nin 1. Cildini İkiye Bölelim Önerisi (B. İşlek)	23
‘Göz Değmesi’ Hk. (M. Tolu).....	23
‘Göz Değmesi’ Hk. (B. İşlek)	25
‘Allahöküzü’ Hk. (A. Ozanemre).....	26
Nadim Ağa’nın Mahcubiyeti (M. Tolu).....	26
‘Nadim Ağa’nın Mahcubiyeti’ Hk. (B. İşlek).....	28
Şundan Bundan (O. Gökçe).....	28
Hesap Ödemenin Adabı (M. Tolu).....	30
Sıra Bende Cabbar (M. Tolu).....	31
Zeytinin Anavatanı Olur mu / Misafir Yazı (B. İşlek)	33
‘Zeytinin Anavatanı Olur mu’ Hk. (B. İşlek)	34
Vardı Haaa / ÇFÜM I İçin 3. Dilim Düzelti Önerileri (A. Ozanemre)	34
Geldi Haa (B. İşlek).....	36
Taptuk Kapısı (M. Tolu)	38
Memmet Bana Bir Kapı Daha Aratma (M. Tolu)	39
Fadime Hatun’un ve Hatice’nin Ağıdı (İ. Arslan).....	39
Hoş Geldin İsmail Arslan (B. İşlek)	42
Nuh Tufanı ve Makbuz Davası (İ. Arslan)	44

Ağıtları Paylaşmak (B. İşlek)	46
Kitap Basımı Sorununa Çözüm Önerisi (M. Tolu)	47
Kim Kaça Basıyor (B. İşlek)	49
ÇFÜM 1. Cildin Sunum Yazısı Hk. (B. İşlek)	50
Öyle Bir Sofra ki Yemekle Bitmez (A. Ozanemre)	51
‘Zeytinin Vatanı Olur mu’ Yazısı ve Daha Ötesi Hk. (A. Ozanemre)	52
Pıtıcak / Anonim Masal, Anlatı (A. Ozanemre)	53
Nuh’un Tufanı ve Diğerleri (M. Tolu)	55
2. Cilt 70 Sayfayı Aştı (B. İşlek)	59
İsmail Arslan’ın ‘Heyka’sı Hk. (B. İşlek)	60
Ağasız Düğün Olur mu (İ. Arslan)	60
Lafı Çilpekli Vermek (M. Tolu)	63
Böyleyken Böyle (B. İşlek)	64
İçine Sine Dövememek (A. Ozanemre)	66
Zubdan / Anonim Masal, Anlatı (Ali Ozanemre)	67
‘Lafı Çilpeksiz Vermek’ vb Hk. (B. İşlek)	70
‘Çelpekli’ Yerler Kızartılır (A. Ozanemre)	71
Kanlı Kara Mustafa / Anonim Masal, Anlatı (A. Ozanemre)	72
Hacı Vakkas’ın Çocuk Doğurduğu Gece / Anonim Masal, Anlatı (A. Ozanemre)	75
Lafın Körü (A. Ozanemre)	77
Lafın Körü, Çelpeklisi, Gardağı vb Hk. (B. İşlek)	79
‘Laf Vermek’ Üzerine (M. Tolu)	80
Laf Olsun (B. İşlek)	81
Lafın Belini Kırma (B. İşlek)	81
Horantaya Davet (B. İşlek)	82
Bu da Benden Yılın Son Yazısı Olsun (A. Ozanemre)	83
Musa’nın Heykeli Dikilsin mi (B. İşlek)	85

İyi Tecirli Olmak (H. Açacak)	87
Zorunlu Açıklama (O. Gökçe).....	88
Yaşar Kemal Göğceli (İ. Arslan).....	89
Tecirli Şikayeti ve Yıkanması (M. Tolu)	91
‘Tecirli Şikayeti ve Tecirli Yıkanması’ Hk. (H. Açacak).....	92
Musa’nın Yanıtı Belli / Binin Yarısı Beş Yüz (B. İşlek).....	94
Dışlığı Gelmeyen Yazsın Arkadaş (B. İşlek)	95
Tecirli Dediğın (O. Gökçe)	97
Horantanın 2. Cildi Hk. (İ. Gökem)	97
1.ve 2. Ciltler Hk. (B. İşlek).....	98
Tekrarlar Hk. (İ. Gökem)	98
Yazışmaların Dili Hk. (B. İşlek)	99
Horantanın 2. Cildi ve Dil Hk. (O. Gökçe)	100
Yarpız (O. Gökçe).....	101
Sucuk Yemek ve Netameli Azık (M. Tolu).....	105
Veysel Ağa’nın Azzığı (M. Tolu)	105
‘Tecirli Tehdidi’ Hk. (M. Tolu).....	107
‘Tecirli Tehdidi’ Hk. (H. Açacak).....	109
‘Tecirli ama, Atı ınara çıkar’la İlgili (B. İşlek).....	110
Yine Açacak Omar Hk. (H. Açacak).....	112
Tecirli Kızı - Ovanın Ceylanı (H. Açacak)	113
Halis Açacak’ın Öyküsü ve Öyküdeki “Könet” Sözü Üzerine (O. Gökçe)	115
Osman Gökçe’ye Mektup (B. İşlek).....	115
Açacak Omar’ın Ölümü, Sucuk Destanı, ‘Ben Çukurova’ Şiiri (İ. Arslan).....	116
‘Könet’ Sözü Hk. (H. Açacak)	123
‘Açacak Omar’ın Öldürölüşü’ Hk. (H. Açacak)	123
Kabak; Tadı, Söylemleri, Türküsü (M. Tolu).....	125
Dövüşmüyorum (M. Tolu)	128

Beni Silin / Ayrılıyorum (H. Açacak)	129
Kabağın Son Tadı (B. İşlek)	130
Kabak Tadı ve Karışık İşler Hk. (M. Tolu)	132
Horanta Kitabı İki Cilt Olsun mu / Olmasın mı (M. Tolu)	134
Ağıtlar Avcısı Yaşar Kemal (İ. Arslan)	135
Yaşar Kemal ve Kemal Tahir (B. İşlek)	139
‘Yürü Ceyhan’ Şiirinin Tamamı Hk. Soru (İ. Görkem)	140
Sıkışık Zamanlar Arasında (A. Ozanemre)	140
‘Köleli Gelin’le Gıv Etti Musa (A. Ozanemre)	141
Köleli Gelin / Ezelden Yüreğim Pareli Gelin (A. Ozanemre)	144
Âşık Kul Bekir’den Aşiret’in Göç Türküsü (A. Ozanemre)	145
Tırşik Öyküler, Şiirler (M. Tolu)	149
Tırşik Hikayeleri (B. İşlek)	155
Halet Çambel’in İhaneti(!) (M. Tolu)	156
Halet Çambel’e Mektup Hk. (B. İşlek)	159
Bekar Övmesi (M. Tolu)	161
Alıp Atacak Yeri Yok (B. İşlek)	163
İspir Onbaşı’ya Ağıt Hk. (B. İşlek)	163
‘İspir Onbaşı’ya Ağıt’ Hk. (A. Ozanemre)	165
Antik Tragedyalardan Taşlamalara (M. Tolu)	166
Hacı Ahmet Kabalcı ve Taşlamaları (M. Tolu)	167
Paldın Türküsü (M. Tolu)	169
Mor Cabbar’ın Balı (M. Tolu)	170
Muhtar Eskicioğlu (M. Tolu)	171
Memur Mustafacık (M. Tolu)	172
Ömer Kâhya’nın Çeltiğine Taşlama (M. Tolu)	173
Ark Davası ve Osman’ın İhaneti (M. Tolu)	174
Kır Beygir (M. Tolu)	176

Hamedoğlu Mustulu Ağa'ya Sataşma / Loru'ya Taşlama (M. Tolu).....	177
Kâhya Bekir (M. Tolu).....	177
Lakaplar Yakalarda Asılı (M. Tolu).....	179
Hukuktan En Çok Hukukçular Korkar (B. İşlek).....	179
Güzel Yazılar Yazılıyor (B. İşlek)	180
Koca Çerkez İhsan Günsel'in Anımsattığı (M. Tolu)	180
Kokucu Mevlüt'ün Hacı Kardeşleri (M. Tolu).....	181
Tecirlinin 'Hacı'lığı ve Son Durumu (B. İşlek)	183
Hacca Bir Daha Gitmek (M. Tolu).....	185
Biten Başkalaşan Gelenekler (M. Tolu)	186
'Suböreği İkram Ettiler mi' (M. Tolu)	187
Turp ve Kabak Türküsü (M. Tolu).....	189
Âşık Hüseyin Hk. (M. Tolu)	191
Yârim Beni Bilmiyorsan (M. Tolu).....	191
Şimdiki Kızlar (M. Tolu).....	192
Kader (M. Tolu)	193
İki Kız (M. Tolu).....	194
Harboğazı'nda Türkmen Kızı (M. Tolu).....	195
Ev Sahibi Kıza Güzelleme ve Dua (M. Tolu)	197
Eski Sevgilinin Nişan Haberi (M. Tolu).....	198
Ben de Bir Güzele Meyil Bağladım (M. Tolu).....	199
Âşık Hüseyin Hk. (B. İşlek)	199
Âşık Hüseyin Hk. (A. Ozanemre)	199
Farsaklı, Musa'yı Şivşiriyor (B. İşlek).....	200
Kaçan Kızlar Hk. (M. Tolu)	201
Kaçan Kız Zeynep'in Türküsü (M. Tolu).....	202
Kaçan Kız Elif'in Türküsü (M. Tolu)	203
Kaçan Kız Emiş'in Türküsü (M. Tolu)	204

‘Kaçan Kızlar’ Hk. (A. Ozanemre)	205
Könçek Destanı (M. Tolu).....	205
Dillere Dolaşık ‘Könçek Destanı’ (A. Ozanemre)	208
Güzel İşler Yapıyoruz Daha Çok İşimiz Var (B. İşlek)	211
Horantabaşı’nın Kızarttığı Yerlere Bakalım (A. Ozanemre).....	213
Devam Etmeliyiz (B. İşlek).....	214
Âşık Abdal Hüseyin’den Türkmen Güzeli’ne İki Şiir (İ. Arslan)	215
Abdal Süslü Hasan’a İkiz Ağıt (İ. Arslan)	218
Hasibe Hatun’un Aşır Ede Oğlu Abdil’e Ağıdı (İ. Arslan).....	220
Avşar-Cerit Atışması.....	221
‘Kral Kızı / Beyoğlu’ İçin Yardım Talebi (M. Tolu)	229
M. Tolu’nun ‘Yardım Talebi’ne Yanıt (A. Ozanemre).....	230
Kral Kızı / Beyoğlu (M. Tolu).....	231
Derlemeci, Tamamlama (Restorasyon) Yapar mı (B. İşlek)	236
Haramilik Hk. (M. Tolu)	236
‘Restorasyon’ Konusu (A. Ozanemre)	237
‘Restorasyon’ Konusu Hk. (B. İşlek)	238
Oğuzlar’ın Kayı Boyu’ndan Çapa İşçisi Bulmak (M. Tolu)	238
Bir Yıllık Zeytinyağı İhtiyacı Sözü (B. İşlek)	241
Medine’nin Ağıtları (İ. Arslan)	242
Veremli Gelin’in Ağıdı (İ. Arslan).....	246
İ. Arslan’ın İhtamamesine Cevabımdır (B. İşlek)	248
Reddi Miras ve Feragat İlamımdır (M. Tolu).....	249
Şu Zeytinyağı Meselesi (H. Açacak).....	251
Bilmez Ağrısı Döver Sağrısı (B. İşlek)	252
Anaya Zeytin Mektubu (B. İşlek).....	254
İki Kadın Hikayesi (M. Tolu).....	255
Zeytin / Zeytinyağı Konusu (B. İşlek).....	257

İsmail Görkem'den Telli Senem Ağdı (B. İşlek)	259
Zeytin Bir Başka Sözdür (O. Gökçe)	261
Sözel Tarih Yazımı Hk. (B. İşlek).....	263
Pepe Nazmi Hikayesi (İ. Arslan).....	263
Zeytinyağında Rayiç Yükseldi mi Ne (H. Açıkan).....	268
İki Erkek Hikayesi (M. Tolu).....	269
ÇFÜM 1. Cildi Nasıl Basıldı (M. Tolu)	272
1. Cildin Nasıl Basıldığı Hk. (B. İşlek)	275
'Hamo Dayı'nın Dileği'yle İlgili (B. İşlek).....	276
Hamo Dayı'nın Dileği (M. Tolu)	276
Kızısam mı Buz Gibi mi Olsam (B. İşlek)	278
Buz Gibi Oldum (M. Tolu).....	279
"Hayatımın İki Kadını" / Bir Ulu Çınarı Deviren İki Kadın (M. Tolu)	280
Mart 2016 Derlemeleri (B. İşlek)	284
Şerif Ağdı Destana Dönerken (B. İşlek)	290
Abdullah Budak / "Kaynak Kişi"likten Başyazıcılığa Tırmanış (B. İşlek)	291
Hoş Geldin Abdullah Hoca (O. Gökçe)	294
İspir Onbaşı'ya Ağıt 2 (B. İşlek).....	294
Koşu Bittikten Sonra Koşmak (M. Tolu)	298
'Koşu Bittikten Sonra Koşmak' Hk. (B. İşlek)	299
Zeytinyağı Borcum (B. İşlek).....	299
O Adres Bana da Gerek (M. Tolu)	300
'Zeytinyağı Borcum' Hk. 1 (B. İşlek)	300
'Zeytinyağı Borcum' Hk. 2 (B. İşlek)	301
Aşlanık Etmişim / Küsmedim (H. Açıkan).....	302
Ön Cevaptır (M. Tolu).....	303
Yornuk mu Çıkarıyorsun, Yoksa Her Gün mü Böylesin? (M.Tolu)	304
Düziçi'nde 1. Bayrak Vak'ası (M. Tolu).....	306

Düziçi’nde İkinci Bayrak Olayı (M. Göl)	310
2. Cilt Gelin Olurken (M. Tolu)	314
2. Cilt Önsöz Hk. (B. İşlek).....	315
ÇFÜM 2’nin Düzeltisi ve “Hatçe Gelinbacım” Yazısı Hk. (B. İşlek)	316
Hatçe Gelinbacımla Pamuk Sulamak (M. Tolu)	317
Batı’dan da Çukurova Folkloru Derlemek (B. İşlek)	319
Osmanlı Tarihçacılarını Yeniden Okumak (H. Anaç).....	319
Ozanemre’ye ve Gökçe’ye Mektup (B. İşlek).....	328
Ozan Adak İsmail (O. Gökçe).....	329
“Düziçi İlköğretmen Okulu’na Girmek” Hk. (B. İşlek)	338
Düziçi İlköğretmen Okulu’na Girmek (M. Tolu).....	339
(Eski) Düziçi İlköğretmen Okulu’ndaki 17 Nisan Konuşma Metni (M. Tolu)	342
D İ Z İ N L E R	347
ÇFÜM’YE YAZILARIYLA KATKI KOYANLAR	347
ÇFÜM 2’DE GEÇEN KİŞİ VE YER ADLARI ().....	351
ÇFÜM 2’DE GEÇEN YEREL AĞIZ SÖZCÜKLERİ /DEYİMLER ().....	357

ÖNSÖZ

Değerli Okuyucular,

Düziçi/Çukurova Folkloru Kitapları benim derlemelerimle 2008'de başlamıştı.

Bu kitapların bir kısmında bazı arkadaşlarımızın yazıları da yer aldı. Sonra gördüm ki arkadaşlarımla yazdıklarıyla daha zengin, daha coşkulu, daha da tamamlayıcı metinler ortaya çıkıyor. İşte o zaman galebe geldi Tecirliliğim ve dostlarıma siz artık benim yazıcı "horantamsınız" (ailemsiniz) bundan sonra hep beraber yazacağız diye aşlanık ettim. Sonra bağıra çağıra, patır kütür, çalakalem yazmaya başladık. Horanta imecesi tez zamanda sevgiye, giderek tutkuya dönüştü. Sonra da herkes derleme yapmaya ve yazmaya başladı.

Zaman zaman atışarak, bazen yarışarak, çoğu kez de "Malamatlık" bile meşru düsturuyla birbirimizi eleştirerek ama coşkuyla sürdü yazılar.

Emekliler, yeniden hayata bağlandıklarını, büyük bir yaşama sevinci kaynağı bulduklarını ifade ederek derlemenin ve yazmanın keyfini çıkarmaya başladılar. "Yazma sarhoşluğu neremize yetmiyor; başka esriklik de neymiş?" deyip yazma alışkanlıklarını günlük hayatlarının en önemli işi, anlamı, tiryakiliği haline getirdiler. Keyifleri gıcırdı yani. Ama biz çalışanların, işi zordu. İşimizi aksatma bedeliyle horantanın cevval emekleriyle yarışmak zorunda kalıyorduk. Fakat geldiğimiz noktada, yaşamın en büyük zenginliğinin Çukurova'yı yazmak olduğunu biliyor ve bu doyumsuz hazdan mest oluyorduk.

*

Musa'nın büyük dayılarından biri demiş ki: "Dostunun, sadakatini sınamak istersen, sofrada soğanı ortadan dörde böleceksin, elini yavaş tutacaksın, eğer arkadaşın soğan cücüklerinin hepsini yerse hemen kalk git. O arkadaşın dost olmaz!"

Biz de yazıcı horantası olarak cücüğü dâhil olmak üzere "Ağıtları Paylaştık". Yarışarak paylaştık, yardımlaşarak paylaştık. Bir ağıtı, bir hikâyeyi, herkes ulaşabildiği kaynaktan derledi. Birinci derlemenin eksiklerini ikinci derlemeci, ikisinin birden farklılıklarını üçüncü derlemeci tespit etti. Derlemelerin öyküleri ayrı ayrı yazılarak büyük bir zenginlik ortaya çıktı.

Bu yazma ve derleme öyküleri kitaba öyle bir süreklilik verdi ki adeta bir roman bütünlüğü oluştu. Kitabın bir bölümünü çekip alsak bütün kitap birlikte gelir diye düşünüyoruz. Sarı Ahmet'in Ağıtını, Şerif'in türküsünü ve başka pek çok hikâyeyi böyle paylaştık. Bu paylaşım bizi samimi duygularla sadık bir "horanta"ya dönüştürdü. Horantaya

nazar değmesin diye Çukurova usulü çok "ciddi!" tedbirlere başvurduk. Musa Tolu'ya (pek gönüllü olmasa da) Çoban Dede Külliyesinde horoz keserek, muska yazdırdık. Farsaklı Ozanemre'ye kekik tütsüsü yaptık, Osman Gökçe ile ben "Bize Tecirilik yeter de artar bile tedbire gerek yok!" dedik. Çok şükür buraya kadar bir nazara da uğramadık. Horantanın kardeşlik duyguları her an biraz daha gelişiyor ve dostlukları her gün biraz daha pekişiyor.

Bu seyrile yazıp dururken bir de baktık ki 1. cilt 500 sayfaya ulaşmış. Horanta, yazılarını kitap halinde görünce daha da şevklendi. O heyecanla 1. cilt baskıya hazırlanırken; 400 sayfalık 2. cilt de yazıldı. Bu arada kendisinden kaynak kişi olarak yararlandığımız bazı dostlarımız işin önemini kavrayarak çevresindeki diğer insanlardan derleme yaptı ya da dağarcıklarındakini yazdılar ve Horanta'ya katıldılar.

Ağıtçı Abdullah Budak Hoca'nın horantaya nasıl katıldığının, kaynak kişilikten, yazarlığa nasıl terfi ettiğinin öyküsünü ilerde okuyacaksınız.

İsmail Arslan'ın katılımıyla bir köprü daha kuruldu Ceyhan Nehri üzerine. Birbirine kavuştu Düldül ile Karatepe. Bir sini ülüşle oturdu horanta sofrasına İsmail Arslan, bir kucak kır çiçeği ile renklendirdi sayfalarını.

Cevat Şakir gibi gönüllü Halikarnas sürgünü, Halis Açacak bile dayanamadı horanta imecesindeki söze, sohbete. Bir de başa düşünce Tecirli tarafgirliği ve savunmanlığı, geri döndü de tozutarak at oynattı Çukurova düzlüğünde.

Mehmet Göl Hoca da gelince güçlendik. Çeşnimiz, çeşidimiz iyice arttı. Öyle bir takım oluşturduk ki hem yıllar hem yollar düdüldü hedefimizde.

Çukurova sevdalısı İsmail Görkem, Erciyes'in başından ayna tuttu, gönlümüze. Deniz fenerleri gibi göz kırptı yönümüze.

Bu imece ile asla yetinemeyiz. Yalnız Çukurova, yalnızca Çukurovalı değil, bu topraklarda atan her yürek, yaşayan her beden horantamızdandır. Belki bir kuşak bile sürmeyecek bu kültür erozyonundan, kurtarılacak her şey; söz, saz, naz, acı, ağıt, alp, yiğit, korkak, namert, hasret ve vuslata Çukurova düzü kadar, her zaman açıktır kollarımız. Kentli, kasabalı, avam (halk), havas (seçkinler) her katman ve her sınıftan herkesin, anısıdır, anasıdır, atasıdır bu hasret.

*

Çukurova Folkloru Üzerine Mektuplar/Ağıdı Paylaşmak kitabımızın 1. cildini okuyan bazı akademisyen dostlarımız, "Siz bölge ağzını bire bir yazıyorsunuz ama Çukurova dışında yaşayanlar yazdıklarınızı nasıl anlayabilecek?" diyorlar. Haklı bir eleştiri ama biz derlenecek folklor ürünleri için her günün, saatin, dakikanın çok kıymetli olduğunu düşünüyö-

ruz. Daha on, on beş yıl önce dizinin dibine oturup derleme yaptığımız kaynak kişilerin çoğu göçtü. Yaş ortalamamız, 60 civarında. Bizim şu anda yaptığımızı bizden sonraki nesil, istese bile yapamaz. Bu nedenle bulabildiğimiz, ulaşabildiğimiz, gücümüzün yettiği her folklor ürününü derleyip kayıt altına alma düşüncesi ve kararındayız.

Derlerken ve yazarken biçimin teknik ve teorileri ile uğraşmaya vaktimizin olmadığını farkındayız. Eğer buna mutlaka bir tanımlama yapılacaksa bunun adı olsa olsa telaşla toplamadır. Kısa günün karı...

Yazıcı Horantası; eli kalem tutan her Çukurovalı'ya açıktır.

Sizin de katkılarınızı umarak, iyi okumalar.

Yazıcı Horantası Adına **Bekir İşlek.**

“Çukurova Folkloru Üzerine Mektuplar - I”ın Düzeltileri Hk.

(A. Ozanemre)

Kimden: aliozanemre@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com, bilim.ege@gmail.com,
musatolu@gmail.com

Sevgili kardeşim,

Can kardeşim,

Bekir Can,

Düzeltilerin 1.sinde söylemeye fırsat bulamadım ama şimdi belirtiyim, kitabın/kitabımızın düzeltileriyle ilgili ilk akşamın çalışmasında bir koca “araki” içsem ancak o kadar sarhoş olabiliirdim. Bunu şimdi itiraf ediyorum. Düzeltilerin bu (2.) bölümündekileri saptarken de aynı duyumun doyumuna ulaşmadım değil.

Şimdi, düzeltiyle ilgili 2. mektubumu yazarken iflah olmaz kaygılar içindeyim:

Ben bu kitapla ilgili yazıyı nasıl yazacağım ki hakkıyla olsun... Seni, Musa'yı, Çukurova'yı, Düziçi'ni, Düziçi'nin halk kültürü dokusunu nakışlayan bu kitapla ilgili neler yazmalıyım ki dişe dokunur bir değerlendirme çıksın ortaya. Hani antik Yunanlı bir düşünür için söylerler:

Düşünür diyesiymiş ki “Beni bir öğrencim anladı, o da yanlış anladı.”

Sen beni yanlış anlama, anlamazsın zaten, biliyorum.

Demeye çalıştığım şu: Düzeltilmesi gerekir diye bulduğum yazım ve noktalama hataları ukalalık değil; bir güzelliğin, doğruluğun peşinde kara bağırın yere sürüldüğünün resmidir. Yoksa kimsenin kuyruğunun açılıp bir yerinin görüldüğünü göstermeye çalışmadım. Kendi yazdıklarım da benzer hatalar büyük olasılıkla vardır. Ama kişi kendi hatalarını kolay kolay göremez. Büyük olasılıkla böyle olduğu için benim yazılarda düzeltiyi gerektirir pek bir şey bulamadım.

İlle de kitapta yer almasını istediğin tanıtı yazısını yazacağım. Sadece bir haftalık süre istiyorum. Bu da demek oluyor ki kitabın yayımlandığı tarih olarak belirlenen Aralık ayının ortalarını bulacak. Bu arada sizin, düzeltileri en titiz bir biçimde asıl “baskı öncesi”ne yetiyecek şekilde işleyeceğinizi de biliyorum. Ben de bu arada tanıtı yazısını yazarım; böylece kitap yine belirtildiği gibi Aralık 2015’te basılmaya hazır olur.

Sizi (seni ve Musa'yı ve de ‘horanta’ların öbür üyelerini) nasıl da sevdiğimi anlatmama gerek yok, biliyorsun/biliyorsunuz. Ama şunu söy-

lemek dilimin borcu: Musa kardeşim ve sen, bu kitaptaki görüntünüzle gözümde daha da ‘güzelleştiniz’. Aıkça belirtmekten çekinmiyorum.

Bilmem bu “mektuplar”ın arkası gelir mi, böylece başka bir “Mektuplar” kitabı çıkar mı?

Eğer öyle bir şey olursa (büyük olasılıkla bildiğin) aşağıdaki Düziçi fikrasını, fıkra değil yaşanmış öykücüsü kaydet bir kenara.

A.O, 04.12.2015, Adana

Anana Her Yer İteğa (A. Ozanemre)

Kimden: aliozanemre@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com, bilim.ege@gmail.com,
musatolu@gmail.com

Düziçi’nde -artık Yazlamazlı’da mı, Pirsultanlı’da mı, bir Farsak köyünde mi- köylerden birinde ala yaşlı bir teyzemiz “kuşluğa meal” un eliyormuş. Bilirsin, eskiden öğütölmüş unlar değirmenden kepekli gelirdi; kadınlarımız unu eler, kepeğinden ayırır, elenen un ‘kına gimi un’ olurdu.

Teyzemiz, ekmek etmek için yardıma gelecek kızlar gelinler gelmeden unu eleyip hazır ede ki genç hanımlar da onu yoğurup kendisine ekmek edeler (Bir tür imece)...

Teyzemiz, bu hazırlığı yaparken hemen şöyle 15-20 metre ötedeki takada (‘taka’nın ne olduğunu sen yaz), 3-4 delikanlı bir biçimde elde ettikleri rakıyı içmekteymişler. Teyzemiz bir ara “Natuyonuz yavırım?” diye sormuş. Gençlerden biri “Arakı içiyok bibi” diye yanıtlamış kadını. Kadıncağız bir soru daha yöneltmiş: “Ne barakası yavırıım?”

Kadının anlamadığını gören gençlerden bir başkası “Gatık içiyok dezze gatık; sen de içen mi?” diye sorunca kadın; “Ne biliyim; veriniz mi ki?” diye ayran zannettiği şeyi içmeye istekli olduğunu belli etmiş. Gençler, ona da bir bardak vermişler. Ayranı bir dikmeye içme alışkanlığı olan kadın verilen rakıyı da öyle içmiş. Bardağı verirken de ağzını dudaklarını avuçlayarak sildikten sonra şöyle demiş: “Bunu yayan da avradım diyo zaar!”

Böylece, içtiği ‘ayran’ı beğenmediğini ortaya koyan kadını doğal olarak hemen çarpmış rakı. Bu sırada un eleme işini de sürdürüyormuş teyzemiz.

Gençlerden biri: “Ana ana, itea şorda kaldı, sen unu dağlara eliyorsun...” diyerek uyarmış onu.

Kafayı bulan kadın: “Aman yavırım, anana her yer iteğa oldu.” demiş.

Şimdilerde Düziçi dilinde kadının bu sözü “artık fark etmez” anlamında sıkça kullanılır.

Bu da benden Musaca bir anlatı olsun.

Sevgiyle, başarı dileklerimle, selamlarımla...

A.O, 04.12.2015, Adana

(Not: Zeytin kitabı kapağını aldım)

‘Anana Her Yer İteğa’ Hk. (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: bilim.ege@gmail.com, aliozanemre@gmail.com, musatolu@gmail.com

İyi akşamlar Canlar,

Maşallah horantacak yazıyorsunuz.

Osman Emmim beni "gavur" lafımdan dolayı ibra etti arkadaşlar. Yerme değil övme imiş gavur lafı.

Hemi de öyle. Bir işi "gavuruna yapmak" hakkını vererek yapmak değil midir?

Horantanın da amma çok anlamı varmış.

Saygıdeğer Osman Emmim, şimdi Musa ile Ozan, Tecirlili Osman Hocamız aşiret kayırıyor diyebilirler.

Desinler, sözlükler ortada.

Korsan teblig sunuculuğu da neymiş Osman Emmim. Biz Horantacak senin kaleminin gücünü, inceliğini kabul edip alkışlamadık mı?

Tecirliye bu kadar çelebilik ağır gelir. Koca Tanrıya şükür ek yerimiz yok ki yere bakalım.

İkinci ciltte senden bol bol şor bekliyoruz.

Ellerinden hürmetle öperim.

Az sonra Musa'nın son yazısını göndereyim de yornuğunuz çıksın.

Selamlar, saygılar.

B.İ, 05.12.2015

ÇFÜM 2. Cildi Başladı / 1. Mektup (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: bilim.ege@gmail.com, aliozanemre@gmail.com,
musatolu@gmail.com

Canlar,

Ozan Edem yazısıyla Mektuplar kitabının ikinci cildini başlatmış oldu.

Sadece o yazıyla değil o büyük coşkusuyla da bize ımar etti. Musa Can ille de "gıv" verdi diyecekse desin varsın.

Esasen bir kaç gün önce Musa kardeşimiz birinci cildi alınca bana dakikalarca ikinci cildi okudu. Şorun birini diyo birini koyuyor. Ben Musa'ya "gavır" demeye başlıyorum gene izninizle.

Ozan Ede bu Musa gardaşımızın bir "nazar değmesi" şoru var; acar mı acar. Etti ikinci cildin ikinci mektubu. Daha Dünya durdukça durası Osman Emmimin ne diyeceğini bilemiyoruz.

Ben de Kirik Ali'nin Âşık Halil heykasini yazıya aktarırım etti yüz sayfa. Birinci kitaptan borcumu öderim.

Kısaca dostlar, ikinci cilde hoşgeldiniz.

Burada ihmal etmememiz gereken bir görevimiz var: Birinci cildi eli kalem tutanlara elli liradan zorla satacağız. Sonra "b.k yeme yaz" arkadaş diyeceğiz. Deli meli değilim çok ciddiğim. Birinci cildi okurken pek çok arkadaşımız "ee ben de şunu biliyordum" diyerek hatırladığı bir heykayı yazıverse ne büyük bir iş yapmış olur. Yani borcunu öder.

İlle de altı ayda bitirmek zorunda değiliz. Gımıl gımıl ama ısrarla yazarız.

Canlar, ben, birinci ciltte Musa Canın şorlarından Abdal Seydihan'ın "bendi çınar dalı basılı salak" ifadesini açıklarken bu ifadenin "arazinin büyüklüğünü, çok geniş bir alana sahip olduğunu" da anlattığını atladım. Bunun gibi eksikleri de ikinci ciltte tamamlamalıyız.

Ayrıca, Dünya durdukça durası Osman Emmim de diyor ki; "Çocuklar, Musa'nın falan yazısındaki döşşek sözü doğru değil, düşek olacak. Vurunca düşülen yer anlamında."

Bence, Osman Emmim haklı olsa da düşek "miras gelen küçük tarla parçası" anlamında da kullanılır.

Siz neyle uğraşıyorsunuz kardeş, bunlar bu kadar ciddiye alınacak işler mi diyenlerin torunları için dua edelim.

- Hııı... Ozan Ede? Binin yarısı kaç eder sence, Musa beş yüz diyor?

Tashih/düzelti konusunda olsun diğer uyarılarında olsun bize düşeni yapmaya çalışırız. Ozan Ede bir kitabı satır satır değil kelime kelime oku-

yup noktasına virgülüne bakmanın ne demeye geldiğini, nasıl bir emek olduğunu çok iyi bilenlerdenim. Mesele sadece düzeltme tekliflerini ciddiye alıp zaman ayırma, karşı emek verme meselesi değil. Bizden çok edebiyat okudun, hukukçuluğun da fazla olabilir ama benim "tas-hih/düzeltilme ekolleri" dediğim bir konu, mesele var. Var mı, yok mu? Tartışmanın yeri mi? Bence ortası. Cendermeyi çağırmasak bile, deve dişi gimi hocalarımız, edebiyat profesörlerimiz var.

Özetlersem; Hakan Alpin Bey, ben tashihleri bilerek ve yerli yerinde yaptım, noktalamaların yeri doğru derse, üçüncü kişiler ne der? Bunu hatır gönül için değil ayakta ve canlı kalmasına çabalamadığımız, emek verdiğimiz Türkçemiz için yapalım.

Şimdi ben, son paragrafı hiç yazmamış olarak düzeltme tekliflerini olduğu gibi Hakan Alpin Bey'e göndereceğim. Eğer Ozan Bey, iyi ki incelemiş, eline sağlık ne güzel derse, mesele yok. Tersisi olursa durumu bir daha değerlendiririz.

Her halde ellerine ve emeğine sağlık.

(B.İ) 08.12.2015

ÇFÜM 2. Cildi Tırısı Geçti (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: bilim.ege@gmail.com, aliozanemre@gmail.com, musatolu@gmail.com

Canlar,

Etti 3. mektup.

Musa Dayımın bu güzel yazısıyla 2. cilt tırısı geçti ki Tecirlinin ağaç dallarına tırmanan atları arkasından yetişemez.

Musa, malamatlığının düzeltmelere, yazılanları yeniden gözden geçirmelere, yeni yeni açıklamalar, anlamlandırmalara sebep olduğuna bakmıyor; "beni niye malamat ediyon gara yeğenim" diyor. Biz Çukurova'yı hakkıyla yazalım, anlatalım diye, 5 cilttir her kitabın her satırında malamat olup duruyoruz şikayet etmiyoruz, Musa Can hemen hopluyor.

Nazar değme yazısını göndermeden yakasını elimden pıttırırım sanıyor. Tecirli adaletinle söyle Osman Emmim, benim bir hatam var mı? Evet Musa Can, araki içmeye gerek kalmadan nazar yazısını yaz galan.

Herkese selam ve sevgiyle.

B.İ, 08.12.2015

ÇFÜM 1. Cildinin Düzeltisi Hk. (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Bekir Ede,

Şems-i Tebrizi ile “Çukurova Folkloru Üzerine Mektuplar” hakkındaki yazılarınızı birkaç kez okumak zorunda kaldım. Edilen şor, bahse konu heykeat bu denli akademik düzeyde olunca; benim gibi ümminin pelbakan olmaktan başka çaresi mi var? Nokta, virgül, paragraf, bütünlük, tekrar, ön yazı, son yazı vb kavramlar aklımı zangırdattı vallahi. Beni bu ince işlere ne diye bulaştırıyon aslan yeğenim? Hem bir harf yanlışlığı ile Çakal Halil’in “düşegi” yerine, “döşegi” yazdım diye hepiciğinizin bir olup yaydığınız malamatlığımı daha temize çıkaramamışken!..

Sevgili Bekir,

Kitabı, bitmeyen gülücüklerle, zevkle, şevkle okudum. Her şeyden önce bu horanta dayanışmasından çok onurlandım. Emeği geçen her yüreğe, bir nokta koyan her kaleme minnettarım. Senin kurgun, Ozan’ın gıvı, Tozoğlu Bekir’in şerbeti, Kara Osman’ın katkıları, Amanoslar’dan esen sam, Erciyes’ten gelen kar olmasaydı; ne tadı tuzu olurdu bu çokuntunun? Ne yer, ne içer, ne konuşabilirdik ki? Hepsi de sevdalı, sevgileri kadar da deli yürekli bir ataş yaktılar Anavarza’nın tepesine. Çilpileri Seyhan, Sumbas gırağındaki ılgınlardan, koca kütükleri Düldül’den, Berit’ten, Bolkar’dan taşınan bir ataş. Çemberindeki halkada Yaradan’ın sevdalı her kuluna açılmış kucak olan bir ataş. Kim ki bu alaza elinde bir yongayla katılırsa; işte o gelenin adı Hızır’dır. Ağzında sözü, yüreğinde közü olan her mecnun yar’dır, yarendir, horantadır, candan dosttur. Biz bu ataşın ılgımıyla daha çok mektuplar yazar, daha nice ciltlerin şirazesine çiriş süreriz inşallah.

Bin defa bölse de benim için “binin yarısı yine de beş yüzdür”. Değişmez!

Başarı dileklerle, sevgilerimle. M.T, 10.12.2015, Adana

ÇFÜM'nin 1. Cildini İkiye Bölelim Önerisi (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: ataarslan01@hotmail.com, musatolu@gmail.com,
bilim.ege@gmail.com, aliozanemre@gmail.com

Horantaya Saygıyla,
İyi bir hafta dileğiyle.

Horanta kitabının bitmiş birinci cildi 490 sayfa. Ama tepeleme dolu, yani Hakan Alpin tarzıyla 490 sayfa.

Ben ellerin kitaplarına bakıyorum, sere serpe, bizim Hakan kardeşimize (tam dilime geldi Çukurova tabiri, kullanmadan geçmemeliyim) "söyleye söyleye ağızım g.t oldu", rahat bir sayfa düzenini anlatamadım.

İkinci cilt yazıları da kırk bin kerre maşallah 150 sayfa. Biz tartışıncaaya kadar 200 sayfa olur.

Teklifim şu: İki cildi birleştirelim; lafı çaltaklandırımdı, yani kitabı 2 cilt yapalım. 300'er sayfalık "bola saç" orta boy iki adet kitap olur.

Hem okuması kolay, hem baskısı kolay.

Sonra 3. cilde besmele çekeriz.

Ne dersiniz?

Sadece teklif.

Selam ve saygıyla.

B.İ, 10.12.2016

‘Göz Değmesi’ Hk. (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Sevgili Bekir,

Bu bir nazar ütopyası değil özünde. Bu bir “göz değme” methiyesi. İzana, mizana, akla, esemeye aykırı da olsa. Tecirlinin atıyla çamın başına çıkması gibi bir hikâye işte. Daha önceki yazılarda adı geçen pekmez düşkünü, İnce Doru'nun sahibi Eskicioğlu Ahmet için anlatılan bir rivayet bu.

Bizim buralardaki üzümler sizin Miletos'dakiler gibi budanmış, besili, bakımlı, çatılı, çatmalı değiller yeğenim. Her dut fidanı yeşerdiği gün bir asma omcasıyla nişanlanır Çukurova'da. Asma ile dut ağacı birbirlerine sarılarak büyürler tez zaman içinde. İkisinin nişanını herkes bilir görür

de ne zaman evlendiklerinin kimse farkına varamaz. Bir ilkyazda asma çiçekleri görülürse dut dallarının kucağında bu görüntü o nevruzda bir zıfıf yaşanmıştır ikisinin arasında demektir. Bu kutlu günde başlayan asma-dut evliliği ömürlerinin sonuna kadar sürer. Hiç ayrılmadıkları gibi bir karı-koca kavgası da görülmedi aralarında bu güne kadar.

Sayırsız çocukları olur. Binlerce konuk ağırlarlar dallarında, gövdelelerinde, gölgelerinde. Hep serilidir, hiç toplanmaz sofraları. Bir Halil İbrahim bereketiyle dolar taşar öğünleri. Kurtlar-kuşlar doyasıya doyururlar karınlarını. Büyüdükçe dutun dalları, birlikte gökyüzüne taşır koluna sardığı eşinin atlas yapraklarını. Birlikte kucaklayarak güneşi, altın ışıklarından nektar damıtırılar meyvelerine. Morardıkça dut meyveleri dal dal sallanarak toplanır ak ağcalara. Ve orda başlar dut yemenin ölçüsü. Her şey hesabınan, dut pança pança. Ya üzümler nasıl derilir, nasıl devşirilir? Bu iş biraz zor! Dut sallamaya benzemez. Bir elinde sepet, bir elinde makas veya bıçak tırmanacaksın dut dallarına ki ulaşabilesin kehribar renkli, Kevser kokulu salkımlara... Gözü pek delikanlılar alırlar nasiplerini çotullardan, çingillardan. Ama en iyileri ulaşılmaz dallarda kalır bal salkımların. Oralara kimse tırmanamaz. Kimse koparamaz onları. Kimseyi de tırmandırmazlar zaten o yüceliklere tehlikelidir, tekin değildir diye...

Güz güneşinin her açısında kan taşı gibi renk değiştiren salkımlar herkesi yutkundurur. Ama yüksek dallardan nasıl koparılacak da nasıl yan yatırılacak kalaylı sahanlara bu ibrik gibi salkımlar? İşte burada başlar Ahmet Emmi'nin tevatürü. O yüce gönüllüdür, saftır, temizdir ama inanılmaz iştahlıdır, iflah olmaz ektidir. Arzu ettiği, hele gözünün gördüğü yiyeceklere arzuyla yaklaşır. Onlara sahip olabilmek için her yolun muhah olduğu inancındadır. Gördüğü yiyecekleri; ister alır, araklar alır, bedelini öder alır. Tuzak kurar alır. Avlar alır. Yalvarır, ağlar alır. Eğer yine elde edemezse gizli silahını kullanarak "göz değdirir" onlara! O denli güçlü olunca arzu, o oranda güçlü olurmuş göz değmesi. Canı çekip de candan baksa Andırın'ın düzünden Düldül'de seken cereni canından eder derlerdi. İncirler avucuna dökülür, koca karpuzlar, söbü kavunlar ayaklanır da ince patikalardan dar yolaklardan arkasından giderlermiş Ahmet Emmi'nin... Bu nitelikleri nedeniyle dut dallarının tepesinde kalan salkımları toplamak için oluşturulan imecede, Ahmet Emmi'nin candan ve iştahla baktığı her salkım bağından koparak tek tek düşmüş dört ibiğinden tutularak gerilen sergiye!...

İşte böyle Bekir Can... Bize böyle anlattılar, biz de böyle aktardık cümle âleme. Ama bir şey daha var ki Kuşaksız Hoca'nın da, Seydihanoglu'nun da, Arapzade Mehmet Efendi'nin de nefesleri yetmezmiş, çare olmazmış muskaları, mutlakları Ahmet Emmi'nin keskin gözlerine...

Sevgiyle kal, hoşça kal, (M.T, 10.12.2015, Adana)

‘Göz Değmesi’ Hk. (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: bilim.ege@gmail.com, aliozanemre@gmail.com,
musatolu@gmail.com

Selam Ozan Ede,

Ben birinci cildi size bıraktım galan arkadaş.

İkinci cilde başladık ya. Ama ne başlama. Yukarıda Musa'nın müthiş bir yazısını okuyacaksınız.

İşte bu ya, Musa Can... İşte bu sevgili Dayı.

Hı... Osman Emmi?

Ben şu cümledeki ektiği anlayamadım. Belki sadece Andırın'da kullanılıyor:

"O yüce gönüllüdür, saftır, temizdir ama inanılmaz iştahlıdır, iflah olmaz ektidir."

Bir önceki yazımda Osman Hocamın "düşek" kelimesi için vurulup düşülen yer anlamını verdiğini görmüştük.

Düşekle ilgili bir de yaşanmış heyka anlattı. Yazabilse ne güzel olurdu.

Musa Dayı nazar değmesini anlatırken, dutla, üzümle ve hasatla ilgili de çok güzel ayrıntılara girmiş.

Hele o atasözü harika: "Her şey hesabınan dut pança pança."

Çocukluğumuzda dutlarda "Allahöküzü" isminde, siyah, keskin dişli bir böcek olurdu.

Şimdilerde nesli tükendi. Hatırlarsınız sanırım. Bir de "dırga" kuşlarının seslerini duyamıyoruz artık.

Belki dut bekmezini yazan da çıkar. "Dut bekmezi gimi" deyimini de vardır bilirsiniz.

Şimdi şu "dut bekmezi" deyiminin anlamı ve kullanma şeklini yazmaya çalışsak nasıl olur.

Herkes bu deyimle ilgili bildiklerini yazsa; ne dersiniz?

Benim hatırladığım dut bekmezi gibi alırlar: Bir borcu kesinlikle alırlar, asla affetmezler, müsamaha göstermezler.

Ozan Ede sen edebiyat da okudun, Farsaklar nasıl ve hangi durumda kullanır bu deyimini?

Selamlar, sevgiler.

Yaşa, Musa Can.

B.İ, 11.12.2015, İzmir

‘Allahöküzü’ Hk. (A. Ozanemre)

Kimden: aliozanemre@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com, bilim.ege@gmail.com,
musatolu@gmail.com

Asıl diyeceklerim aşağıda ama bu arada şu ‘allahöküzü’ne de kısaca değineyim.

Biliyorum, dut yetim mevsiminde dut ‘yealırken’ bolca görürdük o böceği. Dediğin gibi galibe nesli tükendi. Biliyor musunuz, biz o böcekleri bulunca mal bulmuş mağribi gibi sevinirdik. Sevincimiz şundandı: O böceğin kahverengimsi, daha çok siyaha yakın renkte pırıl pırıl parlayan ‘boynuz’ları olurdu. O boynuzları kırk belikli genç kızlar beliklerindeki boncuklu, gümüş pullu-zincirli, devedişili beliklerine takarlardı. Yani çok aranan/sevilen bir süs gereciydi allahöküzü boynuzları; bilirim; ne olduy-sa, sanırım kalmadı...

A.O, 11.12.2015, Adana

Nadim Ağa'nın Mahcubiyeti (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Bekir Can,

Al sana tan vakti, türkü çığırarak sürülmüş Yüreğir toprağının kokusu gibi bir Yüreğir Yiğitlemesi. Taptaze. Buğusu üstünde...

Onlar “Akça Sazın Ağaları”ndan daha da koskadırlar. Ceyhan’la Seyhan arasındaki uçsuz bucaksız mümbit Yüreğir Ovası’nın kadim sahibidirler. Geçmişlerinden, soylarından bahsederken “Benim atalarım bu topraklara, Osmanlı’dan önce geldi” diye başlarlar söze. Aldıkları anda basarlar kunduralarının ökçesine. Her daim başlarında olsa da sekiz köşe çiftçi kasketleri, mor kâkülleri hep dışarıya taşar geniş mağrur alınlarından. Altın zincirli köstekli saatlerinin taşıyıcısı avcı yelekleri beyaz gömlekleriyle çok uyumlu üst giysileridir. Düğünlük, bayramlık takım elbiseleri çoğu zaman güve saldırılarına maruz kalsa da koyu renkli kumaşlardan özenle dikilmiş “Tarsus şalvarları” her daim üstlerindedir.

Merttirler, kalenderdirler. Çok çalışkan ve pes etmez rekabetçidirler. Toprağı sürmek, çapa yapmak, tarla sulamak, mibzer çekmek rençperlik inançlarının akaidi ve yarış etaplarıdır. Hele de palmiye boyları gibi dos-

doğru değilse kark araları, bu, manzara sahibine zûldür, utançtır... Evleri köyde olsa da kente taşınırsalar da çiftliklerinde sofraları hep serilidir. Her sabah yeniden yakılan fırınlarda kızartılan kepekli ekmek, acı badem kurabiyeleri gibi daima sıcak, daima tazedir. Tarlada, bahçede, ahırda, ağılda işini bitiren herkesin, her ekibin günün hangi saati olsa da son durağı mutfaktır. Harmanda, tarlada, pompada çalışanlara veya bekçilere götürülecek azık çıkınlarının sayısını çiftçi başının evdeci'ye bir kere söylemesi yeterlidir. Yüreğir Ağaları; yemesine, içmesine titiz, iştahsız, yemek seçici ameleği kapılarına bile koymazlar! İş arayan elemanın sınav eşiği, karşısındakinin ağzını sulandıracak kallavilikte lokma vurması, kaşık sallamasıdır.

İşte bu kültürün, bu geleneğin elçisidir Nadim Çırak. Ailesi kadar, işi kadar sever sofrayı. Kebap her öğünün mönüsü, yarıya et dolu yahni sahanı yemeğin çorbası sayılır. Kavurma, çerez yerine. Baklavasız, burmasız hiç olmaz! Gerekğinde iki doz şeker ilacı alınarak, yine de ağzının tatlanması, elinin şirelenmesi olmazsa olmazdır Nadim Ağa'nın...

Bir ikindiüstü Adana Ticaret Borsa'sındaki işi için damadı Çalıcıoğlu Fahri'yi de yanına alır. Doğru makam odasına yönelen Nadim Ağa'yı başkan Recai Mercimek ayakta karşılar, buyur eder. Başkan iş bitti düşüncesiyle yardımcılarıyla viski içmektedir kristal bardaklarda. Hoş-beş, hal-hatır faslından sonra, başkan "Ağam biz yorgunluk atıyoruz. Bir yudum alır mısın?" deyince; yüce gönüllü, engin hoşgörülü Nadim Ağa "başkan ben ondan hazzetmem. Ama damadım içebilir" der. Sunulan kadeh malum viski dublesidir. Yani kocaman bir bardakta enlemesine bir parmak kalınlığında bir kızartı. Bu ölçü, Ağa'nın bildiği bütün endazelere aykırıdır. Bu kadar cimrilik, bu denli nekeslik nereden çıktı? Bu durumu başkan kendine yakıştırmış olsa veya farkına varmasa bile görüntü, Nadim Ağa'nın kabul edeceği bir netice değildir. Müdahale kaçınılmaz olmuştur! Kadeh kendisinin bir gerisindeki damadına uzatılırken görevlinin bileğinden tutup başkana dönerek "Ulan Beyin oğlu! Bu meret bu kadar pahalı mıdır ki bir damla bile değil. Beni damadıma mahcup etme aslanım. Şu kadehi lütfen silme doldurtur" diyerek koyar tavrını.

Aslan yeğenim,

Kırk yılı aşkın ben de Yüreğirliyim. Kökten sürmesi değilsek de, sonradan görme ağalarından sayılırsız evvelallah! Bu hikâye kulağına küpe olsun. Bana yedirirken, içirirken liste yukarıda gördüğün gibi olmalı. Veya bir şey gönderirken, azık çıkınımı hazırlatırken hiçbir yiyecek, torbanın ibiğinde, tenekenin dibinde olmasın azizim! Ben yemesem de, içmesem de olur olmasına ama senin adına beni mahcup etme Bekir'im...

Sevgiyle Kal,

M.T, 13.12.2015, Adana

‘Nadim Ağa’nın Mahcubiyeti’ Hk. (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: bilim.ege@gmail.com, aliozanemre@gmail.com

Selam Canlar,

Musa Can gene döktürdü.

Ben altına anahtar kelime: Seklem yazdım.

Nadim ağanın canını sıkan viski seklem bile değil. Başka bölgelerde, başka sözlüklerde var mı acaba bu seklem sözü.

Biri seklem de olsa bir bardak çay getirir. Ama misafir veya ikram edilen keyifle çay içmeye hazır değilse: “Eyi mi ettin ki bre çocuk” der.

Derken “aşını da tatlandırır” aslında.

Musa Can’ın Nadim Ağalarla ilgili başka bir heykası var ki bana dil-den anlatmıştı. Tadı damağımda kaldı.

“İş Bitmiş” dersem başlık olarak anlar O. Anlar ama isim yazmadan yazıya döker mi? Dökmeye değer bulur mu bilemem.

Ben “Gavır” demeden yazar her halde.

Şorunuz bol olsun.

Selamlar.

B.İ, 13.12.2015

Şundan Bundan (O. Gökçe)

Kimden: bilim.ege@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Sevgili Hane Sahibi,

Horanta’m deyip duruyorsunuz. Ben de bu Horanta’nın bir bireyi sayarak kendimi, iki çift söz söylemek isterim izninizle. Söze de bu horanta sözcüğünden başlamak isterim.

Sözlükleri karıştırdım. Ozanemre ozanımız ve dilbilgemizin hoşgörüsüne sığınarak, bu konuda temel kaynak bildiğim Dîvânü Lugâti’t Türk’e baktım. Bir şey bulamadım. Biraz da şaşırdım. ‘H’ harfi ile başlayan yalnızca üç sözcük vardı bu kaynaktaki. Düşündüm, daha çok Oğuz Lehçesi’ne dayanan Kâşgarî’in sözlüğünde bu sözcük yoksa ve ben de kendimi Oğuz Boyu’ndan sayıyorsam horanta sözcüğünün nesebinden kuşku duymalıyım dedim. Bu kuşku ile başka kaynaklara da baktım:

Türk Dil Kurumu Farsça kökenli ħõrende sözcüğünden geldiğini yazıyor ve şu anlamları veriyor:

1. Aile halkı.
2. Geniş delik.
3. Büyük, kocaman.
4. Gürültü, şamata.
5. İşe yaramaz durumda olan (canlı ya da cansızlar için).
6. Evin hanımı, kadın, eş.
7. Kişi.
8. Çoluk çocuk.

Bakabildiğim diğer tüm kaynaklarda da aşağı yukarı bu anlamları buldum. Konuyu daha çok uzatmak istemiyorum. Kendi kendime dedim ki “Çok karıştırma Osman. Bizimkiler nasıl ki Hûriyeyi Hürü, Fatımayı Fatma, Aynşeyi Eşe yapmışlar ve kendileştirmişlerse ‘ħõrende’yi de öyle kendileştirmişlerdir.” dedim.

Bu bağlamda düşünürüm ki Hane Sahibi’nin sevdikleri için kullandığı “Gavır” sözcüğünün bizim dilimizdeki anlamı da beceriklilik, işbilirlik, yamanlık ve benzerleri gibi olumlu özellik taşır. Eh ne diyelim, en iyi Müslüman olmakla övünen bizim oymağa da kendi dinlisi dururken din-sizi övmek yakışır.

Sonra Hane Sahibi sorduğu için ‘ekti’ sözcüğünü aradım. Bu sözcük bizim köyde yok. Yazılı kaynaklara baktım. Bir uzun anlamlandırma listesi de ‘ekti’ için buldum. Aşağıda sıralıyorum. Ekti’yi bir yazmada kullanan Sevgili Musa Tolu başta olmak üzere herkes payına düşeni alabilir:

1. Her yiyeceği canı çeken.
2. Asalak.
3. Cimri.
4. Anası ve babası olmayan veya atılmış, bırakılmış çocuk.
5. hlk. Arsız, yüzsüz, görgüsüz. 6. hlk. Anası ölüp başka bir koyuna alıştırılan veya elle beslenen (kuzu): “Ayol ihtiyarsan ne diye kızın arkasından ekti kuzu gibi dolaşıyorsun?” (M. Ş. Esendal)
6. Keçi vb hayvanları çağırma ünlemi.
7. Anası ölüp de başka bir koyuna alıştırılan ya da elde beslenen kuzu.
8. Önüne gelen koyunu emen kuzu.
9. Başkasının otlağından geçinen (hayvan).
10. Alışkın, evcil (hayvan)
11. Anası ve babası olmayan (çocuk).
12. Atılmış, bırakılmış (çocuk).
13. Kimsesiz.

14. Dağınık, düzensiz.
15. Hizmetçi.
16. Çok gezen.
17. Uyanık, işini bilen.
18. Dalkavuk.
19. Büyümüş de küçülmüş, yaşı ile bağdaşmayan sözler söyleyen.
20. Metres, kapatma.
21. Pezevenk, yolsuz birleşmelere aracılık eden (kimse).
22. Eli sıkı.
23. Açgözlü.
24. Tufeylî, asalak, dalkavuk.
25. Alışkan.

Babamın horantasında ana birden çok olduğu için analarımızı adlarıyla söyledik. Gümüş Ana beni doğuran anadır. Benim başka analarım da vardı. Gümüş Anam “Yılan yılan iken toprağı iktisatla yalarmış” derdi. Bunu tutumluluğı övmek ve önermek için yapardı. Ben anamın sözünü önemserim. Bu nedenle korsan tebliğ sunuculuğı yapmayayım ve sözü çok uzatmayayım.

Mektubun muhatabı olan Sayın Horanta Sahibi başta olmak üzere Horanta’nın bütün bireylerine sevgi, saygı ve selamlar sunarım.

O.G, 14.12.2015, Bornova

Hesap Ödemenin Adabı (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Sevgili Bekir,

Parasızlığımdan mıdır, ay sonu çalacağımız düğün fobisinden (takı, okuntu, kırkım, şaba, bahşış ve diğerleri) midir bilemem; hep cömertlik, seleklik, nekeslik, cimrilik üzerine hikayeler geliyor aklıma.

Kalender dostlar hayalindeyim hep. “Bre kaygı ettiğın şeye bak. Hal-
lederiz baba” diyecek güdümenler (Köroğlu hikayelerini hatırla. Civan, onlar) hayalliyorum. Bu duygular sarmalında geldi Cabbar’la Cumali’nin yiğitlikleri meydana.

Hoşça kal, Sevgiyle kal.

M.T, 15.12.2015, Adana

Sıra Bende Cabbar (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Bekir Can,

Kahvelerde, lokallerde “Yancılık” kendiliğinden kalktı. Yarım saat, bir saat otursan pişpirik karesinin bir köşesine; “Hoş geldin ede. Bir şey içer misin?” demiyor artık eski dostlar. Daha yeni uğurladık mübarek Kurban Bayramı’nı. Hem köyde, hem kentte, bir kebab dumanı içinde kaldık da bir çeki (Bir Çeki Et: poşetlerin, paket kâğıtların bulunmadığı günlerde et hangi amaçla olursa olsun yaş ağaç çengelleriyle taşınırdı. İşte bu pakete çeki denirdi) pay salan olmadı gariban gardaşına!

Andırın’a gidiyorum sık sık. Yol boyu yer fıstığı sergenleri. Ulan bir avuç verirler mi diye arabadan inip, selam, kelam derken adamın yedi sülalesinin halini-hatırını soruyorum da; “Ağabey sen bu işten anlarsın. Hele bir bak bakalım kurumuş mu?” gibi bir pas alamadım ki; eğilip bir tane bile kırmak nasip olmadı.

Komşularımızın çoğu Darendeli. Lafa gelince yere göğe sığdıramıyorlar yöre yemeklerini ama daha bir sahancık Darende Kebabı ülüşüyle çalan olmadı kapımızı.

Ziyaret ettiğimiz, hısım akraba bahçelerinde mevsimine göre meyvelerden karın doyusu yedikten sonra; bir de üstüne üstlük “dış kirası” (Dış Kirası: Bahçede, bostanda yenilen veya evde yapılan ikramlardan başka, konukların aynı yiyeceklerden hediye paketleriyle uğurlanmasıdır) olarak doldurulan sepetler, heybeler hepten etnografya müzelerine taşınmışlar sanki!

Bir haneye geldiği zaman cebindeki tütün kesesini/paketini mindere oturur oturmaz “Allah’ını seven sarsın!” diyen kehribar bıyıklı tiryakiler yok artık. Tek başına kaldığı anlarda, burnunu parmaklar gibi bir hareketle döş ceplerinden tek tek çıkarıyor yeni yetme delikanlılar Amerikan paketlerinden sarılık/sarılmış sigaraları. Yani aziz dostum “kürk giydirip, at bağışlayan” eli selek “o güzel insanlar o güzel atlara binip gitmişler” gibi bir hava hakim düze.

Ama aşağıdaki hikâyeyi, yaratıp yaşayarak bize miras bırakan, bu toprakların güzel insanlarına selam olsun ta derinden şükran duygularımızla...

*

Taşının, toprağının, pamuğunun altın olduğu günlerde, Ağa da, bey de, sanayici, bankacı “da hepten Çukurovalıydı. Hatta siyasetin ağa babaları bu toprakların temsilcileriydi. İstanbul esnafı bile iple çekerlerdi pa-

muk sezonunu. O dönemde çekilen Yeşil Çam filmlerinin yarısında Adana (Şakir Paşa) Hava Limanı set alanıydı adeta. Ben o günlerde değil Yılmaz Güney'i Ali Şen'i, rahmetli Vahit Öz ile Hulusi Kentmen'i Yüreğir köyleri ağalarından birileri sanırdım!..

Ayaklarında ökçesine basılmış yumurta topuk iki renk boyalı kunduraları, plileri basenlerinde toplanmış, cepleri banknot basılı şalvarları, üstlerinde ekose gömlekleri ve biriyantınlanmış katran kâkülleri ile Beyoğlu'nda volta atmaktadır iki Adana delikanlısı. Uzun uzun vitrinden izledikten sonra, kararlı adımlarla girerler bir Mercedes bayiiine. Gençler beğendikleri bir modeli daha yakından incelemeye başlarlar. Kılıklarını, kıyafetlerini beğenmeyen, satıcı, "Bakar bakar giderler zibidiler. Ulan çulsuzlar Mercedes kim, siz kim? " düşüncesiyle yerinden bile kıpırdamaz. Gençler aralarında son istişareleri yapıp kararlarını kesinleştirdince,

-Amca, bakar mısınız?

Satıcı kafasının ağrıtılacağı korkusuyla istemeden ama bir an önce başından savmak amacıyla sokulur yanlarına.

-Buyurun beyler. Arzunuz nedir?

-Bize şu iki arabayı akşamdan plâkalandırabilir misiniz?

Bir şok dalgası içinde sendeler satıcı. "Bunlar ya okuryazar değiller, ya da arabaları oyuncak sandılar" diye düşünür

-Tabi hallederiz o işi. Ancak evladım bu iki arabanın toplam ederi şu kadardır. Bu parayı nasıl ödeyeceksiniz?

Deyince; ikisinin elleri de yalıçapkını gibi dalar şalvarlarının cebine. Cumali bir eliyle kavramış çıkarırken mor banknotları, arkadaşının daha cebinde olan elinin bileğine kelepçe gibi yapışır.

-Dur bre Cabbar! Öğlen kebab paralarını sen verdin. Sıra bende gardeş! Diyerek gereğini yapar. Bitirir işi!

Sevgiyle Kal.

Selam söyle horanta üyelerine.

M.T, 15.12.2015, Adana

*

Not: Zeytinseli'nin özgün başarıları gerçekten "Sarığımı kabartıyor" Loş kazanın başında eli kepçeli bir Andırınlı (Abidin Tatlı) olursa; daha çok yahniyle dolar senin koca sahan ede!.. Sen yeter ki yoldaş aramadan yürü hak bellediğin yolda...

Ama yeğenim harmancılığı verilmemiş, zekatı ayrılmamış, dış kirası sepetleri silelenmemiş maldan ne kadar hayır gelir? Bunu da aman aman çıkarma aklından.

Zeytinin Anavatanı Olur mu / Misafir Yazı (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: musatolu@gmail.com, bilim.eg@gmail.com,
aliozanemre@gmail.com

Günaydın Dayı,

Selam Osman Emmim,

(Günaydın Ozan Ede, ziraatçı değilsin amma ister fikir beyan et, istersen malamatlığı seyret. Sevgiler.)

Bayağı erkencisin Dayı, iletide saat 6.38'i görsediyor.

Yoksa yeni mi yatıyorsun?

Zeytin kitabının 2. cildine başladım amma gene çam koymayıp deviriyorum.

Yazı ekinde 2. cildin taslağını göreceksiniz.

İkiniz de ziraatçısınız. Bu Tecirli'nin delisi yine icat çıkarıyor.

Taslak yazıda, bilim dünyasına zeytinin anavatanını öğretirken bitkilerin anavatanı olmaz, onu gavurlar uyduruyor.

Yaratılıştan sonra tufan oldu. İnsanlar ve hayvanlar gemiye doluştular. Amma bitkilerin tohumları suda yüzdü.

Sular çekilirken her bitki kodlandığı iklim ve irtifada, yükseklikte yeniden yeşerdi.

Zeytin de kendi irtifasında yeşerdi diye bitkilerin anavatan yanlışlığını güzelce onardım. Bilim dünyasına bilirse kütüphaneler dolusu altın bağışladım.

Sizden başka da bu konuda kimseyi dinlemem.

Lütfedip okuyup beni "onaylarsanız" sevinirim. Onaylamazsanız veya daha "akıllıca" savlarda bulunmazsanız "delinize sahip çıkmamış" olursunuz ki bu da ne Tecirli aksaklına, (hemi de Profesörüne) ne de Andırın ekesine yakışmaz.

Siz bilirsiniz galan. Ona göre.

Selam ve saygıyla.

B.İ, 16.12.2015 (Didimde Zeytini Meltemler Sular kitabının yazıcısı)

‘Zeytinin Anavatanı Olur mu’ Hk. (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: aliozanemre@gmail.com

Günaydın Ozan Ede,

Dışlığın gelmediği bir demde yukarıdaki iletiyi değerlendirirsen sevinirim.

Malamatlığını seyretsen de olur dediğim yazıyı ekte tekrar gönderiyorum.

Tashihleri kitap bitince yaparsın amma bu yazı horanta kitabına misafir olsun mu sorusunu sana sormak isterim.

Eğer girmeliyse bana göre hak etme sebebi: malamatlık, göstermek, icat çıkarmak, delisine sahip çıkmak, galan kelimelerinin bölgede kullanma şeklini göstermesidir.

Selam ve sevgiyle...

B.İ, 16.12.2015

Vardı Haaa / ÇFÜM I İçin 3. Dilim Düzelti Önerileri (A. Ozanemre)

Kimden : aliozanemre@gmail.com

Kime : didimnoteri@mynet.com

Sevgili Tecirli (Aşiret), Tecirli'nin Can Delisi, Can Kardeşim Bekir Bey,

Sıkı dur, bu varan üçüncüsü; dilerim bundan sonra bu kitapla ilgili Farsaklı'nın da (benim dışımda herhangi birinin de) diyeceği bir şey kalmaz.

Gadasını aldığım kardeşim, biliyorsun kitabı sanal (dijital) ortamda okudum ve gördüğüm yazım-noktalama hatalarını dikkatli olmaya çalışarak saptadım, gönderdim.

Sonra, kara yazıları ak kağıt üstünde görmek istedim. Bir de baktım ki kitabın başında yer alan “İçindekiler” listesinde KONU BAŞLIKLARININ hangi sayfada olduğu belirtilmemiş. Bunu görürüm de durabilir miyim? Hemen giriştim işe. Aslında bu iş, bilgisayar ortamında kolayca halledilebilir bir iştir. Bir, bilemedin iki saat sürmez bir çalışmayla sorun giderilebilir.

Hangi yazının (başlığın/bölümün) hangi sayfada olduğunu belirtilmesi işinden de öte ASIL ÖNEMLİ OLANIN şu olduğunu gördüm:

1)“İçindekiler”de var olan bazı başlıklar, kitabın içinde yok (Onları listeye yazdım),

2)Kitabın içindeki bazı başlıklar da “İçindekiler”de gösterilmemiş (Onları da ekledim).

3)Bölüm sayıları ve yazıların yerleştirilmesi nasıl olmalı:

a) “Bölüm”lerin hepsi, tekli sayıda yer almalı, sayfanın ikinci yüzünden başlamamalı.

b) “Bölüm” başlıklarından sonra yer alacak olan yazılar da yeni bir tekli sayfadan başlamalı, “Bölüm”ün yazılı olduğu sayfanın arka yüzünden başlamamalı.

c)”Bölümler” kitabın içinde doğru sıralanmış ama “İçindekiler” listesinde hatalı. Örneğin listedeki 17. Bölüm ve ona bağlı yazılar, külliyen yok, daha doğrusu o yazılar başka yerlerde, başka “Bölüm”lerde.

Sözü uzatmıyorum ‘deel’ mi?

Söz uzasa da uzamasa da “İÇİNDEKİLER” listesini aşağıda, olması gerektiği biçimiyle yazıyorum. (Kolaylık olsun.) Gerek listede yer almamış olup da yer alması gereken başlıkları, gerekse listede olduğu halde kitap içinde yazılmamış olan başlıkları (listedeki ve kitaptaki sıralamaya dokunmadan, ama liste başındaki numaralandırmayı yenileyerek) yazıyorum.

Sözün özü şu: Aşağıdaki liste, yazıların kitaptaki sıralamasına göre yapıldı.

Kitabın içindeki yerine yazılması gereken başlıklar ve diğer durumlar KIRMIZI ile belirtildi.

ÖNCEKİ DÜZELTİLER VE BU DÜZELTİLER TAMAMLANDIKTAN SONRA KENDİLİĞİNDEN ORTAYA ÇIKACAK YENİ SAYFA NUMARALARI AŞAĞIDAKİ LİSTEYE DİKKATLE İŞLENMELİ.

Sunu üst başlıklı tanıtı yazısını en başa (liste dışı olarak) koyabiliriz; yine oradan kısa bir bölümü kitabın arka kapağında da kullanabiliriz.

KEŞKE kitabın sonunda;

-bir de kavramlar dizini olsaydı,

-bir de isimler dizini olsaydı.

(Yok devenin nalı...)

Ama çocuk, benim verdiğim bu emeklerin zayi olmasına yol açarsan yediğin içtiğin burundan değil değil gelsin, diyebilirim. Yok, eğer gereği gibi bir kitabın çıkmasını sağlarsan sana söz veriyorum, kulakların duymadığı değilse de çok az kulağın duyduğu yöremizden anonim öyle MALLAR göndereceğim ki sana, o kadar olur.

(Nasıl, iyi ‘ürüşvet’ di mi?)

*İLGİLİ DOSYA EKTEDİR

Sevgiler, selamlar ve elbette kolaylıklar...

A.O, 16.12.2015, Adana.

*

NOT: Bugün (16.12.2015) sabah gördüğüm 3 iletine (şimdi baktım 4 olmuş) şöyle bir bakabildim. Zaman ayırıp ince ince okuyacağım, kimbilir belki benim de ‘diyeceklerim’ olabilir; olur olur. Bekle(yiniz)..

Geldi Haa (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: aliozanemre@gmail.com, musatolu@gmail.com, bilim.ege@gmail.com

“Geldi ha!” diyelim de zavır tamamlansın.

Zavırlamak lafını daha kullanmadık değil mi?

*

Ozan Ede, daha işin başındayız.

Gönlünü serin tut. Biz tashihler bitsin, son şekil verilsin içindekileri öyle düzenleyelim demiştik. Belki kısmen yaptık. Emegine sağlık

Sen bir yanından başlamış ve bitirmişsin sağ ol emegine sağlık.

Hakan Alpin senin 82 maddelik düzeltmeleri yapmış. Şimdi genel yapı içinde italikler nasıl olacaksa ve diğer yazım özellikleri onları yapıyor. Biricik biricik yapıyor.

Sonra bütün düzeltmeler gözden geçtikten sonra siz de bir kere daha düzeltmeler yerli yerini bulmuş mu diye hızla bakacaksınız.

Şu anda Musa Can usul usul yayınevi bakıyor.

Kitabın zeytinseli yayıncılık kayıtları, ibare ve işaretleri olmadan birer çıktısını daha alacaksınız.

Hepiciğimiz kitabın hepiciğine baktıktan sonra alıp atacak yeri kalmayınca baskıyı düşüneceğiz.

Arka kapak kitap adını da açıkladığı için belki öyle kalabilir. Horan-tanın görüşünü sorarız.

Yayınevi olursa her iki dizini, kavram vs. de yayınevi editörü yapabilir.

*

“Gelin geldi de kele kele demesi galdı” ede. Ama bu safhada kele kele demek zorundayız.

Bu lafin heykasini biliyorsan yaz.

Ozan Ede biz en zor işleri bitirdik.

Emeklerinin boşa gitmeyeceğini, sana görsediriz.

Sadece acele etmeyeceğiz.

En zor şey o heykeleri derleyip yazıya dökmektir.

Horanta bunu başardı.

Devamını da vaad ediyorsun. Şartlı vaad ediyorsun ama güzel vaad. Heyecanlı vaad.

İsmail Aslan kitabın 67 sayfasını altı kere ağlayarak okudum diyor.

Ben de dedim ki emmoğlu gel sen de yaz.

Sonra horantayla yazdıklarını kendi özel kitabına da taşı, dip not düş. Doğrusu, böylece yazdıkların daha geniş bir okuyucu çevresine ulaşır.

Haksız mıyım?

Aynı şeyi sana söylüyorum.

Masalları hak etmezsek "koklatma bile".

Hak ediyorsak sana şeref getirir. Doğrusu: Eğer Horanta kitaplarına koyarsak kendi kitabında yer almasına engel olmaz.

Ben de horantaya ve Çukurovalılara Âşık Halil heykasini yazıya aktarmayı söz verdim. (Okumuşlar hak etmeseler de.)

Yazarken boyun fıtığım felç etmesin diye boyunduruk takıyorum galan.

İkinci ciltten sonra bir gün sadece Düziçi Folklor kitapları için bir çokuntu düşünüyorum. Yani senin Karacaoğlan ve benzeri kitapların dahil.

Sadece yazıcı horantası da gelse fark etmez ama sen oraya kimlerin geleceğini ve ne ağıtlar türküler söyleneceğini göreceksin. Beraber yapacağız.

Âşıklar olmayacak. Belki Düziçili âşıklar olacak. Ama Ela gözlü benli dilberi okuyan Farsaklı teyzemiz orada olacak ve söyleyecek.

Abdullah Budak ağıt söyleyecek. Halit ağıt ve türkü söyleyecek. Ve senin bildiğin bütün manasçılar. Sıfır bütçe ve masrafla.

Musa dayıma kaç kere otur yaz oyun oynamıyoruz dedim. Gımıl gımıl başladı ama gavırın nasıl hızlandığını görüyorsun. Esasen hepimiz hızlandık yapmaya çalıştığımızın önemini görünce. Sen de çıkımından, sandığından bahsetmeye başladın usul usul.

Senin sandıktaki derlemelerin Horanta Kitaplarında yer almasını hak edip etmeyecek olan ben değilim Ozan Can.

Hak eden ama bin kere hak eden Karacaoğlan sayıklayarak ölen Farsaklı İspir Emmi, Âşık Mahmut, Kır İsmail ve hayatları, aileleri, malları

canları kadar türkülerini de önemseyen, çocuklarından daha bir sıkı kucaklayan diğerleri.

Evet, Osman Emmim,

Tecirlinin delisinin dilinden en iyi sen anlarsın, ne diyorsun bu işlere?

Farsaklı güya hoplatmak, yazdırmak için damarıma basacak. Sanki ayaklarımız yerdeymiş gibi.

Geldi ha!.. Geldi ha!..

Bütün horantaya selam ve saygılar.

B.İ, 16.12.2015 Alsancak, İzmir

Taptuk Kapısı (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Bekir Can,

Son gelişmelere bakıyorum da büyük ikramiye çıkmış gibi bir havaldasın. Yağmur gibi yağın horanta yazıları, kara döşüne taktığın Zeytinseli madalyaları, litresi nerdeyse bir varil ham petrol bedeline yaklaşan sızma zeytin yağ fiyatları nedeniyle, buradan görünen gubartılı halinle, vallahi Kara Ali'den (Davuluna Andırın'da vurunca Tokmalı'da duyuran, elinde Hartlap usturasıyla beni önüne oturtan lengeri fötr şapkallı pir) daha kabadayı gibisin!...

Bekir Ede,

Sems-i Tebrizi'nin kalayını(!) yutkuna yutkuna okudum arkadaş... Kişi işin "erbebsi" olunca verdiği abdest de böyle olur neticeden. Adamın koyduğu değnek ortada. "İnce uzun bacakları"na güvenen yiğit varsa atlasın da görelim.

"Eee... Ne yapalım?" dersin kara döşlü yeğenim? Hani bir söz vardır ya Koca Düldül'ün dibinde; "evde kalan kızın kaygısı ya emmioğluna ya da dayıoğluna düşer" Ben bu mahallenin yabancısıyım. Bu kaygı da, ya emmioğlu Hakan'a, ya da dayıoğlu Bekir'e düşmez mi? Daha açıkçası senin yapacağın işler için ekli hikâyede okuyacağın Emine Teyze ile beni karıştırma. Ucunda ölüm de olsa; hemencecik başka kapı arayamam. Çünkü bilirim ki; benim kapım "Taptuk"un kapısıdır.

Sevgiyle kal. Hoşça kal.

M.T, 16.12.2015, Adana

Memmet Bana Bir Kapı Daha Aratma (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com, aliozanemre@gmail.com,
bilim.ege@gmail.com

Âlemin gönlündedir, gözündedir, dilindedir yaşamak.

Hepimiz defalarca bu sevinci hissedip, sayısız kez tekrar etmişizdir, “Bir umuttur yaşamak!” diye. Ne yaşa bakar, ne başa. Ne de ortamın havasına. Son nefesimizi verinceye kadar bir pınar gibi büngüllendir bağrımızda yaşama sevinci. Coşkulu bir ritimdir içimizdeki bu güzel umut.

Hısımlarımızdan (adı bende saklı) Mehmet Emmi hastadır. Güngörmüş, yaşını yaşamış, çocuklarının hepsini baş göz edip bu dünyadaki işlerini tamamlasa da ölüm telafisizdir bir neticedir. Çaresiz sonudur hepimizi.

Son defa görelim diye, konu komşu, hısım akraba “geçmiş olsun, Allah hayırlısını nasip etsin” temennileri için gruplar halinde ziyaret ediyorlarmış Mehmet Emmi’yi. Hayat ve umut dolu Emine Teyze kocasının ellerini bir an bile bırakmadan başucunda oturuyormuş gündüzler geceler boyu. Gelen ziyaretçilerden birinin duygusal ifadeleri, uhrevi sözleri bir yas havasına büründürmüş ortamı. Emine Teyze, yüreğine saplanan kaybetme korkusundan doğan kaygılarını açığa vurarak çok sevdiği dördüncü kocası için “Memmet, Memmet! Kurbanlar olurum adına. Bana bir kapı daha aratma” demiş!

M.T, 16.12.2015, Adana

Fadime Hatun’un ve Hatice’nin Ağdı (İ. Arslan)

Kimden: ataarslan01@hotmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Sevgili Bekir,

Bir Cerene Av olmak kitabından başlayarak beş kitabınızı da okudum. İtiraf etmeliyim ki ilk kitaptan sonra bir hevestir gelir, geçer, diye düşünmüştüm. Ağdı Paylaşmak imecesinde yaktığınız sinsin ateşinin göbeğinden işeyenlerin de ölçermeyle yangına dönüştüğünü izliyorum.. Cahan suyundan doldurulan tuluğu yüklenip yanan ateşi söndürmeye gitmeyeceğimize göre, bize de bu ateşe körükle gitmek düşer.

Peşrevi zurnaya bırakıp sadede gelelim.

Köy Enstitüsü ve öğretmen okulundan mezun olanlar atandıktan sonra da okullarıyla ilişkilerini kesmezler ve o günün koşullarında tek iletişim ilişkisi olan mektupla haberleşirlermiş. O mektupların birinde “Ellerinden operim öğretmenim, bunca yıldır mektup yazamadım, ekmek derdi, para derdi derken yollar uzadı” diye yazılıymış.

Sevgili Bekir,

Horantaya katılmayı çok istedim. İstedim de ekmek derdi, para derdi, derken yollar uzadı be kardeşim. Kararımı verdim. Elin işi bitmez. Yükü sırtımdan attım, işi önüme kattım. İlk iş 1970’li yıllarda derlediğim ve oradan oraya göçerken taşımaktan yorulduğum, her göçte de atılmaktan hanımın elinden zor kurtardığım Andırın Yöresinden Öyküleriyle Ağıtlar, Taşlamalar, Destanlar, Maniler kitabını tamamladım ve basıma verdim. Gerisi gelecek.

Dostlarım umarım ilk olmanın acemiliklerini bağışlar, ikinci baskıda eksikler giderilir.

Ağıdı Paylaşmak kitabının ikinci cildinde de Musa almış başını dolduzgin gidiyor. Tutabilene aşk olsun. Musa’nın o hızı ve gazı nerden aldığı çözdim. Laf aramızda isterseniz sizin kulağınıza da fısıldayayım. Geçen haftalarda Orta Avrupa turunda Viyana-Prag arasında otobüsle yolculuk ediyorduk. Musa mikrofonu eline almış, susturmak mümkün değil. Lafı lığlağına getirip sörf yapıyor. Yolcular ağızlarını açmış öylece dinliyorlar. Aşık Mahmut’un benzetmesiyle, sanırsın Çona’nın kurtlu inciri ağızlarına düşecek. Musa’nın yanında oturan eşi Sevgi ile göz göze geldik, çok konuştuğundan hoşnut olmadığını ifade eden bakışından sonra, elimden ne gelir, der gibi omuz silkti. Sevgi’nin kulağına eğilip kılıç atmak için Musa’yı kastederek, şunun biraz dizginini çeksen, dedim.

-Amaan bire İsmail Abi! Ben onu kendi haline çoktaan bıraktım; istediği kadar konuşsun, dedi.

Sevgi bile zapt edemediğine göre ikinci cildin yazımında gayri kim durdurabilir Musa’yı. Ama Sevgi sözünden cayar mı, yakasını pırttırabilir mi, işte ona kefil olamam.

Ağıdı Paylaşmak kitabının ikinci cildinde göz değmesi ve dut pekmezi üstüne de yazılsın istenmiş. Dumanı üstünde Telli Rahma ve Hatice’nin ağıtlarından göz değmesi ile dut pekmezi üzerine birkaç dörtlülük omuz vereyim istiyorum. Daha fazla da yazmayayım. Çünkü bu ilk mektubum, haddimi aşmayayım. 1950’li yıllarda bizim Aşağı Andırın’ın Üzücek köyüne Bulgaristan’dan göçmenler iskân edilmişti. Yılbaşı gecesi köy kahvesinde, adına kılıç çekme denen, iskambil kağıdıyla ufak ufak kumar oynuyor, yeni yıl için şanslarını deniyorlarmış. Yoksul oldukları için, kılıcı iki buçuk kuruşa çekiyorlarmış. Kartı Mıstın Ağa dağıtırken masada

bulunan Mahmut birden bire parayı iki katına yükseltir ve beş kuruş olduğunu söyler, Mıstın Ağa dayanamaz ve:

-Uz gel be Maamut, der.

Mıstın Ağa'nın göçmen aksanıyla söylediği bu söz, fazla ileri gidenleri durdurmak için yörede söylenip durdu. Şimdi bana da uz gel be İsmail, dedirtmeden göz değmesi ve dut pekmezi ile ilgili dörtlükleri yazayım.

Önce göz değmesinden öldüğü söylenen Telli Rahma'nın ağısından üç dörtlük yazayım. Telli Rahma eşimin halası ve Andırın'ın Kesim köyünün Muslu Obası'nda oturan Köse Müftü ile yenge üzerine evlenmiştir. Telli Rahma, güzeller güzeli. 1915 yılında altı aylık evliyken tam bundan yüz yıl önce ölür, ağıtlar ki Telli Rahma'yı ölümsüz kılar. Ağıdı Telli Rahma'nın bacısı Fadime Hatun yakar:

*Maşallah bacım maşallah
On dördünde aylar gibi
İğranır dışarı çıkar
Arabistan taylar gibi*

*Sırtında acem abası
Yanmaz mı bunun obası
Yediler babam kızını
Görgüsüz Muslu Obası*

*Gürün elması sanırdın
Telli Rahma'nın yüzünü
Göz değdirmiş Muslu Obası
Yediler babam kızını*

Dut pekmezi ile ilgili ağıda gelince: Emekli Öğretmen İsmet Temel'le evli olan Hatice, kanser hastasıdır ve Balcalı Hastanesinde son günlerini yaşamaktadır. Kurtulamayacağını bilen Hatice, kendisi için uzun bir ağıt yakar. Ağıtta geçmişiyle ve ailesiyle ilgili yaşantısı yanında, Yılmaz'ın şifa diye getirdiği dut pekmezi de değinir.

Yılmaz, Adıyaman'ın Dut ilçesinde öğretmendir. Oranın dut pekmezi meşhurdur. Dut pekmesinin kanser hastalığına şifa olduğu söylenir ve bir bidon pekmez alarak Balcalı Hastanesinde yatan Hatice yengesine getirir:

*Gurban olam Yılmaz sana
Bekmez mi getirdin bana
Buralardan sağ çıkarsam*

Bidon verrim yavrum sana

*Yılmaz'ım şubatta gelir
Derdime bir çare bulur
Dut bekmezi ilaç imiş
Hatiç Abla kurban olur
**

Bu kez benden bu kadar. Arada bir Ağdı Paylaşmak muhabbetine katılmaya çalışırım.

Horantaya selamlar, saygılar.

İ.A, 17.12.2015, Adana

Hoş Geldin İsmail Arslan (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: aliozanemre@gmail.com, musatolu@gmail.com, bilim.ege@gmail.com

Yazıcı Horantasına saygılarımla,
Değerli dostlar hep birlikte İsmail Arslan dayıma yazıcı horantasına hoş geldin diyoruz.

Kendisini biraz takdim etmeye çalışayım.

Andırın'ın Dırdıbtılı köyünü bizim Pirsultanlı'dan Ceyhan Nehri ayırır.

Dırdıbtılı'ya biz Tecirliler "sırtı bitli" de deriz amma sadece kafiye olsun diyedir. Aksine Dırdıbtılı köyünde çok temiz, güzel insanlar oturur. Sonra gereksiz yere köyün adını değiştirdiler.

Anam Koca Hayriye de Andırın'ın Gökahmetli köyünden Pirsultanlı'ya gelin gelmiştir.

Andırın Ovası Çukurova'nın bittiği yerdedir. Ovalık son kısımdır. Sonra dağlar başlar.

Doğuda Gavurdağları, Amanos adıyla güneye doğru uzar gider. Kuzeyde yavaş yavaş Toroslar yükselir.

Ceyhan'ın Andırın tarafı ne kadar düz ve bitek bir ova ise Pirsultanlı tarafı da bir o kadar taşlık yamaçtır.

Koca Hayriye, kimsecikleri tanımadığı Pirsultanlı'dan, köyü Gökahmetli'ye özledikçe gitmek ister ama Ceyhan Nehri her zaman geçit ver-

mez. Verse bile ya kürekle çalışan küçücük salla, ya da bizim gemi dediğimiz çelik bir sicime tutunarak ve dümenle yön verilerek hareket eden daha büyük bir salla geçilir. Zahmetlidir, zordur. Bu yüzden Anam Koca Hayriye, ne zaman köyünü, ailesini özlese “ah ne yapayım arada it içesice Cahan var” diye Ceyhan'dan beddua ederek kahrılanırdı.

O'na göre Ceyhan, çimmeye, yüzmeye, balık tutmaya, Andırın'ın odunlarını taşımaya layık değildir. Ancak itlerin içeceği bir şeydir.

Kaldı ki köyden ne fidanları alıp götürmüştür. Ne ağıtlar yakılmıştır.

Çukurova'da ana köyünden olan bütün erkekler dayıdır.

İsmail Dayım da Dırdıbtılı köyündendir.

Andırınlılara göre İt içesice Ceyhan'ın öteaçesi (öte geçesi) Tecirli-dir.

Tecirliler, asla tekin değildirler. Allah korusun, kolayına kız verilmez. Kaçırırlarsa büyük felakettir. Allah Andırınlı başına vermesin. Şerifnin kaçırılma heykasini ve ağıdını birinci ciltten hatırlarsınız.

Malın, malelin, özellikle gölüklerin Tecirlilerden korunması gerekir. Bu yüzden bizim çocukluğumuzda tarlalarından kazanıyla aşırığımız mısır darısına kazanını iade etmek, kavunları ile karpuzlarını da talan etmeyip adam gimi yememiz şartıyla ta baştan helal ederler. Tecirliye gidip gelmemeye çalışırlar. Tecirlinin Musa Dayımın deyimiyle kehribar tütünleri hariç hiçbir şeylerine muhtaç değildirler.

Keyifli oldukları demlerde (ki genellikle arakı içmelerine bağlıdır) “gavuruna” yazarlar. Arakıyı ısmarlayan ben olacaksam bir sayfa tutarında meze ısmarlar gavurlar. Yanlarında bir de Farsaklı gavuru varsa zabt edene aşk olsun. Ulan Tecirlinin eşkiyası uslanmış, ne güzel haclara, umrelere gitmiş gelmiş günahını almayalım demezler.

Kader, Andırınlılarla bizi bu kerre yazıcılıkta buluşturdu.

Önce bayağı zorlandılar. Tecirlinin en masum görünenine bile uymak ne demek.

- Ulan arkadaş, sevgili dayılarım, “eyi bir şey yapacağız” bu tecirlili yeğeninizden korkmayın dediysem de; epey direndiler. Sonra gımıl gımıl yazmaya başladılar. Yazdıkça yüreklendiler ve hızlandılar. Çok güzel metinler çıkardılar; çıkarıyorlar. Ellerine sağlık.

Böylece Çukurovamızın güzel insanların "at ayağından çevik, ozan dilinden çabuk" şorlarını yazıya geçiriyoruz. Borcumuzu ödüyoruz. Yazabilecekken yazmayanlar, tembellik edenler borçlu kalıyor. Çukurovalıya borçlu kalmak ne demek; adamı cehenneme götürür Allah korusun.

İsmail Aslan dayım çok daha iyi bir yazıyla takdim edilmeliydi ama ben bu kadar becerdim.

Fitne çıkardığıma hükmedilmeyecekse, İsmail Hocamı en iyi, kendi haline bırakılmış Musa dayımın takdim edeceğini düşünüyorum. Ayrıca

Musa dayım hakkındaki çok cangama ediyor, lafı çaltaklandırıyor kara çalmalarına, gara çalan “gelinbacım” da olsa katılmıyorum. İnanmayan Horanta kitabımızın birinci cildine bakıversin yeter.

Hoş geldin İsmail Hocam.

Sıkı durak Farsaklı Ozanemre ve de Tecirlili Osman Emmim, Andırınlılar da iki oldu ona göre galan.

Şimdi sizi, İsmail Aslan'ın ecer mi ecer (acar, yeni) kelime ve deyimlerle süslü aşağıdaki yazısını zevkle okumaya davet ediyorum.

Selamlar, saygılar.

B.İ, 18.12.2015, Alsancak, İzmir.

Nuh Tufanı ve Makbuz Davası (İ. Arslan)

Kimden: ataarslan01@hotmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com, musatolu@gmail.com, bilim.ege@gmail.com, aliozanemre@gmail.com

Sevgili dostlar,

Seyirci kalmaktansa sahaya inip topa girmenin dayanılmaz cazibesine kapıldım. 17.12.2015 tarihli mektupla sahaya indim ve topa girdim. Ace mi oyuncu şaşkınlığını daha atmamışken Musa'dan ilk çalım yedim. Çalımdan da öte tehdit üzerine tehditler savuruyor. “Unuttu sanmayın, şu elim bir boşalsın ben edeceğimi biliyorum” diyerek zavır satıyor, üzerime hülleniyor.

Tesellim şu ki 2 Ocak 2016 günü kızı Selin'in düğünü var, telaşı büyük ve şu günler ayağı yere değmiyor. Köze basık abdal gibi oradan oraya sıçrayıp duruyor. Anlayacağınız şu gün için benimle uğraşacak ne zamanı, ne de enerjisi var. Fırsat budur diye yüklenmesem de, bu hay-huy içinde söylenmiş unutmaları işime gelir. Gelir de görüyorum ki unuttuğu falan yok. Her mektupta, unutmadım, hesabını sorarım zavırıyla tehdidini savurmaktan da geri durmuyor. Avşar atlıları gibi hem çal çubuk atı kırbaçlıyor, hem de geri dönüp omuz üstünden kurşun atıyor. Yarına kalan kavgadan korkma deseler de elim yüreğimin üstünde.

Bizim köy Dırdıbtılı(Erenler)'da tarla komşusu olan Hacıosman'la Göğ Halil takım davası yüzünden kavgaya başlamışlar. Alt alta, üst üste kavga sürerken yaşlı ve zayıf olan Göğ Halil alta düşmüş, bir türlü üste çıkamıyormuş. Bir taraftan da “Ulan Osman şu altından bir kalkarsam ben

sana yapacağımı biliyorum” diyormuş. Benzetme gibi olmasın; Musa da, şu düğün bir biterse ben sana yapacağımı biliyorum, demeye getiriyor. Allah’tan ki düğüne denk geldi. Dediğim gibi yarına kalan davadan korkulmayacağını çocukluğumdan kalma deneyimlerimle bilirim. Nasıl mı?

Çocukluğumda inek, camız gütmekten kaytardığım gün anam beni babama şikayet eder, babam da akşam olunca haytalığının hesabını sorar, o gün babamdan yediğim zılgıt ve dayakla ödüllendirilirdim. Evde misafir olduğu gün gündüzden kalan suçlarımın akşam evde hesabını vermek zorunda kalmazdım. Ya bir sonraki güne ertelenir, ya da üstünde durulmaz, unutulur giderdi. Onun için evimize misafir gelmesini ne çok isterdim. Üç Dere’den geçen yolda durur, Maraş köylüklerinden gelip üzüm ve pekmez satan katırcıları beklerdim. Beklerdim ki hem o günkü haytalığının hesabı akşam sorulmasın, dava, “divana kalsın”, hem de eve gelen üzüm ve pekmezciden eve de alınıp ağzımız şirelensin. Hem de misafir olduğu için hazırlanan farklı yemekten biz de nasiplenelim. Deli Dumrul gibi yolun üstüne dikilir, Maraşlı satıcıları katırlarının yularından tutar, daha gün aşmadan eve götürürdüm. Misafir gelince de evde babamın keyfi yerine gelir, onlarla derin muhabbetlere dalar, benim haytalıklar da o gün için arada kaynar giderdi.

Bu deneyimleri yaşamış biri olarak farzdan evvel farz olduğunu ve Musa’nın atıp tutsa da şu günlerde benimle uğraşacak vaktinin olmadığını, yarına kalan kavgadan da korkulmayacağını bilmez miyim? Bilmesine bilirim de heykirmesine, zavırına bakarsan Musa bu işten vazgeçecek gibi görülüyor. Putin kesildi başımıza, gerilimi ve çıtaı yükselttikçe yükseltiyor ve her defasında “Şu elim boşalsın da ben ona gösteririm” diyor.

Bu durumda benim aklıma korkmaktan da öte MAKBUZ geliyor. Şu makbuz davasını anlatayım da korkumda haksız mıyım, değil miyim kararı horanta versin gayrı. Öyküyü anlatayım:

Tufan kopmadan önce Nuh Peygamber, her mahluktan bir dişi, bir de erkek alacak şekilde gemi yaptırmış. Soyunu temsil eden mahlukattan erkek ve dişilerden oluşan birer çifti gemiye koymuş ve tufan kopmuş. Yeryüzü derya denize kesmiş. Gemi kapasitesi sonuna kadar kullanılarak yüklenmiş. Ancak bir sorun Nuh’u düşündürmeye başlamış. Sorun şu:

Gemideki dişi ve erkek mahlukat çitleşirse üreme olacak, taşıma kapasitesi aşılabacak, gemi batacak. Çare, çözüm aranırken şöyle bir yol bulunur: Erkeklerin üreme organları alınıp ellerine birer makbuz verilecek, karaya çıkınca makbuzunu getiren, emanet kasasından teslim alacak. Teslim ve tesellüm işlemleri tamamlandıktan sonra gemi demir alır.

Nuh’un gemisi, kopan tufan sonunda, deryalar üzerinde fındikkabuğu gibi yıllarca, belki de asırlarca sallanıp yüzerken, gemide bulunan dişi

maymun, erkeğine kur yapmaya ve sürenlenmeye başlar. Erkek maymun, dışisinin beklediğini verememenin sıkıntısı içindedir. Kural gereği alınmış olan organına ancak karaya çıkınca kavuşacağını söyler. Söyler ya dişi maymun sürünmeye ve kur yapmaya devam eder. İşi daha da ileri götürerek aşağılamaya, dalga geçmeye başlar. Duruma çok içerleyen erkek çita, elindeki makbuzu göstererek gemide kendisine çektidiklerinin hesabın kötü ödeteceğini söyler ve der ki “Bu kez elimdeki makbuz eşeğin makbuzu, o uyurken çaldım. Karaya çıkınca makbuzu verip eşeğinki ni alacağım, gerisini sen düşün. O zaman görürsün cilveyi, nazı ya da avazı” der.

Şimdi anladınız mı “Hesabını sorarım” dedikçe beni alan korkuyu. Musa başkasının makbuzunu araklamış olmasın.

Selamlar, saygılar.

İ.A, 21.12.2015, Adana

Ağıtları Paylaşmak (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: musatolu@gmail.com, aliozanemre@gmail.com, bilim.ege@gmail.com, ataarslan01@hotmail.com

Yazıcı horantasına saygıyla,

İsmail Aslan Hocam ikinci mektubuyla Çukurova'da kullanılan pek çok atasözü ve deymi yukarıdaki ekli mektupta yeniden ve başarıyla kullanılarak Çukurovalılara borcunu ödemeye devam etmektedir.

Bizim için Musa kardeşimizle kavgalı görünmesi işin teferruatı ve gerekli bir yönüdür.

Bilirsiniz 1. ciltte de Musa ile ben Allah yarattı demeden sahici bir atışmayla ve kavgayla yazışarak epey metin çıkardık. İyi de oldu.

Musa can şimdi peşreve devam ediyor. Bence güzel şeyler yazacak. Pehlivan tefrikası da ne oluyormuş.

Böylece yepyeni bir sözlük oluşuyor.

Kocaman sosyolojik tahliller yapılıyor.

Hem de oryantalistlerin "performans teorisi" asla kullanılmadan.

Osman Hocam, bir saat önceki mektubunda diyor ki:

“Bir şey çok önemli. Sizden gelen her iletiyi asker mektubu gibi özlem ve heyecanla açıyorum. Paylaşımlarınız beni belki de sizin düşündü-

ğünüzden daha çok ilgilendiriyor ve bilgilendiriyor. Sevgiler saygılar. / Osman Gökçe”

Siz kaygılanmayın sevgili hocam. Musa’nın sıçan düşük pekmez gazanına şimdi bir de İsmail Aslan’ın şor hazineleri eklendi ki bitip tükenecek gibi değil.

Sevgili Horanta

Sahi ben size Ozanemre'nin son yazısını gönderdim mi?

Gönderdimse de bir kere daha gönderiyorum o güzel masalı.

Masalları da amma özlemişiz.

Selam ve saygıyla.

B.İ, 23.12.2015

Kitap Basımı Sorununa Çözüm Önerisi (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Sevgili Bekir,

Mank oldum vallahi... Sen Bakara’dan başlıyorsun, Şems-i Tebrizi illa da Yasin deyip diyor parmağı. Masa tenisi seyircisi gibi bir sağa, bir sola bakmaktan bahta bakan (bukalemun) gözlerine döndü boyun omurlarım. İkincizin de kıraatına meftunum aslında. Ama şu işi ne zaman Fatiha ile bitireceğiniz diye nefesimi tuttum bekliyorum. Bu düzeltme işleri kafamı karıştırıyor yeğenim. Yine de en iyisi “binin yarısı beş yüz” deyip sıyrılmak için içinden...

*

Bir de her kitap bitirişinde bir haller oluyor sana! Ferzi Müdür’ün sohbet arkadaşı kamyon garajı işleten Hafız’ın şoförleri gibi bir telaş alıyor seni. Önceden hazırlanmış bir senaryoyu ortak dostları Maraşlı Mustafa Yalçın’ı kızdırmak için başarıyla oynarlardı Bossa Un Fabrika’sının kaya gölgesi gibi serin, kalın duvarlı ofislerinde.

-Hoş geldin Hafız. Nasılsın?

-Sağlığınız duacıyım müdürlerim. Mustafa Bey’i de gördüğüme çok sevindim(!).

-İşler nasıl? Buğday sezonu açıldı. Sevkiyat var mı Orta Anadolu’ya?

- Olmaz mı Bey’im? Aşağı yukarı her vilayete yük sarıyoruz.

-İyi iyi. Sezonu iyi değerlendirmek lazım.

-Yalnız Fevzi Bey Maraş’a yük çıktığı zaman bir kargaşa çıkıyor garajda.

-Nasıl bir sorun bu?

-Gönüllü gitmek istemiyorlar ama mecbur olunca da şoförler su bidonu diye koşturuyorlar Kozan Caddesi'nde.

-Neden? Koca Maraş'ta su mu yok ta buradan götürüyorlar?

-Olmaz mı Bey'im. Mustafa Bey daha bilir, malum Maraş'ın her yeri su ama "Maraş'ın suyunu içersek her yerimiz dabaz oluyor. Özellikle de .ötümüzün kaşıntısından duramıyok" diyorlar.

Bekir Can,

Buradan bakınca kaygın, tasan Maraş'a yük saran Hafız'ın kaptanlarına benziyor. Bir yerlerin kaşınmasa da en azından el parmaklarında bir dabaz hissi var gibi geliyor bana...

Anlıyorum seni benim eli selek yeğenim. Nasıl ki "Şahları da vururlar"sa, Noter'lerde de para bitermiş demek... Sorun, 1. cildi bastırmak, sanırım. Bu "Bastırma"nın pahalı olduğunu iyice anladım da "hiç ucuzu yok mu bre" diye de düşünmeden edemiyorum.

*

Bilmem hangi "Asma Altı" veya hangi "Onbaşılar" sofrasında, ya da Çukurova Kulübünde sohbeti iyice koyulaştırmışlar Adana'nın Ağaları. Günlük siyaset, pamuk taban fiyatı, ATO seçimleri derken kırık havalara dayanmış lafın ucu. Seçilmişler, atanmışlar, sanayicilerin yanında gazeteciler de vardır bu çokuntuda. K.T, mesleği (Ziraat Yük Müh.), işi (Gazeteci-Milliyet'in Çukurova temsilcisi) bunların üstüne bir de o günlerin ünlü bir sanayicisinin damadı olunca, bütün dikkatleri üstünde toplamaktadır. Ee.. bu kadar parlak yıldıza bir taş atılmaz mı? Kafasında kurguyu hazırlayan ağalardan bir tanesi kısa oyunu koyuverir sahneye. K.T. Bey orada yokmuş gibi diğer gazeteciye:

-Yahu Zeynel, siz küçük ilanların santimini (cm) kaç basıyorsunuz?

-Ali Bey biz santimini 50 Liraya basıyoruz küçük ilanların.

-Zeynel'im ne kadar ucuz! Bizim K.T. santimine 50.000.000'a (Elli milyon) basıyor,

diyerek atar taşını... Amaç hâsıl olmuş ki bu güzel hikâye ilk defa burada yazılmak koşuluyla dilden dile bu güne kadar geldi bize...

Yani Bekir Can,

Kul sıkışmayınca Hızır erişmezmiş düsturuyla, ucuza basan bulamazsak; biz de rahmetli gazeteci abimiz'in Asri Mezarlıktaki hece taşına yüz sürer indirim isteriz dilimizin döndüğünce... Bize kaç "basarsa" artık...

*

İsmail Aslan'ın beni malamat ettiğinin hesabını sormayacağımı sanma! Ama sıcak çorba ağzımı yaksın istemiyorum... Hani hayıfını kırk yıl sonra almış da adam "Eyvah neden acele ettim ki?" demiş...

Sevgiyle kal azizim, hoşça kal.

M.T, 22.12.2015, Adana

Kim Kaça Basıyor (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: aliozanemre@gmail.com, musatolu@gmail.com,
bilim.ege@gmail.com, ataarslan01@hotmail.com

Sevgili Musa,

Düzeltilmeler konusunda mesele yok aslında. Ben Ozan Edeme daha önce de düzeltme ekollerinden bahsetmiştim. Son yazışmalarda da konu öyle gündeme geldi. Yoksa senin "gene de kırkmışlar" diyen hatun gişi gibi inat edecek değilim. Ozan Edemin deyimiyle "25 yılcık" edebiyat öğretmenliği var. "Ealenmeyeceğiz", saygı duyacağız.

Bunları beleşe şey edeceği için yağ çekmek olarak algılamazsan iyi edersin. Tecirlinin yağ çektiği nerde görülmüş.

Bizim sayfa düzenleyicisi, haftalığı 100 liraya "basıyordu" tövbe düzeltiyordu; sağ olsun Ozan Edem beleşe düzeltiyor. Tabi beleşe olacak kitap gendinin.

Neyse ki böylece bu vesileyle yine yeni deyim ve kavramları da anlatan yazılar döktürdün. Bildiğiniz gibi bizim yazılar böyle yol alıyor.

Şunları sadece kullanacağım deyimi sarf etmek için yazıyorum: Ozan Edeme son beş günde beş mektup yazdım, bir yazıda kastı aştığım için iki kere özür diledim. Ses yok. Sayrı mıdır nedir? Geldik deyime: Altına s.çık gimi (yani çok suçlu birinin sessiz sedası oturması, hareketsiz kalması) oturuyor. Halbuki suçlu olan benim.

Benim kaşınan bir yerim yok dayı. Gavırlık etme. Keyfim yerinde. Yazılar zeytin bereketinde Koca Tanrıya şükür.

Ben ikinci cildi bitirmenin keyfini çıkarıyorum. Tecirli'nin kerametine inanmasan da olur amma inkâr edemeyeceğin bir hakikat var: Horan-tanın birinci cildinin birinci mektubunda ben sana ne dedim? Biz bu kitaba başlamadık bitirdik demiştim. Söz başının birinci kertiğinde okuyabilirsin. Şimdi de ikinci cildi bitirdik diyorum ve bu keyif bana yetiyor. Ama siz Kerimoğlu'nun gerdeğe girmeyen damat heykasi gibi "yazmıyorum ulan" dersiniz o başka. Onu da diyemezsiniz, İsmail Hocam seni rahat bırakmaz galan. Bir de "gıçına yağ değil şoför gimi" dursanız dursanız duramazsınız. Yazarsınız.

Yazmanın keyfi, hastalığı, delisi tutması böyle bir şeydir Musa Can. Ellerin gicişir (kaşınır) yazmadan edemezsin. Abasıyanık usta "kalemi yonttu, öptü ve yazmaya başladı" diyor ya onun gimi.

Rahmetli Kemal emmin Memedleri öyle yazdı işte. Yazmanın delisi tuttu fukarayı da ölünceye kadar kalemi elinden pıttıramadı.

-Hı Osman Emmi? Zeytinin anavatanı yazım için bir şey demediniz. Bekliyorum.

Bütün horantaya selam ve saygıyla.

B.İ, 22.12.2015, İzmir.

ÇFÜM 1. Cildin Sunum Yazısı Hk. (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: aliozanemre@gmail.com

Çok önemli not:

Ozan Ede,

Senin sunum yazının "dili" hakkında (eleştiri hakkımızı hatırlattığın üzere) diyeceklerim var emmioğlu: Tecirli kibarlık bilmez ama bunun kibarlıkla ilgisi yok. Bu bizim Horanta kitabını, bütün Çukurova köylüleri ve senin Farsak köylülerin de duraksamadan okuyabilirler mi? Bence okuyabilirler. Peki sunum yazını duraksamadan okuyabilirler mi? Sunum yazısı avama değil havasa, yani entelektüele göre yazılmış. Çok güzel, şiir tadında ve kıvamında. Türk Dili'nde, Varlık'ta yayınlanası bir yazı. Bunun öteaçeli olmakla falan da ilgisi yok. Ben sizi mumla arayarak buldum. Evet öyle. İyi ki de buldum. Aşık Mahmut heykelerini hem yazı hem Harnı diliyle aylarca yazıya geçirmeyi göze alan ve sabırla başaran kaç Düziçili veya Çukurovalı var bu düzde? Çok yok. Yani benim için, Çukurova folkloru için, milletimizin değerlerini bulmak ve korumak için önemlisiniz. Benim için de sizin aynı duyguları beslediğinizi biliyorum. Biz bir "Horantayız" yani.

Bu yüzden de yukarda yazdıklarımın dolaylı "mıdıklanmayacağı" umuyor ve biliyorum.

Abdal Seydanı mı çağırırsın, Cumali Dayımın çocuklarından birini mi çağırırsın sunum yazısının "önüne biri otursun", fazlalıkları tıraşlasın derim.

İşine bak Tecirli, yazının "ohlazlığı var" harfine dokunmam dersene de saygı duyarım.

Kitap, horantanın kitabı. Hemi de çok güzel bir kitap. Bu yüzden hepiciğimiz çocuklar gimi heyecanlanıyoruz ne zaman basılacak diye. Ben herkese, benim şimdiye kadar yazdığım bütün kitaplara bedel diyorum.

Ben size yazdıklarımın dolaylı özür dileyip durmaktan yorulduğum emmiler.

Herkes belli sınırlarda, edebî sınırlarda söyleyeceğini söylemeli.

Bir önceki mektupta zeytin kitabının bir sayfası ve başka yazılar için kitaba girsin mi girmesin mi diye size sormadan geçemiyorum. Öyle de olması lazım. Böylece “kekremsi” olmayan yazılar çıkar ortaya.

Hepiniz seviyorum. Selam ve saygıyla.

B.İ, 22.12.2015, İzmir

Öyle Bir Sofra ki Yemekle Bitmez (A. Ozanemre)

Kimden: aliozanemre@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

ÇFÜM I’e SÖZBAŞI

Anladık, biliyoruz; bütün çağları ardımızda bıraktık, şimdi internet (bilgisunar/genelağ) çağındayız.

Sözümüze, tavrımıza, inadına duruşumuza bakıp “hazreti Googol” diyerek karşı atışa başlanmamalı. Atlanmamalı; sanıldığı gibi aksine internette ‘her şey’ yok. Ayrıca internetin bile kucaklayamayacağı büyüklükte bir derya denizde yüzmekteyiz.

Dil ucuyla söylediğimiz ‘derya deniz’, Çukurova (ve yöresi) folkloru. “Çukurova Folkloru Üzerine Mektuplar / Ağıdı Paylaşmak I” adlı kitabımız, imlediğimiz derya denizin 5. kitabı⁽¹⁾. İkincisi, elinizde...

Yıllardır bütün dünyada sanal bilişim ortamı var; kitaplar da ‘e-kitap’ oldu; ne güzel...

Güzel de bir kitabın sayfalarını çevirerek, kimi yerlerin altını çizip yanlardaki boşluklara notlar düşerek okumanın tadına e-kitap okurken varabilir mi, bilemeyiz... Hele, kısa adıyla “Ağıdı Paylaşmak”ları okurken... Sözü, ‘Ağıdı Paylaşmak’ı okurken edinilecek güzelduyu’nun başka bir yolla edinilemeyeceği gerçeğine de bindirmek isteriz.

Yaptığımız, belki de yapacaklarımız, adını koymaya çalıştığımız halk kültürünün devede kulağı, belki tüyü bile değil.

⁽¹⁾ Her biri diğerinden bağımsız olarak okunabilir öbür kitaplar: “Karacaoğlan, Tekeden Teleme Çalmak, Bir Cerene Av Olmak” ve “Seksen Kapiya Doksan Değnek Çalmak” adlı kitaplardır.

Kollarını sıvayanlar, bir gerçeğin bilinciyle yola çıkıyorlar: Yitip giden değerleri ölümün elinden almak, kalıcı kılmak... Onların tek kaygıları, her şeyle birlikte kültürel (folklorik) değerleri de öğütüp yok eden zaman canavarının elinden, canavar onu yutup sindirmeden bir şeyleri kurtarmak, Onu güne ve geleceği sunmak...

Bu kitabın (ve aynı yolun yolcusu öbür çalışmalarla kitaplaşmış/kitaplaşacak olanların) sonsuz esneklikte bir genişliği var; göreceksiniz. Dede Korkut, diliyle, anlatımıyla; Kerem, Aslı, Dadaloğlu, Karacoğlan.. sevdalarıyla ve daha bilinen-bilinmeyen niceleri ete kemiğe bürünmüş halleriyle burada.

Kitapların yazmadığı, halk kültürü sevdalılarının sezdiği Çukurova yöresi halk (Türkmen) kültürü; yerel özellikleriyle deyimler, atasözleri, fıkralar, söylenceler, öykücükler (anekdot), öyküleriyle ağıtlar.. kısaca, yöresel halk kültürü birçok boyutuyla sinsin ateşi çevriminde dolanıyor; de ki uzun kış gecelerinde kınacı âşıklar, bentlerini aşmışlar, söz ve söyleyiş yarışındalar.

Bu söz sofrası öyle büyük bir sofradır ki o sofradan ne denli yenilse, yenilen, binlerce katıyla çoğalır. Her okuyucu, o sofradan yerken yediğinden çoğunu katmak gereği duyacaktır; bunu da biliyoruz.

Yitip gitmesini istemediğimiz o sofraya çağrılısınız.

Size/bize düşen, sunulan sofrada aşkla anlatılanları yemek, yani katkı koymayı da unutmadan okumak...

Buyurun öyleyse...

A.O, 03.12.2015, Adana

‘Zeytinin Vatanı Olur mu’ Yazısı ve Daha Ötesi Hk. (A. Ozanemre)

Kimden: aliozanemre@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Önce selamlar,

Sonra... Sonrası şöyle:

Bana ulaşan bütün iletileri ve eklerini DİKKATLE okudum; onlar şurada duruyor, dursun.

Gökkubbe altında söylenmedik söz yokmuş. Ben, hemen hemen herkesin ‘evet, öyledir’ dediği/diyebileceği bu genel geçer doğruya eklemek isterim: Gökkubbe altında söylenecek, sayıya gelmez daha nice söz vardır; geçelim, şimdilik.

‘Şor kuyusu’ sevgili Musa Tolu’nun kuyusunun dibi bucağı bulunmaz. Yazıyor, yazacak. Yazma artık yeter dense de... İyi ki öyle...

“Zeytinin Vatanı Olur mu” yazısı bence, bu kitabın ikinci cildinin başköşesinde yer alır, yer almalı. O yazıda var olan İslami dinsel sayılabilir söylemler, şahsen beni rahatsız etmediği gibi bir başkasını da sanmam ki rahatsız etsin. Aslan gibi yazı... Elleme kendini. O ‘dinsel nitelik’ de bizim, bizim kültürün orta yerinde bir gerçeklik... Yazının tamamlanmasıyla ilgili olarak söylüyorum: Kırmızılaştırılarak imlenen yerler elbette tamamlanmalı. Kısaca demem şu ki gocunacak bir şey yok. Bize özgü her şey kitaplarımızda yer alır, yer almalı. ‘Yav arkadaş, ne derler’ demiyoruz, dememeliyiz. Dinsel içerikli söylemler de ‘la-dini’ söylemler de kucağımızda yer bulur, yer bulmalı. Değil mi ki biz, Çukurova özelinde de olsa halkımızın kültür dağarcığında yer alan her ne varsa onu geleceğe kalsın diye saptamaya çalışıyoruz, öyleyse ‘sansür’ yok. En azından ben böyle düşünüyorum. Bu bağlamda ‘ayıp-mayıp’ da sökmez; sökmemeli.

“Didimde Zeytini Meltemler Sular”dan ‘Anaya Mektup’ da görselli mektup da yeni kitapta yer alabilir; öyle olursa daha güzel olur diye düşünüyorum.

Çocukluğumdan kalan bazı masallarımız var. Onlardan biri aşağıda. Ben bunu arada bir yaparım. Siz bana bakmadan yazmayı sürdürün lütfen. Düzeltir konusunda kuşku olmasın; ben onun için zaman ve emek ayırıyorum.

Yeni kitapta ya da ortak kitaplardan birinde yer alsa da olur; almasa da... Yer alırsa eğer (sıçanın sidiğinin katkısı boyutunda sayılabilir) buyurun PITICAK MASALI’na (Köy görmemiş bir han’fendi ‘Pıtıcak’ sözünü ‘Pıtırıcık’ diye düzeltti, ya da düzelttiğini sandı.)

O masal, aşağıda.

A.O, 23.12.2015, Adana

Pıtıcak / Anonim Masal, Anlatı (A. Ozanemre)

Kimden: aliozanemre@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com, musatolu@gmail.com, bilim.ege@gmail.com, ataarslan01@hotmail.com

Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde; develer tellal, pireler berber iken...

Köyün kızları gelinleri odun etmek için ormana gidiyorlarmış. Bizim Pıtıcak da katmış kendini onlara. Ormana varmışlar. Herkes odun etmeye başlamış. Pıtıcak öylece duruyormuş.

-Sen de odun etsene Pıtıcak!

-Anam etsinler dedi.

Kızlar gelinler Pıtıcak için de bir şelek odun etmişler. Köye dönmek üzere herkes şeleğini yüklenmeye durmuş; Pıtıcak oralı bile değil.

-Sen de odunları yüklensene Pıtıcak!

-Anam yüklenip getirsinler dedi.

Kızlar gelinler Pıtıcak'a bir oyun oynamak üzere birbirlerine bakışmışlar. İçlerinden biri "Gelin kızlar, başlarımıza bakışak." demiş. (Başlara bakışmak, saçlardaki bitleri bulup iki baş parmağın tırnakları arasında 'çıt' diye öldürme işi.)

Kızlar gelinler, birbirinin dizlerine başlarını koyarak başlamışlar bit kırmaya. Biri öbürünün, öbürü bir başkasının başına 'bakıyormuş'. Hal-kanın en sonunda da Pıtıcak. Bir süre sonra başındaki bitlerin kırılmasının da verdiği rahatlamayla ikinci güneşine karşı Pıtıcak uyuyakalmış.

Pıtıcak'ın başını yavaşça yere bırakan kızlar gelinler, kendi odun şeleklerini yüklenip tutmuşlar köyün yolunu. Bir süre daha uyuyup uykusunu alan Pıtıcak uyanmış ki gece. Ormanda kendisinden başka kimse yok. Ne etsem, ne eylesem diye düşünüp sağa sola bakarken ta uzakta bir yerde bir ışığın lip lip ederek yanıp söndüğünü görmüş. Kalkıp yürümüş ışığın olduğu yere doğru. Meğer o ışık Caz Karısı'nın (okumuşlar ona Cadı diyor) evinin ışığıymış.

Caz Karısı'nın evine varan Pıtıcak'ı Caz Karısı binbir hoşamatla karşılamış:

-Abooo, demiş, benim Pıtıcak'ım geldi, kızım geldi, kuzum geldi...

İzzet ikramlı bu karşılamının ardından Caz Karısı:

-Kızım sen bir yere gitme, ben çarkçıya gideyim, az sonra gelirim, demiş; gitmiş.

Çarkçıya gidecek, dişlerini çarka vererek keskinletecek, keskinleşmiş dişleriyle Pıtıcak'ı kemiklerine varıncaya dek yiyecek....

Pıtıcak durumu sezinlemiş mi yoksa iş olsun diye mi bilinmez; Caz Karısı'nın fındık çuvalına girip saklanmış. Caz Karısı gelmiş ki Pıtıcak yok. Buna canı sıkılmış Caz Karısı'nın:

-Tüh, vah! Pıtıcak gelmişti ne güzel, ne güzel yiyecektim onu, derken acıkmış olan Pıtıcak bu sırada yanındaki yöresindeki fındıklardan kırıp kırıp yiyor, karnını doyurmaya çalışıyormuş. Pıtıcak'ın yediği fındıkların çıtır çıtır kırılma sesini duyun Caz Karısı:

-Ulan namussuz sıçan, ne güzel yiyeceğimi, Pıtıcak'ı kaçırdım elimden, zaten canım burnumda şimdi seni tokaçla ezmez miyim? diyerek findık çuvalını sırtlayıp damın başına çıkarmış.

Tokacını da hazır eden Caz Karısı, dama çıkardığı findık çuvalını dama dökerek, canını sıkın sıçanı da tokaçla vurup öldürecek.

Caz Karısı'nın boşalttığı çuvaldan sıçan yerine Pıtıcak çıkmış. Bir sıçrayışta evin yukarısındaki yamaca doğru uzaklaşıp kaçmış. Caz Karısı:

-Gel kızım, kaçma kızım. Sana şeker veririm; bastık, belben, pekmez veririm, demişse de Pıtıcak onun dediklerine inanmamış; yukarıdan bir taş yuvarlamış. Yuvarlanan taş Caz Karısı'nın bacaklarından birini kırmış. Caz Karısı yine de vazgeçmemiş Pıtıcak'ı yemekten. Pıtıcak kaçmış, Caz Karısı kovalamış. Derken Pıtıcak bir ağacın tepesine çıkıp kendini sağlama almış. Ağacın dibine gelen Caz Karısı sormuş:

-Kızım oraya nasıl çıktın?

Pıtıcak:

-Ebe, demiş, ben buraya sacayağını kızdırdım kızdırdım boynuma geçirdim, öyle çıktım.

Pıtıcak'ın bu sözüne inanan Caz Karısı sacayağını kızdırıp boynuna geçirince yanmış.

-Ök anam ök, demiş. Kızım doğru söyle sen oraya nasıl çıktın?

-Ebe demiş Pıtıcak, işin doğrusu ben buraya saban demirini kızdırdım kızdırdım g.tüme soktum da öyle çıktım, demiş.

Saban demirini kızdırıp Pıtıcak'ın yaptım dediğini yapan Caz Karısı, kışında bir tutam dumanla evine kadar kaçmış.

Bu masal da burada bitmiş.

Gökten üç elma düşmüş; biri anlatana, biri dinleyenlere, biri Pıtıcak'a. Caz Karısı'na elma yok.

A.O, 23.12.2015, Adana

Nuh'un Tufanı ve Diğerleri (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime : didimnoteri@mynet.com, ataarslan01@hotmail.com

Sevgili Bekir,

Kispetini giymiş perdah çekiyor bana İsmail Arslan. Bütün pusatlarını kuşanmış, "İşte er medyanı, çık da hesaplaşalım" diyor. Aslında gel de "Hakkını avucuna koyayım" demeye getiriyor. Ama bu dalgınlık ve yor-

gunluk halinde girer miyim sonucu belli kavgaya? Ölüştüm, biçtim, hesaplardım; “sıcak çorba içmem” diyerek efelendimse de aslında bu tavırların özü, düelloya girmeyeceğimin sinyaliydi. Düello bu topraklara çok yabancı bir erdemdir. Biz de aslolan ata mirası pusudur, entrikadır, arkadan vurmaktır. Atalarımın öğretisine göbekten bağlıyım!.. İşimin adı ne? Tusarım taşın arkasına, erketeme alırım şoseyi. Bunun düğünü var, değirmeni var. Yaylası var, cuması, bayramı var... O nasıl olsa geçecektir bu yoldan. Kesemdeki tütüne bereket!

Ama bir de şöyle anlatayım ileride olacakları.

Andırın’dan Kadirli’ye bir kızımız gelin gidiyormuş. Bayrak dikilip okuntular dağıtılınca, yeni hısımları uyarmış kız tarafı. “Bizim köylüler güreşe çok meraklı. Gelin almaya gelirken; aman aman pehlivansız gelmeyin!” Amaç hem düğünü şenlendirmek, hem de yeni hısımlara bir ders vermek. Tembihlenen hısımlar gitmiş, kendiler de güreş hazırlığına başlamışlar. Segmen gelip davullar çalınca hemen hazırlanmış er meydanı. Önce yeni yetmeler avuksunlar diye sürülmüş ortaya. Sonra sıkletler ağırlaşmış yavaş yavaş. Andırınlıların acelesi yok. Güreş uzadıkça keyifleniyorlar. Ama Kadirli’liler bir an önce gelinlerini alıp gitme peşindeler. Bu nedenle son kozlarını ortaya sürerek; “Bu güreşçimizi yıkarsanız(!), yenilmiş sayılıp şalvarı bırakacağız “demişler, oğlan evinin ileri gelenleri (çömeli ürenleri.). Meydana çıkarılan genç, bir süt kuzusu. Zayıf, çelimsiz, tüysüzün biri. Davulların coşup, güreşin harlanmasıyla birlikte; genç pehlivan bir, iki, üç, beş derken önüne gelen rakiplerini, üç dakikada tuş ediyormuş. Bir korku ve bir merak sarmış Andırınlıları. Kim bu cin eniği cengâver? Nerede bellemiş bu tapları? Veya hangi hoca yazmış bunun muskasını? Ama işin sırrı ne muska da ne efsunda. Askerden yeni gelen delikanlı güreş okuluna gitmiş silâh altındayken. Hatta ordu milli takımına seçilmiş. Öğrendiği tapların, uyguladığı oyunların kaynağı bilgi ve deneyimmiş. Ne yapacağını şaşırان Andırınlılar, son çare Yarım Dünya’yı sürmüşler meydana. Yarım Dünya; adı üstünde. İki metreyi aşan boy, yüz elli kilo civarında bir ağırlık... Hüseyin Alp misali bir dev. “Hiç sanayi üretimi ayakkabı giymemiş. Kırk sekiz numara ayaklarına, eski bir otomobil lastiğinden bir çift yemeni dikilir” diye laflar dolaşırdı hakkında.

Devi karşında gören Kadirli’li pehlivanı da bir korku sarmış aslında. Delikanlı bir zayıf tarafını yakalayıp, rakibinin bağrının başına oturabilir ama kuralın, kaidenin olmadığı, hoyrat karakucak stilde bir ters yakalanırsa çok acı çekebilir Yarım Dünya’nın kolları arasında. Bu nedenle ihtiyatlı yaklaşmaktadır dev rakibine. Bir iki dalar-çıkara ama rakibin yaba gibi ellerini görünce hemen yan çalılıp dönmektedir meydana. Peşrev uzamış, daha eline bile dokunamadığı bu yeniyetme zıpcık Yarım Dünya’nın canını sıkmaktadır. Bir iki dalışından da balık gibi pırtan delikanlı-

ya: “Ulan çocuk, ne kadar dalcıkılsan dalcıkla (korkarak yapılan atak, yarım hamle) veya ne kadar kaçarsan kaç; kanadın (kolunun biri) elime geçmez mi; dalağını delerim senin” diyerek eşkere eder niyetini.

*

Haytalığını unutturmak için nur içinde uyusun, kalender Osman Efendi’ye çektiği numaraları bana da yapabilir Cin Kayası’nın tilkisi. Bunda beis yok! İzlenen yöntem akıllıca ve sakıncasız. Kullanılan araç-gereçleri günümüz koşullarına ve benim zevklerime göre uyarılsa benim de dikkatim dağılabilir, hersim inebilir... Mesela şu düğün telaşı bitince bir heybe kömbe ile ziyaret edip, üstüne canımın daha neler çektiğini usul-u lisanla sorabilir.

*

Ama Nuh’un gemisinde olanları bir düzeltmem ve ya gerçeği açıklamam gerekiyor. Evet, olay üstadımın anlattığı gibi seyretti. Bulunan çözüm ve varılan antlaşma gereği makbuz karşılığında hacetler yedime teslim edildi. Ben ordaydım ve buna şahadet ederim. Ancak sıra bana gelince; Nuh Aleyhisselâm tepeden tırnağa beni süzdükten sonra; “Sakıncasızdır. Cerrahi işleme ve makbuza gerek yok. Kardeşimiz bu işten muaftır” diyerek yol verdi bana. Bu duruma diğer tür temsilcilerinin tüm hatun kişileri şahit oldukları için de o yolculukta yoldaşlarım hep eril eşeylerdi. Bu nedenle hikâyede bundan sonra anlatılanlar ve bana atfedilen bölümler yanlıştır. Bühtandır.. Benim için duyulan korkular parano-yadır...

*

Ancak sevgili İsmail ağabeyimin sözüne, hızına bakıyorum da; “Öne ben oturacağım!” der gibi bir niyet hissediyorum. Benim için hava hoş. Aşağıdaki güzel hikâyeyi okuduktan sonra, kulağının tozuna güvenen herkes öne oturabilir!

Konfeksiyon veya hazır giyim sektörü hayatımıza bu denli girmeden önce terzilik seçkin bir meslekti. Her kasabada, her kentte onlarca terzi dükkânı vardı. (Atölye kavramı yalnız resim, heykel yapılan mekânlar için kullanılırdı) Şükrü Deniz, Kemal Çinçik, ve Tufan Dinçer gibi ünlü terziler vardı Kadirli’de. Bir efsaneydi Kemal Çinçik. Sekiz-on kalfa bir o kadar da çırak çalışırdı iş yerinde. Bir takım elbise için üç ay, dört ay sıra beklerlerdi Kadrili’nin, Andırının kostakları!

Kış ılıktı, mülayimdi ama yaz ayları hiç çekilmezdi Kadirli’de. Sıcak ve ter bir taraftan, boğazına yapışan nem diğer taraftan, nefesini keserdi yazın Kadirli çukurunda kalanların. Yaylalar zahmetli, sayfiye yerleri çok pahalıydı. O yıllarda deniz bir hayaldi Çukurovalı için. Antalya uzak bir diyarda portakal merkeziydi. Mersin deyince de denizden çok, Fındıklı, Gözne, Namrun gibi yaylalar gelirdi akla. Mezitli ile Taşucu arasında bir

deniz evi bir otel veya bir pansiyon yoktu. Kızkalesi'ne çıkmak cesaret işiydi. Kalenin taşından tutanları bile sokmak için o lanetli yılan, incir sepetinin içinde bekliyordu daha(!). Erdemli, Susanoğlu, Silifke sahillerindeki kumsallar, yayla katarlarının vazgeçilmezi develerin döşeği idi. Körfezde Samandağı'nda Çevlik, İskenderun'da Arsuz en gözde plajlardı

Herkesin yaylaya gidip sokakların iyice tenhalaştığı bir yaz mevsiminde Çinçik Usta'nın dükkânında durmaksızın teyel atan kalfalar, hem yorgunluktan, hem de sessizlikten uyuklamaya başlamışlar. Mahmurluktan sallanırken milli piyango bitlerinin seyyar satıcısı Torlak Yaşar "Bu gün çekiliyor, Talih kuşu avucunuzda nidalarıyla " doldurmuş dükkânı. Kemal Usta yine her zaman ki eli selekliği ile bir deste bilet almış. Satıştan memnun Torlak, kasabanın haberlerini(!) bir cümle özetledikten sonra devam etmiş yoluna. Ekip yine yumulmuş işe. Kalfalardan bir tanesi "Ustam büyük ikramiye bize çıkarsa ne yaparız bu parayı?" diye sorunca başlamış anlatmaya Çinçik Usta... "Neler yapılmaz ki aslanım?... Önce bir Cadillac alırsın. Kıymızı renkli, beyaz kanatları olan sekiz silindirli bir Cadillac. Sonra dükkânı bir tadilatı geçirtiriz. Biz de bu fırsatı değerlendirerek bineriz ak kanatlı kuşa ver elini Arsuz. On gün mü olur, on beş gün mü olur paşalar gibi eğleniriz" demiş. Bir sevgi yumağına yuvarlanmış elemanlar. Herkesin içinde kendi hayalleri depreşmiş. Bu arada kalfalardan biri yanındaki arkadaşına fazla seslendirmeden "Öne ben oturum" diye yerleşince koltuğa, öbürü "hayır orası benim hakkım, kimseye bırakmam" demiş. Sen oturursun, ben otururum çekişmesinde sesler yükselince; Kemal Usta mecburen müdahale etmiş duruma. Arkadaşının hoş görülmesi olmadığını vurgulayarak; "Ustam Arsuz'a giderken öne ben oturacağım diyorum, Osman Usta hayır benim hakkım, ben oturacağım diyerek mızıkçılık yapıyor.." demesine kalmadan; ak kanatlı Cadillacla rüzgâr gibi uçarak yorgun bedenini mavi tuzlu sulara atma rüyasından uyanmadan Çinçik Usta: "Ulan ikiniz de arkaya geçin zibidiler. Öne Yengeniz binecek!" kararıyla bastırmış makasının ağzına kısırdığı Altınyıldız kumaşa...

Horanta efradının tümüne saygılar.

Hoşça kal. Sevgiyle kal.

M.T, 24.12.2015, Adana

2. Cilt 70 Sayfayı Aştı (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: aliozanemre@gmail.com, ataarslan01@hotmail.com,
bilim.ege@gmail.com, musatolu@gmail.com

Yazıcı Horantasına saygıyla...

Musa Can, epey bir yornuklanmadan sonra yazmaya başladı.

Musa da, İsmail Arslan “kardeşi” gimi Çukurova'da kullanılmakta olup artık yeni neslin unuttuğu, pek çok atasözü ve deyimini ustalıkla kullanarak ustalığının hakkını verdi.

Horanta kitabımızın 2. cildi de böylece ilk 70 sayfasını tamamladı.

Bence Andırın düzündü, dağında şor hazinelerinin anahtarını taşıyamayan nice "söz ağaları" var. Bu ağalar, bir gün bizden öğren yazıp durmuşsunuz, bizim de iki çift lafımız olamaz mıydı bu horanta üstüne derlerse yerden göğe haklı olmazlar mı?

Ben Andırınılılara teklif ederim. Gendileri bilir galan.

- Hıı, Ozan Ede?

Ozan Ede, güzel masallarının devamını bekliyoruz.

Horantaya selam.

B.İ, 24.12.2015

*

1. Not: Musa Can bir sorum var? Saflığımı hoş görün emmiler, biraz da okuyucu adına soruyorum: Bu öne oturacak olan “yenge”, “oynaş” demeye mi geliyor?

2. Not: Ozan Ede, 2. ciltte düzeltmeleri yaparken, (Musa'nın kaç ba-sılıyorlar yazısını okumadınsa yazık, büyük kayıp, bir hafta güleceksin) metinlerdeki atasözü, deyim ve sair Çukurova'ya has ürünleri koyulaştır-sak mı acaba? Böylece her metinde neleri derlediğimiz ve cümlede, yazı-da nasıl kullandığımız daha bir belirginleşir.

İsmail Arslan'ın 'Heyka'sı Hk. (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: aliozanemre@gmail.com, ataarslan01@hotmail.com,
bilim.ege@gmail.com, musatolu@gmail.com

Yazıcı Horantasına saygıyla...

Musa Can'a Horantaya diğer Andırın ağalarını da çağırırsak diye bir teklifte bulundum.

Andırınlılar, "işine (zeytinine, sabununa) bak gara yeğenim, senin bizim öteaçenin işlerine aklın ermez" deyip heyka üstüne heyka anlattılar.

Benim heyka anlattırmaktan başka derdim mi var Ozan Ede?

Maksat hasıl oldu ve İsmail Arslan hocamız pek çok yeni kelime ve deyimle koskoca bir heyka yazdı.

Aşağıda sunuyorum.

Selam ve saygıyla.

B.İ, 25 Aralık 2015

Ağasız Düğün Olur mu (İ. Arslan)

Kimden: ataarslan01@hotmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com, aliozanemre@gmail.com,
bilim.ege@gmail.com, musatolu@gmail.com

Tapına getirip çengeli takmak için Musa'nın tusa yattığını (fırsat kollamak) bildiğim için gözüm üstünde. Fırsatını vermemeye çalışırken beni bırakıp Didim'den gelen mektuba kafayı takmış İbişler'in Memili'si gibi "Bu çokuntu da ağasız olsun!" diye hımırdanıp samırdandığını duydum. Musa'nın hımırtısını duyunca aklıma cunkuruk çıkan Avlamaz'ın Ali'sinin öyküsü geliverdi.

Andırın'ın Beşbucak köyünden bozlak ustası Kul Halil, avazında yaz ve yayla mevsimine şu girişle başlar.

*Yaz gelip de beş ayları doğunca
Gövermiş ovalar ekin mi ola
İçmişim doluyu bulanır gönlüm
Şu ötüşen kuşlar sökün mü ola*

Beş ayların ucu görünüp cemreler sırasıyla uyarırken doğayı, ekinler göverip kuşların sökününü başlayınca, gelinler, kızlar bahar çiçekleri gibi başlarını bağlayıp zülüflerini yağlar da mantuvar, peryavşan kokan yaylaların günü gelmez mi?

Tarhana orada karılacaktır, peynirler orada basılacaktır. Harmanın hasadın yorgunluğu çıktıktan sonrada, düğünler orada kurulacaktır. Gök-sun'un Değirmendere köyünde iki yıldır nişanlı yolu gözleyen Telli Anşa ile Andırın'ın Kızık köyünden Avlamaz Durdu'nun oğlu Ali'nin de düğünleri yaylada yapılacaktır. Avlamaz Durdu iki çitil bir mitil neyi varsa yükletir ve Kargaçayırı yaylasında yükünü çözer. Pınar başını daha sonra gelecek olan ağalara bırakıp, uygun yerlere çadırları gerip, haymaları kurarlar. Aşağı Andırın köylüklerinden İbişlerden Memili, Gökahmetli'den Çomulu, Otmanlı'dan Çaylıoğlu, Anacıktan Çortmuk İsmail gibi komşular çadırlarını kurmuşlardır.

Laf dönüp dolaşıp Avlamaz Durdu'nun Ali'sinin düğününe gelmektedir. Düğünün başlaması, ağaların da yaylaya gelmeleri ve gün kesimi, bayrak dikimi için onay vermelerine bağlıdır. Avlamaz Ali ve yayla komşuları sabırsızlansalar da ağalar olmayınca düğün kurulmaz, kurulamaz. Ağalar harmanı, hasadı bitecek, ürünü ambarlara, kuyulara koyacaklar da öyle gelecekler yaylaya. Ali'nin burnunda Telli Anşa, Memili'nin Çomulu'nun, Çaylıoğlu'nun burnunda da düğünde yenecek kavurma tütmektedir!...

Düğünün hemen başlaması için Avlamaz Durdu'ya yapılan baskının dozu her gün artmaktadır. Durdu her ne kadar erkândan, yoldan, ürüsüm-den dem vursa da hem Ali, hem komşular "Bu çokuntu, bu düğün de ağasız olsun" diye bastırırlar. Çaresiz kalan Avlamaz Durdu düğün kurmaya razı olur. Ezik bir nedamet duygusu, tarifi zor bir korku vardır yüreğinde Durdu'nun. Buna rağmen okuntular dağıtılır, bayrak dikilerek başlar düğün. Haber poyraz hızıyla iner Andırının düzüne. Habersiz, destursuz düğün kurmanın ne demek olduğu hakkıyla belletilmelidir şu Avlamaz avanağına... Ağalar bir araya derilir; alınan karar tuğralanır! Avlamaz'ın bayrağı yıkılacaktır!

Ağaların kurağından (planından) haberi olmayan seğmen şenlik içinde Çinçin Beli'ni aşarken baskını yer. Gelin Telli Anşa ağaların azapları tarafından seğmenin elinden alınır. Direnmek isteyen Memili'ye kırk bıçakçık vurulur. Seğmen, kovgun bozgunu Avşar atlıları gibi başları önlerinde Kargaçayırı'na eli boş döner. Düğün paydos olur, bayrak kaidesiyle birlikte sökülür. Hazırlığını, temizliğini yapmış, tıraşını olmuş Avlamaz Ali, cunkuruk çıkar ve başlar boz böğürtüye.

Olaakları bilen ve daha önceden uyaran Gökahmetli köyünden Karapaşa Süleyman'ın da Avlamaz Durdu'ya söyleyecekleri vardır:

*Dinle şimdi Avlamaz'ın işini
Kend'eliyle bağlar kendi başını
Pilavın üstünde kuzu döşünü
Yedirsen ağlara n'olurdu Durdu*

*Gökahmetoğlu'nu hor görüp geçme
Konuş hanedanla sen ayrı düşme
At deve ister diye kaygıya düşme
Soyluyu soysuzu bilin mi Durdu*

*Zülfikaroğlu şu dağların kilidi
Davet etsen o ağlar da gelirdi
Bedeninden elli çakmakl'olurdu
O zaman gelini alırdın Durdu*

*Yaycıoğlu o dağların ulusu
Uğrasan duyardın sözün doğrusun
Çay'loğlu Memili, ya kimin nesi
Erkânı yolları bilin mi Durdu*

*Düştünüz mü o deyyusun fendine
İnanmayın yeminine andına
Biraz mal gerekti aldı kendine
Malıyın hesabın bilin mi Durdu*

*Çinçin Bele uğrucuğun gelmişler
Memili'ye kırk bıçakçık vurmuşlar
Telli Anşa'yı ellerinden almışlar
Sallanı sallanı gelin mi Durdu*

*Öttü dan davulu silah sıkıldı
Giden seğmenleri yola döküldü
Kargaçayırı'nda bayrak yıkıldı
Bu irezilliğini bilin mi Durdu*

*Kul Süleyman bunu böyle söylemiş
İnip aşkın deryasını boylamış
Oturmuş eteğin tıraş eylemiş
Cunkuruk çıkmış Avlamaz'ın Ali'si*

Avlamaz Durdu'nun, cunkuruk çıkan Ali'si ile bu çokuntu da ağasız olsun diyenlerin öyküsü benzemese de encamının benzemesinden endişeliyim. Telli Anşa ile Avlamaz Ali'nin öyküsünün gerisini merak ediyorsanız sizi merakta koymayayım. On gün sonra ağalar gelir, Avlamaz Durdu'ya bir tosun kestirirler, yerler, içerler, af dileyenleri bağışlayıp Ali ile Anşa'yı kavuştururlar.

Selam ve saygıyla.

İ.A, 25.12.2015, Adana

Lafı Çilpekli Vermek (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Bekir Can,

Bakıyorum da gıv vermeden de öte, beni Teyzemin oğluna iyice şivşirmeye başladı. Şems-i Tebrizi anlatmış sana ama sen neresin beş yüz nere yeğenim? Doğru; bir tilki olmak var, bir de kuyruğunun ak yeri olmak... “Lafı çaltaklı vermişsiniz”, “lafı araya vermişsiniz”, “laf yerinde satılır yanlış yerde satmışsınız” tespitlerine diyecek yok da ben “lafı çilpeksiz veririm” ede. Lafı çilpeksiz vermek öyle taşı gedğine koymak gibi falan değil. Tam karşılığı misket/gülle oyununda dük artmaktır...

Bir sonraki paragrafa bakarsan; benim hangi genlere sahip olup, nasıl tedrisatlardan geçtiğim konusunda bir fikre sahip olabilirsin. Laf nasıl verilmiş görürsün!

İsmail Arslan Tokmaklı (yeni adı Yeşilova) Orta Okulu'nda öğretmendir. Türkçe öğretmenliğinin de avantaj ile öğrencileri ile daha çok içli dışlıdır. Tiyatro, şiir okuma, özel günler için gayretkeş çalışmalar içindedir. Ailelerini “şahsen” tanıması, hemen hepsi de dost ve akraba çocukları olan bu yeni yetme öğrencileri daha yakından ve çok boyutlu ilgilenmeyi gerektirmektedir. Bir de adı geçen öğretmen hem Köy Enstitüsü mirasçısı, hem de altmış sekiz kuşağından olunca; zapt edilir mi bu idealizm?

Tokmaklı Okulunda Hüsne Teyzemizin de iki çocuğu vardır o dönemde. İsmail Öğretmenin, hem anneden (teyze) hem de babadan (hala-oğlu) kan bağı olan bu iki öğrenciye ilgisi ve ihtimamı tabiatıyla daha fazladır. Fakat çocuklar bu ilgi ve takipten pek hoşnut değillerdir ki; farklı anlamlar yükleyerek annelerine İsmail Öğretmen hakkında şikâyet ve

serzenişte bulunurlar. Çocuklarını çok seven teyzem hemen dolduruşa gelerek yeğenine, bir mektup yazar. Çocuklarıma karışma ve onları sıkıştırma amacını taşıyan bu mektubun can alıcı cümlesi şudur: "... Benim çocuklar zati bir hörtük. Oradan öte de sen pörtletme yeğenim!"

Her ne kadar da İsmail hocam bu zehir zemberek notaya "Hayatımın mektubu, arşivimin incisi" dese de kulak asma! İşte bu olaydan sonra meşhur oldu "Dersini almış da ediyor ezber" türküsü...

Sevgiyle kalın.

M.T, 28.12.2015, Adana

*

Not: Torunlarımın ziyareti ve küçük kızımın düğünü nedeniyle birkaç gün izin...

Böyleyken Böyle (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: aliozanemre@gmail.com, ataarslan01@hotmail.com,
bilim.ege@gmail.com, musatolu@gmail.com

Yazıcı Horantasına selamlar...

Ozanemre kardeşimiz güzel bir fıkra ve masal ile sayfalarımızı çiçeklendirdi.

Sadece Musa Can bilmez Ozan Ede, artık bir de İsmail Arslan Hocamız var.

İsmail Arslan Hocamıza diyorum ki, basılan veya hazır olan kitaplarındaki derlemeleri bizim şimdi ve önceden yazdıklarımıza gönderme yaparak tekrar kullan.

Şimdi ağaların çağrılmadığı düğünün heykasini bu kadar tatlı bir satışmayla başka nasıl kullanabilirsiniz?

İsmail Hocam Çukurova'yı hakkıyla yazmak adına Musa'ya da, bana da, sana da rahatça sataşabilir, "lafı çaltaklı vermişsiniz", "lafı araya vermişsiniz", "laf yerinde satılır yanlış yerde satmışsınız" "hatta ucucza satmışsınız" diyebilir. Bir de "lafı aldığı gibi satmak" vardır. Hiç kâr etmeden. Yani hiç bir şey eklemeyen. Bu ayrıca lafta hiç yalan olmadığını ifade eder. "Lafın üstüne varmak", "lafının adamı olamamak".

Kışkırtmaya gerek yok Musa Dayım için daha fazlasını yazdı zaten. Yazdı da ne oldu? Çok güzel metinler çıktı ortaya. Ohlaz oldu.

Dediğim gimi yazmazsa İsmail Hocamın bütün derlemeleri rüyalarına girer zaten, bizi burada yalnız bırakma, diğer heyka kardeşlerimizin yanına taşı diye.

Bizim Horantanın yazım farkı burada başlıyor dostlar: Derlemeyi hayatın içinde değerlendirmek. Folklor ürününün çıkışı, hayatın içindeki yeri, benzer olaylar, o olayı ve birbirini açıklayan deyimler, atasözleri, kavramlar. Akademisyenler tam olmasa da haha beri işte buna performans teorisi diyorlarmış.

Sevgili Horanta,

İkinci cildin yetmiş sayfasını yazdınız bile maşallah.

Bir ayda 70 (yazıyla yetmiş) sayfa kitap yazılmaz, kudurdunuz mu? Nazar değer sonra.

Ey okuyucu, Çukurova'da tam da bu benim duruşuma, yani istemem yan cebime koy, tavrına "aşını tatlandırmak" deniyor.

Musa Dayıma o kadar dedim üstüne başına tavuk b.ku sür nazar olur diye aldırmadı, Tecirli lafıdır dinlenmesem de olur dedi. Sonra ne oldu? Nazar değmesi kafaya saksı düşmesi gimi bir şey değildir. Tevir tevir tezahür edebilir. Musa Dayımın başına da "taş" düştü. Hemi de “Arslan” gimi. Al işte Musa'sına göre nazar.

Yazının bundan sonrasını sadece bir deyimi açıklamak için yazıyorum. “Lafı g.tüne bile çalmamak” deyimini yukarıdaki paragraftan başka şekilde açıklayabilecek olan bildiği gimi açıklasın.

Ya işte böyleyken böyle Ozan Ede.

Gök kubbenin altında daha söylenecek epey lakırdı var diyorsun öyle mi?

Şimdi Ozan Can'ın fıkrasını ve masalını keyifle okuyabilirsiniz.

Selamlar, saygılar.

B.İ, 29.12.2015, İzmir.

İçine Sine Dövmemek (A. Ozanemre)

Kimden: aliozanemre@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com, ataarslan01@hotmail.com,
bilim.ege@gmail.com, musatolu@gmail.com

Bekir Can,

Önce; benden de kucaklar dolusu selam yazıcı horantamıza.

Sonra; şu iletiyi gönderirken aklıma geldi (Gerçi sevgili Musa Can, bunun alâsını bilir ve sanırım onu da, başkaca yazacaklarından fırsat bulursa yazar... Hele şu yılbaşını hayırlısıyla -keyifle- atlatalım, bir de sevgili yeğenimizin düğününü...)

Sözü gerekmez yere uzattım; aklıma gelen şuydu:

Adamın biri harman yerinde karısını dövmeye kalkışmış, tek dirgen darbesiyle öldürmüş kadıncağızı. Bir yandan ölü kadının çevresinde dola-nır, bir yandan da "İÇİME SİNE GENE DÖVEMEDİM AVRAT SENİ" dermiş.

O adam hesabı, içime sine yine bir ileti metni yazamıyorum. İşler, iş-ler, işler... Buna dayansa dayansa ancak İŞLEK dayanır gibi geliyor ba-na...

Tolu'nun ve Arslan'ın o değilden atışmaları ve diğer katkı yazıları çok hoş. Bunlar ve benzer yazışmalar varsıllığımızı iyiden iyiye arttıracığa benziyor. Ha gayret, de gayret...

Neyse, benzer konularda diyeceklerimi sonraya bırakıyorum; iletimi gönderip ofisten hemen ayrılmam gerekiyor.

Selam ve sevgilerimi bir kez daha bildiririm.

Bundan sonraki yazılarımda masallarımızdan bazılarını bulacaksınız.

A.O, 29.12.2015, Adana

Zubdan / Anonim Masal, Anlatı (Ali Ozanemre)

Kimden: aliozanemre@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com, ataarslan01@hotmail.com,
bilim.ege@gmail.com, musatolu@gmail.com

Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde; develer tellal, pireler berber iken...

Bir gün bir zubdan (kuş), bir ormanda bir ağacın çotuna/çotuluna yuva yapmış. Orada üç yavrusuyla yaşayıp gidiyormuş. Yavrularını besleyip büyötmeye çalışan zubdanı yuvasında gören tilki “Heey! Ne yaptın sen orada öyle?” diye bağırılmış zubdana, aşağıdan yukarıya.

Ne oldu, ne var kardeş, diye sormuş korkulu zubdan.

Sen, demiş tilki, kimden izin aldın da oraya yuva yaptın, söyle bakalım?

Aman, demiş zubdan, aman tilki kardeş, izin almam mı gerekiyordu, kimden ne izni almalıydım ki?

Burası benim babamın baytarı, demiş tilki. Sen bilmez misin bunu. Bütün buralar bana babamdan kaldı. Benden izin almadan hiçbir kuş bir dala yuva kuramaz, hiçbir hayvan milleti buralarda benden izinsiz dolaşamaz, avlanamaz demiş.

Peki ne olacak şimdi, ne yapmalıyım?

Şöyle bir düşünür gibi yapan tilki hafifçe kaşımış ensesini. Eee, demiş, üç yavrudan birini aşağıya, bana atarsan iş biter, demiş. O zaman orada yuva yapmana bir şey demem.

Peki, ne yapalım, kaderimizmiş demiş zubdan. Üç yavrusundan birini atmış tilkiye. Tilki, atılan yavruyu yere düşmeden yakalayıp yutuvermiş; gitmiş.

Birkaç gün sonra tilki yine gelmiş: Yahu demiş, sen daha buralarda mısın? Ben sana demedim mi burası benim babamın baytarı diye? Göç benim babamın baytarından! Hemen şimdi... Benim demiş benim tahram var, baltam var; var da var... Hadi bakalım, hemen göçeceksin... Yoksa ne yapacağımı ben bilirim!

Zubdan, etme tilki kardeş, eyleme, daha birkaç gün önce yavrularımdan birini.. falan dediyse de tilki aşağıdan gürlemiş: Bak hele! Daha konuşuyor. En iyisi ben hemen eve gideyim, tahramı, baltamı getireyim... Ammaaa demiş.

Aması ne tilki kardeş diye sormuş zubdan.

Aması maması şu demiş tilki. Bana yavrularından birini daha vermelisin, yoksa...

Zubdan bakmış ki işin başka olur yanı yok, ne yapsın... Atmış yavru-
lardan birini daha. Tilki onu da havada kapmış, gitmiş.

Tek yavrusuyla kalan zubdan o biricik kalan yavrusuna yiyecek bir-
şeyler bulmak için otların arasında aranırken kel kargayla karşılaşmış.
Zubdanın hüzünlü halini gören kel karga sormuş: Ne o zubdan kardeş?
Hayrola! Bugün pek üzgünsün, hasta mısın nedir? Geçmiş olsun...

Ne olsun karga kardeş, demiş zubdan. Durum böyleyken böyle...

Sen demiş kel karga ‘ahmak mısın, aptal mısın, serseri misin’ söyle
hele bana...

Kel karganın bu hiddeti karşısında şaşırان zubdanın nutku tutulmuş.
Ancak ‘Niye ki, niye ki’ diyebilmiş. Kel karga bir iyice yükseltmiş sesini:
Ulan ahmak, demiş, tilkinin eli mi var tahra balta tutacak; sonra bu orman
nereden babasının baytarı oluyormuş? Orman bütün hayvanlarındır. Halt
etmiş tilki, halt etmiş ama seni de bir güzel kandırmış, hem de iki kez.

Yüzüne pel pel bakan zubdana şu öğüdü vermiş: O tilki var ya o tilki,
o namussuz yakında yine gelir, kalan tek yavrunu hatta seni de yemeden
peşini bırakmaz o, demiş.

Zubdan; amanı bilin mi karga kardeş, ne yapayım da kurtulayım til-
kinin elinden, diye sormuş. Kulun kurbanın olam, bana bir akıl ver, de-
miş.

Beni iyi dinle demiş kel karga, o yalancı yakında gene gelir, bu kez
de senden üçüncü yavrunu ister. İşte o zaman sen “Tamam tilki kardeş, ne
yapayım, son yavrumu da atıyorum sana, aç ağzı yum gözünü.” de. O,
açar ağzını, yumar gözünü. O anda sen de gözlerini yummuş tilkinin açık
ağızına caart diye s.ç, demiş.

Tamam mı tamam...

Birkaç gün geçmiş geçmemiş tilki, aynı afra tafrayla çıkmış ortaya.
Asarım, keserim, çık benim babamın baytarından, yoksa tahramı balta-
mı...

Kel kargadan öğütlü zubdan “Tamam tilki kardeş tamam, demiş, aç
ağzını yum gözünü.”

Tilki açmış ağzını, yummuş gözünü; yukarıdan aşağı olancasıyla
‘caaart’ ettirmiş zubdan.

Bu kez zubdan yavrusundan başka bir şey yuttuğunu anlayan tilki,
bıyıklarını sildikten sonra sormuş: Ulan zubdan, bu akıl senin değil, sen
bu akıllı kimden aldın, de bana?

Ben demiş zubdan, bu akıllı karga kardeşten aldım; bana bunu karga
paşa belletti.

Kuyruğunu kıstıran tilki aksıra tıksıra öğürerek ayrılırken oradan
‘kalsın sana kel karga’ diyormuş içinden. Hemen gidip bir harman yerin-
deki karınca yuvasının üstüne çakalöldüye yatmış. Karıncaların biri bur-

nundan giriyor, öbürü ağzından çıkıyormuş. Tilkinin kulaklarının içinde cirit atıyormuş karıncalar. Bunların hiç birine aldırmamış tilki; beklemiş.

Karınca yuvasında ölmüş görüntüsüyle yatan tilkiyi gören kel karga, 'Bizim tilki herhalde ölmüş.' diye düşünmüş. İçinden de, eğer öldüyse gözlerinin yağı çok tatlı olmalı' diye geçirmiş. Alt yanına varmış "gaak!" etmiş, tilki de kıpırtı yok. Üst başına geçmiş "gaak!" etmiş, gene ses yok. 'Tilkinin gözü şurası olmalı' derken tetikte bekleyen tilki onu şapırdatan yakalamış: Hımm, demiş tilki, şimdi düştün mü elime... Nasıl, zubdana akıl vermeyi bilirsin di mi? Ben seni yiyeyim de sen de gör gününü!

Etme tilki kardeş, tutma tilki kardeş; babamın babana ettiğini sen bana etme tilki kardeş; gel bitirelim aramızdaki bu kan davasını, demiş kel karga.

Ulan, demiş tilki, ne kan davası? Sonra, de bakalım senin baban benim babama ne etti ki öyle apır zapır konuşuyorsun? Söyle, ne oldu?

Ne olmadı ki demiş en acıklı sesiyle kel karga. Ne olmadı ki tilki kardeş? Şu karşıda balkıyan kızıl kayalığı görüyor musun?

Görüyorum, ne var?

O kayalığın orta yerindeki hani şu koca çam ağacının olduğu sekiyi de gördün mü?

Gördüm ulan, ne var orada?

İşte demiş kel karga, benim zalim babam senin rahmetli babanı çok kötü bir anında kıştırıp yakaladı, o kızıl kayalığın orta yerindeki çamın altına getirdi, sonra da senin zavallı babanı oradan salladı salladı, kayalıklardan aşağı fırlatıp attı; bu yetmezmiş gibi indi aşağıya, senin suçsuz babanın parça pençik olmuş etlerini çinkeem çinkem yedi de geçire geçire çekip gitti demiş.

Kel karganın anlattıklarıyla akli başından giden tilki; ulan kel, ben seni daha yukarıdan atacağım. Ben de inip aşağıya senin yalnız etlerini değil kemiklerini de kırıntılarına varanaça yiyeceğim, demiş.

Dediğini de o hırsla yapmış:

Sözünü ettiği kayalığın ta tepesine çıkarmış kargayı ve sallamış sallamış kapıp koyvermiş kayalıktan boşluğa.

Tilkinin ağzından kurtulan kel karga iki kanat çırpımıyla havalanıp koca çamın dallarından birine konuvermiş.

Kendisini kayanın başından şaşkın şaşkın izleyen tilkiye çamın iğne yapraklarından koparıp koparıp atıyormuş. Bir yandan da:

- Et yedin tilki kardeş, al, s.kimle dişini kurcala. Gaak! Et yedin tilki kardeş, al, s.kimle dişini kurcala. Gaak!" diyormuş.

Gökten düşen üç elmanın biri zubdana, ikisi kel kargaya; tilkiye elma yok.

A.O, 29.12.2015, Adana

‘Lafı Çilpeksiz Vermek’ vb Hk. (B. İşlek)

Kimden : didimnoteri@mynet.com
Kime: musatolu@gmail.com, bilim.ege@gmail.com,
ataarslan01@hotmail.com, aliozanemre@gmail.com

Horantaya saygıyla,
Ya Ozan Ede,
“Lafı çilpeksiz vermek” de var öyle ya.
“Hörtük” var, daha “pörtletmek” var.
“Göz belirtmek” de vardı tabi.

Musa Dayım, lafı nasıl da lığlağına getiriyor gavur: “Şivşirmek” fiilini ve diğerlerini açıklamaya girmeden öyle kullandı ki.

Ozan Ede, ben hak eden ustaya her yaşta çırak olurum.

Musa Dayımın kullanıp geçtiği o güzelim kelime ve deyimleri de bilemeyecek okurlar için açıklarım. “Hoşamat etmekse” olsun varsın. Hörtük sözü bir de “hörtük çıkası” olarak kullanılır.

Yazdıklarımızı bir de Büyük Sözlükçü Yaşar Çağbayır'a göndermek, istiyorum. Söke'de yaşıyor. Batılı yani. Ama bütün Türk Dünyası'nın sözlüğünü yazacak kadar da iddialıdır. Bakalım bizim şorların batıdaki karşılıkları, benzerleri nasılmış.

Birinci ciltten Horantamızdan biri zaten, yabancı mıyık?

İsmail Hoca ile atışmadaki seviyeye bakar mısın? Seviye çok iyi, zamanlama da öyle.

Musa Dayım “hersı çıkana” kadar yazar galan. Öyle, bir şorunan İsmail Hocayı savuşturmaz bir tülektir o.

Tamam “şivşiriyorum” ama seviyeye de seviniyorum Ozan ede.

Böylece herkes oturduğu yerden ve sadece hâfızasını kullanarak 50 yıl önceden derlemeler yapabiliyor.

Ben, bu Tecirli Metodunu sevdim ede.

Senin masaldaki, Farsaklı Kara Garga'nın final sözlerini de sevdim Ozan Can. Farsaklı'dan başka kimin aklına gelir çam yaprağını şeye benzetmek ve onunla “diş gurcalatmak”.

İsmail Arslan Dayımın (bütün Andırınlılar dayımız oluyor Çukurova sözlüğüne göre) kimbilir ne öğretmenlik anıları vardır.

Yazılar çok iyi gidiyor.

Bütün Horantaya selam.

B.İ, 29.12.2015, İzmir

‘Çelpekli’ Yerler Kızartılır (A. Ozanemre)

Kimden: aliozanemre@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com, ataarslan01@hotmail.com,
bilim.ege@gmail.com, musatolu@gmail.com

Sevgili Bekir Can edem,

Sadece bana yazdığını belirttiğin iletideki inceliğine teşekkürler. Gerçi haklı olarak parmak bastığın yeri bütün horantamızın görmesinde de bence bir sakınca yoktu. O kızarttığın yerdeki 'yaprakları' kelimesini 'yapraklarını' diye yazmış olsaydım sanırım "Yahu burada ne demek isteniyor?" sorusuyla karşılaşmazdık. Ancak, yine de açık yüreklilikle belirtmeliyim ki birçok şeyi bir cümlede söyleme çabasından kaynaklanan bir zorluk yok değil(di). Sanırım düzeldi. Düzeldi dediğim kısım, aşağıda. Kaldı ki kargalı masalın bitiminde yazmayı unuttuğum "Gaak"lar vardı. Onları da ekledim bu vesileyle. İşte o:

Kendisini kayanın başından şaşkın şaşkın izleyen tilkiye çamın iğne yapraklarından koparıp koparıp atıyormuş. Bir yandan da:

- Et yedin tilki kardeş, al, s.kimle dişini kurcala. Gaak! Et yedin tilki kardeş, al, s.kimle dişini kurcala. Gaak!" diyormuş.

(Gökten düşen üç elmanın biri zubbana, ikisi kel kargaya; tilkiye elma yok.)

Bekir Ede'm, bu yazdıklarım söyleşme bahanesi. Yoksa yazıya dökmüş masalları aşağıya ekleyerek göndereceğim. Göreceksin, bundan önce gönderilen 2 masalın da girişlerine klasik masal başlangıcımızdan eklemeler yaptım. Şimdi hem onlar hem de yenisinden 2 masal daha, peş peşe geliyorlar. Yakala dökülmesin...

*

NOT: Senin, 'Not' deyip sorduğun soruları, uzmanlar nasıl olsa iki arada bir derede yanıtlama fırsatını kaçırmazlar. Benim 'not' ise şu: 'Ana-na Her Yer İteğa' adlı Haruniye öykücüğünden ve bu 4 masaldan sonra "EDE DUR, YETER, YAVAŞ GELİN, BUĞSAKDİRMAN BENİ" dersin gibime geliyor. Yanılıyor muyum?

Hane halkına da selam ve sevgilerle...

A.O, 29.12.2015, Adana

Kanlı Kara Mustafa / Anonim Masal, Anlatı (A. Ozanemre)

Kimden: aliozanemre@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com, ataarslan01@hotmail.com,
bilim.ege@gmail.com, musatolu@gmail.com

Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde; develer tellal, pireler berber iken... Bir köyde dul bir kadın, kadının da Kara Mustafa adında yetim bir oğlu varmış.

Bir gün Kara Mustafa'nın canı pekmez çekmiş.

Anasına demiş ki “Ana ana, benim canım pekmez çekti; pekmezimiz yok mu, birazcık getirsen de iki dürüm ekmekle yesem?”

Anacığı her ne kadar, “Aman yavrum vallaha bir kaşık desen pekmezimiz yok!” dediyse de eşeğin aklına karpuz kabuğu düşmüş bir kez, Kara Mustafa tutturmuş pekmez de pekmez...

Oğlunun mızırdanmalarından kurtulamayan anacığı yüzünü yere ederek bir sahan almış eline, başlamış komşulardan pekmez dilenmeye. Bir kaşık şu komşudan, iki kaşık o komşudan derken sahanı seklemleyip getirmiş Kara Mustafa'nın önüne.

Anasının ne hallerle toplayıp biriktirdiği pekmezi azsınan Kara Mustafa “Ben bununla doymam ki” demiş.

Anası da, “Ne edeyim yavrum, konu komşudan kaşık kaşık biriktirdim bunu; ye de nefsinı körlet.” demiş; demiş ama Kara Mustafa bu; inat etmiş yememiş; küsmüş.

Kara Mustafa bir yanda, yarım tabak pekmez öte yanda, birbirlerine bakıp dururlarken pekmeze -yaz günü olmalı- karasinekler çokuşmaya başlamış. Sineklerin sekizi iniyor, dokuzu kalkıyor, kalkan her sinek on sinekle geri dönüyormuş.

Sineklerin pekmeze yumulmalarına da bir iyice kızan küsmüş Kara Mustafa, tabağı kapığı gibi kaldırıp yere çalmış. Pekmez dökülmüş, tabak da tekerlenip gitmiş bir yana. Kara Mustafa'nın bu hamlesiyle epeyce de sinek telef olmuş.

Merak bu ya; Kara Mustafa, üşenmeyip saymış bu ilk hamlede ölen sinekleri. Saymış ki altmış sinek. Hoşuna gitmiş bu durum. Düşünmüş; ilk vuruşta altmış sinek öldürdüm; dur bakalım bu defa ne kadar olacak, deyip birkaç adım ötede toza toprağa bulanmış pekmez bulaşıklı tabağı usulca kaldırmış yerinden, bir daha çalmış yere. Yine bir sürü sinek öldürmüştü. Saymış; yetmiş sinek...

Tamam demiş Kara Mustafa kendi kendine. Doğruca demirciye gitmiş. Demirciye demiş ki “Ustacığım, benim için iyi bir kılıç yap. Kılıcın

üstüne de ‘Bir vurmaya altmış, ikincide yetmiş, neçe kanlar saçmış Kanlı Kara Mustafa’ yaz.” demiş.

Demirci, üşenmemiş, Kara Mustafa’ya pulattan bir kılıç dövmüş ki kılıç derim sana... Tam, Kara Mustafa’nın istediği gibi. Üstüne de en süslü yazılarla: “BİR VURMAYA ALTMİŞ, İKİNCİDE YETMİŞ, NEÇE KANLAR SAÇMIŞ KANLI KARA MUSTAFA.” yazmış, vermiş Kara Mustafa’ya.

Kılıcını kuşanan Kara Mustafa, tamam demiş kendi kendine; bu kötü köyde durup ne yapacağım sanki? Sanki ucu dönmez sürülerle davarım, uçsuz bucaksız tarlalarla bağım bostanım mı var. Varıp giderim anasını satayım, arar bulurum kismetimi...

Böyle deyip çıkmış ‘gurbet’e.

Şura senin bura benim derken bağlık bahçelik bir koyağa çıkmış Kara Mustafa’nın yolu. O koyadaki bağların bahçelerin içinde bir konak görmüş ki konak derim. Kara Mustafa’yı doğruca bu konağa götürmüş ayakları.

Meğer bu konak, güzeller güzeli tek bacıları (kız kardeşleriyle) birlikte yaşayan her biri serkaplan avcısı Yedikardeşlerin konağıymış. Kara Mustafa, akşamın alacasında daha fazla durunamamış dışarıda, ne olursa olsun deyip konağın kapısına yönelmiş ki içeri gire. Kapıya yönelmiş ama açık kapıdan sığıp da içeri girememiş. Kara Mustafa’ya dar gelmiş kapı. Yanlamasına bir bu omzunu verip denemiş, girememiş; öbür yandan denemiş, yine yok. Dışarıda daha fazla kalmayı gözü yemeyen Kara Mustafa, kapının yan duvarlarından birine yüklenince duvarla birlikte kapı şakır diye içeri göçmüş. Böylece Kara Mustafa da içeri girebilmiş.

Kara Mustafa’nın gelişini, içeriye girişini, başı merteklere değen iri gövdesini, bir de yalbirdayan yazılı kılıcını gören Yedikardeşler’in yedisi birden, birbirlerine sokulmuşlar; ocaklığın iki köşesinden birine büzülmüşler. Kara Mustafa da öbür köşeye geçip oturmuş.

Hoşbeşten; kimsin, nesin, necisinden sonra.. sonraki günlerde Mustafa Yedikardeşler’in konağında yerleşip kalmış. Yedikardeşler, bir de kız kardeşlerini vermişler bizim Kara Mustafa’yı. Gel keyfim gel...

Yedikardeşler, her zamanki işlerinde; kaplan avlamaya gidip gelirmiş. Kara Mustafa’ya gelince o, yiyip içip yan gelip yatarmış konakta. Gündüzleri neyse de geceleri ayakyoluna gitmesi gerektiği zamanlarda Kara Mustafa yalvarırmış genç karısına:

-Avrat, kurbanın olayım. Çok sıkıştım. Sabahı bekleyecek halim kalmadı. Yalnız başıma dışarı (ayakyoluna) çıkmamam ben, ne olur, korkuyorum, ürküyorum, benimle sen de gel...

Günler böyle gelip geçerken bir gün Yedikardeşler, “Enişte, demişler, bizimle sen de gelsen kaplan avına diyoruz, nasıl olur, iyi olmaz mı?”

Kabadayılığa b.k sürdürmek istemeyen Kara Mustafa, ister istemez “Oluuur.” demiş.

Yedikardeşler kendilerine birer at seçmişler tavladan; Mustafa’yı da atların en hızlısı “Yelkesen”e bindirmişler. Yalnız yola çıkmadan önce Mustafa kendisini atın eyerine sıkı sıkı bağlatmış, ne olur ne olmaz...

Yedikardeşler’den atına atlayan sürmüş av alanı ormanlara, dağlara. Öbür atlar gider de Yelkesen durur mu? Yelkesen de almış yatırmış gidenlerin ardından. Almış yatırmış ama üstünde bir sağa iki sola, üç öne dört arkaya savrulup giden Mustafa, korkusundan ölecek neredeyse... Yelkesen’i durdurmak, durduramasa da biraz yavaşlatmak için elinden geleni yapmış; yararı yok. Ne yaptıysa başaramamış. Allah Allaaaah! Yolları yel gibi geçen Yelkesen’in üstündeki Kara Mustafa, ne atı durdurabiliyor ne de bağlarını çözüp kendini yere atabiliyormuş. Gidiyor... Bakmış ki ileride büyük bir çınar ağacı var. Atı çınara doğru yönlendirmiş. ‘Şu koca çınarın bedenlice bir koluna (dalına) sarılırsam kendimi attan ayırabilirim’ diye düşünüyormuş. Çınarın altına gelince kalınca dallardan birine iki koluyla birden sarılmış. Sarılmış ama Yelkesen bu, çınarın dalı, ayırtmacından cayıırt diye ayrılmış. Yelkesen’in üstünde Mustafa, Mustafa’nın başının üstünde bir çınar dalı.. öylece gitmeye başlamışlar.

Yedikardeşler: “Yahu, altında da Yelkesen vardı ama bizim enişte neden gecikti ki?” diyerek geri dönüp bakmışlar. Bir de ne görsünler? Yola sünmüş Yelkesen, üstünde Kara Mustafa, Kara Mustafa’nın başında kocaman bir çınar dalı, uçup geliyorlar.

“Vay bee! demişler; gördünüz mü, bizim enişte başına bir de hayma tutmuş.”

Yolun sonunda Yelkesen, duracağı yeri bildiği için öbür atların yanına gelip kendiliğinden durmuş; Mustafa’yı çözüp indirmişler. Av başlamış.

Yedikardeşler kaplan avlamakla uğraşırken Kara Mustafa, bir yarmada, sığınabileceği genişlikte bir delik bulup atmış kendini oraya. Biraz sonra altında yumuşak bir şeyler kımıldamış. Bir kaplan... Kaplan Kara Mustafa’nın arkasından dalıp bacakları arasından dışarı çıkmaya çabalarken Kara Mustafa’yı da almış mı sırtına... Meğer o delik bir kaplan iniy-miş. İninden çıkmaya çalışan kaplanın üstünde kalan Mustafa, ne yapacağını bilememiş, düşmemek için kaplanın kulaklarına yapışmış. Mustafa üstte, kaplan altında dalmışlar ormanın içine.

O haliyle Yedikardeşler’in yanından hızla geçmiş Mustafa, altında kaplan... Sanki bir eşeğe binmiş de değirmene unluk götürüyor.

Kaplan üstünde dörtnala giderken Mustafa'yı son kez gören Yedikardeşler'in ağızları ayırık kalmış. Yine de iki sallanmanın birinde Mustafa'nın bacağına, birinde kaplanın yandan karnına değip duran kılıcındaki yazıyı okumuşlar: "Bir vurmaya altmış, ikincide yetmiş, neçe kanlar saçmış Kanlı Kara Mustafa."

"Helal olsun enişte, helal olsun seni doğuran anaya!" demişler.

Çıkıp geldiği gibi kaplan sırtında çekip giden Kanlı Kara Mustafa'yı o günden sonra gören olmamış.

Gökten düşen elmaların üçü de Kanlı Kara Mustafa'ya.

A.O, 29.12.2015, Adana

Hacı Vakkas'ın Çocuk Doğurduğu Gece / Anonim Masal, Anlatı (A. Ozanemre)

Kimden: aliozanemre@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com, ataarslan01@hotmail.com,

bilim.ege@gmail.com, musatolu@gmail.com

Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde; develer tellal, pireler berber iken... Günlerden bir gün, komşu köylerden birindeki düğüne, şen dul Allı Fadıma da gitmiş.

Kazan kazan aşlar pişirilirken davullar dövülüyor, zurnalar can yakan en tiz sesleriyle ötüyor, gençler halaylar çekiyor, kızlar gelinler kendilerince eğleniyormuş. Allı yeşilli kadınlar kalabalığı içinde üç kadının birbirlerine sokulmuş, olup biten şenlikten nasiplenmeden öylece durduklarını görmüş Allı Fadıma. Onları ürkütmeden yanaşmış yanlarına; herkesin yiyip içip eğlendiği şu düğünde neden böyle ezik ezik durduklarını merak etmiş, yanaşıp sormuş:

-Kele bacım, derdiniz ne? Neden böylesiniz?

-Amaan, Allı Bacı demişler. Ne sen sor, ne biz söyleyelim...

-De'n hele, nedir derdiniz? Belki bir umarı bulunur.

-Biz, demişler, üç yengeyiz. Kocamıza Hacı Vakkas derler. Çok var-sıl bir tüccardır. Ucu bucağı belirsiz kervanları vardır. Bize gün dışlık göstermez. Onun hışmından sakınırsız da o nedenle böyleyiz biz...

-Sizi, demiş Allı Fadıma, ben bu dertten kurtarırım. Diyeceklerimi eğer kabul ederseniz...

-Aman, nedir o, kurbanın olalım Allı Gelin? Bizi bu dertten kurtar, ne istersen o olsun.

Allı Fadıma:

-Siz, demiş, beni dördüncü yenge olarak kabul eder misiniz?

-Ederiz, demişler; üçünen dördün arasında bir var.

Allı Fadıma, allem etmiş kallem etmiş, Hacı Vakkas'ın gönlünü çelmeyi başarmış; olmuş Hacı Vakkas'ın dördüncü karısı. Öyle şuh, öylesine cilve bilir bir kadınmiş ki Allı Fadıma, Hacı Vakkas öbür üç karısını bir yana itmiş, varsa yoksa Allı Fadıma...

Allı Fadıma Hacı Vakkas'ı avcuna tam aldığı günlerin birinde bir gece, gecenin işleri bittikten sonra ellerini Vakkas'ın göbeği üzerinde gezdirmiş:

-Amaan kocacığım sen demiş, hamilesin!

-Deme yahu? Nasıl olur, nasıl olur da ben gebe olurum?

-Vallahi gebesin kocacığım; hem de dört ay sonra doğuracaksın...

Allı Fadıma, yaklaşık dört ay sonra doğum yapacak bir komşu gelinin gününü biliyormuş. O doğumu düşünerek para kazanmaktan başka bir şey düşünmeyen kocası Hacı Vakkas'ı buna inandırmış.

Gün gelmiş, komşu gelen nur topu gibi bir bebek doğurmuş. Komşu gelinin doğurduğu bebeği alıp getiren Allı Fadıma, günün ve gecenin yorgunluğuyla derin uykulara varan Hacı Vakkas'ın yatağına, donunun içine koymuş:

-Uyan Hacı uyan, kalk Hacı kalk; bak Hacı bak, bak da doğurduğun çocuğu gör, demiş.

Aman Allı Fadıma'm, demiş; amanı bilin mi? İtten irezil olacağım; kurtar beni, kurtarırsan sen kurtarırsın.

Allı Fadıma, "Sen, demiş, o işi bana bırak. Ben yapacağımı biliyorum."

Sabah olmuş, herkesin ağzında Hacı Vakkas'ın çocuk doğurduğu:

"Bu gece hayırlı gece, Hacı Vakkas'ın çocuk doğurduğu gece."

"Bu gece hayırlı gece, Hacı Vakkas'ın çocuk doğurduğu gece."

"Bu gece hayırlı gece, Hacı Vakkas'ın çocuk doğurduğu gece."

Hacı Vakkas, "Aman Allı Fadımam, kulun kurbanın olayım; itten irezil oldum. Sen bu bebeği besle büyüt; ben başımı alıp gideyim. Köylü bu olayı unutunaca gideyim buralardan. Millet benim çocuk doğurduğumu unutunca gelirim, demiş, gitmiş. Gidiş o gidiş.

Hacı Vakkas'ın gitmesiyle Allı Fadıma'dan önceki üç kadın, "Oooh!" demişler. Bolluk içinde yaşamlarını sürdürdürmüşler yıllar boyu.

Günler, aylar, yıllar geçmiş aradan. Bu sürede varsıllığına varsıllık katan Hacı Vakkas, 'Sanırım artık çocuk doğurduğum unutulmuştur. Varıp gideyim, köyüme' demiş. Önden kervanını göndermiş, ardından da kendisi düşmüş yoluna.

Köye ulaşan kervancılardan Hacı Vakkas'ın gelmekte olduğunu öğrenen Allı Fadıma, eski püskü giyitler giyinmiş, gözlerine de bir bez-bant bağlamış ki görenler kör, yoksul bir ihtiyar kadın sanalar. Hacı Vakkas'ın geleceği yola çıkıp beklemeye başlamış. Çok beklememiş, al atının üstünde göbeği kucığında Hacı Vakkas görünmüş. Başlamış Allı Fadıma:

-Allah tuttuğunu altın etsin efendiii! Allah sevdiklerine bağışlasın beyiiim... Şu zavallı kör'e bir sadaka ne olur, mekanın cennet olur inşaa-allaaah!

Hacı Vakkas, elini göbeğindeki kesesine atmış, dilenci kadına birkaç akçe çıkarıp vermiş. Bir de durunamamış sormuş:

-Nene demiş, ana doğma mı körsün, sonradan mı kör oldun?

-Amaaan yavрім, demiş dilenci karı kılıklı Allı Fadıma, "O gece hayırlı gece, Hacı Vakkas'ın çocuk doğurduğu geceydi. O gecedен beri kö-rüm" demiş.

'Vay anasını, diye düşünmüş Hacı Vakkas, ulan çocuk doğurduğum geceyi köyün körü unutmamış, gözü açıklar haydi haydi unutmamışlardır; köye varıp da rezil mi olacağım?' Böyle demiş, bir daha da köye dönmek üzere gerisin geri çekip gitmiş...

Bu masalımsıda hiç kimseye 'elma' yok.

A.O, 29.12.2015, Adana

Lafın Körü (A. Ozanemre)

Kimden: aliozanemre@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com, ataarslan01@hotmail.com, bilim.ege@gmail.com, musatolu@gmail.com

Horantamıza selam ile...

Akşamdan beri aklıma düştükçe gülüyorum özellikle şu "çilpek" lafına...

Bekir Can,

Milleti öyle bir dolduruşa koydun ki çilpekli çilpeksiz gırla gidiyoruz...

Böyle olunca sözlerin cümlelerin kimi, kanadı kırık tavuk gibi yam-piri düşüyor. Bu, yazılarımızın çoğunda oluyor aslında. Bunu kimse demese de ben kendimden, kendi yazdıklarımдан biliyorum: Yazdığım hemen hemen her yazıyı tekrar okuduğumda düzeltilmesi gereken yerler

buluyorum. İşte o nedenle diyorum ki son baskı öncesinde yapılması gereken gözden geçirme önemli, hem de çok önemli.

Bu çilpekli sözü bana KÖR LAF'ı anımsattı. Buna, iki örnek vermek isterim:

*

KÖR LAF (1)

Rahmetli babam Kara Bekir'in de aralarında olduğu düğün dernek türünden bir çokuntuda, sevgili dostlarım Musa Tolu ya da İsmail Arslan gibi ağzı laf yapanlar konuşuyor, on onbeş kişilik dinleyici kalabalığı da anlatılanları ağızları kulaklarında dinliyormuş; sen de ki lafı emiyorlar.

Dinleyiciler arasında bulunan Kestek; “Uşak durun bir laf da benim var” diyerek lafın ipini tutmuş.

Herkes, merakla Kestek'in ne anlatacağına kilitlenmiş.

Ketsek, başlamış anlatmaya:

“Bir gün trenle Osmaniye'den Bahça'ya (Bahçe ilçesine) gidiyom. Yolcular arasında bir de gadın var. Gadın, ‘Ben Mamure'de ineceğim’ dedi; inmedi. Sonra, ‘Ben’ dedi, ‘Yarbaşı'nda ineceğim’; gene inmedi. ‘Ben’ dedi, ‘Bahça'da ineceğim.’ Bahça'da da inmedi.”

Kestek, lafını böylece bitirip susmuş.

Ortalığa bir sessizlik çökmüş. Hiç kimsenin dillendirmedeği, ama herkesin aklındaki şu:

Eee?

Sevgili babacığım dayanamamış: “Bire Kestek!” demiş, “senin lafın kör laf, g.tüne koyum böyle lafın...”

*

KÖR LAF (2)

Yine babamdan duyduğum bir başkası...

Bizim kuşak sayılanlar iyi anımsar; ana-baba evinden ata bindirilerek götürürlerdi gelini güvey evine. Gelin evden çıkarılmadan, yerine getirilmesi gereken önemli işlerden(!) biri de gelin evi önündeki bir ağacın tepesine bağlanmış bayrak direğinin ucuna çakılan soğan, patates, elma gibi bir şeyin silahla vurulup düşürülmesiydi. “Gelinçi”lerden (seğmenden) biri ille de bu işi başarmalıydı. Aksi halde ‘kız tarafı’ gelini vermezlerdi ki götürüle...

Bizim oralardan biri, tanık olduğu böyle bir durumu şöyle anlatır, dinleyicilerine:

“Arkadaş, en nişancı atıcıları getirdiler, gelen sıkıyor giden sıkıyor ama bir türlü vuramıyor bayrağın ucundaki soğanı. Gençler yalbardak tabancalarını çekip çekip tarak tarak mermi boşalttılar, vuramadılar. Köyün bekçisini çağırdılar, bekçi devletin mavzeriyle üst üste beş mermi sıktı; o da vuramadı. Yahu arkadaş kimsenin bilmediği hırpani kılıklı

bir adam çıktı ortaya. Zeytun Acarı, gümüş savatlı, ağızdan dolma tüfeğinin kayışı da kıl ipten... “Çekilin çekilin” dedi. Davulcu zurnacı, konuşan konuşmayan herkes durdu, meydanı o adama bıraktı. Adam, ağılın himine çömeldi, nişan aldı, bekledi bekledi, ateş etti... O da vuramadı.”

Bu laf da kör ama dinleyenleri güldürmek gibi bir işlevi de yok değil.

Lafın çilpekli/çelpekli olup olmaması önemli kuşkusuz.

Tanrı bizi, kör laf etmekten korusun.

Dostlara sevgi, saygı ve selam...

A.O, 29.12.2015, Adana

Lafın Körü, Çelpeklisi, Gardağı vb Hk. (B. İşlek)

Kimden: zeytinseli@gmail.com

Kime: aliozanemre@gmail.com, didimnoteri@mynet.com,

ataarslan01@hotmail.com, bilim.ege@gmail.com,

musatolu@gmail.com

Sevgili Ozanemre,

Çelpekli de olsa, kör laf da olsa yazalım emmoğlu.

Gardak yerlerini, kekremesi yerlerini sonra düzeltiriz.

Hayatımda yaptığım en kutsal “dolduruş” bu olsa gerek.

Bu dolduruşla, şivşirmeyle, gazla, hoşamatla çalakalem yazalım. Kural arayacağız diye "Lafın tavını" kaçırmayalım.

Benim, çoğu kez saik-i sekr ile, esrümeyeyle hatta şehvetle yazarken horantamızdan ve üçüncü kişilerden kaç kere özür bile dilediğimi bilirsin.

Lafın tavını kaçırmamak için sen de bütün titizliğine rağmen hatalar yapabiliyorsun. Ne var bunda? İki adım sonra düzeltiyoruz ama o arada güzel metinleri, lafın yakaladığımız “tapını” pıttırmamış oluyoruz.

Sen, lafın körünü buldun, ben de aynı zamanda zeytinci olduğum için “lafın tavını” buldum. Toprağın tavı işlemede çok önemlidir bilirsin.

Sıkı dur Tecirli Fetvasıdır: “Namazın kazası olur amma lafın kazası olmaz” gadası...

Kara Bekir Emmi'ye rahmet dileyerek...

Hoşça kal. Selam ile.

B.İ, 30.12.2015, İzmir

‘Laf Vermek’ Üzerine (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Sevgili Bekir,

İş hörtükten, pörtletmekten başladı, yampirik tavuk derken; kör lafa geldi dayandı. Hiç de kötü olmadı valla. Ne yarenlikler çıktı ortaya seyri-ne doyum olmayan. Ancak bu laf verme/verememe bahsinde bir de içine s.çmak var ki; düşman başına!

Hacı Ahmet Ağa oğlu Kadir’e Askerler’in kızı Selver’i istemiş ve iki genç nişanlanmışlar. Yaygın bir sosyal hastalık vardır bizim buralarda. Düğün öncesi, tütün gizirini doldurmayacak sorunlar çıkar. Ortam birden limonileşir, hava boz bulanık olur. Bereket versin cümlesine, ağzı laf eden, tatlı dilli, hatırı sayılır insanların araya girmesiyle de sorunlar bir iki gün içinde çözülür. Bu hoşgörü davetine ve iş bitirme şekline de “gevreğini içine dürmek” denir. Bu düğün arifesinde de dünürler arasında benzer bir sorun çıkmış ortaya. Hacı Ahmet Ağa çözüm için hazırlanırken annesi, Rahime Hatun iki de bir “Oğlum Hacı Ahmet ben de geleyim.” Tekrarını sağanaklarken bir taraftan da bayramlıklarını/el görümlülüklerini giymeye başlamıştır bile. Hacı Ahmet annesini asla kız evine götürme niyetinde değildir. Çünkü O’nun sert tavırlarının, haber anlamazlığının,(laf anlamaz, inatçı veya ilgisiz) şom ağızlığının farkındadır. Rahime Hatun’un söylediklerini hiç dikkate almamakla birlikte, tekrara ve baskıya dayanamayarak patlar “Ana ben seni bilirim. Daha ilk lafında işin içine dışına s.çman mı?” diyerek dünür evine yola koyulur.

Bir de ışıklar içinde uyusun Coşkun Seyhanlı’nın anlatısı var, O. Nuri Poyrazoğlu’nun aktardığı:

Ceyhan Bucağı köylerinin birinden emmi yeğen bizim oralara yaylaya çıkmışlar. Uzak yakın aşiretin diğer çadırlarıyla yan yana bir sezon yaylamışlar serin havalarda. Güz gelip de pamuklar ağarınca, küncüler sararınca teken tüken yıkılmaya başlamış haymalar. Emmisi ile çadır komşusu Memmet de karar vermiş göçmeye. Emmisinden icazatı alınca yıkıvermiş haymanın direklerini, toplayıvermiş şaptaları. Mahracı, çadırı da yükleyip yola çıkmadan önce bir daha uğramış emmisine: “Emmi biz gidiyoruz. Köydekilere bir diyeceğin, bana bir tembihin var mı?” diye sorunca;

-Var yeğenim. Ben de iki üç hafta içinde gelirim inşallah. Amanı bilin mi ben gelinceye kadar yayladan, burada olanlardan hiç kimseye bir şey bahsetme.

-Neden Emmi burada olanlar sır mı ki?

-Sır değil de; sen lafı avşırı çavşırı verirsin evladım. İyisi mi ben gelinceye kadar on beş gün ağzını açma” diyerek yollar yeğenini.

Ya! Anladın mı şimdi? İzin yol için alınsa da; aslında bir de dil için alınmalıymış!

Sevgiyle kal.

Şahsında ailenin ve horantanın tüm üyelerinin yeni yıllarının sağlık ve mutluluk dolu günler getirmesi dileğiyle selam olsun hepsine.

M.T, 31.12.2105, Adana

Laf Olsun (B. İşlek)

Kimden : didimnoteri@mynet.com

Kime: musatolu@gmail.com, bilim.ege@gmail.com, ataarslan01@hotmail.com, aliozanemre@gmail.com

Selam Dostlar

Benim Mynet bugünlerde pek "laf dinlemiyor".

Ben de “laf olsun” diye orada yazıp sonra gmail’den size gönderiyorum.

“Laflarız” daha nasıl olsa “lafın kafiyesi açıldı.”

Öyleyse lafın kafiyesi açılmışken laflamaya devam edelim.

B.İ, 31.12.2015, İzmir

Lafın Belini Kırma (B. İşlek)

Kimden : didimnoteri@mynet.com

Kime: musatolu@gmail.com, bilim.ege@gmail.com, ataarslan01@hotmail.com, aliozanemre@gmail.com

Sevgili Musa,

Çukurova'da pek kullanılmaz ama bir de "lafın belini kırma" vardır.

Aslında bizdeki hali “lafın eyasına vurma”tır.

Elbette ki “laf adama verilir.”

Bir de “laf altında kalmak” vardır.

“Laf lafı açar, laf da g.t açar” aman ha!..

Bir Tecirli tembihi daha: “Lafımızı heyketlerken (hikâye ederken, anlatırken) oynaşımızı heyketlemeyelim.” Yani deyimim aslı: “Lafını heyketlerken, oynaşını heyketlemektir.”

“Laf vermek”, bazen yazı yazmak gibi çok heyecanlı, esrümeli olabilir. O arada “lafın ucunu kaçırabilirsin.”

Ozan ede, sence Horanta içinde “laf ebesi” var mı?

Kalıbının adamı olmak mı, “lafının adamı olmak” mı daha zordur. Belki en zoru “lafının sahibi olmaktır.”

“Lafla peynir gemisi yürümez” amma iyi lafla yapılacak çok işler vardır.

İsmail Arslan Hocamın da bu vadide “iki çift lafı” olmayacak mı?

Olur da “laf vaktinde açılır”, İsmail hocam da o vakti çok iyi bilir.

Yoksa Musa ile İsmail hocanın çok “lafını ederiz.”

Horantaya selam ve saygıyla.

B.İ, 31.12.2015, İzmir

Horantaya Davet (B. İşlek)

Kimden: zeytinseli@gmail.com

Kime: aliozanemre@gmail.com, didimnoteri@mynet.com,
ataarslan01@hotmail.com, bilim.ege@gmail.com,
musatolu@gmail.com

Sevgili Yaşar Çağbayır,

Bizim Çukurova’da ne yapıp neler yazdığımızı gördünüz.

1. Horanta kitabımızda bir de kocaman yeriniz var biliyorsunuz.

Biz 2. cildi yarılalık.

Haberim olsaydı “lafa katılırdım” deme sonra.

Dilediğin noktadan katılabilirsin. Buraya kadar yazdıklarımız ekte gönderiyorum.

Ama dikkat et, bizimkiler çok şakacı başınıza “aralık lafı değmesin.”

Sevgili Horanta,

Bu Yaşar Hocamızı neden iki de bir “lafa sokmaya çalışıyorum” biliyorsunuz galan.

Yaşar Hoca sözlükçü. “Laf bohçacısı” yani. Üç ciltlik bir laf çıkını var: ÖTÜKEN TÜRKÇE SÖZLÜK...

Bizim Çukurova'da yapmaya çalıştığımızı O, Türk Dünyasında yapıyor.

Bize ayıracak vakti yok ama dinlenmek için, bir de deneme türünde serbest yazılar yazabilir.

Yazmazsa “lafa tutabilirsiniz”, komut net: Atış serbest!

Yaşar Hocama ve hepiciğimize selam ve saygıyla.

Yeni yılın hayırlar getirmesi dileğiyle.

B.İ, 31.12.2015, İzmir

Bu da Benden Yılın Son Yazısı Olsun (A. Ozanemre)

Kimden: aliozanemre@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com, ataarslan01@hotmail.com,

bilim.ege@gmail.com, musatolu@gmail.com

Dün (30.12.2015'te) akşam saat 21.32'de gelmişti cebime özel ileti:

“İyi geceler Ozan ede, tashihli yeni baskıyı kargo ile gönderdim; takip edelim. Dün gönderdim. Selam. Bekir” diye yazılmıştı.

“Dün gönderdim” denildiğine göre bugün 3. gün... Bu nasıl bir toşbağa hızı? Üçüncü günün öğleden sonrası oldu hâlâ bir ses yok düzeltilip gönderilen “Ağıdı Paylaşmak”tan.

Sabırım sıfırlanıyor valla (Kendi kendime söyleniyorum). Kalkıp eve gideceğim; akşam için yapacağım ‘bissürü işim’ var; sen anlayışlı adam-sın, anlarsın...

Sevgili Kardeşim Bekir Bey,

Bilirim, her şeyin delisi tutar. Seni tutan ‘deli’nin bizi de tuttuğu ortada ama seninki örnek... Neden mi söylüyorum bunu? Şundan: Şahsen bana (gerçi bana olduğu kadar bütün horantalara) aklına geldikçe bir şeyler soruyorsun; sorup gidiyorsun. Bilmem sordukların aklında kalıyor mu, yanıtları bekliyor musun? Soru biçiminde yönelttiklerinden ya da bende, ‘buna karşı bir şeyler demeliyim’ düşüncesi uyandıran sözlerinden hiç olmazsa birkaçı diyeceğim ki:

“Zeytinin Anavatanı Olur mu” adlı yazının, oluşumu süren kitapta yer almasının iyi olacağını belirtmiştim. Gerçi yazının geliştirilmiş halini okuduğumu söylersem yalan olur. Ne var ki sen yazarsın da o, kötü mü olur bire! Yazım kurallarına aykırı, noktalamalarda noksanlık ve çelpekli anlatım durumları olursa onları düzelterip bütün horantaya arz edeceğim malum...

“Didim’de Zeytini Meltemler Sular”daki ‘Anaya Mektup’ için de gerekeni daha önce söylemiştim.

“Öne oturan”ın eş mi, oynaş mı olduğunu bana sorma; sözün sahibi kardeşim Musa’ya sor. Lafi en cingilli haliyle anlatır o. Hele yarın değil, ‘ötea’ gün, hayırlısıyla yeğenimizi ‘everek’, düğün işi bitsin; gör daha neler gelecek...

Yazıcı horantamıza bugün 08.52’de gönderdiğin ileti ekindeki “Ç.F.Ü. MEKTUPLAR 2”de gördüm ve nasıl olup da atladığıma şaşıtm kaldım. Ekteki dosyalı ‘bildiğim şeyler’ havasında açıp baktım. Önce “LAFI ARAYA VERMEK / NAMAZIN KAZASI OLUR DA LAFIN KAZASI OLMAZ MI” başlığı çıktı karşıma. ‘İyi’ dedim, ‘gözel laf, ya da ‘gözel lafa açık bir kapı’. Derken (yani ilerleyip giderken), 30. sayfada ‘gıııyp gırmızı’ bir yere geldim. “Çok önemli not” belirlemesinden sonra başlıyordu “Ozan ede...”

İşte yukarıda “nasıl olup da atladığıma şaşıtm kaldım” dediğim yer burası...

Gerçekten 22.12.2015’te gönderilmiş bu kırmızı metni, her ne olmuşsa, görememişim; şimdi gördüm. Bununla ilgili diyeceklerim de kısaca şöyle:

SUNU’nun, ‘avam’a göre değil ‘havas’a göre yazılmış bir tanıtı metni olduğu görüşüne katılıyorum. İyi de, ‘Babamın adı Hıdır...’ sözünü tamamlamama gerek var mı? O senin dediğin metni kim yazar, kim yazar diye düşünüyorum da aklıma Musa ve İsmail kardeşlerden ve senden başkası gelmiyor.

Sözün (yazının) tam burasında beklenen posta şimşek hızında geldi. Yazıya az bir ara verip şöyle bir baktım; birkaç sondajlamadan sonra gördüm ki sevgili Hakan kardeşim için “eline sağlık”, senin için de “emeğine sağlık” sözünden başka denilecek söz kalmamış.

Senin de dediğin gibi sıralanmış 231 başlığın hangi sayfalarda olduğunu yayımcının editörü sanırım yazar. Bilmem nasıl olur ama gönlümden geçen bir başka şey de DİZİN-LER (indeks) konusu: Örneğin Kavramlar dizini, İsimler dizini vb...

Sözü bitirmeliyim ‘galan’; baksana saat öğleden sonranın 3’üne geliyor neredeyse...

Bu bağlantıyla yazıcı horantamızın ve onların yakınlarının, dostlarının yeni yıllarını kutluyorum; hem bizim için hem bütün insanlık için gelen yılın geçmiş yılı ve yılları aratmaması dileğimle...

Sevgiler, saygılar, selamlar...

A.O, 31.12.2015, Adana

*

NOT: Kitabın düzeltilmiş haline ayrıca bakacağım. Basım tarihi olan Aralık 2015’i, Ocak 2016 diye değiştirmek gerekir mi, gerekmez mi; düşünüle...

Musa'nın Heykeli Dikilsin mi (B. İşlek)

Kimden: zeytinseli@gmail.com

Kime: aliozanemre@gmail.com, didimnoteri@mynet.com,
ataarslan01@hotmail.com, bilim.ege@gmail.com,
musatolu@gmail.com

Selam Ozan Ede,

Horantaya saygılar...

Ozan Edeme SUNUM hakkında yazmaktan korktuğum mektubu saklamıştım. "Mıdıklanır" diye korkmuştum Allah biliyor. Horantadan bazıları açıkça yaz, bu cellatlığı da sen yap dedi. Sonra mektubu büyük metne, ikinci cilde attım, öyle çocukça bir saklama işte. Unutmuştum bile. Sonra 2. cildi herkese ve Ozan'a gönderince cevap geldi ben de mektubun dolaylı gittiğini anlamış oldum.

Ozan Edem diyor ki:

"SUNU'nun, 'avam'a göre değil 'havas'a göre yazılmış bir tanıtı metni olduğu görüşüne katılıyorum. İyi de, 'Babamın adı Hıdır...' sözünü tamamlamama gerek var mı? O senin dediğin metni kim yazar, kim yazar diye düşünüyorum da aklıma Musa ve İsmail kardeşlerden ve senden başkası gelmiyor."

Mıdıklanmaktan öte haklı bulmasına çok sevindim. Bizim farkımız bu dostlar.

Sataşmalarda ve onarmalarda olgunluk ve anlayış. Çukurova için en iyisini bulmaya çalışmak.

Sevgili Horanta,

İlle bir sunum yazısı yazmak zorunda mıyık?

İlle yazılacaksa bunu ben yapamam arhadaş.

Ben Ozan Edemin "lafının üstüne laf edemem".

Kaldı ki kitabın başında iki adet kertik var: Sözbaşının birinci kertiği, söz başının ikinci kertiği.

Dayılarımdan da göbeğinden atan varsa yazsın ede.

Elbetteki Tecirliilerin aksakalı Osman Hocamız da yazabilir.

Yazacak olan bozlakların başına, girişine bir senfoni koymasa iyi eder. Şart bu.

Aksi halde okuyucu der ki: Bunların hiç mi uyaracak dostları yok?

Biz dostuz ve bu dostluğun, horanta dayanışmasının nasıl takdir edileceğini, imrenileceğini göreceksiniz.

Övülme bile bu imece mutluluğu, kıvancı bana yetiyor emmiler. Kimseden övgü, takdir beklemiyoruz.

Yazarlar Birliği, iki yıl önce folklor araştırmaları dalında ödölü Kültür Bakanlığının falan müdürlüğüne verdi. TRT bazı ağabeylerimizle Cennapta Türkmen Oymakları yerinde duruyor mu diye ekip kurup dağ taş gezip milyarlar harcadı.

Biz, hemi oymakları bulduk, hemi de 200 saatlik video kaydı yaptık. şimdi de 1000 sayfalık derleme yapıyoruz.

Kendi hesabıma "heykelimi dikmeyin başıma kuşlar sıçar" diye taa birinci kitabın başında yazdım.

Ama Musa Can, benim Kemal Emmimden, yazdıklarımın Memmedlerinden neresi eksik, benim heykelimi dikin amma başıma bir f t r şapka da geçirin ki kuşlar bir şey yapamasın diyormuş arakı sarhoşluklarında. Desin gendi bilir galan.

Musa Dayı bu durumu Eşemen Teyzeme de anlat bakalım kime hak verecek.

Ozan Edeme ve diğer dostlara çoğu zaman "laf olsun" diye soruyorum. "Laf olsun" haa saygısızlığa bak dememelisiniz. Her satırda bizim derdimiz ne? Bir atasözünü, deyiimi cümlede kullanmak. Bu kitabın farkı budur.

Daha beteri her mektupta sataşma var. şivşirme var, hoşamat etme var.

İsmail Hocam bayağı hızlı girdi devreye mesela. Musa Can beş mektupla "hayfını alacak".

Biz ve okuyucu böyle böyle ortaya çıkan metinlere bakacağız. Gerisi "laf olsun".

Laf olsun, seviye olsun, olgunluk olsun, sevap olsun.

Evet Ozan Ede,

Kitap bitsin dilediğin gibi yaparsın.

Tecirli fetvasını tekrar ediyorum: Namazın kazası olur amma lafın kazası olmaz.

İndeks, fihrist hepiciğini yapalım amma önce bir yayınevi bulalım.

Haklısın, kitap kavramlar, isimler vs dizinleri olmadan çıkmamalı.

Yağma yok Ozan Ede, yılın son yazısını saat farkıyla Tecirli yazacak.

Nasıl yarışma ama.

Selamlar, saygılar.

B.İ, 31.12.2015, Didim.

İyi Tecirli Olmak (H. Açacak)

Kimden: halisacacak.80@hotmail.com

Kime: zeytinseli@gmail.com

Bekir Gardaşım...

Elbette bizim de kendimize göre bir savunmamız olacak. Karl Marx sosyalizmi bulmadan önce kendi içinde sosyal yaşamı gerçekleştiren, hem de yüzyıllarca gelenek, görenek haline getiren, benim ulu aşiretimi ben-den daha iten kim savunabilir. En güzel suların, pınar başlarının, yaylala-rın misafirleri olmuşlar. Serin sularda immişler.

Haaa... Abdest alıp namaz kılmamışlar. Buna gerek duymamışlar. Özgür insanlarmış. Osmanlı'ya kafa tutmuşlar. Bir kapıya kul olmak onla-rın geleneğinde yok. İnanışlarında da zgr bir aşiretmiş. Tek bir amaçları olmuş: "İyi bir Tecirli Olmak". Gerisi teferruat.

Emin olmalısınız, benim gözlemlerime göre "esas olan, iyi bir Tecirli olmaadır, gerisi teferruat" kuralı halen sürüyor. Genlerimizde var. Bu kuralı hiçbir inanç, dogma (İslamiyet dahil) yıkamamıştır. Benim z ab-lam "sevdiği cennetlik, sevmediği cehennemlik" sözünü ispatlı şahitli kendine kural yapmıştır. Sevdii birisi en ağır bir suç işlese zarar gören için "O pezevenk kimbilir ne yapmış da ona bu suçu işletmiştir" der. Yani olayın mağdurundadır suç. Suçu işleyen suçsuzdur. Neden? Ablam onu çok sevmektedir. Tecirli'de de böyledir. Kendi insanını kollar. Osmani-ye'de köyümüzden birisi kavga etse, köyde onunla düşman olan birisi o kavgaya canını koyar. Ama köye geldiklerinde yine kırıgnlığını sürdürür, konuşmaz. Yardım edilen de "benim için kavga etti. Gidip bir sağ olası-n diyeyim" demez. "Görevidir" der geçer ve bu son derece olağandır.

Bu nedenle bizim köyden hiç kimse bildii kadarıyla, Osmaniyeli-ler tarafından ezilmemiştir

Sonuç olarak şunu söyleyelim: Bir Tecirli için kendi bireyi, Osmanlı Paşasından daha kıymetli olmuştur. Kendi canını hiçe sayıp canından olmuştur, ama onu hiçbir zaman satmamıştır. Peşpeşe gelen Osmanlı fer-manları halkın çıkarı gözetilerek Padişaha iade edilmiştir.

Bekir Gardaşım,

Böyle bir giriş yapalım da daha sonraki günlerde asıl savunmamızı yapalım. Beni aranıza katmakla Tecirliliği gündeme getirmiş olduğunuz için sağ olası-nız. Horantadan herkese sevgi ve selamlarımı yolluyorum.

H.A. 31.12.2016

Zorunlu Açıklama (O. Gökçe)

Kimden: bilim.ege@gmail.com

Kime: zeytinseli@gmail.com

Sevgili Horantabaşı,

Beni üzüyorsunuz. Sizin üzülmeye üzüldüğümü. Ben anlatamamışım demek ki. Sizin o deyim kullanmanızı eleştirmedim ben. Demek istediğim şu:

1. O deyim bizim dilimizin deyimidir. Anlatılmak isteneni örtüsüz ve en güçlü bir biçimde anlatır. Yeri gelir her kişi ve her toplum için kullanılabilir. Elbette Tecirli için de kullanılır. Deyim bizim deyimimiz ise bunu el için mi ürettik? Mektubumun ilk paragrafının son cümleciği kendimce esprili olmaya çalışarak yaptığım bir övünmedir. Böyle bir övünmenin hoş olacağını düşünmüştüm. Asla sizin eleştiriniz değildir. Böyle bir düşüncem olsa bunu daha açık yazmaya çalışırdım.

2. Kitabı satır satır ve yavaş yavaş büyük bir zevkle okuyorum. Ortaya konan eserin değerini taltif edecek sözcük bulamıyorum. Kesinlikle emin olmalısınız ki "şurası da şöyle olsun" diye bir düşüncem olursa o düşüncemi elimden geldiğince anlaşılır bir biçimde yazarım, söylerim. Yüreğiniz rahat olsun. Hasan Ali Yücel'in dili ile söylersem "Kımdaydan hataya mahkumdur". Ancak ben sizin kıyıltılarınıza tutkunluk derecesinde saygı duyuyorum. Biliyorum ve mutlu oluyorum ki sizin bu tutkularınızı hiç bir şey gölgeleyemez. Yola devam lütfen.

3. Mektubumun ikinci paragrafı bize hırsız diyenlere ve içimizden bazılarının bu söylenenlere gösterdikleri tepkiyedir. Suçlamak ya da küçümsemek için hırsız diyenleri ve buna tepki gösterenleri ben küçümserim. Aklımın erdiği bütün Tecirlilik yaşamımda ben diğer Tecirlilerle ve Tecirli olmayanlarla hırsızlık, eşkıyalık gibi konuları övünerek konuştum. Her olay kendi koşulları içerisinde yorumlanabilir. Bizim geçmişimizden utanılacak hiç bir şeyimiz yoktur. Berit'in Gözyaşları s.217'de adı sahibimin yani dedemin kardeşi Kara Osman'ın böyle bir öyküsünü övünerek yazdım.

4. Sevgili Horantabaşı, baş olmak zor iştir. Zaman zaman başların da başı ağrır. Ben de başınızı ağrıttım belki. Yolunuza devam, beyninize güç diliyorum.

Sevgi ve saygılarımla.

O.G, 02.01.2016

Yaşar Kemal Göğceli (İ. Arslan)

Kimden: ataarslan01@hotmail.com

Kime: zeytinseli@gmail.com, aliozanemre@gmail.com,
didimnoteri@mynet.com, bilim.ege@gmail.com,
musatolu@gmail.com

2015 yılı sorunlu ve çalkantılı geçti. 2016'nın barış, huzur getirmesi dileğiyle mektubuma başlamak istiyorum.

Bugün Musa'nın en küçük kızı Sevgili Selin Öğretmen'in düğünü var. Gençlerin mutluluğunu paylaşmak için orada olacağız. Sağlık, huzur ve mutluluk diliyoruz. Kız babası olmak da farklı bir zenginlik. Mürüvvetlerini görme dileğiyle.

Çoğunluğu Musa ile Bekir'in mektuplarından oluşan Ağıdı Paylaşmak kitabının birinci cildini hafta sonunda bitirdim. İnadinız, inancınız, sabrınız ve kararlılığınızla yeni bir çığır açmışsınız, kutluyorum. Bu çığırı oylumlandırarak ardıllar gelecektir.

Düziçi ile Andırın, aynı coğrafyada. İkisini birbirinden ayıran yalnızca Ceyhan Nehridir. O Ceyhan ki dam başında yattığımız yıldızlı yaz gecelerinde, ovayı ve yamaçları büyüleyen ışırtısıyla bizi serin kanatlarına alır, sonsuz hayallere taşırdı. "İnsan yaşadığı yere benzer" diyor ya Edip Cansever Mendilimde Kan sesleri şiirinde. İşte biz de yaşadığımız coğrafyanın belirleyicisi olan Ceyhan'dan alırsak ilk ilhamımızı. Berit'ten, Ali Dağların'dan, Düldül'den örkünü koparmış torlak bir tay, ürkek bir ceylan gibi sekerek akan Ceyhan, yılan kavı, gelin tülü gibi hafif ve şeffaf, yorgun ve durgun ovanın üstüne serilip kalırdı. Ovada dingin de olsa kulaçlarımızın altından akıp giden serin sular, kim bilir hangi deryalarda, hangi okyanuslarda çalkanırdı. Bu gün yetmişli yaşlardayım. Çocukluğumda kulaç attığım Ceyhan'ın izini sürdürdüm hep. İşim gereği katıldığım toplantılar için okyanuslar aştım. Uzakdoğu'da Mercan Adaları'nda, Güney Amerika'da Karaip Denizinde ve Güney Afrika'da Ümit Burnu'nda çocukluğumda parmaklarımın arasından kayıp giden Ceyhan'ın serin sularını aradım hep. Yalnız ben mi aramışım Ceyhan'ı. Köyü Hemite'nin eteğinden akıp giden Ceyhan Nehri, Kemal Sadık Göğceli'yi (Yaşar Kemal'i) de takıp koluna, alıp götürmemiş mi hayaller âlemine.

1990'lı yıllarda, köyünde yapılan anıt için geldiğinde Adana-Sular'da, Yaşar Kemal adına bir söyleşi düzenlenmişti. Özellikle sanatçı ve akademisyenlerden oluşan konuşmacı ve dinleyiciler hep Yaşar Kemal'in romancılığı üzerine yoğunlaşmışlar, söyleşi o çizgide sürüp gidiyordu. Söz aldım ve derlemeciliğinden başlayıp şairliğinden çıktım. Örnek olarak da

1940'lı yıllarda basılan ve Ceyhan üzerine olduğu için ilgimi çeken ve ezberlediğim Kemal Sadık Göğceli'nin Yürü Ceyhan şiirini okudum:

*Ak tarlalardan düşmüşsün
Dudak dudak öpüşmüşsün
Yaşmak yaşmak gülüşmüşsün
Yürü Ceyhan Yürü Ceyhan*

*Nice beylerin geçtiği
Eğilip bir su içtiği
Hasretlerin buluştuğu
Yürü Ceyhan Yürü Ceyhan*

*Bir gemi geçiyor sandım
Senden içmek için yandım
Derin uykudan uyandım
Yürü Ceyhan Yürü Ceyhan*

Gerisi de olan Yürü Ceyhan şiirini okuduğum zaman, Yaşar Kemal, duygulandı ve “Bire çocuk, okuduğun şiir benim ilk yazdığım ve ilk yayınlanan şiirimdi. Bu şiiri nereden bulup ezberledin, varlığından benim bile haberim yoktu.” dedi. Daha sonra, her sabah kalkıp gözünü açınca, ilk gördüğü Ceyhan Nehri'nin kendisinde bıraktığı etkiden, düş gücüne yaptığı katkıdan söz etti. Her şey yerli yerinde dururken sürekli devinim ve değişim halinde olan ve hep ileriye akan yalnızca Ceyhan Nehriymiş. Durağanlık yerine süreğenliği yeğleyen Yaşar Kemal, Ceyhan'ın akıntısına kapılarak, düş ve hayallerinin izini sürer.

Ceyhan, bizi alıp yalnızca farklı dünyalara götürmez. Düziçili Tecir-lilerle Andırınlılar arasındaki bölüşümde adaleti de sağlarmış kimi zaman.

Andırın ağalarından biri, ceren kovan atıyla turaç avlamaktaymış. Göğ boncuklu tazısı, çingirdaklı doğanı ile tam tekmil olarak avlaya avla-ya Ceyhan kenarına kadar gelir. Turaç ve bıldırcınlarla heybesini doldur-muştur. Peşine düştüğü son turacı da vurmanın peşindedir. Tazının takip ettiği turaç uçar, ağa, kırmalı tüfeği patlatır. Havada vurulan turaç, yaralı olarak, Ceyhan'ın öbür geçesine, Tecirli toprağına düşer. Pamuk çapala-yan Tecirli yer yaralı turacı alır ve Andırın ağasına, güle güle omarım, ka-bilinden el ve daha sonra da kol sallarlar.

Tecirli'nin elinden turacın alınmayacağını bilen Andırın ağasının elinden bir şey gelme de dilinden şu serzeniş dökülür: “Hey bire kadir kıymet bilmez turaç! Ben seni göğ boncuklu tazıya aldırıdıktan sonra, Arap at üstündeki halı heybe koyacak, ağa konağına götürecektim. Eli

kınalı, gözü sürmeli gelinler tüylerini nazik elleriyle incitmeden yolup temizledikten ve kalaylı tencerede pişirdikten sonra, tere yağda kızartıp pirinç pilavının üstünde meze olarak ağa sofrasına getireceklerdi. Şimdi sen uçup gittin, Tecirli'lerin isli damında ve kara kazanında kaynayacak-sın. Var, git, git ki Tecirli'nin kara kazanında bir kıçın dönsün, bir başın dönsün." der.

Ceyhan, ağa-bey tanımaz, avı avlayana değil, bazen da pamuk çapa-layan garibanlara gönderir.

Selam ve sevgiyle kalın.

İ.A, 02.01.2016, Adana

Tecirli Şikayeti ve Yıkanması (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com, aliozanemre@gmail.com,
ataarslan01@hotmail.com, halisacacak.80@hotmail.com,
bilim.ege@gmail.com

Bekir Ede,

Adam Bolkar Dağı'nın başı gibi girmiş Kozan çarşısına, "Gizik Du-ran'ı ben vurdum!" diye döş dövüp övünmüşse; Eşkıya torununu ben mü-zevirledim ve apbağacası ben şivşirdim. Ama Açacak Omar'ın torunu hakikaten, yani göbeğinden "Ben Tecirliyim" diyorsa; beni yargılatacağı mahkeme Bodrum'da değil, Bulanık'ta olsun. Belen'de olsun, Cebel-i Bereket'te olsun. Yani Çukurova'da olsun. Bu hesaplaşmanın dilini, ru-hunu anlayan bir yerde olsun. Olsun da görsün harami dedelerinin dam yerini Tecirli'nin torunları.

Hangi bölgeden, hangi beldeden olurlarsa olsunlar; bağlamayı kapan Tecirli türemişi "Benim atalarım Osmanlı'ya kafa tutmuş..." türküsünü çıkırıyor. Biz de inandık! Kafa tutup da sanki yer, yurt, hak, hukuk müca-delesi yapmışlar da hürriyet, eşitlik, kardeşlik istemişler. Nerde? Osman-lı'yla didişmelerindeki teğet nokta, Surre Alaylarının sandıklarındaki çil çil altınları iç etme tutkusundan başka nedir ki? Zaten "gavurluk"larına da sebep olan bu suça bulaşmış olmaları değil mi? Bu nedenle de yılda iki sefer umre, bir sefer hac ziyaretinde gördüğün biri varsa Arafat etrafında, işte o kişi dedelerinin diyetini ödemek için çırpınan ehl-i Müslim Tecirli torunlarından biridir.

Ama bütün bunlara rağmen, “Tamam gardaşım dövüş bizden paydos” deyip horantaya katılarak bir tuğla koyarsa yükselen duvara; olaya zaman aşımı penceresinden de bakarak, yine de baş tacı ederiz Açıacakzade’yi. Bu tövbe ve bu duyguyla aramıza katılır, diğer konularda olduğu gibi, laf verme, taş atma, yazma, yerme konularında da bize bir el verirse; belki biz de tavır ve düşüncelerimizi gözden geçirebiliriz!

*

Bekir Can,

İkinci dünya savaşının kıtlık yıllarında, açlık, çıplaklık bir yana, bu sıkıntılardan daha ziyade bir de bit, pire talanı varmış ki memlekette, deterjanla, DDT'nin daha icat edilmediği o günlerde kapışmış bu haşaretler, beyaz baldırları, zümrüti siyah saçları. Yokluk arş-ı âlem. Bir kalıp sabun bir kuzulu koyun fiyatına. Veya bir hamzan yağ takasına. Ne kadar yağ, çökelek ve daha başka neler ödediyse, bir kalıp sabun bulunca, bizim Zülfikar Nine Kavaklı’nın Pınarı’na kurmuş donnuğu. Hatmi çiçekleriyle (Küllük Gömecı) yumuşattığı sıcak suyla yıkamış çamaşırlarını. Sonra da başta saçları olmak üzere bedenini paklayarak arınmış kirinden, piresinden, bitinden. Toparlanıp evine giderken, artakalan kirtliği eline alıp sevgiyle okşadıktan sonra, “Seni icat edenin .ikine kurban olayım” diyerek ifade etmiş memnuniyetini ve mutluluğunu.

İnsanın sabun fabrikası olunca gerisi kolay gibi görünüyor. Sevdikinin veya aşiretinin orasını burasını yumakta ne var ki? Bu işi ne kadar şevk ve iştahla yapsan da; duyduğun mutluluk ve sevinç Zülfikar Nine’nin bir donluktaki çimmesiyle kıyaslanabilinir mi hiç?

Daha mutlu günler görmemiz dileği ve temennisiyle...

M.T, 03.01.2016, Adana

‘Tecirli Şikayeti ve Tecirli Yıkanması’ Hk. (H. Açıacak)

Kimden: halisacacak.80@hotmail.com

Kime: musatolu@gmail.com, didimnoteri@mynet.com,
aliozanemre@gmail.com, ataarslan01@hotmail.com,
bilim.ege@gmail.com

Horanta Başına,

Gördün mü lafı? Bunu nereye koymalı? Taaa... Harran Ovasındaki eşkiyayı bastırmak için Osmanlı Tecirli'den yardım istemi üzerine elli çadır gidip orada asayiş sağlayıp isyanı bastırırken eşkiya değil miydi?

Zeytun'daki Ermeni ayaklanmasını bastırmak için aman deyip Tecirli'den yardım isteyen Osmanlı değil miydi? Adı eşkıya değildi o zaman. Günün geçerli kurallarına ayak uyduran yiğit bir aşiretti ki Ermeni'yi ancak Tecirli'nin bastırabileceğini biliyordu, Osmanlı.

Açacak Omar'ın öldürülüş şekli çoğunuzun malumudur. Büyüklerimiz anlattığı... çatışmada yaralanıp yürüyemeyecek duruma düşen Açacak Omar, bir çalıya sığır. Orada kalırsa kurtulacak. Yarası yürümesine engeldir. Sağından solundan geçen düşmanları küfürler savurarak geçmektedir. Doğrulup onlarla kavga edemeyince, ayağının birini kaldırmış; çalının üstünden görünebilsin diye. Seslenmiş: "Gelin ulan gelin. Buradayım. Ben de sizin..." diyerek yerini belli etmiş. Alıp götürmüşler onu. "Bir gözünden kurşun yese, diğerini kırpmayan adam" olarak bilinen Açacak Omar'ın göz çukurlarından birine barut koyup patlatırlarmış, öbür gözünü kırpsın diye. Ne yaparmış bilir misin? Öbür gözünü kırpmamaya çalışmış.

İşte ben öyle bir insanın torunuyum. Ölür gideriz, ama kimseye eyvallah etmeyiz. O hacca umreye gidenler, Tecirli'nin suçunu affettirmek için değil. (Nedenini yazmak istemiyorum). Şurasını herkes bilsin. Ben Tecirli'nin 1865 yılına değin, dağıtılmasına kadarki yaşamıyla öğünürüm. Şivşirikçi başının bizim için "Gavur" dediği dönemle, yani İslamiyetin etkisinin aşireti hükmü altına almadığı dönemle övünürüz. 1400 çadırdan tahminen 15.000 kişi iken içlerinden bir cenaze namazı kıldırarak adam bulunamadığı dönemle öğünürüz. Aşiret dağıldıktan sonra herkes başının çaresine bakmış, kimi hoca olmuş, kim de hacı. Ve bugünkü hacı-hoca takımına katılıp hacca da gitmiş, umreye de. Bu hiçbir zaman günahsız dedelerimizin, olmayan günahlarını affettirmek için değil, kendi yanlışlarının affedilmesi içindir.

Şimdi aç kulağını da beni iyi dinle müzevirbaşı. Günümüzde "ben Ermeniyim, ben Kürdüm, ben Çerkezim" diyenlere karşı sestir, benim Tecirliliğim. Herkes kendi aslını soyunu dillendirirken, benim Bodrum sahillerinde keyif çatmam 70 yaşına karşın düşünülemez. Aslımı araştırmam yenidir. İlk karşılaştığım kişi Osman Hocamdır. Soyuma numunedir. Gececeksin, hacıyı, hocayı. Biz Tecirlilerin 1865'ten sonraki, kafa yapısının değişmesi sonrasında sorumlu değiliz.

Gelelim kavgaya: Dedem canı pahasına düşmana boyun eğmemiş de, ben senden nasıl af dileyip, "Horantaya kabulümü" arz edeyim bre müzevirbaşı. Araştırmalarım daha yenidir. Herkesin Tecirli'de kuyruk acısı vardır. O nedenle Tecirli dağıldıktan sonra olmadık yalan yanlış öyküler üretilmiştir. O Tecirli ki, Ermeniler onları atlarıyla çınar ağacına çıkarken görmüşlerdir. O Tecirli ki, yiğit erkeklerinin yanı sıra, yiğit kadınlarından oluşan bir meclis tarafından yönetilirdi. Osmanlı'da bile öylesine demok-

rat bir meclisi olmadığı zamanda. Tarih uzmanı İsmet Ekici'ye göre Orta Asya'dan bu yana 1865 yılına dek, hiç bozulmadan kendi gelenek ve göreneklerini, aynen Orta Asya'da olduğu gibi sürdüren, birbirine bağlı, bir topluluktur. Bu gün bile Amerika'nın yalnızca Irak'ta bir milyon insan öldürdüğünü göz önüne aldığımızda eşkıya sözünü geri almak zorundasın "müzevirbaşı".

H.A, 03.01.2016

Musa'nın Yanıtı Belli / Binin Yarısı Beş Yüz (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: halisacacak.80@hotmail.com, bilim.ege@gmail.com, aliozanemre@gmail.com, ataarslan01@hotmail.com, musatolu@gmail.com

Sevgili Musa,

Öncelikle düğünün güzelliklere ve mutluluklara vesile olmasını dilerim. Darısı başka mürüvvetlere inşallah. Keşke gelebilseydim. "İtler yese de beni oralarda bir yerlere sığsa" demekten başka yapacak bir şey yok.

Tarladan yeni döndüm. Bu yüzden geç yazıyorum.

Vallahi sabun yapıyorum. Ama malum muhabbetle ilgisi yok. Biz zeytinin her şeyini değerlendirmek istiyoruz.

Zeytin yaprağı çayı da hazırlıyoruz. Ayrıca beş çeşit çiçeğin kokusunu bünyesinde barındıran zeytinyağı kremleri yapıyoruz.

Bu kremlerin örneklerini Roma'ya, Paris'e gönderiyoruz. Bakalım ne çıkacak. Sabunlarda da doğal adaçayı, kekik kokuları var.

Musa Can,

Ben Osman Emmime söz verdim. "Cangama" gibi anlaşılacak hiç bir imada, yorumda, ifadede bulunmam.

Bana göre, bir şakanın yanlış anlaşılması vesilesiyle biraz yazıştık. Halis Hocam bizim abimiz. Bir Tecirli şakası yapmış ben de yanlış anladım.

Senin son güzel yazın da böylece ortaya çıktı.

Yalnız seni ilgilendiren çok önemli bir ayrıntı var. Osman Emmim'e dedim ki:

Sevgili Osman Hocam,

Musa nasıl arakı içince sarhoş oluyorsa ben de yazınca sarhoş oluyorum. Sonra gelsin düzeltmeler, özürler, pişman olmalar.

Musa ne zaman arakı içerken sarhoş olmasa ben de o zaman yazar-ken hata yapmam.

Benden daha epey özür bekleyin.

Her şey Musa'ya bağlı.

Vaziyet budur vesselam.

Senin ne diyeceğin de belli: Binin yarısı beş yüz eder yeğenim, geri-sini boş ver". Başka diyeceğin varsa yazarsın.

Yeğenlerime tekrar mutluluklar dilerim.

Bütün Horantaya saygıyla.

Selamlar.

B.İ, 3.1.2016

Dışlığı Gelmeyen Yazsın Arkadaş (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: aliozanemre@gmail.com, bilim.ege@gmail.com,

musatolu@gmail.com, Halisacacak.80@hotmail.com,

ataarslan01@hotmail.com, ismailgorkem@gmail.com

Horantaya Saygıyla...

Dışlığı gelmeyen aktaliteyle ilgili yazsın.

Benim derdim başka.

Sevgili İsmail Hocam,

Biliyorum ki ıkının geniş ve dolu. Senden bir ağıdın devamını istiyorum.

Sağ olsun Musa Dayım şorun uygununa geldiğinde bir dörtlük ağıt söyler şora devam eder.

Ağıdın devamı nedir diye de benim canım gider.

Gavırın ne zaman keyfinin yeteceği belli olmaz ki yeniden ağıda dönsün

Bazen de hiç dönmez.

Konu şu: Musa Dayım bir gün şu dörtlüğü söyledi ve arkasını getirmedi.

İlenger attım Cahana

Döner fırlanı fırlanı

Batkın ocak su istemez

Sner körleni körleni

İsmail Hocam bu ağdın heykasini ve devamını biliyorsan yazabilir misin?

Kitaplarında varsa yine yazalım. Yerini dipnot düş. Zenginlik olur.

Batkın ocağın körleni körleni su istemeden sönmesindeki kahırlanmaya bakar mısınız?

Başka bir yönden ocak sönecekse hemen suyla sönmeli.

Körleni körleni, yani can çekişerek sönmemeli.

Bir kahırlanmayı bu yoğunlukta okuryazar bile olmayan bir Çukurovalı köylüsü nasıl yazar arkadaş?

Hadi azıcık güncel olsun: Açacak Omar'a ölürken bile gözünü kırptıramamışlar.

Kurtlar da öyleymiş İsmail Hocam. Ölürken bile hasmına dim dik bakarlarmış.

Zeytin, sabun ve zeytinyağından başka sattığım bişe yok Musa Dayı.

Ben hemi Osman Emmime söz verdim hemi de Halis Hocamla yeni tanışıyorum.

İsmail Hocam,

Sizinle bir şeyi daha paylaşmak isterim. Musa'nın Kemal Emmesiyle ilgili.

“Kuş uçtu yuva kaldı
Gökyüzü mavi kaldı”

Bu ikiliği çok sevdim amma çapa yapan Çukurovalı amelelerin ettiği laflardan olup olmadığı da hep kafama takıldı. Peki bu ikilik Sarı Yapraklı Deftere nasıl girdi?

Derken Hocam, bundan bir ay kadar önce yani Kasım 2015'te bir türkünün şöyle anons edildiğini duydum:

"Şimdi Karadeniz'den bir türkü: "Kuş uçtu yuva kaldı / Gökyüzü mavi kaldı".

Çok şaşırdım. Siz ne dersiniz?

Bunun öteaçeli olmakla ilgisi yok Ozan Edem. Bir Farsaklı "25 yıl-cık" edebiyatçılığı ile övünüyorsa bu konuyu da gurcalamak zorundadır. (Dipnotu bir Tecirli yazarsa orta not olur ede: Ozan Edem gök gök göğürüyor, 25 yılcık edebiyatçılığım var diye. Biz de onlarca tashih ekolüne rağmen söylediklerini ayet kabul ediyoruz Allah etmeye. Burada izinle orta notu kapatıyorum Ozan Edem.)

Horantaya selam ve saygıyla.

B.İ, 3.1.2016, Didim

Tecirli Dedğin (O. Gökçe)

Kimden: bilim.ege@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Sevgili Horantabaşı,

Orman Fakültesi'ndeydim. Sınıfımızda dili datlı bir hemşerim vardı. Yaz tatilinde Antakyalı bir arkadaşımızı memlekete davet etmiş. Maraş'ı gezdirirken Bakırcılar Çarşısı'na girmişler. Bir gürültü bir gürültü ki sor-
ma gitsin. Benim hemşerime göre Antakyalı'nın aklı .öt veren olmuş ve
"Ulan oğlum bu ne kadar bakır ne kadar gürültü?" demiş. Hemşerim de
"Ulan dinine k.düğümün .öt veren akıllısı, Maraş olur da bakırsız olur
mu?" demiş.

Çok özür dilerim böyle kızıl laf ettiğim için. Gümüş anam mezarda
incinmiştir. Tam yeri geldi de söylemiş oldum. Bizim Tecirliler de böyle
zaten. Maraş nasıl ki bakırsız olmazsa Tecirliler de kavgasız olmaz. Tem-
silde hata olmaz derler. Lûtfen hoş görüle.

Anladığım kadarı ile Halis Açacak hocamızla işi datlıya bağlamışsı-
nız. İyi olmuş. Birbirine değmedik taş olmaz. Böyle şeyler eski bir deyim-
le teşvizi (kabul edilebilir) hata içinde sayılır.

Sevgi ve saygılarımla.

O.G, 03.01.2016

Horantanın 2. Cildi Hk. (İ. Görkem)

Kimden: ismailgorkem@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Merhaba Bekirciğim,

Gönderdiğin 2. cildi bilgisayarıma indirdim. Bu hafta içerisinde göz
atıp sana tekrar döneceğim.

Dilerim, Karahan'dan (1. cild konusunda) olumlu cevap gelir.

Hemen ilk eleştirimi -acımasızca- yapayım:

Bu kadar yöre ağzının kullanıldığı bir eser, geniş kitlelere ne kadar
seslenebilir?

Bu sorunun cevabını öncelikle düşünmelisin/iz./

Ekip olarak çalışmalarınızın devamını gönülden dilerim.

Diğer kitaplar da gün yüzü görebilirse iyi olacaktır.

Baki selamlar, sevgiler... (İ.G, 03.01.2016)

1.ve 2. Ciltler Hk. (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: ismailgorkem@gmail.com

İyi akşamlar Hocam.

İnşallah iyisiniz.

Biz iyiyiz şükür.

Bizim Horanta 2. cildi yarıladi.

İsmail Arslan isimli Andırınlı bir emekli öğretmen de katıldı. İyi metinler çıkarıyor.

Az önceki mektuptaki İsmail Hoca O'dur.

Bağıra çağıra yazıyoruz.

1. cildin yayınlanması için Adana'da Karahan ile görüşülüyor. Bakalım ne olacak.

2. cildin yazılan kısmının ham halini ekte gönderiyorum.

İsterseniz bir göz atarsınız.

Tashihe yorulmayın lütfen daha epey değişiklik olabilir. Çok çok dağınık.

Selam ve saygıyla.

B.İ, 03.01.2016

Tekrarlar Hk. (İ. Görkem)

Kimden: ismailgorkem@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Merhaba Bekirciğim,

Önceki basılan kitaplar hakkındaki geri dönüşleri şöyle bir gözünün önüne getir. Daha sonra da bu kitapların durumunu değerlendir. Bu yol en iyisidir, derim.

Tabii kararı siz vereceksiniz. Ben en azından ne dediğinizin, imalarınızın tümünü anlıyorum. Benim için ve Çukurovalı için sıkıntı yok elbette.

Kitabınızda mahalli renkler ağırlıkta olacak dersmeniz, o vakit yaptığınız doğrudur.

Bir de şu meseleler var:

Mektup tarzı yazışmalarda bazen tekrara düşebilirsiniz. Buna da dikkat edin.

Bir başka durum; mektupların altlarında özel bilgiler yer almasın. Sadece mesela 'Bekir', 'B. İşlek' veya 'B.İ' demeniz yeterli olmaz mı? Gü-nümüz insanı tekrarlardan çok sıkılabilir.

*

Bitirdiğimde daha uzun yazacağım inşallah.

Baki selamlar, sevgiler...

İ.G, 04.01.2016

Yazışmaların Dili Hk. (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: ismailgorkem@gmail.com, ataarslan01@hotmail.com, musa-tolu@gmail.com, aliozanemre@gmail.com, Halisaca-cak.80@hotmail.com, bilim.ege@gmail.com, ycagbyir@gmail.com

Sevgili Horanta Üyeleri,

Biz bağıra çağıra yazıyoruz ama dışarıdakiler, okuyucular ne diyecekler? İsmail Gorkem Hocam yukarıda bunu da soruyor.

Ayrıca ikide bir Musa'nın Kemal Emmisinin aleyhine atıp tutmak kolay. Bizi nasıl eleştireceklerini de düşünmeliyiz.

Bence, biz derleme yapıyoruz. Bunu yaparken mektupla yazışmayı kullanıyoruz. Bir de derlediklerimizi, sözlü ürünleri yazıya aktarıyoruz. Köroğlu Hikayeleri gibi.

Elimizden geldiği kadar atasözlerini ve deyimleri, yerel bilinmeyen kelimeleri cümlelerde kullanarak farklı bir sözlük çalışması yapıyoruz.

Peki sözlük nerede başlıyor, nereye gidiyor?

Bir İstanbullu, bir Karadenizli okuduklarını ne kadar anlayacak?

Bir veya bir kaç Çukurovalı da bir araya gelir bilinen anlamda bir sözlük yazar. Ve bunu herkes yapabilir.

Biraz mübalağalı olmakla birlikte bizim yaptığımız çok farklı. Çok iyi, bulunmaz demiyorum; çok farklı diyorum. Herkes sözlük yazar ama işte bunu yani bizim yaptığımızı yapan pek yok. Bu bir Tecirli buluşu.

Gorkem Hocamın şu tespiti doğru; biz yerel bir çalışma yapıyoruz. Bunun hakkını verebilirsek bence kayda değer bir iş yapmış oluruz.

Biraz uzatalım: Muhteşem Yüzyıl filmini çekenler epey zorlanmışlar; o zamanın dili nasıldı veya o zamana ait nasıl bir dil kullanalım diye?

Çukurova hakkında yazılanlar ne kadar Çukurovayı anlatıyor? Dil ne kadar Çukurovalı? Bunu kıyamete kadar sorarım.

Bizim torunlar büyük dedelerinin nasıl konuştuklarını bilebilecekler mi?

Görkem Hocamın uyarısının zamanlaması çok iyi.

Kitap bitince şunu da ihmal etmişiz dememe adına şimdiden tartışırız. Bilerek yaparız yapacaklarımızı.

Horantaya ve Görkem Hocama saygıyla.

B.İ, 04.01.2016

Horantanın 2. Cildi ve Dil Hk. (O. Gökçe)

Kimden: bilim.ege@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Sevgili Horantabaşı

1. Ben Horantabaşı'nın bilgisi dışında horantanın tümü ile paylaşımlarda bulunmaktan çekinirim. Uygun bulmam. O nedenle yazacaklarımı Horantabaşı'na yazarım. O gerek görürse iletilmesi gereken yerlere iletir. O takdir Horantabaşı'na aittir.

2. Bilinen yaygın bir öyküdür. Kırçıl ve gür sakallı bir kişi berbere gider ve Tanzimat hovardalarına özentisi havasında "Sakalımın aklarını siyahlardan ayır" der. Kafası atan berber dayar makineyi, sakalı önündeki önlüğe doldurur. "Sen ayıkla akla kararı" der.

Sözcükler konusundaki düşüncemi soruyorsun. Bu ay çıkabilir. Bir Uzun Yol adındaki kitabımda bununla ilgili genişçe bir metin var. O metni ekte gönderiyorum. Konu hakkında kısa kısa kopuk kopuk olmak yerine düşüncelerimi derli toplu özetleyen bu metni fırsatınız olur okursanız sorunuzla ilgili görüşümü daha iyi anlatmış olurum.

Sevgi ve saygılar sunarım.

O.G, 04.01.2016

Yarpız (O. Gökçe)

Kimden: bilim.ege@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Köyümüzün bağlı bulunduğu ilçe Göksun olmasına rağmen Yarpız'da yani Afşin'de okudum ortaokulu. Çünkü Kocanam Yarpızlıydı.

Bizim evde babaanneye kocana (koca ana) denirdi. Ben şimdi de öyle diyorum. Batı dillerinden öykünülerek üretilen ve dilimize sokulan anneanne, annibaba, babaanne, babababa gibi sözcüklere yeterince ısınamadım ve bunları sevemedim. Bu sözcüklerin kendi dilimizde nine, ebe, dede, kocana gibi karşılıkları bulunmaktadır. Ayrıca, anneanne sözcüğü annenin annesinin kısaltılmışı olarak üretilmişse de yineleme yolu ile adsözcük yapımı gibi bir görüntü vermektedir. Oysa, yineleme yolu ile adsözcük yapımı dilimizin kurallarına uygun değildir kanımca. Türkçe'de yineleme yolu ile pekiştirme yapılır. Büyük büyük, dertli dertli, kucak kucak gibi ardışık yinelemeler birer pekiştirmedirler.

Yine bizim evde ve bizim köyde bilebildiğim kadarı ile Afşin'e de Afşin denmezdi. Kocanam hiç demezdi. O hep Yarpız derdi. Arada bir Yarpız demeyenler de Afşin değil Avşin derlerdi. Kanımca doğrusu da bu idi. Siz yazarken Afşin diye yazıldığına bakmayın halk onu Avşin diye söyler. Toplum onu kendileştirmiştir. Afşin sözcüğüne (de) ya da (da) ekini eklemekte sıkıntı çekiyorum. (Afşin'de) diyorum olmuyor, (Afşin'da) diyorum hiç olmuyor. Ama (Avşin'da) dediğim zaman söz ağzımdan yağ gibi çıkıyor.

Afşin'in bundan önceki adı Yarpız ya da Yarpuz, filiskin ya da püluskün de denen bir nane türünün adıdır. Botanik adı *Mentha pulegium*'dur. Yaban nanesi de denebilir. Ancak kaynaklarda, Bizanslılar zamanında Arabissos olan ve Arap egemenliğinden sonra da Efesus'a dönüşen bu adın yarpız bitkisinden değil de anılan eski adların söyleniş biçiminin değişmesinden kaynaklandığı da ileri sürülmektedir. Buradan da anlaşılmaktadır ki ister eski adların söyleniş biçiminin değişmesinden isterse de yarpız bitkisinden kaynaklanmış olsun, sonuçta Yarpız'a Yarpız adını verenler bugün Yarpız'da yaşamakta olan halkın atalarıdır. Yani Türklerdir.

Halkının Yarpız adını verdiği Afşin, 1944 Yılında Belediye Meclisi kararı ile Horasanlı bir Türkmen komutanı olan ve 1071 Malazgirt Zafere'ri'ne de katılan Afşin Bey'in adı verilerek bugünkü adını almıştır.

Yarpız'da bununla da yani bu değişikliklerle yetinilmemiştir. Diğer yerleşim yerleri arasında da ad değişiklikleri yapılmıştır. Örneğin, bir

Tecirli köyü olan Kitiz köyünün adı Esence, Hunu köyünün adı da Antaş yapılmıştır.

Bunlar doğru mu ve iyi mi olmuştur yoksa yanlış ve kötü mü olmuştur? Şimdi artık bunu tartışmak kanımca hem yararsızdır ve hem de bana düşmez. Ama kendi kendime yaptığım bu sınırlama, bu tür olaylarla ilgili genel bir değerlendirme yapmamı da engellemez. Aşağıdaki düşüncelerim Afşin ile, Esence ile, Antaş ile ya da herhangi bir özel yer ile ve o yerin adını değiştirenler ile ilgili değildir. Genel bir yaklaşımdır.

Ad koymak ya da adlandırmak gerçekte insanlığın en büyük buluşlarından birisidir. Adsız bir dünya düşünmek mümkün değildir.

Ad, iki nedenle konur. Birincisi, adı konacak şeyin hiç adı yoktur ya da bilinmemektedir. Bu nedenle o şeye bir ad verilir. İkincisi, bir şeye verilmiş olan ad herhangi bir nedenle değiştirilmek istenir. Var olan ve fakat istenmeyen ad yerine istenen yeni bir ad verilir ve o şeyin adı değiştirilir.

Ad koyarken ve özellikle bir adı değiştirirken olabildiğince özenli olmak gerekir. Çünkü adlar bilgi yüklüdürler. Üzerlerinde yararlanılabilir bilgiler taşırlar. Siz onu atar ve unutursanız o adın taşıdığı bu bilgileri yitirirsiniz. Yani toplum hafızasını yitirmiş olur.

Sözcükler, uydurulmuş ve anlam kazandırılmış seslerdir. Ancak, toplum bu işi kendi dilinin kurallarınca ve kendine uygun bir biçimde yapar. Örneğin, Alaiye'ye Alanya, hürriye'ye hürü deyiverir. Alaiye Türkçe değil ama Alanya Türkçe'dir. Hürriye Türkçe değildir ama hürü Türkçe'dir. Dolayısıyla, kökeni ne olursa olsun, toplumun yontarak ve yoğurarak kendi diline kazandırdığı adları, canımız öyle istedi diye silkip atmamalıyız.

Bir bakıyorsunuz köylerin adları değişiyor, mahallelerin adları değişiyor, dağların derelerin adları değişiyor, yolların yolakların adları değişiyor, parkların adları değişiyor, okulların hastanelerin adları değişiyor. Sayın belediye başkanları adam gibi yeni bir park yapıp da yeni ve gönülündeki adı koyacağına yüz­süz hırsız gibi muhalif eski başkanın var olan bir parka koyduğu adı değiştiriveriyor ve kendi istediği adı koyuyor. Bir koca güldürü destanıdır bu olup bitenler. Ne yazık ki hepsi de gözümüzün önünde oluyor. Aptal yerine konuyoruz ve bu yapılanlara da aldırmadan aptal aptal bakıyoruz. Hatta başkan bizdense yüz­süzce de alkışlıyoruz.

Diğer yandan, değiştirilen köy adları konusunda Türklük hakkındaki bilgi yetersizliğinden kaynaklanan ciddi yanlışlıklar da yapılmaktadır. Anadolu'daki Türk varlığının derinliği ve yoğunluğunun tarihi kanıtları olan özbeöz Türkçe köy adları da yabancı kökenli zannedilerek değiştirilmektedir.

Örneğin, Tiyaşan'da bir Türk köyü adı olan Adıyaman'ın merkeze bağlı Kartı köyünün adı Ağaçkonak olarak değiştiriliyor. Bunun gibi Burdur'daki Oğuzhan köyünün adı Bucak, Tefenni'deki Yüreğir köyünün adı Yeşilköy, Gölhisar'daki Bayındır ve Tarsus'taki Manas köylerinin adları Beylice, adını Göktürk kitabelerindeki Tünges dağından alan Artvin-Yusufeli'nin köyünün adı Yukarıyamaç olarak değiştiriliyor.

Bu konuda çok sayıda örnek verilebilir. İlginç olduğu için Güneydoğu'dan da bir iki örnek vermek istiyorum. Örneğin Tunceli-Çemişkezek'te Türkkaravenk köyünün adı Aşağıbudak, Diyarbakır-Bismil'de Türkdarlı (Türkyurdu) köyünün adı Aşağıdarlı, Ağrı-Eleşkirt'te Türkali köyünün adı Dikendere, Mardin'de Reyhaniye köyünün adı Fesleğin olarak değiştirilmiştir.

Böyle akıllara sağlık uygulamalarla kendi geçmişimizden mi utanıyoruz ya da böyle yapmakla küçüldüğümüzün farkına varmadan kendi geçmişimizden intikam mı alıyoruz acaba diye düşünüyorum.

*

Yarpız ya da Afşin özelinde söz buraya kadar gelmişken, kişi adlandırmaları ile ilgili olarak da bir ortaokul anımı paylaşmak isterim.

Ortaokulda da çalışkan bir öğrenciydim. Öğretmenlerimle ilişkilerim iyi idi ve beni seviyorlardı. Ben de onları seviyordum. Ancak Türkçe öğretmenlerimin bendeki yeri başkaydı. Mümtaz Öğretmen de bunlardan birisiydi.

Bir gün Mümtaz Öğretmen sınıfta, öğrencilerini daha yakından tanımak düşüncesiyle olsa gerek, ailelerimizdeki okuryazar kişilerle ilgili bir soru sordu. Ben de abim ve babamın okuryazar olduklarını ve her ikisinin de hem Yeni Türkçe ve hem de Eski Türkçe'yi bildiklerini övünerek söyledim.

Her zaman oldukça sakın ve yumuşak huylu olan Mümtaz Öğretmen kızdı. Belki boş bir kuruntu ile söylüyorum ama bana öyle gelmişti ki beni de üzmemeye çalışarak sözü “Sizin suçunuz yok. Size böyle öğretiyorlar. Ama ben bir daha böyle duymak istemiyorum” diye bağladı.

Mümtaz Öğretmen, Eski Türkçe dememe öfkelenmişti. “Ne demek Eski Türkçe” dedi. “Yani Uygurca mı, Göktürkçe mi ya da başka bir Türkçe alfabe mi biliyor abinizle babanız? Elbette hayır. Sizin demek istediğiniz bu değildir. Siz abinizin ve babanızın Arapça okuyup yazabildiğini söylemek istiyorsunuz.” diye ekledi.

Öğretmenimin o günkü tepkisinden bu günkü gibi daha ileri anlamlar çıkarabilecek durumda değildim. Üstelik öğretmenimin kızmasına neden olduğum için de biraz burulmuştum. Buna rağmen, bize ait olmayan bir alfabenin bizimmiş gibi bize benimsetilmiş olmasına karşı gösterilen bu tepkiyi haklı bulmuştum. Hoşuma gitmişti. Çünkü ilkokulda Rifat Öğret-

men biz öğrencilerinin ulusal duyarlılığımızı beslemiş, büyütmüş ve geliştirmişti. Bu nedenle, Arapçaya karşı zaten tepkiliydim.

Bu tepkimin diğer etkili kahramanı da babamdı. Ben 1950 ve 1954 genel seçimlerini yaşamıştım. Babam CHP'li idi. Her iki seçimde de partisi ağır yenilgiler almış, seçimleri kaybetmiş ve çok da üzülmişti. Köyümüzde de ancak üç beş kişi kadar kalmışlardı. Arkadaşlarım seçim zamanları, birlikte oynarken ya da hayvan otlatırken bir araya geldiğimizde herkesin fes giyeceğini, yazıda Eski Türkçeye dönüleceğini, Halk Partisi'ne oy verenlerin gavur olduğunu ve cehenneme gideceklerini konuşurlardı. Bu yüzden arkadaşlarımla kavgalara tutuştuğumuzu bile anımsarım.

Şu günlerde Benazir Bhutto'nun Doğu'nun Kızı adı ile Türkçe yayınlanan anılarını okuyorum. Bayan Bhutto, 1977 Mart seçimlerinde babası Zülfikar Ali Bhutto ve onun partisi Pakistan Halk Partisi'ne (PPP) karşı da böyle din istismarcılığından yakınıyor. Örneğin muhalifler babasının yani Zülfikar Ali Bhutto'nun namaz kılmasını bilmediğini, kendi partilerine verilmeyen oyların Allah'a karşı verildiğini vb propagandalar yapıyorlarmış. Üstelik, babasının TV'de Kuran kursları açmasına, hac kotasını kaldırmasına rağmen böyle yapıyorlarmış.

Bugün bunlar bana çok tanıdık geliyor. Bizimkiler de cennetin anahatlarını dağıtıyorlardı. Çok da yadırgamıyorum artık. Kendilerine verilen oyları sayıp ülkede ne kadar Müslüman olduğunu saptayacaklardı. Öylesine ki bu ülkenin başbakanlığını yapmış olan bir parti başkanımız cenazesinin Türk bayrağı yerine yeşil örtüye sarılmasını vasiyet etmiş ve öyle defnedilmişti.

Benim çocuk arkadaşlarım da CHP'ye oy verenlerin cehenneme gideceğini söylemişlerdi, çok mu? Şimdi düşünüyorum da biz hepimiz çocuktuk. Arkadaşlarım bunları kendileri uydurmuş olamazlardı. Demek ki onların evlerinde büyükler böyle konuşuyorlardı. O kadar da değil, onların büyüklerine de bu tür söylemler büyük olmayan başka büyüklerden, politikacılardan gelmiş olmalıydı. Oysa benim için kim ne konuşursa konuşsun en doğruyu babam bilirdi. Babam aleyhindeki her şey ve herkes benim düşmanımdı. İşte bu nedenledir ki Eski Türkçeye de, fese de ve bu bağlamdaki tüm eskilere de karşıydım. İşte o kadar. Gerisi it osuruğuydu.

Bu olaydan sonra zaten aramız iyi olan Mümtaz Öğretmeni daha çok sevdim, onunla daha çok yakınlaştım. Daha önce de yaptığım gibi yerel sözcükler derliyordum köyümden, ona götürüyordum; şiir yazıyordum, ona götürüyordum. O da bana okumam için kitaplar veriyordu.

Bir gün bir erkek kardeşim dünyaya geldi. Babam beni onurlandırdı. Bana "Adını sen koy" dedi. Çok düşünmedim, "Mümtaz olsun" dedim. Ordu'da kurmay albaylığa kadar yükselen kardeşim Mümtaz'ın adı böyle kondu. Benim için bu olay ortaokullu olmanın en büyük ödülü olmuştur.

Ayrıca, babamın bu örnek davranışı da yaşamım boyunca bana yol göstermiştir. Bunu uygulayabildiğim ölçüde kazançlı çıkmışumdır.

O.G, 04.01.2016

Sucuk Yemek ve Netameli Azık (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com, aliozanemre@gmail.com,
ataarslan01@hotmail.com, halisacacak.80@hotmail.com,
bilim.ege@gmail.com

Bekir Can,

İsmail Ağabey için, daha işin başında “O bir derin kuyudur...” demedik mi ki; sen de daha üstüne övmeler yazıyorsun. Bazı kulların zaten övülüp yaratıldığı dersini Göl Hocam’dan eksik öğrenmiş olabilirsin ama kardeş sen hiç Karac’oğlan da mı okumadın? Hiç mi kalmadı aklında hani “Kadir Mevlam seni övmüş yaratmış” la başlayan güzel koşmalar. Ya da “Beserek”i betimleyen dizeleri nasıl unuttun?

Övülüp yaratılanlardandır benim Teyzemin oğlu. O yeter ki güzel görsün, güzellikler içinde bulunsun durmadan üretir, yaratır var eder. Ee.. bizim horantadan daha güzel bir ortam da bulamayacağına göre bak gör daha neler duyar neler dinleriz bu işlerin erbebesinden!?

O güzel hikayelere karşılık olmayacak ama İsmail Hocam’ın az duyduğu, sizin ilk duyacağınız latif bir taşlama var aşağıda. Bol ironili ve gülümseten sözcüklerin öfke alıcı bir yönünün olacağı düşüncesiyle de Halis Ağabeyime de hediyem olsun!

M.T, 04.01.2016

Veysel Ağa’nın Azığı (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Kızlarla oğlanların görücü usulü, dünürücü hatırına evlendirildiği günlerde, aracılardan evliliklerdeki rolü göz ardı edilemezdi. Dünürücü gönderme, kız isteme döneminde sayısız çekişmeler, kahrılar ve küskünlükler oluşurdu. “Vay benden habersiz nasıl verirsiniz yeğen mi?” Veya “Onlar

bize geçen muhtarlık seçimlerinde o vermediler. Bizim oğlanlara kıran mı girdi?...v.b.” gibi...

Gücük Duran oğluna, Hüseyin Eskici'nin (Çetioğlan) kızı Eşe'yi istemiştir Aracı, Çeti Oğlan'ın dayızadesi Veysel Mehmet Karalı'dır. Veysel Ağa bütün zorlukların aşılabacağı, engeller ve istemeyenlere karşı işi bitireceğini bir nevi garanti etmiştir oğlan evine. Gelmeler, gitmeler, istemeler, minnetler defalarca tekrarlanmıştır. İş birkaç defa düzülüp bozulmuş ama nihayetinde tatlıya bağlanmıştır. Ve yüzükler takılıp aile arasında o günün ağız tatlılığı sucuk bisküvi yenmiştir hep beraber. Mehmet Ağa, durumdan çok memnun ve muzaffer bir tavırla evinin yolunu tutar iş bitiminden sonra. Giderken de sucuğun bisküvinin fazlasından bir paket evine götürmektedir. Veysel Ağa'nın yolu bu izdivaca muhalif, amcaoğlu Hacı Mustafa Eskici'nin evinin önünden geçmektedir. Bu evliliğin istikbaline inanmayan veya işe baştan ortak edilmediğine çok alınan H. Mustafa Eskici'nin, o sucuktan doyasıya yiyemediğine de içi yanmaktadır. Üstelik iş bitirmenin edasıyla sucuğu yiyen ve bir de fazlasını gözünün önünde sallaya sallaya evine götüren Veysel Mehmet Karalı'ya tarifsiz kızgındır. Bu kahrını, bu kızgınlığı ifade etmenin en iyi yolu sazı-kuru bir değnek- ele almaktır:

*Gücük'e dağlı dediler
Sucuğa yağlı dediler
Beş yüz lirayı görünce
Maraş'ta vali dediler*

*Ali de yemiş sucuğu
Sırtına giymiş gocuğu
Yaman imiş Kortul Şerif
Geri şirnitti Gücüğü*

*Selvi'ye sucuk salmamış
Fatma aklına gelmemiş
Sucuk Döndü'ye dokunmuş
Bereket versin ölmemiş*

*Şerif Hatun oturuyor
Gelin Elif getiriyor
Kadan alam Sultan Dezze
Herkes eve götürüyor*

*Beni dinle ahmak Çeti
Senin halın itten kötü*

*Müftü Ağa'yı unuttun mu
Boynuna geçirir totu*

*Bre Şerif bilmedin mi
Benim ünüm duymadın mı
Kapı komşu emmioğlu
Kadir Ağa'yı görmedin mi*

*Yazık Veysel Ağa'm yazık
Hilmi'sine almış azık
Önü yokuşa dönünce
İnkâr eylemiyor Büzzük
**

Not: Kızım Selin'in düğününe iştirak eden, uzaktan yol gönderen, sevincimize gönülden katılan, başta horanta efradı olmak üzere, tüm hısımlar, akraba, dost ve arkadaşlarıma teşekkür ve minnettarlarımı sunarım. Hak eden, zamanı gelen bütün gençlere bir an önce hayırlı vuslatlar dilerim.

Herkese selam ve saygılarımla.

M.T, 04.01.2016, Adana

'Tecirli Tehdidi' Hk. (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com, aliozanemre@gmail.com,
ataarslan01@hotmail.com, halisacacak.80@hotmail.com,
bilim.ege@gmail.com

Bekir Can,

Tecirli'nin atıyla çama tırmandığı tevatürdü ama biz paragrafla Tecirli'yi çama çıkardık valla. Halis Ağabey gerçekten Açacak'ın torunu olduğunu kılıç çekip kalkan kuşanmasıyla gösterdi. Şakiyan balk, tufan haşmetiyle, tee Bodrum'dan Çukurova yazısında ikiye bölecek "müzevirici" aradı. Eğer yuvarladığım kaya biraz daha çadırının gırağından geçip de bir kazığını sökseymiş o zaman Kiziroğlu'nun hışmından da beter bir gazaba uğrayıp pelik pelik olacaktım...

Ben de daha mahkeme kuralım da, herkes eteğindeki taşı döksün gibi bir saflıklardayım. Tecirli'nin şeriatının, kadısının, kılıcı olduğunu böylece bellemiş oldum. Yazıya döküp beni malamat ettiği neyse, bir de tele-

fonla arayıp “Ulaşların, Özerlerin, Fettahlının suçunu bana yüklediği neyse de en çok günahımı bağışlatmak için beni Arafat’a saldığına bozuldum.” dedi. “Bir Tecirli’nin oralarda ne işi olabilir ki?” diye de sorguya aldı beni. Ve “Gülek Boğazı’ndan aşarsam derinden davul yapacağım!” diyerek bitirdi aptesimi! Ben de daha önce tıpkısı başına gelen Kozanlı’nın hikâyesini anlattım da bereket versin son tehdidini savuşturmuş oldum.

Kozan’la Kadirli arasındaki Sumbas çayının doğusundaki Akköprü köyünde çok güzel misket portakal bahçeleri vardır. Portakallar kızardıkça ağzı sulanırmiş ırmağın karşı kıyısındaki Kozanlının. Ve bir gün cebinde bir çakı ile tırmanırmiş ırmağa en yakın ağaca. Oturmuş portakalın çotuluna güney taraftaki en olgun meyvelerden elindeki çakı ile soyup soyup bir lokmada yutuyormuş bal topağı misketleri. Bahçesinin başına böyle bir iş geleceğini bekleyen Kadirlili ağacın başından portakal kabuğu yağmaya başlayınca anlamış durumu. İki adımda bitirmiş Kozanlının tırmandığı ağacın dibine. Adamın sadece yiyici olduğuna biraz da sevinen Kadirlili cebinden çıkardığı bir karış ağızlı Tapan bıçağını parlatarak ve bir iki derin öksürükle bildirmiş aşağıda olduğunu. Bahçe sahibine zor bir pozisyonda yakalan Kozanlının ayakları feldirdemiş ve can havliyle tırmanmış en tepeye.

- Kozanlı, in aşağı da hesaplaşalım.
- Tamam, ineyim ama elindeki bıçak ne?
- Bıçakla derini yüzeceğim.
- Derimi yüzüp de ne yapacağın.
- Davul yapacağım, derinden davul yapacağım.

deyince Kadirlili, beli kırılmış Kozanlının.

Bıçak zorlu, adam kararlı. Ama hemen de teslim olup deriyi Kadirliye kaptırmak var mı? Bir çözümü olmalı bu işin. Bir çaresi olmalı bu belanın derken kul sıkışmış ki Hızır erişmiş. Kadirlili aşağıda dolanıp durup avını beklerken kan damlaları düşmeye başlamış gazellerin üstüne. Bir merakla sormuş ağacın başındaki Kozanlıya.

-Sen orada ne yapıyorsun. Bu kan damlaları nedir? Çabuk ol beni bekletme diye gürlemiş.

Bulduğu çözümün sevinciyle cevap vermiş Kozanlı:

-Ulan sana derimden davul yaptırır mıyım? Karnımı, kasığımı delik deşik edeyim de o zaman ne halt edeceğin delik deriyle? demiş

Herhalde gönlünü aldım Halis ağabeyimin. Ama yine de kucaklamazsa ben, geçen ay Estergon’da konuştuklarımızı da ifşa ederim billahi!

Horantaya saygılar,

Sana sevgiler...

M.T, 04.01.2016, Adana

‘Tecirli Tehdidi’ Hk. (H. Açacak)

Kimden: halisacacak.80@hotmail.com

Kime: musatolu@gmail.com, didimnoteri@mynet.com,
ataarslan01@hotmail.com, aliozanemre@gmail.com,
"bilim.ege@gmail.com

Bre Gardeşim Horanta Başı,

Herkes kendini ne sanır da "Tecirli'nin atıyla ama çıkma tevatürünü paragraflarımızda biz bahşettik" dercesine, "Tecirli'nin atıyla ama tırmadığı tevatürünü biz paragrafla Tecirli'yi ama çıkardık" diyor, Horan-tadan Musa Tolu. İki yüz yıldır söylenen bu sözü siz mi attınız ortaya. Ben sizleri tanıyalı birkaç yıl oluyor. Bu sözü çocukluğumda da duyar-dım. Yaşım da Musa'dan büyük. O halde bana kim söyledi? Sizden biri mi?

Hey bre Musa Tolu... Bu vakayı anlatan bizzat Ahmet Cevdet Pa-şa'nın ta kendisidir. Aynı zamanda tarihçi olan Cevdetiye köyüne adını veren Osmanlı'nın Paşası, veziri bir Ermeni'nin ifadesini alırken duymuş bu sözü. Şöyle nakletmiş:

Bir Ermeni'yi dinliyordum. Bana şöyle dedi: ‘Ben bir Tecirli'yi atıyla falan yerdeki ınar ağacına çıkarken gördüm.’ Ahmet Cevdet Paşa itiraz etmiş ama Ermeni söylediğinden dönmemiş. Kesin konuşmuş. ‘Bir Tecir-li'yi atıyla ınar ağacına çıkarken gördüm.’ O Cevdet Paşa ki İskan dö-neminin Amik ile Çukurova'yı titretmiş birisi. Bir zahmet Cevdet Paşanın yazdığını alıp okuyabilseydi, böyle uyduruk bir cümlenin arkasına sığınıp da olur olmaz sözler söylemezdi. Bu söz o Osmanlı paşasının naklettiği bir sözdür.

Ahmet Cevdet sözünü sürdürüyor: "Tecirliler kısa bacaklı atlara bi-nerlerdi. Gidecekleri yere her türlü hava koşulunda mutlaka varırlardı." diyor. Bu her türlü hava koşulu nedir, bilir misiniz? Dedemiz Açacak Omar yasa gibi kural koymuş: "Bütün zenginlerin fakirlere borcu vardır. Bu borç ömür boyu sürer." Bu sözü sonra açacağım. Ama bir şey söyle-mek isterim: Aşiret dara düştüğünde zengininin birine bir miktar koyun gönder diye gönderdiği habere o zengin uymaz ise fazla zayıat vermemek için çok kötü bir havada Ağaya baskın yapar, söylediğinin iki katı koyunu alıp dönerlermiş. Neden kötü havada yapılmış baskın? Ağa, bu kadar kötü havada Tecirli yol bulup da nereden gelecek diyerek, silahlı adamlar-ını geri çekermiş de ondan.

Zenginlerin fakirlere yapmadığı yardımı, Dedem Açacak Omar zorla almış. Hak, adalet gibi kavramlar Aşiretin kendi içinde son derece titiz uygulanmış. O kavramlara zenginlerin uymadıkları göz önüne alındı-

ğında, yani hak ve adaleti onlar tanımadığı için, benim atalarım da onlar gibi davranırlarmış. Musa Gardaşım bu kavramları günümüze indirgeyerek değerlendiriyor. Öyle değerlendireceğine günümüzde Tunus, Libya, Mısır ve Suriye'de ne işi var Amerika'nın? Hak adalet mi?

Hepinizi sevgi ile selamlarım.

H.A, 04.01.2016

‘Tecirli Çama, Atı Çınara Çıkar’la İlgili (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: musatolu@gmail.com, aliozanemre@gmail.com, bilim.ege@gmail.com, halisacacak.80@hotmail.com, ataarslan01@hotmail.com

Sevgili Horanta,
Musa'nın son yazısı aşağıda.
Selamlar, saygılar.
B.İ, 04.01.2016

Tecirli Çama, Atı Çınara Çıkar (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com, bilim.ege@gmail.com, ataarslan01@hotmail.com, aliozanemre@gmail.com, halisacacak.80@hotmail.com

Sevgili Bekir,
Saygı Değer Horanta Üyeleri,

Cevdet Paşa'yı da, o ifadeyi veren oğlanlık tutmuş Ermeni'yi de bilirim bilmesine ama ben bu bilgiye "tevatürdür, rivayettir " demeseydim; amaç hâsıl olur muydu hiç? Bizim bu imecede belleği bilgi, karnı laf dolu, dili şişmiş bilgeleri nasıl tava getiririz de ışıklanırız, bilgileniriz gibi sinsi ve gizli bir amacımız var. Çukurova'nın her koyağında, hatta Ege'nin büklerine kaçmış pısmış, ahrete yakın(!) kim varsa bulup konuşturmak, yazdırmak, hatta ikrar ve itiraf ettirmek gibi bir hedef içindeyiz.

Halis Ağabeyim beni hangi kerte cehaletle suçlarsa suçlasın, bunu yanağımı okşamak kabul ederim. Ama yeter ki susmasın gürlesin! Küsmesin bağırsın. Canımı emanet etmişim de onurumu mu sakınacağım? (Ama yine de bir Tecirli'nin olduğu herhangi bir çokuntu içindeysem; elimi cüzdanımın üstünden kaldırmam!)

Uyarımı ve tehdidimi hesaba almamış ki Estergon macerasından hiç bahsetmemiş. Geçen ay eski Osmanlı topraklarında bir keşif gezisinde birlikte olduk Halis Ağabey ile. Tuna boyunda kısa bacaklı(!) akıncı atlarının izlerini adımladık. Son durağımız Estergon Kalesi'nde bir tur attıktan sonra, Güldane Ablamın kolundan sıyrılıp koltuğunun altına aldı beni. Kulağıma “Şu Tuna dirseğinde birlikte bir tur atalım da âlem iki delikanlı görsün.” dedi. Beni de hâlâ delikanlı saydığına çok gubardım ama yine de bir tereddüt ve korku kapladı yüreğimi. Bir Tecirli adamı kolunun altına almışsa, aklıma, “acaba boyuma ip mi ölçüyor” düşüncesi geldi. Bekletmeden söyledi kafasındaki kurguyu:

“Musacığım, kafileden bir adam daha gerek bize. Ben kapıyı tutarım. Bize bir gözcü yeter. Sen şu burcun başında dalgalanan Macar Bayrağının yerine şu bizim Ayyıldızı takarsan, Estergon'un işi tamam!” dedi.

Vazgeçirinceye kadar akla kararı seçtim: “Ağabey, İsmail Arslan daha yeni kalktı bypass masasından, Göl Hocam dün Viyana'da bir kriz atlattı, Sadi Hocam yengeyi sonradan buldu izin alamaz. Ben yüz on kilo ile o burca, o göndere tırmanamam” deyince, “Ulan hepinizin kalıbına ...” diyerek gri paltosunun sol cebine geri soktu bayrağı. Budapeşte'de bir Çigan Gecesi rüşvet verdim de pırtırdım yakamı. Yoksa neler gelirdi başımıza Allah bilir! Belki de boynumuza bir delikli taş bağlanmış olarak Tuna diplerinde yem olacaktık balıklara.

Dostlarım,

Sevgili Ağabeylerim,

Yürekten inanıyorum ki daha ne laflar çıkacak ortaya...

Selam ve sevgilerimle.

M.T, 04.01.2016, Adana

Yine Açacak Omar Hk. (H. Açacak)

Kimden: halisacacak.80@hotmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Horanta Başına,

Tecirliyle ilgili derlemelerim arasından bir öykü gönderiyorum. Bu-
nu daha önce anlattım mı bilemiyorum? Öyle bile olsa bazı değerleri yerli
yerine oturtması bakımından, önemli kuralları içermektedir. Öyle olunca
herkes görsün Tecirliyi. Yok “atın bukağasını çözene kadar, atı yularlaya-
cak adam bulamamış Açacak Omar.” Yok “hırsız başıymış”... Gececeksi-
niz onları.

Açacak Omar'ın elleri işe yatkınmış. Becerikli birisi imiş. Belki de
soya çekim kanunları, yani genlerimizde olması düşünüldüğünde bizim de
kadın erkek hepimizin el becerileri güçlüdür. Yani Açacak Omar bu el
becerisini, atın bukağasını saniyelerle ifade edilen sürede açmasını neden
hırsızlıkta kullandığı var sayılıyor. Kendi işinde, örneğin gece Aşirete
yapılan ani bir baskında ki, bunlar yaşanmış; baskını yapıp kaçanların
arkasından kendi atının bukağasını çabuk çözme becerisi için kullandığı
varsayılmaz mı? Bize göre ikinci şık doğrudur. Yani Hırsızlıkta kulan-
dığı varsayımı hastalıklı bir düşüncedir.

Açacak Omar'ı hırsızlık yaparken ne gören var, ne de yakalayan...
Dedem doğrudan, ağa konağını basar, alacağını almış. Bir örnek vere-
yim: İnce Memed Abdi Ağa'nın konağını basıp alacağını alsa herkes buna
sevinmez miydi? Ben de sevinirdim. Eeee. Ne oluyor o zaman. Bizim
Dede hırsız, İnce Memed kahraman...

Herkes ağıdını düzgün ağılasın. Avşarlar düzenli ordusu olan büyük
bir aşiretti. Kimse Avşarlara karşı koyamazdı. Avşar Beyi tam olarak bir
beydi ve diğer aşiretlerden dilediğini istediği şeyi alırdı. Karşı koymaya
kimse cesaret edemezdi. Avşarlarla kavgaya tutuşan tek aşiret var o da
Tecirliyle.

Avşar Beyi, Açacak Omar'ı yemeğe çağırmış, iki oğlunu da dışarıda
pusuya yatırmış. Yemekten sonra obaya gitmek için dışarı çıktığında çap-
raz ateşe tutup öldürecekler. Açacak Omar, akıllı ve yiğit... Derhal tavırla-
rından ve davranışlarından anlamış. Yemekten önce tuvalete git-
me bahanesi ile dışarı çıkmış. İki oğlan silaha bile davranamadan o EL
BECERİSİ ile ikisini de mıhlamış.

Tecirlinin pek çok Beyi olmuş. Ama yalnızca Açacak Omar'ın adı en
az iki yüz senedir unutulmadan söyleniyor. Yahu bir hırsızın bu denli
söylenip unutulmadığı görülmüş duyulmuş bir şey mi?

Herkese sevgilerle selamlar... (H.A.) 06.01.2016

Tecirli Kızı - Ovanın Ceylanı (H. Açacak)

Kimden: halisacacak.80@hotmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Tecirli Aşireti İskan hareketinden önce kışları Yukarı Çukurova’da, yazlarını da Sivas-Kayseri yöresindeki ‘Uzunyayla’nın, serin su başlarında geçirirlerdi. İskan Hareketinden önce bir kısım Tecirli Boyları bilindiğı gibi Ericek – Göksun bölgesine iskan edilmişti. Diğerleri bu iskanı Osmanlı’ya boyun eğmek gibi algılayıp onların başına kakarlardı.

Tecirli ki, ‘kakılı kazık’ gibi bir yere kakılmadan özgürce ve hareketli bir yaşamı, yaşamının en güzeli sayarlardı. Kışın ‘çene titretmeden’, yazın da ‘sırt terletmeden’ atını av peşinde koşturarak, yetiştirdikleri kısa bacaklı at ve koyun sürülerini en güzel otlaklarda otlatarak dünyanın tadını çıkarmak onların vazgeçilmeziydi.

İskan hareketine yakın yıllarda, Aşirette güzeller güzeli bir yiğit kız yetişip gelir ki daha gelinlik çağına gelmeden ünü dilden dile dağlara, ovalara, yaylalara dağılır. Ceyhan Irmağının sularına öyle dalar ki bu güzel kız, en kıyıcı girdaplarda türlü çeşitli oyunlar oynar da girdaplar zavallı duruma düşer bakakalırlar. Suda balıklarla yarışır, en olmadık derinliklerden nice canlar kurtarır. Asıl adı Eşe olmasına Eşe idi de Ceyhan ırmağını kendine oyuncak seçmesi yüzünden adını, “Sular Kızı Eşe” diye çağırırlar. Eşe de bu isimden oldukça çok hoşlanır.

Sular Kızı Eşe vakti zamanı geldiğinde yiğitliğini de ispatlar. Böylece Aşiret Meclisinde söz sahibi olur. Yani oy kullanma hakkını elde eder. Bu durumdaki kadınların Aşiret çapında ulaşabilecekleri en büyük mertebe olan “Hatun Kişi” mertebesine ulaşmış olur. Baskın yapılacak Ağa konaklarına gidecek yiğitlerin başında, oku ile attığını vurur, tüfeğı ile tek atımda “anam-babam” dedirtmez, en güzel ‘Çete Başı’ olur.

Onun bu durumu ününü daha da artırarak, dalga dalga yayar. Ericek yöresinde ikamet eden Bekir Ağa’nın da kulağına gelir Sular Kızı Eşe’nin güzelliğı ve yiğitliğı. Onu görmek için Çukurova’ya kadar gelir Bekir Ağa. Eşe’yi çok beğenir de kendinden geçer. Arkasında koşan yiğit Tecirli gençlerini görünce elini çabuk tutması gerektiğı kafasına dank eder.

O dönemde Tecirli kadınları eşlerini ana-baba baskısı olmadan bizzat kendileri seçerler. Bu konuda görülmemiş bir özgürlük yaşamaktadır Tecirli kadınları. Bekir Ağa, usulü çerçevesinde Sular Kızı Eşe’ye talip olduğunu duyurur. Eşe, zaten ‘iskancı’ sayıp özgürlüğünü Osmanlıya satması nedeniyle Ericekli Tecirli Bekir Ağa’yı gözü tutmaz ve haber gönderir:

“Dağın tazısı (av köpeği), ovanın ceylanını avlayamaz. Ceylanları ancak aslanlar avlar.”

Bekir Ağa izinin üstüne geri dönüp kendi boyundan bir kız bulup evlenir. Sular Kızı da uzun süre böyle ‘çete başı’ olarak yapamayacağına aklı ermektedir. Arayı çok uzatmadan Aşiret içinden akıllı ve yiğit bir gence göz koyup evlenir.

Eşe’nin bir oğlu ile bir kızı olur. Çocukları büyütmenin kaygısı çekilirken kocası bir baskın sırasında olmadık bir kurşunla yaşamını yitirmiş. Böylece güzeller güzeli, suların zapt edemediği Eşe dul kalır. Tam da bu sırada olacak olmalı ki Bekir Ağa’nın da karısı ölür, o da bir çocuğu ile yalnız kalır.

Tecirlilerin Beyi, böyle durumlardaki usule göre uygun bulunan yas tutma süresinin sonunda Eşe’nin dul kaldığını, talipleri varsa kendini belli etmesi gerektiğini ilan eder. Talipleri Aşiret Beyine başvurur. Bu arada Ericekli Bekir Ağa da talipler arasına girer.

Sular Kızı Eşe taliplerini enine boyuna gözden geçirdikten sonra Bekir Ağa’yı seçtiğini Aşiret Beyine bildirir. Usulünce yapılan bir düğünle Eşe Bekir Ağa ile evlenir.

Aradan epeyce bir süre geçer. Bir gün karı koca sohbet edip vakit geçirdiği sırada Bekir Ağa bıyık altından yılışarak,

“Hani dağın tazısı ovanın ceylanını avlayamazdı? Noo-oldu?” diye öç alırcasına takılır.

Eşe’nin yiğit ve güzelliğinin yanı sıra ‘Hatın Gişi’ niteliği nedeniyle kıvrak zekasını hesap edemeyen Bekir Ağa bıyık altından gülen ağzının payını alır.

“Kim derdi ki bu kadar kar yağıp da könetlerin (köpeğin kötüsü) av alacağını”

H.A, 06.01.2016

Not: Bahtiyar Tatar’dan derlendi.

Halis Açacak'ın öyküsü ve öyküdeki “Könet” Sözü Üzerine (O. Gökçe)

Kimden: bilim.ege@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Sevgili Horantabaşı,

Sevgili ve değerli aşiretim, sevgili arkadaşım Sayın Halis Açacak Hocamın Tecirli Kızı başlıklı öyküsünü okudum. Çok önemli olmayabilir ama bu konuda bir not düşeceğim.

Ben Ericekli'yim en halisinden. Öyküye kaynaklık eden Sevgili Bah-tiyar Tatar da Osmaniye'de üst düzey bir eğitim görevlisi ve Kara Mustafa Emmimin kızı ile evli Gürcü Mustafa Emmimin oğludur. Yani o da halis bir Ericekli'dir.

Ancak bilgilerimiz biraz farklı. Ericekçe diye naçizane bir sözlük ya-pan ve yayınlayan bir kişi olarak ben Ericek'te könet diye bir sözcük bil-miyorum, duymadım.

Elbette Sayın Halis Hocamın aktardığı öyküler gibi öyküler çok yay-gındır ve çeşitlidir. Bunlarda bilimsel bir gerçeklik de aranamaz. Ne var ki bu öykülerin çıkarımları, ilgilenen halkbilimcileri yanıltmamalıdır. Örneğin sözcüklerin parmak izleri vardır diye yola çıkacak bir halkbilimci könet sözcüğü üzerinde dursa ve bu sözcük Ericek yöresinindir diye işe başlasa gerçeğe ulaşamaz.

Özet: “Könet” Ericekçe değildir. Dolayısıyla Tecirli Kızı öyküsü Eri-cek'te geçmiş olamaz.

Sevgiler saygılar.

O.G, 07.01.2016

Osman Gökçe'ye Mektup (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: bilim.ege@gmail.com, aliozanemre@gmail.com,
musatolu@gmail.com, Halisacak.80@hotmail.com,
ataarslan01@hotmail.com

Sevgili Horanta,

Saygıdeğer Osman Hocam,

Yazınızı ve görüşlerinizi horantayla paylaştım.

Herkes, eli kalem tutan bir şey yazacak. Tartışılacak. Biz de horantacak karınca kararınca da olsa köşkeğimizin aydınlattığı yerlerde görebildiklerimizi yazmaya çalışacağız. Böylece tarih Osmanlı Paşasının yazdığından ibaret kalmayacak.

Halis Ağabeyle yeni tanışıyoruz. Özellikle sizin, sonra da benim yazdıklarımın ne kadarına ulaşabildiğini bilmiyorum.

Benimki neyse de Tecirliiler hakkında sizin yazdıklarınızın her satırını okumadan yürütülecek her fikir eksik kalır diye düşünüyorum.

Sizin yazarken "ataşı elinizde değil de yüreğinizde taşıdığınızı" biliyorum.

Fakir, yarı aşlanık, yarı ciddi bir yol tutturdum gidiyorum. Hep deneme türünde, en emin olduğum konularda bile elimden geldiği kadar hüküm cümleleri kurmamaya çalışıyorum.

Tecirli kültüründen, hadi Çukurova kültüründen diye yumuşatayım, herkesin, alacağı güzel şey var. Yüzyıllarca devlet mefhumunun olmadığı bir havzada kargaşayı bile düzenleyebilmek bir marifettir. Tecirlisi, Ceritlisi, Avşarı, Bozdoğanı, Karkını bütün Türkmen boylarıyla yüzyıllarca Çukurova'da kargaşayı düzene çalıştık. Bu basit bir kargaşa değildi.

Bütün Türk Dünyasında en görkemli folklor ürünlerinin üretildiği, olduğu havza neresidir?

Hiç bir ciddi çaba harcamadan sıcak koltuklarımızda, oturduğumuz yerden yaptığımız, binlerce sayfalık derlemeler Çukurova'daki folklor ürünlerinin binde biri eder mi?

Bütün Türk Dünyasında kaç tane Karacaoğlan, kaç tane Dadaloğlu çıkmış?

Yazdıklarımızla tarihe birkaç satır eklersek ne mutlu.

Selam ve saygıyla.

B.İ, 7.1.2016 İzmir.

Açacak Omar'ın Ölümü, Sucuk Destanı, 'Ben Çukurova' Şiiri (İ. Arslan)

Kimden: ataarslan01@hotmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com, bilim.ege@gmail.com,

aliozanemre@gmail.com, musatolu@gmail.com,

Halisacacak.80@hotmail.com

Sevgili Dostlar,

Halis Yeğen horantaya katıldı ya ortalık şenlendi. Musa ile Estergon fethinden başlayıp deriden davul yapmaya kadar el enseler çekildi. Aça-cak Omar'ın Torununun zuhuru İsmail Arslan gibi sessiz ve derinden olacak değil ya elbette fırtınalı olacaktı. Hoş geldin sevgili Halis, renk ve zenginlik getirdin. Ne güzel getirdin.

Bu mektupta Aça-cak Ömer Konusuna ve Musa'nın sucuk destanına katkı verdikten sonra, betonla demirin tükettiği Çukurova için 1980'lerde yazdığım bir destanı paylaşmak istiyorum.

1-Avşar Tecirli Çatışmaları ve Aça-cak Ömer'in ölümü:

Bu konuda en kapsamlı araştırma yapanlardan biri de İbrahim Karalı Davutluoğlu'dur. Karalı Aça-cak Ömer'in öldürülmesiyle ilgili hikayeyi 1952 yılında Kadırlı'nın Karaömerli köyünden Kenan Bekir Alhan'dan derlemiştir. Karalı'nın Alabohçasında konuya şöyle değinilir:

Avşarla Tecirli eski hasımdır. Defalarca birbirine baskın, talan, yağ-ma, çapulculuk.. çok olur. Bu baskınlar genellikle sabahın alacakaranlı-ğında yapılır. Kadınlar inek sağmaya başladıkları zaman baskıncılar bağı-rırlar: “Tas senin, inek benim” derler. Baskın yapılan aşiret hemen “Berihay davulu” çaldırır. Davulun sesini duyanlar alamartin, çakmaklı tüfek, kılıç, palabıçak, kargı ne varsa alır ve atına binip baskın mahalline yetişir.

Aça-cak Ömer'in Avşara daha önce yaptığı baskın nedeniyle Avşar yaslı ve fırsat kollamaktadır. Tecirliiler de Avşarın belini kırmak ve Çuku-rova'dan Uzunyaylaya sürmek için hazırdır. Tecirliiler, Cerit ve Ulaşlılarla da anlaşmışlardır.

Sabahın alacakaranlığında Tecirliiler Aça-cak Ömer adındaki meşhur silahşörün idaresinde Kartın Hüyüğü semtindeki Avşara baskın yaparlar. Avşarlar “Berihay davulunu” çalmaya başlarlar. Tetikte bekleyen Avşar-dan atına binen davulun sesine koşar. Avşarda meşhur silahşörlerden Araphasanoğlu Deli Veli Bey de Köseli Sıtır arasında Çırmık burnunda oturmaktaymış. Sabaha karşı adamlarına: “Develeri hazırlayın, Sırkıntı üzerine gidip atlara arpa alalım.” der ve yola çıkarlar. Berihay davulu çaldığı zaman Deli Veli Bey Kozan güneyinde Kayhan Burnu'ndaymış. “Çocuklar, siz geri dönün, ben kavgaya gidiyorum.” diyerek Anavarza üzerinden Çarşıntı köprüsüne doğru atını sürer. O saatlerde Hamamköyü Lek aşiretinden on-onbeş kadar atlı da Cerit üzerine ziyarete giderlermiş. Avşar Lek aşiretiyle dayı yeğen olarak akrabaymış. Durumu önceden bildiklerinden onlar da atlarını davul sesine doğru kırbaçlarlar. Veli Bey ve Lekler kavga mahalline yetişirler. Tecirliiler kovgun yaptıkları hayvan-ları sürüp Yalnızdut civarından Ceyhan Nehrine yaklaştıırken beş on atlı da arkadan gelen Avşarlara silah sıkılmaktadır. Sığırlar Ceyhan Nehri-ne geçerse artık iş bitmiş, hayvanlar Tecirlinin eline geçmiş demektir.

Bu zaman içinde Veli Bey kovguna ulaşıyor. Avşar aşiretinden biri “Yetiştin mi kadasını aldığım Araphasanoğlu?” der.

Tecirlinin meşhur silahşörü Açıacak Ömer cobuk kıratının üzerinde, iki ayağını da sol tarafa uzatmış, çubuk içiyor. Avşardan gelen seslerden gelenin Veli Bey olduğunu anlar. Sağ ayağını yerine getirip üzengiye yerleştirir. Çubuğu söndürüp kuluncundan abanın içine sokar. Cobuk kıratını harmanlandırarak geriye döner. Yüksek sesle Veli Bey’e haykırır: “Bire Araphasanoğlu! Şu ala tüfeğimi birçokları ile ölçtüm, benim tüfek hep uzun geldi. Çık ileri de bir de seninle görüşelim.” der. Veli Bey’in atı harlamış ağzından köpük saçıyor. Birinci hamleye hiç cevap vermemiştir. Açıacak, ikinci defa harmanlayıp Veli Bey’e haykırır: “Bire Araphasanoğlu öldün mü?” der ve alaya bir tüfek sıkar. Atını yine harmanlandırır. Üçüncü gelmeye Veli Bey’in atı da yornuğunu almıştır. Tüfeğini çeken Veli Bey alaydan ayrılarak Açıacak Ömer’i karşılar. Her ikisi de çakmaklı tüfeği ateşleyip eğer boşaltıyorlar. Türkmen geleneğinde iki silahşör çarpışırken dışarıdan kimse müdahale etmez. Çakmaklı tüfekler takılar, ikisi de isabet ettirememiştir. Atlarını yeniden harmanlatırken tüfeklerini doldurmak zorundadırlar. Aksi takdirde kurşunu yiyebilir. Her ikisi de kurşunu sıkıp eğer değiştirmiştir. Eğer değiştirmek kurşunu sıktıktan sonra atın karnına doğru sarkma şeklinde olmaktadır. Belden aşağı silah sıkmak Türkmeninde ayıptır. Silah ille de belden yukarı sıkılacaktır. İsabet ettiremeyen silahşörler atlarını dördüncü kez harmanlatırlar. Beşinci Karşılaşmada Veli Bey Açıacak Ömer’i göğsünden vurmuştur. Cobuk kır attan sarkan Açıacak Ömer yere düşmüş ve Tecirli bozulmuştur.

Fırsatı yakalayan Avşar Tecirliyi kırıp geçirmiştir. O mahallin adı da Kırmacılı olarak kalmıştır.

Sürülen mallar, atlar, alınan eşyalar Avşar eline geri getirilmiştir. Avşar Bey’i: “Herkes al-yeşil giysin, dibekler dövülsün” diye emir vermiş. Açıacak Ömer’in başı bir mızrağa takılmış ve bir hafta orada kalmıştır.

Veli Bey sonradan olayı şöyle anlatıyormuş: “Açıacak Omar vuruldu, amma Veli Emminizde de güç kuvvet kalmamıştı. Açıacak, dövüşü çok iyi bilen biriydi. O da beni vurabilirdi. Nasip böyle imiş. Allah günahımızı affetsin.” der.

2-Musa mektubunda yeni bir sucuk öyküsü ve destanı yazmış. Benim 70’li yıllarda yaptığım derlemeler arasında Sucuk Destanının Musa’da olmayan dörtlükleri de var. Eksik kalmasın istedim:

*Karalı'nın yeri engin
Hakkı da Dobur'dan zengin
Kadir ağa sucuk yemiş
Vücuduna vurur yangın*

*Elif benim bibim kızı
Hiç mi düşünmedin bizi
Düşümde sucuk gördüydüm
Meğerse verdin mi kızı*

*Ne dediniz bizim hakta
Ayağım kurulu fakta
Gönderir Ali Çavuş'a
Bir zomp ile sekiz tahta*

*Selbi dezze Selbi dezze
Bana ediyorlar ceza
Sucuğa Battal da gelsin
Çavuş'unan geze geze*

*Kucağımda yoktur çocuk
Kime yeter kilo buçuk
Dükkanlarda hep tükenmiş
Adana'dan gelsin sucuk*

*

3- BEN ÇUKUROVA (şiiiri)

*Ben Çukurova'yım
Ovaların bereketin anası
Bir elim kızgın boğasındadır mitolojinin Seyhan Irmağıyla
Toroslardadır bir elim
Aladağlarda, Demirkazıklarda yıldız devşirir
Ürkek ceylan soluğuyla düşerim enginlere
Ceyhan Irmağıyla Elbistan ovasındadır bir elim
Bir top ışık kesilirim Alidağı'nda
Göğe ağarım Düldül Dağı'nın karlı doruklarında.
Çukurova'yım ben
Koşmalar dillerim Karacaoğlan sazında
Fırtına Tanrısıyım Karatepe'de geçit vermem
Hititli Asitavata ile barış çubuğu tütürürüm
Korkusuz gezebilsin diye ülkem topraklarında
Eli kirmenli kadınlar
Ben Çukurova'yım
Bağdaş kurar Hemite kalesine
İnsanlığın öz dilini dokurum
Ulu çınar Yaşar Kemal'le
Beyaz atlara binip gitmesin o iyi insanlar*

Binip gitmesin derim
Narçiçeği havanlarda
Şahmeran kanı karar Lokman Hekim
İnsanlığı ölümsüz kılar daha
Ben Çukurova'yım
Ateşi ve suyu gördüm
Sevgiyi öfkeyi gördüm
Barışı kavgayı gördüm
Ben Çukurova'yım insanı insanla ördüm
Ben Çukurova'yım
Anadolu gibi en eski uygarlıklara kucak açmışım
Bir ulu ırmak olmuşum
Renkleri ırkları dilleri sormamışım
Önce insan demişim
Gümrah kültür mozaikleri yeşillemişim Hititlerden günümüze
Uygarlık ve bütünlüşme öyküsüdür destanlarımda söylenen
Türkülerimde dillenen
Ben Çukurova'yım
Dünyanın en eski destanlarında benden söz edilir
Gılgamış'ta, İlyada'da benden
Benim adımadır en eski söylenceler
Kavgalar benim adıma
Barış bayındırlık çağı yaşamışım gün olmuş
Gün olmuş kan kusmuşum
Ben Çukurova'yım
İbrani ve Latin dillerinde
Kireç ve çakmaktaşı anlamında
Sertliğin ve yumuşaklığın simgesi
Kilikya denilmiş adıma
Bilinmezliklerle dolu tarihimin
Bilinen masalları var adımla ilgili
Birine göre bu masalların
Olimpios'ta oturan Kronos oğlu ulu Zeus
Fenike kralı Agenor'un kızı Europe'u kaçırıp
Saklamış Girit Adası'na
Fenikeli gemiciler kaçırmış bir başka söylenceye
göre kral kızını
Güzel Europe'yı bulamayan kral oğullarından Kliks
Dönemez utancından ülkesine
Güneş Bahçesine yerleşir, buraya
Agenor oğlu Kliks'ten geldiği söylenir Kliks adının

*Adana adının Fırtına Tanrısı Adenis'ten geldiğini
söyler doğulu kavimler*

*Karlı dağlarla
Portakal bahçeleriyle bezeli
Cennet yöresi anlamındadır Arapça'da Adena
Batılılar Gök Tanrısı Uranus oğulları
Adanaus ve Saros'tan geldiğini söylerler
Saros ırmağa yani Seyhan'a
Adanaus kente vermiştir adını
Ben Çukurova'yım
En eski Hititlerden Son sahibim Türkler'e kadar
Nice uygarlıklar gördüm
Azlık çokluğa karıştı
Güçsüz güçlüye karıştı
Haksız haklıya karıştı
Hepsini kaynaştırdım
Hepsini halleştirdim
Ben Çukurova'yım
Beni bildi beni söyledi destanlar
Karacoğlan benim dilimde söyledi mor belikli güzellere türküyü
Avsarlarla benim dağlarımda kafa tuttu Osmanlıya Dadaloğlu
Tekmil dillerde
İnsanlığa benim öykülerimi anlattı Yaşar Kemal
Ben Çukurova'yım
Binlerce yıl nice uygarlıklar yıkıldı, uygarlıklar
yeşerdi bağrımda
Kıranlar talanlar gördüm
Yağmalar yıkımlar gördüm
Ama
Umut vardı, özgürlük vardı ırmaklarımın çağıltısında
Umut özgürlük vardı ormanlarımın uğultusunda
Turaç ve keklik ötüşünde umut vardı
Yürek atışında Türkmen kızlarının umut vardı
Amanoslardaki katran ağaçlarına sahip olmak için
Seferler düzenlemişti üstüme Akat kralı Sargon
Gün olmuş
Mısırlı İbrahim bire bin almış bereketimden
Yağmalar talanlar görmüşüm gün olmuş
Anavarza'da at oynağı olmuşum gün olmuş
Gidenle helalleşmiş
Gelenle barışmışım*

*Gün olmuş naçar düşmüşüm zalım elinde
Ama hep özgür kalmışım.
Ben Çukurovayım
Doğulu-batılı nice kavimler
Nice cihangirler geçti üstümden
Gün oldu yerle bir edildim
Ama dayandım
Toprak oldum da dayandım
Toros'un ak çağşaklı pınarları gibi duruldum gün oldu
Gün oldu püren balı gibi tatlı
Düldül Dağı gibi kanatlı
Ağıtlarla karşı koyduk zorbalığa zulüme
Ben Çukurovayım
Bu kavgada karıncadan yanayım
Bu kavga ne beton ve demirin güçlendikçe kirleten
Kirlettikçe güçlenen
Sözde endüstrinin rant kavgasıdır
Ne de
Aladağlardan Düldül Dağından
Ürkek ceylan sekişini, karbeyazı saflığını yitiren
Ceyhan'ın, Seyhan'ın
İrine kesmiş suyunda kurt kuş sulansın
Turna dolansın kavgasıdır
Bu kavga yarınların kavgasıdır canım
Filler sultanına karşı
Karıncanın yaşam kavgasıdır
*
Selam ve saygılarımla
İ.A, 7 Ocak, 2016*

‘Könet’ Sözü Hk. (H. Açacak)

Kimden: halisacacak.80@hotmail.com

Kime: bilim.ege@gmail.com, didimnoteri@mynet.com,
ataarslan01@hotmail.com, aliozanemre@gmail.com,
musatolu@gmail.com

Sevgili Osman Hocam,

Bahtiyar Tatar bu öyküyü özel olarak bana anlatmıştı. Sonra ilk kez yaptığımız "Tecirli Şenliğinde" de topluluk karşısında anlattı. Ancak, affınıza sığınarak açıklamak istiyorum: ‘Könet’ sözcüğünü kullanan Eriçekli Bekir Ağa değil ki. Yani 'könet' Ericek'te kullanılan bir sözcük değil. Bizim Çukurova Tecirlielerde kullanıldığı ima edilmektedir. Ben de ilk kez duydum. Daha önce bunu bir yerlerde paylaştım. O zaman telefon ederek Bahtiyar beyden teyit aldım.

Şunu iddia etmiyorum: "Şu mutlaka doğrudur." İşin aslına bakarsan bu konularda epeyce uyduruk öykü var. Herkes kendi kurgusuna göre bir öykü yaratıp gerçekmiş gibi piyasaya sürüyor. Örneğin Estergon Kalesinde Musa'ya benim yaptığım teklif gibi. Ben bile "söyleyip söylemediğimi" iyice düşünmek zorunda kaldım.

Diğer yandan Horantabaşı'nın söylediğini, hani sizin yazdıklarınız var ya "Tecirli Dedikleri" en baştan okuyarak işe başladım. Tecirli diyerek yola çıkmış birisi hiç sizin yazdıklarınızı 'es' geçer mi? Bana göre oldukça önemli bir kaynaktır. Öyküye gelince önemli değil hoşunuza gitmedi ya da size ters geliyorsa bir daha kullanmayız, olur biter.

Saygılar sunuyorum.

H.A, 7.1.2016

‘Açacak Omar’ın Öldürülüşü’ Hk. (H. Açacak)

Kimden: halisacacak.80@hotmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com, aliozanemre@gmail.com,
musatolu@gmail.com, bilim.ege@gmail.com,
ataarslan01@hotmail.com

İsmail Hoca'nın anlattığı öyküyü hiç duymadım. Ben duymadım diye elbette "bu yanıltır" diyecek halimiz yok. Daha doğrusu aslını bilen de yok. Ancak çocukluğumdan bu yana bizim yörede anlatılan öldürme olayı ile hiç ilgisi yok. Yalnızca, Avşar Beyi tarafından öldürüldüğü, Açacak

Omar'ın Avşarlara kafası estikçe baskın yapıp mallarını sürdüğü bizim yörede söylenenlerle örtüşmektedir. Kırmacalı adının da bu olayla ilgisi hiç mi hiç yok. Açacak Omar bundan 200 sene önce yaşamış. Osmanîye'nin 150 yıl önce kurulduğunu biliyoruz. Kırmacalı kurulalı kaç yıl oldu ki...

Çocukluğumdan bu yana kulaklarımıza fısıldanan öykü ve Pınarbaşı Kaymakamı İsmail Kara'nın o civarda anlatılan bu öldürme olayını kendi kayıtlarında bulunan, ancak şu an benim erişemediğim bir kişiden dinlediği öykü, bire bir aynıdır. Olayın başlangıcı Pınarbaşı yöresidir. Açacak Omar o yöredeki Avşarları da tedirgin etmiştir. Onlar da bir şey yapamamanın ezikliği içinde kıvranmış. Şunu belirteyim, Avşar Ağaları hedeftedir. Halkla ilgisi yok baskın olayının.

Bu nedenle adını bilemediğim bir Avşar beyinin çevresinde birleşen Avşar Ağaları, Beyin planladığı şekilde hareket etmeye karar verirler. Ve Açacak Omar'a "barış" teklifinde bulunurlar. Açacak Omar kabul eder. Avşar Obasında, Ağaların da katıldığı bir akşam yemeği düzenlenir. Avşar Bey iki oğlunu yemek yenecek çadırın kapısının iki yanına pusuya yatırır. Açacak Omar yemek sonrası çapraz ateşle öldürülecektir. Yanın da gelenlere de kıyılacaktır.

Bundan sonrasına geçen gün değinmiştim. Ama derli toplu olsun diye yeniden anlatayım: Sofraya oturulacağı sıra Avşarların hal ve tavırlarından şüphelenir. Oldukça zeki birisi olan Omar, kendisi ile gelenlere ortamın iyi olmadığını yemeğin bir tuzak olduğunu, kendi aralarında geliştirdikleri bir dil ile anlatır ve yemek çadırından sağ salim kurtulmanın yollarını ararlar. Açacak Omar dışarıyı kontrol edip, emniyeti sağladıktan sonra arkadaşlarını dışarı almaya karar verir. İşaretle bu planı onlara anlatır ve 'su dökme' bahanesi ile yemekler sofraya taşındığı sıra dışarı çıkar. Çıkar çıkmaz pusudaki Avşar beyinin iki oğlu silaha davransa da Omar bu... fırsat verir mi? ikisini de vurur. Hazırlıklı olan arkadaşları içeridekileri kıpırdatmadan teslim alırlar ve topluca kaçarlar.

Bu olaydan sonra Avşar Beyi yanar da yanar. Pek çok tuzaklar kurarsa da Omar bunlara düşmez. Sonunda Kadirli tarafında tek düşürür. Tek de olsa onları püskürtür. Bizden tarafı tutan Avşarlar Omar'ın Aşirete ulaşmasını önlerler. Omar da Göksun tarafında dayıları vardır o tarafa kaçmayı planlar ama önüne kurulan dört tuzağın sonuncusuna takılır, yaralanır. Bir çalıya sığınır. Çevresinden Avşarlar geçmekte ve Omar'a küfretmektedir. Kolunu bile kaldıracak hali kalmayan Omar, ayağını çalını üstüne doğru kaldırır, "Gelin ulan buradayım. Ben de sizin... " der. Alıp götürürler.

Avşar obasının ortasında "Senin için gözünün birine kurşunu yese öbürünü kırpmaz diyorlar. Sana gözünü kırptıracağım" diyen Avşar Beyi,

göz çukuruna doldurduğu barutu ateşlermiş de Açacak Omar öbür gözünü kırpmamaya çalışmış. Öyle öldürmüşler. Sonra da ölünün başına oturan Avşar Beyi "Eyyyy Omar... Seni öldürdüm ama benim iki oğlum geri gelir mi?" diye ağıtlar yakıp dövüne dövüne ağlamış.

H.A, 7.1.2016

Kabak; Tadı, Söylemleri, Türküsü (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Sevgili Bekir,

Öğretmen okuluna başladığının daha ayı bile dolmadan bir kabak ve kabakçı muhabbeti başladı çevremde. Önceleri öğretmenlerim, sonra üst sınıf ağabeylerim derken, sınıf arkadaşlarım da aynı tanımlama ve taşıma havasına girdiler. “Nerelisin?” sorusuna, “Andırınlıyım” cevabını verince; “Ha sen de kabakcısın” etiketi yapışveriyordu alnıma. Sarışın, çelimsiz bir bedende koca bir kafa ve biraz da Tatar gözlü oluşumu kabağa benzettikleri için yalnızca bana söylendiğini sanmıştım ilk günlerde. Ama zamanla, ders yılı eskidikçe bu işin Andırınlı öğrencilere toptan takılmış bir tanımlama ve lakap olduğunu öğrendim.

Önceleri biraz alındım tabi. Hoşa giden, onurlandıran bir tavır değil di bu. Zamanla Andırınlı arkadaşlarımızla ortak dayanışmaya gittik. Gözü-müze kestirdiklerimizi susturduk ama gözümüzü korkutanlar “Kabakçı” demeyi mezun oluncaya kadar sürdürdüler. Bu dayanışma ve savunma ruhu içinde haliyle bizim de onlara lakaplar taktığımız oldu. Kadirlilere “Turpçu”, Osmaniyeliler “Göjmen” (Göçmen), Hataylı arkadaşlarımıza “Arap” v.b. diyerek karşılık veriyorduk. Ama bunlar biz Andırınlılara söylenen “Kabakçı” kadar etkili ve kalıcı olmuyordu bir türlü.

Öğretmenlik tayinim Samandağ’ın Mızraklı köyüne çıktı. Birçok şeyden kurtulacağım döneme girdiğimi, burada kimsenin bana “Kabakçı” demeyeceğini umarak okula vardığımda benden önce mezun beş altı öğretmen ağabeyler, ablalar beni aynı etiketle karşılamasınlar mı? Bu çabuk geçer, bunları ikna ederim diye düşünürken; bu “kabak” veya “kabakçı” lafının beni hiç bırakmayacağını nereden bilebilirdim ki?

Ç.Ü. Ziraat Fakültesi’nin ikinci ders yılı başında bölüm seçme zorunluluğu vardı. O zamanlar bizim fakültede var olan Tarla, Bahçe ve Hayvancılık bölümlerinden, en yerleşik binalar ve öğretim üyesi yeterliliği

nedeniyle ben Bahçe Bitkileri Bölümü'nü tercih ettim. Bu sefer de Bahçe Bitkileri Bölümü'ne giremeyen/tercih etmeyen, Tarla Bitkileri ve Hayvan Yetiştirme Bölümlerindeki arkadaşların kıskançlığına uğrayarak yine "Kabakçı" oldum. Ama bu tanımlama bir bölümü toptan kastettiği için olayı Düziçi'ndeki kadar umursamıyordum.

Doğrudur biz Türkmenler, biz Andırınlılar kabağı çok severiz ve çok yetiştiririz. Kabak çabuk pişmesi, yemeklerinin pratik yapılması yanında çok kolay yetiştirilen bir sebzedir. Yanmış hayvan gübresiyle doldurulmuş derince bir çukura iki adet bal kabağı çekirdeği atarsanız, kış katığını garanti etmişsiniz demektir. Yeter ki suyu dibinden eksik etmeyin, inekleri kabakların ocağından uzak tutun. Tatlısından, böreğine, mucverinden, musakkasına kadar çok değişik ve leziz yemekler yapılan kabaktan biz Andıranlılar özellikle çiçeğinden yapılan dolmayı çok severiz. Gün doğmadan kalbura toplanan kabak çiçekleri hemen doldurulup kısık ateşte pişirildikten sonra, üzerine tere yağda yakılan nar ekşili ve sarımsaklı sostan sonra duyulan koku ağzını sulandırır adamın. Yutkunmaktan nefesin daralır alim Allah!

Bütün bunların yanında bal kabağının en önemli özelliği normal oda şartlarında bile iki yıl gibi uzun bir süre tazeliğini korur olmasıdır. Bir iklimlendirme gerektirmeden bu kadar uzun zaman taze kalan başka bir sebze olduğunu bilmiyorum. İşte bu yönüyle konargöçer kültürün en önemli sebzesidir kabak. Ve Türkmen, Yörük mutfağında kabak, yoğurt, sarımsak karışımı her öğünün ve her arazinin (yayla, kömü, harman, bek v.b.) en kolay yemeğidir.

Türkmen, bir kere yaz gelip incir çıktığı zaman, bir de güz gelip bal kabağı çıktığı zaman açlığın g.tüne bir tüfek sıkmış demektir!..

Ama bu gün bazı Türkmen veletlerine bakıyorum da burun kıvrıyanlar var kabak yemeklerine. Bunu en azından bir vefasızlık olarak görüyor ve değerlendiriyorum. Bugün Germenlerin, Vikinglerin, Slavların çocukları atalarını açlıktan kurtardığı için patatese minnet ve saygı duyuyorlarsa, aynı şekilde Anadolu evlatlarının da atalarını, aşiretlerini açlıktan kurtaran kabağa minnet ve vefa borçları vardır. Her türlü saklama kabı olan su kabaklarının atalarımızın hayatlarındaki yerine ve önemine değinmedik. Ama bir düşün; olmasaydı sülün boyunlu su kabakları nasıl alıp da başımıza dökecektik sıcak suyu donluktaki kazandan?

*

Bekir Can,

Bu kadar girizgâh yetmez mi?

Kabakla ilgili atasözleri ve deyimlerimiz de var. Hem de Frenklerin patatesle ilgili laflarından fazla.

Kabağı yiyen girsin gerdeğe.

Kabak başımızda patladı.

Taş kabağa değse de vay kabağın başına, kabak taşa değse de vay kabağın başına.

Kabak aşından ağzı yanan karpuzu üfleyerek yer.

Kabak tadı vermek

Kabak gibi baş, on paraya tıraş

Kel yanında kabak anılmaz.

Kabak çiçeği gibi açmak

Kabak gibi açığa çıkmak... v.b.

*

Ama bu kadar hikâye, bu kadar söz türküsüz olmaz.

Kadirli'nin Andırın sınırındaki Keşiş Çayı kıyısındaki Kesim köyünden Fahri Biberli (Göde Fahri), sebzelerini ve kış katığı (kışa hazırlanan yiyecek) diye gözünden esirgediği kabaklarını, Mehirlilioğlu Mehmet İslî'in ineği talan ederken tarlada yakalar. Diğer ürünler neyse de hasada gelmiş bal kabaklarının hanet-çenet olmuş hali, Fahri Ağa'yı çok kızdırır. Kontrolünü kaybederek elindeki tahrayla bir savuruştta ineğin hem kuyruğunu, hem de arka ayak tendonunu koparır.

Bu olay atışmalarla süslenerek aynı köyden Âşık Hasan Bakar tarafından yazılıp söylenmiştir.

Göde Fahri:

Domatesi kökten yemiş

Patlıcanı yere sermiş

İnkâr etme Mehirlilioğlu

Kara Fakı evden görmüş

Tohumu geldi Mardin'den

Öldüm kabağın derdin

Komam sana Mehirlilioğlu

Göçürriim seni yurdundan

Mehirlilioğlu Halil:

Gel Halil yanımdan otur

Elini elime getir

Kırmız'inek can veriyor

Tüfeğimi bana getir

Göde Fahri:

Kabağın yeniği hayli

Ağlarım gülemem gayri

*Yemedim kabak pişmesin’
Vücuttan düşerim gayri*

Mehirlioğlu Halil:

*İneğim böyle n’oluksun?
Elin dilinde kalıksın
Sinir kesik kuyruk comuk
Arkın içine doluksun*

*

Her şeyin kabak tadında(!) kalması dileğiyle...
Hoşça Kal.
M.T, 07.01.2016, Adana

Dövüşmüyorum (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com
Kime: didimnoteri@mynet.com,
ataarslan01@hotmail.com, aliozanemre@gmail.com,
bilim.ege@gmail.com, halisacacak.80@hotmail.com

Horantanın Sayın Üyeleri,
Hem masumum, hem de mağlup...
Dövüş benden paydos!
Saygılarımla...
M.T, 07.01.2016

Beni Silin / Ayrılıyorum (H. Açacak)

Kimden: halisacacak.80@hotmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com, ataarslan01@hotmail.com,

aliozanemre@gmail.com, bilim.ege@gmail.com,

musatolu@gmail.com

Tarih: 07.01.2016

Sevgili Horanta,

Bu akşamdan başlayarak beni mazur görmenizi, aranızdan ayırmanızı talep edeceğim.

BİRİNCİSİ:

Çok işim var. Emin olun, Hazirana kadar iki kitap hazırlayacağım. Akşam 11’de yatıp 5’te kalkarak yazmaya başlıyorum. Toplantılar falan derken akşamı buluyoruz. Okunacak kitaplar dağlar gibi yığıldı. Akademi'deki toplantılarda okuyamadığım kitap ve yazarlar hakkında bir şey söyleyemeyince kedi gibi pısıyorum.

İKİNCİSİ:

Sizinle birlikte olup fikir yürütüp yazı yazabilmek için araştırmak, bilgi sahibi olmak gerek. ukurova’yı Bodrum'dan anlatmak bana göre olanaksız. Bunun altında kalırım. Yalan yanlış olmadık şeyleri yazar çizeriz. Bu da bana yakışmaz, siz de bir şey bildiğimi sanıp yanılırsınız.

ÜÇÜNCÜSÜ: Bütün abam Tecirlileri araştırmak için bir bilim kurulu kurmak. Bunun için teknik eleman var ama para yok. Bu işe gerekli parayı temin edebilmek için emlaki kurslarına gidip resmi “Emlaki Belgesi” aldım. şaka değil, emlaki oldum. Elimde de bir kaç daire var satılık. Bunları satabilirim, edindiğim para ile Aşirete mensup tarihçilerin masraflarını ödeyip Osmanlı arşivine göndereceğim. Her şeyi bilimsel olarak ortaya çıkarmaya çalışacağım. Söylenen şu: Açacak Omar hırsızdı. Hırsız mıydı? Vallahi bilmiyorum. Ancak 200 yıldır kendinden söz edilen bu adam hırsız olabilir mi? Bir hırsız için "s.ktir et" denmesi gerekirken arkasından 200 sene konuşulur mu? Onun yiğitliğinden, insanlığından falan söze söz katarak, yüceltilerek göklere çıkarılır mı? Bunda bir yanlışlık yok mu? Elde ne var: Dini inançları oldukça kısa, bir meclisleri varmış, karar oradan çıkarmış, kadınları zgrmüş, ortaklaşa yaşarlarmış, herkesin maddi varlığı birbirine yakınmış, varlıklı ile yoksul arasında uçurum yokmuş, baskınlardan gelen mallar önce muhtaçlara verilirmiş, içeride demokrasi, dışarıya karşı acımasız davranış iindelermiş. Bunlar yetmez mi? Bunu kovalamaktayım ve ispat etmeye çalışıyorum.

DÖRDÜNCÜSÜ:

Başaracağım. Aksi için bir neden yok. Bunun için emlakçı oldum.
Musa'ya söyleyin beni kışkırtmasın.

Hoşça Kalın... Horantayı Seviyorum.

H.A, 07.01.2016

Kabağın Son Tadı (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: ataarslan01@hotmail.com, musatolu@gmail.com,

bilim.ege@gmail.com, aliozanemre@gmail.com,

halisacacak.80@hotmail.com

Sevgili Horanta,

Sevgili İsmail Hocam,

Musa Can son yazısında çok güzel bir kabak yazısı kaleme aldı. Ben üç yıldır bu yazıyı ısrarla istedim ama Açaçak Omar türküsü kabak tadı verince dayanamadı yazdı.

Sizin de bu konuda yazacağınız çok şey vardır eminim. Andırın'da bilmeyen yoktur ve kabak tadı vermiştir ama "Kabağı yiyen gelinin yanına varsın" sözü yazılmamalı mıdır? Çukurova'da yeterince malamat olduk bir de bütün dünyaya olmayalım dersin sen bilin galan. Ama türkünün eksik kalan dürtlükleri varsa zaten tamamlarsın.

Bizim Musa hızla yazar. Yazının tadına bakar neresinden tat alıyorsa orasını yazar gavır. Say ki karpuzun sadece göbeğini yer kalanını fırlatır atar. Yazıyı kertmeler bırakır. Ben garip de hep g.tünü toplayım, bütün kertmelediklerini tamamlayım. Acar İsmail Dayını buldun beni de kabaktan ucuza satıyorsun derse canı sağ olsun. Yalan mı? Üç yıldır çektiğilerimi bir ben bilirim.

Açaçak Omar kafiyesi (bir lafın kafiyesi: söz açılması, söz konusu olması) kabak tadı verdi diyoruz amma tarih, sosyal tarih böyle yazılıyor olmalı. Elin gavuru tarih yazmak için konu arıyor, biz tarihimizi enine boyuna yazamıyoruz. Bakınız, Osman Gökçe Hocam ayrı, Halis Hocam ayrı, siz İsmail Aslan Hocam ayrı ve çok renkli Açaçak öyküleri anlattınız. Bu nasıl bir zenginliktir.

Sizin ve Halis Hocamın hiç haberinin olmadığı bir kaynak var. Çukurova Ağıtları, Prof. Dr. İsmail Gökem'in büyük bir araştırması, derlemesi ve tezi. Açaçak Ağdını kaç kaynaktan derlemiş bir bakın. Sarı Ahmet

Ağıdı da öyle. Hem öyle sıcak koltuklarda, Bodrum, Didim sahillerinden, şezlonglara uzanıp ahkam keserek değil. Eşek sırtında köy köy dolaşıp, seksen kapıya doksan değnek çalınarak derlenmiş.(2)

Batıda zenginden alıp fakire veren eşkıya kahramanı olur. Destan destan tarihi yazılır. Filmi ayrı çekilir, tiyatrosu ayrı oynanır. Oskarlar alır. Bizde kabak tadı verir. Halis Hocam, konuyu sadece hırsızlık ekseninde düşünürse bu işin içinden çıkamaz. Ben de çıkılamayacağını, bunun adı bir hırsızlık olmadığını, ortada devlet gücü olmayınca oymakların, boyların Çukurova'da güç gösterisi için her türlü yolu denediklerini, bizim köylü ve son sahici eşkıya Fettah'ın, Andırın ağasının soyacak parası çıkmayınca "üste para verdiğini", Açacak Omar'a hırsızlıkta hocalık yapacak Bozdoğanlı Zırvaranın Körü'nün, bir kaç saat önceden hemi de köyün ortasında mallarını değil çocuklarını çalacağını "dellal edip" gerçekten bunu "başardığını", sonra da çocuğunu geri isteyen Açacakların karılarını baştan aşağı giydirip kuşandırıp çocuklarını da vererek yolcu ettiğini, bunun içinden "hırsızlık" yaklaşımıyla hiç bir sosyologun çıkamayacağını önceki dört kitapta anlatıp durdum.

Halis Hoca, bunları okumadan, seni mahkemeye vereceğim "şakası" yaptı. İnsanın ailesini savunması saygı duyulacak bir davranıştır. Ama soğukkanlılığı ve tarihi de kollayacağız. Neyse ki böylece farklı rivayetler ortaya çıktı, iyiliğe vesile oldu.

Yazı kabak tadı vermeden kabağa dönelim.

Şimdi Musa Can, istese kabak yemeklerini ve çeşitlerini de yazar ama böyle "teferruatlar" beyimizin şanına yakışmaz. Halbuki ellerinden öptüğüm, anası Eşemen Teyzem elinin altındadır. Kabak yemeklerini en ince ayrıntılarına kadar tarif eder.

Ben sadece başlıkları yazayım.

Bal kabağı, yemeği yapılırsa hakikaten bal gibi olur. Tarif edemeyeceğim ama Anam Koca Hayriye içine azıcık bulgur da ekleyerek çok leziz yapardı.

Tevriz kabağı, çok farklı bir yemek olurdu. Hatta tevrizin kabuğu doğranır, soğanla kavrulurdu.

Kabak çiçeği, dolmasının tadı tarif edilemez. Bir cinsi, kabak tazeyken yemeği yapılır.

Bunları ayrı ayrı tarif etmek hem de bu kitapta bizim en ağır borçlarımızdan değil midir? Yapılacak ne çok şey var. Çukurova Halk Oyunları ne kadar bilinir ve litaratüre ne kadarıyla geçmiştir.

(²) Türk Edebiyatında Ağıtlar, Çukurova Ağıtları, Doç. Dr. İsmail Görkem, Akçağ Yayınları, Ankara, 2001

Su kabağı, sadece çimerken su dökünmekte kullanılmaz. İki çeşittir diyebiliriz. Biri su dökme, aktarmaya yarar; uzun sapı incelerek biter. Diğer cinsi tıknazdır. Tarlada içecek su kabı olarak kullanılır.

Kabağın nelere nasıl şifa olduğu ayrıca anlatılmalı.

Yunus Peygamber, balığın karnından kurtulunca kabak dalının gölgesinde dinlenmiş de kendine gelmiş.

Hadislere de bakmış Musa Can, sonra da bana ne burasını da Tecirli'nin Hacısı yazsın demiş. Sanki arakı içip şor vermekten başka işi gücü var, kırk yetimle kalık da eli kolu bağlı. Sanki binlerce zeytin ağacına bakıyor, buduyor, suluyor, yağını çıkarıyor, salamurasını yapıyor, marka buluyor, etiketliyor, ambalajlıyor, satmaya çalışıyor; bütün bunların heykasini yazıp kitaplaştırıyor, parası bitiyor, bunların hiçbirisini yapamıyor, İzmirli (sen de Tecirli için ikinci kere Alamana gitmek) para kazanmaya gidiyor, bu arada horantabaşılık (amma dolduruş ha, hak etmişlik olsa canım acımaz) yapıp horantaya laf yetiştiriyor.

Ya İsmail Dayı, böyleyken böyle bu kabak işleri.

Musa Can'la biz kertmeledik. Şu kabak lafını kesersin galan.

Selam ve saygıyla.

B.İ, 9.1.2016, Didim

Kabak Tadı ve Karışık İşler Hk. (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Bekir Can,

Öz hakiki bir Gökahmetlili bulunca, bana Kozanlılar gibi kulp takmaya başladın bile(!). Benim duyduklarımın ve okuduklarımın dışında belki hayıt, cirpintil dibi fiskoslarınız da var İsmail Arslan'la... Belki de gizli planlarınız var, kabak kazanının dibini sıyrarak gelinin yanına gitmekte rakipsiz kalmak gibi...

*

Eşemen Teyze'nden kabak yemekleri tarifi konusunda boş umutlara kapılma. Onun ilgi alanı yemeden içmeden ziyade, sözden sohbette, şordan yana. Ama ıstar, kilim, çıkırık, kirmen işlerinin erbebesi. Roma mozaikleri gibi dokurdu Türkmen kilimlerini. Ve bir laf çokuntusunda eğirip bitirirdi bir burma yünü. Ama son günlerde gündeminde sadece "Anayurt ve Atatürk" var. Terör, savaş ve şehitler var.

*

Ama illa da bir yeni bir kabak hikâyesini bir kabak yemeği yerine sayarsan bir su kabağı lafı vereyim sana.

Bugün dünyamızın başına bela olan bu naylon torbalar ve pet şişeler yoktu eskiden. Cam kavanozlar da istenilen bollukta ve ucuzlukta değildi. Daha dün, yani 60'lı yıllarda bile cebimizdeki, koynumuzdaki kibriti nemden, yağmurdan koruyacak bir parça naylon bulamazdık da ısınmak için bir ateş yakamazdık koyun keçi güderken. Pınarlardan, çaygaralardan su taşımak için ya çam kütüklerinden oyulmuş kanatalar (Andırın'da "bardak, su bardağı" denirdi) ya da su kabakları kullanılırdı. Hafifliği, suyu serin tutması, istenilen boylarda olması nedeniyle çok kullanışlı ve çok kıymetliydi su kabakları. Ve de çok gerekliydi. Bunun yanında çabuk kırılmaları sanırım tek kusurlarıydı.

Bir ekin biçme kampanyasında yeni yetme delikanlı Ahmet Eskici'yi pınara soğuk su için göndermişler. Güçlü kuvvetli olmasına rağmen biraz dağınık ve beceriksiz Ahmet suyu getirirken yolda kabağı kırar. Hani "su kabağı suyolunda kırılır" ya. İşte öyle olur yine. Ama bu büyük bir suçtur. Cezası babanın, emminin vicdanına kalmış gayri. Kabağın kırılması hem orakçıların susuzluğuna neden olacak hem de önemli bir malzeme kaybı... Bu, telafisi zor bir durum.

Korkarak gruba gelen Ahmet, bütün üzgün tavırlarını yüzüne ve sesine yansıtarak "Of Allah'ım of! Hem dizim sıyrıldı (kanadı) hem kabak kırıldı. Ben bundan büyük acı/ağrı görmedim" diyerek suçunu hafifletmenin, pişmanlığını ifade etmenin çabası içindedir.

*

Donlukta kepçe; harmanda, orakta kanata olarak yararlılığının yanında o günün koşullarında çok kullanışlı saklama kaplarıydı su kabakları. Baharat, salça, tuzlanmış tereyağı, kızılıcık şurubu, nar ekşisi, yumurta, kavut, tuz, tavuk yemi ve daha birçok gıdaya kap olurlardı. Bu arada bir kullanım alanı daha vardı su kabaklarının. Atlamamak lazım. Evcilleştirmek için yuvalarından çaldığımız, yumurtalarından tavukların altına kuluçkaya yatırdığımız veya canlı yakaladığımız keklik cücüklerinin (civcivlerinin) ilk kafeslerini su kabaklarından yapardık. Daha sıcak ve güvenli oluşu nedeniyle su kabakları, kullanışlı ve pratik kafeslerdi. Eğer yeteri kadar çekge (çekirge) avlayabilir de iştahlı civcivleri beslersen kınalı keklik gerçekten kafesteydi...

*

Kertmelediğim laflarımı derleyip, topladığın doğru. Bunun için hoş görüne ve sabrına müteşekkirim. Ancak acele etmemin sebebi erindiğinden değil. Lafın tirinimi kaçır diye korkuyorum Aslan Yeğenim. Laf tam

da yüksek fırınlara benziyor. Nasıl ki o fırınlar sönerse bir daha yanamaz, laf da soğursa ısıtılmıyor, alevlenemiyor. Aynı yüksek fırınlar gibi.

*

Ahir sininde İzmir’de, Alsancak’ta yevmiye defterleri tuttuğuna üzülüyorum inan. Ama bu hicretin altında başka hilelerin de olmayacağı aklıma gelmiyor değil. Gelinbacımı ilgilendiren bir şüphe değil kafamı kurcalayan... Bu iz azdırmada zeytin çukurlarını kazarken bulduğun Miletos sikkelerini saklamak/aklamak gibi bir cinlik var gibi geliyor bana... Sen bunu daha önce Balat’lı garibanın üç dönüm zeytinliğini almamak için de denemiştin hani... “Param bitti emmioğlu alamam.” ayağına yatmıştın da, “Eee, noterde para biter mi beyim?” lafını duyunca aklın başına gelmişti hani... Ama benim gibi bir ziraat mühendisi eskisi de işine yararsa, bir günde gelirim sana. Gelirim de kırk yıl taşırım eğrisiz odunları ocağına Yunus gibi. Kırk yıl beklerim Balat’taki mahserenin eşiğinde.

Hoşça kal. Sevgiyle kal.

M.T, 09.01.2016, Adana

Horanta Kitabı İki Cilt Olsun mu / Olmasın mı (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Bekir Can,

Ne kadar haklı da olsan, bu tavrın ekin kanatmaya benziyor. Benim için sakıncası yok. Ama mahzendeki malzemeye bakıyorum da her biri beş yüz sayfa olsa bile daha çok ciltler dizmen gelecek gibi görünüyor. Sorun ekin biçmek, deste çekmek değil de güneyi garbiye açık bir harman yeri bulmakta düğümleniyor gibi. Kazıkbağı çalınmış bu düğüm, Gordion Kapısının tılsımını geçti. Kılıcı kuvvetli bir İskender lazım bize. Yani şu 1. cildi ucuz-pahalı bir bastırılım, işte o zaman uzak olmayacaktır Babil Kapısı.

Ama bu konuların çaylağı olarak, bu ustalar meclisinde koyduğunuz değneği atlayacak değilim.

Selam ve Sevgiyle

M.T, 11.01.2016

Ağıtlar Avcısı Yaşar Kemal (İ. Arslan)

Kimden: ataarslan01@hotmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com, musatolu@gmail.com,
bilim.ege@gmail.com, aliozanemre@gmail.com

Yıl 1959, Düziçi İlköğretmen Okulu'nda öğrenciyim. 1940'lı yıllarda basılmış bir şiir antolojisi elime geçti. Antolojideki şiirlerden biri özellikle dikkatimi çekti. Şiirin adı "Yürü Ceyhan"dı. Halk şiiri tarzında ölçülü, uyaklı ve dördlüklerle yazılmıştı. Birkaç okumada ezberledim Ceyhan üzerine yazılan şiiri. Şairi ne adı bilinen ünlülerden biri ne de yörede tanınan bir halk ozanıydı. Bilinen bir şey var ki Ceyhan Irmağı'nın benim gibi düşlerine girdiği bir coğrafyanın insanıydı bu şiiri yazan. Şairi, Kemal Sadık Göğceli idi.

Ceyhan Irmağı benim köyümden akardı. Doğduğum topraklar Çukurova'nın kuzeydoğusunda, Karatepe'den başlayıp nehirlerin, çayların, balıklı derelerin bulunduğu Aşağı Andırın Ovası, Adana Ovası hükümdarı Asitivas'ın M.Ö.8. yüzyılda vahşi kavimlere karşı barış ve dirlik düzenlik kurduğu; bir kadının ülke topraklarını bir uçtan bir uca elinde kirmen eğirerek gezip dolaşır olduğu barış ve huzur coğrafyası.

Ovanın güneyinden gelin tülü, yılan kavı berraklığı sislerle Çukurova'ya, Akdeniz'e süzülen Ceyhan, alıp beni farklı dünyalara, farklı düşlere götürürdü. Toroslardan, Ali Dağları'ndan, döşü karlı Düldül'den, örkünden boşanmış torlak bir tay gibi ter köpük içinde şahlanan Ceyhan, engine düşünce, yorgun ve dingin bir uysallıkla ovanın bağrına serilip kalırdı.

Görenler Ceyhan Nehri'ni ovada kerpiç gibi serilip kalmış sanırdı. Bilirdik ki o durgun görünümüne aldanarak kendini suya verenlerin arkasından yakılan nice ağıtlar kalmıştı geriye:

*Şu Cahan'ın akışına
Çıkamadım yokuşuna
Ağası duymuş geliyor
Bakın atın sekişine*

*Altındaki atı Arap
Başında püskülü kelep
Hacı Velim sele gitmiş
Kara kekil yelep yelep*

Çocukluğumun yıldızlı gecelerinde dinlemeye doyamadığım Ceyhan Nehri'nin dingin hışırtısı, tüm mahlukatın sesini bastırır, doğanın huzur ve sükun veren kadim bir musikisi olurdu.

Şiir antolojisini okuyunca anladım ki benimle aynı coğrafyada, aynı duyguları yaşayan, Ceyhan Irmağı'nın o kadim akışından etkilenen bir düşteşim Kemal Sadık Göğceli vardı ki "Yürü Ceyhan" şiirini yazmıştı.

Devamı da olan o şiiri ezberlemiştim; çünkü Ceyhan benim de duruk yaşamımı, hayallerimi alıp sonsuzluğa taşıyan ve engelsiz yürüyen tek özgürlüktü. Hayatım boyunca bu şiirini unutmadığım şairin, 60'lı yıllarda İnce Memed ve daha başka romanlarını okuduğum Yaşar Kemal olduğuna öğrendim.

1966 yılında Kastamonu'nun bir dağ köyünde öğretmenken Orman Köyleri Kalkındırma Kooperatifi'ni kurmuştum. O yıllarda yurt dışına gönderilen işçilerin yüzde yirmisi, Orman Köyleri Kalkınma Kooperatiflerine kontenjan olarak verilirdi. Köyde kurduğum kooperatifi İstanbul'da yaşayan Kastamonu köylülerine tanıtmak için İstanbul'a gitmiştim. İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu'nda öğrenci olan dayım Osman Kabalcı ile buluştuk, İstanbul'u gezdik, Türkiye İşçi Partisi'nin kongresine katıldık. Prof. Dr. Sadun Aren divan başkanıydı. Yaşar Kemal, at torbası kadar kocaman kafası ve yüz yıllık bir çınar kadar gövdesiyle salona girdi. En önden başlayarak, tanısın tanımasın herkesi güçlü kollarıyla omuzlarından kavrayıp sarsıyor ve "Nasılsın?" diye soruyordu. Sıra bize geldi. Osman Kabalcı, Yaşar Kemal'in kulağına eğilip usulca "Biz Andırınlıyız" dedi. Yaşar Kemal, koca gövdesiyle bir adım geri çekilip yüzümüze baktı. "Andırın'ın neresinden, hangi köyündensiniz?" demedi, "Kimlerdensiniz?" dedi. "Kabalcılardanız" deyince: "Kimin oğlusunuz?" dedi. Demek ki Andırınlıyı ev ev biliyordu. "Yusuf Kahya'nın" dedik. "Yusuf Kahya'nın epeyce oğlu olacaktı." dedi ve diğer tanıdıklarını sordu ve dedemiz Kul Halil'den:

*Yaz gelip de beş ayları doğunca
Gövermiş ovalar ekin mi ola
İçmişim doluyu bulanır gönlüm
Şu ötüşen kuşlar sökün mü ola*

dörtlüğünü okudu.

Kul Halil, Sabahattin Eyüboğlu ile Yaşar Kemal'in birlikte hazırladıkları "Gökyüzü Mavi Kaldı" adlı Halk Edebiyatı Seçkisinde şöyle geçiyordu:

"Çukurova'da şiirleri bilinip de yaşamı üstüne hiçbir şey bilinmeyen bir Kul Halil var. Ben çocukken birçok şiirleri Toroslarda, Andırın, Gökşün köylerinde bilinirdi. Bu iyi şairin bütün şiirleri Toroslardan ovaya inince hemen Karacaoğlan'a mal ediliyordu. Biraz, belki de birçok olumlu değişikliğe uğrayarak."

Yaşar Kemal İstanbul'da Kul Halil'den dörtlük okuduğu zaman Kul Halil'in önemini bilmiyordum. "Gökyüzü Mavi Kaldı" kitabındaki o övgüleri okuduktan sonra O'nu araştırmak ve şiirlerini derlemek artık Bü-

yük Usta'nın bana yüklediği bir görevdi. Kul Halil'i araştırdım. Yaşayan ve çevresinde âşık olarak bilinen torunu Musa Temiz'den otuz kadar şiirini derledim ve Mersin Halk Kültürü Sempozyumunda bildiri olarak sundum bu bildiri de sempozyumda sunulan bildirilerle birlikte kitap olarak yayımlandı.

“Yaşar Kemal Çukurovadır.” denir.

Doğduğum topraklar Andırın, Yaşar Kemal'in duygu dünyasını besleyen coğrafyanın parçasıdır. Alpay Kabacalı, Yaşar Kemal için “Sarı Defterdekiler” kitabında yazmıştır ki:

“Ortaokulu bıraktığı 1939 yılından İstanbul'a gittiği 1951'e kadar onca işi arasında hiç bıkip usanmadan, yılmadan halk anlatılarını derleme çabası içinde oldu. Çukurova'da sürekli dolaştığı, bir de köylülerle ilişki kurmayı iyi bildiği için, sözlü halk edebiyatı hazinelerinin yığın yığın durduğu o kapalı kutuyu açması kolay oluyordu. Bir köye gittiğinde, Köroğlu anlatmakla işe girişiyordu. Köylü, ‘Âşık Kemal gelmiş’ diye başına toplanıyordu. Anlatıp bitirince, ‘Şimdi de siz anlatın bakalım.’ diyordu. Ne anlatılırsa defterine geçiriyordu...”

Yaşar Kemal, halk edebiyatı değerlerinin de Ceyhan Nehri gibi zamanın akışı içinde yoklara karıştığını ve karışacağını biliyordu. Elini çabuk tutma telaşı ondandı. Lokman Hekim nasıl ki Cebrail'in kanadıyla Ceyhan Nehri'ne düşürdüğü akıp giden yaşamsal tıp formüllerini kurtarmak için koşmuşsa zamanın değirmeninde öğütülerek akıp giden insanlarla birlikte bilinmezliğe akan halk değerlerini kurtarmak da Lokman Hekim'in öz hemşerisi Yaşar Kemal'e yakışırdı. Romancı olmadan önce demir çarıklar giyerek köy köy dolaşıp türküler, destanlar, söylenceler, öyküler, masallar ve ille de ağıtlar derlemesi bundandır.

Yaşar Kemal'in ağıtlara karşı özel bir duyarlılığı var. Kendisi küçük yaştaiken babası gözleri önünde en yakınlarından biri tarafından bıçaklanarak öldürülmüştür. Ölümü ve ölüm acısını daha o yaşta duymanın çocuk ruhunda yarattığı travma ömür boyu yakasını bırakmaz. Sevdiklerini yitirenler mumyalayarak, anıtlar, mezarlar yaparak onu ölümsüzleştirmek isterler ve sonsuza dek bir bakıma yaşatmaya çalışırlar. Oysa konargöçerlerde bu mümkün değildir. Her yıl farklı yurtlara, farklı konalgalara konup göçmektedirler. Dönüp dolaşıp geldiğinde o mezarları ara da bul. Ya sel alıp götürmüştür ya da yel. O nedenle konargöçerler sevdiklerini sonsuzluğa taşımak için onları sözcüklere gömerler. Taş ve mermer yerine, belleklerine nakşederek, sözcüklerle sonsuza taşırlar.

Sorun şu ki ağıtları belleklerinde taşıyarak gelecek nesillere aktaranlar zamanın değirmeninde öğütülüp gitmektedir. Onlarla birlikte halk edebiyatının kültürel değerleri de tükenmektedir. Bunun bilincine varan Kemal Sadık Göğceli yollara düşer. Ağıtlar yerleşik yaşamdan öte konar-

göçerlerin sanatı olduğuna göre Çukurova'yı Toroslara, Uzunyayla'ya bağlayan tarihi Akyol güzergahı ve kervan yolu üzerinde bulunan kaleler diyarı Andırın'a gitmek, orada ağıtçıların piri Hasibe Hatun'dan, bacısı Telli Hatun'dan derlemeler yapmak en doğru olanıdır. Âşık Kemal de işte öyle yapmış. Ağıtların büyük çoğunluğunu Andırın'dan derlemiştir.

Yaşar Kemal'in yayınladığı ilk halk edebiyatı derlemelerinden olan Ağıtlar Kitabı'ndaki 101 şiirden 31'i Andırın'dan derlenmiştir.

"Gökyüzü Mavi Kaldı" halk edebiyatı seçkisinde bulunan 10 ağıttan 4'ü yine Andırın'dan derlenmiştir.

Sarı Defterdekiler folklor derlemesinde bulunan 27 ağıttan 20'si Andırın'dan derlenmiştir.

Bunlardan biri de "Sahipsiz Ağıt".

Yaşar Kemal, bu 'Sahipsiz Ağıt' için, eşkıyalarla çarpışma sonucu ölen birinin ağıdı olarak not düşmüş. O ağıt Abazaoğlu Durdu Bey ağıdının bir varyantıdır. Andırın dağlarında, Zeytun Ermenilerinin baskısıyla çıkan çarpışmada şehit olmuştur. Benim, yörede yaptığım derlemelerde o ağıdın Andırınlı Durdu Bey ağıdı olduğu kesin.

Kışın hayvanlarıyla Çukurova'da kışlayıp daha kar kalkmadan yayla yolunu tutan göçebe aşiretlerin, Avşarların, Ceritlerin, Tecirlilerin, Bozdoğanların ve daha nice Türkmen aşiretlerinin geçit yolu üstündedir Andırın. Yaşar Kemal'i Andırın'ın yaşlıları bilir, "Bizim Kör Kemal" derler, ondan sevgiyle, özlemle bahsederlerdi.

Demem o ki Kemal Sadık Göğceli'nin yaşlıları öldürmek için keklik, turaç, bildircin avlarken, o, yaşatmak için demir çarık giyip ayağına ağıtlar, türküler, masallar, destanlar avladı.

Ağıtlar avcısı Yaşar Kemal öldü. Çukurova'dan kalkan göç kervanları yok artık. Kaplan yarmaz büklerin, kamışlıkların, gözü sürmeli cerenlerin ve ceren kovan yağız atların Çukurova'sı yok. "Demirin tucuna, insanın picine kaldık" derdi ya, 'o iyi insanlar, o güzel atlara binip gittiler' ya, ağıtlar avcısı Yaşar Kemal de gitti.

Çukurova'nın sarıçiğdemini, mor sümbülünü, buğulu toprağını, ışığa kesmiş ağacını, ıslak gözlü menekşelerini, göğe ağmış yosunlu kayalarını, kokulu yarpuzlarını, köpüklü sularını, yağmurlu bulutlarını ve gergin bacaklı taylarını bundan sonra kim anlatabilir?

Çukurova'nın Türkmen ağıtçısı Hasibe Hatun gelse, yanında bacısı Telli Hatun olsa.. şu ağıdı yakmaz mıydı:

*Gel Telli yanımdan otur
Ben söyleyim üstün getir
Çukurova öksüz kalmış
Git de Kemal'imi getir (İ.A, 12.01.2016)*

Yaşar Kemal ve Kemal Tahir (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com
Kime: ataarslan01@hotmail.com,
aliozanemre@gmail.com, musatolu@gmail.com,
bilim.ege@gmail.com, ismailgorkem@gmail.com

Sevgili Horanta,
Ellerinize sağlık. Çok güzel metinler çıkıyor.

Bence Usta, "Demirin tuncu, insanın pici kaldı" dese de ağzı laf yapanlar halen var. İsmail Hocam gibi.

Ekte (yukarıda) İsmail Arslan Hocamın çok güzel bir Yaşar Kemal inceleme/değerlendirmesi okudunuz.

Benim işim, horantanın Çukurova hakkında yazabileceklerini yazdırmaya çalışmak.

Horanta fertleri bazen sataşarak, bazen överek, bazen eleştirerek bunu sağlıyoruz.

İsmail Hocama "ağaya harçlık vermek" gibi olacak ama Yaşar Kemal hakkındaki önceki kitaplarımda da yer alan bir sözümü ödünç vermek isterim:

'Çukurova'da Yaşar Kemal sayesinde Gökyüzü Mavi Kaldı.' Ve biz onun izinden gidiyoruz.

Sezar'ın hakkı Sezar'ın olsun eyvallah. Ama İnce Memed de Çukurovalı olsun. Aklımız yettiğince edebiyat eleştirisi yapabilecek miyiz? Evetse, Çorumluların da bir Kemali vardı.

Kemal Tahir. Bütün kahramanları hakikaten Çorumlu. Aynı şeyi bizim Kemal için söyleyebiliyor muyuz?

Eyvallah, herkes gücünün yetebildiğini yapar. Yaşar Kemal de gücünün yetebildiğinin en iyisini, en güzelini yapmıştır.

Çorumluların Kemal'i, Atatürk'ü anlattığı yerlerde bir bakarsın göklere çıkarır, bir bakarsın kıyasıya eleştirir.

Ne yapıyorsun Kemal Emmi demişler?

Atatürk'ün hakkını vermeye çalışıyorum demiş.

Yine eyvallah, haddimiz değil belki Yaşar Kemal'in hakkını vermek. Ama bizim temennimiz, keşkemiz, İnce Memed'imiz, eli kulağa atıp bir Karacaoğlu, Dadaloğlu söyleyemese de dertlendiğinde bari bunları aklından geçirebilseydi.

İnce Memed, Açacak Omar'ın ayak bastığı topraklara hiç mi hiç uğramamış sanki. Uğramak zorunda mıydı? Çukurovalıysa öyle olmalıydı.

Önceki ciltte de Musa Can'a benzer göndermeler yaptım. Musa, yazar geçer. Tavuğuna yumurtasına bakmaz.

Neyse ki İsmail Hoca'mdan ses geldi. Sataşma, takılma her neyse işe yaradı.

Ekte güzel bir yazı okuyacaksınız vesselam.

B.İ, 13.1.2016, İzmir

‘Yürü Ceyhan’ Şiirinin Tamamı Hk. Soru (İ. Görkem)

Kimden: ismailgorkem@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Merhaba Bekirciğim,

Gönderdiğin yazıyı ve ekini dikkatle okudum.

Size bu hususta küçük bir not: "Yürü Ceyhan" şiiri acaba Yaşar Kemal'in 'Bugünlerde Bahar İndi' (YKY) kitabında var mı?

Varsa, İsmail arkadaş yazısında şiirin tamamını verebilir.

Kolay gelsin. Selamlar...

İ.G, 13.1.2016

Sıkışık Zamanlar Arasında (A. Ozanemre)

Kimden: aliozanemre@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Ulan arkadaş, işi gücü bırakıp horantanın yazdıklarını okusak evin yolunu şaşıracağız.

Bunun üstüne bir de avukatlıkta bir sakatlığa meydan vermemeye çalışmak, ille de yazmalıyım dediklerimi yazıp bitirmeye çalışmak, ev işi, özel haller derken 'haggatan' şaşırmamak elde değil.

Sevgili horanta başı, sevgili horanta... Ben şimdi böyleyim. Bütün bunlar yetmezmiş gibi bir de Adana Tüyap 2016 belası var ki demeyin gitsin. Bir değirmenciği anlatan ozanın birinin, "Her yıl orda sözlü gimi / Kömbe eder tuzlu gimi" dediği hesap bir de her gün uğradığım kitap fuarı var başımda...

Neyse, aralardaki sıkışık zamanları uç uca ekledim de aşağıdaki yazıları yazdım, bitirdim; gönderiyorum.

Güzel yazılarıyla ivme kazanmış olanlara, benim gibi arada bir 'cel' diyenlere, bütün horantaya saygılar, selamlar...

*

NOT: Bekir Ede, bilirsin ben uzun yazmayı pek sevmem. Ekteki yazı da uzun değil, 5 sayfa kadarcık... Anladın değil mi? Kolaylıklar...

A.O, 13.1.2016, Adana

‘Köleli Gelin’le Gıv Etti Musa (A. Ozanemre)

Kimden: aliozanemre@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

05.01.2015 günü akşamıydı.

Sevgili Kardeşim Musa Tolu’dan önce telefon geldi:

Haruniye(şimdi Düziçi)li Âşık Keyke Bekir’in ‘Köleli Gelin’ adlı şiirini saptadığını, görmem için bana göndereceğini söyledi. ‘Sanırım, âşığın adını ve söz konusu şiirini sen de duymuşsundur, biliyorsundur.’ diyordu.

Biliyordum; aynı ozanın aynı şiirini (ve bir başka şiirini) yıllar önce derlediğimden söz ettim kendisine. Göndermesini söyledim. Esenleştik.

Telefon görüşmemizin ardından Tolu, derlediği şiiri e-postayla gönderdi:

*

M. TOLU’NUN DERLEDİĞİ KÖLELİ GELİN

Sabahtan uğradım da ben bir güzele

Bilmedim aslını nereli gelin

Bir haber aldım da ehl-i kâminden

Gedasın aldığım Köleli Gelin

Eylerinin önü keskin dereli

Gördüm seni ciğerlerim yaralı

Ak gerdanda çifte benler sıralı

Gerdanda benlerin sıralı gelin

Ela göze siyah sürme çektirme

Mor beliği ince belik dedirme

Çerkez kızı gibi beller sıkırma

Ölürüm bırakmam peşini gelin

*Ela göze siyah sürme çekersin
Kaş altından oğrun oğrun bakarsın
Niye beni ataşlara yakarsın
Gerdanda benleri sıralı gelin*

*El uzatıp da gonca gülün dermeli
Yiğit olan böyle bir yar sevmeli
Benim aslım böyle güzel övmeli
Aşığın bahşişi vermeli gelin*

*Alıcı kuş düşmüş gelir peşine
Yeni değmiş on dört on beş yaşına
Güzelliği ferman olmuş başına
Yaradan yüceltmış başını gelin*

*Hasbahçada gonca gülün solmasa
Aramızda bu engeller olmasa
Âmel defterime günah dolmasa
Vallahi ödür'rüm eşini gelin*

*Gül Bekir'im der de haydan hay olur
Nerde güzel görsem aklım kaybolur
Gayri mümkün bu dert bende ey'olur
Ezelden yüreğim yaralı gelin*

(ÂŞIK KEYKE BEKİR)

*

Ozanın, yukarıdaki biçimiyle gelen şiirine dar zaman aralığında bir göz attım ve sevgili Tolu'ya 06.01.2015 tarihli şu mektubu gönderdim:

Sevgili Kardeşim Musa Bey,

Benden beklemekte olduğun yanıt, elimde olmayan nedenlerle gecikti. Kusura kalma.

Yanıtımı ancak ofisten gönderebileceğimi söylemiştim. Ofise şimdi, az önce, yani saat 13.00'ü geçtikten sonra gelebildim diyeyim de anla gayrı.

Bendeki Keyke Bekir türküsünü sana göndermeden önce senin gönderdiğin dörtlülere bir kez daha baktım. Çok önemli anlam ayırtlarına yol açmayan yerleri geçiyorum. Geçtiğim yerlerdeki farklılıklar sözlü gelenek ürünlerinin özellikle halk şiirinin kaderidir. Bunlar, değişikliklerin ufak tefek olanları; geçiyorum.

Geçmeyip dokunacağım birkaç nokta var. Onları kısa kısa not edeyim:

1) İlk dördlüğün son dizesi başındaki “Gedasını” sözcüğü sanırım ‘sıkıntı, dert, baş belası’ anlamında “gada” olmalı. Hani “Gadasını aldığım, taman...” gibi söz başı olarak bizde de kullanılır; sanırım doğrusu bu.

2) 3. dördlüğün 2. dizesi de “Mor belîği ince bele dökürme” biçiminde olmalı diye düşünüyorum. Nedeni şu: Böyle olunca hem anlamda bir kayma olmuyor hem de şiirin ses örgüsü daha uygun bir hal alıyor. “Mor belîği (ya da belîge) ince belik dedirme” biçimindeki bir ifade, öbüründen daha zayıf kalıyor (bence). Ayrıca; bu 3. dördlük sanki sonradan başkalarının girintilenmiş. Bu yargıya da şundan varıyorum: Yine bence, bütünüyle bu üçüncü dördlük, öbürlerine göre daha az şiirsel (Bilemem gayrı).

3) 3. dördlük için dediklerimi, “Aşığın bahşîşi (bahşîşini anlamında ‘bahşîşin’ olsa gerek) vermeli gelin” dizesiyle biten 5. dördlük için de söyleyebilirim. Yalnız, benim ekte göndereceğim derlemede “Aşığın bahşîşin vermeli gelin” biçiminde bir dizeyle biten herhangi bir dördlük yok; ama yaptığım derleme öncesindeki kimi dinlemelerden anımsıyorum; bu şiirde, böyle bir dizeyle biten bir dördlük vardı, sanki... Sanırım senin sözlü kaynak, dördlüğün aslını anımsayamadığı için bu dizenin üstünü kendisi doldurmuş.

4) Son olarak da karacalamaya değineceğim: Âşık Keyke Bekir’in şiirlerinde kendisi için “Gül Bekir” diyeceğini, demiş olabileceğini sanmıyorum; en azından ben bunu hiç duymadım. O, şiirlerinde, benim bildiğim “Kul Bekir” karacalamasını kullanır. “Kul” ve “Gül”... Kimbilir nasıl bir değişiklik ya da değiştirme...

Neyse...

Bu ileti ekinde aynı şiirin bendeki biçimi ekte; hiçbir değişiklik yapmadan; hem de derleme öncesi bilgiyle... İstedğinince kullanabilirsin.

Sevgi ve selamlarımla...

NOT: Sanırım daha önce sözünü etmiştim; Âşık Keyke Bekir’in bende, obası Farsakların yaylaya göçüşlerini anlattığı “Aşiret” dönerayaklı bir şiiri daha var. Gerekirse onu da güne sereriz.

*

Sevgili Musa Tolu’ya yazdığım yukarıdaki mektupta sözü edilen şiiri, “Öyküleriyle Halk Şiirleri” adlı dosyamdan çıkarıp gönderdim. Tolu’dan hemen kısa bir ileti geldi. Şöyle diyordu:

Sevgili Ağabey,

Kalemine, yüreğine sağlık.

Hallacın pamuk attığı gibi elden geçirmişsin sözcükleri ve yanlışları.

Uygun görürseniz yaptığınız düzeltmelerle birlikte bu dördlükleri birleştir de yazıver horanta başına...

Selam ve Saygılarımla (Musa TOLU)
Benim yıllar önce yaptığım derleme aşağıdadır.
A.O, 07.01.2015, Adana

Köleli Gelin / Ezelden Yüreğim Pareli Gelin (A. Ozanemre)

Kimden: aliozanemre@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Ön Açıklama:

Şiirlerinde ‘Kul Bekir’ adını kullanan, halk arasında ‘Keyke Bekir’ diye anılan ozan, Haruniye (Düziçi) Farsaklarının Sailoğullarındandır, Karacoğlan soyundan...

Yaşadığı yıllar kesin olmamakla birlikte Âşık, 19. yy’ın sonlarıyla 20. yy’ın başlarında yaşamıştır.

Derlememize kaynaklık eden kişiler onu: “Giydiği fes, her adamda bulunmazdı. Cepkeninin işlemeleri sırmadandı. Hep işlemeli şalvar, işlemeli Maraş yemenisi (ayakkabı) giyerdi. Sazı omzunda... Düğünlerde, toplantılarda aranan biriydi. Saz çalar, türkü söyler, halk öyküleri anlatırdı...” biçiminde betimliyorlar.

Giyime kuşama, süs’e düşkün, biraz da tepeden bakan biri olduğu için ona ‘keyke’ lâkabı takılmış olmalı.

Âşık Keyke Bekir, bir süre Andırın dolaylarında eğleşmiş.

Sonraları yazın, kendi aşireti Farsaklarla Nacar’a, Hoğdu’ya yaylaya çıkar, kışın Andırın’a iner olmuş.

Andırın’da eğleştiği günlerde bir gün, ırmak kıyısında gezerken genç ve güzel bir hanımla karşılaşır. (Zaten hep böyle olmaz mı?) Genç güzel gelin, Andırın Köleli’dendir, evlidir; genç ve yakışıklı Âşıkla ilgilenir, onu evinde konuk etmek istediğini söyler. Âşık, öneriyi geri çevirmez, ‘Köleli(Kölelili) Gelin’in evinde konuk olur.

O akşam, ‘âşık gelmiş’ diyen gelir, duyan gelir. Bekir sabaha yakın vakitlere dek çalar, söyler. Bütün bu söylenenler arasında bizim Köleli Gelin, âşığın kendisi için de bir türkü söylemesini ister. Âşık Kul (Keyke) Bekir, gelinin bu isteğini de geri çevirmez elbet. Ona şu türküyü söyler:

*Sabahtan uğradın ben bir güzele
Bilemem aslını nereli gelin*

*Haber aldım ben bir ehli kâminden
Kazası Andırın-Köleli gelin*

*Eylerinin önü derin dereli
Duramıyom gelin seni görelî
Uydurmuş gazi 'yi perçem sıralı
Top zülüf gerdanda turalı gelin (3)*

*Kuluncunu döver eprim belikler
İşılaşır gümüş düğme ilikler
Ayrılır mı seni gören yiğitler
Peşinde nicesi sıralı gelin (4)*

*Diyor Kul Bekir 'im hâlim hay oldu
Nerde güzel görsem aklım zay 'oldu
Seni gördüm yarelerim iy 'oldu
Ezelden yüreğim pereli gelin (5)
(A.O, 07.01.2015, Adana. /Derleme tarihi, 2000)*

Âşık Kul Bekir'den Aşiret'in Göç Türküsü (A. Ozanemre)

Kimden: aliozanemre@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Sevgili kardeşim Musa Tolu'nun, 'Köleli Gelin'le ilgili olarak yaptığı "düzeltmelerle birlikte bu dörtlükleri birleştir de yazıver" önerisine uyup çalışmaya başladığımda, özellikle ozanın yaşadığı yıllarla ilgili belki daha net bir şeyler bulurum umuduyla 'gogul hazretleri'ne başvurayım dedim. Karşıma ilk çıkan yazı Osmaniye Karacoğlan Enstitüsü' blogu çıktı: "Aşiretin Göç Türküsü". 3 sayfalık oylumlu bir yazı. Yazının altında "Gönderen: Ali OZANEMRE" notu vardı. Bu notu görünce iyice şaşırdım. 24 Mart 2013'te göndermişim sanal dünyaya; göndermiş ve unutmuşum.

3) Gazi: Eskiden kadınların gerdanlarına ya da perçemlerine (alınlarına), saçlarına taktıkları, Padişah II. Mahmut zamanından kalma süs altını; takı.

4) Kulunç: Enseden kalçaya dek olan bölüm; sırt. Eprim: İpek, ipekten, ipeksi...

5) Hay olmak: Perişanlaşmak. Zay'olmak: Zayi, kayıp, yitik olmak... İy'olmak: İyi olmak... Pereli: Pareli, parçalanmış...

Âşık Kul Bekir'den kalmış (benim bildiğim) iki kalıtın biri olan 'Aşiretin Göç Türküsü'nü (ve açıklamaları) sanal ortama attığım yerden çıkardım, aşağıda:

Torosların Gâvurdağı kesiminde (şimdiki Düziçi coğrafyasında) yaşayan Varsak Türkmenleri (Farsaklar), 20. yy'ın ikinci yarısının başlarına dek yarı göçbeydiler. Yüzyılın başlarında ve daha önceki zamanlarda yarı göçebe değil, büsbütün göçbeydiler. Gerek göçebeliklerinde, gerek bir yanıyla yerleşik düzene geçtiklerinde aşağısı Düziçi, yukarısı Maraş yakınlarındaki Nacar-Hoğdu yaylası (Taylar Yaylası da denirmiş) olmak üzere bu dağlar, ovalar onlarındı.

Âşık Keyke Bekir, 19. yy'ın sonlarıyla 20. yy'ın başlarında yaşamış; türkülerinde 'Kul Bekir' adını kullanan Varsak aşiretinden bir ozan. Kaynak kişilerin(6)anlattığına göre "Orda burda keyke keyke(7) gezer, saz çalar türkü söyler"miş.

Âşık, bir yolcu kafilesi eşliğinde Andırın'a, Beşbucak köyüne gitmiş. Orada beş altı yıl kalmış, bu sürede başından bir de evlilik geçmiş; bu evlilikten Mustafa (Farsak Mustafa) adında bir oğlu olmuş. Halen, birinci ve ikinci kuşak torunları aynı köyde yaşamlarını sürdürmektedirler.

Keyke Bekir, yıllar sonra memleketini, obasını özlemiş. Kış sonu bahar başlarında bir gün 'Kimler öldü, kimler kaldı?' diyerek kendi obasının aşiretinin yaşadığı Düziçi'ne doğru yola çıkmış.

Andırın-Köleli altından Ceyhan ırmağını geçip Düziçi ovasını aşağıdan yukarı yürümesi gerekmektedir. Karşılaştığı insanlardan Farsakların yaylaya (Nacar-Hoğdu'ya) göçüp göçmediklerini sorar, bilenlerden, göçün henüz başlamadığı, ancak aşiret çadırlarının, Bekir Ağa'nın Haruniye-Gökçayır köyünde "Baltalı" denilen geçide yakın yerdeki yamaçta toplanmakta olduklarını öğrenir.

Ovayı bir uçtan bir uca geçen Âşık, aşiret yola çıkmadan onlara yeti-şeceğini anlayınca buna çok sevinir. Amacı, onlara yetişip birlikte Nacar'a, Hoğdu'ya gitmektir.

Süre süre, Döldül dağı eteklerinin ovayla buluştuğu yerdeki "Çamlıkabirlik" denilen yere gelir. Farsakların o zamanki aşiret beyi 'Bekir Ağa' adında biridir. Ağa'nın çadırı Baltalı'yla Gökçayır arasındaki yamaçta gözükmektedir. Çevresindeki çadırlar çoğalmış... İnsanlar kıpır kıpır göç

6) Kaynak kişi: Kendisi de Farsaklı ozanlardan biri olan Âşık Sefil Bekir(1925-2003)'dir. Kaynak kişinin belirttiğine göre Kul Bekir bu göç destanını, aşiretin o zamanki ağası Bekir Ağa'ya okuyunca, Ağa, en güzel atlarından birini Âşığa armağan etmiş.

7) Keyke gezmek: İşsiz ve kendisi de bir işe yaramaz olduğu halde; önemli biriymiş, diğer insanlardan üstünmüş gibi bir tavır takınmak.

telaşı içinde. Keyke Bekir obasını, aşiretini oradan bir süre izler. Eski zamanlardan beri her yıl yapılan göçleri, göç yollarını, konaklama yerlerini, yurtlukları, köyü Nacar'ı, yaylası Hoğdu'yu düşünür; taş taş, çalı çalı bildiği ata dede yurdunu...

Bu ata dede yurdu Nacar ve Hoğdu'da sonbahar sonu ürünler derilir, hayvanlar bir araya toplanır, bütün aşiret yeniden yollara düşer dağların koyaklarında, mağaralarda ve Düziçi ovasındaki elverişli yerlerde kışı geçirip yeniden yayla yollarına dönmek üzere... Ilık dereler, kuytu mağaralar bir bir yoklanır, en son Düziçi düzlüğündeki kış damlarında kış çıkarılır; baharla birlikte yaylaya yolculuk başlar yeniden.

Yükseklere çıkıldıkça yapraklar yeni açmış olur hep.

Bu kez de Bekir Ağa'nın önderliğinde, her biri can sefası yaylalıklar, yurtluklar, yalçın kayaların gökyüzüne uzandığı dağların sonsuz ormanları, ormanın bin bir türlü bitkisinden süzülüp gelen soğuk pınarlar yaşanacak. Seyreyle sen o zaman:

Atlar kişneyecek, köpekler boğuşacak, çan sesleri birbirine karışıp hayvanların seslerinden dağlar yankılanacak, ormanlar inleyecek... Bilemezsin hangi kaval sesi, hangi çobanın yanık yüreğinden gelir; atılan hangi silah sofraya nasıl bir av eti getirir...

Baltalı'dan başlayıp Devrek, Çatak, Damlalı, Çamkorusu, Topaktaş, Darılık, Boyyurt, Öküzgötü, Kanlıseki, Kızılkaya'dan Nacar'a...

Nacar'a varıldığında aşiret kol kol olup dağılacak. Küçükbaş sürüleri Nacar yöresindeki ormanlık dağlarda, büyükbaşlar da binlerce dönümün bir araya geldiği geniş Hoğdu düzlüğüne...

İşte, yıllardan sonra aşireti arasına birazdan karışacak olan Âşık Keyke Bekir, bunları düşünmüş, Çamlımezarlık da denilen yerde şu türküyü söylemiş:

*Kalkın Bekir Ağa burdan göçelim
Baltalı'ya çıkınca bayrak açalım
Devrek'e varınca yiğit seçelim
Bir yurdumuz Çatak olur aşiret (8)*

*Yoz sığırlar şu Çatak'ta sulanır
Büyük kızlar Damlalı'yı dolanır*

8) Buradaki 'Baltalı, Devrek, Çatak' aşiretin göç yolu üzerindeki belli başlı yer adlarıdır (Çatak, şimdilerde aşiretin bir bölümünün köyüdür). Yayla göçüne, Baltalı'dan bayrak açılarak başlanırmış. Bayrak, bir küme gencin elinde göçün önünde olmuştur. Baltalı'yla Çatak arasında Devrek denilen yere varıldığında bir mola verilir, burada değişik oyunlarla yiğitler belirlenirmiş.

*Garipçe'ye çıkınca cezbem bulanır
Ata yurdu Çamkorusu (9) aşiret*

*Darılık'a çıkınca cem olur beyler
Kızıloluk'un da suları çağlar
Boyyurt sekisine seyrangâh derler
Seyran yeri Kanlıseki (10) aşiret*

*Öküzgötü'ne çıkınca iyi bakının
Büyük kızlar mor menevşe sokunun
İnceloğlu vardır ondan sakının
Oralardan sessiz gidin aşiret (11)*

*Kızılkaya dersen evliya yeri
Pirlerin elinden içmişim dolu
Düldül'ün dibinde Âşığın yârî
Onu bana dahil edin aşiret (12)*

*Günburnu'na Olucak'tan dökülür
Oba oba şu Hoğdu'ya çekilir*

9) Bu dörtlükte geçen “Damlalı, Garipçe, Çamkorusu”, Çatak köyü yakınlarındaki yer adlarıdır. Biri Zindağan'dan, öbürü Nacar-Hoğdu'dan başlayıp Tespi Farsağı denilen köyün içinden akıp gelen iki su, Çatak'ta birleşip Sabun Çayı'nı oluşturur. Burada önce “yoz sığırlar”, yani yavrulu olmayan sığırlar sulanır. Yoz sığırların sürüsü, öbür sürülerden önce ve ayrı yol almış. Yine bu dörtlükteki “cezbe” sözcüğü, ‘gönül’ anlamındadır.

10) Bu dörtlükteki “Darılık, Kızıloluk, Boyyurt, Kanlıseki” adları, Çatak-Çamkorusu'ndan yukarılarda yol boyu pınar ve kısa konaklama yerlerinin adlarıdır. Aşiretin insanları genellikle Boyyurt denilen yerde yolculuktaki ilk geceyi geçirir. Sabah olunca yolculuk yeniden başlar.

11) Dördüncü dörtlükte geçen “Öküzgötü” göç yolu üzerindeki belenlerden biridir. Buraya varılmışsa yol aşağı yukarı yarılanmış demektir. Ancak burada, yol çıkışının aşağısında, bir derenin kıyısında “İnceloğlu” obası vardır. İnceloğlu obası da Farsaklardandır aslında. Ancak o, aşiretin bütününe katılmaz, yaz kış o derede yaşayıp gider. Kavgacı, alıcı, vurucu, kırıcı, gözüpek olmaları nedeniyle biraz belalıdır. Âşık, göç yolculuğunun, İnceloğlu obasını rahatsız etmeden yapılmasını, oradan geçerken buna dikkat etmek gerektiğini belirterek başımıza bela almayın demek istiyor.

12) Asıl yaylaya varılmadan önceki son konaklama yeri Kızılkaya'dır. Kızılkaya'yı andıktan sonra ozan, sanki unuttuğu bir şeye dönüyor: “Düldül'ün dibi”ne. Bununla anlatılmak istenen, Düldül dağının ovaya göre öte yüzündeki Zindeğan köyüdür. Oradaki “yâr”e “Urum Kızı” derlermiş; Kul Bekir'in gençliğinde sevdalandığı kız. Burada, eski sevgiliye erişmek için ozanın aşiretten bir isteği var gibiyse de bu, öylesine bir anımsama da olabilir.

*Üst yanda Alıç var yola bakınır
O da bize kahr eder aşiret (13)*

*N'olalım da Kul Bekir'im n'olalım
Kol kol olup şu Nacar'a konalım
İçip soğuk suyun ona kanalım
Kızlaryurdu Güneyyavşan aşiret (14)*

(A.O, 07.01.2015, Adana. Derleme tarihi, 1999)

Tırşikli Öyküler, Şiirler (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Bekir Can,

Bir ürüne/ünlüye karşı vefa borcumuzu, şükürlerimizi ifadeye çalıştım.

*

İşin gerçeği hiç zırım yok bu gece. Makine -motor- bile arada bir tıkanıp boğuluyorsa veya kayış atıyorsa patoz, bu duygu veya bu netice sanırım benim de hakkım! Ama bu anlarda duyulan sıkıntının ağırlığından daha zor olanı, bu ruh halini tarif etmektir. Keşke gözle görülür, elle tutulur bir sebep olsa da bir çare arayabilse insan. Ne gezer, nerede öyle bir yolak? Bir karmaşada, bir girdapta dön babam dön... Bu duruma bazı

13) “Günburnu, Olucak” Kızılkaya’dan hemen sonraki (Nacar’ın berisinde kalan) yer adlarıdır. Güneş doğarken, önce Günburnu denilen sivriye değer. Bu sivrinin hemen ötesi Olucak. Olucak’tan sonra Nacar’a, Nacar’daki toprak damlı evlere varılır. “Hoğdu”, Nacar’ın güneydoğusundaki geniş yaylalık. Aşiretin kahrını en çok çeken yer. “Alıç” ise, Nacar’la Hoğduarasında, Hoğdu’ya daha yakın bir başka yayla yeri. Yol, biraz aşağısından geçer. Ozan, orayı da unutmayalım, oraya da konalım, yoksa Alıç yurdu bize gönül koyar, diyor.

14) Son dörtlükte geçen “Kızlaryurdu, Güneyyavşan” yaylalıkları Nacar’ın kuzey yönünde kalan yerlerdir. Yine buralarda Karadutboğazı, Hıyarkesen, Kuzeyyavşan, Oğlakkıran, Saçaklıpınar... gibi daha birçok yaylalık vardır. Ama en çok eğleşilen yaylım yeri Hoğdu. Aşiret, merkez Nacar olmak üzere bütün bu yaylalıklara kol kol olup dağılır; güz dönümüne dek baharı yazı bu yaylalarda yaşar.

dostlar vehim, bazı dost doktorlar anksiyete deseler de daha kestirme tarifi korkular toplamı veya umar tıkanması daha açık tanımlar diye düşünüyorum. Hatta bazı çokbilmişler irade zaafi gibi bir teşhisle koskalansalar da bunun en yalın anlatımı beşerin naçarıdır sanırım.

*

Ama sen yine de bakma bana. At üstüne binmiş gelin gibi eli mendilli, gözü yaşlı, hem ağlarım hem giderim.

Bir hayli kabak hikâyesi anlattık. Melül, mahzun bekleyen diğer ünlülerin(!) hakkını vermek gerekir. Üzüm tevatür hasat şekliyle, meke, Ceyhan'ı Andırın'dan Tecirliye geçiş biçimiyle sıralarını savdılar. Tirşik, karpuz, çiriş, harnup, murt, turp analık çocuğu mu?

*

Antalya'dan bir gelin almış bizim dayıoğullarından biri. Damadını çok seven kız anası gem vuramamış sevincine de davulu vurdura vurdura Teke Zortlatması oynamış kızının düğünde. Dayanamamış kızının hasretine, on beş gün sonra Torosların o eğri büğrü yollarını kat ederek soluğu acar hısımlarının yanında almış. Kuzu kesmişler, kavurma yapmışlar, sac altı kömbeler kızartmışlar, ısırgan böreği pişirmişler tandır üstünde vefalı misafire. Hoşamatlık olsun diye üçüncü gün taze yufka, tereyağlı bulgur pilavı ve yeşil soğanla birlikte tirşik koymuşlar sofraya. Ötekiler tanıdık ama bu neidüğü belirsiz, tatsız, tuzsuz, renksiz sıvı nedir diye merak etmiş kaynana Şerif Hatun. Kubara kubara anlatmış gelin bacımla dayım:

“İşte şöyle toplarız, böyle kıyarız, akşamdan mayalarız, şu kadar kaynatırız.”

Tamam da adı ney bu otun? Ev sahiplerinin övünerek anlattığı bitkinin yılan pancarı olduğunu öğrenince, duyduğu ölüm -öldürülme- korkusuyla kaşığı bıraktığı gibi kızına sarılıp sofradan uzaklaştırarak göstermiş analık içgüdüsünü. Ve bu tedbirli ana memleketine dönerken dönmüş dönmüş tembihlemiş kızını:

“Aman yavrum acından ölsem bile bu melanetten bir kaşık dahi yeme. Hatta evde pişirilirken mutfağa girme. O adı batasıca otun değdiği kabı, kaşığı kaynatmadan kullanma!” diyerek vedalaşmış...

Hemşerim, kadim dostum, Dr. Kadir İncikli'yi bir akşam yemeği için evimize davet ettik. Kafa dengi başka arkadaşlar da olacaktı sofrada. “Ede bu toyu kaçırma, tirşik de var” demeseydim, eminim kafasını bile kaldırmayacaktı reçete yazmaktan. Tirşik lafını duyunca ağzı sulanmış olmalı ki ilk akşamdan damladı eve. Sofrayı donattık ama tatlı yerine geçer diye sona sakladık tirşik sunumunu. Elini sürmedi diğer tabaklara ve orta direğe dayadı ayağını, koydu tavrını açıkça:

“Tirşiği yemeden bir şey yemem!”

Mecburen razı olduk. Bir sahanı yiyip bitirince el ağız temizliği yapıp oturdu gıyılı kıpılı. “Devam et doktor. İçli köftenin de tadına bak” ricama dudak bükerek cevap verdi:

“Tirşiğin üstüne başka bir şey yiyip de ağzımın tadını bozamam” dedi.

Andırınlılar bir tanışma gecesi düzenlediler Adana Seyhan Otelinde. Bu yemeğe Andırındaki bürokratları da davet ettik kaynaşma katmerleşsin diye. Nur içinde yatsın Yeşilova Belediye Başkanı eli selek Tanış Benli iki don kazanı tirşikle katıldı geceye. Yedik içtik doyasıya. Kalanları da poşetlere bidonlara doldurup evlerimize götürdük. Ev sahibimiz otel müdürü hemşerimiz Lahir Baran bir bidonunu kendisi için saklamış mutfakta. Gecenin heyecanı ile de ganimeti eve götürmeyi unutmuş. Sabah erkenden işe gelen yiyecek içecek müdürü Tacim Bey yatay buzdolabında yabancı bir cisim görmüş. E.T. gibi, UFO gibi bir şey! Direkt temastan sakınarak bir kepçe numuneyi koklama gafletinde bulunarak genzine dolan yanık sarımsak kokusunun etkisiyle basmış çığlığı. Başına toplanan personele hiddet ve korkuyla soruyormuş, “Bu nedir? Kimin bu?” diye. Zehirli bir yiyecek veya patlamaya hazır bomba olacağı korkusuna kapılan Tacim Bey’e, şef bu çorbanın Lahir Müdür’ün olduğunu, akşamki şölenden kaldığını, evine götürmek üzere ayırdığını anlatmaya çalışmış ama nafi.

Tacim Bey’in kesin emri yankılanmış mutfakta: “Bu bilinmez maddeyi derhal en uzak tuvalete dökün. Kabının ağzını sıkıca kapatarak sokak çöplüğüne atın!”

Vay benim kadersiz ve kısmetsiz arkadaşım Lahir! Hem geçmiş olsun, hem de canın sağ olsun aslanım...

*

Andırınlı, Düziçili, Osmaniyeli değilse insan, dünyanın neresinden olursa olsun, tirşiğe göstereceği tepki Antalyalı kaynananın veya Seyhan Oteli’nin yiyecek içecek müdürünün tepkisinden farklı olmayacaktır. Nitekim aynı yörede Kadirlili teyzeler bu işi (tirşik yapmasını) bir türlü öğrenemediler. Öbür beldelerdekileri bilemem ama Andırınlı için tirşik kut-saldır. O bir zezemdir, âb-ı hayattır. Akademik çevreler ona “arum italicum veya arum malculatum”, ülkenin geri kalanı “Yılan pancarı, yılan-yastığı” deseler de tirşiğin en çok bilinen ve ona yakışan adı “Andırın Doktoru”dur Tarihi, gen merkezi, anavatanı hakkında derinlemesine bir bilgi yok aslında. Ama hazırlanışındaki zahmetli süreç göçebe kültürüne, konargöçer yaşam şartlarına pek uygun değil. Ee... koca dünyada bu kadar dar bir alana sıkışmış olmasına bakılırsa tirşik, Düldül Dağı eteğinde ki kadim uygarlıkların, büyük ihtimalle de Ermeni komşularımızın mirası gibi gözüküyor.

*

“Yeter bu kadar peşrev, türküye başla” dediğini duyar gibiyim ama işin zor olan yanı türkü söylemek değil, türkü seçmek. Tirşiği kaşıklayarak nefisini körelten Andırınlıların çoğu almış sazı eline, damaklarında hissettikleri tadın diyeti olarak maniler, güzellemeler söylemişler tirşiğe. Birini yazsam diğeri gücenir.

*

Araştırmacı yazar Celil Çınkır (Delibal) yazmış:

...

*Ekin tarlasıdır onun yuvası
Kayalık yerlerde yetişir hası
Midenin can dostu dertler devası
Seni herkes böyle bilir tirşiğim*

*Lezzetlinin yeri çalı dibidir
Çiğ olarak yense zehir gibidir
Onun için adı Yılan Dili'dir
Seni çiğ yiyenler ölür tirşiğim*

*Andırın doktoru diye bilinir
Fakir zengin her sofrada bulunur
Tirşik suyu bazen ödünç alınır
Hazırlığın tam gün sürer tirşiğim*

*Andırın mutfağı dünyaya sundu
Delibal gurbette senden yoksundu
Yemediği zaman deliye döndü
Hasretin sinemi deler tirşiğim*

*

Derlemeci, öğretmen İsmail Temel güzel mani ile övmüş:

*Pancarın vatani Tırıl
Tophuyollar harıl harıl
Yüze güler pırıl pırıl
Andırın doktoru geldi*

*Kastal'dan gelir iyisi
Kötü değil hiç birisi
Tablacıdan gelir sesi
Andırın doktoru geldi*

*Bulgur pilavı olacak
Tirşik tabağa dolacak
Yufka yanında gelecek
Andırın doktoru geldi
**

Hemşerimiz Abbas Paksoy övmüş, tanıtmış tirşiği;

*Tirşik dediğin de, zehirli bir ot
Yanına bile varmaz, aç ölen at
Hele dilinle, çiğsini biraz tat
Kuduz it gibi, nasıl dalar tirşik*

*Çalı diplerini, tek tek yoklarlar
Farekulağı, gibi toplarlar
Bir pişirim olunca da, hoplarlar
Hemen eve doğru, koşarlar tirşik*

...
*

Çocukluk arkadaşım, köylüm Mahmut Eynallı (Ozan Duranoğlu)
güftelemiş, bestelemiş ipek sesiyle yorumlamış:

...
*Kalaylandı kazanımız
Ana bize tirşik pişir
Yeni çıktı pancarımız
Ana bize tirşik pişir*

*Toplayanlar yerden biçmez
Bilmeyenler bunu içmez
Tirşiksiz de ömür geçmez
Ana bize tirşik pişir*

*Altı, ocak taşı olsun
Bir de bulgur aşı olsun
Bizim köyün işi olsun
Ana bize tirşik pişir*

*İçimizde neşe bizim
Zevkimiz dört köşe bizim
Odunumuz meşe bizim
Ana bize tirşik pişir*

*Ana kokan hallerinle
Şekerlerden dillerinle
Marifetli ellerinle
Ana bize tirşik pişir*

*Konu komşu bize gelsin
İçenlerin yüzü gülsün
Geciktirme ne olursun
Ana bize tirşik pişir.*

...
*

Ozan Cengiz Hayta sıra özlemi gibi dillendirmiş tirşik sevgisini, hasretini:

...
*İçene şifadır doktor denilen
Andırının tirşigini özledim
Yanda bulgur pilavıyla yenilen
Andırının tirşigini özledim*

*Akşam mayalanıp kabarıp şişen
Odun ateşinde sivrulup pişen
Kış ayında bizim sofraya düşen
Andırının tirşigini özledim*

*Cengiz'imın gece gündüz andığı
Anam savururken çömçe bandığı
Az pişerse ağızların yandığı
Andırının tirşigini özledim*
*

Bekir Can,
Bu güzellemelerin yanında bir de işin taşlamasına, ironisine bakalım mı?

Beşbucak köyünden Göğ Omar Memmet, namı değer Tirşik Hoca Ali Okur'u, "Hocam akşam orucu bizde açalım. Hem Hürü Hatun tirşik de bastırmıştı" diyerek evine davet eder.

Ama asıl amacı evinin camiye çok uzak olması nedeniyle, teravih namazını hocayla birlikte evde kılmaktır. Tirşik lafını duyunca akli başından giden hoca, oruç açımında sofrada tirşik göremeyince bırakın teravih namazını, akşam namazını bile kıldırmadan, yemeği de bırakarak gece vakti evinin yolunu (Yapılı Mh.) tutar. Göğ Omar Memmet hem hocaya

mahcup olmuştur, hem de Hoca'nın gözlerindeki görme zaafını bildiği için; gecenin karanlığında bu zor yola vurulmasına üzüлp kaygılanmıştır. Ama bu kadarcık tersliğe alınıp küsen hocaya da türkü yakmaktan başka ne yapılabilir ki? Bir tesellisi, bir telafisi yok mudur bu nedametin?

*Evlerinin yeri yüce
Nasıl gittin Kör 'üm gece
İftarda tirşik olmazsa
Teravih kıldırılmaz Hoca*

*Hocam teravih kıldırır
Vardığı evi yıldırır
Eğer tirşik bulunmazsa
Arzı'sına (Arzu'suna) ot yoldurur*

*Kırılasm güççük satır
Gel kızım yanımdan otur
Gadan alam Bilal Memmet
Kalk da bana tirşik getir*
*

Her türlü virüsün eli değnekli gezdiği, gribin yana yana deliğe dolduracak adam aradığı bu günlerde herkese bol tirşikli sofralar dilerim.

Horantaya selam ve saygı.
Sevgiyle kal azizim.
M.T, 13.01.2016, Adana

Tirşik Hikayeleri (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com
Kime: musatolu@gmail.com, ataarslan01@hotmail.com,
halisacacak.80@hotmail.com, bilim.ege@gmail.com,
aliozanemre@gmail.com, ismailgorkem@gmail.com

Horantaya saygıyla,
Dün İsmail Arslan'ın bugün de teyzesi oğlu Musa'nın güzel yazılarının kaynağı Dedeleri Âşık Kul Halil'miş meğer.

Tirşik yazısının güzelliği "kertmelerini" gölgede bırakıyor. Biz bu kadarını yazalım da bir gün biri de tarifini yazar zaar.

1990 yılında Alaman'a gider gibi Düziçi'nden Denizli'nin Kale ilçesine Noterliğe gittiğim zaman, sağda solda "Tirşik Pancarı" görünce heveslendik bir "Tirşik vuralım" dedik. Öyle acı oldu ki Antalya-lı kaynananın durumuna düştük. Sonra dedik ki batıda veya bu yükseklikte böyle oluyormuş. Sonra Aydın Didim'e gittik. Bir Andırınlıya tanıştık. Hemen tirşik gündeme geldi.

Ve tirşiğin en alasını, yani Andırınlısını Didim'de yetişeninden yedik. Kalemimize, gölünüze sağlık dostlar.

Selamlar.

B.İ, 14.01.2016

Halet Çambel'in İhaneti(!) (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Bekir Can,

Bizim horanta efradının da yakından tanıdığı bir arkadaşımız var Adana'da. Sen bana "hızlı yazıyorsun, kertmeleyip atıyorsun" diyorsun ama bu cevval arkadaşımız nal toplatır bana. Kuluçka makinesi gibi üç haftada bir kitap yazar, düzeltir, bastırır ve bir hafta içinde de satar bitirir. Tanışlarıyla karşılaştığı her yerde veya iş yerini ziyaret ettiği herkes her defasında yeni kitabı sorgusuz, itirazsız almak zorundadır. Bu mürekkep kokan kitaplardan bir tanesini temin ettiğimin ertesi günü aynı kitabı, daha o zamanlar öğretmenlik yapan İsmail Arslan'ın paltosunun cebinde gördüm. "Ağabey, maşallah çok satan kitapları 1. baskıdan takip ediyorsun" diye taş attım. Pası alan İsmail Ağabey, kitabı çıkardı ve satırlarının çoğunun altı kırmızı kalemle çizilmiş sayfalarını karıştırarak "Yazarın kitaplarından Türkçe derslerinde çok yararlanıyorum. Bozuk ifade ve anlamsız tanımlar için bulunmaz örneklerle dolu." dedi.

Amaç hâsıl olmuştu. Konuyu kapattık.

Eee, şimdi bu nerden çıktı dersen, ekte noktasına virgülüne dokunmadığım folklorik(!) bir derleme örneği var. Öyle bir örnek ki nazar değmesin, ibreti âlemlik. Ahlaka, vefaya, adalete örnek bir yazı(!) Yararlanınız diye not düşeyim dedim. Ve bu kitap resmi bir kurum tarafından belki de telif hakkı ödenerek bastırılmış. Kitabın baskı, dizgi, yanlış imla, bozuk ifade vb tarafları Türkçe öğretmenlerini ilgilendirir. Edecek bir kelimeleri varsa yazacak kalemleri de vardır her halde...

Ancak ağıdın içerik ve söylenme amacına bakarsak insanımızın nasıl bu kadar bilgisiz, neden bu kadar seviyesiz ve vicdansız olduğunu anlamakta tıkanıyorum.

Özetin özüyle;

1- Karatepe/Aslantaş Barajı, ulusal bir projedir. Yıllar süren planlama ve hazırlık aşamalarından sonra Türkiye Cumhuriyeti hükümetlerinin yüz akı bir tesistir.

2- Her yıl onlarca köyün, kasabanın yerleşim alanın ve Çukurova'da on binlerce hektar ekili alanı su taşkınlarından korumasının yanında, 140 MW güç elektrik üretim kapasitesine sahiptir.

3- Kadirli'den Kozan'a, Osmaniye'den Ceyhan'a yaklaşık 150.000 hektar araziye sulayarak Çukurova'nın bereketine bereket katmaktadır.

4- Evet, Andırın'da iki üç köy haritadan silinmiş, birçok aile başka yerlere göç etmiş, 5.000 hektar verimli tarım alanı sular altında kalmıştır ama bu neticenin sorumlusu neden Halet Hanım olsun? Bu kayıpların binlerce kat fazlası Çukurova'daki tarımsal üretimden amorti edilmiştir.

Halet Çambel, bu milletin has evladı ve yüz yılın yüz akı bilim kadınıdır. Bu pespaye dizeleri sıralayan veya bu hakaretleri yazıp yayımlayan guruhlardan daha fazla da Çukurovalıdır. Olimpiyatlara katılan ilk kadın sporcumuzdur. Bir asırlık ömrünün yetmiş beş yılını Hitit harabelerimde iğneyle kuyu kazarak, Karatepe kadar toprağı eleyerek geçirmiştir. Babadan kalan Boğaz yakasındaki yalısını, ödülleri, kitapları ve diğer birikimleriyle birlikte bu ülkenin bir üniversitesine bağışlayacak kadar cömert ve iyiliksever bir kalenderdir.

Haydi, ağıdı söyleyen Osman Ateş yeterli eğitim ve bilgi birikimine sahip olmadığı için Halet Hanım'ın dinine, ırkına dil uzatacak kadar seviyesizlik yapıyor, yapabiliyor diyelim. Peki, sayın yazarlar açısından, Halet Hanım'ın Hitit Harabelerini ayağı kaldırması ve 7.000 da'lık Milli Park oluşturmasının neresi kötü? Neresinde bunun hıyanet? Ağıt için yazdıkları saçma sapan ön bilgiyle neyi amaçlarlar bu yurdum insanları?

Her şey bir yana Kadirli'de, Karatepe'ye yakın köylerde eğitime, kültüre yaptığı katkılar, bu bapta sadece kökboyalı Karatepe kilimlerinin öncüsü olması bile yetmez mi? Halet Hanım'ın bu denli kötü (külli-münavim) olduğunu kim fısıldıyor Üzücek'teki Osman Ateş'in kulağına? Nasıl bir örgün ve yaygın eğitim biçimi ki gurur duymamız gereken evrensel çapta bir insanımız böylesi bir buhtanla tanıtılıyor gariban insanımıza.

Kitabı basan ve yayımlayan kurum (Kahramanmaraş Belediyesi) bu işi "bir kültür hizmeti" olarak yapmış. Yaa, gördün mü? Ne kadar ulvi ve ne kadar kadirşinas bir tavır(!) değil mi? Veya nasıl bir kin ve yozlaşma

ki başta kadınlarımız olmak üzere kendisinden başka herkese düşmanca bir duruş, inatla sürdürülen örgütlü ve destekli bir kampanya bu?...

Ülkesini, insanını, dağını, taşını, dilini, kültürünü seven her yüreği kanatıyor bu tip hoyratlıklar ve nadan, pervasız yazarcıklar/insancıklar...

Sizin de yüreğiniz sızladı mı Çukurova'nın Efendi Ağaları?

Umarım beni kınamazsınız saygı değer horanta üyeleri.

*

KAHRAMANMARAŞ YÖRESİ AĞITLARI, II. CİLT (ANDIRIN-GÖKSUN AĞITLARI)

HAZIRLAYANLAR: Oğuzhan UZUN, Mehmet TEMİZ, H. İbrahim ÖZDEMİR 7 KIIYIKÇI KÖYÜ'NÜN (ASLANTAŞ BARAJI'NIN) AĞIDI - 2 (Yayın ta: 2012)

Andırın'ın Kıyıkçı köyünün tarlaları Aslantaş Barajı yapılırken su altında kalır. Köylüler, tarla parasını almak için 6. Bölge Su İşleri Müdürlüğü'ne gider. Herkes kapının önünde beklemektedir. Çoğunluğu kadındır. Muhasebeci üstü başı düzgün olanları hemen çağırır ne istediklerini sorar; işlerini halleder gönderir. En sonunda aksakallı iki yaşlı adam kalır. Biri Kıyıkçı'dandır. Biraz zaman geçer öğlen olur. Memurlar: "Emmi, siz ne istiyorsunuz?" diye sorar. Onlar da: "Biz de para diye geldik." derler. Memurlar: "Haydin yürü gidin para gelirse biz size haber göndeririz." derler ve iki yaşlı adamı oradan kovarlar.

Bu durum birkaç defa devam eder. Giderler boş dönerler. En sonunda canı yanan adam, 1946'da Arslantaş Barajı'nın olduğu yere gelen Karatepe adıyla da bilinen yerde kazı çalışması başlatarak "Geç Hitit" dönemine ait eserler ortaya çıkarılmasını ve daha sonra bölgede 7000 dönüm arazinin millî park yapılmasına aracı olarak Karatepe'de açık hava müzesinin kurulmasını sağlayan Halet ÇAMBEL'e söylediğini zannettiğimiz aşağıdaki ağıdı söyler:

*Baraç baraç derken geldi başıma
Zeher gattı ekmeğeme aşıma
Küfür etme yakışmıyor yaşıma
İlehe gözlerin kör ola Halet*

*Buğday tarlaları sular basıyor
Su işleri bize gulak yastıyor
Dayrasına varsak hemen süsüyor
İlehe gözlerin kör ola Halet*

*Bu sene de biçemedik arpayı
Yapamazsan çıkarmayı çarpmayı
Hangi devletlere verdik arkayı
İlehe gözlerin kör ola Halet*

*İslâm kitabında bulunmaz adı
Aslını sorsalar herhal Yahudi
Ne gadar seviyor heykeli putu
İlehe gözlerin kör ola Halet*
(Osman ATEŞ)

*

Selam ve saygılarımla...
M.T, 14.01.2016, Adana

Halet Çambel'e Mektup Hk. (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com
Kime: aliozanemre@gmail.com

Selam Ozan Ede,
Nihayet Halet Hanımla ilgili yazımı buldum.
İyi ki ısrar etmişsin.
O densiz şiiri en iyi bu yazı dengeler.
Belki baş tarafına bir şeyler yazarım.
Şimdi beklediğimiz yazı var. Osman Hocam ve Hilmi Anaç'ın Cevdet

Paşa yazısı...

Kolaylıklar diliyorum.

Selamlar, saygılar.

B.İ, 05.03.2016

*

Halet Çambel'e Mektup

**PERTEV NAILİ BORATAV ARŞİVİ'NDEKİ 'YİTİK SESLERİ-
MİZ'**

İkide bir Düziçi kültürüyle ilgili derleme ve denemelerden oluşan ve bir önceki çalışmam "Tekeden Teleme Çalmak" kitabıma göndermede bulunmak zorunda kalıyorum. Çünkü o kitapta (Tekeden Teleme Çalmak'ta), bu kitabı (Seksen Kapıya Doksan Deynek Çalmak) yazmaktaki muradımız ve maceralarımız en geniş şekliyle anlatılmıştı.

Ruhi Su'nun Düziçi ve Çukurova'da yaptığı derlemelerin peşindeki maceramız ve bu husustaki Prof. Dr. Halet Çambel Hanımefendi'nin yardımlarını o kitapta uzun uzun anlatmıştım. Gerçi Ruhi Su arşivinde Düziçi'nden kayda değer bir şey bulamadım. Halet Hanıma kitabı bir teşekkür mektubu da yazarak sunmuştum. Beni arama lütfunda bulundu; kitabı beğendiğini ve kendisi hakkındaki övgülerimden dolayı memnun olduğunu ifade etti. Daha sonra Pertev Naili Boratav'ın arşivinin de peşine düştüm ve o konudaki maceramı da Halet Hanım ile aşağıdaki mektupla paylaştım:

*

(MEKTUP)

“Selam Halet Hanım,

Saygılar sunuyor, sağlığını için dua ediyorum.

Biliyorsunuz, siz ve arkadaşlarınız Çukurova'da sadece ilkçağ kültürünü araştırmadınız. Aynı zamanda, ‘bizim kültürümüzü, bizim ‘türkümüzü’ de arayıp bulup derlediniz. Yine bildiğiniz gibi, arkadaşlarınızdan Ruhi Su'nun arşivi peşindeki macerayı büyük ölçüde birlikte yaşadık. Size o konudaki yardım ve gayretleriniz için (siz mahcubiyet duyduğunuzu ifade etseniz de) çok minnettarım.

İnternette geniş hacimli bir otantik müzik sitesi de bulunan C. Volkan Kaya isimli bir Edebiyat Fakültesi öğrencisiyle tanıştım. Boratav arşivinin sesli kayıtları için Volkan Beyi Tarih Vakfı'na yönlendirdim. İstanbul'da oturan Volkan Bey, defalarca vakfa gitti geldi. Sonunda Çukurova dâhil, Türkiye'nin pek çok bölgesinden yapılmış derlemelerin, pek de düzenli olmayan bir şekilde, halen makara kasetler halinde Vakıfta bulunduğunu tespit etti. Ben de geçtiğimiz Kasım ayında İstanbul'a gitmiştim. Kasetlerin varlığını ve yerini öğrenince durulur mu? İşe, Ruhi Su kasetlerini aktarttığım, Taksim'deki makara kasetleri, dijital ortama aktaran işyerini ziyaretle başladım. Bu işi yapmaya devam ettiklerini memnuniyetle öğrendim. Sonra Tarih Vakfı'na gittim. Beni hiç vakti olmadığı hissi uyandıran bir aceleyle dinleyen ‘arşivci’ hanımefendiye derdimi anlatmaya çalıştım:

Düziçili olduğumu, Boratav arşivinin en azından Çukurova Bölgesine ilişkin olanlarının Vakıf'ta bulunan makara kasetlerden dijital ortama aktarılması için bana düşen ne varsa yapmaya hazır olduğumu, hatta bu aktarımı yapabilen kişilerle görüştüğümü, fiyatını dahi öğrendiğimi (saati 100 TL), bu arşivde neler olduğunun ortaya çıkmasını ve ne olur ne olmaz diye (bu kayıtlar, sizce de 60 yıllık değil mi?) bir an önce aktarmanın yapılmasını, gerekli bütün masrafları karşılayacağımı, yegâne muradımın Çukurova'dan ve Düziçi'nden hangi sanatçılardan neler derlendiğini öğ-

renebilmek olduğunu, kayıt, kopya ve benzeri hiçbir talebimin olmadığını söyledim.

Şahsen benzeri bir macerayı arkadaşınız Pertev Naili Boratav arşivi peşinde de yaşadım.

Görevli, şimdilik böyle bir programlarının olmadığını, dışarıya kaset çıkarılamayacağını, yapılacak hiçbir şeyin olmadığını söyledi. Ben de ‘kaset aktarımın Vakıf’ta yapılması gibi bir yol bulunabilir belki’ dedim, ama o Nuh bile demedi.

Sizi üzmem istemiyorum. Naçizane sizinle aynı heyecanla folklor derlemeye çalıştığım ve böyle güzel bir ‘müştereki’ paylaştığım için ‘yoldaşınız’ (ifa ettiğiniz iş vadisinde bu kelime bence hâlâ kutsaldır), Boratav’ın ve elbette ki sizin de olan arşivin peşinde geçen bu maceramı aktarmak istedim.

Türkülerini derlediğiniz, Âşık Ali Altun’un oğlu demirci Ömer Usta’nın, “Halet Hanımlar babamı bir ciple Karatepe’ye götürüp günlerce hikâyeye anlattırır ve türkü söyletirlerdi” sözü, beni size ve Vakıf’a ulaştırırdı.

Bildiğiniz yollarla ulaştığım Ruhi Su kayıtlarının mevcutları aradan geçen 60 yıla rağmen çok iyi durumdaydı. Boratav kayıtlarının da hâlâ sağ ve salim olduğunu umuyor ve umudumun doğru çıkması için dua ediyorum.

Saygıyla.

(Bekir İŞLEK, 27 Aralık 2009)

Bekar Övmesi (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Bekir Can,

Gö Omar Memmet (Ebemin amcası) sadece köyünde değil, aşağı Andırında sevilen, sayılan bir insandı. Kalabalık ve etkin Gö Omarlı ailesinin önderi ve büyük küçük herkesin amcasıydı. Konuk sever kişiliği, söz sanatındaki ustalığı nedeniyle hanesi her daim dolar taşardı dostları ve yakınlarıyla. Baş sıkışan, umarsız kalan insanlara, maddi manevi yardım ve desteğinde çok cömertti. Aile içi anlaşmazlıkların veya komşular arasındaki ihtilafların çözümünde, küskünlük ve kırgınlıkların giderilmesinde çok mahirdi. “Kanı men edecek” kadar barış adamıydı.

Hanımı Hürü Hatun'un Erenler köyünden Hüseyin, biraz da buradan gelen yakınlığa güvenerek özel bir sorunu için enişte yerine koyduğu Memmet Emmi'sinin yanında alır soluğu.

Askerliğini yapmış, yaşı kemale ermiş olmasına rağmen, Hüseyin yıllardır kendine uygun bir eş bulup evlenememektedir. Sahipsizlik, öndersizlik, fakirlikten de kötü. Bir elinden tutanı, bir önüne düşeni olsa; Allah ona da bir hayırlı kısmet vermez mi? Boyunun kısalığından başka bir kusuru var mı Hüseyin'in? Dürüstlüğüne, temiz ahlakına, çalışkanlığına ve her işteki kıvraklığına kim ne diyebilir? Hem boy kısalığı Allah'ın bir takdiri değil mi ki de bir kusur ve nakısa olsun?

Naçar Hüseyin derdini sesi titreyerek anlatır. Bülbül kanatlı tütünden sarılan karanfil kokulu sigaralar bir birinin ucundan ateşlenir. Hüseyin'in durumu Gö Omar Memmet'i de çok üzer. Zorla, şerle, parayla pulla olacak bir iş değil bu. Bir rıza ve gönül işi. Usuletle ve suhuletle yapılmalı. Ama yine de bir çare bulunmalı:

"Hüseyin'im. Durumuna çok üzıldüm inan. Keşke kızım olsaydı da sana nişan taksaydım. Yeğenim olsaydı kalkıp isteseydim. Elden biten iş, zor iş yeğenim. Ama bir kuş bir çalıya sığınmışsa mutlaka gereği yapılmalı. Sen bu kış bizde kal. Şu bizim işlere yardımcı ol(!). Ben de bu arada senin meziyetlerini öven bir destan yazarım. Bunu tez zaman da dile düşürsek, evvel Allah en kısa zamanda kısmetin açılacaktır. Sen kaygılanma. Kalbini ferah tut." diyerek hafifletir Hüseyin'in acısını.

Bilge Gö Omar Memmet sözünde durur. Bizim ancak üç kıtasına ulaşabildiğimiz uzun bir övme, benzersiz bir güzelleme baharla birlikte dilden dile dolaşır Aşağı Andırın'da. Ve Hüseyin, o yıl yayla mevsimi bitmeden birçok aday arasından bir güzelle erer muradına.

Bu hikâyeyi burada keselim. Buradan ötesindekiler denecek gibi değil !...

*Hüseyin'im in sedeftenmiş tırnağı
Boyuyla yarış eder orta parmağı
Aygırdan mı aldın sen bu örneği
Kim de ne olduğu bilinmez imiş*

*Gömbüç etmiş orta yerde duruyor
Ateş düşmüş motorcuğu yanıyor
Kurban kessin talihine iniyor
Kimde ne olduğu bilinmez imiş*

*Hüseyin'im avlar bazı doğanı
Kızarmış kelpi de Maraş soğanı*

*Görenler diyorlar ardıc süveni
Kimde ne olduğu bilinmez imiş*

*

İşin RTÜK kısmı beni ilgilendirmez Bekir Can. Sorarsın horantanın aksallılarına; ister yayımlarsınız, isterseniz saklıyorsunuz gelecek yüz yıllara.
Herkes selam ve saygılarla.
Hoşça kal azizim.
M.T, 15.01.2016, Adana

Alıp Atacak Yeri Yok (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com
Kime: musatolu@gmail.com

Sevgili Musa

Yazının alıp atacağı yok bence. Osman Emmim ile Farsaklının ne diyeceğini bilemem.

İsmail Hocama gelince muhtemelen destanın kalan kısımlarını da bulacaktır. Halis Hocam gömüldüğü Tecirli tarihini biraz daha okusun bakalım.

Ben yazıyı kitabın ortasına koydum bile.
Herkes selam ve saygıyla.
B.İ, 15.01.2016

İspir Onbaşı'ya Ağıt Hk. (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com
Kime: aliozanemre@gmail.com

Sevgili Ozanemre,

Kabak tadından sonra bir de Farsaklı ağıdı olsun galan.
Ekli dosyadaki ağıt taranarak kaydedildiği için belki hatalıdır.
Bakalım nasıl gelecek.

*

(Ali Aslan'dan İSPİR ONBAŞI AĞIDI)
GÜLE GÜLE EMMİM

*Sakalın uzamış dönmüşsün pire
Sordum Azrail'e sende mi sıra
Bırakıp da gitmek kolay mı bire
Güle güle İspir emmim Onbaşı'm*

*Sen onbaşı değilsin ki paşasın
Çamkonuş'un bir koşuşta aşasın
Sen öldün de artık adın yaşasın
Güle güle İspir emmim Onbaşı'm*

*Karacaoğlan adın ilk sende duyduk
Düğünlerde sinsin ataşı kaydık
Hürmette kusur yok hep seni saydık
Güle güle İspir emmim Onbaşı'm*

*Fadık teyzem idi sevgili eşin
Yiğit adam idin bak peşin peşin
Rast gele senin ötede işin
Güle güle İspir emmim Onbaşı'm*

*Yetim koydun dört oğlunu kuzunu
Bacılar af etsin bilmem kızını
Alışmıştık erken kestin hızını
Güle güle İspir emmim Onbaşı'm*

*Şor verirken şahlanıp da coşardın
Misafir gelince ayaklanıp şaşardın
Yol yürürken yürümezdin koşardın
Güle güle İspir emmim Onbaşı'm*

*Madalyalar sıra sıra düşünde
Gazteciler koşar idi peşinde
Göçtün gittin seksen sekiz yaşında
Güle güle İspir emmim Onbaşı'm*

*Nacar Hoğdu senin ezeli yurdun
Meskeni buraya sonradan kurdun*

*Varacağın yere sonunda vardın
Güle güle İspir emmim Onbaşı'm*

*Duydum Dardağan'da çınar yıkıldı
Dostlarıyla canı yandı sıkıldı
Ruhun inşallah cennetlere dikildi
Güle güle İspir emmim Onbaşı'm*

*Aslan Ali'm ne söylesem az sana
Öğrenip de çalamadım saz sana
Beni de al o bağrına bassana
Güle güle İspir emmim Onbaşı'm*

(Ali Aslan, 25 Temmuz 2014, İkizdeğirmeni/Karacaoğlan köyü)

*

Selamlar. B.İ, 15.1.2016

‘İspir Onbaşı’ya Ağıt’ Hk. (A. Ozanemre)

Kimden: aliozanemre@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Horantamız başı sevgili Bekir Can,

Ali Aslan, benim ona söyleyişimle Aslan Ali, iyi yürekli sıcacık bir gençtir (bize göre).

Çok yakın olmamakla birlikte kanımız kanımıza karışmış akrabamdır kendisi. Sanatı, özellikle şiir sanatını siyaset ölçüsünde, siyaseti de halkı için inandığı güzel yolda sanatı sevdiği ölçüde seven bir yiğit kişidir o. Biliyorum, ta çocukluğundan beri halk kültürüne yakın durmuş biridir. Neyi nasıl ettin de ulaştın kendisine bilemiyorum. Dilerim, Aslan Ali de horantamıza katılır.

Yarın bir gün bu iş nasıl olsa bana düşecek diyerek Ali'nin yazdığı ağıdın yazım noktalama düzeltmelerini yaptım, gönderiyorum.

Herkese sevgi, saygı ve selamlarımla...

A.O, 15.01.2016, Adana

Antik Tragedyalardan Taşlamalara (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Sevgili Bekir Can,

Anadolu’da taşlama kültürüne daha yakından bakarsak, antik dünyanın tragedya kültüründen bir mirası var gibi. “Ne alaka?” denilebilir ama amaç, üslup ve işlediği konular bakımından ne kadar da çok benzerlikleri var. Farklı olan sadece amfi tiyatrolar. O bilge ve çalışkan insanlar, ulaşılamaz bir estetik tutkusuyla yaptıkları o güzelim mekânlarda dillendirip anlatmışlar meramlarını. Onlardan binlerce yıl sonra bu toprağın mirasçıları da aynı konuları dillendirerek sevdalarını, savaşlarını, kahramanlarını, nefretlerini, bitmeyen rekabetlerini ifade ettiler. Öncüller, yazarak yorumlayarak özel giysilerle oynarken oyunlarını, ardıllar da aynı niyet ve amaçla yazısız ve mekânsız ortamda aynı şeyi yapmamışlar mı? Evet. Sonrakilerde bir akustik, bir kostüm, bir makyaj, amfi vb yok ama bunun yerine koca bir köy, engin bir ova, yüce dağlar, derin vadiler, geçit vermeyen beller, dar boğazlar, kızgın çöller var. Bunlardan daha doğal bir sahne yaratabilir miydi? Hangi arenaya sığdırabilirdiniz Mecnun’un sahrasını? Hangi hipodroma taşıyabilirdiniz Ferhat’ın kayalarını?

Bir dörtlük bile olsa söylenen her deyiş, yazılan her destan bir parola gibi ezberlenerek aktarıldı dillerden kulaklara. İfade edilen her söz, atılan her taş ortak değerlerin imbiklenmiş saf damlaları gibi kristalize oldu vicdanlarda. Sözü yetiremediğini sessiz sedasız mim tamamladı. Deyişlerde sarf edilen sözler ölçüsüzdür ama etik bir zaaf olacağı kaygısından net olarak muaftır. İşte taşlama; gücünü, söyleyen cesaretini bu dokunulmazlıktan besledi binlerce yıldır.

Ekli dosyalarda; taşlama ustası, söz erbabı Hacı Ahmet Kabalcı’dan ulaşabildiklerimi yazmaya çalıştım. Şüphesiz onlarcası kaybolan dörtlüklerden saptayabildiklerimiz, bize, daha doğrusu bu değerleri zamanında sahiplenmeyen biz tembel kuşaklara kalan miras.

İnsanı güldüren, güldürürken düşündüren eşsiz söz sanatı taşlamaya selam olsun!

Hoşça kal, sevgiyle kal aziz dost.

M.T, 20.01.2016, Adana

Hacı Ahmet Kabalcı ve Taşlamaları (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Hacı Ahmet Kabalcı'yı kestirmeden anlatmak için hangi sözcükleri kullanmalıyım? Nasıl tanımlamalar yapmalıyım? Doğrusu çaresizim. O ozandır, önderdir, söz ustasıdır. Konuk severdir, inayet erbabıdır. Yoksulla, dilenciyle, ihtiyacı olanla var olanını bölüşür. Kendinde yoksa eğer bir başkasından ister, başkasından bulur, yine de boş göndermez aman diyenini.

Yeri geldiğinde, canını ortaya koyacak kadar mücadeleci, gerektiğinde ağzından bal damlayan barış elçisidir. Bir hiç uğruna karısı emmi kızı Dudu Gelin'i kesecek kadar hiddetli ama daha elinin kanını yumadan başında oturup ağıt yakacak kadar da duyguludur.

Her şeye tutkuyla bağlıdır. Ailesine, partisine, Paşa'sına, dostlarına, Ebû Müslim Horasânî cenklerine, âşıklara, halk türkülerine, sofra sermeye ama en çok tütüne tutkuludur. Misafiri olmazsa sürekli namaz kılar ama her selam arasında derin nefeslerle çekmek için sağ cenahındaki küllükte hep ateşlidir sigarası. Bir demet kaçak tütünden vazgeçemediği için otuz gün hapis yatmaya güle oynaya gitmiştir. Bastonunun ucuna çaktığı biz (demir çivi) ile dar günlerimde gerek olur diye her gittiği yerden vız-zık toplama ihtiyatını yaşamı boyunca sürdürmüştür. Naçar kalırım da bir sarımlık yararlanırım düşüncesiyle oğullarını, yeğenlerini tütün içmeye kışkırtmış, değişik yöntemlerle sigara tiryakiliğine teşvik etmiştir.

Muhannetlere, kibirlilere, ukala ve laf anlamazlara kıvrak ironileriyle cevapları dilinin ucundadır. Daha da kızdırılırsa, galiz mi galiz, okkalı mı okkalı küfürleri eşiksizdir, engelsizdir.

Toprağına, kültür mirasına yakışır manada, acılarını dolu dolu içen bir ağıt ustasıdır. Öldürdüğü eşine:

*Sabahanan erken kalkar
Partiyi yunağa döker
Teni burcu burcu kokar
Vay emmimin Dudu kızı*

diyecek kadar pişmandır.

Eşi tarafından kendi evinde öldürülen kızı için:

*Hacı işin sebep başı
Yusuf Kenan öz kardeşi*

*Bunu kesene koymazlar
Halil İbrahim yiğit başı*

nidasıyla affetmez kindardır.

Basit bir arazi anlaşmazlığı nedeniyle eşinin yakınları tarafından öldürülen bir önceki ağıtta adı geçen oğlu ‘yiğit başı’ Halil İbrahim’in başında söylerken:

*Gökyüzünde uçan kuşlar
Mevla'm bildiğini işler
Parıl parıl parlar oğlum
Kara kekil altın dişler*

sözleriyle de teslimiyetçidir.

İçten duygularla her olaya, herkese hatta kendisine bile söyleyecek sözü, sapanla atacak taşı vardır:

*Sen kabirden kalk deyince
Defterine bak deyince
Sana cennet yok deyince
Ya ben kime yalvarayım*

*Hazreti Âdem'den beri
Muhammet'in ümmetiyim
Sana karşı çok günahım
Cehennemim zimmetiyim*

ifadesi derin bir tefekkürün dışı vurumudur.

Hacı Ahmet Ağa'nın ağıtları yerel ve ulusal ölçekte birçok araştırmacı tarafından derlenip yayımlandı. Hatta bestelenip yöresel ezgiler kervanında seslendirildi. Yenileri derlendikçe de, incelenip eskilere ilave edilecektir.

Hacı Ahmet Kabalcı, esas olarak bir taşlama ustasıdır. Taşlama deyişlerinde kullandığı ana malzeme, ustası olduğu başka bir söz sanatı ironidir. İkrarsız, riyakâr, vefasız, kibirli, bön, beceriksiz, hayalci, iddiacı, hilebaz ve yol yordam bilmez herkese söylemiştir. Kendi töre yasaları ve vicdanıyla çevresindeki her olayı yargılayıp hükmünü ortaya koymuştur. Herkesi uyarmış, sırçasına atılan her taşı geldiği yere geri atmıştır. Taşlamalarından “İnce Doru”yu birinci kitabımızda yayımlamıştık. Şimdi ulaşabildiğimiz dörtlükleriyle diğerlerine bakalım.

M.T, 20.01.2016, Adana

Paldım Türküsü (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Maraş'ın merkez köyü Hartlap'tan çerçi Baba Yusuf, Hacı Ahmet Ağa'nın kadim dostudur. Aşağı Andırın'a her indiğinde uğrak yeri Ağa'nın hanesidir. Bir akşam yine misafiridir. Mevsimine göre, pekmez, üzüm, bakır kap kazan, ekmek tahtası, beşik, kaşık satan Çerçi Yusuf'un bu sefer yükü koşu takımları ve diğer saraciye malzemeleridir.

Akşam yenilip içilip söz sohbetten sonra Hacı Ahmet Ağa, Çerçi Yusuf'tan veresiye iki takım malzeme ister. Buğdaylar ekilecek, kış felhanı yapılacaktır. "Lafı mı olur Aşam. Ne zaman müsait olursan o zaman ödersin." demesine rağmen, sabah kahvaltısında takımları veremeyeceğini söyler. Buna bozulan ev sahibi "Canın sağ olsun Yusuf'um" demesine rağmen takımlardan üç beş tanesini yürütmek için oğlu Halil İbrahim'e bir işareti yetmiştir. Atik Halil İbrahim göz açıp kapayıncaya kadar bitirmiştir işi.

Hiçbir şeyden habersiz çerçi yükünü alarak komşu köyler; Kızık, Anacık tarafına doğru yoluna devam eder. Anacık köyünde mallarındaki eksikliğin farkına varan Çerçi, orada unuttum umuduyla soluğu geri Hacı Ahmet Ağa'nın evinde alır. Ama yok olan takımların yerine Hacı Ahmet Ağa'dan üzgün taziyeler(!) ve bol bol teselli alır. Yine de dostunu umutlara gark ederek "Merak etme Yusuf'um. Sen onları mutlaka yolda belde düşürmüşsündür. Ama kim alsa, kim bulsa, nihayetinde onları bana getirir. Ben de sana anında muştularım." der.

Sözünden dönen bu dosta işin gerçeğini elbet söylemek gerekir:

*Akşamdan sözünü verdi
Sabahanan geri döndü
Kâr ticaret hepsi yandı
N'oldu böyle Baba Yusuf*

*Habırına huburuna
Kazma vur 'rum kabirine
İntizarım kalmaz yerde
Şimdi koydum d.bürüne*

*Hadiyman hudıyınan
Yusuf gelir kadiyman*

*Çifte dikiş beş paldını
Yedi ağın tadıman*

*

M.T, 20.01.2016, Adana

Mor Cabbar'ın Balı (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Cabbar Gök, köyün zapt edilmez, tutulmaz, durdurulamaz, uslanmaz kişilerinden biridir. Kalabalık ve birbirine tutkun ailesinden aldığı destekle korkusuz ve gözü pek bir gücün tam merkezindedir. Gençliği, delikanlılığı çok gerilerde kalmasına rağmen eski huylarından bir türlü vazgeçemeyen yeni yetme Köroğlu, yerli Robin Hood'tur. Örgütçüdür, çetecidir. Köyde rakiplerinin başına gelen işlerden ve karanlık kazançlardan hem haberi vardır, hem de payı.

Komşu Molla Duran'ın birkaç kovan arısı çalınmış, diğer birçok kovan da bu talandan zarar görmüştür. Duran Emmi işin faillerini tahmin etmektedir. Bu işler Cabbar'dan habersiz ve Cabbar'ın kardeşi Fakı Mehmet'siz olmaz! Üzgün ve kırgın Molla Duran faili bildiğini belli etmek için Cabbar'la bir aradayken:

-Yeğenim Fakı, benim arıları çalmışlar. Bu konuda bir şey duydun mu, buralarda birilerini gördün mü?" diye sorar. Sorusunun cevabını "Yok Emmi ne duydum, ne gördüm." umursamazlığı ile alınca, "Gördüyse gözceğizin kör ola mı Fakı?" demekten başka yapacağı bir şey yoktur. Ama Hacı Ahmet Ağa vardır. O'nun vicdanı ve sözü vardır:

*Arılar da vızıl vızıl vızıldar
Koca Meryem petek üstü korular
Bal dokunmuş gırtlığından horuldar
B.k yerine bal s.çıyor Mor Cabbar*

*Şimale döndürün şu arının okunu
Bir yel esmiş hep geçirmiş kökünü
İtler yemez şiresinden b.kunu
B.k yerine bal s.çıyor Mor Cabbar*

*Kedi dişli Mor Cabbar'ım
Bir okkacık bal umarım
Kurda koyun ısmarlamış
Fakı d.büre koyarım*

*Adana'da tren yolu
Kayseri'den çıkar halı
Mor Cabbar'ın adı yavuz
Pis Dirhemsiz yedi balı
**

M.T, 20.01.2016, Adana

Muhtar Eskicioğlu (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Hacı Ahmet Ağa; Cumhuriyetçidir, Cumhuriyet Halk Partilidir. Atatürk, İnönü ve kendisinin de içinde bulunduğu Kurtuluş Savaşı kutsaldır onun için. Bu konuda müsamahasızdır. Her konuda bonkör, paylaşımcı, Yunus misali hoşgörülü Hacı Ahmet Ağa; Atatürk, İnönü ve CHP konusunda Döldül Dağı kadar granit, Ceyhan nehri kadar coşkuludur. Hayatı boyunca aile çıkarları ve siyasi görüşlerinin mücadelesi içinde olduğu Hamedoğlu Ali Yılmaz'a karşı, bin bir zorlukla muhtar seçtiği enişte Ahmet Eskici (İnce Doru'nun kahramanı) kendisinden habersiz muhtarlıktan istifa edince, ne gelir elden, kahr ve yergiden başka:

*Darı yemiş yalamıyor
Çamurlara beleniyor
Şu mühürü alın diye
Daire daire dolanıyor*

*Laf verirken süzülüyor
Acıkınca kazınıyor
Şu mühürü alın diye
Kapı kapı geziniyor*

*Solu Kabalcıoğlu'm solu
İstifasın vermiş deli
Kıkır kıkır bize güler
Hamedoğlu Yanıç Ali
(M.T, 20.01.2016, Adana)*

Memur Mustafacık (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com
Kime: didimnoteri@mynet.com

İkinci Dünya Savaşı yıllarında hububat üretimini tespit etmek için hükümet çok sıkı önlemler almaktadır. Aynı yıllarda dünyanın yaşadığı olumsuz iklim koşulları nedeniyle daralan gıda üretiminin önemi silah ve mühimmat temini kadar elzemdi. Sınırlarımızı bir ateş çemberi gibi saran savaşın her an ülkemize sıçrayabileceği korkusu hükümeti daha hasat ve harman aşamasında ürün arzını kaydetmeye zorluyordu.

Üretim miktarlarını tespit için yeterli memuru olmayan idare, bu işi geçici görevlerle istidam ettiği elemanlarıyla yapmaktaydı. Hasat edilmiş ürünler kayda alınmadan sahipleri tarafından evlerine götürüleliyordu, depolanamıyordu, satılamıyordu.

Bir taraftan açıklık, diğer taraftan türlü beceriksizlikler ve haksızlıklar, tespit işleminin gecikmesi, doğrudan üreticiyi dolaylı olarak da tüketiciyi mağdur etmekteydi. Yandaşı olduğu hükümet görevlilerinin keyfî uygulamaları ve sebep oldukları aksaklıklar Hacı Ahmet Ağa'yı üzüyordu, öfkeliendiriyordu. Günün koşulları gereği hükümete söz edemeyen Hacı Ahmet Ağa hırsını geçici memur(!) uyuşuk Mustafa'dan alacaktı tabi ki:

*Şordan gelir gürül gürül
İşte yağdı yağmurumuz
Tısıl tısıl çarık giyer
Gebenliymiş memurumuz*

*Habı deli gönül habı
At üstünde gördüm zobu
Omuzları kemre kemre
Çok incitmiş kazan kabı*

*Merkez imiş şol Anacık
Yenilsene bre çocuk
O da memur olmuş gezer
B.ku kuru Mustafacık*

*

M.T, 20.01.2016, Adana

Ömer Kâhya'nın Çeltiğine Taşlama (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Hacı Ahmet Kabalcı ile Ömer Topal'ın çelişen çıkarları nedeniyle dost oldukları söylenemez. Aralarında arazi anlaşmazlığı var, su kavgası var, yılların biriktirdiği muhtarlık seçiminden kaynaklanan çekişmeleri var. Bu ve benzer nedenlerle araları limonidir, mesafelidir. Birbirlerinin öldüğünü istemezler ama onduklarını da istemezler.

Ömer Kâhya dere yatağındaki sekiz on dönümlük bir parseline çeltik ekmiştir. Hem de köyün ortak malı Maraş Deresi'nden almaktadır suyu. Hacı Ahmet Ağa bu işe hem kıskançlık duymakta hem de kızgınlık. Çünkü yaz aylarında suyu çok azalan dereден ihtiyacı kadar alamayacaktır ama bunu engelleyecek gücü de yoktur. Ömer Kâhya'nın çeltik parselinin Hacı Ahmet Ağa'nın ark bendinden daha yukarıda olması en büyük avantajıdır.

Maraş Deresi'nin suyunu kullanan başka insanlar da vardır köyün güney tarafında. Kara Yusufoglu Mehmet Efendi, Hamedoglu Ali Ağa, Yaycıoglu Süleyman Bey aynı suya bağımlıdırlar. Su iyice azalıp da ağalar beyler susuz kalınca, baskın basanındır ilkesiyle yıkmışlar Ömer Kâhya'nın bendini, kesmişler çeltiğın suyunu. Hatta karşı durmaya çalışan Kâhya'nın sakası Mehmet Ekiz'i de hafıften, karakola şikayet edilecek kadar, tartaklamışlar.

Ömer Kâhya'nın çeltiğının kuruması, Hacı Ahmet Ağa'yı çok sevindirmiş, güller açtırmıştır gönlünde. Bunun bir dillendirilmesi, bir kutlanması yapılmalı değil mi? Yoksa neşe nasıl vurulacaktır dışa:

*Mahrım gitmiş dileğinden
Keli akar kulağından*

*Otuz beşten günlük aldık
Yelkeli'nin salağından*

*Ulu koyak yıkılır mı
Susuz çeltik ekilir mi
Gâvur umuş saka Kirpi
Erkek eşek .ikilir mi*

*Hele Kipri'ye Kipri'ye
Ulaşır koca köprüye
Arzuhali çifte verin
Çöp boyunlu Kör Kipri'ye*

M.T, 20.01.2016, Adana

Ark Davası ve Osman'ın İhaneti (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Ali Zülfikaroğlu, Harboğazı'ndan Beşbucak-Kızık köyü hattına sulama arkı geçirirken maddi zorlukların yanında, kanalın kendi tarlasından geçmesine karşı çıkan kişilere karşı da çetin mücadeleler vermiştir.

O günün koşullarında bir kişinin tek başına yapmaya kalktığı bu proje olağanüstü bir hedeftir. Bir tek iş makinesi kullanmadan, yalnız kazma kürekle ve insan gücüyle onlarca km'lik kazı ve granit kayalıkları dinamitlerle aşan bu kanal takdire şayan bir başarıdır. Ali Bey'in bu girişimi Andırın'ın güçlü ailesi Yaycıoğullarını kıskandırmış hem de kendilerinin de aynı kaynaktan (Andırın Çayı) besledikleri arklarının suyunun azalacağı kaygısına kapılmışlardır. Kendileri müzmin CHP'li, Ali Zülfikaroğlu iktidar partisi DP'lidir.

Muhalefette olmaları nedeniyle devlet gücünden yararlanamayan Yaycıoğulları yerel halkı ve güçlü aileleri örgütleyerek bir direnç oluşturma yöntemine başvururlar. Beşbucak köyünde temsilcileri ve koçbaşları Hacı Ahmet Kabalcı'dır.

Yaycıoğullarının desteği ve yönlendirmesiyle, arkın kendi arazisinden geçmemesi için olağanüstü bir direniş gösteren Hacı Ahmet Ağa, her yola başvurmuştur. Keşifler yapılmış, mahkemeler kurulmuştur Maraş Deresi kavşağında.

Haklılığına inanan ve adalete güvenen Hacı Ahmet Ağa'nın umutları boşa çıkmıştır.

Yargı kararının kesin sonucu beklenmeden, iktidar baskısıyla idari tedbir konularak ark; bedelsiz, istimlâksiz geçip gitmiştir Kızık köyüne doğru. Ne gelir elden?

En iyisi isyanı ve hukuksuzluğu avazlamaktır, havalandırmaktır:

*Murat Beğ derler de bir heykel geldi
Oturdu Osman'ın sandığın girdi
Bütün mahlûkatlar görmeye geldi
Ayı mı aslan mı sormalı gardaş*

*Tedbiri veriyon can ile candan
Vermiyom tarlamı ne isten benden
Şimdi dolar bura al kızıl kan'nan
Bu işin somunu bilmeli gardaş*

*Kanadı' rığı kapı kapı gezdirdik
Evveli iyiydik şimdi azdırdık
Dilekçeyi başkâtibe yazdırdık
Arzuhal' Allah'a sunmalı gardaş*

*Harboğazı cephesini aştı da geldi
Maraş Deresinde bunaldı kaldı
Şükürler Mevla'ya savunman öldü
Cenaze kabire konmalı gardaş*

*

Ark davasında önceleri kendi safında sandığı komşusu Osman, Ali Zülfikaroğlu ile işbirliği yapınca bunu bir ihanet sayan Hacı Ahmet Ağa, Osman'a hak ettiği dersi verme amacındadır. Kaybetmenin de verdiği acıyla Osman'ı rezil rüsve ve malamat edecektir.

*Terk etmişsin vatanını elini
Sevdirmişsin sen ellere gülünü
Darıcandan dökerim senin yalını
Yalını iç de ür Osman Osman*

*Evlerinin önü beriden öte
Âşıklar sözünde bulunmaz hata
Sürünür yağlanır olursun hota
Yağlanıp da g.te gir Osman Osman*

*

M.T, 20.01.2016, Adana

Kır Beygir (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Hacı Ahmet Ağa, Karatepe'deki akrabalarını ziyaret etmek için arkadaşı Hasan Eskici'nin atını ister; alır. Savatlı koşu takımlarına, tımarına, boyuna postuna bakarak çok beğendiği kırat hiç de Ağa'nın umduğu gibi çıkmamıştır. İnanılmaz derecede ağır ve hantaldır. Andırın'nın Beşbucak köyünden Karatepe'ye gidip gelmesi, unutamayacağı bir eziyete dönüşmüştür. O da attan çıktıklarını yine ince ironik, hançer gibi saplanan bir dille şöyle dile getirmiş:

*İndim dağdan düz ovaya
Ceren kovaya kovaya
Eriştim hayırlı duaya
Eser gider yeller gibi*

*Kır beygiri şorda gördüm
Dolaşıp yanına vardım
Sırmalı takımlar vurdum
Akar gider seller gibi*

*Kır beygirin kulakları
Kısa kestek bilekleri
Kabul olmuş dilekleri
Zikrediyor kullar gibi*

*Hasan Ağa'm biner ata
Efesini duta duta
Muraz mı olur bundan öte
Değnek oynar eller gibi*

*Kabalcıoğlu söyler sözü
Siz de garipsetmen bizi
Koçkıra benziyor izi
Uzar gider teller gibi*

*

M.T, 20.01.2016, Adana

Hamedoğlu Mustulu Ağa'ya Sataşma / Loru'ya Taşlama (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Hacı Ahmet Ağa ile Mustulu Ağa (Mustafa Yılmaz) arasında ezeli bir rekabet vardır.

Maddi gücüne dayanarak köydeki her meselede Mustulu Ağa'nın koyduğu tavır, uyguladığı zorbalık ve nadanlık can sıkıcıdır. Yenilir yutulur ölçülerin dışındadır.

Yılmaz ailesi, köyün arazilerine haksız bir biçimde desise ile gasp edip el koymuştur. Öyle değilse bile Hacı Ahmet Ağa, öyle görmektedir. Partileri de farklıdır. Muhtarlık seçimlerinde her zaman ayrı düşmüşlerdir, her daim rakiptirler. Mustulu Ağa da zeki, kurnaz ve Hacı Ahmet Ağa'ya göre tahsillidir; Rüştîye (eski 'Ortaokul') mezunudur. Bütün çocuklarını okutan Hacı Ahmet Ağa, kendisinin ümmiliğinden birazcık ezik ve yaralıdır. Ama Mustulu Ağa'nın kibrini, ukalalığını cevapsız bırakacak kadar da acizliği kabul etmek yakışmaz O'nun şanına ve ününe:

*Vazıl derler de şu Loru'nun ismine
Allah ömür versin senin hasmına
Yükletirim şu dünyayı üstüne
Bu yükün altından kalkan mı Loru*

*N'olasın da koca heykel n'olasın
Senin hasmın bin yaşasın ölmesin
Senden korkan bu dünyaya gelmesin
Bunun manasını verin mi Loru*

*

M.T, 20.01.2016, Adana

Kâhya Bekir (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Gö Omar Bekir; kendi halinde, sakin, halim selim bir insandır. Kalabalık Gö Omarlı (Gök) ailesinin üyesidir ama önündeki zekâ küpü ağabeyi Memmet'ten, yeğeni gözü kara Cabbar'dan liderlik sırası kendisine

gelecek gibi görünmemektedir. Oysa O'nun gönlünde de muhtar olmak tutkusu için için yanmaktadır. Bu sırrını yakınlarıyla bölüşüp tartışmadan önce her seçimde ittifak içinde oldukları Kabalcı Ailesi'nin önderi Hacı Ahmet Ağa'ya gider.

Bekir Ağa, hazırladığı plana göre, Ahmet Emmi'sinden icazeti koparırsa önemli bir kazanım ve kozla dönecektir kendi ailesinin ak sakalılarına. Hele bir de kendisini bizzat Hacı Ahmet Ağa muhtar adayı ilan ederse, bu oldubitti durumu atlayacak, yok sayacak bir otorite olmayacaktır önünde.

Hacı Ahmet Ağa; "Aman Bekir'im, senin gibi aday, senden iyi muhtar olur mu? Hayırlı olsun! Hem sen aday olursan, Yanıç Ali'yi bu sefer sandığa gömeriz. Hemen çalışmana ve propagandana başla" diyerek poh-pohlar, gazlar.

Bekir Ağa, ıslıl ıslıl umutlarla bir solukta tırmanır Gö Omarlı gediğine.

Ama Hacı Ahmet Ağa, Bekir'in bu ham hayallerine hem acır, hem de müstehzi bir tavırla gülümser arkasından.

Memmet ve Cabbar olmadan bırakın aday belirlemeyi, muhtarlık seçimini.. en küçük bir konu bile istişare edilemez Gö Omarlılarla... Ama bu görüşmenin, bu tatlı ânın kayda geçirilmesi, tarihe not düşürülmesi atlanacak bir olay değildir:

*Sakal çatal boynu aşşağı
Kâhya Bekir geldi bize
Bekir'imi çok severim
Faldır itin pis d.şşağı*

*Gülüştürler kıkır kıkır
Yaradan'a olsun şükür
Demirciden Kâhya mı olur
Hey bre Zümrüd-i Bekir*

*

Azınlıklar ülkeyi terk etmeden önce; Bekir babası tarafından Anacık Köyü'nde bir Ermeni demirciye çırak olarak verilmiştir. Onların gidişiyle Bekir'in demirciliği orada kalmıştır ama Hacı Ahmet Ağa kırk yıl önceki bu olayı unutacak değil ya! "Demirciden Kâhya mı olur"la onun demirci çıraklığına değiniyor.

M.T, 20.01.2016, Adana

Lakaplar Yakalarda Asılı (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Bekir Can,

Bu insanlar bu topraklarda onlarca yıl lakaplarıyla anıldılar, lakaplarıyla yaşadılar. Hiç bir olayda, hiç bir tanımda yalan yazmadık. Biz lakaplardan, isimlerinden uzak dursak da lakaplar o muhteremlerin yakasında asılı. Hece taşlarında yazılı. Biz birilerinin atasından bahsederken, onları yermek değil, yüceltmek amacı ve çabasıdayız. O isimleri adlarıyla, ünleriyle, şanlarıyla yazmaktan kaçınırsak hukuk diliyle mesele "kadük" kalır veya "yok hükmüne" düşer. Eğer Halis Bey'in tavırları seni bu ikileme sürüklediye kaldırı kolunu geçsin altından! Yine de sen bilirsın ama bırak herkes kendi satırında, kendi sayfasında, adıyla, şanıyla kalsın derim.

2. cildin vörd'ünü göremedim. 1. cildinkini aldım.

Yarın da Seyhan Belediyesi'ne Göl Hocam'la birlikte gideceğiz.

Selam ve Saygılarımla

M.T, 21 Ocak 2016

Hukuktan En Çok Hukukçular Korkar (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime : musatolu@gmail.com

Sevgili Musa,

Hukuktan en çok hukukçular korkarlar. Öyle de olması gerekir.

Bir de birinin damadı, oğlu, kızı, torunu, babası yarın kalkıp bir laf ederse değer mi?

Bizim derdimiz folkloru, sözlü değerleri kayda geçirmek.

2. cildin wörd'ünü ekte göndereyim ama her gün büyüyor maşallah. Gönlünüze sağlık.

Selam ve sevgiyle...

B.İ, 22.01.2016

Güzel Yazılar Yazılıyor (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: musatolu@gmail.com

Sevgili Musa,

Önceki iletide ‘Açacak’tan, ‘Dayım’dan söz ettim ama ‘Kemal Emin’i unuttum.

Tashih tekrarı olursa Kemal Emmine ilgili benim yazdığım nerede ne varsa silmeyi, bunun da Çukurova'yı yazmakta hiçbir eksiklik oluşturmayacağını düşünüyorum.

Herkes için tarih her şeyi bir gün yazacak.

Hakikaten güzel yazılar yazılıyor.

Bilirsin bütün birinci cilt boyunca seviyeli ve sahici bir atışma ve kapışmayla yazdık durduk. Bu atışma ve kapışma iyi metinlere vesile oldu.

Birbirimizi biraz daha tanıdık, biraz daha sevdik.

Sonra bunlardan gardak düşenleri sana da fazla sormadan ayıkladım. Olgunluğun için sağ ol.

Şimdi de bunu söylemeye çalışıyorum.

Selam ve sevgiyle.

B.İ, Tarih: 22.01.2016

*

Not: 2. cildin vörd’ü ektedir. Gelmezse haberleşelim. Herkes girmeyen, unutulmuş yazısı varsa uyarısın. Kitap bitince Ozan Edem başına (önüne) oturacak. Artık Cumali Emmisinden ne öğrendiyse, kırpar mı, kökünden mi keser ne ederse gendi bilir.

Koca Çerkez İhsan Günsel’in Anımsattığı (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Sevgili Bekir,

Hatırladın mı önceki sohbetlerimizde, “dışlığım gelmezse, dışarıyı temaşaya çıkarım” demiştim. Ama bu kadarlık lüks için bile mutlaka aydınlık Çukurova güneşinin şart olduğunu nereden bilebilirdim? Bir karanlık dehlizdeyim sanki. Bakıyorum ne engin Seyhan Ovası’nın yeşil örtüsünü, ne de Bolkarlar’ın karlı tepelerini görebiliyorum. Hatta göl bile ılıkım ılıkım bir sis içinde. Ne yapalım o zaman? Hemen “Arakı içsene Da-

yı” dediğini duyar gibiyim. Ama Tekel bile sahtesini yapıyor gayrı. Bir kadeh, iki kadeh... Emek boşa! İrfan Çeşmesi’nin suyu kadar bile sallamıyor, ne bedenimi, ne belleğimi. İyisi mi şu sıçan düşük koca kazanın dibine bir el atmak. Bakalım ne çıkıcı ikbaline, kara talihine. Ne demiş ne eylemişler Çukurova’nın Efendi Ağaları.

Kokucu Mevlüt’ün hikâyesi, o hangisi olduğu erbabınca bilinen ve kolayca bulunan, tek bir sözcükteki RTÜK’leminin dışında noktasına, virgülüne kadar essah! Nur içinde yatsın Koca Çerkez İhsan Günsel, satışı yaptığim zirai ilaçları baştan sona “çilpeksiz” bir övmeme karşılık olarak anlatmıştı. “Musa’cığım sizin fabrikanın kapısı, ne kadar da benziyor bizim Kokucu Mevlüt’ün anasının çatısına!” diye.

Tabi ki bu imada rahmetli Koca Hayriye halama bir gönderme yok! Zinhar olamaz da! Çünkü bilirim ve şahadet ederim ki Tecirlilerdeki hacı sayısı ile gözümün nuru(!) Darendeliler arasında bir kıyaslama yapılamaz. Zaten 20. yüzyılın son çeyreğinde Müslüman olan, Allah’ın yeryüzündeki gölgesi ve Peygamberimizin vekili Halife-i Mümine “Biz O’nu gâvur biliyorduk!” diyecek kadar beynamaz taifenizden de fazla bir beklentimiz yok. Olamaz da!

Sadete (Kokucu Mevlüt’ün Hacı Kardeşleri’ne) gelelim artık...

Sevgi ve saygılarımla hoşça kal.

M.T, 24.01.2016, Adana

Kokucu Mevlüt’ün Hacı Kardeşleri (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Diğer çerçilerden farklı özellikleri vardı Darendelilerin. Maraş’tan, Antep’ten gelenlerden daha bakımlı daha sosyal ve daha özgüvenli insanlardı. Genellikle sonbahar, kış aylarında çıkarlardı piyasaya. Kadife pantolonu, köstekli saatleri ilk defa bu adamlarda görmüştüm. Diğer çerçilerden alıştığımız yiyecek sandıklarından farklı olarak, tarak, ayna, çatal iğne, iplik, makas vb ev eşyaları ve tuhafıye malzemeleri satarlardı.

Kilim dokumak için eğrilmiş yün ipleri yalnız Darendeli’li ustalar boyarlardı.

Keleplenmiş yün eğirmelerini, çamaşır kazanlarında kaynayan sulara daldırırlarken bir kaşık boyanın neleri değiştirdiğini hayretle izlerdim. O zamanlar benim için işin daha ilginç yanı, boyanın kutudayken kuru ve

toz durumundaki rengiyle iplere verdiği rengin çoğu zaman aynı olmamasıydı. Sarı bir toz nasıl mavileştiriyordu ipleri? Veya süt beyaz bir kristal kaynar suda hangi mucize ile kan kırmızıya bulanıyordu?

Esans satma işi de Darendeli ustaların tekelindeydi. Köylerde çok az gezerlerdi ama bir rahle gibi çapraz açılan sehpaları, dört tarafı camlı (camekân) sandıkları, boy boy metal ve cam şişeleri ile bir sıhhiyecî gibi ucu kalın iğneli cam enjektörleriyle renkli ve ilginç satıcıları. Genellikle cami önlerine veya düğün, nişan gibi çokuntu yerlerinde görürdüm onları. Yanlarına yaklaşan, camekânlarına bakan kişilerin ellerine veya ceketlerinin astarlarına teklifsizce içi dolu enjektörlerden bir iki fıs fıs sesiyle yaptıkları püskürtmenin, bir cömertlikten ziyade bir tanıtım ve reklâm amacı güttüğünü yıllar sonra anladım.

Diğer çerçilerin eşyalarını taşımak için araba, at, eşek gibi bir hayvanları ve araçları vardı ama esans satıcıları hem yaya gezerler, hem de sehpaalarını ve camekânlarını ellerinde taşırlardı.

Bölgemizde bu satıcılara “kokucu” derlerdi.

*

Kokucu Mevlüt, Yumurtalık’tan Ceyhan’a doğru giderken, malzemelerin ağırlığı bir yana, bir de yağmura tutulmuş. O yıllarda ne böyle yollar, ne de bu kadar araç var. Bir at arabası denk gelebilir umuduyla Mevlüt ikide bir arkasına bakarken Ceyhan’ın ağalarından biri yeşil kaportalı, naylon brandalı Willyz cipiyle Hızır gibi yetişmez mi?

Yavaşlayan araca önce sehpasını yerleştiren Mevlüt, camekânını da kucağına alarak oturur ön koltuğa. Yaptığı işten, kılık ve kıyafetinden nereli ve kim olduğunu anında taplamasına rağmen Ağa, Mevlüt’e sorar:

-Nerelisin üstadım?

-Darendeli’yim ağam.

-İşler nasıl?

-Çok şükür verdiğiğine. Bu ılık kış günlerinde Çukurova’nın bereketli topraklarında, eli açık, gönlü zengin insanların sayesinde bir ekmek parası kazanıyoruz. Yazın da ufak tefek ot, harman işleriyle uğraşınız. Geçinip gidiyoruz beyim...

Menzil yaklaşp, yol biterken sohbetin bir yerinde, Ağa yoldaşına, “Kaç kardeşsiniz? diye sorar. Bu soru kendisini ve ailesini takdim etme fırsatıyla çok hoşuna gider Mevlüt’ün. Koltuğunda şöyle bir kaykılarak, “Ağam benim büyük ağabeyim Hacı Hüseyin, O’nun küçüğü ağabeyim, Hacı Abdülkadir, Hacı Abdülkadir ağabeyimin küçüğü iki kızın büyüğü Hacı Elif Ablam, O’nun küçüğü Hacı Fatma Ablam. Sonra ben Hacı Mevlüt. Benim Küçüğüm de Hacı Battal olmak üzere toplam altı kardeşiz” diye özetler nüfus kayıt örneğini.

Bu kadar Hacı adının bir anda ve bir arada zikredilmesine hiç de alışık olmayan bizim Cerit Beyi'nin ya sigortası atmış, ya da hınzırlığı depreşmiş olacak; aracı yavaşça durdurup "İn aşağı ulan. Senin ananın çatması Kâbe-i Muazzama'nın kapısı mı ki giren hacı, çıkan hacı oluyor?" demiş.

M.T, 24.01.2016, Adana

Tecirlinin 'Hacı'lığı ve Son Durumu (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: musatolu@gmail.com

Sevgili Musa,

Dışlığın gelmeyince "arakı içmek" yerine Çukurova Folkloru yazmak yavaş yavaş imana geldiğinin işaretidir. Ha gayret. Darısı Farsakların Gavurunun başına.

Kokucuyu, Refik Halid'in 'Eskici' hikayesi kadar güzel bir gözlem ve duru bir anlatımla ifade etmişsin.

Keşke tersi olsaydı ama o yıllarda bizim köyün tamamındaki hacı sayısı iki elin parmakları kadardı. Kimse de uzun boylu hacılığıyla övünmezdi.

Bilirsin bizimkiler, yani Çukurovalılar için "Kelam, imandan önce gelir".

Tırnak içine aldığıma bakma özdeyiş bana ait. Yani bir laf gediğine konacaksa günah boyutu pek akla gelmez. Örnekler çok:

Çukurova'nın Efendi Ağasının o lafını bizimkiler de maalesef başka türlü söylemişler:

Adam Hacca gitmiş gelmiş. Davranışları pek hacı şavırına uymayıp sıkışınca: "Duramadık, g.tümünze bir de hacı s.ki saktuk" demiş.

Bir de senden ödünç alacağım söz var, hatırlarsın: Sizin Hacı, oğluna ana avrat sövünce, "Hacı gudurdun mu, hacılık n'oluyor?" demişler de Hacı, "Parayınan değil mi ulan, bir daha giderim." demiş.

Çukurova insanını yerliler gibi yazacaksak böyle.

Hacımız böyle.

Eşkiyamız, Fettah, soymaya çalıştığı ağanın o anda parası yoksa ağaya harçlık verir. Bu Fettah bizim köylüydü Dayı. Eşkiyalığın son temsil-

cisi. Fettah, efkarlandığında eli kulağa atıp bir "Küçükten görmedim ana kupağı" türküsü söylermiş ki duyanların yürekleri parçalanırmış.

Hırsızımız, mal yerine çocuk çalar, arkasından istemeye gelen anasına başından gıcına kadar yeni elbiseler giydirir, çocuğuyla beraber geri götürür.

Bir garip, tarif dışı insanlar.

Che Guvara'yı da yazabiliriz, belki de Nobellere aday olacak güzel-likte yazabiliriz. Ama O Che'ye ne kadar Çukurovalı diyebiliriz?

*

TECİRLİNİN SON DURUMU

Tecirli (ve bütün oymaklar) Cevdet Paşa'dan (İskândan) beri şaşır-tıcı değişiklikler gösterdiler. Son seçimlerden birinde Türkiye'de ilçe ba-zında MHP'ye en çok oy verilen ilçe Düziçi oldu.

Osmanlı ile Bahçe düzlüğünde savaşa tutuşup ağır kayıplar veren Fettahlıların torunlarından biri siyasi tarihimizin en devletçi partisinin başına geçip devletin bütün kurumlarını cansiperane savundu.

Osmaniye ve çevresi halkı bütün Türkiye'de polislik ve uzman erlik mesleğini en çok tercih eden insanlar oldular. Osmaniye'ye "Uzmaniye" diye lakap takanlar oldu.

Şimdilerde çoğu ağıtlar şehitler üstüne söylenmektedir.

Çukurova'da özellikle Osmaniye ve çevresinde artık düğünlerin yüz-de altmış mevlit okunarak icra edilmektedir.

Belki İmam Hatip Liseleri sayısı da Türkiye ortalamasının üstünde-dir.

"Hacı" oranı da söylediğimiz ölçülerin altında değildir.

Tecirli, asırlarca yaşadıkları "devletsizliğin ve düzensizliğin" acı-sını mı çıkartıyorlar nedir?

Şimdiye kadar yazdıklarımızda yarı aşlanık yarı ciddi Tecirli için yüz yıl öncesini yazıp duruyoruz ama Elbeylioğlu'nun dediği gibi okuyan-lar "eskisin sanır". Bu da yanlış olur. Neticede Tecirlinin de bir "hakkı" vardır.

Yaaa Musa,

Ne dersin bu son zamanlara ilişkin yazdıklarına?

Aksini anlatan heykân varsa yaz.

Ben en çok, Tecirlinin Aksakalı Osman Hocamın değerlendirmesini merak ederim.

Selam ve sevgiyle.

B.İ, 24.1.2016

Hacca Bir Daha Gitmek (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Bekir Can,

Hacca ha deyince bir daha gitmek kolay mı? Bir lira bulmuş Mulla'nın Yeniköy'e gitmesine benzemez bu! Ya ticaretini yapacaksın bu işin veya ancak Arafat'ta af edilecek kertede bir zındıklık edip büyük günahlardan birini işlemiş olacaksın. Sizin mahallede bu sevabı işleyenlerin bir elin parmağı kadar az olması bir açıdan normal bir netice olarak değerlendirilebilir. Müslümanlığı Lazlardan bile sonra kabullenen bir kavimden daha fazlasını beklemek haksızlık olur! Ama sizinkilerden o sevabı işleyenlerin, hacı olma, hacı kalma nedametleri yaşamları boyunca sürüp, bunu da olmadık galiz sözlerle ifade etmiş olsalar bile affedilmeleri için Beytullah'a yüz sürmelerinden başka çareleri yok gibi görünüyor! İşin bu aşamasında "Allah tüm Tecirliilerin günahlarını affetsin" dileğinden başka ne gelir elimizden?

Sözünü ettiğin hikâye bizim cenahta vuku bulan bir olay değil. Olayın Ceyhan'ın Tatarlı köyünde olduğunu dikkate alırsak kahramanları Andırın'lı değil ama damarlarındaki kaynayan Kafkas kanına bakarsak, benim emmioğullarımdan olmaları büyük ihtimal.

*

Emin Ağa, Hacı Emin Ağa olduktan sonra, her işten elini ayağını kesmiştir. Beş vakit namazının hepsini de cami cemaatiyle eda etmekten başka kayda değer bir kaygısı kalmamıştır. Hatta tarla, bahçe işlerinden bile uzaklaşmış, sevk ve idareyi oğullarına bırakmıştır. İskambil, okey oynayanların yanına oturmuyor, kahvehanenin en uzak ve en asude köşesinde tespihini otuz üç, otuz üç devirerek kulağı ezanda akranlarıyla eski günlerini yâd etmektedir.

Bir bahar mevsiminde kuşluk vakti kahvenin önündeki dutun gölgesinde otururken, traktörle Mustafabeyli tarafına doğru giden küçük oğlu tarafından bilgilendirilir. Delikanlı höyükteki tarlayı ekime hazırlayacaktır. Âlâ, tam zamanıdır. "Oyalanma oğlum!" uyarısı ile uğurlar oğlunu.

Fakat inadına oyalanır delikanlı. Aradan bir saat, iki saat geçer görünürlerde yoktur. Oğlunun her geciktiği dakikada farkında olmadan biraz daha kaydırır sandalyesini yola doğru. Zaman geçmek bilmez. Emin Ağa ikinci namazından sonra sandalyesini biraz daha çekerek tekrar oturur kahvehaneye. Çok geçmeden 5000'lik Fordun sesi duyulur yolda. Babasının bir işaretiyle sert bir frenle duran delikanlı burcu burcu şerbetçiotu kokmaktadır. Sabahtan beri olanları bir anda çözümleyen Hacı Emin eline

geçirdiği çınar ağacından yapılmış Antep sandalyesini oğluna savururken bir yandan da akla, ağza gelmeyecek kallavi küfürleri kaymaktadır.

Delikanlının gördüğü darptan çok, Emin Ağa'nın hacılığının tehlikeye düştüğünü gören arkadaşları, "Aman Hacı sövme, aman Emin sen artık Hacısın" telaşıyla kontrole almaya, zapt etmeye çalıştıkları Hacı Emin son salvosunu savurur: "Bırakın lan beni keyfimce söveyim. Parasıyla değil mi? Hacca bir daha giderim" diyerek gösterir hangi toprakların hamurundan olduğunu.

*

Bu bapta şunu da atlamayalım. Lengeri fötr şapkalı Andırın ağalarından biri Şeytan taşılayıp dönmüş kutsal topraklardan. Dostları gerekli vecibeleri yerine getirerek kömbeyle, köfteyle hayırlamışlar arkadaşlarının yeni mertebesini. Ama yaz gelip de karpuz çatlatan Kırksu pınarlarının özlemi depreşince, ulak salmışlar yeni Hacıya gelsin, katılsın da eski günleri analım diye... Gelen cevap her eski günahkâra ders olacak nitelikte alimallah: "Size afiyet olsun dostlarım. Artık beni adamdan saymayın!" diyerek bir içtihatla bulunmuş bilgece.

Gelecek bölümde "Su böreği ve tamam iş bitti" yine bu saatte ve bu kanalda.

Hoşça kal.

Sevgiyle kal.

M.T, 24.01.2016, Adana

Biten Başkalaşan Gelenekler (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Sevgili Bekir,

Kırk yıl önce kız görme, tanışma, konuşma ve diğer evlilik öncesi çabalar kök söktürürdü adaylara, analara, babalara. Sosyal baskılara, mali yetersizliklere bir de iletişim imkânsızlıkları eklenince hadi çık işin içinden. Çok şükür bizim kuşağa teğet geçti o yıllar ama bizden önceki yakınlarımızın bu konuda çektikleri sıkıntıları hatırladıkça veya dost sohbetlerinde o hatıralar yâd edilince tebessümde kalmıyor kahkahanın dozu.

Sevenlerin biz küçüklerin dahi ulaklığına, aracılığına ihtiyaç duydukları haberleşme, buluşma arayışlarındaki çaresizliklerini hâlâ burnumun direği sızlayarak hatırlarım. Ayna tutmak, önceden belirlenen yerlere kib-

rit kutusu içinde şifreli mektuplar yazmak, masumane tavırlarla karşılıklı hediyeler (ipek mendil, tarak, koku, vesikalık fotoğraflar vb) vermek gibi kurların tamamı bu günlerde tarih oldu. Çok şükür(!) tanışmanın, haberleşmenin, görüşmenin kırkı bir para şimdi! Ama yine de bu konudaki tatsızlıkları, acıları, riya ve nadanlıkları bitiremedik. Özellikle son yıllarda yaşanan boşanma, ihanet ve şiddete baktığımız zaman iki kuşak önceki başarı ve erinçlerimizin çok uzağına savrulduk. Sosyal adaletin iflası, çok düşük seviyede ücretler ve işsizlik, yargının acizliği, medyanın gaflet ve ihaneti, dini referansların yanlı (ataerkil yaklaşımla) ve yanlış yorumları, eğitimde kaosa dönen fırsat eşit(siz)liği ailenin bütünlüğüne ve sürdürebilirliğine ne yazık ki tehdit oluşturuyor.

Sınırlarımızı saran savaşlar ve talanına uğradığımız milyonlarca mülteci ile kadına uygulanan fiziki ve sosyolojik şiddetin savsaklanması aile bağlarının kopmasına neden olurken ayrılıklar, boşanmalar her yıl katlanarak artıyor. Tüketim toplumu pohpohlayıcılarının pompaladıkları reklamlar ve teşvikler ile yükseltile yapay mutluluk eşiği de bu yozlaşma ve çözülmenin tuzu biberi oldu.

Sevgili Bekir,

Bu kadar felsefe(!) yeter değil mi? Hem bu konular bizi aşar kardeşim. Biz yargılayan, karar veren, yöneten ve yönlendiren sınıfların delegeleri değiliz ki. En iyisi, atalım heybemizi dalımıza, varıp bakalım ulu Karatepe eteklerinde ne düşer kismetimize.

Sevgiyle kal, hoşça Kal.

Yaşıyorlarsa selam söyle Horanta efradına...

M.T, 25.01.2016, Adana

‘Suböreği İkrâm Ettiler mi’ (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Genç Doktor Halil İmadoğlu’na annesi hararetle kız aramaktadır.

Hem yakışıklı hem de en iyi mektepleri başarıyla bitiren oğluna yakışır bir kız olmalı bu. Güzel olmalı. Becerikli olmalı. Görgülü olmalı. Soy kökü ailesi bilinen bir kız olmalı.

Adaylardan görülmeğe, tanınmaya, tartılmaya değer olanlardan biri de Yaycıoğlu Ali Ağa’nın kızı Arife’dir. Aranan, arzu edilen nitelikleri

uygundur. Artı bir de Yaycıoğulları ile hısım/akraba olmanın onuru ve avantajları vardır. Bu nedenlerle gelin adayı görülmeli, bu niyetler ve düşünceler kız tarafı ile de paylaşılmalıdır.

Kararlaştırılan günde İmadoğulları'nın kadınları Ali Ağaların kapısını çalarlar. Konuklar Yaycıoğlu asaletine yakışır düzeyde karşılanır, ağır-lanırlar. Derin süzüşler, kaçamak bakışlarla herkes birbirini hassas terazi-lerde tartar. Herkes kendince yapar değerlendirmesini.

Resmi anlamda bir isteme söz konusu olmasa da niyet ve düşüncele-rin amacına ulaştıkları aşikârdır.

Evlerine memnun izlenimlerle dönen görücü heyetini, heyecanla bek-lemektedir ailenin diğer üyeleri. Herkesin kafasında onlarca sorusu vardır, olayın yorumu ve neticesi için.

Kız güzel mi?

Sizi nasıl karşıladılar?

Sizce de gönülleri var mıdır?

Kız güler yüzlü müydü?

Annesinin tavrından ne çıkardınız?

gibi soruları, verilen cevaplarla yapılan yorumları sabırla dinleyen ve Yaycıoğlu ailesini çok yakından tanıyan baba Hasan Efendi (Kırmızı Ha-san) duruma el koyarak “Yahu amma da uzattınız. Siz geçin o boş lafları. İşin sırrı su böreğinde hatun. Size su böreği ikram ettiler mi?” diye sorar eşine.

Sözün muhatabı ve ailenin diğer üyeleri bu işle bağlantı kuramadıkla-rı sorudan bir şey anlamazlar ama “He su böreği ikram ettiler.” cevabını alan baba Kırmızı Hasan, “İş tamam o zaman. Siz de kızı beğendiyseniz, düğün hazırlıklarına başlayalım.” diyerek bitirir tartışmayı. Çünkü Yaycı-oğulları'nın değer verdikleri ve olumlu baktıkları dostlarını ve konukla-rını su böreği ikram etmeden göndermediklerini gizliden gizliye yıllardır bilirmiş Kırmızı Hasan...

Ve Arife kız ile Dr. Halil erdiler muratlarına ve yarım asrı aşkın bir zaman diliminde mutluluk içinde birlikte yaşadılar.

MT, 25.1.2016, Adana

Turp ve Kabak Türküsü (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Sevgili Bekir

Portakal, üzüm, kabak, tırşik derken avarlığa giren danalar gibi birçok ürüne dokunduk birçoğunun tadına baktık. Ama daha ne nimetler var Çukurova sıcağında ballanan ve kişinin ağzını sulandıran...

Şimdi sırada üretim miktarları ülke ihtiyacının yarısını karşılayan, turp ve karpuz güzellemelerinden örnekler var.

*

Kadirli'nin Kesim köyünde, kayınbiraderinin ekin biçmesine yardıma giden Hasan Bakar, yayılması için birlikte götürdüğü tosunu ile mecburen öbür kayının tarlasından geçecektir. Enişte kayın arasındaki bu dayanışma diğer kayınbirader ve eşi tarafından biraz kıskanılır. Akşam iş dönüşü tosunun ipi elinde öbür kayınbiraderinin ekilmemiş, sürülmemiş boş tarlasından evine dönerken parsel sahibi kayınbiraderin (Mehmet Hoca) eşi Şerif Hatun fırsat kolladığı Enişte Hasan'a "Edem kör müsün? Karpuzu hem sen tepeliyorsun hem de tosununa tepelettiriyorsun" diyerek sataşır.

Şerif Gelin'e cevap bile vermeyen Hasan Bakar'ın yazdığı taşlama, iki-üç gün içinde bütün köyün diline düşmüştür bile:

*Karpuzun yaprağı hekir
Ben gülerim kıkır kıkır
Hele gelin yavrularım
Karpuzumuz bitmiş şükür*

*Getirin karpuzu sayak
İrisini kışa koyak
Saklan yavrularım saklan
Ekmeğimize olur dayak.*

*Karpuzumun irisine
Kurban olam yarısına
Saklan yavrularım saklan
Yükümüzün arasına*

*Karpuzu diktim tarlaya
Çıksa parlaya parlaya*

*Yetişse ala karpuzum
Yolsam terleye terleye*

*Kendi halimde dururum
Kimseye olmaz zararım
İtin bağla Memmet Hoca
Çeker gözünden vururum
**

Yine aynı köyden mahir marangoz Abdullah Demircioğlu, Keşiş Çayı kenarına ektiği turpu tatminkâr bir fiyatla satınca kış günü cebini ısındıran mavi banknotların mutluluğu ile aşağıdaki satırlar söyler:

*İşsizliğe sensin çare
İşsizime iş imiş turp
Mevla 'm düşürmesin dara
Ekmeğimiz aşımız turp*

*Varlığımızda yokluğumuzda
Gizlimizde saklımızda
Gece gündüz aklımızda
Hayalimiz düşümüz turp*

*Ne sık olsun ne de seyrek
Harman edek yere serek
Ölsek bile gene gerek
Mezarlarda taşımız turp*

*Demircioğlu yeter gayri
Herkeslere olur hayrı
Turpumdan kalamam gayrı
Göz üstünde kaşımız turp*

Hoşça kal, sevgiyle kal.
M.T, 27.01.2016, Adan

Âşık Hüseyin Hk. (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Bekir Can,

Çukurova Folkloru Üzerine Mektuplar'ın 1. cildinde “Şerif'in Türküsü”nün yazarı Âşık Hüseyin'den söz etmiştik. Hüseyin Topal Andırın'ın Erenler köyünde yaşamıştır. Genç yaşta kaybettiğimiz engin gönüllü, tatlı dilli ozanımızın elimizde çok az eseri kalmıştır.

Anadolu'nun diğer âşıklarını pençesine alan yokluk ve yoksulluk Hüseyin'in de yakasını ömrü boyunca bırakmamıştır. Mirastan hastalığımız olan hem kadir kıymet bilemezlik, hem de bu değerleri yaratanların hiç ölmeyeceğini sanmak gibi bir eksikliğimiz binlerce söz eserinin kaybolmasına sebep olmuştur. Hele bir de Âşık Hüseyin'i kaybettiğimiz gibi aniden gelen ölümler daha da naçar etmiştir bizi.

Gençlik yıllarında kendi yöresinin âşıklarından, Karac'oğlan, Sürmeli Bey ve Elebeylioğlu'nun türkülerini Çukurova/Düldül ağzıyla söyleyen Âşık, olgun döneminde kendi şiirlerini yazıp bunları kına gecelerinde, düğünlerde, dost sohbetlerinde ve pamuk tarlalarında söylemiştir.

İşlediği, dertlendiği, dile getirdiği konular önceki ustalardan farklı değildir. Ayrılık, muhannetlik, yoksulluk yakınmalarının yanında ana tema tabi ki güzelliştir, güzellerdir. Yaylalar, turnalar, soğuk sular ve çağlayan sulardır O'nun dünyası ve rüyası.

Son söz olarak; Düldül'den Karatepe'ye, Andırın'dan Haruniye'ye bir yüce gönül, seveda dolu bir yürek geldi geçti. Ama biz değerini bilemeden, hakkını teslim edemeden kaybettik O'nu. Nurlar içinde uyusun.

Selam ve saygılarımla

M.T, 27.01.2016, Adana

Yârim Beni Bilmiyorsan (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Âşıklar alıngandırlar. Kırılğandırlar. Sevgilerinden, tutkularından şüpheleri yoktur. Yar nazlanır ama sevgiyi sorgula-ya-maz. Hakikatli sevgili; aşğın derdini anlar, çaresizliğini bilir. Sevgisinden, sadakatin-

den şüpheye düşer, haber alamazsa ulaşamadığı yari; yellerden, dillerden, tellerden sormalıdır. Âşık güzele rastlarsa; övmeden geçemez. Ona dertli dertli çalmadan edemez. Bu da hoş görülmeli gözümün nuru! Başka bir huyları da yok ya âşıkların.

*Yârim beni bilmiyorsan
Çevremdeki ellerden sor
Benden haber almiyorsan
Esen rüzgâr yellerden sor*

*Dertlilerin bağırdığın
Âşıkların çağırdığın
Saçlarımın ağırdın
Dertli /gamlı geçen yıllardan sor*

*Güzelleri övdüğümü
Şu sinemi dövdüğümü
Seni nasıl sevdiğimi
Konuşalım/konuştur da dillerden sor*

*Hüseyin'im n'olduğumu
Sana âşık olduğumu
Dertli dertli çaldığımı
Sazımdaki tellerden sor*

(Hoşça kal, bevgiyle kal. M.T, 27.01.2016, Adana)

Şimdiki Kızlar (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Âşık Hüseyin de her Çukurovalı gibi özlemle bekler yazı, yaylayı. Bahar coşkularını dürtüler ama bu coşkulu duygularını taşımakta artık zorlanmaktadır bedeni. Bir taraftan yokluk yoksulluk bir, diğer taraftan kocamışlık; ortak kaderi, bitmeyen dertleri mi âşıkların? Netmeli, neylemeli de bu düşkünlüğe sebep olan cananlara candan bir söz söylemeli:

*Yazın geldiğini nereden bileyim
Kuşlar öter gelir tatlı avazlar
Aman dostlar ne günime güleyim
Kocamışım emmi der oldu kızlar*

*Çıktım yücesine baktım engine
Her yiğit de düşemiyor dengine
Şimdi hörmət memurlara zengine
Artık/Gayri maddiyata yar oldu kızlar*

*Deli gönül yine coştı bulandı.
Yüce yüce dağlar başın dolandı
Heybe taktı kapı kapı dilendi
Bir abdal geliyor der oldu kızlar*

*Âşık Hüseyin'im vaktim geçiyor
Gönül kuşum dost bağına uçuyor
Evvel seviyordu şimdi kaçıyor*

.....

Hoşça kal. Sevgiyle kal.
M.T, 27.01.2016, Adana

Kader (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com
Kime: didimnoteri@mynet.com

Dünyada dertsiz baş var mıdır? Herkes bir şeyden yakınıır. Âşık Hüseyin de kaderinden... Bir gün gençliğinde gezdiği yerleri, coşup esinlendiği yaylalara yolu düşünce kahreder kara kaderine.

*Derdim de derdim olalı
Evvelden başım belalı
Dünyaya geldim geleli
Gülmedin kader gülmedin*

*Bahçelerde olur kiraz
Fikir et de düşün biraz
Şu dünyada sen de muraz
Almadın kader almadın*

*Gönül der ki olsam zengin
Yüksek uçan düşer engin
Dünyada kafanın dengin
Bulmadın kader bulmadın*

*Hüseyin'im bitmez işim
Belli olmaz yazım kışım
Durmaz akar gözden yaşıım
Silmedin kader silmedin*

Hoşça kal.
Sevgiyle kal.
M.T, 27.01.2016, Adana

İki Kız (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com
Kime: didimnoteri@mynet.com

Âşık bir muhitten geçerken evlerinin önünde oturan kızlarla göz göze gelir. Hüseyin kızlara, kızlar da Hüseyin'e çekinmeden bakarlar. Bu güzellikler tanımlanmalı, dilendirilmeli değil mi? Âşıkların güzel övmekten gayri, başka işleri ne ola ki?

*Şurda bir hanede bir çift kız gördüm
Açılmış bahçede gonca gül gibi
Eğlendim bir zaman orada durdum
Datlı datlı konuştular bal gibi*

*Biri selvi kavak gibi uzamış
Lalesi sümbülü gülü tezeymiş
Sandım bu ev güzellere müzeymiş
Görünce aklımı etti lâl gibi*

*Dostlar kulak verin benim sözüme
Derfli derfli vurdum gene sazıma*

*Aşk elinden ataş düştü özüme
Yanıyorum ben bir kuru dal gibi*

*Beyhude geçirdim gençlik çağlarım
Viran oldu mor sümbüllü bağlarım
Kadere kahreder söyler ağlarım
Akar gider gözyaşlarım sel gibi*

*Aşık Hüseyin'im söyler sözleri
Daim aşk yolunda gider izleri
Şöyle meth edeyim ben bu kızları
Süzülmüş petekten taze bal gibi*

Hoşça kal, sevgiyle kal.
M.T, 27.01.2016, Adana

Harboğazı'nda Türkmen Kızı (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Çukurova'dan yayla yoluna düşen göç kervanı Andırın'dan geçerken Aşık'la kesişir yolları. Ağyol'u tutan, elma yanaklı Türkmen Kızları, Geben'den Meryemçil Beli'ne, oradan da Uzunyayla'ya bir an önce ulaşmanın telaşındadırlar. Develerin ağır ritmine uyum içinde ovayı geçen kabile Tereli Deresi'in geçip Harboğazı'ını tutmuşsa; defne kokusuyla karşılar onları Küllük Tepesi. Yörük kızının zümrüdi saçlarına bir is gibi yapışan defne kokusu, oradan da buğulanıp gönlünü sarmaz mı aşığın?

Hüseyin bu methiyesinde, güzelliğine vurulduğu al yanaklı kızı, yayla dönüşü kendi köyüne davet eder. Ulu Ceyhan Nehri'nin Tantan Deresi zulasında bu dilberi bir kış misafir etmekten daha büyük bir murat olur mu?

*Türkmen kızı göçün çekmiş yurdundan
Açık olsun sana yol Türkmen Kızı
Seni gören de deli oluyor derdinden
Açılmış bahçende gül Türkmen Kızı*

*Kemere sıktırmış ince belini
Konuşturup duyamadım dilini
Al'noluk'ta bekliyorum yolunu
Arkam sıra çabuk gel Türkmen Kızı*

*Senin bir konalgan Azgıt'ın çemi
Seni seven yiğit umutur gamı
Şu yalan dünyada sürmedim demi
Perişan halimi bil Türkmen Kızı*

*Halbur'a çıkınca koy ver deveyi
Gezelesin o yazıyı, ovayı
Yaylada alınca temiz havayı
Yanakların olur bal Türkmen Kızı*

*Meryemçil'dir yayların eyisi
Sayılmıyor dertlerimin sayısı
Bekliyor yolunu Kılıç Kuyusu
Oradan da bir su al Türkmen Kızı*

*Ordan göçüp Köyyeri'ne konunca
Develerin Körsulu'ya inince
Bizi de unutma/hatırla geri dönünce
Bir de bizim ele gel Türkmen Kızı*

*Âşık Hüseyin'im çoktur yarası
Bulunmuyor dertlerinin çaresi
Garipler yatağı Tantan Dere'si
Bir kış/orda misafirim ol Türkmen Kızı*

*Hoşça kal, sevgiyle kal.
M.T, 27.01.2016, Adana*

Ev Sahibi Kıza Güzelleme ve Dua (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Âşık bir boğanak (kısa ve hızlı yağmur) yağmura sıkışır. Bir köyde bir eve sığınır. Kapıyı çalar eve girer. Soba çtırdayarak yanmakta, oda sıcaktır. Hüseyin'e gösterilen ilgi odadan da sıcaktır. İki kız bir gelin ab-laları bir de anaları ayakta karşılarlar konuklarını. Gelin ve kızlar geleni tanımazlar ama anneleri yakından tanımaktadır. Ovadaki düğünlerin kına gecelerinde birkaç kez dinlemiştir. Çok iyi bilir bu içli sesi ve bu yanık yüreği. "Hoş geldin âşık" diyerek yer gösterir minder açar. Hoş-beşten sonra âşığın yanına oturan küçük kız," sen gerçekten âşık mısın?" diye sorar. Âşık da "Öyle diyorlar!" diye cevap verir. Kız "Benim içinde bir türkü yakar mısın?" isteğini, âşık karşılıksız bırakır mı hiç?

*Gözlerin benziyor ahu kuşuna
Yeni değmiş on dört on beş yaşına
Umarım Mevla'dan düşen eşine
Kalbinde kederin kalmaya Meryem*

*Yay mıdır anlında ince kaşların
İnci midir ağzındaki dişlerin
Kadir Mevla'm affeyleye suçların
Mahşere sualin kalmaya Meryem*

*Kısmet ola bizim ele gelesin
Şad olup dünyada muraz alasın
Dengine düşesin mesut olasın
Hananize yokluk girmeye Meryem*

*Âşık Hüseyin'im eder minneti
Terk eyleme Meryem farzı sünneti
Mevlâ'm sana nasip ede cenneti
Cehennem de yerin olmaya Meryem*

Hoşça kal, sevgiyle kal.
M.T, 27.01.2016, Adana

Eski Sevgilinin Nişan Haberi (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Âşık Hüseyin, “1956 yılında Bursa’da askerim. Memleketten bir mektup geldi ki, 06. 05. 1956 da seninkinin nişanı takıldı. Bu acı haber alayı başıma dar etti. Herkes uyurken ben sabah karşı alayın bahçesinde dolaşıyordum. Bir ses geldi gökyüzünden. Döndüm baktım ki durnalar katar katar gidiyorlar bizim ellere. Onlara anlattım acımı, onlarla bölüş-tüm derdimi.” sözleriyle anlatıyor bu şiirinin hikâyesini.

*Telli durnam nerden gelip geçersin
Bir haber sorayım durun durnalar
O nazlı canandan da haberdar mısın?
Bir hayırlı haber verin durnalar*

*Aman durnam yola gitmen yalınız
Şahin görür müşkül olur halınız
Bizim ele uğrar ise yolunuz
Andırın düzüne inin durnalar*

*Andırın düzündü de çok durman göçün
Maraş Deresi’nden bir de su için
Kuzgunpınarı’nın üstünden geçin
Kızılcaova’ya konun durnalar*

.....

.....

*O civar da nazlı yârin yaylası
Balk’ın yazısına varın durnalar*

*Engin yayaları da yayladan sayman
Aman durnam engel sözüne uyman
Âşık/Dertli Hüseyin’i de habersiz koyman
Yardan haber alın dönün turnalar*

Hoşça kal, sevgiyle kal.
M.T, 27.01.2016, Adana

Ben de Bir Güzele Meyil Bağladım (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

*Ben de bir güzele meyil bağladım
Aklım aldı kaşlarının karası
Baktım cemaline de gönül eğledim
Günden güne arttı sinem yarası*

Hoşça kal, sevgiyle kal.

M.T, 27.01.2016, Adana

Âşık Hüseyin Hk. (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: aliozanemre@gmail.com, musatolu@gmail.com,
bilim.ege@gmail.com, ataarslan01@hotmail.com

Musa Can,

Ozan Edem neler yazmış bak?

Dışlığın gelmeyince "it taşıyacağına" biraz araştırmak bakalım belki "sada" sana düşer.

Selam ve sevgiyle.

B.İ, 29.01.2016

Âşık Hüseyin Hk. (A. Ozanemre)

Kimden: aliozanemre@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Sevgili kardeşim Musa Bey,

Âşık Hüseyin diye birini değil bir gömü bulmuşsun. Türküler öncesinde de güzel güzel açıklamalar ekliyorsun. Eline emeğine sağlık, dileğim bunların arkası da gelir.

Bu iletiyi, salt yukarıdakileri söylemek için yazmıyorum. Asıl neden şu: Işıklar içinde bizi beklediğine inandığım Âşık Hüseyin'in daha başka şiirlerini de yine sen bulabilirsin. Örneğin "Ben de bir güzele meyil bağladım" dizesiyle başlayan türkünün öbür dörtlüklerini... Ayrıca, unutul-

muş sanılan belki de birilerinin belleğinde hâlâ ulaşılabilir başka türkülerini...

“Eski Sevgilinin Nişan Haberi” başlığı altındakilerden sondan 2. dördlüğün ilk 2 dizesini anımsayamamış kaynak kişi/ler. Bu dördlüğü tamamlamak zor; birileri anımsayabilirse ne güzel olur. Ancak “Şimdiki Kızlar” başlığı altındakilerin karacalama dördlüğünün son dizesinin ben, şöyle tamamlanabileceğini düşünüyorum. (Kitaplaşma sürecinde bu eklemenin tarafımızdan yapıldığının belirtilmesi gerektiğini unutmayalım.)

*Aşık Hüseyin'im vaktim geçiyor
Gönül kuşum dost bağına uçuyor
Evvel seviyordu şimdi kaçıyor
Kafeste kekliğim sır oldu kızlar*

Bilmem yakıştırabildim mi?
Sevgi ve selamlarımla.
A.O, 29.01.2016, Adana
*

NOT: Benim yıllar öncesinde yaptığım derlemeler arasında Âşık Aşkar Hüseyin diye bilinen bir ozananın "Könçek Destanı" var; adını andığım bu destanı bildiğini biliyorum. Bilmediğim, bu Hüseyin'le senin Hüseyin aynı ozan mı? Sen bilirsin. İstersen, bir dördlüğü "Könçeğimi getirene / Sadaka veririm (veririm) içinden" diye biten bu destanı bana gönder; çakıştıralım ve horanta başına gönderelim.

Farsaklı, Musa'yı Şivşiriyor (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com
Kime: musatolu@gmail.com, aliozanemre@gmail.com,
ataarslan01@hotmail.com, bilim.ege@gmail.com

Sevgili Horanta,
Bu Farsaklı, heykelinin dikileceğinden hiç umudu olmadığı için Düziçili değilmiş gibi Andırınlıyı şivşirip bizi malamat ediyor ya, alacağı olsun bakalım.
Selamlar.
B.İ, 29.01.2016

Kaçan Kızlar Hk. (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Sevgili Bekir,

Yaklaştıkça yaşları, bin bir tereddütle sorguladılar evlenmeyi, gelin olmayı. Bir köy öteyi gurbet saydılar. “Ezo Gelin” ruhuyla veda ettiler baba evlerine. Analarının yaşadığı yokluklar ve umarsızlıklar evliliğe dair korku dağları oluşturdu yüreklerinde. Ağlamadan koymadılar sağ ayaklarını üzengilere. Daha sol adımları “silip süpürdüğü yurtlar” tayken kırk kıtaya sığdıramadılar sıladan ayrılışlarını.

Okuntusu dağıtılanlar oğrun oğrun ağladılar dut diplerinde:

*Benim umudum kesildi
Her hal beni götürürler*

dizeleri korkularına tercüman oldu.

Çukurova’dan kısmeti kutuplar kadar uzak Kayseri’ye çıkınca bellelerine edelerinin, akalarının bağladığı kırmızı renkli onur kuşaklarıyla fer-yat ettiler:

*Ana kızın çok muyudu
Bir kız sana yük miydi
Kör olası emmilerim
Heç oğlunuz yok muyudu*

Ama mecbur kaldılar da; bu buruk ve güzel duyguları ağlayarak reddettiler. Ve bohçalarını bellerine bağlayarak “kaçtılar” sevdikleriyle. Kimi babasının yufka yüreğine, kimi sevdiği adamın yiğitliğine güvenerek aldılar bu zor karaları.

Miras bölünmesin diye emmioğluna nişan takılan, berdel olarak yengesiyle veya üvey annesiyle takas edilen, başlık parasına satılan, beşik kertmendir diyerek sev-e-mediği delikanlıyla evliliğe zorlanan Anadolu’nun güzel kızları “kaçmaktan” başka ne yapabilirlerdi? Bu sonucu yalnızca kızların akılsızlığı veya aceleciliği ile izaha kalkarak rahatlatabiliriz miyiz vicdanlarımızı? Ama yüzyıllarca sürdü bu sosyal hastalığımız veya eksikliğimiz. Ne kadar kinlendirdi babaları, ne çok acılar çekti analara ve kaç cana mal oldu bu durdurulamayan tutku. Hangi kız istemezdi beyaz gelinlik giymeyi? Hangi kızın rüyası değildi al duvaklı yüzleriyle ellerine kına yaktırmak?

Gem vuramadılar gönüllerine. “Yok” diyemediler, yavuklularına yine de kaçtı kızlar. Belki de inadına!

Onlar kaçtılar kurtuldular! Ama eylem biter, söz alır sahneyi. Kız kaçır da kayıtsız kalır konu komşu? Yazılıp söylenmez mi bu işin yol hikâyesi? Elbirleri, failleri, yardım ve yataklık edenleri ifşa etmenin, işaret etmenin tam zamanı. Hiçbir şeyi gizde, kuzda kalmamalı. Değil mi?

Bekir Can,

Aşağıdaki kaçan kız türkülerinin hikâyelerini yaz-a-mayacağım. İlk ikisi sevdiklerine kaçan ve uzun yıllar mutlu evlilikler sürdüren çok marifetli, çok hamarat, yakından tanıdığım harika teyzelere aittir. Üçüncü örnek, huysuz kocanın elinden baba evine giden gelin bacılarımdan biri için dillendirilen bir taşlama aslında...

Dünyanın bütün kızlarına al duvaklar, ak gelinlikler nasip olması dileğiyle,

Hoşça kal.

Sevgiyle kal.

M.T, 30.01.2016, Adana

*

Not: Horanta içinde en son kız gelin eden bir baba olarak, yaşadıklarım ve engin deneyimlerimle, kız babası adaylara tavsiyemdir. Yukarı da anlattıklarım, zaten baştan sona hikâye. “As’lanan hayattır bakma geriye” demiş ya ozan. Orda dursun hikâyeler ve kulak verile damdan düşene!

Çeyiz dizmenin, okuntu dağıtmanın, gelenlere hoş geldiniz gülcükleriyle, yer ayarlamanın, o pek anlayışlı ve hoşgörülü(!) dostların kaprislerine katlanmanın, ne kadar cere gömmüşsen bu iş için hepsini kırmanın kabuslarını yaşamış biri olarak “Babasını seven kız, kaçan kızdır” derim!...

Kaçan Kız Zeynep’in Türküsü (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Eylerinin ardı kepir

Zeynep gelir gepir güpür

Dert yoldaşım Hurşit Bekir

Zeynep ora varmadı mı

*Yapılının yolu yüce
Zeynep nasıl gittin gece
Camuzluk'ta Hafız Hoca
Zeynep ora varmadı mı*

*Hamzana koyarlar yağı
Sıçana verirler ağı
Çaltepe'de Süleyman Ağa
Zeynep ora varmadı mı*

*Kapısında vardır narı
Kandırmış da Eşe Karı
Orta Oba'nın Kel Omar'ı
Zeynep ora varmadı mı*

*Vaz etmiş Zeynep hamile
Belki toprakta gömülü
Senir'de Sofu Memili
Zeynep ora varmadı mı*

*Poyraz mıydı bugün esen
Zeynep'in yolunu kesen
Orta obada Meryem Hasan
Zeynep ora varmadı mı
(Anonim)
M.T, 30.01.2016, Adana*

Kaçan Kız Elif'in Türküsü (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com
Kime: didimnoteri@mynet.com

*Sepetlerde durur kaşık
Elif'in akli karışık
Hamedoğlu Mustulu aşık
O'da kurban Elif sana*

*Aykırıdan gider yolu
Ne akıllı ne de deli*

*Araplar'da Kipkip Ali
O'da kurban Elif sana*

*Hössüyün'ün kızı kurtlu
Bizi de eyledi mutlu
Ortaoba'da Ali Tatlı
O'da kurban Elif sana*

*Sırtında ferdeden fistan
Altındaki arabistan
Nedirli'de Irız Ustan
O'da kurban Elif sana
(Anonim)
M.T, 30.01.2016, Adana*

Kaçan Kız Emiş'in Türküsü (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com
Kime: didimnoteri@mynet.com

*Memmet gider tüte tüte
Kadirli'den daha öte
Bre ocacığın bata
Yiten Emiş bulunur mu*

*Kadirli'den çıktı yolcu
Maraş'a vardı bir ucu
Akmaşat'ta Tozcu Hacı
Emiş ora varmadı mı*

*Yayık yayar olur ayran
Ben bu işe kaldım hayran
Boğazören'de Ecik Bayram
Emiş ora varmadı mı?*

*Mehmet gider pısa pısa
Aldı beni kaygı tasa*

Bektaşlı'da Sarı Köse

Emiş ora varmadı mı (Yusuf Kâhya=Yusuf Kabalcı)

M.T, 30.01.2016, Adana

‘Kaçan Kızlar’ Hk. (A. Ozanemre)

Kimden: aliozanemre@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Sevgili Horanta ve Horanta başı kardeşim Bekir,

Can kardeşim Musa Bey'in "Kaçan Kızlar" üst başlık altında derlediği 'destan'ları ve sevgili dost, can ağabey İsmail Arslan'ın gerçekten emek verilmiş, iyi hazırlanılmış yazısını (derlemesini) ancak şimdi (02.02.2016, saat 09.45'te) okuma olanağı buldum. Allahınan aram açılsın ki (ya da Bekir Can'ın dediğince 'dinime dalağıma' mı demeliyim) bu gidiş iyi gidiş arkadaş...

Ha gayret yiğitlerim, ha gayret aslanlarım... "Size bir vezirlik yakışıp durur"...

Şimdilik hiçbir hazırlığım yok; salt yukarıdakileri söylemek için tuttundum tuşlara. Bu arada belirteyim: Şu "Könçek Destanı" ya da Âşık Hüseyin üzerinde duracağım, horantaya arz edeceğim.

Yüreğimizin kabartısı senmesin...

Bütün horantaya sevgi ve selamlarımla...

A.O, 02.02. 2016, Adana

Könçek Destanı (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: aliozanemre@gmail.com, didimnoteri@mynet.com

Sayın Ağabeyim Ozanemre,

Sevgili Kardeşim Bekir,

Bu könçek türküsü çoktandır gülücüklerimde, kahkahalarımda ve de dilimin ucunda. Fakat bahanesiz, dürtmesiz anlatmaya yürek ister. Ama madem atıldı bir pas; biz de alalım bakalım gol mü, korner mi? Sevgili Şems-i Tebrizi bu güzellemeyi Âşık Hüseyin'e, oradan da Andırın'a mal

etme fırsatı yakalamış gibi bir sevinç içinde görünüyor! Ama türkünün sözlerinden aleni belli olduğu gibi, olay Ceyhan'ın öteaçesinde ve kahramanları da öz be öz Haruniye'li veya Atilla İlhan deyişiyle “bıyıkları tütün kokan Karacaören yiğitleri”...

Ben sevgili eniştem öğretmen İsmail Temel'in yalancısıyım! Virgölüne bile dokunmadan, İsmail ağabeyimin ağzı gibi anlatayım. O'nun kalemi gibi yazayım.

“Düziçi köylerinden birinde, ayağı dışarıda, dostları içeride bir hatun var imiş. Hayırlı(!) bir akşamın gecesinde bir hayli eğlenmişler dostlarıyla evinde. Yemişler, içmişler iştah ve pür neşe içinde. Sonra neler olduğu konusunda duyduğumuz; hatun kişinin könçeğini evde bulamadığı rivayetidir. Kendi könçeği kayıptır ama yerine Amerikan bezinden makine dikilmiş uzun ve beyaz bir erkek könçeği kalmıştır yün yorganın altında. Bir yanlışlık olmuş, dostlardan biri, könçeği yanlış giymiştir. Fakat bu konularda kılı kırk yaran işinin erbabı hatuna bu durum züldür. Olay ya hatunun yakınmalarından ya da dikkatsiz biçimde pazen diz donuyla gecenin karanlığında sıvışan ağzı gevşek er kişinin dillendirmesiyle engin Düziçi ovasına yayılır.

Ee.. elin ağzı könçeğinin bağı değil ki kör düğümle bağlayasın. Alır sazi eline Karac'oğlan veya Elbeylioğlu'nun torunlarından biri, bakalım ne söyler biz ne duyarız.”

Ama üstadım Ozanemre bu dil, bu tarz yine Âşık Hüseyin'indir derse; bu değneği atlayamam ve bu fetva'ya (!) biat ederim.

Könçeği yitirdim gıcımdan

Utanyom bu suçumdan

Könçeğimi getirene

Sadaka veririm içinden

Avcılar avın avladı

Könçeksiz .ötüm kavladı

Koca Kel Mustuk'un avradı

Könçek ora varmadı mı

Yün yığarlar engin eksik

Könçekten umudum kesik

Karakuy'daa Hambal Yusuf

Könçek ora varmadı mı

*Könçeğimin peşi kara
Gitti köyü yara yara
Emirler 'de Emir Kara
Könçek ora varmadı mı*

*Evimizin önü seki
Sekide döverler soku
Kistik Kızı itin b.ku
Könçek ora varmadı mı*

*Evimizin önü soğan
Yemeğimi yedim yavan
Şerbetçi 'nin oğlu Doğan
Könçek ora varmadı mı*

*Ne desem de sözüüm belli
Könçek gitti yelli yelli
Bucak 'taki Metli Süllü
Könçek ora varmadı mı*

*Buğday ekerler kıraca
Saçma sıkırlar turaca
Kürtler 'deki göo Karaca
Könçek ora varmadı mı*

*Evimizin önü susa
Esef gelir pusa pusa
Boyalı 'da Mulla İsa
Könçek ora varmadı mı*

*Dilenirdi Abdal Hurma
Cumali çalardı zurna
Gırağıllı 'da baba Durna
Könçek ora varmadı mı*

*Köçeğimin boyu güççük
Herhal köyden köye göçük
Pir Sultan 'da Koca Höçük
Könçek ora varmadı mı*

*Bunu yapan Mulla Veli
Hiç bilmez erkamı yolu
Öteaçede Köndel Ali
Könçek ora varmadı mı*

Selam ve sevgilerimle.
M.T, 29.01.2016, Adana

Dillere Dolaşık ‘Könçek Destanı’ (A. Ozanemre)

Kimden: aliozanemre@gmail.com
Kime: didimnoteri@mynet.com, musatolu@gmail.com,
ataarslan01@hotmail.com, bilim.ege@gmail.com,
halisacacak.80@hotmail.com

Birinci açıklamamdır:

Gönlü güllü, dili ballı, dudağı şireli kardeşim Musa Tolu, Âşık Hüseyin şiirlerinden derlediklerini göndermeden önce ‘ne yapılabilir’ anlamında belirtmişti: “Şiirlerin kimi yerlerinde eksik dizeler var!”

Bana 29.01.2016’da gönderdiği Âşık Hüseyin şiirleriyle ilgili iletiye verdiğim karşılığım şöyle bir not eklemiştim:

“Benim yıllar öncesinde yaptığım derlemeler arasında Âşık Aşkar Hüseyin diye bilinen bir ozanın "Könçek Destanı" var; adını andığım bu destanı bildiğini biliyorum. Bilmediğim, bu Hüseyin’le senin Hüseyin aynı ozan mı? Sen bilirsin. İstersen, bir dördlüğü "Könçeğimi getirene / Sadaka veririm (veririm) içinden" diye biten bu destanı bana gönder; çakıstıralım ve horanta başına gönderelim.”

O da “Bahsettiğiniz könçek güzellemesinin Âşık Hüseyin Topal’a ait olduğunu sanmıyorum. Könçek güzellemesi ben de var ama öyle eşkere edilecek gibi değil. Ama ben yine de yazıp Horantanın duyuru tahtasına asayım. Takdir siz üstatlarıma aittir.” diye yazmış ve dağarcığımıza giren Â. Hüseyin şiirlerini bütün horantaya 28.01.2016’da göndermişti.

Sonra yine ben durunamamış, 02.02.2016 tarihli kısa mektubumda demiştim ki: “Şu ‘Könçek Destanı’ ya da Â. Hüseyin üzerinde duracağım, horantaya arz edeceğim.”

İşte şimdi o verdiğim sözü yerine getirmeye çalışacağım.

Önce Musa Tolu'nun derlediği 'Könçek Destanı'nı ve şiirin ortaya çıkışı, yazılışı hakkında yazdıklarını görelim; bu kısım ile ilgili diyeceklerimi az sonra derim:

*

KÖNÇEK DESTANI – I (M.T)

Not: Sevgili Musa Tolu'nun bana da gönderdiği KÖNÇEK DESTANI'nı yukarıda okudunuz. (A.O.)

*

İkinci açıklamam:

16 yıl önce derlediğim destanı vermeden önce söyleyeceğim birkaç söz olacak; şöyle:

Sn. Musa Tolu'nun derlediği 'destan' 12 dörtlük. Aşağıda görülecektir; benim derlediğimse 6 dörtlük. Üstelik iki derleme arasında ilk dörtlük dışında benzeşen dörtlük yok.

Şimdi burada bazı saptamalar yapmak durumundayım.

Öncelikle belirtilmeli ki destan(lar)ı yaratan olay aynı olay. Ancak büyük olasılıkla bendeki derleme ya Aşkar Hüseyin diye birinin ürettikleriyi ya da üretilenlerden bu 6 dörtlük için Aşkar Hüseyin "benim" demiş, kaynak kişi de bana duyup bildiği gibi aktarmıştır.

Sevgili Musa Tolu'nun derledikleri başkalarınca eklemeler biçiminde çoğaltılmış 'Könçek Destanı' olsa gerek diye düşünüyorum. Son dörtlükte "Bunu yapan Mulla Veli" dizesine bakıyorum da bu dörtlüklerin üreticisi Mulla Veli olabilir diye düşünüyorum ya da kaynak kişi öyle biliyor.

Bu aşamadan sonra 'hangisi kimin ya da hangisi doğru' gibi bir sorunun ne gereği var ne de anlamı. Elimizde, bir dörtlük dışında benzeşen dörtlülüğü olmayan iki ayrı 'Könçek Destanı' var. Bu bizi idare eder...

Belirtmek durumunda olduğum bir durum da Âşık Hüseyin (Topal)'la 'Könçek Destanı'nı üreten Aşkar Hüseyin ya da başka 'Hüseyin'lerin aynı kişi olmadığı. Hem bu konuda hem destanımızın Andırın yöresine değil, Düziçi yöresine ait olduğu konusunda sevgili Musa Tolu'ya katılıyorum. Kaldı ki bu destanın Andırın yöresine ait olduğunu söylemedim hiç; Musa'nın böyle bir destanı bildiğini söylemişim; iyi de etmişim. Bendekinden çok ayrı bir destan girdi heybemize.

Her iki destanın da Düziçi yöresine ait olduğu şundan da belli ki Tolu'nun derlediği dörtlüklerde adı geçen birçok kişiyi şu genç(!) yaşında ben de biliyorum, anımsıyorum. Örneğin belki bazıları rahmetli olmuşlardan; Kistik, Şerbetçi'nin oğlu Doğan, Metli Süllü, Göo Karaca, Mulla İsa (Mull'ese), Abdal Hurma, Abdal Cumali, Koca Höçük, Düldül Ali, ve Mulla Veli.. hepsi de Düziçi yöresinde bilinen kişilerdendir. Ayrıca; dörtlülere serpilmiş dar bölge adlarından Boyalı, Bucak, Emirler, Karakuyu,

Pir Sultanlı.. gibi yer adları bizim orada yani eski adı Haruniyede, şimdiki adıyla Düziçi'ndedir.

Şimdi, benim derlediğim "KÖNÇEK DESTANI"na bakalım:

*

KÖNÇEK DESTANI – II (A.O.)

"Halk dilinde iç çamaşırı parçalarından birine, özellikle kadın çamaşırına 'könçek' denir ki onun bir adı da 'don' oluyor.

Kırsal kesimde gerek gerçek adı karartmak için gerekse başka nedenlerle genç bayanlara 'Ağgelin' denilerek örtmece yapma geleneği vardır.

Düziçi yöresi köylerinden birinde, ola ki dağlar arkasındaki, dağların arasındaki Z. köyünde bir 'Ağgelin' derede çamaşır yıkadığı bir gün, çalıya serdiği 'destan' konusu donunu çaldırmış.

Anlatıldığına göre buradaki 'Ağgelin' biraz da ayağı 'civıkça' biriymiş. Zaman, 20.yy ortaları olmalı. Bunun üzerine köyden Aşkar Hüseyin adında biri, şöyle bir destan dizmiş:

Könçeğim çıkmış kıçımdan(15)

Yatamıyom ben suçumdan

Könçeğimi getirene

Sadaka verrim(16) içinden

Könçeğimin bağı heril(17)

Ağlıyorum melil melil

Emmim oğlu Kara Celil

Könçeğimi almadın mı

Mehmet Hoca muska(18) yazar

Güllü Kahya hile sezer

Sar'Ali(19) hovarda gezer

Sorun hele almamış mı

Eniğimin(20) gözü sarı

Yediğimiz girik darı(21)

¹⁵ Bacak, ayak.

¹⁶ Veririm.

¹⁷ İpek.

¹⁸ (Nüsha'dan) Kur'an'dan ayet olup nüsha yazılan kağıt, üçgen biçiminde sarmaladır ve nazardan, uğursuzluktan korusun diye boyna asılır.

¹⁹ Sarı Ali

²⁰ Köpek yavrusu.

*Güllü Kahya Halil Veli
Könçeğimi gördünüz mü*

*Kış gününe kaynar fedik(22)
Kışında kırmızı edik(23)
Görümcesi Kara Fadık
Könçek gitti görmedin mi*

*Bacısının adı Cennet
Başından gitmiyor zahmet
Topal Ahmet Kadir Mehmet
Könçek ordan geçmedi mi*

Kaynak kişi: Âşık Sefil Bekir, bilinen adıyla Kara Bekir,
Derleme yeri: Akdere Farsak köyü, Düziçi,
Derleme tarihi: Haziran 2000,
Derleyen: Ali OZANEMRE
*

Hoşgörülü Horantamız bireylerine saygı ve sevgiyle...
A.O, 04.02.2016, Adana

Güzel İşler Yapıyoruz Daha Çok İşimiz Var (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com
Kime: aliozanemre@gmail.com, musatolu@gmail.com,
ataarslan01@hotmail.com, bilim.ege@gmail.com,
halisacacak.80@hotmail.com

Sevgili Horanta,
Ozan Edemin herkese şelekler dolusu selamı var.
Âşık Hüseyin ve Könçek Destanı güzel metinlere vesile oldu.
Ozan Edem her iki destanı ustalıkla "çakıştırmış" ve çok eyi etmiş.
Eline sağlık.

²¹ Süpürge bitkisinin tohumları iriliğinde, kara-kırmızı tohumları olan bir tür darı olup kıtık yıllarında ya da çok yoksul kesimlerde "bazlama" denilen ekmeği yapılır.

²² Hedik; kuru buğday ya da mısır gibi baklagillerin kaynatılmışı.

²³ Bota benzer, eski bir kadın ayakkabısı.

Biraz evmiş yazarken bu yüzden benim gırmızılaştırdığım (bence) acele yazımlar var. Bir daha bakar sanırım. Ekte gönderiyorum.

Könçek Destanı böylece yeni bir boyut kazandı.

Yapacak bir şey yok: Destanda adı geçen herkes özbeöz Düziçilidir. Hepiciğini şahsen de tanırım ismen de.

2. ciltle ilgil yapılacaklar şöyle olabilir:

Metin Ozanemre'ye gider. Ozanemre, bence ilgili konuları peş peşe sıralayarak bir konu bütünlüğü sağlar. O zaman görülecektir ki yazılanlar birbirini takip eden "öyküler zinciri" olarak sürer gider. Şimdi biz daha çok tarih sıralaması yapıyoruz.

Sonra vörd'de tashihlerin tamamı son noktasına kadar biter.

Baskı safhasında bir sayfa düzcüsü (grafiker) son şeklini verir. Kapak, belki de aynı kapağın farklı rengi olur. Veya herkes fikrini söyler bir kapak oluşur.

Böylece 350 sayfalık bir kitabı 3 ayda yazma başarısı göstertmiş bir yazar Horantası kıvancı doğar.

Bence biz bir 'icat çıkarıp' yazdıklarımızı baştan ele alarak "hangi öykü, ağıt, destan Çukurova'da neyi anlatır, hangi sosyal olayı açıklar" babından değerlendirmeler yaparız. Böylece sevgili akademisyenlerin sevgili "canlı performans" teorisi ile yapmaya çalıştıklarını, benim acizane 'Tecirli Medodu' dediğim bu yolla irdeleriz. Bunun nasıl keyifli bir şey olacağını ve başka ne yazılara yol açacağını göreceksiniz. Musa yazıyı kanatmamak için bir solukta yazıyor. İyi de ediyor. Ama yazdıklarını iki katı uzunlukta ikinci bir yazıyla açıklaması lazım.

Kertip bırakıyor dediğim bu. Yeniden yazmak gibi bir şey değildir bu, yani zulüm değildir. Abdal Seydihan'ın "benim bendi çınar dalı basılı çaltık salağım mı var" kahırlanması bir romana ancak sığar. Ne dersin Musa Can? Sadece bu kahırlandırmalar üzerine yazsak neler çıkar. "Evdik tuttu itin kızı / Anam gelir demedin mi?" kahırlanması böyle mi kalmalı?

Başka bir örnek ister misiniz?

İsmail Arslan Hocamın, Yaşar Kemal'i anlatan yazısında "ağıtların doğuşu, çokluğu ve ölenlerin mezar yerine ağıtlara gömüldüğü" tespitini kim hangi teoriyle yazabilir? (İyi ki damarına basıyorum.)

İzninizle biraz uzatacağım: Oryantalizm emperyalizmin keşif kolu. Tecirli diliyle söylersek, gavurların padişahları gidin bakın bakalım sömürülecek ülkelerin ahalisi nasıldır, ne yer, ne içer, zaafı neler, öğrenin gelin diyerek çaşıtlarını göndermişler. Onlar da gelip söyleneni yapmışlar. Derlemişler. Sonra gönderilme sebeplerine göre yorumlamışlar. Bizimkiler de buna performans teorisi demişler. Ne sevgi, ne derinlik hiç biri yoktur. Bilim öyle olur hemşerim salya sümük ağlaşıp olmaz denebilir. O zamanda anlatılan Çukurova, kahramanlar da Çukurovalı olmaz.

Çok mu önemli? Tarih yani sosyal durumu yazıyorsanız, evet, çok önemli.

Çok mu atıyorum? O zaman bu metodu kullanarak inceleme yapanların kitaplarına bir bakın cümle farkı bile olmadan herkes birbirinin veya öncekinin dediğini tekrar edip duruyor.

Elin adamı gelecek bizim Âşık Mahmut'tan derleme yapacak, sonra yorumda bulunacak. Âşık Mahmut'un kim ne kadarını, acılarını, kahırlarını, bırakın türkülerini, Köroğlu hikayesini anlatırkenki ses tınılarını kim ne kadar anlayabilir?

Bu yüzden sizin yazdıklarınızı kimse yazamaz. Keşke yazabilseler ama Çukurova'da doğup büyümedilerse mümkün değildir.

Yani daha çok işimiz var dostlar, sıkı durun.

Selam ve saygıyla.

B.İ, 04.02.2016

Horantabaşı'nın Kızarttığı Yerlere Bakalım (A. Ozanemre)

Kimden: aliozanemre@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com, musatolu@gmail.com,
ataarslan01@hotmail.com, bilim.ege@gmail.com,
halisacacak.80@hotmail.com

Sevgili Horantabaşı ve Horantadan dostlar,

“Dillere Dolaşık Könçek Destanı” başlığı altında yazdıklarımın sevgili B. İşlek'in “kızarttığı” yerlerle ilgili olarak yazıyorum:

1) “karşılığım” ve “durunamamış”ıma sakın dokunulmaya!

Neden? Nedeni şu:

Söz konusu yazışmalarımızda Musa Bey'e verdiğim bir karşılık vardı. Onu, yani ana metni kastederek kestirmeden “karşılığım” dedim, bile-rek. Abbacası şu ki burada ivedilikten kaynaklanan bir sorun yok.

“Durunamama” biçimindeki yazılış da öyle. Genelde çok yaygın bir kullanımı olmasa da bizim Farsaklarda bu sözün/söyleyişin yaygına yakın bir kullanımı vardır ki kendini durduramamayı anlatır. ‘Sürünebildi’nin olumsuzluğu > ‘sürünemedi’ örneğindeki gibi. Tecirli vb Türkmen dillerine özgü nice sözcük arasına bir de Farsak sözcüğü girmiş, çok mu? (Çok değil ede, dediğini duyar gibiyim.)

2)Aslında Musa kardeşimin yazdıklarından kopyala-yapıştır yöntemiyle alınan kısımdaki “ben de” ve “aleni belli olduğu” kızarıklarına gelince;

Bitişik yazılması gereken “bende”nin ayrık yazılmışlığını görememişim; görseydim sevgili Tolu’ya sormadan düzeltirdim. Ancak, “aleni belli olduğu” söz öbeğindeki çelpeşikliği görmüştüm. Tolu’nun ‘kendine özgü bir söyleyişidir’ diye düzeltme gereği duymamıştım. Bir de horantanın yazdıklarına elinde deynek (ya da değnek) bekler bir görüntü vermek istememişim.

Basım için hazırlanan dosyada gereken düzeltmeler yapılıverir gayrı; ele yapışıp kalmaz ya...

Bu arada, böyle bir konunun ortaya çıkışı iyi oldu. Bunun nedeni de şu: Yazıcı harantamızdan ayrımsız herkes bütün yazılanlarla ilgili görüş belirtebilir, dahası ille de belirtmelidir bence. Böylece, en son düzeltmeleri yapma aşamasına geldiğimizde, benim de işim kolaylaşır.

Selam konusunda Horontabaşı’nın dediği doğru; şelek şelek selamlarım var horantamıza.

Sevgilerimle saygılar...

A.O, 05.02.2016, Adana

Devam Etmeliyiz (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: aliozanemre@gmail.com, musatolu@gmail.com, bilim.ege@gmail.com, ataarslan01@hotmail.com

Horantaya saygıyla,

Bugünlerde yazı bereketi yaşıyoruz çok şükür.

1. cilt basılıyor; 2. cilt de bitiyormuş haberi dedikodu değil, gerçek; ama rakam mı tükendi dostlar? Yeter ki biz yazalım, birikimimizin, dağarcığımızın hakkını verelim. 1, 2, 3, 4. ciltleri yazabiliriz. Bence devam etmeliyiz.

Bu üslupta, bu birliktelikte başka bir güzellik var. Hep söylüyorum, Horanta kitabı benim bütün kitaplarımdan daha güzeldir.

Daha özeldir, zengindir, renklidir, Çukurovalıdır.

Asıl önemlisi Çukurovalılar bunu çoktaan hak etti. Yani âşıklarımız, ağıtçılarımız, yüreği yanan herkes hak etti. Biz bu hakkı teslim etmek zorundayız.

Kitaplarımızda yazdıklarımızı Horantacak yazdıklarımızda paylaşmak güzel, zenginlik, çoğalma... Gönlünüze kaleminize sağlık.

İşte Musa'nın yeni yazısı.

Aynı duygularla İsmail Arslan Hocamın yeni ve çok güzel, özel bir yazısını da ekte sunuyorum.

Selam ve saygıyla.

B.İ, 31.01.2016

Âşık Abdal Hüseyin'den Türkmen Güzeli'ne İki Şiir (İ. Arslan)

Kimden: ataarslan01@hotmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com, aliozanemre@gmail.com,
musatolu@gmail.com, bilim.ege@gmail.com

Sevgili Dostlar,

Birinci cildin basımıyla ilgili gelişmelerden sonra bir durum değerlendirmesi yapılır, biz de ona göre vaziyet alınız, diye beklemeye girdim ve mektuplarıma beş on gün ara verdim ki ne göreyim, ortalık toz duman. Bekir Bey İkinci Ciltten yüz sayfalık yer kaldı, derken, Musa da, bu yer ancak bana yeter, der gibi, Açıacak Omar'ın cobuk tayına binmiş, kovgun meydanında “öldünüz mü bire!” diye kargı sallıyor. Bu kükremesi, “kalan sayfaların hepsi benim” demek için mi, yoksa ha gayret deyip kıva getirmek için midir, anlayamadım. Anladığım şu: Yeni yeni ısınmaya başlamıştık ki sayfalar tükeniyor. Hani bir Türkmen sözü vardır ya: Sac düzene girer hamur biter, ev düzene girer ömür biter, diye. Lafı uzatmadan hamur da, ömürde bitmeden, kalan yüz sayfadan yerimi kapayım.

Sevgili Dostlar,

Son mektuplarda Musa ile Ozanemre arasında bir Âşık Hüseyin'dir gidiyor. İyi de gidiyor. Ben bir çalının arkasına sinmiş söylenenlere kulak veriyorum, hoşuma gidiyor, çünkü Âşık Hüseyin, rahmetli, benim köylümdü. Genç yaşta rahmetli oldu. Saz çalmazdı ama Allah vergisi bir sesi ve irticalen söyleme yeteneği vardı. Hüseyin babayiğit ve yakışıklı idi. Çocuk yaşta amcasının kızı ile evlendirilmişti. Oysa O'nun gönlü, bütün güzellerin ve güzelliklerin peşindeydi. Genç ve yernik gitti. Âşık Hüseyin'i Musa ile Ozanemre konuşadursun ben size Abdal Oğlu Âşık Hüseyin ile Abdal Süslü Hasan'ı yazayım.

Kendilerine Teber adı veren davulcu abdallar, Çukurova'nın rengi, heyecanı, düğünü, coşkusu, halayı, sinsini, kadim müziğidir. Davul zurnanın hasını onlar çalar. Kışın Çukurova'da, ince çadırlarda, yazın erkenden yine çadırlarıyla yayladadırlar. Abdallar, bölgenin tükenmekte olan son konargöçerleridirler. Düğünler olmadığı zamanlar, sele, sepet yaparlar, burun çekerler, sünnet yaparlar, gün bulur gün yerler. Buldukları gün bey de paşa da kendileridir. Yarın kaygıları yoktur. Yakınmak nedir bilmezler, olanla yetinir ve paylaşırlar. Sırım gibi esmer, ince dalan, yakışıklı, halayda, sinsinde, güreşte kıvrak gençleri vardır. Gönül kırmaz, gönül kurarlar. Âşık Hüseyin de Süslü Hasan da Abdalların önde gelen yakışığıdır.

Âşık Hüseyin; elinde sazı, ağzında sözü ile Çukurova köylerini dolaşmaktadır. Bir Türkmen kızına rast gelir, kanı kaynar. Kız da yiğitler yiğidi Abdal Âşık Hüseyin'e ilk görüşte vurulur. Varsıl bir ağa kızı olan Türkmen güzeli, Hüseyin'in çadırlarda yaşayan konargöçer bir abdal olduğunu bilmemektedir. Kız, Âşık Hüseyin'e kim olduğunu ve kimlerden olduğunu sorar. Âşık Hüseyin alır sazı eline, ailesini, aslını neslini şöyle anlatır:

*Bizim el yaylaya göçer
Başpınar'da yerimiz var
Sade balın lafı m'olur
Kovan kovan arımız var.*

*İnekler gelir sağılır
Koyun kuzuya koyulur
Camuzlar ayrı yayılır
Ucu dönmez sürümüz var*

*Atlarımız bağlı durur
Kılıç kında zağlı durur
Kırk çiftçimiz saban vurur
Bin kısırak yarımız var*

*Aşık Hüseyin'im nasip
Boyun boyuma münasip
Bizde altın lira tırıp
Sandık sandık sarımız var*

Kız kendisini babasından istetmesini söyler Hüseyin'e. Hüseyin, aşiretlerinin yaylaya göçtüğünü, şu anda kendisini isteyecek kimse bulunmadığını söylese de kız, Hüseyin'in yakasını bırakmaz ve kaçırmasını

söyler. Bir gün sonra bohçasını yanına alan kızla buluşan Abdal oğlu Hüseyin, yaptıklarının yanlışlığını anlar ve kıza gerçeği açıklama kararı verir. Kız, ya ondan vazgeçecek ya da onun koşullarına razı olacaktır... Şunları söyler:

*Anam elden alır sacı
Ekmek kuru soğan acı
Her söze inanma bacı
Abdal derler ünümüz var*

*Babam davul ben saz çaldım
Eğlendim yanında kaldım
Akşam değirmenden geldim
Bir dağarcık unumuz var*

*Anam karı ekmek yapar
Çocuklar üstünden kapar
Kimi aksak kimi topal
Bir de uyuz kürümüz var*

*Âşık Hüseyin'im naçar
Kara günler gelir geçer
Şamatadan başın göçer
Bir çenesiz karımız var*

Çocukluğumuzda anlatılan bu hikayeyi İbrahim Karalı Davutluoğlu da Çukurova'da bir "Alabohça" kitabına almış. Benim yeni çıkan kitabım "Andırın Yöresinden Öyküleriyle Ağıtlar, Taşlamalar, Destanlar ve Mani-ler"de bulunan Abdal Süslü Hasan Ağdının kaynağı ise Olimpiyat Şampiyonu İsmet Atlı'dır. Düziçi Öğretmen Okulu'ndan sınıf arkadaşım folklor araştırmacısı, derlemeci Halil Atılgan, İsmet Atlı'yı iki ciltlik kitap olarak yazdı.

İ.A, 24.02.2016, Adana

Abdal Süslü Hasan'a İkiz Ağıt (İ. Arslan)

Kimden: ataarslan01@hotmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com, aliozanemre@gmail.com, musatolu@gmail.com, bilim.ege@gmail.com

Abdal aşiretinin yakışığı, Abdal Süslü Hasan'ın ölümünü duyan tüm kadınlar gibi Koca Anşa ile Topuz Eşe de gelir ölünün başına. Karşılıklı ağıt yakarlar Süslü Hasan İçin. İlk dörtlüğü **Koca Anşa** söyler:

*Kele Eşe kele Eşe
Süslü Hasan ölmüş taman
Şu davulu şu zurnası
Vay takılı kalmış taman*

Topuz Eşe:

*Hasta Süslü Hasan hasta
Kuşburnu ezmesi tasta
Davran da kalk Hasan Ağam
Bizi koyup gitme yasta*

Koca Anşa:

*Melekleri türbe yapsın
Cennetala'nın başına
Ağam gitmesin hacetsiz
Davul asın tabutuna*

Topuz Eşe:

*Keleşti ağam keleşti
Halay çekti hem güleşti
Gece sinsinde yorulmuş
Sabah uykuya döleşti*

Koca Anşa:

*Hele Hasan Ağam hele
Gözyaşlarım döndü sele
Ocağı sönesi ölüm
Gümüüş zurna kaldı ele*

Topuz Eşe:

*Davulu ceren derisi
Yerini tutmaz birisi
Bizler kaldık gözü yaşlı
Gelir ağıdın gerisi*

Koca Anşa:

*Süslü Hasan zurna çalar
Soluk yetmez soluğuna
Azrail mi girmiş taman
Düdüğünün deliğine*

Topuz Eşe:

*Öldüyüse uğur ola
Varsın gitsin güle güle
Genç ömrünü heder etti
Boz kasnağı çala çala*

Abdallar ve onların gizli dili ile ilgili belki de ilk ciddi araştırmayı Çukurova Üniversitesinde dostum Doç. Dr. Faruk Yıldırım “Abdal Gizli Dili / İnceleme-Sözlük” kitabıyla yaptı. Karahan Kitabevi’nce basılan kitap, 1994-2011 yılları arasında Adana ve Osmaniye illeriyle başlayıp Mersin, Kahramanmaraş ve Gaziantep’le devam eden araştırma ve inceleme gezileri sırasında Abdallardan toplanan dil malzemesini ve bu malzemenin incelenmesini içermektedir.

Kendilerini Teber olarak adlandıran Abdalların, konargöçer gelenekleri ve davul zurna çalmakla sürdürdükleri yaşamları can çekiyor. Davul zurna çalmayı ve müzik yapmayı genlerinin kalıtı olarak gören Abdallar bugün, geçim arayışları içindedirler. Korkarım, gelecek nesiller onları ve konargöçer geleneklerini hiç tanımayacaklar. Geriye onlar adına anlatılan öyküler ve bekli de ağıtlar kalacak.

İ.A, 24.02.2016, Adana

Hasibe Hatun'un Aşır Ede Oğlu Abdil'e Ağdı (İ. Arslan)

Kimden: ataarslan01@hotmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com, aliozanemre@gmail.com,
musatolu@gmail.com, bilim.ege@gmail.com

Abdallar için, 'o beyaz atlara binip giden o iyi insanlar' için ağdı yalnızca Abdal karıları, Koca Anşa ile Topuz Eşe yakmamış. Yaşar Kemal'in kitaplarında Çukurova'nın ünlü ağıtçısı dediği Hasibe Hatun da Kadirli Abdallarından Aşır Ede'nin oğlu Abdil ölünce Kadirli Hatunlarını toplayıp başsağılığına gider ve kitabımda yayımlanan şu ağdı yakar:

*Sabahınan davul öttü
Sesini sesime kattı
Aşır senin Abdil ölmüş
Gayrı ocacığın battı*

*Yalnızım nerde Aşır
Aklını başına deşir
Hatunlar toplandı geldi
Kalk oğlum kahveni pişir*

*Abdil'in kara kekili
Bende koymadın akılı
Tez gelesin ergen oğlum
Davulun dutta takılı*

*Davulu dutta takılı
Zurna belinde sokulu
Aşır'ımın oğlu ölmüş
Kim olur onun vekili*

*Aşır ede aşır ede
Abdil oğlun ölmedi mi
Ağalar toplanıp gelmiş
Hatunları gelmedi mi*

Hasibe Hatun, Çukurova'nın adı bilinen en ünlü ağıtçıların başında gelir. Benim "Andırın Yöresinden Öyküleriyle Ağıtlar" kitabımda Hasibe Hatun'dan epeyce ağıt vardır. Hasibe Hatun aileye yabancı biri değil, kayınbabam Hacı İsmail Ağa'nın kaynanamdan önceki dördüncü karısı-

dır. Kısmet olur ve ikinci ciltte Musa'dan yer kalırsa Hasibe Hatun için de bir mektup düşünürüm. Saygılarımla.

İ.A, 24.02.2016, Adana

Avşar-Cerit Atışması

Dadaloğlu'ndan Kozanoğlu'na

Dadaloğlu'ndan Mürseloğlu'na

Dadaloğlu'ndan Yarsuvat Ağdı

Dadaloğlu'nun Avşar Güzellemesi (İ. Arslan)

Kimden: ataarslan01@hotmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com, musatolu@gmail.com,
aliozanemre@gmail.com, bilim.ege@gmail.com,
halisacacak.80@hotmail.com

Sevgili Dostlar,

Dokunmakta olan Çukurova kiliminin birinci dilimi baskıda, ikinci dilimi de bitmek üzere. Anadolu'yu Türkleştirenlerin ruh ve heyecanını, Osmanlı vakanüvisti İbrahim Peçevi: "Anlar ki gayret kuşağını kuşandılar, bir yıllık işi bir ayda, bir aylık işi bir günde, bir günlük işi bir saate tamam ettiler." der. Çukurova'nın renginden, kültüründen, dilinden kilim dokuyan biz gönül erenlerinin de "gayret kuşağını kuşanıp" aynı şevk ve heyecanla kilime kirkit çaldığımızı düşünüyorum. Gayretimiz kaim ve daim ola.

Evrenin güneş bahçesi Çukurova'nın serüveni uzun, öyküleri ise fırlıktır. Gün olmuş Karatepe'nin Fırtına Tanrısı Asitavidas'ın söylemiyle, bir kadın elinde kirmen eğirerek ülke topraklarını bir uçtan bir uca gezip dolaşır olmuş, dirlik düzenlik kurulup barış coğrafyasına dönüşen Çukurova'da, gün olmuş kan kusulmuş. Nice kavimler gelip geçmiş, gelenle gidenin gelenek ve kültürel değerleri birbiriyle kaynaşp bu toprağın insanına devredilmiş. O nedenle "Türkiye Cumhuriyetinin Temeli Kültürdür." demiş Atatürk. Bu topraklar üzerinde yaşayanların alt kimliklerine, ırklarına, dillerine, inançlarına ve yaşam biçimlerine bakmadan tümünü "yurttaş" kimliği ile taçlandırmış. Aradaki kavga ırk, dil ve inanç kavgasından öte, çıkar ve hükmetme kavgasıdır.

1800'lü ve daha sonraki yıllarda, Çukurova'nın tarihi, Türkmen aşiretlerinin devletle ve birbirleriyle olan otlak kavgası, sen-ben kavgası değil midir? 1979 yılında Andırın'ın Tokmaklı Ortaokulunda öğretmenken yanıımızdaki ilkokula, Kayseri'nin Tomarza ilçesi doğumlu, Elmas Eroğlu adında bir öğretmen atanmıştı. Elmas öğretmen'in 70 yaşlarındaki babası Mehmet Eroğlu, Avşar beylerindenmiş. Günlerce Avşar'la Cerit

aşiretinin, Tecirli aşiretinin öyküsünü anlattı, gür sesli türkülerini söyledi. O dönemde Mehmet Eroğlu'ndan dinlediğim Avşar öykülerinin bir kısmını akıl edip yazmışım. Bir köşede duruyordu. Belki de hiç yayınlanmayacak, öylece kalacaktı. Elimde kalan o günkü derlemelerle, horantanın yaktığı sinsin ateşine, çilpi kayacağım.

Mehmet Eroğlu'ndan yazdığım Avşar-Cerit kavgası ve karşılıklı atışmalar, beni çok etkiledi. Avşar demek, biraz da Dadaloğlu demektir. Dadaloğlu, Avşar'ın öfkesi, sesi ve temsilcisidir. Soylarını Oğuz Kağan'ın torunu Avşar'a ve Nadir Şah'a dayandıran Avşarlar, Çukurova'nın en dişli ve en gözü kanlı aşiretidir. Yerleşik yaşamı istemezler. Onlar için konargöçerlerin değişmeyen yasası “ il gider, töre kalır” gelenegidir. Çünkü Bilge Tonyukuk'un söylediği “Biz Çinlilerin yüzde biri kadarız. Bir şehri kurup oturursak orada düşman bizi bulup yok eder. Oysa eski yaşantımızı sürdürürsek, zayıf olduğumuz zamanlarda çekilir, güçlü olduğumuz zamanlarda ilerleriz.” Bu öğüdü unutmayan Türkmenlerde geçerli olan ilke, toprak değil, töredir.

Avşarlar, Ceritler, Tecirliler konargöçerdir; ama o dönemin geçerli olan iktisadi yaşam biçimi hayvancılıktır. Aşiretler arası çekişmenin nedeni: otlak, yaylak ve su paylaşımıdır. Sonbaharda Çukurova'da sürülerini otlatan Avşar, Farsak, Tecirli, Bozdoğan, Kozanoğlu, Karalar, Kars (Kadirli) Dulkadir Beyliği gibi aşiretler yazın Toroslarda, Binboğa'da ve Uzunyayladadır.

Mehmet Eroğlu, atışmaları ezgisiyle birlikte söylerken adeta kavgayı yeniden yaşardı.

Osmanlı tarafından Suriye'nin Rakka bölgesine sürgün edilen Cerit aşiretinin gözü Çukurova'dadır. Sürüleri için en gümrak bitkiler Çukurova'da, akarsular Çukurova'dadır. Ne edip etmeli Cerit aşireti Çukurova'yı yurt tutmalıdır. Osmanlı eski Osmanlı değildir. Amik Ovasında karşısına dikilen Reyhanlı aşiretini tepeleyip geçmiş, Nizip yakınında kurulan Avşar Pususunu savuşturmuştur. Avşar Cerit Aşiretini Çukurova'ya kondurmamaya kararlıdır. Kozanoğlu, Kars (Kadirli) Dulkadirli Beyliği, Tecirli-Ulaşlı Beyi Hacıosmanoğlu ile Cerit'i Çukurova'ya girdirmeme konusunda anlaşmışlardır. Kavga öncesi Maraş altında Cerit Beyi ile Avşar Beyi ve sözcüsü Dadaloğlu karşılıklı atışır. Çukurova yerine Cerit'in Maraş, Elbistan tarafına yön değiştirmesi istenmektedir. O nedenle Cerit'i korkutarak fikrinden vazgeçirmek istenir. Karşılıklı atışma şöyle:

Avşar

Ceritler Rakka'dan sökün eyledi

Çek atın başını Urum'a doğru

Urum'da Avşar var kondurmaz seni

Kır dizgini Cerit Kırım'a doğru

Cerit

*Avşar Beyi bu tehdidin bana mı
Yarın çölovaya inmek niyetim
Gör bakalım kavga günü sana mı
Varıp dölëğine konmak niyetim*

Avşar

*Ederim kavgayı bulma bahane
Karganın değneği değmez şahana
Susundan ölsen de gelme Cahan'a
Örkleme atını berime doğru*

Cerit

*Gel edek kavgayı bulmam bahane
Karganın değneği değer şahana
Malcıyım girmezsem olmaz Cahan'a
Yarsuvat'tan bir yer almak niyetim*

Avşar

*Cerit Beyi bu sözümü tutmazsan
Doğru öğüdüme hürmət etmezsen
Burdan kalkıp sen Kırım'a gitmezsen
Yönün çeviririm gerine doğru*

Cerit

*Konarım bu çöle bir daha göçmem
Ufacık kavgaya hiç kılıç açmam
Misis'in köprüsün öteye geçmem
Akar Suyu takım etmek niyetim*

Avşar

*Dokuz yüz atlım var yoktur piyade
Kozanoğlu benden daha ziyade
Tasarruf tapumda gördüğün ada
Sakın çadır kurma yerime doğru*

Cerit

*Yarın başlar büyük harbin çilesi
Cerit geldi başınızın belası*

*Takım olsun Anavarza Kalası
Oradan da bir yurt tutmak niyetim*

Avşar

*Kozanoğlu dersin azgındır azgın
Dulkadiroğlu'nun askeri düzgün
Ceddimiz ceddine ezelden kızgın
Yoksulluk kondurruk serine doğru*

Cerit

*Hiç yoktur piyadem hepisi atlı
Çakmaklı tüfekler yalım barutlu
Arkada Bozdoğan önde Ceritli
Çölovada bir harp etmek niyetim*

Avşar

*Der Dadalım bura bizim yurdumuz
Haciosmanoğlu asıl kurdumuz
Dulkadir, Kozanlı, benle dördümüz
Elimiz sunarız varına doğru*

Cerit

*Der Cerit oğlu da kim girer yasa
Güveni olmayan eylesin tasa
Gücenmeyin beyler sözde hülasa
Dördümüze birden çatmak niyetim*

Çukurova'ya geri dönmek için yıllardır hazırlık yapan, Reyhanlı Mürseloğlu Aşiretini Amik ovasında ezip geçen, Nizip'te Avşar pususunu püskürten Cerit Aşireti Bozdoğan aşiretini de arkasına almış ki Osmanlı'ya da, Avşar'a da, Kozanoğlu'na da, Ulaşlı ve Dulkadirli aşiretine de pabuç bırakası değildir. Gemi azıya almış ve de kavgaya kararlıdır. Sözü uzatmanın gereği yoktur. Artık savaş kaçınılmazdır. Avşar Beyi, yanına aldığı Dadaloğlu ile Cerit'in niyetini, en güçlü aşiret beylerinden Kozanoğlu'na anlatmaya gider. Ancak Avşar dışındaki Çukurova aşiretleri bir araya gelerek bu kavgaya girmeme kararı alırlar. Gerekçe ise kavgadan korkmak değil, Yarsuvat'ın kendilerine uzak olduğu, Avşarın otlağı ve sulağı için kendi aşiretlerini ateşe atmanın doğru olmayacağı ve de Çukurova aşiretlerinin baş belası Avşar aşireti'nin burnunun sürtülmesinin iyi olacağıdır. Kulaktan kulağa yayılan hımırtıyı Avşar Beyi duysa da inanmaz ve serine kondurmaz. Cerit'in korkusundan, Kozanoğlu ve diğer aşi-

retler yurtlarını boşaltarak Torosların kuytuluklarına çekilmektedir. Çukurova aşiretlerinin en irisi ve dirisi Kozanoğlu'nun kışınıladığını gören Avşar'ın dili Dadaloğlu, Kozanoğlu'na şöyle seslenir:

*Yiğit olan yiğit dönmez sözünden
Sözünün üstünde dur Kozanoğlu
Yiğit söz verip de geri döner mi
Yiğitliğin hakkı var Kozanoğlu*

*Berihay davulu seyrek vurulur
Yiğit olan bu kavgaya bayılır
Avşar senin öz kardaşın sayılır
Bir gelip halımı sor Kozanoğlu*

*Çok namertsin ileriye varmazsan
Kötü kulsun Ceritli'ye vurmazsan
Ben giriyom sen kavgaya girmezsen
Bari beş on atlı ver Kozanoğlu*

*Yiğit cenge girer aslı sorulmaz
Bu kavgada ölsek ayıp görülmez
Çukurova yabancıya verilmez
Bura kan dökecek yer Kozanoğlu*

*Davlumbazlar kovgun vurdu havayı
Koç yiğitler hakka eder duayı
Cerit'e vermeyek Çukurova'yı
Allah bizi eder kör Kozanoğlu*

*Cerit sardı düz ovayı bayırı
Dölek yüzü zıncarlığı çayırı
Ha diyenin hoyuk kadar hayırı
Gel gitme yerinde dur Kozanoğlu*

*Dadaloğlum der ki aslın nereli
Bizde ölen şehit gazi yaralı
Haydi aslanlarım vurun ileri
Seyreyle kavgayı gör Kozanoğlu*

Cerit ve Bozdoğanlı karşısında yalnız bırakılan Avşar, dokuz yüz atlısıyla Çukurova'ya sarmakta olan Cerit'in yolunu, o zamanlar Nur De-

resi, bu günkü Kanlıgeçit denilen boğazda keser. Boğaz, Türkmen cesetleriyle dolar ve çayın suyu kızıl kan akar. İte o dönemden sonra Nur Deresinin adı Kanlıgeçit olur. Savaş ve kırım tüm ovaya yayılarak Yarsuvat'a kadar sürer. ukurova dleği Türkmen airetlerinin kanıyla ıılar. Sekiz yüz atlısını, kürkünü ve pusatını Yarsuvat (Ceyhan) ovasında kaybeden Avar, daha fazla kayıp vermemek için yiğitliğin hakkı olan kaçmayı yeğler. ukurova'da tutunacak dal ve sığınılacak dulda kalmamıştır. Airet, Tomarza, Sarız, Pınarbaşı yöresindeki Uzunyayladadır. Torosları aarak atın başını Uzunyayla'ya kırarlar.

Uzunyayla yolu zerindeki Binboğalarda airetiyle birlikte yaylamakta olan Reyhanlı Türkmen Aireti Mürseloğlu'na denk gelirler. Cerit, Amik ovasında Mürseloğlu'na da darbe vurmuştur. Kıran artığı, kavgadan geriye kalan ala kanlı, yarı canlı Avar'ın yorgun yüz atlısını gören Mürseloğlu, Koca Avar'a "bu ne haldir?" diye durumu sorar. O dönemde imdiki gibi telefon yok, radyo ve telefon yok. Yani Mürseloğlu'nun Avar'la Cerit kavgasından haberi yok. Avar, soruya Dadaloğlu'nun teliyle ve diliyle yanıt verir:

*Sana derim sana ey Mürseloğlu
Dleğinde dĞ oldu dn oldu
Yüreğinde olan döndü dĞt
Arap atın ko yiğidin gün'oldu.*

*Akamki grdĞm ol kara dler
Hesaba gelmezdi kesilen başlar
Girmedir kavgaya kötü yoldalar
ekildiler bir kenara yan oldu.*

*le doldu Cebelinr deresi
İyi olmaz eğri kılıç yarası
Yarsuvat'ın zincarlığın arası
İıldadı ağ çukurlar kan oldu*

*Der Dadalımdı doldum doldum dkldm
Yarsuvat'ta gre tuttum yıkıldım
Dokuz yüz atlıyla harbe dıkıldım
Yüzü kaldı sekiz yüzü han'oldu*

Mürseloğlu'nda soluklanıp yola çıkan Avar Bey'inin, obasına yaklaınca, beline ikinci bir him taı der. Sekiz yüz atlının ölmesi, sekiz yüz ocağa ate dmesidir. Sekiz yüz gelin kocasız, evlatlar babasız kalmıştır.

Uzaktan aşiret çadırları görününce, ılgı basan Avşar Beyi'nin duygularını Dadaloğlu, şöyle anlatır:

*Elde değil ılgı bastı özümü
Akar gözüüm yaşı çağlar ne deyim
Sağ selamet savuştüğüm Binboğa
Sual eyler benden dağlar ne deyim*

*Elde gemde koç yiğidin kınası
Kara geldi ikiyüzbeş senesi
Koca'slan'ın Kenan Elif anası
Tutar salmaz bizi eğler ne deyim*

*Gelin arkadaşlar yanıma gelin
Beni sağ götürmen bir kılıç çalın
Sekizyüz hanede sekizyüz gelin
Ağı çözer, kara bağlar ne deyim*

*Dah dedikçe daha yeldi kır atım
Yarsuvat'ta kaldı kürküm pusatım
Sekizyüz gelin dul yavrular yetim
Hani babam deyi ağlar ne deyim*

*Dadaloğlum yoramadım düşleri
Şehidime dikemedim taşları
Yarsuvat'ta olup biten işleri
Gelir sual eyler sağlar ne deyim*

Avşar'la Cerit arasında barış-görüş adına kız alınıp verilmiş. Dostluklar, akrabalıklar kurulmaya çalışılmış, ancak yapay önlemler, kadim düşmanlığa çare olmamış. Avşar Beyi'nin kızı Kamer Hatun, Cerit Beyi ile baş- göz edilmiş. Bu evlilikten çocukları olmuş. Cerit-Avşar kavgası yine de bitmemiş. Anavarza düzlüğünde Avşar'la Cerit yeniden kapışmış. Cerit kavgada yine galebe gelmiş ve Avşar Beyi Koca Halit yaralanmış. Kargı yarası ile atından düşen Koca Halit'ı, Cerit atlılarından kurtarmaya çalışan yeğeni "Dayı Cerit yetişmeden bin terkime, kaçırayım ." der. Arkasını bir tosmuğa dayamış olan Koca Halit'ın düşünden kan şorlamaktadır. Kendini kaçırmak isteyen yeğenini elinin tersiyle iten Koca Halit: "Get ulan get! Koca Halit terkiye sığar mı bire!" der. Koca Halit, Cerit atlılarınca yakalanır, kafası kesilir. Kesik baş, bir heybeye konulup Cerit Beyine verilir. Savaşı kazanmış olmanın gururuyla eve varan Cerit Beyi,

Karısı Avşar kızı Kamer Hatun'a seslenir : "Beyin kızı! Avın kanlı olsun demeyecek misin?" der. Eşinin ne avladığından habersiz olan Kamer Hatun, "Avin kanlı olsun bey, hani ne avladın?" deyince, Cerit Beyi Heybesinde getirdiği Kamer Hatun'un kardeşi Koca Halit'in kesik ve kanlı başını Kamer Hatun'un önüne atar ve: " İşte bu günkü avım" der. Kardeşinin kanlı ve kesik başını gören Kamer Hatun, bir çığlıkla, eliyle yüzünü kapatır, kendini içeri tatar. Az sonra dimdik dışarı çıkar, beşikteki oğlunun elinde tuttuğu kesik başını : " Bu da benim avım, kanlı olsun demeyecek misin?" der ve babasının önüne fırlatır.

Hepsi Türkmen olan, ırk, dil, inanç farkı olmayan Çukurova aşiretlerinin, aralarındaki acımasız kin ve nefretin dünyada bir eşine rastlayan var mı?

Çukurova'da kışladıktan sonra Karatepe'den geçerek, Andırın, Akyol güzergahını izleyerek Meryemçil'e, Göksun'a, Binboğa'ya, Uzunyayla'ya göçen Avşar'ı Dadaloğlu nasıl anlatmış:

*Şol Çukurova'da bitirir işin
Er göçen yaylaya kurtarır başın
Andırın Beyliğe bildirmez yaşın
Harboğaz'dan aşar eli Avşar'ın*

*Tereli yokuşun erkenden dolan
Taşlıdır yolları kırılır kolan
Kastal'a varınca yayladır kalan
Burda soğur kalan beli Avşar'ın*

*Kozlu'yla Kabırlık konalga yeri
Ordan yükü çekip sürün ileri
Andırın kasaba az solda yeri
Meryemçil'den aşar yolu Avşar'ın*

*Sorar gördüğüne Çinçin nerede
Pınarları bulmak ister sırada
Göksun'e çıkınca erer murada
Öter kekliğinin dili Avşar'ın*

*Dadaloğlum der de bu böyle olmaz
Avşar aşireti sehilde kalmaz
Açmış Binboğa'nın gülleri solmaz
Burcu burcu kokar gülü Avşar'ın*

Sevgili Horanta,

Tarihçi değiliz. Anlatılanlarda yanlışlar ve farklılıklar olacaktır. Biz anlatılanları doğrusuyla, yanlışıyla nakletmekle sorumluyuz. Bizde bulunanları mezara götürürsek gelecek kuşakların eli yakamızda kalır. Herkes eteğindeki taşı dökmeli, bulduğunu kayda geçirmeli. “İleri ve geri kültür yoktur, kayıt altına alınmış ve alınmamış kültür vardır.” der bir Fransız düşünürü. 1970’li yıllarda Uzunyayla Avşarlarından Mehmet Eroğlu’ndan derlediklerim birtakım farklarla İbrahim Karalı Davutluoğlu’nun “Çukurova’da Bir Alabohça” kitabında da var, yararlandım.

Bu toprağın aydını olarak üzerimizde kimsenin hakkı kalmasın istiyoruz. Demiş ya Yunus: “Biz dünyadan gider olduk /Kalanlara selam olsun.”

İ.A, 03.02.2016

‘Kral Kızı / Beyoğlu’ İçin Yardım Talebi (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: aliozanemre@gmail.com

Sevgili Ağabey,

Yine duvara tosladım. Ötealer neyse de şu iki satırın eksikliğinin bana neler ettiğini tahmin edersin!

Çare sende...

Selam ve Saygılarımla.

M.T, 12.02.2016

*

KRAL KIZI / BEYOĞLU’ndan

Ben bir Beyoğlu’ydum üşenmez iken

Kuş tüyü yatakta döşenmez iken

İbrişim kuşağı kuşanmaz iken

.....

M.T, 12.02.2016, Adana

M. Tolu'nun 'Yardım Talebi'ne Yanıt (A. Ozanemre)

Kimden: aliozanemre@gmail.com

Kime: musatolu@gmail.com

Sevgili Kardeşim Musa'nın gönderdiği metnin tümüyle ilgili bir şeyler yazıp gönderdim kendisine.

Orada şöyle dedim:

Yukarıdan başlayalım;

1) İlk dördlüğün 3. dizesinde geçen “garîm” sözcüğü, Türkiye Türkçesi Ağızlar Sözlüğü'nde “garım/garım” biçimindeki tekil kullanımında; 1.Haram, 2.Bataklik sularının çekilmesi için yapılan ark, 3.Artık, bundan böyle, 4.Kötülük (Erzincan Merkezde) anlamlarıyla verilmişse de bu sözcük bizim Çukurova/Gavurdağı yöresinde “hısım garım” biçiminde bir ikileme olarak kullanılır; hem de yaygın kullanılır ki “hısım akraba” ikilemesiyle aynı anlamdadır. Burada da tam olarak bu anlamda bence.

2) Sevgili kardeşim Musa Bey, derlediğin şiirin üstündeki kısa mektubunda “Ötealer neyse de şu iki satırın eksikliğinin bana neler ettiğini tahmin edersin!” diyorsun. Elden geldiğince kurtarmaya çalıştım seni tosladığın dizelerde. Yukarıdaki yerinde kızartarak belirttiğim gibi ikinci boşluk ‘Bilmem kimler derer güllerimizi’ biçiminde tamamlanabilir. İlk boşluğa gelince al sana 2 dize. İster *‘Isırgan dalamış ellerimizi’* ister *‘Karaçalı yırtar ellerimizi’* biçiminde tamamla.

3) Benzer bir şiir var mı, varsa kim söylemiş/yazmış diye sanal'da dolaştım biraz. Daha birkaç gün önce aramızdan ayrılan sayın Prof. Dr. Erman ARTUN dostumun bir makalesi çıktı karşıma: “Çukurova Ağıt Söyleme Geleneğinde Ölüm Dışı Söylenen Ağıtlar” başlıklı bu makalenin 4. bendinde, “Asker Uğurlama-Karşılama Ağıtları / Askere Giden Oğlanın Ağıtı” alt başlığı altında, kaynağı “Karakaş, 2005” olarak belirtilen düzensiz bir ağıdın ilk dördlüğü şöyle:

Ben bir beyin oğluydum da üşenmez idim

Erbişimguşaklar da guşanmazıdım

Kendir kemer kertti bellerimizi

Zalim baban gelsin görsün hallarımızı

Sevgili Erman Bey'in bu derlemesinde sonraki 6 dördlüğün 6'sı da hem uyakları hem ayakları bakımından düzensizdir. Buradan anlaşılması gereken şu: Ya ağıt usta işi değil, ya da kaynak kişi aklına geleni söylemiş... Kimbilir...

Yine genelağ (int) sanal ortamında, belli başlı ses sanatçılarının türkü olarak okuduğu belirtilen, karacalamasında “Emrah” adı geçen 3 dörtlük-ten oluşan şu şiir var:

*Gökyüzünde duman duman durnalar
İşte görürsünüz hallarımızı
Beni mihnet ile büyüten anam
Deyin beklemesin yollarımızı*

*Kebabı pişirir meze ederler
Eski yaralarım taze ederler
Gündüz akşamaca eza ederler
Gece de bağlarlar kollarımızı*

*Ben de bir Emrah'tım kendi halıma
Şahin kuşu kondururdum koluma
İpek şallar bağlar iken belime
Kendir kement sıktı bellerimizi*

Senin derlediğin “KRAL KIZI / BEYOĞLU” adlı 7 dörtlük şiirin uyaklarından 3’ünü barındıran bu şiir de senin derlediğinden oldukça farklı. Kaldı ki senin de dediğin gibi benzer ayakla birçok ozan böylesi şiirler dizmiş olabilir. Demem o ki senin derlediğin özgün...

Bilmem çare olabildim mi?

Selamlarımla... (A.O, 12.02.2016, Adana)

Kral Kızı / Beyoğlu (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Sevgili Bekir,

Bir kayıp türkü hikâyesidir bu. Bir kısmı yıllardır kalplerde saklanan, bir kısmının da amansız takibine çıkılan dörtlükler bunlar. Ne yazık ki kanattığı yürekler gibi bölük pürçük kıtalar. “Kral Kızı” adı üstüne bir şiir. Kızlar gibi güzel, krallar gibi soylu...

Bu türküyü ilk duyduğum yıllarda daha okullu bile değildim belki. Rahmetli babam evimizin önünde hayvanlarını otlatırken veya harmanda

sap, malama aktarıırken keyiflendiği anlarda çok kısık bir sesle ile mırıldanırdı bu havaları. Hatta er baharda bir berçin(seki başı)üstünde yornuklanırken eli kulağı atmış yine. Ali Paşa, Karac’oğlu, Köroğlu derken dalmış gitmiş Karatepe’nin Aslantaş Baraj Gölü’ne yansıyan koyu gölgesine. Depreşen duygularından hiç haberi olmamış sol omzuna kadar tırmanarak dert yoldaşı olan karayılandan. Belki türküleri duymamış, anlamamış ama hissetmiş olmalı ki üzerine oturduğu bedendeki titreşimi ve duygusallığı; kıvrılmış kalmış orada bu gönül konuğu. Gayri ihtiyarı yüzünü sol tarafına çevirdiğinde zararsız misafiriyle yanak yanağa dokunarak selamlaşmış babam karayılanla. Ben o güne kadar “Su içene yılan bile dokunmaz” diye biliyordum ama bu olaydan sonra anladım ki türkü söyleyene de dokunmazmış yılan.

O’nun repertuvarında ilk önce “Muzu” vardı her zaman.

*Hubların serdari Muzu ’yu gördüm
Seherde açılmış gonca gül gibi
Taramış zülfünü dökmüş gerdana
Sallanıyor bir selbice dal gibi*

*Muzu ’yu dersin de yerinde zati
Güzellikten yana diyemem kötü
Dişleri inci de ağzı bir kutu
Ağzının içinde dili lal/bal gibi*

*Muzu ’yu dersin de gayetten güzel
Eğdirmiş kaşların da gözlerin süzer
Ayvanız Gölü ’nde bir ördek yüzer
Avcısına şeker şerbet bal gibi
(Top top etmiş eğricesi tel gibi)*

*Muzu ’yu dersin de yerinde nazlı
Avcılar da çıkmış kolları bazlı
Tor şahan bakışlı ağ ceren gözlü
Oğuldan kesilmiş taze bal gibi*

*Elbeylioğlu ’yum da sözlerim haktır
Hakk ’ın rahmeti de yerinde çoktur
Altında leke var Muzu ’da yoktur
Yediken süzülmüş beyaz kar gibi*

*

Muzu'nun Elbeylioğlu'nun Maraş'taki dayıları Kadioğlu'nun genç ve güzel nişanlısı/eşi olduğunu, Elbeylioğlu'nun da içten bir tutku ve seveda ile Muzu için söylediği bu türkünün başına bela açıp, İstanbul'a gönderilmesinin asıl sebebi olduğunu söylerdi babam. Bu iddianın aksine bir teze bir görüşe rastlamadım, duymadım. Veya Padişah fermanıyla Payitahta çağrılan Elbeylioğlu'nun İstanbul'da neden onlarca yıl hapis yattığının sebebi hala meçhul.

Babam yine Elbeylioğlu'nun İstanbul'a giderken söylediği, ama en güzel yerinin;

...

...

*Gündeşli Kızı da karalar bağlar
Yeni evliyim ayrılacak zaman mı*

veya

*Yüce dağlar bir sualım var size
Hani sizin konup göçen eliniz
Sen ölme de ben ölüyorum diyenler
Gidiyor ha gözü kanlı deliniz*

diye avazlanan isyanlarını söylerdi.

Çocuk vicdanım ve saf duygularımla çok üzülürdüm Elbeylioğlu'na. Bir tarafta Muzu'nun gizli sevdası(!), diğer tarafta yeni evlendiği Gündeşli Kızı'ndan haksız ve zamansız ayrılışı.

Üçüncü sırada; yurdundan, yavuklusundan, otağından koparılarak, kral kızına esir düşen Beyoğlu'nun türküsünü kaptırır idi usulcaktan. Bu havalandırmadaki gayda Elbeylioğlu ağzı, Düldül avazı ve Dadaloğlu havası ile mayalanmıştı. Dörtlük, "Aaa hhheyy..." diyerek yükselen bir çıkışla başlar, ikinci mısranın sonunda "efendim heeeyy"le en yüksek oktava erişirdi. Üçüncü mısra da ani bir düşüş ve geri çekilişle, girilen dördüncü mısra, bir rahatlama, bir yayılma ve yine uzun bir "heeeey"le biterdi. İlk ninnilerim olarak dinlediğim bu ezgiler, ne Muharrem Ertaş stili bozlak, ne de Halit Araboğlu ağzı baraktı. O nedenle "Düldül avazı, Düldül bozlağı" diyorum ben bu söyleme biçimine. Bu lezzeti biz Gavurdağlılar, "Ceren"de tadarız ama esas olarak Karac'oğlan ve Elbeylioğlu koşmalarında mest oluruz o havaya.

Mağrur ve mağdur Beyoğlu'nun çektiği sıkıntılar çocuk yüreğimi ezer, kanatırdı o zamanlar. Her döşekte yatmayan, her kuşaktan takmayan, her lafa söylemeyen, her şeye haylamayan bu beyaz atlı prensin, kendirle, kementle kertilen bellerinin acısını duyardım dalımda. Bir de

kırk arşın yücelik vardı işin içinde! Gerçekte ne kadar olduğunu bilmediğim bir ölçüydü bu mesafe. Nasıl bir kaleydi ki bu; kırk arşın yüksekliğindeydi. Köyümdeki ören yerlerinde gördüğüm, kümbetlerden, kemerlerden çok daha ulu olmalıydı bu taşla doymayan kale. Doğruydu Beyin Oğlu. Belki kırk arşından da uzundu. O'na inanıyordum! Ama neredeydi bu kale?

*

Çukurova sonsuzluğunda kuzeyden güneye doğru yol alırken; yıllar sonra görecektim onu. Evet. Yıllardır kinle, kızgınlıkla aradığım, Beyoğlu'nun sırtında taşıdığı taşlarla yapılan kırk arşından da yüksek o kale yanı başımda, sol tarafımdaydı. Otobüsün camlarından elimi uzatsam dokunma mesafesindeydi sanki. Ovanın ortasında Düldül kadar heybetli, Karatepe kadar aşınaydı gözüme ve gönlüme. Yıllarca aranan bir suçlunun, bir kaçağın yakalanıp, derdest edilmesi onuruydu içimde kabaran sevinç.

Anavarza, sendin beni yıllarca peşinde koşturan ve sendin Beyoğlu'nu tutan, tutsak eden, taşıdığı taşlara doymayan yüce kale...

*

Türkünün kimin olduğunu bilmiyordum. Hâlâ da bilmiyorum. Birileri tarafından derlenip yayımlandığını umarak internet ortamında arayışa girdiğimde yukarıdaki dörtlüklerle karşılaştım. Aynı uyakla yazılmıştı ama aynı havada aynı dilde değildi. Aynı türkü olma ihtimali de çok düşüktü. Ve de karacalamasındaki “Emrah” kimdi? Erzurumlu mu, Ercişli miydi? Yoksa başka bir Emrah mıydı bunun sahibi?

Şiirin elimize ulaşan kayıtlarında 3. kıtanın son mısrası kayıptı. “Bura ne yakışır? Bu güzel dörtlük uyaksız/ayaksız kalmasın” arayışına Sayın Ozanemre; “bu kadar eziyetin karaçalısı eksik” diyerek tamamladı anlatımı.

KRAL KIZI / BEY OĞLU ŞİİRİ

*İlgıt ilgıt esen seher yelleri
Gayri sen bilirsin hallerimizi
Hısımdan gârimden soran olursa
Anam satın alsın yollarımızı*

*Kral Kızı kapılardan baktırır
Hayatlar çaldırır zibil döktürür
Demir zembiller 'nen taşlar çektirir
Kendir kement kertti bellerimizi*

*Ben bir Beyoğlu 'ydum üşenmez iken
Kuş tüyü yatakta döşenmez iken
İbrişim kuşağı kuşanmaz iken
Karaçalı yırtar ellerimizi*

*Ben bir Beyoğlu 'ydum haylamaz iken
Görünmez deryaları boylamaz iken
Her olur olmaza söylemez iken
Kâfir bülbül etti dillerimizi*

*Kır atım avlıya bağlamasınlar
Beni öldü diye ağlamasınlar
Versinler nişanım eğlemesinler
Akşam berk bağlıyor kollarımızı*

*Bir gider de beş arkama bakarım
Gözlerimden kanlı yaşlar dökerim
Kırk arşın yüceye taşlar çekerim
Babam gelsin görsün hallerimizi*

*Başımıza keçe külah sardılar
Neredensin diye bana sordular
Var git oğlan diye ikrar verdiler
Garibim bulamam yollarımızı*

Türküler Ceyhan coşkusunda, adalet Anavarza yüceliğinde, sevgiler
Çukurova sonsuzluğunda olsun!
Hoşça kal, sevgiyle kal.
M.T, 13.02.2016, Adana

Derlemeci, Tamamlama (Restorasyon) Yapar mı (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: aliozanemre@gmail.com, musatolu@gmail.com

Canlar,

Sadece size yazıyorum.

Musa Can iki şiirin peşine düştü, siz deyin Çukurova düzündeki ceren avında. Epey kovalayıp yorduktan sonra Ozanemre'nin de haylamasıyla avladılar.

Avladılar ama bence usul noktasında Tecirlilik ettiler. Benim bildiğim; derleme yapılır. Doğal olarak ne bulunduysa kaydedilir. Kalan kısmının kaynak tarafından bilinmediği belirtilir ve derleme öylece, o haliyle kalır. Derlemecinin son mısra tamamlama, restore etme gibi bir görevi yoktur. Hayıflanabilir, temenni edebilir o kadar. Şimdi, sonra, Çukurova'dan veya Kars'tan, Türkmenistan'dan biri de çıkar o eksik mısraları birinden derler veya derleyemez.

Ben alaylı kültürümle böyle biliyorum.

Ozan Edem bu konuyu bir de Gelin Bacımla değerlendirse o ne der merak ediyorum.

Bence Musa'nın giriş yazısı derlediği şiirlerden daha önemli ve güzel. Harika metinler çıkıyor Musa Can. Sen bu girizgahları sık sık yapmaya çalış.

Selamlar, sevgiler. (B.İ, 13.02.2016)

Not: Bir gün Asım Kuzuluk Adana'dan geçerse bu bozlakları ondan dinlemeye çalışın ama hemen internetten de dinleyebilirsiniz.

Haramilik Hk. (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Sevgili Bekir,

Biz bu Tecirliliği Gelin Bacımızın yokluğundan yararlanarak yapmıştık. Haramilik sayılmaz. En fazla "kaçamak" diyebilirsiniz!. Azıcık vicdan ve hoşgörü bre Ede. Laf olsun, şatafatlı görünsün diye adına "restorasyon" dediğimiz haylazlığın tamamı bir satırcık...

Ama yine de çok yaşayasın; teyemmüm kertesinde abdestlendik!

Biz de başka yollar deneriz canısı.

Kırk arşın boyunda kale mi tükendi Çukurova 'da? Payas'la Meryem-
çil arasında daha onyedi tanesi zulamızda saklı. Kumkale'den Anacık'a,
Anacık'tan Çöğdür'e oradan da Akkale, Azgıt derken ver elini Uzunyayla.
Hepsi bir yana Çoban Kâhya'nın Halbur'daki mezarına bir dem yüz sür-
sek; beş ciltlik külliyatlar yazılır. Yeter ki bozulmasın tirinimim!...

Sevgiyle kal, hoşça kal.

M.T, 14.02.2016, Adana

‘Restorasyon’ Konusu (A. Ozanemre)

Kimden: aliozanemre@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Selam, sevgi, saygı; başta horanta başımız olmak üzere bütün horan-
tamıza !

Derlemelerdeki "restorasyon" konusunda sevgili Bekir İşlek'e katıla-
mıyorum. Nedeni şu:

Kardeşimin görüşü, esasen doğru olmakla birlikte şimdiye dek 2 şii-
rin 2 ayrı yerinde "BURASI BÖYLE OLABİLİR" denilerek dizeler ek-
lenmesinin hiç bir sakıncası olmaz; hele de bu EKLEMENİN EKLEME
OLDUĞU AÇIKÇA BELİRTİLİRSE... Bu, belki de eksikli dörtlüklerin
özgün biçiminin ortaya çıkması konusunda başkalarını harekete geçirir.
Böylece bir yitiğin bulunması da sağlanmış olur... Hani, zor ya, "belki"
diyorum...

(Ara Not: Sözlü gelenek ürünü halk şiirlerinin, yazıya geçirildikten
hatta bestelendikten sonra bile yer yer değişikliğe uğratılmak gibi bir ka-
deri yaşayageldiği konusuna girmiyor, değinip geçiyorum.)

Bu, benim görüşüm. Kaldı ki ille de eksik dizeler tamamlanmalı de-
medim, şimdi de öyle bir şey demiyorum. Kendini zorda kalmış hisseden
sevgili Musa Tolu'nun arzusunu yerine getirmek amacıyla yaptım onları.
Yukarıda belirttiğim gibi "ille de" demiyorum. Bu kısa ileti, böyle bir
"restorasyon" olsa bile (açıkça belirtilmek kaydıyla) bunun çok da yanlış
olmadığının altını çizmek için yazıldı.

Biliniz; sen bilirsin denilince değirmende dövüş olmazmış...

Saygılarımı, sevgilerimi, selamlarımı yineleyerek...

A.O, 14.02.2016, Adana

‘Restorasyon’ Konusu Hk. (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: musatolu@gmail.com, aliozanemre@gmail.com,
bilim.ege@gmail.com, ataarslan01@hotmail.com

Ozan Edemin yazdıklarını yukarda okudunuz.

Horantanın en güzel özelliği "gene de kırkmişlar" dememesi. İlle de benim dediğim doğrudur ısrarında bulunmamasıdır.

Elbette "sen bilin" diyeceğiz.

Başka bir güzel özelliği de seviyeyi korumak.

Derdimiz, güzel Çukurova'nın güzel folklor ürünlerini hak ettiği güzellikte derleyebilmek.

Şimdi Tecirli diline geçtik: Ozan Ede, ben itiraz etmeseydim, sen o araştırma metinlerini, Musa Can, o giriş yazısını, ve en önemlisi "su içene yılan dokunmazmış bilirdik amma türkü çağırana da yılan dokunmazmış" ifadesini nasıl yazacaktınız?

Şimdi hep birlikte şu Tecirli duasına amin diyelim: Tek eksikimiz, kusurumuz doğruyu aramak için yaka paça olmamız olsun.

Hepiciğinizi seviyorum.

Selam ve saygıyla.

B.İ, 16.02.2016

Oğuzlar’ın Kayı Boyu’ndan Çapa İşçisi Bulmak (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Sevgili Bekir,

Geçmişlerimizin dizlerinin dibinde oturup, yaşadıklarını, söylediklerini, bildiklerini ve birikimlerini not alıp kaydetmediğimizin pişmanlığını yaşıyoruz her gün, her an. Şimdi kaybolan o güzelliklerin ve özgün söz kültürünün peşine düştük de, “köze basık abdal gibi sıcıyoruz” Çukurova sıcağında. Bir mısra için, öyle taklalar atıyoruz ki; halimiz Ellek’te elli kaat için elli dombalak dönen abdal oğlundan daha da perişan. Veya kaza-ra kulağımıza çalınırsa bir kıtacık ağıtın yarısı, bile ciğerimizi dağlıyor. Günlerce de içimizin alazından ağıımız kuruyor. Ya da sevindirik olup

kupaların kupasını kırk bin kişiye kaldırmış kaptanlar gibi, esrik ve trans havalara giriyoruz.

...

...

Evdik tuttun itin kızı

Anam gelir demedin mi

Kahriyle iki satıra sığdırılan bir acının ifadesini, duyduk diye yanıyorduk, bulduk diye seviniyoruz. Ne yaman bir çelişki değil mi bu?

İyi de yaşı menzile yaklaşmış bizlerin yaşadıkları ve birikimlerini kim yazacak? Bakıyorum ardıllara; yalnızca kısa mesaj yazıyorlar en berbat ifade ve kısa yol sembollerle. “Kabağı yiyen gitsin gelinin yanına” diyorlarsa bu yeniyetmeler; zinhar böyle bir aç gözlülük edip, bu bapta bir kabahat işlemedik!

İş yine evde kalan kızın kaygısında olduğu gibi emmioğullarına veya dayıoğullarına düşüyorsa onu bilemem. Ya da her zaman olduğu gibi “Dert Deli Ahmet’in başına” kalıyorsa; ne diye bırakalım bu günün işine yarına?

İşte sana Seyhan kıyısından buğulanan sıcak bir esinti, özgün bir Çukurova anısı.

*

İş arkadaşım, sevgili Kadir Küçükosmanoğlu, Az konuşur, öz konuşurdu. Hani “durur durur da turnayı gözünden vurur” tiplerindendi. Söz meclislerinde sigara yakmaktan vakit bulursa ironinin, esprinin en alımlı ve anlamlısını koyardı ortaya. Olağan iş toplantılarında dört gözle beklerdik, hiddetli genel müdürümüzü anlamaz ve umursamaz tavırlarıyla daha da şiddetle kızdırıp, köpürtmesini. Gördüğü kırmızı kartları(!) bile gülererek karşılar; on dakika süren sahayı terk ediş süresinde mutlaka bir kırmızı kart daha yerd. Toplantıyı sürdüremeyecek kadar kendinden geçince genel müdür, biten oturum nedeniyle, biz denктаşlarından/meslektaşlarından gizli alkışlar ve bol kepçe akşam yemeği ödülüne gark olurdu Kadir.

*

OĞUZLARIN KAYI BOYU’NDAN ÇAPA İŞÇİSİ BULMAK!

Özdemir Sabancı’nın öldürüldüğü günlerdi. Hiç beklenmeyen bu menfur saldırı herkesi olduğu kadar Sabancı Ailesi’ni de şok etmişti. Bu nedenle Aile çevresinde etten bir duvar örülmüş, özellikle Sakıp Bey, Hacı Bey çok yakın korumaya alınmışlardı. İstanbul’u bilemiyorum ama Adana’da Sabancı ile SA ile ilintili her yerde, her noktada olağanüstü önlemler aldı emniyet güçleri. Bu çerçevede Hacı Bey’in villası da sıkı bir koruma çemberinde, Atatürk Caddesi’nin tamamı kontrol altındaydı.

Ama bir yandan da hayat devam ediyordu. Özdemir Bey'in defin işlemlerinden sonra, aile bir müddet Adana'daki ikametlerinde kaldı. Ziyaretçi akını ve artan hizmet yoğunluğu nedeniyle Hacı Bey'in kaldığı villanın bakım ve temizliğine yetişemeyen, bahçıvan Duran Usta beni arayarak iki tane erkek işçi istedi. Ben de durumu fabrikadan işçilerin dağıtım işini yapan araştırma şefi Kadir Bey'e aktararak villaya yarın sabah iki işçiyi göndermesini, aman aman ihmal etmemesini özellikle belirttim. Ben işi gündemimden atmıştım ki; Duran Usta iki gün sonra işçilerin gelmediğini bildirdi. Mahcup olmuş, hem de öfkelenmişim. Hemen Kadir Bey'i arayarak; neden savsakladığını, bu önemli konu için neden umursamazlık ve sorumsuzluk yaptığını sordum ve "Şu günlerdeki hassasiyetin farkında değil misin? Kardeşim yevmiyelerini sen mi veriyorsun?" diyerek de sitemimi bildirdim. Fakat Kadir, çok sakindi ve sözleri güven doluydu. "Gönderdim kardeşim, hem de aynı gün gönderdim" dedi. Ben daha da meraklanarak ve telaşlanarak, "Eee ne oldu öyleyse, neden gelmemişler o zaman?" diye sorduğum da; Kadir Bey bir çırpıda özetledi durumu. İşçiler villaya varırlar. Kapıdaki veya yakın korumadaki sivil görevliler kimlik kontrolü yaparlar. İşçilerden biri Mardin, diğeri Diyarbakır doğumludur. Polis derhal, o çevreyi terk etmelerini, villa çevresinde bir daha gözükmemelerini söyler. İşçiler derdlerini anlatamadan, korkuyla kaçarak, soluğu fabrikada alırlar. Kadir Bey'de yapacak bir şey olmadığını düşünerek olayı raflar. Bunları heyecanla biraz da gülümseyerek dinledim ve "Peki ne olacak şimdi" diye sordum. İşte o zaman kaçırmadı fırsatı, koydu taşı gediğine. "Ne olacağını ben bilemem! Ama ben size Oğuzların Kayı Boyu'dan çapa işçisi bulamam ki; elimde olanların doğum yeri belli" dedi.

Lal olmuştu dilim!

Ne diyebilirdim ki?

*

Hiç kimseye din, enstite, mezhep, kimlik sorulmaması (sorulmamacak) yarınlar dileğiyle,

Sevgiyle Kal.

M.T, 15.02.2016 Adana

Bir Yıllık Zeytinyağı İhtiyacı Sözü (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: musatolu@gmail.com, aliozanemre@gmail.com,

bilim.ege@gmail.com, ataarslan01@hotmail.com,

Halisacacak.80@hotmail.com

Sevgili Horanta,

Musa Can, arada bir" sıçan düşük bekmez kazanını" karıştırıyor eline ilk geçen konuyu yazıyor.

Bu "sıçan düşük bekmez kazanı" Musa'nın Abdal Seydihan Emmisi-nin güçlü nefesi ile okunmuş olup siz deyin peygamber nefesiyle bereket-lenmiş bir hazine.

Kaç cilt istersen o kadar yaz.

Size özel bir bilgi fısıldayayım: Musa kardeşim eskiden arakı içip (hayır devamı düşündüğünüz gibi değil) efkarlanırdı; şimdilerde folklor yazarak efkarlanıyor.

Bana turnaların söylediğine göre Farsaklı Ozanemre, arada bir kanlı-lar gibi yalvarıyormuş Musa Can'a: Ulan bir Tecirli Delisine uyup baştan çıktın, arakıda beni yalnız bıraktın, folklor yazarak efkarlanmak, nasıl bir akılsızlık, Tecirli icadıdır ve de bidattır, kudurdun mu tez yola gel iman-sız, hiç olmazsa hafta sonları bari arakıyla efkarlanak diye.

Ben biliyorum; Musa Can yazarak efkarlanacak galan. Arakı da neymiş. "Ağzını vursa" ve tadına baksa Ozanemre de yazarak efkarlanır amma tülek gavur şimdilik yanaşmıyor.

Biz de Tecirli duası ederiz, nefesimiz yettiğince. Musa Canımızı ara-kı efkarlanmasından kurtardık Koca Tanrıya şükür. Farsaklı Ozanemre yabancı mı onun için de dua ederiz bir zaman.

Şimdi Musa'nın o güzel yazılarından birini daha okuyalım.

Yalnız çok ciddi bir görevimiz var. Musa'nın iki mısasını hatırlaya-bildiği:

Evdik tuttun itin kızı

Anam gelir demedin mi

ağdının hepimiz peşine düşmeliyiz. Kızının ölümüne yetişemeyen bir ananın yürek burkan bir ağdıymış bu; Musa söyledi.

Âşık Mahmut kolay kolay türkü söylemezmiş. Ne yapsak ne etsek diye düşünüp türkü söyletmenin bir yolunu bulmuşlar: Âşığın yanında onun türkülerinden birini özellikle berbat bir şekilde söylerlermiş.

Ben de zaman zaman Musa'nın yarım bıraktığı ağıt ve derlemeleri berbat bir tonda yazıyorum. Çoğu zaman işe yarıyor.

Haydi size bir Tecirli icadı daha: Yukardaki ağıdın devamını bulanın bir yıllık zeytinyağı ihtiyacını hediye etmeyi yerel sıfatımla değil; Noter sıfatıyla taahhüt ediyorum.

Şaka bir yana ben âşık Kır İsmail'in Keşik Türküsünün eksik kıtalarının yedi yıldır peşindeyim. Kabe'deki inşaat ustası torununa kadar çalmadığım kapı kalmadı ama her yıl en az bir kıtasını buldum. Şimdi tamamlandı sayılır.

Salam sevgi ve saygıyla dostlar.

B.İ, Tarih: 16.02.2016

Medine'nin Ağıtları (İ. Arslan)

Kimden: ataarslan01@hotmail.com

Kime: halisacacak.80@hotmail.com, didimnoteri@mynet.com, musatolu@gmail.com, aliozanemre@gmail.com

Sevgili Horanta ve Horantabaşı Bekir Bey,

İlahi adalete güvenir ve bir gün mutlaka gerçekleşeceğine inanırım. Bu inancımda yanıldığım olmamıştır. Sizin Tecirli uşağının Cahan Nehri'ni kulaçlayıp KOVGUN geleneğinden edindikleri deneyim, feraset ve ustalıklarıyla gariban Andırınlıların pamuk tarlalarında kaynamakta olan sedef renkli süt mısırlarını, kaşla göz arasında, kazanlarıyla birlikte öte geçeye yüzdürüp, deve ettiklerini görüp bilenlerdenim. Zavallı Andırınlılar, kaçırılan firik mısırlarından çok, kalaylı kazanlarına yanarken, siz Tecirli tadinı çıkardığınız o günkü vurgununuzla destanınıza destanlar katardınız. Her ne kadar birinci ciltteki mektuplarda “Boş kazanları geri götürürdük” deseniz de, iç edilen mısırların, alasulu karpuzların, narların bedeli ödeşilmiş değil.

Sevgili Bekir'im,

O dönemde olup bitenlerin hesabı yalnız benden mi sorulur, dediğini duyar gibi oluyorum. Sana hak vermiyor değilim, üstelik hesap sormuyorum da ilahi adalet soruyor. Nasıl mı?

Karşılar mı bilmem ama noter taahhüdü ile bir yıllık zeytinyağı ödeyerek.

Musa, aklında kalan iki dizelik ağıt parçasını oltaya takıp Didim kıyılarına savurmuş. Musa savurur da ağıtlar avcısı Bekir Edesinin eline geç-

mez mi? “Ağıtın hasını ayak sesinden tanıyan” Bekir işlek, firaklı ve soy bir Çukurova ağıtının iki dizesini bile duysa dayanabilir mi gayrı. Kulağı kırıste, beklemiş ki gerisi gele. Çağılı uçuran Musa’dan ses, soluk yok. İki dizesi bile İnsanın yüreğini dağlayan ağıtın gerisi bulunmalı. Bulunmalı ya bu iş Tecirli usulüyle olmaz. Şu devirde insanın gücü ancak kendi malına yeter. Ağıtlar delisi Bekir İşlek, bir an önce kavuşmak için garip ölen Ağ Medine’nin ağıtına, kıymış “Didim’de meltemlerin suladığı” zeytinyağına. “Ağdın gerisini bulana bir yıllık zeytinyağı benden” diye duyurduğu kıvın, inandırıcı olması için de noter garantisi vermiş.

Bir yıllık zeytinyağı, Tecirli uşağının geçmişte gasp ettiklerini karşılamasa da “hıstama düşeni” helalleşmeye yeter, düşüncesiyle ağıtın gerisini aramaya başladım ki, Musa’nın dizeleri ve ağdın tamamı, Andırın Yöresinden Öyküleriyle Ağıtlar” kitabımda(77 ve 78. Ağıt) kuzu gibi yatıyor. Telefonla arayıp sevgili Noterime acı haberi ya da muştuyu verince, “Sözüm söz. Bir yıllık zeytinyağın benden” dedi. Dedi ya dayılık yeğenlik bağının çağırıştırdığı “Hasan getir akşamki kafayı sana beş yüz lira vereyim” hikayesi de aklıma gelmedi değil. İkinci bir sorun daha var ki onun içinden hangi ferasetle çıkılacağını ancak Musa bilir. Sorun şu ki: bizim Açacak Omar’ın torunu Halis Açacak kokuyu almış, beni aradı. Elinde kargısıyla cobuk tayını harmanlatan dedesi gibi “ Kardaş sana ayda beş kilodan aşağı zeytinyağı yetmez! ” demeye başladı. Oysa bizim Hanım ayda üç kiloya dünden razı. Anladım ki Halis’in niyeti başka, yani Tecirlilik damarı ağır basıyor. Halis: “ Kardaş, Balkan gezisine çıktığımızda yengenin yapacağı, kömbelere, sarmalara, dolmalara ne kadar zeytinyağı gideceğinden haberin var mı?” diyor. Anlaşılan o ki Halis Tecirli uyanıklığı ile daha şimdiden hem kömbeleri, dolmaları, hem de zeytinyağını garantilemek niyetinde. Halis ta Bodrum’dan topa girer de “Çağılı ben uçurdum” diyen Musa’yı kim durdurabilir ki. Bekir Kardeş, bu iş daha şimdiden sarpa sarmaya başladı gibi. Neyse ki Cahan’dan geçirilen mısır firiğinin bedelini bir yıllık zeytinyağı ile helalleşeceğiz gayri. Şu dar-ı dünyada İlahi adalet bir ölçüde yerini bulmuş olacak.

Biz gelelim ağıda ve öyküsüne.

*

MEDİNE’NİN AĞIDI

Günümüzde bile en yakıcı sorunlardan biri, kadınların yaşadığı ya da onlara yaşatılan acılardır. Ağıtlar kitabıma baktığım zaman beni en çok ürperten kadın ağıtları olmuştur.

Ben on yaşındayken ölen anamın, insanın içine işleyen ağıtlar söylediğini anımsarım. En çok söylediği ağıtlardan biri de Medine ağıtıydı. Bu ağıtı söylerken çırpınarak ve uğunarak ağlardı. Medine’nin şahsında belki de Anadolu kadınlarının bitmeyen acılı kaderine ağlardı.

Anam öldükten sonra Medine'nin ağıtını amcamın karısı Güllü Hatundan dinlerdik. Güllü Hatun şu anda 96 yaşında ve alzheimer hastası. Geçmişini hatırlıyor, yenileri unutuyor. İyi ki bilinci yerindeyken derlemişiz. Medine ağıdı ailemizde en çok bilinen ve söylenen ağıttır.

Ağıtın öyküsü hakkında değişik anlatımlar var. Bizde bilinen öyküsü şudur: Medine'yi istemediği birine, uzak bir yere gelin verirler. Gittiği yer Kars mıdır (Kadirli), Kozan mıdır bilinmez. O dönemde konargöçerler için her yer gurbet. Gelin giden Medine ana ve aile ocağı hasretiyle, anası da kızının özlemiyle yanıp tutuşmaktadır. Medine genç yaşında ölür. Anası yanına aldığı birkaç kişi ile gelip mezarı açtırır ve hiç değilse kızını son kez görmek ister. Çürümeye yüz tutmuş kızı Medine'yi o durumda gören ana yüreği dayanır mı?

Ağıdı yalnız Medine'nin anası değil, kaynanası ve hatta bir kısmı da ölen Medine'nin ağzından söylenmiştir:

*Mezarın üstünü açtım
Göğsünün düğmesini çeştim
Ananım kuzum ananım
Sanki benden vaz mı geçtin*

*Çıktım çınarın başına
Çağırdım dudukuşuna
Anan gelir demedin mi
Doğan ayın on beşine
(Medinem uy, yavrum uy)*

*Deveye vururlar tuzu
Yüreğime düştü sızı
Vasiyet olsun komşularım
Gurbet ele vermen kızı*

*Karlı dağlar kara dağlar
Karı erir suyu çağlar
Garibimiş ağ Medinem
Basmac'oglum durmaz ağlar*

*Şurda bir harman savrulur
Küreği yok, yabası yok yeli yok
Garibimiş ağ Medinem
Emmisi yok, dayısı yok, eli yok*

*Gel Halil yanımdan otur
Esat kazma kürek getir
Garibimiş ağ Medine 'm
Mezarın ucunda yatar*

*Gızımın kaftanı sarı
Doğrusa da gelse beri
Böyle görür guzusunu
Yabancıya veren deli*

*Göksun 'dan ötesi Geben
Seni Kars 'a verdi baban
Bir çobana vereyidin
Elimizde yok mu çoban*

(Kaynak kişi: Anam Hüsne ve ikinci anamız Güllü Hatun.)

*

MEDİNE AĞIDININ BİR BAŞKA VERSİYONU

*Cıgıl cıgıl dere seli
Küfül küfül yayla yeli
Vallahi yalan değilim
Ölsün beş oğlanın biri
Hatın kızım ağ Medinem*

*Deveye vururlar tuzu
Yabancıya vermen kızı
Hele ben de geleyidim
Evdin mi köpeğin kızı
Hatın kızım ağ medinem*

*Şu görünen karlı dağlar
Karı erir suyu çağlar
Garibimiş ağ Medinem
Basmacioğlum görmüş ağlar
Hatın kızım ağ Medinem*

(Derleyen: Gökahmetli köyünden Muteber Çınar.)

Veremli Gelin'in Ağıdı (İ. Arslan)

Kimden: ataarslan01@hotmail.com

Kime: halisacacak.80@hotmail.com, didimnoteri@mynet.com,
musatolu@gmail.com, aliozanemre@gmail.com

Andırın'ın Geben köyü'nde bir gelin ince hastalığa (vereme) yakalanır. İki oğluyla bir kızı olan gelini, hastalığının başkalarına da bulaşmaması için, tek başına hücre gibi bir odaya kilitliyorlar. Tüm sevdiklerinden tecrit edilen gelinin ekmeğini, suyunu pencereden veriyorlar. Çocuklarından ayrı tutulan ve sosyal hayattan kopartılan gelin, altı ay veremden çok yalnızlıkla savaşıyor. Saçları tel tel dökülür. Gün ışığına, doğada sürüp giden canlı yaşama hasrettir, kendi kendine uğunur, dövünür. Eşinden, kaynanasından, yakasını bitlediği kayınlarından, yal döktüğü tazılardan, otlattığı kuzulardan da car umar, yardım bekler. Dışarıdaki canlı yaşamı, onlarla olmayı ne çok özlemiştir.

Veremli gelinin kapatıldığı hücreye, rivayete göre bir karayılan girer, gelinin içmesi için odaya bırakılan bir tas sütü yılan içer ve bir süre sonra da yılan, içtiği sütü, tasa geri kusar. Gelin, yılanın kustuğu sütü içip, bir an önce ölmek, bu çileye son vermek ister ve süt tasını kafasına diker. Veremli gelin ölmez ve yılan gibi kavlamaya başlar. Denir ki yılanın kustuğu süt, gelinin hastalığının dermanıymış. Ölümü bekleyen gelin, ağıtı kendi durumuna söyler.

*Attılar ıssız odaya
Fırıl fırıl fırlanıyom
Yaşım küçük, başım gelin
Ağlamaya arlanıyom*

*Her tarafım yara oldu
Yatamıyom sızısından
Ağam bana çık git diyor
Geçemiyom kuzusundan*

*Attılar ıssız odaya
Hergün böyle ağlıyorum
Mevlam bana destur verdi
Yılan gibi kavlıyorum*

*Kele ana kele ana
Dert delisi oldum gene*

*Birken gelip yoklamadın
Oğlun kızın bana döne*

*Dizin dizin dizliyorum
Kimseyi görmüyor gözüüm
Kaldı arada arada
İki oğlum bir tek kızım*

*Eylerinin önü yazı
Yayılır koyunla kuzu
Seni de göresim geldi
Yal döktüğüm kara tazı*

*Evimizin önü esik
Yük yığardım kesik kesik
Seni de göresim geldi
Beslediğim kara püsük*

*Karaçalı kırım kırım
Kırın da ateşe vurun
Bu gün ben sizi yatırmam
Beni bu kapıdan ırın*

*Uzun uzun çam dalları
Uzak anamın yolları
Ayan olsun hatın anam
Döküldü saçım telleri*

*İnce kayınım gelişin
Dutar yakasın bitlerim
Alt'ay oldu ben yatalı
Arada kaldı itlerim*

*Osman ağam yelip gelir
Etek üçürdüm sokulu
Gelin olup gezemedim
Zülüfüm yağlı kokulu*

*Kabırımı derin eylen
Su serpin de serin eylen*

*Sabah sürmel'eşim gelir
Sağ bucağa yerin eylen*

*Evimizin uğru yazı
Yayılır karabaş kuzu
Seni de göresim geldi
Yal döktüğüm kara tazı*

*

Kaynak kişi: Erenler köyünden Güllü Arslan ve Emekli öğretmen
Öcal Dereli.

Selamlar, saygılar.

İ.A, 17.02.2016

İ. Arslan'ın İhtarnamesine Cevabımdır (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: musatolu@gmail.com, aliozanemre@gmail.com,
bilim.ege@gmail.com, ataarslan01@hotmail.com,
halisacacak.80@hotmail.com

Sevgili Horanta,

Ekli dosyada İsmail Arslan Hocamın iki derlemesini ama baş tarafında da söz verdiğin zeytinyağını tiz gönder "ihtarnamesini" okuyacaksınız.

Bu ihtarnameye cevaplarım şöyledir:

1- Bir yıllık zeytinyağı ihtiyacı Tecirliye göre mi olacak, Andırın Ağalarına göre mi olacak?

2- Musa Can "haha berinin ölçüsünü" açıklayabilirse ben de bu miktarı anlarım.

3- Bizim sevgili Düziçi'nden bir fıkrayla durumu belki daha iyi anlatabilirim: Adam bir dostuna sık sık "ulan bir gün misafir gel sana şöyle tavuk keseceğim, böyle tavuk keseceğim diye Döldül'ün poyrazı gibi esip gürlüyormuş. Dostu bir gün çıkıp gelmiş. Bizimki ne yapsam ne etsem derken derdini şöyle anlatmış: Sevgili dostum ben senin için tavuğun "hopurunu çıkarırım amma, tavuk gürk oldu ne diyim arkadaş" demiş.

4- Ben bu konuda Tecirlilerin aksakalı Osman Emmime danışmadan iş tutamam. Sonra bana yok noterim, yok hukukçuyum diyerek Tecirlinin namını beş paralık ettin, Tecirliyi yere baktırdın derse ne derim?

Durum vaziyetleri böyle böyle dostlar.

Esasen bana göre İsmail Hocamın ağıtı zeytinyağıyla ölçülemez değerdedir. Amma Musa benim ağıtların faturası n'olacak emmioğlu der, Farsaklı Ozanemre desen ihtar bile çekmez, doğrudan icraya verir.

Şimdi okuyun bakalım bu ağıt ne kadar zeytinyağı eder?

Selam ve saygıyla.

B.İ, 21.02.2016

Reddi Miras ve Feragat İlamımdır (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Sevgili Bekir,

Sadece iki mısrayla ciğerimi dağlayan, seni mecnun eden ağıt, İsmail Hoca'mın yayımladığı “Medine Ağıtı” mıdır? Yoksa sadece bir beyitte çakışan benzeri midir? Kesin ve hadl-i hüküm değil!.. Ama kural ve tea-müller gereği, yanlışı ispat edilinceye kadar doğru kabul edeceğiz. Fakat aradığın dizelerin devamı bu ağıt olsa da olmasa da senin ödül kısmetten çıktı kardeş! Ne cinlik, ne de cin enikliği kurtarabilir seni. İyisi mi pıttır-maya hiç yeltenme! Ver kurtul. Ama bu bahşişin miktarı ve dağıtımı ko-nusunda her şey net ve itirazsız değil gibi görünüyor.

Madem bu işi neticeye bağlayacak aksakallılar var; hepinizin küçüğü olarak ben ne desem boş, ne söylesem yalan olur. Kadı'nın “kavm-i ha-rami” olduğu bir fetva; bırakın yasayı, içtihat bile tanır mı; şüphelerim var! Ağzının davuşuna, tavuğun kurk oluşuna bakıyorum da gözün por-takta. “Atı dilime bağlan!” diyecek kertede pişman hallerdesin.

Halis Ağabey yapacak, uğraşacak bir yığın güzel ve özel işler var iken; cennet Bodrum'dan ihale yükseltiyor. Biraz da haklı gibi. Bir Ma-kedonyalı hanımın, bir Bozdoğanlı Hatun'a göre zeytinyağı tüketimi tabi ki iki kattır. Belki de iyi niyet ve komisyonsuz bir düşünce ile belirtmiştir kanaatini ama “İsmail, ortalama bir ailenin bir yıllık zeytinyağı ihtiyacını, bu horantanın Ziraat profesörleri, mastırlı mühendisleri var. Onlara sor-man daha uygun olur” demiyor. Bana göre, kırk sene önce Hayriye Ha-

lam'ın orta direğine astığı kadar yani bir şişe zeytinyağı bir aileye bir yıl yeter, yetmezse de ha ha beri eder derim. Ama soran mı var? Genlerinin hükmünce, Deli Dumrul gibi gürz elinde baş umuyor köprübaşında Açacak'ın torunu. Ozanemre, saha ve saç/sakal avantajıyla Aladağ'dan serin, bekliyor pususunda. Osman Emmi'min konumu gereği; buzağı emse de var bir tas sütü, emmese de. İsmail Ağabey, hoca torunu, küçücükten yatılı mektep çocuğu. "Su yutkunu" tavrı ve inadıyla asla vazgeçmez iddiasından.

Vaziyet bu düzlemde olunca; kim haktanır bana aslan payımı? "Bu işin sebep başı Musa, bu bahşış O'na düşer. İşin temelinde Musa'nın bu mısralardan kanayan yüreğinin, "medet dostlar" diye kapı kapı dolaşan emeğinin hakkı var" diyecek bir Ömer ruhlu babayiğit yok gibi ortalıkta. Adalet bu Ömer ruhuyla sağlanır, Ömer torunu olmakla değil.

Her ne kadar da beni daha önce redd-i miras işinin çok zor (hukuk bürokrasisi açısından) olduğu konusunda uyarmış olsan da; yine de kendi iradem ve hiçbir etki altında kalmadan, tereddütsüz kullanıyorum bu hakkımı... Ve "Musa ne der?" umutlarına(!) ve korkularına(!) el cevabım aşağıdadır aziz dost.

Bizim komşulardan, Ekiz Osman, Ellezoğlu Cafer, Topal İsmail, Küçük Ali Yapılı Pınar Öreni'nde hazine avcılığı, antika eser çıkarma işini planlayınca; ne olur olmaz tedbiriyle Komünist Durdu'yu da dulda almışlar yanlarına. Köy uykuya daldıktan sonra çalışmaya başlamış ekip. Durdu Amcaları sadece orada oturacak, etrafa göz kulak olacaktır. Çok gayretli Topal İsmail Alaman kazmasıyla koca granit bloklara her vuruşunda çingilar çıkartacak kadar iştahla çalışıyor-lar-mış. Durdu Amcam işin nafîle, gösterilen gayretin beyhude, umutların boş olduğunun farkında ama yapacak bir şey yok! Bir elinde ot kutusu, diğerinde tütün kesesi yüzüyor nikotin deryasında. "İsmail sen gavır olsan hazineyi bu yol ortasındaki taşın altına koyar mıydın?" sorusuna; "Dinime dalağıma altının kokusunu duyuyorum. Az kaldı ede kazmayı küpün kulpuna taktım, takacağım" cevabını alınca umudu cibelik/cipdemlik kesmiş arkadaşlarının aklından. Karşı koyamaz olunca da göz kapaklarının kapanmasına "Gençler benden bu kadar. Çıkacak sikke ve diğer buluntulardaki hakkımdan feragat ediyorum. Aranızda pay edin" diyerek ayrılmış kazı alanından.

Herkese selam ve saygılarımla...

Hoşça kal.

M.T, 22.02.2016, Adana

Şu Zeytinyağı Meselesi (H. Açıkan)

Kimden: halisacacak.80@hotmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Sevgili Bekir Yoldaşım,

Musa'nın Halasının evin orta direğine astığı düğünlerden edinilen, boş arakı şişesinin en güçlüğüne koyduğu zeytinyağını bir eve bir yılda yetecek zeytinyağı olarak ölçü koydunuz. Raporu yazan da mastırlı ziraat mühendisi. Musa'nın Halası bir teşt bulgur aşına hele de misafir geldiğinde tavaların en büyüğü ile bir topak tereyağını yakarak döküp de ortalığı burcu burcu kokutmaz mıydı? Direkteki şişe ne oluyordu. "Valla, falancanın bir yeri şişmiş de, filanca koca karı da 'azıcık zeytinyağı sür' demiş. Kimde var diye düşündük de "Hala'da var" dediler'. Şunun şeyine azıcık zeytinyağı sürsek". Boş arakı şişesi ile evin orta direğine asılı zeytinyağı, İsmail'in şişen yerine yetmez.

Durdum durdum, duramadım. Açıkan'ın torununun da elbet bir düşüncesi var ki ayda 5 kg zeytinyağı demiş. Emin olun bu günkü işleri çabuk bitirip de şu satırları yazmaya vakit ayırabilmek için kent içinde fır döndüm. Akşama da havaalanından misafir karşılayacağım. Neyse ki iki satır da olsa yazmaya fırsat buldum.

Musa Can, Makedonyalı kadınlar, zeytinyağı falan diyor. Agam bu elde zeytinyağından başka yağ haram sayılır. Başka yağ bilmezler de, varsa da yoksa da zeytinyağı derler Bodrum'un kadınları. Bu nedenle de dal gibi kadınları vardır bu yörenin. "Üç aylık ömrü kaldı. Bu kadını hastane koridorlarında süründürme. Götür evinde çocuklarının arasında mutlu olsun" diyerek, doktorların ömür biçtiği Güldaniye'm bile buraya geldikten sonra, 70 yaşına rağmen gelinlik kız gibi oldu da doktorların inadına 20 senedir yaşıyor. Öte yandan Gariban İsmail göğsünü yardırmış. Zeytinyağından başkası haram. Mastırlı arkadaşlarıma "şu hesapta bir kusur var mı?" diye sorasım geliyor. Günde bir yemek yapsa, her birine 200 gr zeytinyağı koysa, işte 60 kg. Pişirdiği yemeğin yanına bir de pilav yaparsa gitti bizim zeytinyağları. Daha tatlısını, salataya döküleni de saymıyorum.

Öte yandan Sevgili Bekir Edemi desteklemem gerekir diye düşündüğünüzü görür gibi oluyorum; aynı soydan geliyoruz diye. Genlerimden dolayı, Omar'ın soyundan mı, Omar'ın adaletinden mi? Arabın adaleti olur mu? Elbette Omar'ın soyundan oluşumuz nedeniyle, İsmail'e ayda 5 kg zeytinyağı tükettirdik. Dedemizin vasiyetidir ve yaşama düsturumuz-

dur. "Her zenginin fakirlere borcu vardır. Ve bu ömür boyu sürer" Anladık Bekir can kardeşiz, aynı soydunuz ama sen de bir zeytinyağı zengini-sin ve bu nedenle de İsmail'in yanında aslanlar gibi yerimi aldım. Ve ra-yici koydum. Bu yörede bu yağ bilinir. Sizin katı yağlarınızın, margarin-lerinizin bir kıymetiharbiyesi yoktur. Kaldı ki Bekir gardaşıma da do-kunmaz benim söylediğim miktar. Öyle tesellemelerle paçası kurtulacak gibi gözüküyor, Bodrum'dan bakınca. "Akşam ki kafayı getir, dilediğini vereyim" darbı meseli de kurtarmaz.

Kırmtılı'da Gafar Ağa, marabasını bir yıl çalıştırıp "pamuğu paylaşı-acağı" sözü ile hesaba oturduğu adama düşen 24.000 liranın yerine 1.500 lira uzatınca aralarında kavga çıkar. Maraşlı maraba "öbür Dünyada bu-nun hesabını sormaz mıyım? Bana hesabı nasıl vereceksin bakalım" de-yince, GafarAğa yılışarak "OOoooo... hooo... Sana sıra gelene kadar..." demiş. Haa... Bekir gardaşım da böyle düşünüyorsa ona sözüm yok. "İs-mail'e sıra gelene kadar" diyorsa 250 cc'lik bir şişe bile fazla gelir. Nasıl olsa yanında onu destekleyen mastırlı mühendisleri var. "Andırınlı zey-tinyağını ne bilici bre ulan" diyerek veriverin bir 35'lik boş bir arakı şişe-siyle zeytinyağını. "İsmail nasıl olsa cıdal çıkarmaz diyorsanız" onu da zamana bırakalım. Benim güvendiğim Yenge Hanım. Cıdal çıkarma ko-nusunda bir umut onda.

Ben rayici düşürmem gardaşım. Ürettiği zeytinyağının hesabı belir-siz bir Bekir Ağa'ya çok gelmez 60 kilo.

Herkese gönül dolusu selam ve sevgiler yolluyorum.

H.A, 22.02.2016

Bilmez Ağrısı Döver Sağrısı (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: musatolu@gmail.com, aliozanemre@gmail.com,

bilim.ege@gmail.com, ataarslan01@hotmail.com,

Halisacacak.80@hotmail.com

Sevgili Horanta,

Halis Ağam "Bilmez ağrısı /Döver sağrısı". Ama bu vesileyle sesini duymakla mutlu olduk.

Şişeyle zeytinyağı heykasi bildiğiniz gibi değil dostlar.

Direkteki şişe, benim Didimde Zeytini Meltemler Sular Kitabımın gi-rişindeki Anam Koca Hayriye'ye yazdığım mektuptaki zeytinyağı şişesi.

Arakı şişesi değil yani. Anam Andırınlı olduğundan Musa ile İsmail Hoca dahil bütün Andırınlılar dayım oluyorlar Çukurova'nın şifahi kurallarına göre.

Artık yayınlanmış kitaplardaki yazılar yerine şimdi kaleme aldığımız yazıları Horanta Kitaplarına almaya çalışıyoruz.

Gerektikçe ve zorda kaldıkça da bu kuralı bozabiliyoruz.

Ekteki dosyada şişe konusu mektubu okuyacaksınız.

Bu "Zeytinyağı ürüşveti", İsmail Arslan, Musa Tolu ve Halis Açaçak dostlarımızın üç ayrı, üç güzel yazı yazmasına vesile oldu. Benim kazancım bu ki bilene altın, yani bütün zeytinlikler değerinde.

Size, hepiciğinize bir miktar yani "Elma verdiğim oğlana verilen elma ölçüsünde" Zeytinseli Zeytincilikten zeytin ürünleri gelecek. İsmail Hocam esas oğlan olunca o biraz torpilli olabilir tabi.

Beni yarım şişe zeytinyağı ile korkutamazsın Açaçak Omar'ın torunu Halis Açaçacak. Biz Tecirli Ağalığında bugünlerde nasıl bir ağalığı Seyhan Belediyesine kaptırdık bakalım haberin var mı? Horanta Kitabının 1. cildi Seyhan Belediyesinin desteğiyle basıldı. Peki Seyhan Belediyesi basmasaydı kim basacaktı? Tecirli Ağası elbette. Musa Dayımın buyur ikinci cildi bas aslan yeğenim, ağalığına söz mü var sen Abdül Ağanın yeğenisin" dediğini duyuyorum. "Tavuk gürk olmazsa basarık inşallah."

İlk dört kitapta gürk olmamıştı.

"Ağalık vermek ile" ise Tecirliler de Ağalığın âlâsını yapmışlardır ve yapacaklardır.

Benim kaygım, Aksakalımız Osman Emmimin "köşeye sıkışmış da vermiş Tecirlileri yere baktırdı yüreksiz" diye garanması. En iyi Açaçak Omar'ın torunu bilir ki Tecirli bütün tarihi boyunca aldığından çoğunu vermiştir.

Hâsılı sevgili Horanta bu aşlanıklar güzel yazılara vesile oluyor. Atasözü, deyim ve geleneklerin anlam ve yerleri yazılıyor.

Bence Ozanemre tashihleri yaparken; yazılardaki atasözleri ve deyimleri siyaha, koyu renge çevirirse her yazıda hangi atasözü veya deyim nasıl kullanıldığı daha iyi anlaşılır.

Bütün horantaya selam ve saygıyla.

B.İ, 23.02.2016

Anaya Zeytin Mektubu (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: musatolu@gmail.com, aliozanemre@gmail.com,

bilim.ege@gmail.com, ataarslan01@hotmail.com,

Halisacacak.80@hotmail.com

Sen hastayken ben zeytini tanımıyordum.

Belki bu yüzden hastalıklarından kurtulman için sadece dua edebildim. O kadar.

Zeytinyağı, toprak damlı evimizin ahşap direğine iple asılı ağzı açık vaziyette küçük bir şişede sadece ilaç için bulunurdu. Bütün köyde iki elin parmaklarını geçmeyen sayıdaki zeytinlerden hissemize düşen payı nasıl da güzel tatlandırırdın. Yalnızca birkaç kahvaltı devam edebilen bu muhteşem lezzet ne büyük bir ziyafetti.

Buğday unundan yapılan bazlamalara göre hayli lüks olan mısır unundan bazlama, çay ve zeytin ne büyük bir zenginlikti anacığım.

Biraz daha zeytinimiz olabilseydi sen kimbilir onlardan ne ilaçlar hazırlar, belki de hiç hastalanmazdın.

Hani ineğimiz Isıcak'ın kırılan ayağı, sakızlık dallarını kaynatıp yaptığın o adeta mucize ilaçla nasıl da hemen iyileşmişti.

Şimdi binlerce zeytin ağacımız var; ama sen yoksun.

Senden sonra ben köyümüzden çok uzaklara gittim.

Matematik kitaplarımızda ismi olan yabancı bir adamın köyüne, Miletos'a... Senin hâlen beni takip eden dualarınla küçücük tarlalarımızın onlarca katı zeytinliğimiz oldu. Bizim 'it içesice' Ceyhan'ımızın karıştığı büyük bir deniz varımış. Ben, zeytinlikler görmek için taa o denizlerden ötedeki memleketlere gittim. Hiçbir yerde senin zeytinlerin tadında zeytin yapılamıyorlar, biliyor musun?

Şimdi ben de zeytinyağını senin zeytini tatlandırдың ustalıkla yapmak istiyorum.

Zaman çok değişti. Her şeyler bir alışverişin konusu olmaktan öteye gidemiyor.

Senin sadece sevap için yaptıklarını yapsam başıma neler gelir bilemiyorum.

Senin dualarının sıcaklığını her an hissediyorum.

Dualarının ve zeytinlerin beni iyiliklere götüreceğine güveniyorum.

OĞLUN (²⁴)

(²⁴) B.İ. Didimde Zeytini Meltemler Sular, 2005

İki Kadın Hikayesi (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Sevgili Bekir,

Rus bebekleri matruşkalar gibi, oyun içindeki oyunlara rağmen, zeytinyağı üleşinin sağlanmış olmasından memnun ve mutluyum!

Annesi erkenden ölüp; üvey ana eline kalınca; küçük Halil'in (Emekli Öğretmen Halil Çiftçi'nin) bakımsızlığına ve sefilliğine dayanamayan Anneannesi (Onbaşı Karı) Köleli'deki baba evinden Beşbucak köyü'ne getirterek, kendi koruması altına almış torununu. Halil otoriter Ebesi, bileri ve dayıları tarafından her kadar da korunup, gözetilse de anasızlığın etkisini ve eksikliğini çocuk ruhunda daima hissedermiş. Akranlarından dayı çocuklarının anneleri tarafından kollanması elinde olmayan bir eziklik yaratmış duygularında. Bilhassa günlük, meyve, çerez, şeker, sakız ve benzeri yiyecekler konusunda kuzenlerinin daha şanslı ve avantajlı olduğu da kaçmazmış gözünden. Ancak ebesinin kontrolünde olan dağıtım ve beslemelerde hakkının verildiği/verileceği inancıyla; evde bir yemek hazırlansa, kimin elinde bir yiyecek görse veya birisi dışarıdan bir paket getirse; küçük Halil hep aynı şeyi nakaratlarmış. "Ebene ver. Ebeme ver" diye.

Ben de bu açıdan yaptığım değerlendirme sonucunda, minimum aylık beş litre ihtiyaç hesabıyla; sen yine de İsmail Hoca'ma ver Bekir. Teyzenin oğluna ver aziz dostum!...

*

Sevgili Dost,

Sana aşağıda iki tane "Kadın Hikâyesi" gönderiyorum. Birçok nedenle onlarla ilgili duygularımı hakkıyla ifade edemedim. Bilmez miyim, Anadolu kadını yazmanın, anlatmaya çalışmanın, zaten zor ve berbat(!) işlerden biri olduğunu? Buna rağmen bak da gör Torosların ücretinde ne yaşamlar saklı.

*

HODUL GELİN BACIMIN TEDBİRİ

Hodul Yengem; ben O'na ben hep "Hodul Gelin Bacım" derim; ışıklar içinde uyusun çok farklı ve renkli bir kadındı. Ezalı ve zor bir yaşam sürdü. Çocuklarının kız olması-sahiden suç gibi-sanki O'nun bedeninin hatasıymış gibi önce kendisine kabul ettirildi, sonra da bu bedelin yükü altında horlandı, incitildi. O'nun büyütüp yetiştirdiği kızların hepsi de okudu, mutlu evlilikler yaptılar. Mesleklerindeki başarıları biz kuzenlerin gurur kaynağı oldu. Hodul Gelin Bacım en sonunda bir erkek evlat doğu-

rup yetiştirdi. Sekiz bacının küçüğü Mehmet Hacettepe Tıp Fakóltesini bitirerek annesine büyük mutluluklar yaşattı ama anıları geçmişte kalsa da Hodul Gelin Bacım'ı çok yıprattı hayat.

Yüreğı insan sevgisiyle dolup taşan; hatır, gönöl bilir kadındı Hodul Gelin Bacım. Çok olumlu ve yapıcıydı. O'nun için bitmeyen yol, aşılma-yacak bel, çaresi olmayan dert yoktu. Cenazelerde derin yas içinde ölünün başında ışralarken narin bedenini, iş kına türküsü söylemeye veya gelin övmeye gelince ak gelinlikler gibi dışa vururdu sevinci. Darlıkları, yoklukları var eden sihirli formüller ve inanılmaz özveriler koyardı ortaya. Eşinin amcası ve halasının-babaannem- yaşadığı bizim mahalle Orta Oba'ya sıkça ziyaret ederdi. Ziyaret ettiğı evde o gün hangi iş yapılırsa yapılsın; kollarını sıvayarak katılırdı imeceye.

Bir tırmanma ve ağaca çıkma ustasıydı. En uçtaki ballı incirleri veya en yücedeki kehribar gibi üzüm salkımlarını ancak Hodul Gelin Bacım koyabilirdi kolundaki sepete. Başkaları tarafından derilmesi imkânsız bu hasılattan tabiatıyla önce Hodul Gelin Bacım alırdı hakkını. Bu fırsatları değerlendirmek amacıyla; bir yere giderken "kabı olmayanın kazancı olmaz" düşturuyla; torbasız, sepetsiz, çıkınsız gitmezdi. Bu O'nun tarzı ve tedbiri, uzun yılların değıştirilmez alışkanlığı idi.

Bir gün hastalandığı için sağık ocağına götürölme telaşındaki Hodul Gelin Bacım, kızlarından ısrarla "kele bana bir poşet verin, kızlar bana bir poşet verin" diye sızlanmaktadır. Bir-iki tekrardan sonra dayanamayan Arıf Dayı "Hodul, bırak şu poşeti, paketi de ne olursun; bin şu arabaya! Yahu Hatun doktora gidiyorsun. Orta Oba'ya değıl" diyerek celalleniverir

*

YAYIĞI GELİNE BIRAKMAK

Babaannemin halası, Göo Omar'ın kızı Fatma Nine çok özel kadındı. Eşi Bilaoğlu Koca Ökkeş rahmetli olduktan sonra uzun yıllar biricik oğlu Ali ve gelini Selvi İle yaşadı. Ev idaresi ve torunları üzerinde mutlak bir otoriteye sahipti. Yumuşak kişiliğı ve olağan üstü uyumu nedeniyle, herkesin "Nazlı" diye hitap ettiğı gelini Selvi Teyze'nin, esamisi bile okunmazdı evde Fatma Nine var iken. Evin sosyal davranış ve ekonomik kararlarında son söz O'na aitti.

Son yıllarında evin yol kenarındaki çardağında gün boyu oturarak, Kuzeydeki köylere veya yaylalara gidenlerden bir selam veya iki kelam laf edecek adam beklerdi. Anam Kayapınar Yaylası'na giderken bir mola için uğramış Fatma Bibisi'ne. Hal, hatır sorup hasret giderdikten sonra, "Sağılığın nasıl, halın nasıl Fatma Bibi?" diye sorunca; "Aman yavrum hal mı kaldı, can mı kaldı. İyice kötölendim. Elim işe güce varmıyor. Bu yıl yayığı bile geline teslim ettim" demiş..

“Şimdi ne var bunda? Günü gelince her ebeveynin olağan tavrı bu. Seksen yaşındaki nineye yayık işi hangi aktörede var?”, diyebilirsiniz elbette. Ama çok önemli ve anlamlı bir olaydır “Yayığı Geline teslim etmek” işi. Türkmen töresinde hayatın önemli bir aşamasıdır aynı zamanda.

Yayık ve yoğurt, fakir Anadolu hanelerinde beslenmenin, yaşamın ana sigortasıdır. Başta yağ olmak üzere çıkacak ayran ve diğer ürünler günlük gıdanın en önemli katkısıdır, katıgıdır. Üretiminin kıt olduğu o yıllarda süt, bir damlası bile heba edilmeyecek kadar kıymetlidir. Bakkal-dan bir gram dahi katı-sıvı veya zeytinyağı satın alınması, söz konusu olmadığından tereyağı evde en elzem malzemedir. Sandıklarda saklanacak kadar kıymetlidir! Bu sohbetin yapıldığı yıllarda, Fatma Nine’nin yaşının seksen, “gelin” diye tanımlanan Selvi Hatun’un yaşı da altmışı geçmiştir. Selvi Hatun’un damatları, gelinleri torunları olmuştur. Fakat yine de Fatma Nine’ye göre bu kadar önemli bir işin, acemi(!), beceriksiz(!), iş bilmez(!) hatta sorumsuz(!), -artık hangi nedenleyse- gelin-e-lere bırakılması, mecbur olmadıkça asla ve hiçbir zaman doğrudur!...

Sevgiyle kal.

M.T, 24.02.2016, Adana

Zeytin / Zeytinyağı Konusu (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: musatolu@gmail.com

Sevgili Musa,

Zeytin bütün dinlerde kutsaldır, aynı zamanda bereketlidir de.

Bir zeytinyağı üleşiminin bile bu kadar güzel yazılara vesile olmasını başka nasıl açıklarsınız? Bu yüzden zaman zaman ve sık sık zeytinden söz edelim derim.

Bu gün kutsaldan başladık madem devam edelim: "Fitne katilden be-terdir" sözü ayet midir hadis midir bunu da Farsaklı bilsin ama önemli. Benim için önemi sen "ebeme ver" o bana verir demeye getiriyorsun ama ebeyin aynı niyette olduğundan emin değilim. Bana sen, İsmail Hocamın Estargon yazısından sonra halen pusuda cuvara içiyorsun gibi geliyor.

Ede ben senin "elmanı" ayrıca gönderirim. İsmail Hocam da verirse ne âlâ.

Ozan Edem bazen der ya: sıkı durun geliyor. Musa Can benim İzmir'de akşamları havuzlarda çimdiğimi, gündüzleri de horantaya yazı yetiştirdiğimi sanıyor. Birincisi yarı doğru amma ikincisinden daha fazlası var.

Konuya geldim: Torbalı'da Necat Çetin adında bir tarih öğretmeni var. Avamda, Prof. Dr. unvanını çoktan hak etmiş fakat o tevazuundan kabul etmiyor.

Hani bu derleme hizmetlerini yapanların Çukurova'da heykellerini diyorlar ya (Hemite'de örneği var, Musa'nın ise Tecirliler hemen dikecekler ama başına kuş s.çmasından korkuyorlar), batıda ise alaylı da olsa Prof. Dr. unvanıyla ödüllendiriyorlar. Hani Kurtuluş Savaşı'nda düzenli ordunun dışında savaşanların komutanlarına "Başıbozuk Paşa" denirdi ya...

Yani bu Necat Çetin Hoca "başıbozuk" da olsa Prof. Dr.

Necat Hoca da batının "folklor delisi" bir Yörük. Müthiş bir adam. Kocaman bir gövdesi ve bir o kadar enerjisi var.

İzmir çevresini hallaç pamuğu gibi atıyor. Anladığım kadarıyla sempozyumlara yetişmekten yazdıklarını kitaplaştırmaya zaman bulamıyor.

Bir de "cücüklü gürk tavuk" gibi çevresi doktora, yüksek lisans öğrencisi dolu. Onlara yardımcı oluyor.

Yeni tanıştık. Kendine bakmıyor. 150 kg var. Kalbi de var tabi.

Bizi ilgilendiren yanı şu ki canlar; bizim heykaleri "müzik kolumuz" abdallarımız buralara kadar getirmişler. Necat Hoca da bunlardan Telli Senem Ağıdı derleyip kaydetmiş.

Fakat bir şey canımı sıktı: Bana göre Abdallarımız o kadar Çukurovalı ki İzmir'in Torbalısında olmaları sanki çiğdem çiçeğinin Döldül'ün yaylalarından kopup Çukurova'nın yazısında yetişmeleri gibi bir gurbet hissi oluşturdu.

Necat Hoca, derlemelerle kalmamış, derlediklerini bizim gibi yazıya da aktarmış. Horanta kitabımız hacminde 3-5 kitaplık derleme yazıları var. Şimdi Necat Hoca'nın kitaplarını pdf'inden birkaçını kitaplaştırıyoruz.

Şimdiden muştusunu vereyim; Horanta'ya Aydın'dan da bir mastırlı edebiyat doktoru genç katılacak. Ne yazacağını ilerde göreceksiniz. Tecirliler için Müşirimizin söylediklerinin ne kadar tutarlı olduğunu başka boy-lara, aşiretlere söyledikleriyle karşılaştırarak yazacak; okuyunca epey şaşıracaksınız.

Horantaya selam ve saygıyla.

B.İ, 24.02.2016, İzmir

İsmail Görkem'den Telli Senem Ağıdı (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: musatolu@gmail.com, aliozanemre@gmail.com,

bilim.ege@gmail.com, ataarslan01@hotmail.com,

halisacacak.80@hotmail.com

*

Yazıcıoğlu Osman Beyin hikayesinin farklı zaman dilimlerinde ve farklı bölgelerden 14 varyantı derlenmiştir. Yazıcıoğlu Hikayesi, pek çok sitede “Aşan Bilir Karlı Dağın Ardını (Telli Senem İle Yazıcı Oğlu Osman Ağa)” adıyla yayınlanmaktadır.

Aşağıdaki “Yazıcı Oğlu ile Senem Hatun’uñ Türküsü” adlı şiirler, İsmail Görkem’in çalışmasından alınmıştır.

1

*Bir selâm geldi de nazlı Senem'den
Deli gönül şād olmağa başladı
Akmaz iken kör puñarıñ ayağı
Sular geldi çağlamağa başladı*

*Senem'in giydiğı de gine mi sarı
Ölmeden yüzüñü göreyim bari
Kırık değirmeniñ bozuk çark evi
Akdi sular çağlamağa başladı*

*Görölüyor da Biñboğa'niñ dağları
Ölen öldü gayret ider sağları
Yazıcı Oğlu Şerefli'niñ beğleri
Koca Tanır yaz olmağa başladı*

*Aşkıñ tavaşı da yürekte kaynar
Gönülüñ kuşu da havada oynar
Ermeni dilleriñ şekerler çiğner
Yine tatlı tatlı söylemeğe başladı*

*Yazıcı Oğlu'm dir de baktıñ halime
Değirmenler döner çeşmim seline
Benden selâm söyleñ Senem yarime
Vardı yaşım yüz olmağa başladı*

(Cehan 1954, s.102-103)

*

*Bir selâm geldi de nazlı Senem'den
Deli gönül şâd olmaya başladı
Akmaz iken kör puñarın ayağı
Su geldi de çağlamağa başladı*

*Senem'in geydiği ipekli sarı
Ölmeden yüzünü göreydim bâri
Yıkık değirmanın bozuk çark evi
Suyu geldi çağlamağa başladı*

*Aşkın cezvesi [de] yürekte kaynar
Senem'in hayâli karşımda oynar
Ermeni dillerin şekerler çiğner
Aramızda söz olmağa başladı*

*Hele bakiñ şu feleğini işine
Neler gelmiş sevdiğimiñ başına
Senem değmiş yetmiş seksan yaşına
Bizimki de yüz olmağa başladı*

*Şu görünen Biñboğa'nın dağları
Aşılamaz kırcı boran belleri
'Yazıcı Oğlu' 'Şerefli'niñ bağleri
Koca 'Tanır' yaz olmağa başladı*

*

Yazıcı Oğlu, Avşar'ın Reyhanlı aşiretindendir. Elbistan'ın – Pınarbaşı'a bağlı 'Sarız' nahiyesine civar olan- 'Tanır' köyündendir. Tahminen 1150 [M. 1737] senesinde doğmuştur. Şerefli ailesine mensup olduğu anlaşılmaktadır.

Reyhanlı aşireti de Tanır yaylalarına yaylamak üzere gelir, birkaç ay kalırlarmış.

Yazıcı Oğlu'nun gençliğinde bu aşiret arasında 'Senem' adında bir kız varmış. Yek-diğerini görüp uzaktan uzağa seven Yazıcı Oğlu ile Senem'in aradan uzun yıllar geçtiği halde evlenmeleri mümkün olamamıştır; fakat rivayete nazaran Yazıcı Oğlu'nun Senem'e karşı olan aşkından gözleri kör olmuştur. Kadının yaşı da bir hayli ilerlemiş. Gönül bu ya, Yazıcı Oğlu Senem'den, Senem de Yazıcı Oğlu'ndan bir türlü geçememiş. Bununla beraber ikisi de başkalarıyla evlenmemişler. Fakat ihtiyarlamışlar.

Bir gün Tanır halkından biri Reyhanlı aşiretinin olduğu bölgeye çalışmak için gitmiş. Tesadüfen Senem'in çadırında misafir kalmış; Senem, misafirine nereli olduğunu sormuş; misafir de cevaben 'Tanır' köyünden olduğunu söylemiş. Senem, Yazıcı Oğlu'nu sormuş. Misafir de: "Köylümüzdür, bilirim" demiş. Hâlini sormuş. "Gözleri kapandı. İhtiyarladı. Yerinden kakamıyor, oturuyor" demiş. Senem de bu sözü duyunca üzüntüsünden ağlayarak misafirine:

"Yazıcı Oğlu'na Reyhanlı aşiretinden Senem denen kadının evinde yattım. Seni sordu. Sana selâmı var. Ben de kendisi gibiyim. Sen söyle, o beni bilir" demiş.

Tanırlı, köyüne dönünce, Yazıcı Oğlu'na söylemiş. Yazıcı Oğlu da bu haberi alınca ihtiyarlıktan cûş u hurûşa gelmiş, bu türküyü söylemiş.

Sarız nahiyesinin [...] köyünden [...] Senem adlı bir kadına alâka peydâ etmiş. Bur[a]daki türküyü onun için söylüyor. Yazıcı Oğlu'nun asıl adı ma'lûm değildir. Eğer Tanır köy değilse, kendisinin nâm-ı müstearı olması mümkündür. Yazıcı Oğlu herhalde 1210-1215 [m. 1795-1800] senelerinde berhayatmış.

B.İ, 24.02.2016

Zeytin Bir Başka Sözdür (O. Gökçe)

Kimden: bilim.ege@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Sevgili Horantabaşı,

Siz "Sık sık zeytinden söz edelim" diye yazınca, varını veren utanmamış dedim kendi kendime. Benim de çorbada tuzum olsun diye zeytinle ilgili olarak geçmişte yazdığım bir şiiri gönderiyorum size. Sevgi ve saygılarımla.

*

ZEYTİN BİR BAŞKA SÖZDÜR

Zeytin bir başka sözdür Egelinin dilinde

O bir bitki

O bir ağaç

O bir meyve değildir

O yaşamının bir parçası

Yaşamının en özli ifadesi

O sihirli bir dildir

*Zeytin bir başka sözdür Egelinin dilinde
Zeytinli pınardan su içer Egeli
Zeytinli dereye ot biçer
Zeytinli yamaçlarda söyler türküyü
Zeytin altında uyur
Zeytin altında çeker tetiği*

*Zeytin bir başka sözdür Egelinin dilinde
Zeytinli semtte oturur
Zeytinli yolda yürür
Evi zeytin apartmanındadır
Sofrası zeytinli
Doktoru zeytindir Egelinin*

*Zeytin bir başka sözdür Egelinin dilinde
Sevdası zeytin tomurcuğunda çiçeklenir
Sevgilisi zeytin dalında kurar salıncağı
Zeytin gözlü çocuklar
Zeytinli parkta oynarlar oyuncağı
Büyüyünce zeytine çıkacaklar
Zeytin toplarken sevdalanacaklar
Kız erkek
Bakışarak ürkek ürkek
Kaçacaklar vermezlerse*

*Zeytin bir başka sözdür Egelinin dilinde
Zeytin aşıdır işidir eşidir Egelinin*

(O.G, Sabah Gülü, Zeus Kitabevi, 19.10.2013)
O.G, 25.02.2016, Bornova

Sözel Tarih Yazımı Hk. (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com
Kime: musatolu@gmail.com, aliozanemre@gmail.com,
ataarslan01@hotmail.com, bilim.ege@gmail.com,
halisacacak.80@hotmail.com

Sevgili Horanta,
Yerel tarih yazımı bazen belgeden çok söze, yaşayanların anlatımlarına dayanıyor.

Yazıcı Horantası da büyük ölçüde bunu yapıyor.

Yazmayı sağlayacak "Lafı açtınız mı" arkası geliyor.

Zeytinyağı ayağı, ağılık, zenginlik, almak, vermek, üzerine sürdü gitti.

Güzel metinler, tarihi tespitler, öyküler çıktı.

Horantanın yaş ortalaması 60 civarında. Çukurova'yı yazabilecek son nesil diyebiliriz.

Bu bakımdan "ahir ömrümüz" gibi gördüğümüz bu yaşlarımız, yazım için en verimli çağımızdır diye düşünüyorum.

Horantacak böyle düşününce yazma gayreti ve heyecanı da artıyor.

Ekli 9. mektupta İsmail Arslan Hocamın bu heyecan ve gayretle yazılmış bir mektubunu okuyacaksınız.

Hak etmediğim övgüleri ise yan cebime attım.

Selam ve saygıyla.

B.İ, 26.02.2016

Pepe Nazmi Hikayesi (İ. Arslan)

Kimden: ataarslan01@hotmail.com
Kime: didimnoteri@mynet.com, musatolu@gmail.com,
aliozanemre@gmail.com, bilim.ege@gmail.com,
[Halisacacak.80@hotmail.com](mailto:halisacacak.80@hotmail.com)

Sevgili Bekir,

Toz duman içinde sürdürülen zeytinyağı kavgasına ben de kıssadan hisse ile katılmak isterim. Ancak önce hikayelerimi anlatayım.

1920'li yıllarda Mustafa Kemal'in Sivas'tan görevlendirdiği komutanlar öncülüğünde Çukurova kendini kurtarır, yeni bir devlet, yeni bir

cumhuriyet kurulur. Kurtuluş, düzenli ordu ile değil de çete savaşları ile gerçekleştirildiği için işgalciler kovulduktan sonra, yurt savunmasında çetelere öncülük eden ağa ve mütegalibe takımı, terk edilen arazi ve zenginlikleri paylaşım savaşına girerler. Çukurova’da ağalar arasında kıyasıya senlik- benlik kavgası başlar. Kuvay-ı Milliye döneminde işgalciye karşı dövüşen çetelerin bir kısmı, ağaların toprak kavgasında kullanılan eşkıyadır artık. Cumhuriyet yeni kurulduğu için henüz merkezi otorite sağlanamamıştır. Güç kimdeyse otorite de ondadır. Elde edilen güç ve otorite daha fazla toprak sahibi olma adına kullanılmaktadır.

Çukurova’da baskınlar yapan eşkıyalar, gözden uzak, dağlık, sarp kayalık Andırın dağlarında barınmaktadırlar. Eşkıya zulümleri, dayanılmaz olmuştur. Kimin gücü kime yeterse, dönemi başlar. Her ağa, beslediği ve barındırdığı eşkıyalarla güvenliğini sağlamakta ve o eşkıyaları başkaları üzerinde baskı unsuru olarak tutmaktadır. Bazıları; canını, malını, namusunu ve itibarını korumak için eşkıya beslemekte, bir kısmı da zorla, zulümle ve baskıyla servet sahibi olmak için hamilik yapmaktadır. Halk bunalmıştır ve Ankara’ya telgraf üzerine telgraflar çekilir.

İşgalciyi püskürttükten sonra, Cumhuriyeti kuran irade, yurda dirlik ve düzenliği getirme konusunda da kararlıdır. Diyarbakır’ın Ergani ilçesinden eşkıya tenkilinde deneyimli Pepe Nazmi komutasında 200 kişilik müfreze, Çukurova’ya gelir. Dede Korkut’ça Pepe Nazmi: “Başlılara baş eğdirir, dizlilere diz çöktürür.” Bölgede adı efsanedir artık.

Çukurova ağalarından 119 kişi Diyarbakır’a, Andırın ağaları da Antalya’ya sürgün edilir. Sahipsiz ve desteksiz kalan dağdaki eşkıya men-i şekavet yasasıyla dağdan indirilerek teslim alınır. Kozan Ağır Ceza Mahkemesince eli bağlı Adana’ya sevk edilen 31 eşkıya Sarıçam ormanlığı yakınındaki Tırmıl bölgesinde, kaçıyorlardı bahanesiyle jandarma kurşunlarıyla öldürülür. Kurşuna dizilen eşkıyanın 14’ü Andırınlıdır. Sonuç olarak Pepe Nazmi komutasındaki müfreze güçleri tüm Çukurova’da dirlik düzenliği sağlar. Ağa zulmüne de, eşkıya korkusuna da son verir.

1930’larda gerçekleşen bu hikayeyi bir tarafa bırakıp 1970’lerde Pepe Nazmi ile ilgili Kanber Rışvanoğlu’ndan dinlediğim bir yaşanmışlığa kulak verelim. Kanber Rışvanoğlu kim midir? Önce O’nu tanıtayım. Mustafa Kemal’in Sivas’tan gönderdiği Yüzbaşı Osman Tufan, Andırın’ın Kesim köyünde Yayıcıoğlu İbrahim Ağa’nın odasını karargah olarak kullandığı dönemde, karargahın yanı başında evi olan ve çete savaşlarına destek veren Arapoğlu’nun 10 yaşındaki oğludur Kanber. Osman Tufan, paşa olur, eski dostunun oğlu Kanber’i, Araboğlu’ndan ister ve onu, hukuk fakültesine yazdırır. Andırınlı Kanber, okulunu bitirdikten sonra, askeri hakim olarak görev yapar. O dönemde subay olan Fazıl Hüsnü Dağlarca’nın da, Aziz Nesin’in de siyasi davalarında hakimdir ve beraat kara-

rı verir. Şair Hasan Hüseyin Korkmazgil'in dosyasına o bakar ve Hasan Hüseyin'i yanına alır, Sivas'ta avukatken bürosunu açma kapama görevini O'na verir. Daha sonra Menderes'inde, Mahir Çayan'ın da savunmasını yapan değerli ve cesur bir hukuk adamıdır. Aşağıdaki hikayeyi Kanber Rişvanoğlu'ndan Sivas'ta dinledim.

Rişvanoğlu, anıları arasından şunları anlattı:

“1950'li yıllarda Gelibolu'da askeri mahkemede hakimlik yapmaktayım ve mahkeme başkanayım. Mahkeme başlamadan bir gün önce dosyaları gözden geçiriyorum. Dosyalardan biri dikkatimi çekti. Nazmi Sevgen adındaki albay, bir katırın ayağının kırılmasından mesul tutularak, divan ı harbe verilmişti. Bu isim bende çağrışımlar yapmaya başladı. Kimdi bu Nazmi Albay? Çukurova'da dirlik düzenliği sağlayan Pepe Nazmi'nin adı Andırın'da ve Çukurova'da efsaneydi. Çocukluğumun kahramanıydı. O dönemde soyadı yoktu, yalnızca Pepe Nazmi olarak bilinirdi. Ben hakimken albay olduğumu ve Çanakkale taraflarına atandığını duymuştum. Dosyada adı geçen Albay Nazmi Sevgen, benim Çukurova kahramanım Pepe Nazmi olabilir miydi? Beni bir heyecan aldı ve yarın yapılacak duruşmayı sabırsızlıkla beklemeye başladım. Mahkeme heyeti ve sanıklar yerlerini aldıktan sonra, gözüm hep Albay Nazmi Sevgen'in üstündeydi. Dava başlar başlamaz, Nazmi Sevgen'e: Albayım size Pepe Nazmi derler miydi, diye sordum. Zaten hep kendisini süzüşümden tedirgin olan Albay, kısa bir duraksamadan sonra, evet görev yaptığım muhitlerde bana öyle dendiğini duymuştum, dedi. Çukurova'da görev yaptınız mı, diye sordum. Evet, eşkıya tenkili için görevlendirilmiştim, der demez, “Beraat!” dedim. Ne olduğunu kimse kavrayamamıştı ve olanlara herkes hayretler içinde bakıyordu. Albay; “Ama daha ifademi almadınız ki” dedi. Ben; “Albayım, siz ifadenizi 1930'lu yıllarda, Çukurova'da, Toros Dağlarında, Andırın'da verdiniz, daha ne ifadesi vereceksiniz. Bugün ben buradaysam, memlekette ailem huzur içindeyse sizin sayenizdedir. O eşkıya musibetinden bizi siz kurtardınız.” dedikten sonra kucaklaşıp ağlaştık. O anda şöyle bir baktım, mahkeme salonunda bulunanların hepsi mendiliyle bugulu gözlerini siliyordu.

Şimdi bu hikayeyi niye anlattığımı soracaksınız ya, zeytinyağı konusuna örnek olsun diyedir. Lafı dönderip uzatmaya gerek yok sevgili Bekir, yaptığımız aşlanıkta ödemen gereken bedeli, sen Bekir İşlek olarak, Çukurova kültürüne verdiği emek ve kattığın değerle “hısdayın” da ötesinde, tek başına çoktaan ödedin Kara yeğen. Kendi adına ödemekle kalmadın 70 yaşına gelmiş benim gibilere de bu saatten sonra ne yapmamız gerektiğinin yolunu gösterdin. Önümüzü açtın, hayata bağladın, yaşantımıza yeni bir renk ve yeni bir heyecan kattın. Her şey bitiyor mu, denecek yaşta buluşturduğun horantamla yaşamıma zenginlik kattın. Musa'nın

hakkını yememek gerekir. Zeki, çalışkan ve üretken. O'nun yönlendirmesi olmasaydı horantada olmazdım ve belki horanta bile olmazdı. Sen bu işte Şeyh Bedrettin'sen Musa'da Börklüce'dir, Torlak Kemal'dir. Elbette ki Ozanemer'nin Osman Hoca'nın katkısı ve yönlendirmesi tartışılmaz. Bizim durumumuzdakiler kahvelerde pişpirik oynamayı kazanılmış bir hak olarak görürken, bizler okumak ve yazmaktan yemek yemeye fırsat bulamıyoruz. Bütün bunları hesaba katarsak, borcu çoktan ödedin.

Sevgili Bekir'im, her ne kadar, ödedin, desem de ben noter yasasından anlamam. Yasalara iyi bak, aman bir zeval gelmesin derim. Bir de şu var ki tüm Andırınlılar gibi senin organik dayılar da kökten sürme ağadır, öyle daldan eğme değiller.

Sevgili Yeğen, Andırınlı Op. Dr. Yusuf Necat Yaycoğlu'ndan dinlediğim iki Andırınlı'nın öyküsünü anlatayım. Öykü kahramanlarından biri Andırın'ın abdalı, diğeri de ağası. Sevgili Yeğen, oku da Andırın'ın abdalı ile ağası arasındaki farkı görüver. Öyküyü anlatan Necat Bey kim mi? Çukurova'yı kurtarmak için gelen Osman Tufan Paşa'ya ev sahipliği yapan gurup komutanı İbrahim Yaycoğlu'nun torunudur. Amerika'da ihtisas yapmış ve Adana'da ilk özel hastanelerden birinin sahibidir. Çukurova'da Kuva-yı Milliye Dönemi'nin Efsane Komutanı Osman Tufan Paşa kitabının yazarıdır. Hekimliği bıraktıktan sonra kendisini kültürel ve tarihi araştırmalara vermiştir. Biz sözü Necat Ağabeye bırakalım.

“Amerika'da ihtisasımı tamamladıktan sonra Adana'da muayene açtığım yıllar. Özel Aytemir Hastanesinde de cerrahi ameliyatlar yapıyordum. Bir gün muayenehaneme uzun boylu, takım elbiseli, kravatlı ve fötr şapkalı bir bey geldi. Andırınlı olduğunu, 10 yaşındaki kızının ayağına silah boşandırdığını, kurşunun çıkartılması gerektiğini söyledi. Hastaneye telefon ettim ve ameliyathaneyi hazırlamalarını söyledim. Meğerse yanıma gelen takım elbiseli hemşerim gençliğimde çok davul, zurna çaldırdığım, uzun yıllar görmeyence anımsayamadığım Andırın abdallarından Höcülü'ymüş. Ayağına tabanca kurşunu saplanan Hurma getirilince, çadırlarda ne kadar abdal karısı varsa hastaneye dolmuş. Durumdan rahatsız olan hastane personeli, hastanenin sahibi Kemal Aytemir Bey'i arayarak durumu bildirmişler. Kemal Bey'den bana bir telefon geldi:

-Doktor Bey, senin hemşeri diye yolladıkların yağmacı ve Çingene, bunlar bizim çiftliğin kıyısına çadır kurarlar ve çiftlikte ne bulurlarsa alırlar, o nedenle biz bunları tüfekte kovalarız. Bunların kızını burada ameliyat edersek hastanede buldukları ne varsa götürürler. O nedenle bu ameliyat işinden vazgeçilsin, dedi. Ben de riske girmemek ve hemşerimin hatırını kırmamak için, o zaman yüksek bir fiyat söyleyin, başka yere götürsünler, dedim. Hastanede fiyatı artırmışlar, bizim Höcülü, artırılan fiyata kabul, demiş. Tekrar aradılar ve yüksek fiyatı kabul ettiğini, ama yine de

ameliyatın bu hastanede yapılmaması için ricada bulundular. Ben de o zaman veremeyecekleri bir fiyat söyleyin, dedim. Öyle yapmışlar ki, biraz sonra takım elbiseli ve fÖtr şapkalı hemşerim hışım ile içeri girdi: “Tırnağına kurban olduğum ağamın oğlu, beni tanımadın mı, Andırın ağaları arkamda olduktan sonra, ben paradan korkar mıyım, diye bağrına yumruğu ile vurarak Höçülü’yüm ben Höçülü! dedi. Adını söyleyince Höçülü’yü tanıdım ve hastaneyi arayarak: Ameliyathaneyi derhal hazırlayın, yaralı Hurma’nın babası, Andırın abdalı Höçölüdür. O hastaneyi bedava verseniz bile tenezzül etmez. Çadırına varırsanız size davar keser, dedim. Hurma’nın ameliyatını yaptım, Höçülü’den para almadık, dedi. Andırın’ın abdalının kabadayılığı böyle yeğen.

Biz gelelim ağaların hikayesine:

Musa Efendi, Milletvekili Hüseyin Yaycıoğlu’nun babasıdır. Yazları Andırın merkezine 15 kilometre uzaklıktaki Beğpınarı yaylasına çıkmaktadır. Haftada bir gün atla Andırın merkeze gelmekte, Ali Beziki’nin Kışla bahçesindeki kahvesinde nargile içmekte, Ankara’dan havadisler toplamakta, kaymakamla, memurlarla görüşmekte, evin ihtiyaçlarını alıp yeniden Beğpınarı yaylasına çıkmaktadır. Ağa o gün de erkenden kalkar, tıraşını olur, takım elbiselerini giyer, fÖtr şapka, kundura hazır, sıra kravata gelmiştir. Hacer Hatun, hizmetçi Abbak’a seslenir. “Kız Abbaaak, ağayın gıravetini getir” der. Abbak: “Hangi gıravetini getiriyim abla” der. Hacer Hatun: “Gırmızı gıraveti getir” deyince Abbak: “Gız Abla, ben onuyunan camızın potuğunu bağladım” der. Hacer Hatun: “Öyleyse yeşil gıraaveti getir, geberesice” deyince de Abbak: “Gız abla, yeşil gıraveti ben könçeğime bağ yaptım.” demez mi...

Kırmızı kravat potuk, yeşil kravat da könçek bağı olunca, Andırın ağası ata kravatsız biner. Andırın ağasının kravatı hizmetçi Abbak’a könçek bağı olsa da, Abdal Höçülü’nün kravatı ütölüdür.

Şimdi bunları niye anlattın diyeceksin, sevgili yeğen, sen bir Andırın’lı yeğeni olarak gör ki ne abdalında eziklik, ne de ağasında kibir ve cebir vardır. Bilesin ki suyun çifte verilmiştir.

Sevgiyle ve hoşça kalın.

İ.A, 24.02.2016

Zeytinyağında Rayiç Yükseldi mi Ne (H. Açacak)

Kimden: halisacacak.80@hotmail.com

Kime: ataarslan01@hotmail.com, bilim.ege@gmail.com,
musatolu@gmail.com, aliozanemre@gmail.com,
didimnoteri@mynet.com

Sevgili Horantabaşı,

İsmail Hoca seni öyle bir yerinden bağlamış ki vallahi insanın bir ton zeytinyağı veresi gelir. Çanakkale Savaşı'ndan tutmuş da "Höçülü"den çıkmış. Kurtuluş Savaşı sırasındaki Çukurova'yı yürekleri dağlayarak iyi anlatmış. Sonunu da Horantabaşı'nın kahramanlığına bağlamış. Vallahi Bekir Gardeş ben olsam bu İsmail'e bir ton zeytinyağı verir miydim... Verirdim. Daha ne desin adamcağız. Ben sandım ki Çukurova'yı sen kurtardın. Ve sonuçta "istemem, yan cebime koy" dercesine çok güzel bağlamış. Daha ne desin çocuk canım. Bu kadar övgüye ben olsam bir köy bağışlarım; değil zeytinyağı.

Yalnız, anlattıklarının içinde öyle bir öykü vardı ki içimi sızlattı. İsmail Çukurova'daki arazi bölümünü ve vurgunları da çok güzel anlatmış. Aşiret Beyi torunu da olsak, sahtekar olmayınca bir zenginliğimiz olmamış. Anam beni düğünlerde aşıcılık yaparak, yoğurt satarak okuttu. Genç yaşta dul kalınca aileyi yönetmekte zorlanmış. Haliyle ezilmiş. Köydeki çok topraklı on kadar aile vardı. Bu ailelerle anamın ilişkilerinde taaa baştan beri bir eşitlik olmamış, doğal olarak. Zavallı kadın hep eziklik duyumsamış. Ben ne zaman öğretmen okuluna girdim... Anam canlandı, bir tavır değişikliği gözlenir oldu.

Ben öğretmen olduktan sonra onu bir ev yaptırdım. Borç, harç ev oturulur hale geldi. Bir gün anamın uzun süredir bir şeyler yaptığının ayırına vardım. Kadıncağız, benim eski kravatlardan birini beline kuşak yapıyor, evin kapısını kitleyip anahtarı da belindeki kravat kuşağına bağladıktan sonra, özellikle öğleden sonraları, köyün içine çıkıp adeta seyran yapıyor. Bu gezide hepsinin de evlenecek kızları olan söz konusu zengin evlerini geziyor. Hatta kendi gitmiyor onlar davet ediyor. Anam ağır misafir oluyor. O ezilmişliğinin acısını kat kat çıkardı. Sonra da bana bu zengin kızlardan kendinin önerdiği birisi ile evlenmemi söyledi.

Ona dedim ki: "Bak Anacığım... Şu masanın üstündeki radyoyu görüyor musun? Bu bazen Zeki Müren'i çalar, bazen de Nuri Sesigüzeli. Ya ikisi bir anda söylerse ne olur? Ben düğmeyi çevirir, Zeki Müren'i açarım, o arkadan gelir Nuri Sesigüzel'in düğmesini çevirir. Her şeyi bir kenara bırak biz şu radyoda bile anlaşılamayız ve kavga ederiz. Sonuç ne olur?"

Anam çok anlayışlı bir kadındı. Bir daha bana zengin kızlarından söz etmedi. O gezmeleri de bıraktı. Sebebini soranlara da "Halis'im arkadaşları ile iki kadeh rakı içse, zengin kızı ya, onun aldığı maaşı yok sayar da "babamın b.kunu iç. Hepsi babamın parası" der ve çocuğumu üzer" dermiş. Benim verdiğim örneği de verirmiş. Zeki Müren'i oldum olası çok severdi. Köyde Zeki Müren örneğini çokça vermiştir. Sonra, ineği doğurduğunda hemen adını koydu: Zeki Müren...

H.A, 26.02.2016

İki Erkek Hikayesi (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Sevgili Bekir,

Üstat Nazım, yıllar önce tespit etmiş bu gerçeği ve taşı dikmiş kendine has üslubuyla (Türk Köylüsü):

O, topraktan öğrenip kitapsız bilendir

Hoca Nasrettin gibi ağlayan

Bayburthlu Zihni gibi gülerdir

Hoca Nasrettin neye ağlar, nasıl ağlatılır bilemiyorum ama birazcık kulak verirsen şu Anadolu insanına, güler misin, ölür müsün hiç belli olmaz azizim. Ya da Allah ocaklar başına vermesin(!), hiç yoktan, o saat oğlanlık tutup taş da kesilebilirsin. Had safhada çekinik ve alımsız görüntülerinin altında saklanan derya deniz zekâlı, kalender ve hoş görü mayalı bu "Milletin Efendisi"ni tanımlayıp, tarif etmenin imkânı var mı? Bir önceki gönderimde, bu toprakların kadınlarını yazmanın ne menem bir iş olduğundan yakınmıştım. Tamam, da onların erkeklerini yazmak kafeste keklik mi? Belki bir dakika, belki de daha az bir zaman aralığında her iki anlamda da "kitapsız" bu "Kavuklu"ların marifetleri eğer sığsaydı sahnelere; biz nereden duyacaktık bu nadide ima, ironi ve hazır cevapları Çukurova sonsuzluğunda? İyi ki de dar gelmiş bu İncili Çavuş'lara sahneler. Bu güzel lezzetleri hem pişirenlere, hem taşıranlara, hem de taşıyanlara rahmet ve minnetle...

*

ABDÜL KÂHYANIN CÜRETKÂR MİSAFİRİ

Taş Düldül'e her bakışında Abdül Kâhya gelir aklıma. Köyümden üç saat yürüme mesafesindeki bu güzel insanı tanıyamamanın pişmanlığını ve ezikliğini duyarım o zaman yüreğimde. Taş Düldül'ün dibindeki Boy-nuyoğunlu köyünden Abdül Kâhya kırk yıla yakın muhtarlık yapmış. Konuk sever, sofrası herkese açık, cömert, hoş sohbettir. Ama O'nun en önemli özelliği; Kuvayi Milliye'den miraslı CHP'lidir. Partisi için yapamayacağı gözü karalık, göze alamayacağı fedakârlık yoktur. Ne Zülfikaroğlu baskısı yıldırır O'nu, ne de Kadioğlu korkusu caydırır CHP'li kalmaktan. Söz söyletmez Altı oka ve Paşa'larına. Konuk sever Kâhya'nın müdavimleri genellikle Maraş-Çukurova arasında atla, eşekle ticaret yapan merkez köyleri bağcılarıdır. Yol üstündeki Kâhya'nın hanesi vakıftır(!) onlara. Hem gelirken hem de dönüşte, hem kendileri hem de hayvanlarının konaklama yeridir Kâhya'nın evi.

Bir akşamüstü yine Maraş'ın merkez köylerinden genç bir misafiri gelir. Konuk karşılanır, yükü indirilir, eşek ahıra, sahibi odaya alınır. Kâhya hoş-beş eder, yeni tanıştığı konuğuyla. Köyünü, kimlerden olduğunu sorar. Ev sahibini tanımayan konuk da açık sözlüdür, rahattır. Hatta cüretkârdır.

Sofra serilmek üzeredir. Kâhya asıl soruyu sona saklamıştır.

Evladım, hangi partisin?

Soru misafirin yüzünde güller açtırır. Devir 1950'li yıllar. DP'liler güçlü, korkusuz ve pervasızdırlar o günlerde. Vatan cepheleri, ocak-bucak teşkilatları ile candarma ve kaymakamlarıyla CHP'lilerin sürek avındadırlar. Sorunun cevabı net olsun ve tartışmaya mahal vermesin düşüncesiyle; sesini temizler, oturuşunu dikleştirerek; genç misafir mağrur bir kibirle:

"Emmi, ben demirkıratlıyım, ama eşeğim Halk Partilidir." der.

Abdül Kâhya yaşamının çok zor bir anıdır şimdi. Ne yapmalı ne etmeli bu acemi, toy konuğu? Nasıl bir ders vermeli bu destursuza? Ama asaleti ağır basar Kâhya'nın ve de espri gücü. Mütevazı bir tavırla, oğullarından birini çağırarak " Oğlum, misafiri ahıra bağlayın eşeği sofraya alın" talimatını verir.

*

CELAL'DAN UMULAN DÖL(!)

Her köyde okulun, her okulda öğretmenin olmadığı yıllarda, okuma imkânı bulanlar çok şanslıydılar. Okuma yazma öğrenen çocukların duyduğu sevinçten daha fazlasını analar babalar yaşarlardı. Hedef, çocuklarını öncelikle yatılı bir okula kaydettirerek, en az masrafla, en kısa yoldan devlet kapısında memur etmektir. Yatılı okulları veya son yıllarda üniversite giriş sınavlarını kazanmak için çocuklar arasında süren yarışın zahmeti ve gerginliği ebeveynler arasında devam ederdi. Çocukların başarı-

sında eğitim imkânlarının etkisi tartışılırken; genetik faktörler de hiç göz ardı edilmezdi. Babanın, ananın ilgisi kadar çocuklarına aktarılan genler başarının önemli faktörü olarak öne çıkarılırdı bazı kişiler tarafından. Diğerlerinden daha fazla sayıda başarılı çocuğa sahip olan çiftlerin birazda kıskançlık içinde nükteli ve imalı dedikoduları(!) yapıları. Camuzluk köyünden Celal Doğan'ın başarılı çocukları olmuştur. Bu başarının çevre köylerde bile ünü vardır. Öğretim üyesi, tıp, siyasal mezunu, öğretmen, hemşire olan bu çalışkan evlatlar babalarının gururudurlar. Bu neticenin tek kaynağını Celal'e bağlayanlardan biri de, komşu Balk (Köklü) köyünden namı değer Çakalcıoğlu Bıyık Dayı'dır (Mehmet Korkmaz)

Bıyık Dayı Camuzluk köyündeki bir düğüne giderken eşi Emine Hanım'ı da götürür. Çok yakın akraba değilse, başka bir köydeki düğüne eşiyile gitmek gibi bir alışkanlığı olmayan Bıyık Dayı'nın bu hareketi diğer konukların dikkatini çeker. İma'nın taşın, hicvin havada uçtuğu düğün sohbetlerinde bu fırsatı değerlendirenlerden biri; “Bıyık Dayı görmeyeli epey asrilemişsin.(!) Emine ablamı kolundan ayırmıyorsun maşallah! Beraber doğuma bile gitmezken; düğüne birlikte gitmek de nerden çıktı?” diye sormuş. Yıllardır içinde sakladığı hınzırlığı ve inandığı gerçeği(!) ifade etmenin fırsatını yakalayan Bıyık Dayı kılçığı atar Camuzluk Köylülerine. “Yeğenim çoktandır aklımızdaydı da fırsat bulamıyorduk. Bu sebeple gelmişken Emine Teyzeni Celal'e bir çekek(!); akıllı, uslu, okuyan bir çocuk bizim de olsun dileğindeyiz” diyerek yapmıştır şakasını....

Cumhuriyetin sağladığı fırsat eşitliği sayesinde; toprak ve isli damlalarından yalın ayak yola çıkarak aydınlık meşaleleri yakan, çelimsiz, koca kafa, kavruk suratlı Anadolu çocuklarına selam olsun! Onlar okusunlar diye altınlarını, alyanslarını sıyıran analar nurlar içinde yatsınlar.

Sevgi ve selamlarımla.

Hoşça kal.

M.T, 27.02.2016, Adana

ÇFÜM 1. Cildi Nasıl Basıldı (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Sevgili Bekir,

Horanta içindeki aksakal düzeyde hocalarımızın ve hacılarımızın varlığı; bizim her iki hayatımızın da güvencesidir, sigortasıdır. Şefa'at eder mertebesinde olmasalar da; mürşidimiz, ışığımızdır onlar. Bunu öncelikle kabul ederek, inançlara ve bilgiye olan saygımın peşinen onay ve kabulü ile aşağıdaki anılarımı yazma hakkımı kullanıyorum

Geçen yaz Andırın Çarşamba Pazarı'nda Avgasır Domatesi avındayım. Sahtelerine aldanmazsın; dünyanın en nefis lezzetlerindendir. Sulu'dur, ince kabukludur, domates aromasında hafif ekşidir. Katrandan kekiğe, peryavşandan kabak çiçeğine, kızılıktan, ıspatana her şey seriliydi kaldırımlarda ama henüz pembe renkli Avgasır domatesleri inmemişti pazara. Ben de gelmişken sarımsak alayım düşüncesiyle, üreticilerin kendi ürünlerini pazarladığı tarafa yöneldim. O insanların üç beş demet mallarını hangi zahmetle yetiştirip, pazara getirdiklerini bildiğim için, pazarlık etmeden en yaşlı veya kadın satıcılar her zaman tercihimdir. Bu amaçla yaklaştım bir gözü kör ve yaşlı üreticiye. Beş kilo sarımsağa otuz lira ödeyerek helalaştık. Biraz da mesleğin verdiği bir sorumlulukla bu garibanı biraz onurlandırayım, teşvik edeyim düşüncesiyle ve bütün iyi niyetimle:

-Hemşerim eline, emeğine sağlık Sen mi yetiştirdin bu sarımsakları? diye sordum.

"Hee beyim ben yetiştirdim" cümlesini duyacağımı umarak "Çok güzel olmuş. Seni kutlarım. Beceriklidir, sabırlıdır. İşte Türk köylüsü budur..." vb hamaset gazı veririm diye geçiriyordum aklımdan. Fakat bizim Gökgedik'li Süleyman hiç basmadı benim umduğum tahtalara. Kaykıldı, gerildi ve kendinden çok emin bir ses tonuyla "Ben yetiştirmedim kardeşim. Allah yetiştirdi!" demez mi? Eşekten düşmüş karpuzla dönmüştüm. Ben ne çalışıyordum ağam ne oynuyordu. Öfkelenmişim bile. Bir şey söylemezsem bu ukalaya çatlardım. Eğildim kulağına, "Ulan zındık Allah'ı bahçıvan olarak çalıştırmaya utanmıyor musun?" diyerek uzaklaştım.

*

Adana'da Andırın Kültür Derneğine yakın bir oto bakım atölyesinde yıkatırım arabamı. Bir Andırın dönüşünde, yılların alışkanlığı ile acele girdim sundurmanın altına. Ama atölyede tanıdığım hiç kimse yoktu. Yanlış yere mi geldim diye tabelaya baktım, evet yanlış bir yerdeydim! Ama binadan, köşeden, hele de adı geçen atölyenin Özler Anadolu Lise-

si'nin tam karşısında oluşu geldiğim yerin doğru olduğunu söylüyordu. Sağa sola bakınırken araçtan inmeme kalmadan, bir köse sakal delikanlı bitiverdi sol cenahımda.

-Merhaba delikanlı. Ahmet Bey yok mu?

-Yok.

-Nereye gitti?

-Ben nerden bileyim nereye gittiğini.

-Peki, bu dükkân kimin, senin mi?

-Benim değil. Bu dükkân Allah'ın!

Haydee! Buyur buradan yak. Çık işin içinden. Allah'a sarımsak yetiştirenlerle uğraşırken; şimdi karşımda Allah'a araba yıkattıran bir riyakâr münafık dimdik duruyordu annacımda. İsyanlardaydım. "Allah'ım bu adamları yaratırken, hiç mi onur ve akıl vermedin?" sorusu yankılanıyordu beynimde. Ama bu densize de bir şey söylemeliydim.

-Adın ne senin delikanlı

-Adem.

-Bak Adem. Ben buraya Allah'ın evi Zeynel Abidin Camii'nden geliyorum. Adem kulum o dükkânı hakkıyla çalıştıramıyor. Git orayı devral dedi bana! Şimdi özel eşyalarını al ve çık.

Adem bir şok geçirdi bir an. Kendini toparlayınca,

-Ağabey bir hata mı ettim? Yanlış mı konuştum?

-Evet, Adem, hem yanlış yaptın, hem de hata işledin. Hata işledin Yaradan'a şirk koştun. Allah'ı ticari çıkarlarına kullandın. Yanlış yaptın. Beni süfliliğinle, yapay takva'anla etkilemeye ve teslim almaya çalıştın. Ahilikte esnafılık ahlakı bu değildir.

Bir daha geçmedim Özler Lisesi önünden ve Adem'in köşesinden...

*

1.Cilt pdf Formuna getirildi baskıya hazır. Ama bir yer, bir kaynak bulamıyoruz. Bekir İzmir'de ben Adana'da seksen kapıya yine doksan değneklerdeyiz. Birkaç kitapevi ile görüştük, olmadı. Birkaç şirket ve varlıklı dostlara açtık konuyu, duymadılar. En sonunda sevgili hocam Koca Göl'e danıştık. Bu işi halkçı, sanatsever, emek bilir belediye başkanlarımıza yaptırabilir miyiz diye? Derinden bir "Hııı" çekerek moka-senlerini ayağına giydi ve Seyhan Belediye'sinde aldık soluğu. İki saati aşkın beklemeden sonra, (Ozanemre üçüncü çaydan sonra havlu attı. Başkana hediye diye getirdiği kitapları bize emanet ederek havaalanına gitti) bizi karşılayan başkan Zeydan Karalar'a anlattı derdimizi hocam. Bu kitap nedir, kaç sayfadır, maliyeti ne olur gibi soruların hiç birine muhatap olmadan, Kültür Müdürü'nü arayarak işi bitirdi.

Ben alışkındım Göl Hocamın bu iş bitiriciliğine. Ama Bekir bu işlerden bihaber. Hocayı eve bıraktıktan sonra aradım sevgili arkadaşım Be-

kir'i "Ede, iş tamam. Zeydan Başkan Adanalılığını ispatladı. On beş gün içinde mürekkebin kokusunu Miletos'tan duyarsın" dedim. Demez olaydım! Nereden bilirdim soru sağanağına uğrayacağımı.

- Nerde basılacak?
- Kaç tane basılacak?
- kaç gram kâğıda basılacak?
- Kapak renk ayırımını kim yapacak?
- ISBN numarasını kim alacak?
- Seyhan Belediyesi ve Başkana nasıl bir teşekkür mektubu yazacağız?
- Belediyeye kaç tane kitap bırakacağız?
- Bize kaç kitap verecekler?
-?
-?

Bu ve unuttuğum diğer soruların hiç birisine hem teknik açıdan, hem de yetki ve teamüller açısından net bir cevap verecek durumda değildim o an. Benim için Hocam Koca Göl'e verilen söz ve Hocamın "gidelim oğlum. İş tamam" uyarısı yeterliydi. Ama bu işlerin erbebi Bekir ikibin-beşyüz kilometre uzaktan, hem de Parlamenterler Sitesi'nden engin Akdeniz'e bakarak dar'a çekiyordu beni. Ben de inadına her sorusuna "valahi bilemiyorum kardeş, ne biliyim ben, nasıl olsa sorarlar, sanırım Kültür Müdürü Güven Bey arar sorar." gibi durumu kurtarmaya çabaladığım cevaplar veriyordum. Bekir ipe un serdiğimi ve bu konuda ne kadar ham olduğumu anladığından veya anlamadığından; "peki kardeşim o zaman bu kitabı kim basacak?" demez mi? Bir an durdum. Çünkü sıkışmıştım. Her şeyi Tecirli garantisi ve Noter etiği ile yapmaya alışkın bir adamla nasıl başa çıkabilirdim? Sıkışmıştı kul, yetişti Hızır!

-Yahu Yeğenim, sabahtan beri anlatıyoruz ya; bu kitabı Allah basacak, deyince kendine geldi ve "Yahu dayı bir saatten beri ne diye uğraştırıyorsun beni? Şunu baştan söylesene. İşte şimdi oldu." dedi.

Sevgili horanta, aziz Çukurovalılar "Çukurova Folkloru Üzerine Mektuplar"ın 1. cildini "Allah" bastı! 2. Cildi, eğer yolda Azrail'e yakalanmazsak(!), Cebrail Aleyhisselam'ın basacağı inancıyla yazmaya çalalekalem devam...

Selam ve saygılarımla

M.T, 28.02.2016, Adana

1. Cildin Nasıl Basıldığı Hk. (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com
Kime: musatolu@gmail.com, aliozanemre@gmail.com,
bilim.ege@gmail.com, ataarslan01@hotmail.com,
Halisacacak.80@hotmail.com

Sevgili Musa,

Önce seninle İsmail Görkem Hocamın yaptığımız işin ne derece sevaplı, kutsal bir iş olduğunu anlatan mektubundaki şu ifadeleri paylaşayım. Der ki:

"Sevgili Bekir,

Kitabı sabırsızlıkla bekliyorum. İnşallah ikincisi de gün yüzü görür. Cenab-ı hak inşallah emeklerini zayi etmeyecektir. Bunları yaptığın için benim nazarımda iki kere cennetliksin Bekir".

Görkem Hoca, İlahiyatta olamasa da Edebiyatta Prof. Dr. dur. Yukarıdaki kanaati de bu yüzden önemlidir.

Yani Sevgili Dayı, bizi iki kere Cennetlik edecek bir kitabı Allah basmaz da kim basar?

Düşüncem budur vesselam.

Gelelim ilahiyat kaynaklarına: Kur'an-ı Kerimde Enfal Suresi 17. ayet aynen şöyle:

"Onları siz öldürmediniz ama onları Allah öldürdü. Ve attığın zaman da sen atmadın ama Allah attı. Ve Allah, mü'minleri kendisinden ahsen belâ ile imtihan eder. Muhakkak ki Allah, işitendir ve bilendir."

Tekrar Çukurova'ya dönersek:

-Nasılsın Ağa, keyifler nasıl?

-Çok şükür emaneti gezdiriyoruz.

Bu diyalogdaki emanet kimin emaneti? Allah'ın emaneti. Yani inanışa, görüşe göre sahip olduğumuz can dahil her şey Allah'ın emaneti. "Öteâçede" bu işler biraz böyle; yapacak bir şey yok. Rahatsız edici olan ifadelerin yerinde kullanılıp kullanılamaması...

Selamlar, sevgiler.

B.İ, 28.02.2016

‘Hamo Dayı’nın Dileği’yle İlgili (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com
Kime: musatolu@gmail.com,
ataarslan01@hotmail.com, aliozanemre@gmail.com,
bilim.ege@gmail.com, Halisacacak.80@hotmail.com

Sevgili Horanta,
Musa Can övmüş mü yermiş mi anlamadım amma adam bir tavuk
b.ku sürmese de maşallah der, buyrun okuyun, haksız mıyım?
Selamlar.
B.İ, 02.03.2016

Hamo Dayı’nın Dileği (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com
Kime: didimnoteri@mynet.com

Sevgi Bekir,
Anadolu kentlerini birbirine bağlayan yolların hangi şartlarda, nasıl imkânsızlıklar içinde yapılmaya çalışıldığına, 1. ciltte “Kaymakam Keskenmesi Hikâyesi” ile şöyle bir dokunmuştuk. Tabiatıyla teknoloji aynı düzeyde kalmadı. Alaman kazmalarının yerini kazıcılar, geçgelelerin yerini damperli kamyonlar, çelik manivelaların yerini paletli dozerler, hava basınçlı deliciler aldı. Çöp ayaklı köprüler yılan kavi viyadüklere, büzler, sanat yapılarına evrildi zaman içinde. 2. Dünya savaşının bitimiyle birlikte, “Nafia” şantiyeleri kurulmaya başlandı yol yapım güzergâhlarında. En güzel tonuyla sarı iş makineleri ve onları destekleyen çelik kasalı dev kamyonları sevgi ve hayranlıkla seyrettik şose boylarında. Beş yıllık kalkınma planlarının devreye girmesiyle, oluşturulan kurumlardan Yol Su Elektrik Genel Müdürlüğü (YSE) ve onun sarıya boyalı makineleri, Anadolu insanın en çok sevdiği, en çok aradığı, en çok beklediği araçlar oldu. Türk Köylüsü askerden dönecek oğlundan sonra en çok YSE greyderlerini, dozerlerini bekledi onlarca yıldır. (Bu özlem hala değişmedi. Aynı beklenti devam ediyor.)

İşte bu acar araçların yollara daldığı ilk yıllarda bir küçük şantiye de Harboğazı girişine kurulmuş. İş makineleri daha parka inmeden ünü ve tevatürü ovaya yelinen yayılmış. Şöyle güçlüymüş, böyle dayanıklıymış!

Dere tepe düz gidip, önüne ne gelirse pestile çeviriyormuş! Ulu çınarları, koca harnupları serçe parmak dokunuşu bir güçle yerle bir ediyormuş!

Yarın gün doğumuyla birlikte toplanmaya başlamış meraklı köylüler. Yoldan geçen yolcular ve çerçiler bile mola vermişler paletli dozerin burnunu dayadığı koca kaya ile berrak Andırın Çayı arasındaki çınar gölgele-rine. Ev işlerini toparlayan kadınlar, hatta yollarını değiştirerek sürülerini, nahırlarını Tereli'ye doğru süren çobanlar. Sessizlik yağcının son memeyi de kırmızı grese doyurmasıyla had safhaya varmıştır. Bir matador edasıyla, demir basamakları hızla tırmanarak koltuğuna oturan operatörün parmağının ucuyla kontağı çevirmesi her şeye yetmiştir. Dozerin, heyelanı, gök gürültüsünü andıran sesiyle titreyince granit kayalar, zelzele korkusuna kapılmış sükûnet içindeki seyirciler. Ve egzozunun ucundaki yaylı kapağı ittirerek gökyüzüne ağın kara bir islim ve tempolu basışlarla verilen ara gazının yüreklerde yarattığı heyecan...

Tozcu Hamo Dayı, doğanın gücünü yakından bilen onu en iyi tanıyıp tartanlardandır. Hep hayranlıkla seyrettiği su değirmeninin perini istediği zaman durdurup, istediği zaman da döndürmenin keyfi ve ayrıcalığı içindedir. Bu kadar övülen bu makine gerçekten değirmenin perinden daha güçlü olabilir mi? İyisi mi gidip görmek düşüncesiyle, yol verip abaraya koşar adım yerini alır seyirlikte. Değirmenci olmanın kazanımlarından biri, güç, güç kontrolü, fizik kanunları bakımından diğer insanlara göre bir adım ileri olmaksa, diğer avantajı da tozcuların değişik tipte kadın tanımaları ve bunlarla farklı düzey ve mesafede kurulan arkadaşlıkları ve dostluklardır!

Paletli dozerin küçücük taşları un ufak ederek ilerleyişiyle birlikte nefesler kesilir. Gözle görülse de inanılması imkânsız bir olaydır bu. Yüz kişiyle itelenemeyecek taşlar, kepçenin önünde kaçacak yer ararken, dev ağaçlar değmeden yıkılmaktadır. Elli kişinin kazmayla kazıp, kürekle atamayacağı hafriyatı, molozu bir hareketle havalara kaldırmaktadır. Kendi patikasını kendisi yapmakta, kayalara yılan gibi sarılan paleti sayesinde, yol, yolak, yokuş takmamaktadır. Birçok insandan daha hızlı hareketlerle, iler, geri, yana gidebilmekte, önündeki koca kepçeyi usta bir amelinin küreği kadar kıvraklıkta kullanmaktadır.

Hamo Dayı ikna olmuştur. Hatta hayran olmuştur bu mucizeye. Fakat bu içinde aniden bir sızıntıya bir krampa neden olmasın mı? Bu nasıl bir kuvvettir, nasıl bir güçtür? Bu insanın bedeninde olsa bu güç; şu kısacık ömürde neler yapıp, neler yaratmazdı beşeriyet? Bir ömür olmasa bile, bir dönem olsa böyle. Yani bir yıl, bir ay, bir hafta sahip olsa bu güce ne işlerin hakkından gelmezdi ki Hamo Dayı?

Hatta bu güce bir gecelik sahip olmak dahi ne güller açtırdı geçmeyen gönlünün gizemlerinde! Her şeye kadir olan yüce Tanrı; bu aciz ku-

luna bir gecelikte olsa bu gücü bahşedemez miydin? Bu umut ve hayalle ellerini gök yüzene açan Hamo Dayı, yönünü önce Karatepe'ye oradan da Kâbe'ye dönerek

-Allah'ım şu makinenin gücünü, kuvvetini bir gecelik bana da ver!

Diye seslendirir duasını. Etraf meraklılarla dolu ya;

-Bu kadar gücü ne edicin Hamo Dayı, değlip taşı mı kaldıracın?"

-Değlip taşın batsın bre yeğenim. Allah nasip ederse bu gücü bana; elimden ne kaçan kurtulur, ne uçan kurtulur! diyerek yol alır abara bendi-ne doğru.

Sabah Alsancak, akşama Balçova. Bir gün Balatlı, bir gün Didim. Can dayansa çarık dayanmaz bu koşturmaya gara yeğenim. Allah seni paletli dozer gücüyle donatsın da; ne uçan, ne kaçan kurtul-sun/kurtulabilsin elinden.

Hoşça kal.

Sevgiyle kal.

M.T, 02.03.2016, Adana

Kızısam mı Buz Gibi mi Olsam (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: musatolu@yahoo.com, musatolu@gmail.com, ataarslan01@hotmail.com, aliozanemre@gmail.com, bilim.ege@gmail.com, halisacacak.80@hotmail.com

Sevgili Horanta,

Epeydir kimseden ses çıkmayınca, Musa Can garanmaya başladı. Sa-dece garanmasına sevinin, daha kötüsü Kadirli'nin Uzunçarşısının delisi Cağaloğlu gibi sövebilirdi.

Ona göre galan.

Söz verdiğim borcumu ödemedi kimseye zeytinyağı da vaad ede-mem.

Musa'nın yazısı aşağıda okuyup gereğini yapalım.

Selamlar.

B.İ, 03.03.2016

Buz Gibi Oldum (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Sevgili Bekir,

Sorular, sorunlar, etkiler, uyarılar karşısında ne kadar da farklı tepkiler gösteriyoruz. Bazılarımız “Aha ben öldüm, yetişin dostlar!” diyecek kadar panikleyip, teslimiyet gösterirken, bazılarımız da “Olabilir, normal” yorumuyla yeni davranışlar geliştirip, yeni çözümlere yöneliyoruz. Genellikle beklentilerimizin, umularımızın boş çıkmasına, aksilikler ve görünmez kazalara hiddetlenip kızarken; çok azımız çok kızmamıza rağmen kızgınlığımızı gizleyerek, buz gibi oluyoruz.

*

Bir bayram ziyareti nedeniyle, kendisine gelen Teyzem oğlu Niyazi’yi dedem, bahçe kapısında kucaklayarak karşılar. Elif Teyze’nin genç yaşta ölümünün de etkisiyle, Niyazi’ye duyduğu zaafi dışa vurmaktan imtina etmeden, pür neşe içinde ikram ve iltifatta bulunur sevgili torunu-na.

Laf döner dolaşır, köyde gerginliği ve çekişmesi henüz bitmemiş muhtarlık seçimine gelir. Niyazi’nin babası ve amcaları o seçimlerde oylarını, muhtar adayı, dedemin yeğenine değil de yakın komşuları diğer adaya vermişlerdir. Hısımlarının(üstelik bir de dayızadeleri) kendi adaylarına oy vermeyeceklerini hiç beklemeyen ve seçimleri kaybetmelerine de içerleyen dedem, kahr ve kakınçlarını eline geçirdiği Niyazi’ye boşalır. Yıllardır köyde yaşamayan, köyde oy kullanmayan, bu olaya tarafsız ve sonuca bir etkisi olmayan, suçsuz, günahsız Niyazi’nin başına patlamıştır kabak. Durumu çok da önemsemeyen Niyazi, biraz da olayı ve elan süren bu konuyu/sohbeti kapatmak isteyerek, ne yazık ki, Dedemin hassasiyetini göremeden/hesaba katmadan, kazanan adayla ilgili olarak; “Dede bizimkiler de kendi açılardan haklı. Kapı bir komşular. Eski dostlukları var”. Der ama balta taş a saplanmış. Birden mimikleri değişen dedem, susar, başka yerlere bakarak, Niyazi’den göz temasını keser. Hatta kalkar avluya iner. Terasta sağa sola tur atarak, kendini ilgilendirmeyen işlere müdahale tavırlarına girer. Oturduğu yerde soku taşı gibi kalan Niyazi, kırdığı potun, devirdiği çamların farkına varır ama ok yaydan fırlamıştır bir kere. Yine de kalkar, dedesinin hoş görüşüne sığınarak yanına sokulur. “Dede bana kızdın mı yoksa?” sorusuna “Yok oğlum kızmadım. Buz gibi oldum!” diyerek, ne anlama geldiği herkesin yorumuna açık bir cevap vererek uzaklaşır.

“Sonra ne oldu Teyzemoğlu?” diye sorunca; “Ne olacak? Koca dutun dibinde yılıştım kaldım.” dedi.

Ortalıkta görünmeyen, sesleri solukları duyulmayan şu bizim Horanta efradına kızsam mı, yoksa buz gibi mi olsam? Ne dersin Ede?

Hoşça kal.

M.T, 02.03. 2016, Adana

“Hayatımın İki Kadını” / Bir Ulu Çınarı Deviren İki Kadın (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Sevgili Bekir,

Uzun yıllardır içimde sakladığım, ama Çukurova’lı değildir diye yazmaya tereddüt ettiğim iki kadın hikâyesi bu. Ulu Önder'in "Hattı müdafaa yoktur. Sathı müdafaa vardır" sözünden feyizle "Yurt yalnız Çukurova değil, bütün Anadoludur" düşüncesiyle yazdım.

Selam ve sevgilerimle... (M.T)

BİR ULU ÇINARI DEVİREN İKİ KADIN

“Cemal Tural Paşa ile ipleri kopardıktan sonra, tarifsiz bir üzüntü ile veda ettim Türk Silahlı Kuvvetleri ocağına ve çok sevdiğim askeri yargıçlık mesleğine. Ama hayat devam ediyordu. Ve çocuklar daha tahsil hayatlarını tamamlamamışlardı. Hem ekmek parasını kazanmak zorundaydım, hem de ayrıldığım kurumda beni sevenleri mahcup etmemek, kırgın ve kızgın ayrıldıklarına karşı hayat mücadelesindeki iddiamı sürdürmek azmindeydim.

Hemen Sivas Barosu’na kaydımı yaptırarak avukatlık bürosu açtım. Yıllardır Sivas’taydım. Şehir merkezini ve oradaki hukuk camiasına yabancı değildim ama kazalarda ve köylerde pek tanınmıyordum. Bu nedenle taşradan gelen işlere daha titiz ve ayrıcalıklı yaklaşıyordum.

Bir gün Gürün’ün köylerinden birinin muhtarı birkaç kişiyle ofisime geldiler. Komşu köyle sınır ve buna bağlı olarak bir su kaynağı anlaşmazlıkları için vekillik yapmamı istediler. Yıllardır süren bir davaydı ve iki köy arasındaki tüm ilişkileri etkileyen bir sürüncemeydi konu. Hikâyeyi enikonu dinledikten sonra davalarını savunacağımı ve hak edeceğim konusunda güvence verdim köylülere. O hafta sonu köye giderek, araziyi, köylerin durumunu, vekili olduğum köylülerin elindeki arazi ve emlak kayıtlarını toplayarak, savunmaya esas ön hazırlıkları tamamladım. Dos-

yayı inceleme ve savunma stratejimi hazırlamam için zamanım azdı. Çünkü önümüzdeki Nisanda, şahitler, bilirkişi ve teknik uzmanların da katılımıyla davaya konu iki köy arasındaki su kaynağı başında yapılacak keşifli duruşma davanın gidişatını ve geleceğini belirleyecek önemdeydi. Davanın seyrinde en önemli faktörün dinlenecek şahit/bilirkişilerin ifadesi olduğunu fark ettiğimden, bu kişilerin tespiti konusunda muhtarı ziyadesiyle zorladım ve uyardım.

Binlerce insanın taraf olması veya meraklarından dolayı, keşif günü arazide basacak yer yoktu. Yılların biriktirdiği çekişmenin iki köy arasında oluşturduğu gerilim elle tutulur, gözle görülür kadar gerçektir ve somuttu. Bu nedenle onlarca jandarma güvenlik için keşif yerindeydi. Hâkimin, zabıt kâtipleri ve tarafların yerlerini almasıyla duruşma başladı. Fakat hâkim köylülerden de gergin ve telaşlıydı. Havayı yumuşatıp, güven ortamı yaratacağı yerde, acemi tavırlarla, gereksiz yere bir disiplin oluşturma, maksadını aşan otorite yaratma çabasındaydı.

Ama bir aksilik çıkmaması için edilgen davranıyor, süreci tamamlama gayretine çaba gösteriyordum. Duruşma bizim bilirkişilerin dinlenmesine gelmişti. Listenin başındaki bir kadındı. İsminin okunmasıyla yavaş ve rahat adımlarla yerini aldı. Kimlik tespitinden sonra hâkimin ilk sorusuyla başladı anlatmaya. Dışa vuran rahatlığı mı yoksa bir kadın olarak soğukkanlı, kendinden emin davranışı mı neden oldu, hâkim birden kontrolden çıkarak; “Yalan söylüyorsun. Namussuz kadın!” dedi. Bir bomba düşmüştü alana. Hiçbir yargı dilinde, en zor şartlarda ve en ağır tahriklerde bile söylenmeyecek, ağza alınmayacak bir ifadeydi bu söz. Çıt çıkmayan iki üç saniyelik bir andan sonra kadın inanılmaz bir ses tonu rahatlığıyla, “Yalan söylemiyorum. Size bildiklerimi anlatıyorum. Namusuma hiç kimse dil uzatamaz. Namussuz sensin!” deyince keşif alanı bir tufanın gazabına uğramış gibi sallandı ve sarsıldı. Adli personel, jandarma komutanı bulundukları noktada duruşlarını dikleştirerek gözlerini hâkime çevirdiler. Kontrolü kaybeden hâkim “Sen bir yargıca bu tarzda nasıl konuşabilirsin? Kendini bilmez kadın şimdi seni tutuklarım!” diye bağırdı. Duruşundan hiç taviz vermeyen şahit; “Buna gücünüz yeter. Dağ başında bir eşkıya da ırzıma geçebilir. Bu olay nasıl ki beni orospu yapmazsa, beni tutuklamanız, hapse attırmanız da beni yalancı ve namussuz kılmaz!” dedi ve yürüdü gitti evlere doğru. Zaman durmuştu sanki. Yüzlerce insan taş kesilmişlerdi. Bir kıpırtı, bir homurtu, bir ses, bir soluk duyulmuyordu. Sadece kaynaktan horlayarak çağılayan suyun sesi vardı evrende.

*

Bir gün avukatlık büroma otuz kırk yaş arası atletik vücutlu, iyi giyimli bir adam geldi. Davranış ve duruşu bedeni kadar sağlam, kıyafeti

kadar rahat görünmüyordu. Telaşlıydı, tedirgindi, ter içindeydi. Selamlaşma ve hoş geldin faslından sonra anlattı derdini. Taşerundu. Sahip olduğu bir iki iş makinesi ve üç dört kamyonla hafriyat ve tesviye işleri yapıyordu. İşi gereği köyünden, evinden ve eşinden uzun süreler ayrı yaşıyordu. Dört çocuğu vardı köyde anneleriyle kalan. Komşu vilayetlerden birinde tanıştığı kadınla ikinci bir evlilik yapma isteğindeydi. Bu nedenle ikna ettiği eski eşinden acilen boşanmak istiyordu.

Olay sadece bir vekâlet, bir avukatlık meselesi değildi benim için. Adama kendi ifadesiyle inanamazdım. Eşi gerçekten yol vermiş miydi? Nafaka, çocukların vesayeti ne olacaktı? Diğer bir nokta, bu sonradan görme “yiğido” delikanlı nasıl bir kadınla evlenecekti? Gerçekten evlenecek miydi? Onlarca soru vardı açıklığa kavuşması gereken.

Yarın eşini ve evlenmek istediğin kadını büroma getir. Herkesi dinleyeyim. Eşin gerçekten istiyorsa; öbür kadınla cidden evleneceğine inanırsam, vekâletini kabul ederim. Ve bu işi bir celsede bitiririm diyerek yolladım adamı. Sevinçle ayrıldı. Kendinden ve neticeden emin görünüyordu.

Ertesi gün tarafların katılımıyla mini bir duruşma yaptım işyerimde. Adamın anlattıkları gerçekten doğrudu. Eşi boşanmaya razıydı. Yeni eş adayı da bu işe istekliydı. Uzun boylu, belikleri sağrısında, elma yanaklı, ela gözlü ve de dört çocuk anası yaşı daha otuzunda bile olmayan bu kadının hem tavırlarına hem de güzelliğine hayran kalmıştım. Bir insan böyle bir eşten nasıl ayrılabilirdi? Aday eşten çok daha güzel, endamlı ve dört evladın annesi nasıl yüz üstü bırakılabilirdi? İçim sızlamıştı ama yapacak bir şey yoktu. Adamın avukatıydım ama kadının ve çocukların geleceği, ihtiyaçları konusunda kadından taraftım. Bütün önerilerime, rehberliğime rağmen, ne kendi adına, ne de çocukları adına hiçbir tazminata, ödemeye, nafakaya ikna edemedim. “Başımızın çaresine bakarız” sözünden başka tek bir laf etmedi.

Sonuçlara istemeyerek olsa razı oldum. Ve tarafların ilk celsede boşanmalarını sağladım. Ama bu asil kadınla ilişkimi kesmedim. Çocuklarının ortaokul ve lisede okumalarını hem velilik, hem de vasilik yaptım karınca kaderince. Evinde sütü oldukça da her hafta başı çocuklarıyla gönderdiği bir çingil yoğurda karşılık tek lira ödeyememe gibi ağır bir borcun sıkıntısını ömrüm boyunca yaşadım.

Ve bu borçlarımı ödeyemeden İstanbul’a taşındım.

Aradan sekiz on yıl geçti. Bir sabah büromun önünde bir adamı beni bekliyor buldum. Büyük bir saygı ve nezaketle selamladı, elimi öpmeye kalktı. Adamı tanıyamamıştım. “Sivas, Elif, dozerci..” deyince hatırladım. İşleri bozulmuş, karısı kendisini terk etmiş. Köyüne dönmüş. Eski eşiyle tekrar evlenmek istemiş ama ela gözlü, mor belikli Elif’i ikna edememiş.

“Elif’in seni çok sevdiğini, sözünü atlamayacağını biliyorum. Avukat bey size yalvarırım. Beni vefakâr eşime ve çocuklarıma ancak siz kavuşturursunuz. Sizi Sivas’a götürmeye geldim” dedi. Yaşa ki neler göresin denilen şeyin bu olduğunu anladım o an. Ama Sivas’a gidemezdim. Ne zamanım vardı, ne de sağlığım izin verirdi. Ümidi kesince dozerci, “ bir mektup da yazamaz mısınız?” dedi. Yazabilirdim. Bunda bir beis ve kefalet yoktu. Dilimin döndüğünce sıraladım satırları. Hayatta bunların olabileceğini, af dileyeni affetmenin, pişman olanı hoş görmenin erdemini yazdım Elif’e. Çocuklarının hatırına eski eşine bir şans daha vermesini tavsiye ettim. Mektubu elden götürdü eski müvekkilim. Sevinç ve minnetle ayrıldı. Benimde içimde umutların oynadığı, hayırlı bir olaya sebep olacağımın kıptısı ve mutluluğu oluştu işin doğrusu.

Olayı unutmuştum. Ama olay beni unutmamış, eksik olan dersimi vermek için yakaladığı fırsatı tokat gibi savurmuştu suratıma. On beş, yirmi gün sonra Sivaslı Elif’ten gelen mektup sadece bir cümle, beş sözcükten ibaretti. “Avukat Bey. Tükürmüşüm. Geri yalamam!”

Bir önceki mektupların birinde İsmail Hoca’nın övgü ve onurla bahsettiği hemşerimiz, ulu çınar Kanber Rışvanoğlu’ndan direkt olarak dinlediğim anılar bunlar. Adana’daki evimizde, Akçay’daki yazlığında gün ışıyınca kadar anlattığı her biri, bir kitabe değerinde yüzlerce hatıradan yalnızca ikisi.

*

Bunları anlattıktan sonra nurlar içinde yatsın sevgili eşini kastederek; “ Evladım, Doktor Hanım bu tanımlamanın dışında. Ama benim hayatımın iki kadını bu anlattığım kadınlardır. Şu uzun ömrümde hiçbir söz, hiçbir musibet bu iki Anadolu kadınından işittiğim iki kısacık ibare kadar öğretici olmadı bana” dedi.

Ben de sizinle, bir ayağı Çukurova’da, bir ayağı Yıldız Dağı’nda olan bu güzel hikâyeyi, başta Anadolu’nun Elifleri, Zeynepleri olmak üzere, tükürdüğünü dönüp de yalamayan dünyanın bütün kadınlarının onuru önünde saygıyla eğilerek bölüşmeye çalıştım.

Hoşça kal aziz arkadaşım.

M.T, 05.03.2016, Adana

Mart 2016 Derlemeleri (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: Halisacacak.80@hotmail.com, musatolu@gmail.com,
bilim.ege@gmail.com, ataarslan01@hotmail.com,
aliozanemre@gmail.com

*

ACIKLI BİR VASIYET

2016 Mart ayında Düziçi'ne gittim. Doğuştan kalça çıkığı olan ve ömrü boyunca aksayarak yürüyen ve bu yüzden lakabı "Topal İsmail" olan babam hastaydı. Sarı Ahmet, bizim Pirsultanlı köyümüzün sıhhiyesiydi. Yani ilkokul mezunu doktoruydu. Yaşı babama yakındı. Sokakta hapahap olduk.

Babamın yaşını sorduk. Doksanın üzerinde olduğunu söyledi.

Sonra şimdiye kadar hiç duymadığım şu yürek parçalayıcı anısını anlattı:

“İsmail Edem (babanız) sekiz yaşına kadar yürüyememiş. Anası da yürüdüğünü göremeden ölmüş. Ama ölmeden önce İsmail Edeme tembih etmiş: ‘Oğlum, eğer bir gün yürüyebilersen, yürüyerek mezarımın başına kadar gel ve bana -ana ben artık yürüyebiliyorum- de emi?’ demiş.”

*

TÜRKÜ ÇAĞIRTTIRMAYA DEVAM

Rahmetli, Anam Koca Hayriye'nin taziye günleriydi. Bir dostla hı-mırdaşarak derlemeleri konuşuyorduk. Kulak misafiri olan Sultan Yenge, "Edem taziye günlerinde bari türkü çağırttırma, el gün ne der sonra" diye beni uyardı. Çukurova sözlüğünde "türkü çağırttırmak, en az bir davul zurna ile çalgı çaldırıp, arakı içerek eğlenmek" demektir.

Ben de Düziçi'ne gitme vesilem ne olursa olsun bulduğum her fırsatta derlemeler yaparım. Duyduğum şorları videoya kaydeder yazıya aktarı-
rım.

Duyduğum acar şorlardan biri şöyleydi:

*

SADECE BENİM GAYRETİM

Kadın, doktora gitmiş ama yalnız başına.

Doktor: Anam senin kocan, çocukların yok mu da yalnız geldin, de-
miş.

Kadıncağzı gayet saf ve samimi bir dille: Aman yavrim, kocanın ko-
calıktan haberi mi var? Çocuklar da sadece benim gayretimden oldu
demiş.

*

ABDULLAH BUDAK'SIZ OLUR MU

Ben Düziçi'ne gittiğimde babama gerekli müdahaleler yapılmış, durumu hayli düzelmişti. Hastanedeydi. Bakımı iyiydi.

Adana hava alnından beni Horantadan Bekir Dağsever almıştı. Seyhan Nehri kenarında Musa ile buluşup bir kaç fırt fıkra dinledikten sonra Dağsever ile Düziçi'ne gittik.

Ben hemen Abdullah Hocayı da buldum. Bulduğum her fırsatta gizlice kayıtlar yaptım.

Abdullah Budak Hoca ile derlemelerle başlayan dostluğumuz büyüyerek devam ediyor.

Abdullah Hocadan, Hırlak'ın Ağdını, Abdal Derviş'in fıkrasını, Çap par Hamza'nın Ağdını ve en önemlisi Koroğlu'nun Muhtarlık Mühürü heykasini kaydettim. Abdal Derviş'in fıkrasından başlayalım:

*

ABDALA LAF ATILMAZ, LAFIN ALTINDA BIRAKIR

Abdal Derviş iri yarı dev bir adamdır. Ama gözleri görmez. Hanımı Çiçek'in omuzlarını yoklayarak onu baston yerine koyar; öyle yürür.

Düziçi Göllüler'de otururlar. Bir gün kasabaya, Hacılar'a gitmek üzere karı koca yola koyulurlar.

Mevsim bahar başlangıcıdır. Cirpintiller yeni yaprak açmaktadır. Tek tük menevşeler de çiçek açmıştır.

Derviş arkada, Çiçek önde giderken; Derviş, “Bugün hava çok güzel Çiçek” der. Çiçek, “Evet çok güzel Derviş” der.

Derviş: Cirpintiller yaprak açmış mı, çalının arkası görünüyor mu?

Çiçek: Görünmeyecek kadar yaprak açmış.

Derviş: Çiçek, cirpintiller arkasını göstermediğine göre arkaya gidek der ve giderler.

Açık havada yapılmaması gerekeni yaparlar. Hacılar'a varınca olaya şahit olan bir densiz, Abdal Derviş'e laf atar: “Derviş, cirpintiller arkası da hoş muydu?”

Derviş'in cevabı anında ve acımazsızdır: “Kele Çiçek, cirpintiller arkasında benim altıma bunu mu attıydın?” der.

*

HIRLAK'IN AĞIDI

Esef Hüseyin, Hırlak Kâhya, Hemen Hasan.. birkaç kişi daha sayılıyor... Bunlar, alıcı vurucu, ağa takımı. Osmanlı'nın son zamanları, Cumhuriyetin ilk yılları. O zaman otorite, bunlar.

Hırlak, bunlardan birinin evine gidiyor. Evde sadece hanım var. Arkadaşının hanımına sarkıntılık ediyor. Hanım da, sen bu işi yanlış yapıyorsun; arkadaşların duyarsa ayıp olur dediyse de Hırlak kadını dinlemiyor. Kadın da arkadaşın geldiği zaman seni (yaptıklarını) derim diyor.

Kocası gelince de durumu anlatıyor. Hırlak, bana ayağını uzattı diyor. Eskiden buna “ayağını uzatma” denirmiş. Ondan sonra bunu (Hırlak'ı) hemen yok ediyorlar. Bir deke düşürüyorlar. Sabun Çayı'nda Enli Geçek dedikleri yerde vuruyorlar Hırlak'ı. Orada atın üstünden suyun ortasına düşürüyorlar bir bayram günü. Kimin vurduğu anlaşılmıyor ama grup kararıyla vuruluyor. Oraya bacısı geliyor ve başında ağıt söylüyor:

*Nenni babam oğlu nenni
Sabun'un geçeği enni
Gardaşımı öldürmüşler
Akarsular ala kanlı
(Öldürmüşler babam oğlun
Akarsular ala kanlı)*

*Elbisesin giyememiş
Kundurasin boyamamış
Gardaşım Sabun'a düşmüş
Anacığım diyememiş.*

*Gardaşım bayram mı etti
Kalktı Bostanlar'a gitti
Kör olası Hemen Hasan
Beni bir gardaştan etti*

*Gökyüzünde döner kuzgun
Kuzgumun kanadı düzgün
Gelin hele emmilerim
Gardaşım yarası azgın*

*Develeri katar katar
Zencirleri suya batar
Hoduludu babam oğlu
Elin donluğunda yatar
(Hoduludu babam oğlu
Elin donluğunda yatar)*

Abdullah Budak Devam Ediyor:

*

KÖROĞLU'NUN MUHTARLIK MÜHRÜNÜ KORUMA BEYANINDANDIR

Köroğlu, Mehmet Demirci'nin lakabıdır. Kendisi bir halk âşığıdır. Bilinen Köroğlu türkülerini en iyi o söyler, hikayelerini en iyi o anlatır. Anlatırken elindeki saz kimi zaman kılıç, kimi zaman kargı olur. Köroğlu'nun hücumla geçtiği, komut verdiği sahneleri anlatırken oturduğu yerden doğrulur. Adeta ayağa fırlar. Öyle bir coşkuyla anlatır ve söyler. Bu yüzden adı Köroğlu kalmıştır. Asıl adı fazla bilinmez.

1960 İhtilalinde Gökçayır'ın muhtarı Köroğlu'dur. Yanında da Güççük derler bir bekçisi var. Onu hiç yanından ayırmaz. Güççük Padişahın İncili Çavuşu gibidir. Şakacıdır. Hicivcidir. Her şeye yatkın birisi. Başkalarının yanında Köroğlu'na çok saygılıdır. Ama yalnız kalırlarsa Köroğlu'nu bayağı hırpalar, yeri geldiğinde korur, derler, toparlar.

Köroğlu Demokrat Partilidir. Milletvekili olucum dese seçime girmeden meclise gönderirler. Millet onu, bu kadar sever bu çevrede. İhtilalde Bahçe Kaymakamı Mehmet Can'dır. Kadırlılı. Sonra Adalet Bakanı da oldu. İyi bir insandı Allah rahmet eylesin. Biraz yanlıydı. Demek ki Türkiye çapında alınan bir karar; Demokrat Partili muhtarlardan mühür alınsın çoban da olsa CHP'lilere verilsin demişler. O zaman Alibozlu köyünün mühürünü koyu CHP'li, çobanlık yapan yaşlıca bir adama, Osman amcaya verdiler. "Yahu şu Ecevit'i bizim köye getirmediniz bre" derdi.

Bütün köylerin muhtarları mühürleri getiriyor amma Gökçayır'ın Muhtarı Köroğlu getirmiyor. Yahu niye? Mehmet Can başçavuşu sıkıştırıyor. O zaman İlçe Bahçe. Haruniye'de karakol var. Kaymakam Başçavuşu, Başçavuş bekçi Güççük'ü sıkıştırıyor mühür için.

Bekçi; efendim muhtar yok. Nereye gittiğini bilmiyorum öldü mü, kaldı mı? Bir Ankara lafı var ama bilmiyorum, diyor.

Bu arada tutuklamalar devam ediyor, Yassıada'ya gönderilenler var. Köroğlu, beni de tutuklarlar diye mühürü almış; Gökçayır'ın arkasında Amanosların uzantısı Düldül Dağı var; orada Baltalı'nın Gediği denen yer var.

Köroğlu her gün kalkar Baltalı'nın Gediği'nde bir yerde saklanırmış yakalanma korkusundan. Fakat bekçi karakola, dağa kaçtı efendim demiyor, nerede olduğunu bilmiyorum, Ankara'ya gittiğini duydum, diyormuş. Bu arada bekçi her gün Köroğlu'na azık götürüyormuş. Ede derlerdi birbirlerine. Ede nerdesin diye çağırırmış, buluşurlarmış. Azığını verirmiş. Bir yandan da yalvarırmış Ede gel teslim ol, ne zamana kadar kaçacaksın, gel teslim ol. Seni kesmezler ya.

Yook Güççük dermiş Köroğlu, benim üstüme gelme; ben teslim olmam. Yahu ede falan. Edesi medesi yok, ben dağda yaşarım gitmem diyormuş. Ben de mi Yassı Ada'ya gideyim?

Bu şekilde devam ederken, başçavuş demiş ki “Bekçi seni öldürürüm; Köroğlu'nu alıp geleceksin, nerdeyse bulacaksın bu adamı, mühürü getireceksiniz.”

Bekçi Güççük, tekrar gelmiş yalvarmış Köroğlu'na; “Ulan Ede, başçavuş üstüme çok geliyor; ulan gurbanım n'olur sanki, ucunda ölüm yok ya şu mühürü vererek ya şuna.” diyor.

-Ulan ölüyom mühürü vericim, salıcım amma beni tutuklarlar diye korkuyorum.

-Ulan seni tutuklatmam.

Neyse Güççük, bin bir yalanınan, düzeninen Muhtarı eve getirmiş akşam.

-Aman ede, kaçma ha gece!

-Yook kaçmam...

Güççük, yatağı yolağın (kapının) ağzına sermiş gece bu kaçır diye. Köroğlu da kaçıcı amma artık gururuna yediremiyor, avrat da var evde. Kaçmaz gayrı.

Uzatmayalım, sabah oluyor, çorbayı içiyorlar. Gökçayır'dan çıkıyorlar. Anaa.. Köylüler bakıyor ki valla Köroğlu gelmiş. Güççüğünen barabar, aha, teslim olmaya gidiyor diye takip ediyorlar arkasından. Sabun Çayı'ndan geçiyorlar, Yeniceharuniye'ye doğru geliyorlar amma Güççük diyor ki “Ede kötü tarafını gösterme, herkes sana bakıyor. Öyle beli bükük gitme bire biraz dik yürü, dik ol bre, biraz dikel!” diyor.

Ama işin başından beri Güççük, Köroğlu'nun Ankara'da olduğunu, Ankara'ya işi çözmeye gittiğini vurguluyor. Başçavuşa da bunu söylüyor. Türkiye'nin önem verdiği bir adam güya. Dağda çamın dibinde yattığını kim biliyor?

Haruniye'nin girişinde bir yokuş var, Cankurtaran yokuşu deriz. O yokuşa davranıyorlar amma diyor ki Güççük: “Vebalin boynuma Ede, bundan sonra boynunu bükme, dik yürü, şöyle cesaretli ol, korkma yanında ben varım.”

Bu arada Güççük mavzer omuzda, Köroğlu'nun iki adım gerisinde, sağında esas duruşta geliyor. Köroğlu'nun arkasında kaput ferece, önde yürüyor ama Güççük sürekli ikaz ediyor: “Ede dik yürü, Ede adımını dik at, korkma Ede, kafanı kaldır Ede” derken Cankurtaran'dan çıkıyorlar, Caminin yanındaki Dutlu Kahveye varıyorlar. Karakol hemen caminin arkasında.

-Sen burada kahveni içedur, yalnız Allahını seversen kaçma bak. Ben karakola varayım, orayı ayarlayım geliyorum.

Güççük, oradan hemen fare gibi karakola geliyor; nöbetçiye selam bile vermeden Başçavuşun kapısını langırtadan açıyor: “Geldi efendim, geldi efendim!” diye bağıra bağıra içeri dalıyor.

Başçavuş: “Ne bağırıyon ulan, ne geldi, kim geldi?” diyor.

-Köroğlu geldi efendim.

-Ne?

-Köroğlu geldi.

Köroğlu geldi deyince başçavuş, şöyle bir toplanıyor; yakasını, şapkasını, oturuşunu düzeltiyor:

-Hani nerde?

-Kahvesini içiyor kahvede; şimdi az sonra kalkar gelir efendim.

Başçavuş kendini biraz daha düzeltmiş.

Güççük kahveye geri gelmiş ki Köroğlu koyduğu gibi oturuyor.

-Tamam Ede, düzelttim amma Allah'ını seversen açık verme, yükünü aşşağı yığma, aman ha yükünü aşşağı yığma, babayiğitliğine b.k sürme Ede, ona göre haa!

Köroğlu, sırtında kaput ferace, Güççük omuzda mavzer, iki adım geride sağda karakola geliyorlar.

Köroğlu, nöbetçiye bakmıyor bile, doğru Başçavuşun kapısına varıyor, ayağı ile lank diye kapıya vuruyor, kapı sonuna kadar açılıyor:

-Ne istiyorsunuz benden, diye bağırarak masaya yanaşiyor ve yallah sağ eliyle bir tokat koyuyor Başçavuşa.

Başçavuş kepsiyor, yıkılmıyor kalkıyor ama ne yapacağını şaşıyor.

Köroğlu: “Ne yapacağım ben sizin elinizden?” diyor.

Güççük; “Bu kadar yapacağını aklımın ucundan geçirmezdim ede, adam bir ejdarha oldu, adı sahibini geçti, içeri sığmaz oldu; bağılıyor, çağırıyor, larkadan dışarı çıktı kapıyı çekmeden. Ben de arkasından koştum. Kahve içtiği kahveye geldi. Oradan hemen dereye doğru kaçıp gittiğini gördüler amma bir daha gören olmadı.” diye anlatıyor sonradan. Ve sözünü şöyle sürdürüyor:

“Ben, başçavuşun yanına geri döndüm. Başçavuş yeni toparlanmaya başlıyordu.”

-Yahu bekçi neydi o, kimdi o?

-Başçavuşum, Köroğlu oydu, oydu Köroğlu.

-Allah Allah, nereye gitti?

-Valla başçavuşum şavrole taksiye bindiydi, herhalde Ankara'ya geri gitti. “Ben akşam geldiydim. Bunlar beni geri gönderiyor Ankara'ya” diye bağıra bağıra bindi gitti efendim.

B.İ, 15.03.2016

Şerif Ağdı Destana Dönerken (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: musatolu@gmail.com

Sevgili Musa,

Şerif Teyzemiz hâlen Düziçi'nin Kanaltı'nda oğluyla yaşıyor. Ben üç yıl önce evini buldum. Bir oğluyla görüştüm. Ama "Gardaş senin anan kaçırılmış, arkasından da ağıt yakılmış, kendisini ziyaret etmek istiyorum." diyemedim. Evin yanlarında dolandım durdum. Bizim Horanta kitabı çıkınca; ben kitabı da aldım Düziçi'ne gittim. Hatırlarsın, kitapta senin "Hırsız Tecirli, gölüklerimizi çalmakla kalmadılar Şerif'imizi de saçından sürükleyerek kaçırmışlar, bunun hesabını soracağım" ifadelerin de vardı.

Bizim kitap Ağbeyimin evinde sedirin üstündeydi. Abimin baldızı Sariye Akça çok uyanık, cin gibi biridir. Kitabı karıştırırken yukarıdaki senin ifadeleri ilgiyle, hayretle okumuş. Beni görünce "Edem bu kitaptaki Şerif heykasi baştan sona yanlış. Şerif Teyze gönlüyle kaçmış. Ben size doğrusunu onlarca ağıtla anlatayım" dedi.

Beni yere baktırdın Musa Can. Canın sağ olsun.

Ablası Sultan Yengem, birinci dörtlüğü söyleyiverdi:

*Öte var dezzem öte var
Kalkamaz oldum yerimden
Bir hafta oldu ayrılalı
Hiç haber yok mu yârinden*

Karşıda oturan Ergen Çolak aldı sözü: "Hasan Maraş'ta mapusta; Şerif hasrette, aldı Şerif":

*Tayyare bura mı yolun
Belirsiz mi sağın solun
Hasan'dan haber vermezsen
Kırılın kanadın kolun*

Yağma yok arkası yarın...

B.İ, 16.03.2016, Didim.

Abdullah Budak / “Kaynak Kişi”likten Başyazıcılığa Tırmanış (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: Halisacacak.80@hotmail.com, musatolu@gmail.com,
bilim.ege@gmail.com, ataarslan01@hotmail.com,
aliozanemre@gmail.com

Sevgili Horanta,

Abdullah Budak, emekli bir öğretmendir. Düziçi İlköğretmen Okulu mezunudur. 70 yaşlarındadır. Kısa süreli tayinler hariç, hayatı Düziçi'nde geçmiştir. Bu yüzden Düziçi/Çukurova folkloruna, kültürüne hâkimdir. İman tahtasını döverek söylediği ağıtları, heykâleri yazıya geçiriyorum ama onun zengin anlatımından, ses tınlarından, vurgularından geriye kupkuru bir yazı kalıyor. Bu bile yürekleri burkmaya yetiyor.

Abdullah Hoca ile tanıştığımız günden beri onu, Bekçisi Güççük'ün, Gökçayır Muhtarı Köroğlu Heykelerinin usta anlatıcısı Köroğlu lakaplı Mehmet Demirci'yi desteklediği gibi desteklemeye çalıştım. "Ede söylediğin ağıtlar, türküler altın değerinde, ulan Ede gene bizi ağlattın, Ede Sarı Ahmet'i bir daha söyle, Ede sen en büyük ağıtçısın" derken bir gün Abdullah Edem: “Ben de yazıyorum galan; sizden nerem eksik, öğretmenlikte de, yaşta da sizden kıdemliyim, Musa da kimmiş, Farsaklı benim elime su dökemez, seni ise çırak olarak kabul ediyorum.” demez mi?

Ve Abdullah Usta, çırak sıfatımla bana ilk yumuşunu buyurdu: “Ben, öyle daktiloyle, bilgisayarla uğraşamam, el yazımla yazdığım derlemelerimi tiz daktilo et, bana senin Tecirliliğin, deliliklerin, hangi densiz verdiyse Horantabaşı payelerin sökmez ona göre.”

Deli, deliyi görünce çomağını saklarmış. Osman Emmim, ama asıl konu Abdullah Hocam da neticede bir Tecirli. Yaşı benden büyük. Usta bir ağıtçı, sanatçı yani. O yüzden sesimi çıkarmadım. Yoksa seni yere baktırır mıyım? Farklı düşünüyorsan bir işaretin yeter bilirsin.

Abdullah Hoca, el yazısı ile anasından yazmaya başladı. Bir sonraki yazısında da babasını yazar herhalde. Horantaya laf yetiştirirken, bir de bu çıktı. Ama kismet olur da bir gün Hoca'dan bir ağıt dinlersek benim neden her şeye eyvallah dediğimi anlarsın.

İşte Abdullah Hoca'nın ilk yazısı:

ANAM MERHUME

Ben hiç ayakkabı giymeyen bir ananın oğluyum. 1948 yılında beni doğurmuş. 1953 yılı idi. Bir yaz günü Düldül Dağı'na yaylaya göçecektik. Gecenin yarısında uyandık. Atlara yiyecekler, yataklar ve sair eşyalardan oluşan denkler yüklendi. Yola çıktık. Ay vardı ve hava aydınlıktı. Rah-

metli anam hamileydi. Yalın ayaktı. Yaylaya çıktıktan 10 gün sonra bir kardeşim doğdu. O hali ile of bile demedi. Yaya olarak yaylaya çıktık. Yerleştik. Ben beş yaşında çocuğum, dışarıda oynuyorum. Rahmetli halam geldi:

-Ulan, Anan nerde, dedi.

-Ben bilmiyom bibi, dedim.

Yaklaşık bir saat sonra anam kayalıklar tarafından çıktı geliyor. Eteğinde bir şey var. Hemen koşa koşa vardım. Anamın etekleri diz altına kadar çemrekti.

-Ana, bana ne getirdin, dedim.

-Ülen çekil, dedi ve içeriye girdi. Az sonra içeriden çocuk ağlaması duyuldu. Koştum baktım ki anacığım hıllangaç kurmuş. Sallıyor. Kardeşim ağlıyor. Az sonra halam geldi. Açtı ağzını yumdu gözünü. Şu da kal-sın demedi.

Canım anamın ağrısı tutunca utandığından evden çıkmış. Kayalıklara gidip orada, tek başına kardeşimi doğurmuş.

Sonra bize anlatırdı: "Yanıma bıçak almamışım guzu. Süleme'nin göbeğinin altını üstünü taş ettim, kopardım." derdi.

Sonra biz yetiştik geldik. Ayakkabı aldık ama bu defa da alışık olmadığından giyemedi.

O, derdi ki: 'Her geceyi kadir bil, her geleni Hızır bil' demişler.

Bir kimseyi eleştirdiğin zaman, "Hüs, gendine bak, gendine bak" derdi.

10-15 gün sonra babam sehilden (aşağıdan, köyden) geldi. Anam oluğun başında çamaşır yıkıyor. Ben çadırın önünde yeni doğan kardeşim Süleyman'ın beşiğini sallıyorum. O ağlıyor, ben ağlıyorum. Babam geldi. "Ne ağlıyorsun ülen? Ağlama!" dedi. Hayvanda yüklü olan sepetleri indirmeye başladı. Ben hemen sepetlere yanaşım. Üzüm, incir, kavun, kar-puz.. Tuna seli.

Babam, gelirken dağda geyik görmüş. Mavzeri aldı, gitti. Akşam olurken, kızıl ikindin, babam geyiği vurmuş, sırtına yüklenmiş, getirdi evin önüne gürp diye attı.

Anam tıkada güldü: "Sağ olasın goca." dedi. (A. BUDAK, Düziçi, 16.3.2016)

*

Abdullah Budak yazmaya başladı. İyi gidiyor. Bakalım Şavroleye binip Ankara'ya mı gidecek, yazmaya devam mı edecek?

ORUÇLUK DİYE SÖVMEDİĞİME BAKMAYIN (MERHUM BABAM)

Babam, rahmetli babam, Cennet mekan Babam: Gucur Mustafa. Böyle bilirler O'nu. Alibozlu köyü Dereobası mahallesinde otururdu. 30-35 haneli mahallede pek kimse ile ülfeti olmazdı. Yani kimse ile samimi değildi. Üstelik kavgalıydı da diyebiliriz.

Çok iyi niyetliydi. Anında kızar, küplere biner, hemencecik de öfkesi geçerdi. Küfürleri ile meşhurdu. Kızdığı zaman hemencecik elini uçkuru-na atar, toprak dama çıkar, herkese tek tek çağırır, ana avrat dümdüz giderdi. Bizler küçüktük. Bu duruma çok üzüldük.

Bir defasında dama çıktı; mavzeri elinde, loğu dikti. Loğun üzerine çıktı. Herkesi sesledi. Onlar da buyur Mustafa Emmi dediler.

-Hepinizin... diyom, dedi ve bir mermi sıktı. Amma da ötüyordu be...

Yine bir ramazan günü komşuların davarı bizim ekinlere girmiş. Bunu gören babam dama çıktı sesleniyor:

Gomşular, gomşular... Oruçluk diye sövmediğime bakmayın; oruç çıksın hepinizin...

Sağ olsun emmiler gık bile demediler. (A. Budak, 20.03.2016, Düziçi)

*

ABDULLAH BUDAK'IN ŞAVROLEYE BİNDİĞİNİ GÖREN VAR MI?

Abdullah Hocam, iyi gidiyordu. Tam da kalemi oturmuştu. Heykânin "türkölü yerine" gelmiştik. Bir gün, bir mektubunda bundan sonra "yazmak paydos" dedi. Demek ki Bekçi Güççük olmak hiç kolay değilmiş. Kendimi suçladım. Bekçi Güççük kadar bile olamadığıma üzüldüm. Abdullah hocam yazmaz ama anlatır ve ağıt söyler biliyorum. Yine ağlarız birlikte. Ben ne zaman memleketi özlesem arar sorarım: Hocam, Düdül nasıl? Başında duman var mı, karlar eridi mi? Yaylacılar Düdül'e çıktı mı? Yaylacıların akşam ateşleri ışıldıyor mu?

Memleketi özlersem ve sorarsam Düdül'ü anlatır herhalde bana. Hayır, Şavroleye binip gitmemiştir. Paltalı'nın Gediği'nin oralarda bir yerlerdedir. Ben Ede nerdesin desem, hemen ses verir, burdayım Ede der. Ve kaldığı yerden iman tahtası yerlere değerek bana Sarı Ahmet'in ağıdını, bir daha söyler.

B.İ, 16.03.2016

Hoş Geldin Abdullah Hoca (O. Gökçe)

Kimden: bilim.ege@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Sevgili Horantabaşı,

Ben hocalara bir şey diyemem. Dilim varmaz. Hele de hoca Tecirli ise dilim tutulur. Aşiretin her ferdi başımızın tacıdır. Ancak her horantaya bir baş gerek. Tecirli yaşlanınca yerini bilir ve horantabaşılığını erkek çocuklarından birisine verir. Kendisi ise ailenin danışmanı olur. Önünü de kimse atlamaz. Ben bizim horantaya baş belirleyebilecek konumda değilim. Ama önerebilirdim. Önerdim. Kabul gördü tüm horantaca. Demek ki isabetli bir öneriymiş. Abdullah Hocam da baş tacıdır. Kendisine horantabaşılığı da yakışır danışmanlık da.

Abdullah Hocamızın yukarıda yazdığı anıyı ilgiyle okudum ve çok beğendim. Kendisine Horanta'ya hoş geldiniz diyor, saygılar sevgiler sunuyorum.

O.G, 17.03.2016

İspir Onbaşı'ya Ağıt 2 (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: Halisacacak.80@hotmail.com, musatolu@gmail.com,

bilim.ege@gmail.com, ataarslan01@hotmail.com,

aliozanemre@gmail.com

Sevgili Horanta,

Bilindiği gibi Çukurova'da ağıt söyleme geleneği bütün canlılığıyla sürüp gitmektedir.

Farsakların Dede Korkut'u İspir Onbaşı'nın ardından da pek çok ağıtlar yakıldı. Bunlardan birini önceki sayfalarda Ali Aslan'ın kaleminden okumuştuk. Aşağıda okuyacağınız ağıt ise Gümüş Farsağı'ndan Dert Ozanı Mustafa Öztürk'ün ağıtlarından biridir. İkincisi, sonraki sayfalarda yer alacak.

İSPİR DEDE

Eğil koca Düldül eğil

Solmuş bu gün sarmaşık gül

Bu bayram da bayram değil

Ataş yanar canda bugün

*Perperişan goca oba
Mevladan, kâr etmez çaba
Bak gidiyor İspir Goca
Yaralar var tende bugün*

*Ramazan bayramı yakın
Bayram kara oldu bakın
Cenazeye Kur'an okun
Bir hüziin var bende bugün*

*Böyleymiş kavmu kader
Bak dostların dua eder
Bizleri bırakmış gider
Bir karanlık handa bugün*

*İspir Onbaşı düğünü
Yandık gövünü gövünü
Kara giydik bayram günü
Tüm dostları yanda bugün*

*Yel esiyor kaba kaba
Ağlıyarak geldi oba
Baş üstünde İspir Baba
Bayram olsun sende bugün*

*Onbaşı Dede gidiyor
Dert Ozanı böyle diyor
Herkes selam ediyor
İşte dostlar sende bugün (Mustafa Öztürk, 2014)*

*

KIR HALİL

Ahmet Kete, Alibozlu köyünden. Yaman bir delikanlı. Kitaplarımı ısrarla istedi. Gönderdim. Okumuş. "Sen Düziçi'nde anlatılan bütün hikayeleri kitaba yazdım, diyorsun ama hani Esmahan?" diye yakama yapıştı. Eli hâlen yakamdadır. Esmahan'ı yazana kadar da pıttıramam.

Bir karşılaşmamızda bana bir tomar defter yaprağı verdi. Bunlara da bir bak dedi. Baktım. Ahmet Kete de kaynak kişilikten derlemeciliğe terfi edenlerden.

Gır Halil (Halil Günay) dedesiymiş. Ahmet, Gır Halil dedesini şöyle anlatıyor:

"Hiç okuryazar olmadığı halde arka arkaya dörtlükler getirir, şiirler yazar, hiç sıkılmadan, takılmadan okuyası gelir, söylediklerini hiç unutmaz.

1922 yılında Kurtuluş Savaşında Yeşil Koca ve Hüseyin Çavuş'a türküler söylemiş. Önce taşlamış sonra övmüş.

Övgüsünden örnekler şöyle:

*İnsan ne yapar önünde
Yeşil Koca'nın yanında
Bizim merkebin donunda
Hüseyin Çavuş'u gördün mü*

*Evini kondurur yüce
Köpekleri yatmaz gece
Cephedeki bizim Hoca
O okusun bu destanı*

*Ülger doğar yaz gelir
Kuyruk doğar güz gelir
Bizim eşek yoz kalır
Hüseyin Çavuş'u gördün mü*

*Şu Harni'nin havasına
Hiç doyulmaz sefasına
Bizim eşeğin ağasına
O okusun bu destanı*

*Sırtına almış kebesini
Hiç tutmuyor töbesini
Bizim eşeğin babasını
Hüseyin Çavuş'u gördün mü*

*Gır Halil'im ben dururken
Âlemin gönlünü görürken
Ben sana ne yaptım ki
Doğru yolumda yürürken*

*

Taşlama iyi de Hüseyin Çavuş, Kanlıgeçit'te Gır Halil'i gısıktırmış, sonra bırakmış eve gelince bu sefer de Çavuş'a methiye söylemiş.

Methiyesinden birkaç örnek de şöyle:

*Tüfeği eline alır
Vazifesini namus bilir
Düşmanına karşı durur
Hüseyin Çavuş'u gördün mü*

*Fransız'a kurşun atar
Gelen bombaları tutar
Patlamadan geri atar
Hüseyin Çavuş'u gördün mü*

*Gır Halil'im sözüm haktır
Çavuş'un da soyu paktır
Çavuş gibi başka yoktur
Hüseyin Çavuş'u gördün mü*

*

Şimdi de Gır Halil'in Farsak'tan Kel Yılan'a (Yılan Süleyman'a) söylediği deyişi:

*Harnı'dan aldım bile di
Her kaygı beni tuladı
Kel Yılan beni daladı
Azgın benim yaralarım
(Kızıl ekşi bulunmaz mı)*

*Göçerim Nacar yurdundan
Kurtulamam bu yaranın derdinden
Zaten itten berk korkardım
Oğrun kaptı geri ardımdan
(Kızıl ekşi bulunmaz mı) (Gır Halil)*
B.İ. 16.03.2016

Koşu Bittikten Sonra Koşmak (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Bekir Ede,

Sesin soluğun çıkmıyordu bir kaç gündür de ben de grip, nezle oluk sanıyordum. Böyle uğrun uğrun yazdığını nereden bileyim?

Diline sağlık, kalemine kuvvet.

Şerif Hala'm hikayesinde avrat, uşak yine Tecirliliğiniz tutmuş, haramiliğinizi kendi çoğunluğunuzla aklamışsınız evvel Allah! Ama kişinin emmisi Karkın'lı Omar, dayısı Koca Höçük olunca; nerede vicdan, nerede adalet? Hak getire!

Şöyle bir baktım da gayretine, hani sucuk türküsünde bir dörtlük vardı ya;

Ulan Çeti ulan Çeti

Senin halın itten kötü

diye başlayan.

Ama senin durum, Çetioğlan'ın halından da kötü. O Döldül orada dikildiği, O Ceyhan da dibinden çağıladığı sürece o topraklarda ne acı, ne ağıt ne de mizah ve taşlama biter. Hangi birini derleyip toplayacaksın kara yeğenim? Görüyorsun dört koldan kılıç çalıyoruz ama daha arkamızı dönmeden Çin askeri gibi talan ediyorlar gönülleri, ataşa atıyorlar yürekleri. Bu gidişle ne Balat'ta değirmen döndürebilirsin ne de EXPO fuarlarında papyon bağlayabilirsin!

2. cilt için son düzeltmeler devam ediyor. Ha ha beri yarılardım. Bu ciltte son yazının 17 Nisan konuşması olması uygundur. Kalanları, dökülenleri 3. ciltte toparlarız.

Şems-i Tebrizi'nin çalışmasını gördüm. İş ehlinde. Belin berk olsun. Ozanemre yazıyor, Ayşe Ablam eli değnekli koridorda geziyor! CERN deneyine hazırlanan ya da uzay mekiğini rampalayan dâhilerde bile böyle bir takım ruhu göremezsin...

Selam ve sevgilerimle

M.T, 31.03.2016, Adana

‘Koşu Bittikten Sonra Koşmak’ Hk. (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: Halisacacak.80@hotmail.com, musatolu@gmail.com,
bilim.ege@gmail.com, ataarslan01@hotmail.com,
aliozanemre@gmail.com

Sevgili Musa,

Vaziyetimi çok iyi tarif etmişsin. Bizim Paşa'nın "İtler yese de beni oralarda bir yerlere s.çsa" sözünü sayıklayıp duruyoruz.

Sultan Ablam durumumu görünce dayanamadı da "Edem ineği, dayanı satak da seni gurbetten getirek galan, Alamansa Alaman, bu ne zulüm Gardaşım böyle" dedi.

Şimdi sıkı dur, sadece Şerif Teyzem yaşamıyor, Karkınlı Omar Emmim de yaşıyormuş. Heykanın türkülü yeri ilerde Ede. Eğer Şerif Teyzem ile Karkınlı Omar Emmimden canlı bir kayıtlı heykayı baştan sona kaydedemezsem gözüm açık gider bilesin.

Beni neyse de Ozan Edemin vaziyetini çok dramatik tasvir etmişsin. Aman duymasın Farsaklı Editörümüz.

Bütün Horantaya selam ve sevgiyle.

B.İ, 31.03.2016, İzmir.

Zeytinyağı Borcum (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: Halisacacak.80@hotmail.com, musatolu@gmail.com,
bilim.ege@gmail.com, ataarslan01@hotmail.com,
aliozanemre@gmail.com

Sevgili Halis Hocam,

Umarım iyisiniz.

Horantadan Zeytinyağı borcumu ödeyemediğim Ozanemre ile sen kaldın.

Adresini yaz da karınca kararınca borcumuzu ödeyelim.

Tecirliye borçlu kalmak ne demek bilirim. Gerçi Tecirli kimseden alacaklı kalmaz gelir alır. O yüzden adresini bildirmeni bekliyorum.

Selamlar, saygılar.

B.İ, 31.03.2016

O Adres Bana da Gerek (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com, halisacacak.80@hotmail.com

Sağ ol Bekir kardeş,

Bu otağın adresini sayende biz de öğrenebilirsek; mutlak gerek olur...

Bakarsın Karkınlı Omar gibi kız kaçırmız; Bodrum Kalası'nda Hasan Sabbah gibi sığınacak bir yerimiz olur.

Olur ya; dayanamazsak Çukurova'nın sıcağına; biz de tumkarabatağa dalarız Halikarnas'ın büklerine...

Belki de yeni ses kayıt cihazımla, derleme yapmaya giderim Tecirli'nin son Boybeyi ile...

Ektiliğim tutar canım pırasa böreği isterse; bunun bir Balkan Kızı elinde mayalanmış hamurdan yapılması bir ayrıcalık sayılmaz mı? Güldane Ablam eminim baklava da bağlar benim için...

Gerisini saymayayım. Yoksa benden önce gidersin...

Kısaca çok marifet var bu adreste...

M.T, 31.03.2016

'Zeytinyağı Borcum' Hk. 1 (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: Halisacacak.80@hotmail.com, musatolu@gmail.com,

bilim.ege@gmail.com, ataarslan01@hotmail.com,

aliozanemre@gmail.com

Sevgili Osman Emmim,

Bu Halis Hocamızın bize aşlanık etme hakkı var da bizim hiç mi olmayacak?

Şu çok önemlidir benim için: Bir konuda taşlar birbirine değse bile ben o kazadan hangi yazının çıktığına bakarım.

Halis Hocam ile bizim muhabbetten de çok güzel yazılar çıktı. Biz Şerif'in Türküsünü de böyle yazdık, Sarı Ahmet'in ağıdını da böyle derledik.

"O dealden" bayağa kavgalar ettik. Ama o ağıtların en geniş derlemeleri de böylece yazıya geçti.

Hasılı bu yazışmalardan da farklı ve iddâlı bir kaç Açıacak Ömer derlemesi oluştu. Biz yazışmalarda hep bu sonuca bakmalıyız.

Biraz daha vakit ayırsak Prof. Dr. İsmail Gökem Hocamızın Çukurova Ağıtları kitabında Açacak Ömer ağıdının kaç ayrı kaynaktan hangi metinlerle derlendiğini görebiliriz.

Biz Halis Hocamızı o katıksız "Tecirli Duruşundan" dolayı seviyoruz. Sevmeye de devam edeceğiz.

Ozan Edem edebiyatçı olduğu için daha iyi bilir; böyle "heykasi de içinde" bir derleme kitabı daha yazılmış mıdır acaba? Ben bu sıradışılığa "Eşkıya Metodu" diyorum.

Horantaya selam ve saygıyla.

B.İ, 01.04.2016, Didim.

*

Not: Osman Hocamız bu günlerde acar bir horanta yazısı yazıyor. Bu yazıya cevap vererek meşgul olmamalı. Kolaylıklar diliyorum Sayın Hocam.

‘Zeytinyağı Borcum’ Hk. 2 (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: musatolu@gmail.com

Sevgili Musa,

Ben bu Açacak'a bildiği dilden; "Tamam emmioğlu, Tecirliyik, ne inkar ederik ne de öderik" derim de Batılı olduk galan. Sadece Aşiret de-ğil bir de gurbet hemşerisi olduk. Say ki Alamanya hemşeriliği. Bodrum ile Didim arasında sadece 20 kilometrelik bir körfez var. Bildiğin bizim it içesice Cahan Irmağı. O kadar yakınız yani. Bugün aradım, bir de sözlü söyleyeyim dedim derdimi. "Ben zeytin de yağ da istemem" diye tutturdu. Sen daha iyi bilirsin, bu Halis Hocam cangama çıkarmaya çok mu hevesli bre Dayı? Üstüme işese sesimi çıkarmam valla. Ayrıca Osman Emmime de söz verdim. Ben de uzaktan severim Açacak Omar'ın torununu. İlle ayının malak sevdiği gibi sevecek değilim ya. Gendi bilir galan. İstemez laflarına uyup, dibini başını bilmeden bana garanırsa garansın.

Sen gene adresesini bulabilirsen bana yaz.

Selamlar, sevgiler.

B.İ, 31.3.2016, Didim

Aşlanık Etmiştim / Küsmedim (H. Açıak)

Kimden: halisacacak.80@hotmail.com

Kime: didimnoteri@mynt.com, musatolu@gmail.com,
aliozanemre@gmail.com, bilim.ege@gmail.com,
ataarslan01@hotmail.com

Sevgili Horantabaşı,

Bre gardaşım, Horanta içinde baş cangamacı olarak adımız çıkmış gibi görünüyor. Geçenlerde İsmail ile telefonda görüşürken bana diyor ki "yahu sen de ne çabuk dövüşüyorsun" Vallahi şaştım. Ben İsmail ile 14 yaşından beri arkadaşım. Bir kere dövüştüğümü anımsamıyorum. Osman Hocamla, Ali Ozan Beyle de hiç kavga etmedim. Ama adımız dövüşçüye çıktı.

Zeytinyağı hikasına gelince, Musa; "Açıak'ın torunu taaa Bodrum'dan rayıcı yükseltti. Ganimetten pay alacak herhalde" gibi bir söz edince, kendimi geri çektim. "Zeytinyağı istemem" dememin nedeni de bu bile değil. Bir aşlanık yapıldı. "İlla yağ isterim demedim ki" Musa gardaşım her fırsatı değerlendirip Tecirli'ye yükleniyor. "Bir topluluğa bir Tecirli gelince herkes elini cüzdanının üstüne koysun" diyor. Ben bunlar için bile söz söylemedim. Zeytinyağını da bir aşlanığın sonucunda Bekir gardaş, fazla zarar görmesin diye "istemem" dedim. Sadece cangamacı olmadığımı göstermek için adresimi en alta yazıyorum.

Sırası gelmişken bir şey daha var:

Hani şu çıkan kitabınızda "Açıak Omar'a hırsız demişseniz, sizi mahkemeye veririm" dedim ya... Bu söz ne büyük bir korku salmış olacak ki, Bekir Agam bütün kitabı taramış "NE KADAR AÇACAK OMAR SÖZÜ GEÇİYORSA HEPSİNİ TEMİZ"LEMİŞ. (Bu söz Bekir Agamın sözüdür). Bunu da Musa Gardaşımın şivşirmesi ile yapmış. Ve Musa Gardaş bana meydan okuyor. Her türlü mahkemeye hazır olduğunu söylüyor.

Yahu arkadaşlar, sevgili Horanta, benim canlarım... (Musa bunu samimi söylüyorum).

Hangi mahkeme 200 yıl önce yaşamış bir Aşiret Beyinin hırsız olup olmadığını, programına alır da duruşmasını yapar. Hangi insan Açıak Omar'ın hırsız olduğunu ispat edebilir. Ya da hırsız olmadığını hangi deliller gösterilir de bizim Dede, ipten kurtulur. Bir aşlanık ettik, etrafa korku saldık. Ne var bunda da kitabınızı "temiz"lediniz gardaşım. Açıak Omar adı çok kirli bir isim midir? Bir söz bu kadar ciddiye alınır da bana cangamacı dersiniz, rahat olun, bir daha sesim çıkmaz. Haaa... Dersiniz Açıak Omar hırsızdı... Heee... Gardaşım... Yalnız Açıak Omar olsa

gene iyi. Bizim soyumuzun tümü hırsız. Ben bile Öğretmen Okulunu oradan buradan çaldığım şeylerle okuyup bitirdim derim. Siz rahat olun. Hatta son kitaba benim mektupları da koymayın.

Sadece gönlün hoş olsun diye, kötü bir niyetimin olmadığını anlatmaya çalışıyorum. Vallahi başka bir niyetim yok. Hele cangama çıkarmaya çalışmıyorum. Ama bazı olaylar karşısında da doğal olarak kendimizi savunmak zorunluluğu vardır. Bunu da yapma dersiniz, vallahi onu da yapmam. Rahat olun.

Sizleri seviyorum. İyi bir kapı buldum diye sevinmiştim. İçeri giremedim. Kucak dolusu selam ve sevgiler.

(Halis Açacak, 31.03.2016)

Adres: Deniz cad. Servi çık. Beyaz Butik Evler 6/15 ORTAKENT - BODRUM

Ön Cevaptır (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com, halisacak.80@hotmail.com

Bana isnat edilen tüm bühtanlara cevap hakkım mahfuz kalmak şartıyla; bahse konu yazının sadece tarihine bile bakmak yeter!

Tam bir 31 Mart Vakası!...

Ama sevgili Halis Ağabey'im şundan hiç şüphe etmeyiniz ki; siz kapılardan değil, gönüllerden içerisiniz, içeridesiniz!

O kapı bulma sevinci ve onuru önce bize aittir.

Omar, cüzdan, at, gölük, Estergon, zeytinyağı, sabun, Bahçe, Bulanık... sözleri ile diğer ima ve ajitelerin tamamı latife ve pıtırancılık...

Bize küersen, yüreğine birikir de kan tutar hasta olursun sonra. Bizi bekle Karya toprağında, Halikarnas'ın maviliklerinde ki; "ölmeden bir dem sürelim"

Sağlıcakla kal.

M.T, 01.04. 2016

Yornuk mu Çıkarıyorsun, Yoksa Her Gün mü Böylesin? (M.Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Şu bizim Anadolu insanının hepsi mi bilge, hepsi mi söz erbabı? Hiç beklemediğimiz kişilerden, hiç beklenmeyen anlarda bir cümle ile anlatılan meramdaki gizemi, efsunu insanın anlaması, analiz etmesi yollarını, yıllarını alabilir. Üç beş sözcüklü bir soru veya daha da kısa bir ibare ile bir yanlış mı düzeltilmez, bir kahır mı anlatılmaz, bir tavır veya bir inanç mı ifade edilemez? Hepsini de yapabilir bu toprağın isimsiz Keloğlanları, Bal Mahmutları, Hoca Nasrettin ve İncili Çavuşları...

*

Yengemin babası Hacı Emmi kendi dünyasında halim selim bir insandır. Köyün Kuzeybatısının en ucundaki evi, bir Roma Kalesi olan Çöğdür'ün eteğinde çok verimli kırmızı topraklı Burun Önü mevkiindedir. Çevresinde saygın, kendi çapında ağadır. Köklü Muttalıpli ailesinin ileri gelenidir. Yılın yedi sekiz ayını ata yurdu Darı Ovası Yaylasında geçirir. Kış aylarında iner kuytu ve ılık Beşbucak köyüne. Güzel kızı Zeynep'i amcam Mustafa'ya istediğimizde; bir müddet "Dengim değilsiniz!" havaları için olmalı ki; bu tavrına Ebemin "O bir Ören Şeytanı! Bekleyin de görün; ne faklara bastırır bizi?" lafına da hiç alınganlık göstermemiştir.

Yengem düğünden otuz beş kırk gün sonra baba evini ziyarete gelir. Akşam bütün aile neşe içinde laflaşırlar, konuşurlar. Kızını mutlu görmenin sevinciyle huzur içinde dalar uykuya Hacı Emmi. Ertesi sabah, her zaman olduğu gibi erkenden iş takibine çıkar. Hem gelin kızını hem de diğer çocuklarını uyandırmadan tarlaları, bahçeleri bir kontrolden geçirir. Kuşluk vakti biraz da kızının gelmiş olması sevinciyle döner evine. Evde her gün o saatlerde yaşanan olağan sessizlikte bir değişiklik yoktur ama bu güne özel beklediği hareketlilik de yoktur. "Misafir gelin kız, evde cıvıl cıvıldır şimdi. Haftalardır duyulan özlemin acısı O'nun kıpırtısı ve varlığı ile dengelenecektir, azalacaktır!" heyecanı içindedir. Ama evde kimse yoktur. Belli ki; çocuklar okula, büyükler bağa, bahçeye gitmişlerdir. Fakat Zeynep bu saatte evde olmaydı! Eğer geldiği gün Annesi veya yengesi Zeynep'i bir işe koşmuşlarsa; ayıp etmişlerdir. Yanlış yapmışlardır. Yine de odalara bir göz atmanın ne sakıncası olabilir ki? Bu düşünce ve değerlendirmeler için de, adımları kendisini doğruca gelin kızının yatığı odaya götürecektir. Bu saate kadar uyuması mümkün değil ama yine de bir ihtimal...

*

“Babamın kapıyı itmesiyle uyandım. Göz göze gelmeye fırsat kalmadan, kapıyı usulca kapatarak döndü geriye. Yanlış yapmışım. Bu saate kadar uyumak bizim terbiye ve görgü kurallarımızda yoktu. Nasıl telafi etmeliydim hatamı? Hızla giyindim, saçımı başımı düzledim. Bu pozisyonda, bu aymazlıkta babama yakalanmamalıydim!”

*

“Nasıl bir gelin ve ev hanımı bu kız? İnsan bu saate kadar uyur mu? Evet, şimdilik evin taze gelini. Kaynanası becerikli, görümceleri de işçimen ve hamarat. Belki gelinlerine iş yaptırmıyorlar ama yine de evli bir kadının bu kadar uyuması olacak iş mi? Ben Muttalıpoğlu Hacı Er'im. Bu tedbirsiz ve sorumsuz kızımın rahatlığı benim aile terbiyeme, asaletime zül değil mi?

Veya bu izdivaca çok da gönüllü olmadığım ilk düşüncemde yanılmamışım galiba. Ya bu kız gitti gideli, çapadan suya, odundan ekmeğe, bahçeden ahıra, mutfaktan yayığa koşturup yorulmuşsa? Bu da yakışmadı bana. Hata yine benim. Ne diye direnemedim dünürücü baskısına da evet dedim, olur verdim bu evliliğe? Benim kızımı isteyen mi olmazdı? Evimde yiyecek ekmeğim, yatacak yatağım mı yoktu!”

*

Her ikisi de karışık duygular içindedir. Hacı Emmi geniş balkonunda Çaltepe üzerinden Aslantaş Barajı'nı seyrederken; gelin kız titrek adımlarla sokulur babasının yanına. Söyleyecek bir lafı yoktur aslında. Ama yine de ay yüzlü gülüşüyle, hiçbir şey olmamış gibi “Geldin mi baba?” diyebilir ancak. Ama Hacı Emmi merakını yenmeden, kafasını bir anda karıştıran soruların cevabını almadan gevşemeyecektir. Yataktan kalkıp, hazırlandığını hissettiği ve az sonra yanına geleceğini beklediği, bu toy gelini taşa döndürecek soruyu hazırlamıştır bile,

-Kızım yeni evinde de her gün bu saate kadar uyuyor musun, yoksa bu gün yornuk mu çıkarıyorsun?

Sorgulamanın, kahrın, uyarının ve yol göstermenin bundan âlâsı olabilir miydi?

Bu dersle, baba evinden döndükten sonra sabah uykularında, yengenin üstüne bir kez bile gün ışığı değmedi.(!)

Hoşça kal.

M.T, 05.04.2016

Düziçi'nde 1. Bayrak Vak'ası (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Sevgili Bekir,

İki bayrak vakası yaşadım Düziçi İlköğretmen Okulu'nda. Birinin hikâyesi; Sayın Hocam Mehmet Göl ile hatırladığımız kadarıyla aşağıda. İkinci vaka bu olaydan beş yıl sonra başta, Öğretmenler Lokali olmak üzere, okulun bazı yerlerine orak çekiçli Sovyet bayrağının asılmasıdır. O hikâyeyi de inşallah Göl Hocam yazacak.

*

Biz o günlerde, umut ve inanç dolu yüreğimizle dünyanın jandarması Emperyalist ABD'yi ve onun yerli işbirlikçilerini yeneceğimizden hiç şüphe etmiyorduk. Çünkü o canavarın kanlı dişleri; Çin'de, Küba'da, Cezayir'de, Mısır'da daha on beş yirmi yıl önce, kalanları da o günlerde Şili'de, Vietnam'da bir bir sökülüyordu. "Etli ve somurtkan dudakları, dik siyah saçlarıyla; "Olmaz!" demişlerdi, on dört, on beş, on altı yaşlarındaki Vietnam çocukları. Biz de aynı yaşlarda, sıksa bacaklarımızla ayağa kalkıp, çöp kollarımızı kaldırıp "Olmaz!" diye bağırıyorduk!

Bağımsızlığımızı tutsak eden, onursuz ödünlerle imzalanan ikili antlaşmaları Haydar Tunçkanat'tan öğrenmiştik. Sessiz Savaş'ı elden ele okumuştuk Osman Nuri Koçtürk'ten. Doğan Avcıoğlu'nu takip ediyorduk, Yön'den, Devrim'den. "6. Filo defol!" diye ta Beyazıt'tan haykırırsa da Deniz, yankıları Toroslardan Döldül'e çarpıyordu. İlk öğrendiğimiz İngilizce cümle "Yankee Go Home!"du.

Üzeri, ay yıldızlı ve çok yıldızlı bayraklı iki eli tokalaştıran, güya dostluk ve barışı simgeleyen parlak tenekelerdeki aflatoksinli yavan süt tozlarını içmiyor, eritme peynirlerini yemiyorduk. Aşçımız, Ökkeş ile Höke amcaların mercimek çorbasına iştahla sallarken kaşıklarını, o süslü paketlere dokunmadan kaktüs dikili saksılar gibi geri diziyorduk yemekhanenin sahnesine...

İşte tam da bu günlerde öldü, ABD'leri 34. Başkanı Dwight D. Eisenhower. Biz onu, 2. Paylaşım Savaş'ında Emperyalist çıkarları için kıta Avrupası'ndaki yıkımlarından tanıyorduk. O soğuk savaşın mimarı, Kore'de kalan binlerce Mehmetçiğimizin sebebiydi. Mazlum İran halkının petrolünü, çokuluslu şirketlerine peşkeş çekerek Başbakan Musaddık'ı devirdiği, uyguladığı ambargo ve kuşatma ile Kübalı çocukları aç ve ilaçsız bıraktığı için suçluydu bizim değer yargılarımızda. Mc Carthay ve muhbirlerinin hamisiydi o.

28 Mart 1969 ögle yemeğine giderken gönderdeki bayrağımızın yarıya indirilmiş olmasının sebebini bilmiyorduk. Ama bir tuhaflık vardı havada. Bayrak neden yarıdaydı? Gün Cuma idi ama daha tören yapılmamıştı. 28 Mart aynı zamanda Haruniye'nin kurtuluş günüydü. Bu güzel ve özel günü gereği gibi kasaba protokolü ile öğleden önce kutlamıştık. Biz 10 Kasım'lar dışında bayrağımızı hiç yarıda görmemiştik. Merkezi bir duyuru işitmemiştik; sınıflarda konuyla ilgili bir açıklama yapılmamıştı. Kimse bir şey bilmiyordu. Bu merakla alelacele yedik yemeğimizi. Daha bir kısım arkadaşlar yemekhaneden çıkmamışlardı bile. Açık lavabolarda ellerini yıkayan, basketbol sahasında oyun kurmaya çalışan, İrfan Çeşmesi etrafında öbeklenen dağınık grupların gözü tören alanı gönderindeki yarıya indirilmiş bayraktaydı.

İşte tam bu dakikalarda ateşlendi beklenen işaret fişegi. Kampana aralıksız dövülüyordu. Bu bir alarmdı ve herkesi tören alanına davet ediyordu. Belli ki üst sınıflardaki ağabeylerimiz hangi çapta olduğunu bilemediğimiz bir örgütlenme ile konuyu görüşmüşler ve eylem hakkında fikir birliği oluşturmuşlardı. Kampanyayı çalan arkadaşımızın alana yaydığı telaşı anında buldu karşılığını. Çok kısa bir zamanda içinde öğrenciler, tören alanını dolduruverdiler. Bayrağı çeken hatırlamıyorum. Son sınıf ağabeylerimizden İsmail Çekirge; amacı, üç beş cümlelik bir konuşma ile özetledi:

“Ayyıldız, Mustafa Kemal Atatürk'ün dışında hiç kimse için yarıya indirilemezdi. Ölen kişi hele de sicili yüz binlerce masumun katili olan ABD'nin eski bir başkanıysa.”

Belki bir iki cümle daha söylenmişti veya söylenmemiştir ki “Rahat! Hazır ol!” komutuyla göklere yükseldi İstiklal Marşımızın avazı ve ay yıldızlı bayrağımız.

Ortaya konulan tavır bir oldubitti ile on dakikadan az bir zaman içinde bitirilmişti. Herkes bir anda dağıldı. Ne nöbetçi öğretmenlerimiz, ne de idarecilerimiz hiçbir müdahalede bulunmadılar. Müdahalede bulunmak mı istemediler, yoksa vakit mi bulamadılar; sebebini bugün dahi bilmiyorum.

Ama ortaya konulan tavır, yapılan eylem, hepimizin gönlünde güller açtırmıştı. Bir zafer edasıyla yürüdük, İrfan Çeşmesi'nden, Ziraat Kapısı'na doğru. Kampananın, okul bahçesini yeniden dolduran çınlamasıyla, neşe içinde ve mağrur adımlarla yöneldik sınıflarımıza.

Bu güzel tavır öğretmen okulunda yaşadığım en anlamlı hatıralarımdan biri olarak hep taze kaldı hafızamda. Zaman zaman anımsadıkça mutlu tebessümler takıldı dudaklarıma. Birkaç kez de inançlı, gözü kara İsmail Çekirge ve arkadaşlarını överek bölüştüm dostlarımla. Bu olay kırk yedi yıl önce Anadolu'nun bir kasabasında olmuştu. Lise öğrencilerinin

bir onursuzluğa, bir teslimiyete başkaldırmasıydı; “Olmaz!” deyişleriydi. Bu eylemi planlayan ve ortaya koyan yiğit ağabeylerimin aldıkları risk, istikballerinden öte yoksul ailelerini, fakir babalarını da içine alıyordu. Çünkü o çocuklar taahhüt senetleri karşılığında yatılıydılar. Okuldan atıl-salardı babaları borçlarını ödeyemezlerdi. Kendileri de başka bir okulda okuyamazlardı.

Son günlerde ülkemi rezil ve pazar eden yöneticilerin “gaflet, dalalet, hatta hıyanet içinde olduklarına” sayısız defa şahit oldukça, yarım yüzyıl önce arkadaşlarımin ortaya koyduğu bu güzel tavır ve anlamlı direniş çok daha fazla önem kazandı gözümde, gönlümde... Hele de bugünkü aymaz-lıklara, hırsızlıklara ve nadan üsluplara sessiz kalan dilsiz şeytanları gör-dükçe, Fazıl Hüsni’nün mısraları düşüyor dilime:

*Sığmazken atalarım diine yarına
Düşmüşüm vay düşmüşüm ben el kapılarına*
*

Bu duygularla ziyaret ettim Mehmet Göl Öğretmenimi. Bu olayı ha-tırladığım kadarıyla anlattım ve yazmak arzusunda olduğumu söyledim. Unuttuklarımı, eksik kalanları tamamlamasını talep ettiğimde, Göl Ho-cam, aşağıda okuyacağınız kendi arşivindeki yazıyı koydu önüme:

“Ben bunları daha önce yazmıştım. Anımsadıklarım bunlar. Hannan Hoplar, İsmail Çekirge ve Münir Duyar önde gelen öğrencilerimizdi. Yaz ve yayınla aslanım.” diyerek, yol ve cesaret verdi bana.

Ben Hocamın kaydettiği yazıyı okuyunca, onu sadece bir kaynak ola-rak kullanmayı doğru bulmadım. Benim bilmediğim, beni aşan bilgileri tabiatıyla Göl Hocam biliyordu ve çok güzel bir dille ifade etmişti duygu-larını. Aynı olayın farklı konumdaki iki kişi tarafından yazılması daha gerçekçi ve daha anlamlı olmaz mı?

M.T, 06.04.2016, Adana

*

MEHMET GÖL’ÜN YAZISI

Bayrağımı Yarıya İndirtmem

Düziçi İlköğretmen Okulu’na tayin edildim. İlk yıllarda, öğrenci işle-ri müdür yardımcısı olarak göreve başladım. 28 Mart 1969’da ABD eski Başkanı Dwight D. Eisenhower ölmüştü.

Birleşmiş Milletler yasasında ve geleneğinde bir ülkenin cumhurbaş-kanının ölümünde, üye ülkeler yas ilan ederler. Bu yasin gereği olarak da bayraklarını yarıya indirirler.

O yıllarda güzel yurdumda devrimci hareketlerin kıpır kıpır olduğu günlerdi. Doğal olarak öğrencilerimiz başta Amerika karşıtlığı ve benzer yurtsever hareketlerden esinlenmekteydiler. Artık okullarda öğrencilere,

Barışgönüllüleri'nin birer Amerikan ajanı olduğu, İkili Anlaşmalar'ın ihanet olduğu; Marshall Yardımı'nın amacı, süt tozu gibi olaylar gündemde tutuluyor; Amerika'nın emperyalist bir devlet olduğu ve Türkiye'yi sömürdüğü açık açık anlatılıyordu.

O gün bizim ülkemizde de yas ilan edilmiş, bayrağımız yarıya indirilmişti. Biz de okul olarak bu karara uymuş bayrağı gönderde yarıya indirerek çekmiştik. Bu durum ilk dersten itibaren dikkati çekmiş, öğrenciler arasında kümelenmeler başlamıştı. Olayı protesto ettikleri bayrağın yarıya indirilmesini istemedikleri belli idi. 'Amerikan cumhurbaşkanının ölümünden bize ne' diye konuşmaları duyulmaya başlamıştı.

Öğle üzeri lojmanlardan, ikinci binadaki öğrenci işleri müdür muavinliği odama doğru gidiyordum. Nöbetçi öğretmen arkadaşım Hüseyin Avni Şanlı üçüncü bina önündeydi.

Odama geldim, aralıksız çalan kampananın sesiyle dışarı çıktım. Öğrenciler tören alanında toplanmışlardı. Birisi bayrağın ipini tutmuş, birisi komut veriyor, üçünü kişi de İstiklal Marşı söylüyor. Yarıdaki bayrağı göndere çektiler. Sonra sessizce dağıldılar, derslerine girdiler.

Öğrencilerimizin bu hareketi disiplin suçu olarak nitelendirildi. Benim de dahil olduğum kurul acilen toplantıya çağrıldı. Toplantıya katılmadan olaya karışan öğrencilerimle görüşmem, onlar için yararlı olacaktı. Amacım olayı tezgâhlayan başka güçler var mıydı? Ve savunmaların tutarlı, benzer olması konusunda onları uyarmam gerekiyordu. Tören alanında kısa konuşmayı yapan İsmail Çekirge, İstiklal Marşını söyleten Münir Duyar ve yarıya çekilmiş bayrağı direğin tepesine dek çıkaran Hannan Hoplar adlı öğrencilerimi çağırdım. "Ne yaptınız, amacınız ne?" diye sorunca "Hocam, biz bayrağımızı yarıya indirtmeyiz!" dediler.

Disiplin Kurulunda ceza alacakları kesindi. Ancak tutarlı bir savunma onları koruyabilirdi. Bu düşünce ile "arkadaşlarınızla görüşün, ifadelerinizde çelişki olmasın, aynı ifadeleri verin" dedim.

Disiplin kuruluna gitmeden bana geldiler. Savunma metinlerini gösterdiler. İfadeleri tutarlı ve ustacaydı. Beğendiğimi söyledim. Rahmetli ağabeyim Müdür Başyardımcısı Mustafa Şahin, ifadeleri yazılı olarak aldı. Disiplin kurulu toplandı. "Bu işi neden yaptınız? Amacınız neydi? Sizi bu işe teşvik eden oldu mu?" sorularına öğrenciler hep aynı yanıt vermişlerdi:

"Bayrağımı yarıda görünce dayanamadım. Evet, beni bu işe teşvik eden oldu. Mustafa Şahin, Mehmet Göl, Hüseyin Avni Şanlı öğretmenlerimiz yönlendirdi. Biz bağımsızlığı ve yurt sevgisini, bu öğretmenlerimizden öğrendik. Feyzimizi, emirleri Atatürk'ün Gençliğe Hitabesinden aldık." gibi bir çerçeve içinde yazmışlardı savunmalarını.

Bu ifadeleri beklemeyen Mustafa Şahin çileden çıktı, çok kızdı. Diğer üyeleri de ceza verilmesi yönünde etkiledi. Hatta cezaların en ağırını önererek, “Tasdiknamelerini verip okuldan atalım” diye diretince, öğrencilerin durumu zora girmişti. Söz ve kanaat hakkımı kullanarak, “Konuyu bir iki gün ertelememizin iyi olacağını söyledim. Belki başka deliller ve gelişmeler olabilir, dedim. Bu önerime başmuavin ve diğer üyeler razı oldular.

Kazandığımız zamanla, öğrencilerimizin geleceğini karartmaktan kurtarmıştım. İki gün sonraki toplantıda konu daha sakin ve pozitif yaklaşımla değerlendirdi. İhtar, uyarı gibi hafif cezalar verildi.

Esasında öğrencilerimiz haklıydılar. Bize neydi Emperyalist Amerika başkanının ölümünden?

M.G, 06.04.2016

Düziçi’nde İkinci Bayrak Olayı (M. Göl)

Kimden: golyeri@gmail.com

Kime: musatolu@gmail.com

1974 yılı Mart ayı. Günlerden Perşembe. Yarın 28 Mart Haruniye’nin kurtuluş bayramı. İktidarda Bülent Ecevit’in Başbakan, Erbakan’ın Başbakanyardımcısı olduğu yönetim var.

Düziçi İlköğretmen Okulu bayrama hazır. Komşu illerden gelen konuklar var. Çeteler yerel kıyafetleri ile gelmişler. Bayram havasına bir gün önceden girilmiş.

Düziçi İlköğretmen Okulu müdürü Nevzat Sugür, eğitim şefi de benim. Bayram kutlama programını son kez gözden geçiriyorum. Programda çeteler adına konuşmalar, çetelerin ve okulların gösterileri var. Öğrencilerin şiir okumaları kutlama resmigeçitle son bulacak. Programın tören alanında uygulanmasından eğitim şefi sorumlu. Bayram kutlamalarına Bahçe Kaymakamı rahmetli Recep Yazıcıoğlu da davetli.

Bayram sabah erkenden kalkıyorum. Birinci binanın önünde öğrenci örgütü başkanı Abdullah Karabağ ile karşılaşıyorum. Tedirgin, heyecanlı, sinirli bir hali var. Yaramaz bir şeylerin olduğu izlenimi veriyor. Sağ elinin yumruklarını sıkmış, içinde bir şeyler var. Bana doğru uzatarak, “Bu ney hocam? Bu ney hocam?” diye şok halde tekrarlıyor.

Elini açtığı anda, sarı renkli bir bez parçası görüyorum. Küçük bir bayrak ebadında, üzerine kırmızı yağlı boya ile orak-çekiç çizilmiş. Biri, öğ-

retmenler lokaline asılmış, diğeri de kutlama sahasındaki göndere çekilmiş.

Hemen Nevzat Bey'in makamına yöneliyorum. Müdür, olayı ilgili yerlere bildiriyor.

Öğrencilerin durumunu gözlemek için okul bahçesini kolaçan ettiğimde, ortalıkta bir ölüm sessizliği ve ağır bir hava olduğunu gördüm. Gruplar halinde okul bahçesine dağılmışlardı. Hiç kimse konuşmuyor; yüzler asık, kaşlar çatık, bir gerginlik içindeydiler.

Eğitim Şefliğine gidip öğrenciler tören alanında toplansınlar diye anons ediyorum; fakat alana kimse gelmiyor. Grupların yanlarına gidiyor, karşılaştıklarıyla bire bir konuşuyorum. Soğukkanlılıklarını korumalarını, tahriklere kapılmamalarını, bu çirkin olayı yapanların mutlaka yakalanacağını söylüyorum. Bu telkin ve uyarıdan sonra öğrencilerim tören alanında toplanıyor. Benzer uyarıları tören alanında da yineleyerek konunun ilgili makamlara iletildiğini, onlara düşen görevin dikkat ve sabırla, bayramı şanına yakışır bir şekilde kutlamak olduğunu söylüyorum.

Kısa zamanda bütün Düziçi halkı olayı duyuyor. Herkesin ağzında sloganlaşmış aynı ifade:

“Kızıklar öğretmen okuluna kızıl bayrak asmışlar!”

Olayın seyri açısından önemli gördüğüm iki emareyi göz ardı edemedik. Birincisi; Osmaniye’de yayımlanan Çataloluk Gazetesi, bir gün önce “Düziçi’nde kızıklar okula bayrak astı” diye yazıyordu. Demek ki bir gün sonra okula bayrak asılacağını biliyorlar. İkinci ipucu; İstanbul gazetesi Yeni Sabah, yine bir gün önceden yani Perşembe günkü nüshasında ön sayfadan aynı haberi veriyordu; bir de Haruniye Camii önünde bilinen bazı kişilerce çekilmiş bir fotoğraf vardı. Haber detayında; kızıkların Düziçi İlköğretmen Okulu’na kızıl bayrak astığı, bu işe okulun Din Dersi Öğretmeni Mehmet Göl’ün tertiplemediği belirtiliyor, bilginin de Haruniyeli vatandaşların söylediği yazılıydı.

Olay Türkiye’de şok etkisi yapıyor. Anında İçişleri Bakanlığından iki müfettiş geliyor. Adana Milli Eğitim Müdürü Hilmi Metin, Bahçe Kaymakamı Recep Yazıcıoğlu, Bahçe Jandarma Bölük Komutanı Mustafa Yıldırım (Döşükıllı) harekete geçiyorlar; Bahçe Cumhuriyet Savcılığı olaya el koyuyor.

Tören başladı. Saygı duruşu ve İstiklal Marşından sonra program uygulanmaya başlandı. Törende Çetelerden M.Ç. ile D. Ö.nün konuşmaları dikkat çekmişti. D.Ö. belindeki kılıcı çekip “Bismillah, Allah-u Ekber” diyerek konuşmaya başladı. Tahrik edici, günün anlamından uzak kışkırtıcı mesajlar vardı hitabetinde. Kaymakam’a giderek konuşmanın maksadını aştığını, hatibi kürsüden almak istediğimi söylediğimde; “Hayır! Devam etsin; bak ne güzel ipuçları veriyor” dedi.

Tören bitiminde, C. Savcısı Celal Paksoy, Haruniye Belediye Başkanı Sedat Algan, Adana Milli Eğitim Müdürü, Bahçe Kaymakamı ve benim de dahil olduğum yetkililerle jandarma karakolunda bir toplantı yapıldı. Olay enine boyuna tartışıldıktan sonra karakol komutanıyla Savcı Beyi yalnız bırakıp bizler çıktık.

Başkan ile Belediyeye çıkarken ellerinde gazete tomarları olan iki genç, yolumuzu kesti; Sedat Bey’le görüşmek istediklerini söylediler. Hep beraber başkanlık makamına geçtik. Daha oturmadan, gençlerden biri; Çataloluk Gazetesi adına görüşmek istediğini söyledi. Adı geçen gazetenin önceki yazılarını yakından takip eden Başkan “Sizi iyi tanıyorum, amacınızı da biliyorum. Hatta o bayrağı sizin astırdığınızı da biliyorum. Olayı bir gün önceden yazacak kadar pervasız ve acizsiniz. Maşalarınız en kısa zamanda yakalanacaktır. Sizin gibi cücelerin gücü Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini yıpratmaya yetmeyecektir” benzeri sözlerle provokatörleri makamdan kovdu.

Aynı gün öğleden sonra, bayramda konuşma yapan M.Ç. ile D. Ö. gözaltına alındı. Gözaltı odası ile komutan odası karşı karşıya. Komutanın makam odasındaki konuşmaları nezarettekiler, nezarettekilerin konuşmalarını makam odasındakiler duyabiliyor. Akşamüstü, soruşturma heyeti, Karakolda 2. bir değerlendirme toplantısı daha yapıyoruz. Savcı Bey ve Komutan, ısrarla bana, şüphelendiğim birilerinin olup olmadığını soruyorlar. Kimden şüphe edebilirim? Ortada somut kanıt yok. Yayınında bir gün önceden beni hedef gösteren İstanbul gazetesini bile suçlama şansım yok. Öğrencilerim ki bu kirli işin içinde asla olamazlar.

Biz bu değerlendirmeleri yaparken nezarethaneden gelen bir sese kulak kabartıyoruz. “Komutanııım, Komutanım! Kapıyı açın konuşacağım.” diye bağırın M.Ç.nin sesini tanıdım. Hepimiz görüşmeyi kesip M.Ç.nin ne konuşacağını odaklandık. Komutanın talimatıyla, M.Ç. içeri alınıyor. Telaşlı, heyecanlı, benzi solmuş, ürkek bir hali var. Arada bir bana dönerek; “ben bu işin içinde yokum” der gibi bakıyor.

Savcı Bey’in, “Ne konuşacaksın, konuş, seni dinliyoruz” demesiyle M.Ç: “Savcı Bey, nezarethanede D.Ö. ile konuştum. Ona, ‘Bu yapılan hareket yanlış. Bunun hem dünyada hem de ahirette cezası var. Eğer bunu yapanlar yakalanmazsa günahsız insanlar boşu boşuna ceza çecekler. Bak bu yaşta ben de içerdeyim. Hiçbir şeyden haberim yok. Bana yazık değil mi?’ deyince; D.Ö. ‘Her şeyi biliyorum’ abi dedi. ‘Beni dövmezlerse anlatırım. Dövmeyeceklerine dair söz versinler.’ Ben de dövmeyeceklerine sizin adınıza söz verdim. Konuşmaya razı oldu. Şimdi size her şeyi anlatacak.” dedi.

Savcı Bey’in emriyle D.Ö. getirildi. O da tedirgindi, heyecanlıydı ve ürkekti; bir şeyler olacağı korkusu vardı üzerinde.

Komutan D.Ö.ye müşfik tavırlarla yaklaştı, hal hatır sorarak onu rahatlatı. Hatta yemek bile ısmarladı. Yemeğini bitiren D.Ö. şükür duasını da yaptıktan sonra anlattığına göre:

Sarı renkli bezi Yeniköy'den D.H,nin dükkânından, E.D adlı bir kız öğrenciye aldirmışlar. Adı geçen öğrenci bezi ne amaçla kullanacaklarını bilmiyormuş. Bezin üzerine orak-çekiç'in baskısını Hacılar Belediyesinde görevli S.Ö. yapmış. Kırmızı yağlı boyayı da S.Ö. temin etmiş. Orak-çekiç baskısı yapıldıktan sonra malzemeyi, Yukarıhacılar yolunda çalıların içine atmışlar. Yerini bildiğini, isterlerse gösterebileceğini söyledi.

Keşif ve takip için, bir astsubay, iki erle D.Ö. bir araçla yola çıkarıldı. Yarım saat içinde iki kg'lık boya kutusu, fırça ve sünger artıkları ile sert mukavvadan yapılmış, orak-çekiç baskı kalıbını astsubay masanın üzerine bıraktı.

Savcı, S.Ö.nün getirilmesi için emir verdi. S.Ö ile D.Ö. tutuklanıp Adana Devlet Güvenlik mahkemesine sevk edildiler.

Bu gelişmelerin sonunda D.Ö'nün yaptığı açıklamalar, herkesi mutlu etti. Ama en çok M.Ç. ile ben mutlu olduk. Failleri yakalatmakla kendisi zanlı olmaktan, ben alçak bir iftiradan kurtulduk. Kendi adıma M.Ç.ye müteşekkirim. Çünkü bu olayın asıl hedefi bendim; yalancı şahit ifadele-riyle mahkûm edilebilirdim. Bu nedenle korkmuştum kurulan tezgâhtan.

Eve ulaştığımda, bahtsız bu iki günün yorgunluğuyla bir uykuyu düş-lerken ne yazık ki kâbuslarla ettim sabahı. Gözlerime uyku girmede. Ya yakalanmasalardı? Ya D.Ö itiraf etmeseydi?

Erkenden kalktım. Bilgilendirmek ve faillerin yakalandığını duyur-mak amacıyla, öğrencileri tören alanında topladık. Okul Müdürü ve Ada-na Milli Eğitim Müdürü de geldi. Milli Eğitim Müdürü, kısa bir konuşma yaptı. Suçluların yakalanmasına çok sevindiğini söyledi. Okul yönetimine ve öğrencilere teşekkür etti. "Geçmiş olsun" dedi. Babacan tavırlarla, öğrencilerin önünde elimi sıkarak beni ayrıca kutladı. Bu durum beni faz-lasıyla memnun etti.

Adana Devlet Güvenlik Mahkemesi, şimdiki Valilik binasının yanın-daki portakal bahçesi içindeydi. Duruşmaya tanık olarak yalnız ben çağ-ırılmışım. Sanıkların getirilmesiyle duruşma başladı. Mahkeme başkanı ilk olarak sanıkları tanıyıp tanımadığını sordu. Tabi ki tanıyordum. Aynı kasabanın çocuklarıydık.

Sonra D.Ö.nün kurtuluş bayramında yaptığı konuşmada dini duygula-rı kullanarak, oradakileri kışkırttığı konusunda düşüncemi sordu. Bildikle-rimi anlattım. Olayı, tek başına bu iki sanığın organize edemeyeceklerini söyledim. Bu arada C. Savcısı bana, "D.Ö.nün dindarlığı ile ilgili ne söy-lersin?" diye sordu.

Bir kutlamada, öğrencilerin, çocukların önünde, kürsüye çıkıp kılıcı çekerek, “Bismillahu Allah-u Ekber!” diye söze başlayan bu adamın dinle, imanla, Allah’la ıraktan ve yakından ilgisi olamayacağını belirttim. “Bu benim ilahiyatçı gözlemimdir.” dedim. Bu sözler, mahkeme heyetini ve salondakileri gülümsetti.

Kasabada herkesin merakla beklediği mahkeme sonuçları bir kaç ay sonra açıldı. D.Ö altı ay, S.Ö. dört ay hapis cezası aldı.

Akıbetleri ne oldu? Bilmiyorum. Merak da etmedim.

Bu olayı her hatırladığımda hâlâ aynı soru yankılanır beynimde: Ya bu adamlar, suçlarını itiraf etmeselerdi? Ya bu vicdansızlar yakalanmasaydı?

(Mehmet Göl)

2. Cilt Gelin Olurken (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Bekir Can,

2. cilt gelin olurken, kendiliğinden gelen bu hediye, cebimize koyamazdık ki.

Ama duygular bu coşkuda olunca; bu kitabın ne ön sözünün, ne de son sözünün biteceği yok gibi...

Zülf-ü yâre dokunmadıysam al sana bir son söz kapısı...

Sevgiyle kal.

M.T, 07.04.2016

2. Cilt Önsöz Hk. (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: Halisacacak.80@hotmail.com, musatolu@gmail.com,
bilim.ege@gmail.com, ataarslan01@hotmail.com,
aliozanemre@gmail.com

Sevgili Horanta,

Musa Kardeşimiz, önsöz yazmanın da erbebisi oldu galan.

Musa'nın deyimiyle Beden Hocası Adil Karahan'ın 19 Mayıs tekrarlarını geçti düzeltmeleri.

Bu son diyor, bakalım...

Ama her düzeltmede ayrı bir fırça darbesiyle Picasso tabloları oluştu. Bu yüzden teşekkür borçluyum. Son düzeltmenin saati 02.00 den sonra, yani son horoz ötümü.

Ben asıl, Ozan Edemin bu günlerdeki emeğini görmenizi isterim. 2. cildin düzeltmelerini yapıyor nefes almamacasına.

Hemi de "beleşe".

Hepimize düşen iş; yakında düzeltmeler bitince size gönderilecek metinde herkes kendi yazısı hakkında Ozancan'ın belirttiği düzeltme ve sözlük fihrist vs. gerekeni yapacak.

Benim ise ayrı bir vazifem var: Zeytinseli Zeytincili'ten çok özel "elmalar" göndereceğim Ozan Edeme.

Canlar,

Bu düzeltme işleri derlemekten de, yazmaktan da zor işler. "Kök sökmek" nedir bilirsiniz. Öyle bir iş.

Şimdiden teşekkür ediyoruz, Ozancan'a ve sevgili eşi Gelinbacımıza.

Düzeltilmelerin tarafından yapıldığını kitabın ortasına teşekkürlerle yazacağız amma kural gereği kitabın "başına" yazılacak.

Bütün Horantaya sağlık ve esenlik diliyorum.

Saygılarımla.

B.İ, 06.04.2016

*

Küçük bir not: Halikarnas'tan Halis Hocam aradı. Zeytinleri çok çok beğendiğini söyledi. Sizinle de paylaşmaktan mutluluk duyarım.

ÇFÜM 2'nin Düzeltisi ve "Hatçe Gelinbacım" Yazısı Hk. (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: Halisacacak.80@hotmail.com, musatolu@gmail.com,
bilim.ege@gmail.com, ataarslan01@hotmail.com,
aliozanemre@gmail.com

Sevgili Horanta,

Bu kitap baştan sona "heykasi içinde" bir yapıyla sürüp geldi. Hem derleyip hem de heykasini yazmak, Tecirli işi yeni bir icat edebiyat dünyasında. Ne demiş Çukurovalı trene binince: "Allahıma şükür hem otu-ruyok, hemi gidiyok".

Biz de hem derleme yapıyoruz hem de heykasini yazıyoruz. Bu durumu pek çok bölümde kolayca görebiliriz.

Aşağıda Musa'nın yazısında ilk defa kullandığı deyim, atasözü ve kelimeleri koyulaştırarak işaretledim. Keşke bunu bütün kitapta yapabilsen. Böylece o yazıda, bölgede kullanılan ama yazıya aktarılmayan kelime ve kavramlar da ortaya çıkardı.

Her zaman yaptığım gibi aşağıda okuyacağınız Musa'nın güzel yazısını anlayarak okuyabilmeniz için iki küçük açıklama yapayım:

Baştan beri okuduğunuz gibi "Şems-i Tebrizi" Farsaklı Ozanemre'dir. "Ayşe Ablâ" ise Ozanemre'nin eşi Edebiyat Öğretmeni Ayşe Hanımdır. Ayşe Gelinbacımız, işini, edebiyatı, estetiği, yazım kurallarını son derece önemseyen ve asla ödün verilmeden uygulanmasını isteme titizliğinde olan bir saygıdeğer Öğretmendir.

Bu yüzden Ozan Edemin şahsında ama aslında hepimizin tepesinde neyi ne kadar doğru yaptığımıza dört gözle bakmaktadır. Bu esnada elinden değneğini düşürmediğini de fısıltıyla konuşabilmekteyiz.

İyi ki öyle. Yoksa biz, üç Tecirli, iki Avşar, bir Farsaklı bağıra çağıra, güle oynaya, kural, yol, yordam, metot tanımadan "adımızı deliye koyup..." güya "Eşkîya metoduyla", kolaycılığa sığınarak yazıp duracağız.

Bir rivayete göre, Ayşe Gelinbacımız, Horanta'nın birinci cildini bas-bayağı beğenmiş. Ama öyle hemen açık da etmiyormuş takdirini. En azından biz öyle zannediyoruz.

Şimdi Musa'nın neler çektiğini köyünden bir meselle anlattığı şu güzel yazısına geçelim.

Selam ve saygıyla.

B.İ, 07.04.2016

Hatçe Gelinbacımla Pamuk Sulamak (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Bekir Can,

Müftü dayım, ev işlerine çok yakın olmayan; zamanını, enerjisini, hatta parasını bile sosyal uğraşlarına harcayan dışa dönük bir insandır. Hacı Ahmet Ağa'dan miras, misafir ağırlama tutkusu baba yurdunda yaşadığı en büyük zevkidir. Cenazelerde teselli erbabı, düğünlerde sağdıç başı, dünürcü ekibinin olmazsa olmazı, partisinin hiç yaşlanmayan ve yorulmayan militanıdır o.

İşten kaçtığından değil yine bir sosyal zevkini bahane ederek, su sırası kendilerine gelmişken Kümbet mevkiindeki pamuk parselini sulamak için Koca Bal'dan yardım ister. Koca Emmi; sulama, duvar, kazı, tesviye gibi ağır işlerin aranan adamıdır. Yorulmaz, kaytarmaz, başladığı işi hep "sünnetleyerek" bitiren uyumlu bir elemandır. Koca Emmi, bahsedilen tarlanın boyutunu bildiği için "suyun yeterli olup olmayacağını ortaya sürerek işin bir günde bitmeyeceği ihtimalini hatırlatınca, Müftü dayımın çözümü dilinin ucundadır; her yıkıldığı yere han yaptırmaya alıştığı eşi, Karatepe Kızı Hatçe Gelinbacım ne güne duruyor. "Bizim hanım da sana yardım eder" sözüyle sonlanır yarınki görev dağılımı ve iş planı.

Sabah erkenden Koca Emmi ile Hatçe Gelinbacım, pamuk tarlasının başında hazır ve nazırdırlar. Koca Emmi, Müftü Ağabey'inin yanına bir erkek işçi vermediğine sevinmiştir aslında. Kimseyle yarışmadan, iyeşmeden, iş kendisinin ayarladığı, ayarlayacağı tempoda devam eder düşüncesi ve memnuniyeti içindedir. Tutma saati gelince elindeki maraşbeli'yle suyu, kendi tarlalarına salarak işi başlatır. Girişteki engellerle uğraşan ve tarla başı kanalını açan Koca Emmi, bir taraftan da gayreti ve becerisi hakkında iş arkadaşını göz ucuyla izlemektedir. "Hatçe Gelinbacısı gerçekten sıkıştığı anlarda gerekli yardımı yapabilecek mi, yoksa akşama kadar başına bela mı olacaktır?"

Karıklara ulaşmasıyla birlikte Hatçe Gelinbacım suyun önüne geçer. Geçer de bu suyu nasıl kontrol eder, nasıl baş eder? Koca Emmi evlek başında ağır hareketlerle gözlemine sürdürür. Andırın'ın kamalak kaplı yüce dağlarının koyaklarındaki inniklerinden süzülerek ovaya kavuşan buz gibi suyu doymaz bir iştah ve özlemle içine alır sıcak toprak. Suyun toprağa, toprağın suya kavuşmasındaki sevinci yüreğinde hisseden Hatçe Gelinbacım, elindeki çapayla ortak olur bu vuslata. Kavalıyla koyunlarını tuza indiren çoban ustalığında pay eder suyu karıklara.

Koca Emmi artan bir merakla devam eder gözlemine. “Şu tümseğe çıkaramaz, bu çukuru atlatamaz” diye düşündüğü yerlerde Hatçe Gelinbacım, paletli bir iş makinesinin kıvrak ve kucaklayıcı hareketleri gibi yol verir suya. Koca Emmi açısından tehlikenin ön işaretleri görülmeye başlanmıştır. Elindeki el kadar çapa ile şu tesviyeyiz arazide suya bu ustalıkta yön veren bir ortakla yarışmanın korkusu kaplamıştır yüreğini. Ama bu kadar erken teslimiyeti adına yakıştınp, alınına yapıştıracak kadar da aciz değildir. Tükürüğü ile ıslattığı eliyle, kavradığı ardıc saplı beli köşker bizi gibi batırır çıkarır ıslak toprağa...

Hatçe Gelinbacım bir taraftan, Koca Emmi bir taraftan, ıslatırlarken suyu heril kozaların diplerinde, kendileri su içmeyi, yemek yemeyi unutturlar. Ha babam, de babam, iş ikindiye kalmadan biter. Ark başında ellerini, yüzlerini yıkayarak serinlerler, dinlenirler. Koca Emmi maraşbelini, Hatçe Gelinbacım çapasını omza alarak evlerinin yolunu tutarlar.

Biten gün Hatçe Gelinbacım için olağandır ama Koca Emmi için olağanüstü. Hem bedenlen, hem ruhen yorgun... “Nasıl bir kadınmış bu Müftü Ağabeyin hanımı? Bir ekmek yapma işi, çamaşır, yayık, ıstar işi değil ki. Basbayağı erkek işi bu. Hem de her ‘erkeğim’ diyenin de yapamayacağı bir iş bu. Gayretine ayak uydurayım diye nerdeyse çatlayacaktım!...”

*

İlk Cumada karşılaşır Müftü Ağabeyi ile Koca Emmi. Hal hatır sorma faslından sonra, Müftü dayım “Eline sağlık, ömrüne bereket Koca. İş bitirmişsin.” diyerek takdim eder günlüğünü. Koca Emmi, “Senin de kesene bereket Ağabey. Ancak senden bir isteğim var. Emrettiğin anda yanındayım ama ne olur beni bir daha Hatçe Gelibacım’la işe koyma!” diyecektir.

*

Sevgili Bekir Can,

İkinci cilt düzeltmeleri için günlerce bir masada Şem-i Tebrizi ile çalıştık. Her şeye rağmen rahat bir koltukta oturdum ama Ayşe Ablam (eli değnekli) tepemde karakuş gibi döndü, dikeldi. Yan cenahımdan Şeyhimin zavırları, başımın üstünde Ayşe Ablamdan gelecek saya korkusu, imanımı gevretti arkadaş! Oysa ben de gençliğime, enerjime, burcuma(!) güvenerek gönüllü olmuştum bu imeceye. Nerden bilebilirdim ki günler boyu oklavada hamur, merdanede demir olacağımı?

Bedensel kasılmayı ve yorgunluğu yirmi günde, bir ayda üstümden atabilirim belki ama bilinçaltıma kök salan bu korkudan nasıl kurtulacağımın kaygısı içindeyim.

Şimdi anladın mı derdimi? Amanı bilirsen, beni bir daha Şeyhimle işe koşma Cancağızım!

Selam ve sevgilerimle... (M.T, 07.04.2016, Adana)

Batı'dan da Çukurova Folkloru Derlemek (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: Halisacacak.80@hotmail.com, musatolu@gmail.com,
bilim.ege@gmail.com, ataarslan01@hotmail.com,
aliozanemre@gmail.com

Sevgili Horanta,

Derlemenin yeri ve zamanı yoktur deyip batıda da (İzmir, Aydın),
Çukurova Folkloru için yapabileceklerimizi yapmaya çalışıyoruz.

Şimdi de araştırmacı, yazar, Tarih Doktoru Hilmi Anaç Hoca'nın
Ahmet Cevdet Paşa ve Çukurova konulu yazısını paylaşacağız.

Hilmi Hoca ile zaman zaman sohbetlerimiz olur. Cevdet Paşa ile çok
ilgilidir. Değişik vesilelerle çalışmaları olmuş. Ben de Paşa'nın Çukurova
serüvenini yazmasını istedim. Sağ olsun dipnotu yazı metninden uzun
olan güzel bir değerlendirme yazdı.

Horanta ile paylaşmaktan gurur duyduğum yazıyı ekte sunuyorum.

Selam ve saygıyla.

B.İ, 08.04.2016

Osmanlı Tarih yazıcılarını Yeniden Okumak (H. Anaç)

Kimden: Hilmi Anaç <hilmianac@gmail.com>

Kime: didimnoteri@mynet.com

Konu: Ahmet Cevdet Paşa ve Çukurova

OSMANLI TARİHYAZICILARININ ESERLERİNİ YENİDEN
OKUMAK

“19. Yüzyılda Çukurova ve Ahmet Cevdet Paşa Örneği”

Osmanlı İmparatorluğu'nun (Devlet-i 'Aliyye) resmî
vak'anüvislerinden biri Ahmet Cevdet Paşa'dır.

Ahmet Cevdet Paşa, 13-14 Receb 1238/26-27 Mart 1823'te bugün
Bulgaristan sınırları içinde bulunan Lofça kasabasında doğmuştur. Asıl
adı Ahmet olan bu vekâyinüvis, Cevdet ismini İstanbul'da öğrenim gör-
düğü yıllarda şair Süleyman Fehim Efendi'den almıştır. Babası kasabının
ileri gelenlerinden Hacı İsmail Ağa, annesi Ayşe Sünbül Hanım'dır. As-
len Kırklareli'li olan aile daha sonradan Lofça kasabasına yerleşmiştir ve
Yularkıranogulları olarak yaşadıkları çevrede tanınmaktadır. İlk eğitimi

Lofça'da alan Ahmet Cevdet Paşa, daha sonra İstanbul'da eğitimine devam etmiştir. Hem lisan öğrenmiş (Arapça, Farsça, Fransızca ve Bulgarca) hem dini ilimler konusunda bilgi sahibi olmuş hem de pozitif olarak tanımlanan bilimler hakkında dersler görmüştür. (Örnek olarak geometri, hukuk, mantık gösterilebilir.) Hem geleneksel medrese eğitimi hem de modern Batı eğitimi almıştır. Ahmet Cevdet Paşa, müderris ve kadı olduktan sonra Meclis-i Tanzimat Âzâlığı; Adliye, Maarif, Evkâf, Dâhiliye, Ticaret ve Ziraat Nâzırlığı; Halep, Maraş ve Bursa Valiliği, Bosna ve Hersek Müfettişliği, Ahkâm-ı Adliye Reisliği, Şurâ-yı Devlet Âzâlığı ve Reisliği, Meclis-i Hazâin Âzâlığı gibi birçok bürokratik ve idâri görevde bulunmuştur. Ayrıca Mecelle-yi Ahkâm-ı Adliye ve benzeri hukuk düzenlenmelerinde etkin rol oynamıştır. Türk edebiyat ve fikir hareketlerinin öncü kadınlarından Fatma Aliye Hanım'ın da babası olan Ahmet Cevdet Paşa, 3 Zilhicce 1312/24 (25 Mayıs 1895) tarihinde vefât etmiştir. Mezarı İstanbul Fatih'te Fatih Câmisi bahçesinde dir.

Ahmet Cevdet Paşa, Osmanlı İmparatorluğu'nda XIX. yy içinde Recâî Mehmed Şakir Efendi ve Âkif Paşa-zâde Nâil Mehmed Bey'den sonra vekâyinüvis olarak getirilmiştir. 1 Cemâziye'l-Âhir 1271-25 Şaban 1282 (19 Şubat 1855-12 Ocak 1866) tarihleri arasında vekâyî'nüvislik yapmıştır. Ahmet Cevdet Paşa, Encümen-i Daniş'in kabul etmesiyle 1188-1241 (1774-1826) yılları arasını yazmak üzere bu göreve getirilmiştir. Kendisinden önceki Osmanlı tarihîyazıcılarının ve vekâyinüvislerinin eserleriyle müsveddelerinden de önemli ölçüde faydalanmıştır. Eserinde kendisine göre yerli ve yabancı olarak nitelendirilebilecek birçok eseri kullanmıştır.

Bir tarihîyazıcısı olarak ilmî ve felsefî yaklaşımlarını gösterebildiği en ciddî eserleri ise vekâyinüvislik dönemindeki iki eseridir. Birincisi 12 ciltten oluşan ve çeşitli baskıları da olan Târih-i Cevdet adlı eseridir. Bu eser devletin bir vekâyinüvis olarak yazmasını istediği dönemi ihtivâ etmektedir. İkincisi vekâyinüvislik yaptığı süre zarfında tuttuğu notlardan oluşan Tezâkîr adlı eseridir. Bu eserin de çeşitli baskıları bugünlere kadar çeşitli şekilde ve tertiplerde ulaşmıştır. Ayrıca Ahmet Cevdet Paşa hem kendi müsveddelerini hem de Sahhâflar Şeyhî-zâde Mehmed Es'ad Efendi'nin 1241-1246 (1825-1830) yılları arasında tuttuğu notları kendisinden sonra gelen vekâyinüvise teslim etmiştir (25).

²⁵ “*Vak'anüvis Cevdet Paşa'nın Evrakı (1272-1295)*”, **Târih-i Osmânî Encümeni Mecmuası**, Sekizinci Sene, Numero: 44, 1 Haziran 1333, ss. 93-105; **Târih-i Osmânî Encümeni Mecmuası**, Sekizinci Sene, Numero: 45, 1 Ağustos 1333, ss. 140-159; **Târih-i Osmânî Encümeni Mecmuası**, Sekizinci Sene, Numero: 46, 1 Teşrin Evvel

Ahmet Cevdet Paşa'nın Tarih-i Cevdet adlı eseri üzerinden yapmakta olduğum akademik araştırmalar sırasında (doktora tezi) onun tarih yazımında söylem olarak bazı yaklaşımların sorunsal olarak var olduğunu tespit ettim. Özellikle imparatorluğun siyasal sorunlar yaşadığı coğrafyalara (çevre) karşı tarih yazımında ortaya koyduğu yaklaşımlarda bazı problemler gözlerden kaçmamaktadır. Kafkasya, Yunanistan (Mora ve adalar), Mısır, Lübnan ve Acem (İran) gibi coğrafyalardaki tarihî olayların anlatıldığı bölümlerde, Ahmet Cevdet Paşa'nın gerçek olarak kabul ettiği bilgiler ile kurgusal olarak ortaya koymaya çalıştığı tarih yazımı arasında söylem farklılığı söz konusudur. Bu söylem farklılığı kendini diğerinden ayıran veya günümüzün bilimsel jargonuyla ötekileştiren bir söylem haline gelmektedir. Peki, Ahmet Cevdet Paşa'daki bu söylem farklılığı kendini tarih yazımında nasıl göstermektedir? Müspet değilmiş gibi yoruma açık söylem farklılıkları onun eserinde sözcüklerde (dil kullanımı ve dil oyunları), iktidar ilişkilerinde, merkez-çevre ilişkilerinde, sosyo-ekonomik ilişkilerde ve cinsel yönelimler hususunda kendini göstermektedir. Bu durumda Ahmet Cevdet Paşa'nın tarih yazımındaki bazı söylem farklılıklarını veya tartışmaya açık söylem göreceliğini tespit etmek isteyen bir araştırmacı, eserin sahibinin konumunu, perspektifini ve yazma pratiğini dikkate almak zorundadır. Örneğin Osmanlı İmparatorluğu'nda özellikle -en uzun yüzyıl olarak nitelendirilen- 19. yy'daki sorunların temeline inmek isteyen Ahmet Cevdet Paşa, bazı sorunların nedenini, müsebbibini (sebebi olanı) ve sonucunu ortaya koymaya çalışmaktadır. Çünkü imparatorlukta işler iyi gitmemektedir. Bu noktada Ahmet Cevdet Paşa'nın Osmanlı İmparatorluğu içinde bulunduğu bürokratik ve epistemolojik (bilgi felsefesi) konum, onun eserinde tartışmaya açık bir söylem farklılığını ister istemez ortaya çıkarmaktadır. Bu durumu fark eden araştırmacılarından biri de Christopher K. Neumann'dır. Onun eserinin ismi, Türkçe'ye çevrildiği şekliyle "Araç Tarih Amaç Tanzimat: Tarih-i Cevdet'in Siyasi Anlamı" (26) olması bu noktada mânidârdır.

1333, ss. 215-237; **Târih-i Osmânî Encümeni Mecmuası**, Sekizinci Sene, Numero: 47, 1 Kanun-ı Evvel 1333, ss. 266-280; Ahmed Cevdet Paşa, **Tezâkir**, Haz. Cahid Baysun, Ankara; TTK, 1. Baskı, 1953, 1960, 1963, 1967, 4 Cilttir; Ahmed Cevdet Paşa, **Tezâkir**, Haz. Cahid Baysun, Ankara; TTK, 3. Baskı, 1991, 4 Cilt; Bekir Kütükoğlu, "Vekâyi'nüvis", **Vekâyi'nüvis-Makaleler**, İstanbul; Fetih Cemiyeti, 1994, sf. 131-133; Bekir Kütükoğlu, "Vekâyi'nüvis", **Türkler Ansiklopedisi**, Edi. Hasan Celal Güzel ve diğerleri, Ankara; Yeni Türkiye Yayınları, 2002, c. 11, sf. 402-403.

²⁶ Christopher K. Neumann, **Araç Tarih Amaç Tanzimat: Tarih-i Cevdet'in Siyasi Anlamı**, çev. Meltem Arun, İstanbul; Tarih Vakfı Yurt Yayınları, Birinci Baskı, 1999.

Ahmet Cevdet Paşa'nın Çukurova yöresi hakkında yaklaşımlarını ortaya koyduğu iki önemli eseri vardır: Tezâkir ve Ma'rûzât.

Tezâkîr, vekâyinüvislik yaptığı süre zarfında tuttuğu notlardan oluşmaktadır. Bu eserin de çeşitli baskıları bugünlere kadar çeşitli şekilde ve tertiplerde ulaşmıştır (27). Ma'rûzât (28) ise Sultan II. Abdülhamid'e sundukları arzlardır. Bu eserini Sultan II. Abdülhamit'in emriyle oluşturmuştur. Her iki eserde de Ahmet Cevdet Paşa'nın özellikle Çukurova'da yaşayan Türkmen aşiretlerine karşı ortaya koyduğu söylemlerin incelenmesi gerekmektedir. Çünkü Osmanlı İmparatorluğu, 29 Rebiü'l-ahir 921(12 Haziran 1515)'de Turnadağ Savaşı'nda Dulkadiroğluları Beyliği'ni yenerek (29) Çukurova'ya hâkim olmaya başlamasıyla birlikte bölgedeki aşiretlerin iskânı sorunu gündeme geldi. Özellikle 16. yy'dan sonra Çukurova'daki aşiretlerin iskânı meselesi Osmanlı İmparatorluğu için ciddi sorun olmaya başladı (30). Devlet aklıyla düşünülecek olursa; bölgede göçebe halde bulunan ve sürekli hareket halinde olan bu aşiretlerin (26 aşiret ismi geçmektedir) devlet düzeni içinde yer almaları gerekmektedir. Nüfus (tahrirât), vergi ve askerlik hususları için bu Türkmen aşiretlerinin iskân altına alınması bir zorunluluktur. Üstelik devlet bu aşiretlerin bölgede asayiş sorununa neden olduğunu düşünüyordu. (İdârî ve adlî kayıtlardan da böyle bir durumun izleri gerçekten mevcuttu.) Ayrıca devletin sınırları genişlemektedir ve buna paralel olarak da doğudan ve güneyden başka aşiretlerin gelmesiyle de bölge sürekli göç almaktaydı. Çünkü hem jeo-stratejik konumu hem de ekonomik durumuyla bölge bu göçlere imkân tanımaktadır. Fakat diğer tarafta göçebe hayat tarzını benimsemiş, kültür olarak da yerleşik hayatta yaşamayı tercih etmek istemeyen Türkmen aşiretleri vardır. Bunların önemli kısmı hayvancılıkla da uğraştıkları için yaylak ve kışlak arasında mevsimsel olarak hareket eden ve belli bir düzenin içinde sabit olarak kalmayı kabul etmeyen topluluklardı. Bu topluluklar ne şehrili ne de köylüydü. Kendi kültürlerine uygun olarak gör-

²⁷ Cevdet Paşa, **Tezâkîr**, haz. Cavit Baysun, Ankara; Türk Tarih Kurumu, 1. Baskı, 1956; İkinci Baskı, 1986 [Dört Cilttir.]

²⁸ Ahmed Cevdet Paşa, **Mâ'rûzât**, Haz. Yusuf Hallaçoğlu, İstanbul; Çağrı Yayınları, 1980; Ahmed Cevdet Paşa, **Sultan Abdülhamid'e Arzlar (Ma'rûzât)**, Yayına Hazırlayan ve Sadeleştiren: Yusuf Halaçoğlu, İstanbul; Bab-ı Ali Kültür Yayıncılığı, 199, 1. Baskı, 2010.

²⁹ İsmail Hami Danişmend, **İzâhlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi**, İstanbul; Türkiye Yayınevi, 1971, c. 2, sf. 19.

³⁰ Cengiz Orhonlu, **Osmanlı İmparatorluğu'nda Aşiretlerin İskânı**, Ankara; Eren Yayıncılık ve Kitapçılık Ltd. Şti. 1987, s. 77-81.

dükleri göçebe hayat tarzını benimsemişlerdi. Bu durumda bu toplulukların devletle karşı karşıya gelmesi kaçınılmazdı.

İşin başka bir boyutu da Ahmet Cevdet Paşa'nın eserlerine konu olan Çukurova bölgesindeki aşiretlerin iskânı meselesi de öyle anlık olarak ortaya çıkan bir sorun olmadığı gerçeğiydi. Yani bu aşiretlerin iskânı meselesi aynı zamanda tarihsel bir meseleydi. Anlık sorun olmadığı gibi anlık çözüm bulmak da mevcut sorunu daha da içinden çıkılmaz bir hale getirebilirdi.

16. yy'dan 19. yy'a kadar Çukurova'da aşiretlerin iskânı bir sorun olarak varlığını sürdürdü. İmparatorluğun en uzun yüzyılı olan 19. yy'da Osmanlı İmparatorluğu eski gücünden uzaklaşmıştı. Nüfus (tahrîrât), vergi ve askerlik (özellikle Kırım Harbi'nden sonra ortaya çıkan asker sorunu) hususları da devlet için daha öncelikli bir sorun haline gelmişti. Üstelik ordusu savaşlarda yenilen bir devlet için en ufak bir asayiş olayı büyük bir soruna dönüşebiliyordu. İşte Çukurova'daki Tecirli (Tacirli), Cerid vb aşiretlerin iskânı meselesi 19. yy'ın ortasında tekrar gündeme geldi. Bilhassa 1855-1865 yılları arasında Osmaniye'de iskânları için bir hayli gayret gösterildi. Kısmî başarı elde edilse de, özellikle Tecirli aşiretinin zararları bir türlü önlenemedi.

Ayrıca devletin çok eski zamanlardan beri bu aşiretleri iskân etmek istemesi orada kesin bir çözüm bulma arayışına devleti yöneltti. Nitekim Gavurdağı ve Kozan bölgesinde kontrolü sağlamak ve aşiretleri iskân etmek amacıyla İstanbul'da bir ordu hazırlanmasına devlet tarafından karar verildi. Ahmet Cevdet Paşa mülki âmir, İbrahim Derviş Paşa askerî komutan olarak tayin edildi. "Fırka-i Islahiye" adını alan bu ordu, 15 tabur piyade, 2 alay süvari ve 5-6 yüz Çerkez süvarisi ile 5 kıta şeşhâneli dağ topundan meydana gelmektedir. 1865 Mayıs'ında birkaç vapur ile İskenderun'a gelen Fırka-i Islahiye, Çukurova ve çevresinde köklü bir ıslahat faaliyetine başladı. İskenderun, Hassa, İslahiye bölgesinde gerekli düzenlemeler yapılarak aşiretler iskân edildi. Birkaç koldan ilerleyen bu birlikler sonunda Gavurdağı ve Çukurova aşiretlerine, dolayısıyla Tecirli ve Cerid aşiretlerine doğru yönelmişti. Fırka-i Islahiye bölgedeki göçebe aşiretleri iskân ederek devlet otoritesini yeniden sağlamlaştırmaya çalıştı. Bu iskân faaliyetleri sırasında Cerid ve Tecirli aşiretleri "kadim kışlakları" olan Osmaniye (o zaman kuruldu) ve çevresine yerleşmek zorunda kaldılar. Büyük ölçekte daha başka yerleşim yerleri kuruldu. Bu aşiretlerin yaylaya çıkmaları da yasaklandı. Alışmış oldukları yaylalar yerine sürekli oturacakları yeni köyler inşa ettirildi. Çiftçilik yapmaya mecbur bırakıldılar. Hatta hangi tarımı (pamuk) yapacağına bile devlet karar verdi. Ayrıca bölgeye bu süreç zarfında Kafkasya'dan göçler de eklendi (Özellikle 21 Mayıs 1864 Büyük Çerkes Sürgünü sonrası). Buna rağmen

devlet nüfus ve iskân siyasetine toptan eğilip sorunsuz bir şekilde bu iskân hareketini yönetme yoluna gitti.

Doğal olarak devletin işi o kadar kolay olmadı. Örneğin o bölgede bulunan Türkmen aşiretleriyle Kafkasyalı yeni gelen nüfus arasında bazı sürtüşmeler yaşandı. Asayiş bozucu bazı adli olaylar ve çatışmalar bile iki topluluk arasında meydana geldi. Sonuçta aşiretler, çok sert uygulanan ve çok yönlü olan bir iskân politikasıyla devlet tarafından yerleşik düzene geçirildi.

Aşiretler zaman zaman devlete karşı direnseler de zorunlu olarak iskânı kabul etmek zorunda kaldılar. Bu yeni yaşam tarzını benimsemekte zorluk çektiler. Hatta iskân siyaseti ve bu siyasetin bölgedeki etkileri, yöredeki kültüre ve folklore bile yansımıştır (Mesela Dadaloğlu imgesi ve anlatısı bu süreçle ilintilidir.) (31).

Devletin Çukurova ve çevresinde yaşayan Türkmen aşireti için aldığı kararın ve uygulamanın tenkil mi, tedib mi yoksa iskân mı olduğu tartışmalı olsa da bu çalışmada farklı bir hususa değinilecektir. Bu husus ise devletin Çukurova'daki bu iskân kararı ve uygulamasını anlatırken Ahmet Cevdet Paşa'nın eserlerinde kullandığı dildir (söylem).

Kaynaklarda ismi zikredilen 26 Türkmen aşireti içerisinde özellikle Tecirliler için kullandığı söylemler ilginçtir. Burada Tecirliler veya Ahmet Cevdet Paşa, olayın tarafları olarak haklıdır veya haksızdır gibi bir tartışmaya girilmek istenmemektedir. Amaçlanan Ahmet Cevdet Paşa bir imparatorluk tarih-yazarı olarak merkezden çevreye bakışta nasıl bir söylem teknolojisi geliştiriyor? Tarih-i Cevdet adlı eserindeki zaman zaman müspet olmayan merkez-çevre söylemini diğer eserlerinde de yansıtıyor mu? Osmanlı'nın resmî vak'anüvisi olan Ahmet Cevdet Paşa'nın genelde Çukurova'daki iskân hareketine ve özelde Tecirli aşiretine bakışı bu noktada önem kazanmaktadır. Örneğin Ahmet Cevdet Paşa Tezâkir

³¹ Cengiz Orhonlu, **Osmanlı İmparatorluğu'nda Aşiretlerin İskânı**, Ankara; Eren Yayıncılık ve Kitapçılık Ltd. Şti., 1987, ss. 11-120; Yusuf Halaçoğlu, *"Fırka-i Islâhiye ve Yapmış Olduğu İskân"*, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi**, İstanbul; Edebiyat Fakültesi Matbaası, sayı: 27, Mart 1973, ss. 2-20; Ahmet Eyicil, *"Maraş'ta 1855'te Tacirli Aşireti'nin İsyanı"*, **Tarih Araştırmaları Dergisi**, 20 (30), ss. 99-133; Nuri Yavuz, *"Fırka-i Islâhiye Ordusunun Özellikleri ve Faaliyetleri"*, **Akademik Bakış**, c. 5, Sayı: 10, Yaz 2012, ss. 113-127; M. Fatih Sansar, *"19. Yüzyılda Çukurova Türkmen Aşiretleri I: Cerid ve Tecirliler"*, **Studies of the Ottoman Domain**, c. 3, sayı: 5, Ağustos 2013, ss. 1-17; Ayrıca bu dipnotta verilen eserlere bakınız. M. Fatih Sansar, *Fırka-i Islâhiye ve Osmaniye Cebel-i Bereket*, Osmaniye; Osmaniye Valiliği, 2006; Akif Bilge Çelik, **Fırka-i Islâhiye**, dan. Prof. Dr. Ahmet Eyicil, T.C Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2008.

adlı eserinde Tecirli aşiretinin eylemleri ve taşkınlıklarını temel göstere-
rek bahsi geçen aşiret hakkında şunları yazıyor:

“Bu havâlideki Türkmen aşiretlerinin en şerri (en şerlisi) Tecirli aşi-
reti olup işleri dâimâ gasb u sirket (hırsızlık) idi. Biraz okuryazar Kara
Kethüdâ nâmında biri var idi. O dahi ser-defter-i eşkiyâ (eşkiyanın başı)
olarak ber-vech-i bâlâ (yukarıda) Fırka-i Islâhiyye’ye gelemeyip serseri
geşt ü güzâr (kaçtı) ediyordu.

“Tecirli aşiretinde cenâze namazı kıldırarak hoca olmadığından mey-
yitlerini (ölülerini) hemen fevt oldukları (öldükleri) yerlerde defn edib
çend mâh (birkaç ay) sonra bir hoca bulurlar ise kabri üzerine götürüb bir
cenâze namazı kıldırırlar ve iki şâhid ile zevc ve zevcenin akd-i nikâhı
(nikâh işlemi) şer’an sahih olduğunu (gerçek) bilmeyib mutlaka akd-i
nikâh için bu hoca lâzımdır zanniyle zifaflarından (evliliklerinden) sonra
ne vakit bir hoca bulurlar ise nikâh kıydırırlar ve çok defa zevce hâmil(e)
iken akd-i nikâh olunur.

“Şühûr-ı selâse (üç aylar) münâsebetiyle içlerine bir hoca giderse bir-
çok cenaze namazları kılar ve hayli nikâhlar kıyar. Bu vech ile eline
epeyce para geçer ise de bu para ile semt-i selâmete (rahata) çıkmak güç-
tür. Ekseriyâ (çoğunlukla) yine Tecirliler ânı yollarda soyar. Hoca Efendi
bir yol bulub da savuşabilirse ne mutlu. Hırsızlara tutulur ise kazanmış
olduğu akçeden başka yanındaki Mushaf-i şerîf’i dahi gasb eder idi.

“Memâlik-i Devlet-i Aliyye (Osmanlı memleketleri) bir devletin
memâlikine benzemez. Her köşesinde böyle birer garibe görülür. Bir vila-
yet diğer vilayete belki bir vilayetin bir sancağı diğer sancağına uymaz.
Anın için devlete mevzu olan usûlun her yerde mütarid olarak (aynı şekil-
de) icrâsı nâ-kabildir (mümkün değildir) ve bir vâli veya mutasarrıf me-
mur olduğu mahalde bir sene oturub da âhalisinin etvâr u efkârını (tavırla-
rını ve fikirlerini) öğrenmedikçe hüsn-ü idâreye (iyi bir idareye) muktedir
olamayub lâ-ekall (en az) bir sene kadar şunun bunun re’iyine (oy, onay)
mürâca’ate muhtâc oluyor.” (32).

Görüldüğü üzere aslında Ahmet Cevdet Paşa Tecirlilerden ziyade
mevcut durumda bir devlet zafiyetinin olduğunu farkındadır. Ayrıca bazı
söylemlerinden (hoca, cenaze, nikâh) Tecirlilerin yerleşik hayata uyum
sağlamakta güçlük çektikleri ve çok iyi şekilde yaşayan bir göçebe olduk-
ları da ortadadır. Tecirlilerin yaşam tarzlarında olan aksaklıkların yanında
bunu Ahmet Cevdet Paşa’nın din söylemi üzerinden açıklamaya çalışması
ilginçtir. Bu, kendisinden yani merkezden çevreye uzanan bir yaklaşım-

³² Cevdet Paşa, **Tezâkir [21-39]**, haz. Cavit Baysun, Ankara; Türk Tarih Kurumu,
İkinci Baskı, 1986, Tezkire No: 28, sf. 163-164.

dır. Buralılar (biz) ve oralılar (onlar) tarzı farklığa atıf yapan bir söylemdir. İşin diğer boyutu da bazı olayların bütün Tecirliiler üzerinden anlatılmasıdır. O bölgede çok eski tarihlerden itibaren asayiş bozuklukları oluyordu. Fakat bu eylemleri yapan belli bir kesim olduğu gibi bu kesim dışında o bölgede kendi hallerinde olan Tecirli Türkmen aşiretleri de vardı. O yüzden Ahmet Cevdet Paşa'nın tarihyazımı irdelenirken genel olarak tarihyazımında görülen abartma, indirgeme, temellendirme, karşıt oluşturma, haklı gösterme gibi söylem teknolojileri üzerinde de durulması bir zorunluluktur.

Ahmet Cevdet Paşa'nın Sultan II. Abdülhamid'e sunduğu arzlardan oluşan eserinin ismi ise Ma'rûzât'tır. Bu eser Sultan II. Abdülhamit'in emriyle oluşturmuştur. Ahmet Cevdet Paşa'nın II. Abdülhamid'e sunduğu arzlarda dönemin siyasi ve sosyal olayları hakkında bazı değerlendirmeler vardır. Örneğin Tecirliiler hakkında Tecirli Boybeyi Süleyman Ağa üzerinden şunları yazılmıştır:

“Tecirli boybeyisi Süleyman Ağa, tuhaf ve laubali bir adamdı. Bir gün kendisini çağırttım ve ‘Kara Kethüda oymağının hayvanlarını ne yapacağız? Kendisi gelmiyor; bari sahiplerini bulsak da onları teslim etsek’ dedim. Meğer o gün Süleyman Ağa'nın bir üzüntüsü varmış ve bu yüzden biraz kırgınmış. Dedi ki: ‘Efendim niçin böyle olmayacak şeyleri gereğinden fazla büyütüyorsunuz. Bu hayvanların hangi sahiplerini soruyorsunuz? Bunların içinde Tecirliilerin ellerinde yılanmış hayvan yoktur. Şundan bundan gasbedilmiş hayvanlardır. Asıl sahiplerini Allah'tan başka kim bilir? Şimdi askerlerin ellerine geçti, artık onlarındır. Fakat mademki bu kadar merak ediyorsunuz. Vergi borçlarına sayarak, pek layık olmasalar da Tecirli aşiretine bir iyilik edebilirsiniz.’ Süleyman Ağa'nın dediği gibi yaptık; hayvanları sattık, bedelini Tecirliilerin askerlik bakayasına saydık.

“Süleyman Ağa'nın o günkü kızgınlığına gelince: Meğer Tecirli aşiretinde karıların kocalarını boşamaları âdetmiş. Şöyle ki; karı kocasına, ‘Ben ondan hoşnut değilim’ diye haber gönderdiği anda ondan boş olmuş. Kocası da aşirete ilan edip ‘Beni beğenen bir karı var mı’ diye sordurmuş. Bir kadın çıkıp da, ‘Ben onu beğeniyorum’ derse onunla evlenirmiş. O gün Süleyman Ağa'yı da karısı bu şekilde boşamış olduğundan kızgınlığı bundanmış” (33).

³³ Ahmed Cevdet Paşa, **Sultan Abdülhamid'e Arzlar (Ma'rûzât)**, Yayına Hazırlayan ve Sadeleştiren: Yusuf Halaçoğlu, İstanbul; Bab-ı Ali Kültür Yayıncılığı, 199, 1. Baskı, 2010, sf. 166-167.

Bu örnekten anlaşılacağı üzere Tecirli Boybeyi Süleyman Ağa ile ilgili bir olay anlatılırken Tecrililerin yaşam tarzları hakkında malûmât vermeye kalkması ilginçtir. Ayrıca Süleyman Ağa'yı ilgilendiren bir olay Tecir Türkmenlerinin genelini ne kadar ilgilendirir o da başka bir tartışma konusudur. O yüzden Ahmet Cevdet Paşa'nın 19. yy'da Çukurova için yazdıklarını okurken ilmî kaygıdan ziyade bir devlet refleksinin olduğu bilinmesi gerekir. En bilimsel eseri olan Tarih-i Cevdet'te bile resmî bir vakanüvis olmasından dolayı Ahmet Cevdet Paşa'nın bazı olayları değerlendiren belli oranda devlet refleksi gösterdiği bu noktada unutulmalıdır.

Ahmet Cevdet Paşa'nın eserlerinde kaleme aldığı 19. yy'daki Çukurova bölgesi Türkmen aşiretleriyle yakınlığının başka bir boyutu daha vardır. Bölgedeki Türkmenlerin iskân hareketinde Ahmet Cevdet Paşa devlet katında doğrudan resmî görev almıştır. Nitekim Gavurdağı ve Kozan bölgesinde kontrolü sağlamak ve aşiretleri iskân etmek amacıyla İstanbul'da bir ordu hazırlanmasına devlet tarafından karar verilmişti. Ahmet Cevdet Paşa mülkî amir, İbrahim Derviş Paşa askeri komutan olarak devlet tarafından tayin edilmişti. Hatta iskân hareketi sonunda 1866'da Osmaniye'de Tecirli ve Cerid vb Türkmen aşiretlerinin yerleştirildiği köylerin isimlerine bakılınca şu köy isimleriyle karşılaşılmaktadır:

İzzeddîn, Dervîşîye, Cevdetîye, Rızaîye, Yâverîye, Tevfikiye, Şükriye, Azizli...

Bu köylerden birkaçı günümüzde hâlâ aynı isimle anılmakta olup geneli itibarıyla Osmaniye iline bağlıdır. Köylere verilen isimler de dikkat çekicidir. Bu isimlerden dördü Fırka-i Islahiye'de görev almış olan Derviş Paşa, Cevdet Paşa, Adana Valisi Rıza Paşa, Yaver Paşa ve Yüzbaşı Şükrü Bey'e aittir. İzzeddin ismi Sultan Abdülmecit'in oğlu Şehzâde İzzeddin Efendi'nin adına ithâfen koyulmuştur (34).

Ahmet Cevdet Paşa'nın ismine ithâfen kurulan Cevdetiye Kasabası, bugün Osmaniye ilinin 8 km kuzeybatısında yer almaktadır. Kuzeyi boyunca uzanan Ceyhan Nehri bu yerleşime sınır teşkil etmektedir. Bu nehir üzerinde yapılan çalışmalar sonucunda Ceyhan ve Kadirli ovaları bu nehirle sulanmaktadır. Cevdetiye Kasabası batıda Yeniköy köyüne, güneyde

³⁴ M. Fatih Sansar, "19. Yüzyılda Çukurova Türkmen Aşiretleri I: Cerid ve Tecirli-ler", **Studies of the Ottoman Domain**, c. 3, sayı: 5, Ağustos 2013, ss. 12-13; Yusuf Halaçoğlu, "Fırka-i Islâhiye ve Yapmış Olduğu İskân", **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi**, İstanbul; Edebiyat Fakültesi Matbaası, sayı: 27, Mart 1973, ss. 2-20.

Ger Tepelerine kadar uzanmakla birlikte bölge geniş düz ve verimli topraklara sahiptir (35).

“19. Yüzyılda Çukurova ve Ahmet Cevdet Paşa Örneği”nden anlaşılacağı üzere Osmanlı tarihyazıcılarını okurken iki hususa dikkat etmek zorunluluktur:

Birincisi tarihyazımında olayların geçtiği bağlam, ikincisi ise tarihyazımını ortaya koyan tarihyazıcısının içinde bulunduğu bağlam. Yani tarihyazımındaki olaylarda geçen yer, zaman ve kişi önemli olduğu kadar tarihyazımını ortaya koyan tarihyazıcısının içerisinde bulunduğu yer, zaman ve ilişki içerisinde bulunduğu insanlar önemlidir. Ayrıca bir tarihyazımını ortaya koyan bir tarihyazıcısının yaşam seviyesi ve yaşam düzeyi de onun ortaya koyduğu eserin okunmasında ve yorumlanmasında ciddi rol teşkil eder. Yani tarihi yazanın (veya tarih yazımını ortaya koyanın) kim olduğunun önemli olduğu gibi yazdığı tarihin (tarih yazımının) ne olduğu, nerede yazıldığı, ne zaman yazıldığı, nasıl yazıldığı ve neden yazıldığı da önem arz etmektedir.

(H.A, 07.04.2016)

Ozanemre'ye ve Gökçe'ye Mektup (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: musatolu@gmail.com, aliozanemre@gmail.com, bilim.ege@gmail.com

Ozan Ede,

Musa Can önsözü epey onarmıştı. İyi de etti.

Son olur mu bilemiyorum ama bir paragraflık da ben onarmaya çalıştım. Ekteki dosyada kırmızıya boyalı. Kalabilir de çıkabilir de.

Osman Hocamın gelecek son yazısını da şöyle sunmak istiyorum.

*

Sevgili Osman Emmim,

Horantanın 2. cildindeki son yazınızı Ozan Edeme gönderiyorum. Gönderiyorum çünkü Musa'nın Öğretmen Okulu hakkındaki ikinci yazısından itibaren Horantabaşılığımızı Farsaklı Ozanemre yapmaktadır. Yani kızımızı Ozan Emmisi ile Musa Emmisinin yanına gönderdik. Mukayet

³⁵ <http://www.cevdetive.bel.tr/cevdetive/cevdetive-kasabasi>

olacaklarından emin olabiliriz. Emmileri gelinliğini hazırlıyorlar. Hayırlı bir kismetle en kısa zamanda düğün düşüniyor. 1. cildin kismetlisi Seyhan Belediyesiydi. Bakalım ikinci kime kismet olacak.

3. Cilt için acar yazılarınızı bekler ellerinizden öperim.

*

Buraya kadar Horantanın en iyi yaptığı işlerden biri de diyalog, oldu.

En güzeli bulmanın yegane yolu da bu oluyor sanırım.

Selamlar, saygılar.

B.İ, 08.04.2016

Ozan Adak İsmail (O. Gökçe)

Kimden: bilim.ege@gmail.com

Kime: horanta80@gmail.com

*

(1959, Ericek-Göksun-Kahramanmaraş--- Mart 2016)

OZAN ADAK İSMAİL

Sıkça söylerim. Biz Karacaoğlan soyluyuz. Onun gibi sözümüz var, onun gibi sazımız var, gönlü her gördüğü güzelliğe vurgun onun gibi özümüz var.

Geçmişte Maraş için bir fıkra duymuştum. Eksik ya da yanlış anlatırsam, bilenler eksigini gediğini hoş görsünler: Bir askerî birliğe erlerden birisinin babası oğlunu ziyarete gelmiş. Adam Kahramanmaraşlı, adı Ökkeş, oğlunun adı da Ökkeş’miş. Komutan birlikteki Kahramanmaraşlı erleri sıraya dizmiş ve “Ökkeş öne çıksın” demiş. Bütün erler öne çıkmış. Komutan “Olmadı. Geri gidin. Ökkeş oğlu Ökkeş öne çıksın” demiş. Yine bütün erler öne çıkmış. Komutan sinirlenmiş ve öfkeyle “Ökkeş torunu, Ökkeş oğlu, adı Ökkeş olan er öne çıksın” demiş. Biri dışında bütün bölük öne çıkmış. Komutan kızgın kızgın o tek ere sormuş “Sen neden öne çıkmadın” demiş. O da “Benim dedemin adı Ökkeş değil Kara Ökkeş’ti” demiş.

Bu bizim fıkramızı şunun için anlattım. Biri Ericek’e gelse bütün delikanlıları toplayıp sıraya dizse ve “Âşıklar öne çıksın” dese hepsi öne çıkar. “Türkü çağırınlar öne çıksın” dese yine bütün gençler topluca öne çıkarlar. Bizim köyde her delikanlı mutlaka türkü çağırır. Bu özelliği anlatmak için yaşlılarımız gençler hakkında “Erkek eşeğin anırmayanı olmaz” derler. Yani biz, anırır gibi de olsa türkü çağırırız. Yine gençlere “Şiir yazan, türkü yakan ya da ağıt yakanlar öne çıksın” dense eksiksiz

tümü öne çıkar. Çünkü bizim köyde her genç âşık, her genç türkü çağırır, her gencin sevgilisine yaktığı bir özgün türküsü vardır. Şiir de öyle. Bir Cumhuriyet köyü olan köyümde ben ortaokula giden ilk kişiyim. Ancak şimdi okuyan çok ve onların her biri birer şairdir. Yani çok şairimiz var. Ağıt desen o zaten bizim işimiz. Köyde acılı bir ölüm olsun da Ericekli ağıt yakmasın, bu mümkün değil. Acısız ölüm de olmayacağına göre köyümüzde sayısız ağıt yakılmıştır ve yakılmaktadır. Bunlar düğünlerde, derneklerde, çokuntularda çağrılır durur. Her elini kulağına atanın bildiği, çağırdığı onlarca ağıt vardır. Ancak “Sevgilisi olanlar öne çıksın” dense belki bir kişi arkada küskün küskün durur. Ona da “Senin sevgilin yok mu” dense “Yeni ayrıldık” der.

Demem o ki her 18 yaşına basan elin oğlu nasıl ki iş gücü sahibi olursa, bizimkiler de âşık olurlar, şair olurlar, türkücü ya da ağıtcı olurlar. Yerimiz yüksek ya, geç kızıyor belleri besbelli, 18 yaşını bekliyorlar âşık olmak için. Sonra da geç soğuyorlar ya da hiç soğumuyorlar. Bizim öküzler “Ben ölürsem derimi genç bir düvenin üstüne örtün” derlermiş. Görüyor musunuz, öküzüne bak sahibini al! “Seni ancak teneşir temizler” diye bir deyim var ya, gerçekten abartmıyorum, aşk konusunda bu deyim bizimkiler için söylenmiş olsa gerek.

Kendi şiirlerini yazan, Berit Dağı’nın bağrında ömürleri boyunca şiirseliği, duygusallığı ve coşkuyu bırakmayan Ericekli ozanlardan birisi de Adak İsmail’dir. O da bütün Ericekliler gibi söz sahibi, yani ozandır. Üstelik bir de saz sahibi, çalar çığırır. Kendini şöyle anlatıyor:

*Berit Dağı’nda yaylada doğdum
Yıldızları saya saya büyüdüm
Çocukluğum geçti burada benim
Karda kızak kaya kaya büyüdüm*

*Dam loğlamak(1) için çıktık karı
Av avlardık bulamazdık avcarı (2)
Ne pantol bilirdik ne de şalvarı
Zubun (3) fistan giye giye büyüdüm*

*Anam teşt (4) içinde yurdu başımı
Beni çimdirirken gör telaşımı
Bazlamamı yağsız bulgur aşımı
Keh(5) düürümü yiye yiye büyüdüm*

*Nice destan yazdın Ozan İsmail
Nice gurbet gezdin yaman İsmail*

*Boşa böbürlenme çoban İsmail
Dağda davar yaya yaya büyüdim*

Ericek Berit Dağı'nın dibinde ve yaklaşık 1500 metre yüksekliktedir. Ozan Adak İsmail'in evi ise Ericek'in bir mezrası olup Ericek'ten 500 metre daha yüksekte ve 2000 metre civarındadır. Berit Dağı'nın göğsüne yaslanmış Havcılar adında üç beş evlik bir yerleşim yeridir yurdu yuvası.

Ozan'ın soyu bir Türkmen Boyu olan Oğuz Boyu Tecirli Oymağı Alcılar Obası'dır. Tecirli Oymağı'nın 24 obasından birisidir Alcılar. Çukurova'da Osmaniye ve Ceyhan, yukarılarda da Göksun ve Afşin çevrelerinde yerleşmiş olan bu obalar şunlardır:

1.Palalı, 2.Yazmalı, 3.Şekerli, 4.Hibeoğlu, 5.Gününoğlu, 6.Budaklı, 7.Gürer, 8.Böcükü, 9.Domballı, 10.Eloğlu (Şimdi Türkoğlu), 11.Çerçioğlu, **12.Alcılar**, 13.Gücükü ya da Gücükler 14.Kokulu, 15.Çirnazlı, 16.Karabibili, 17.Araplı (Şimdi Cevdetiye), 18.Kırmıtlı, 19.Kabuklu (Kabukluuşağı, şimdi Sakarcalı), 20.Alhanlı, 21.Sarıhasanlı, 22.Kalalı, 23.Karaobalı ve 24.Dervişeli (6).

Halk arasında konuşulan ve Alcılar'ın yaşlılarından aktarılan söylenişlere göre Alcılar Obası Alclı (Alcılı), Alclıtürkmanı, Alclı Yörüğü gibi adlarla Maraş, Antep, Kilis, Edirne, Sivas, Halep, Kütahya, Uşak, Hama, Humus, Bursa, Adana, Saruhan, İnegöl, Pazarköy, Şam, Hüdavendigar, Karaman, Rakka, Kıbrıs, Rumeli, Mihaliç, Bolu, Eşme, Kütahya çevrelerinde yerleşmişlerdir.

Ozan'ın nüfustaki adı İsmail Baltacı'dır. Ailesine Alcılar'dan Urukçılar denir. Adak, takma adıdır. Ozan "Ben adanmış birisiyim. Aşka adağım, sevgiye adağım, sevgiliye adağım, diğerleri yaşasın diye insanlığa adağım" diyor.

Halk ozanları halkın dilidir. Müziğini çalar, türküsünü çağırır, dertlerini dillendirir. Halkla yaşarlar, halkı söylerler. Doğup büyüdükları ve yaşadıkları coğrafyanın da dilidir onlar. Nereye giderlerse oraya taşırılar yüreklerinde ellerini, aşiretlerini. Orada da söylerler ellerini, aşiretlerini. Ozan Adak İsmail de öyle yapmış. Geçim derdi Alamanya'ya düşürünce yolunu, bağrında doğup büyüdüğü Berit Dağı'nı söylemiş sazı ile:

*Yine yolum düşse Berit Dağı'na
Karların içine batmak isterim
Hasret kaldım dürüm dürüm yağına
Kırlarında keklik tutmak isterim*

*Kıvrım kıvrım gider yaylanın yolu
Şifadır dertlere çiçeği balı*

*Ericek elması eğdirir dalı
Bütün nimetinden tatmak isterim*

*Kapıkaya derler geçilmez dardır
Karagöl altında çadırlar vardır
Yıllar çabuk geçti gün sonbahardır
Kekiği togaya (7) katmak isterim*

*Berit eteğinde var Karnıyarık (8)
Mağara'nın içi yarasa doluk (9)
Ozan bu bedenden çıkmadan soluk
Üç beş gün yaylada yatmak isterim*

Ozan olur da aşksız olur mu, yârsız olur mu? Yâr olur da nazsız, çilesiz olur mu? Olmaz. Adak İsmail için de olmamış. O da yaşamış, yazmış, yorumlamış aşkı:

*Seven sevdiğine böyle naz etmez
Aşkın kadehini doldur sevdiğim
Seven âşıkların, engeli bitmez
Engeli aradan kaldır sevdiğim*

*Aşkın dağlarına şu çıkan atlı
Kimi yavaş gider kimi süratli
Kimi benim gibi rüzgâr kanatlı
Uçar aşka doğru yeldir sevdiğim*

*Aşkınla kimsesiz kaldım arada
Sensiz yaşayamam yalan dünyada
Birlikte erelim gel de murada
Sonra Baltacı'yı öldür sevdiğim*

Aşk olur da ayrılık olmaz mı, hasret olmaz mı, sitem olmaz mı? Olur, bunların hepsi olur. Yetmez, bitmez, daha fazlası da olur. En acısı ihanet de olur. Ozan'a da düşer bu acı:

*Nazlı yârim sözlerini
Tutmam gayrı tutmam gayrı
Dertlerini dertlerime
Katmam gayrı katmam gayrı*

*Ayrı koydun bak işimden
Hile sezdin gülüşünden
Huri olsan da peşinden
Gitmem gayrı gitmem gayrı*

*Seni benden çalanları
Uydurduğun yalanları
Unutamam olanları
Yutmam gayrı yutmam gayrı*

*Güvenemem artık sana
İhanetin değdi cana
Aşkın ile yana yana
Tütmem gayrı tütmem gayrı*

*Ömrümün şu genç çağında
Geçti günüm aşk ağında
Bülbül olsam yâr bağında
Ötmem gayrı ötmem gayrı*

Daha önce de açıklandığı gibi, Ozan Adak İsmail de gönlü her gördüğü güzele vurgun olan Karacaoğlan soyundandır. O da Karacaoğlan gibi, diğer pek çok ozanlar gibi gördüğü her güzele vurulmaktadır. Sazı elinde, yaşadığı Havcılar mezrasından Ericek'e düğüne gelince, bir güzel görür halayın başında, vurulur.

Ericek'te bayanlar davul zurna eşliğinde oyuna dururken arka arkaya dizilirler. Her birinin iki elinde birer yağlık (mendil) olur renk renk, birçoğu ipek. En usta oyuncu halayın başına geçer. Gelinler, kızlar yağlıklarını bir sağa bir sola sallayarak ve mücevher yüklü kervan gider gibi ağır ağır meydanı dolanarak oynarlar, allı yeşilli giysiler içinde. Davulcu her vurdukça tokmağı, meydanın çevresinde halkalanan delikanlıların yürekleri gümbür gümbür gümbürder. Özellikle, sevdiklerine fes altından bakıp ellerini gel gel der gibi yumup yumup açtıkça oynayan kızlar, yürekleri kartal kanatlı delikanlılar çekerler belden tabancaları, asılırlar tetiğe, tarak tarak boşaltırlar. Mermi kovanları dolu gibi yağar gökyüzünden. Halay çeken ya da çekmeyen tüm kızlar, gelinler daha bir kıpır kıpır kıpırdanır, iştahlanırlar. Davulcu iştahlanır, zurnacı iştahlanır. Esendere daha bir coşkun akar, daha bir çağıldar. Livlik Dağı, Havuz Tepe, Koca Berit Dağı aşka çığırışlılar gürül gürül.

Böyle bir ortamda, aşka adanmış Adak İsmaili'in yüreği yerinde durur mu? Durmaz. Vurmuş sazın teline:

*Sağmen (10) geldim Ericek'e
Düğünde bir güzel gördüm
Adın sordum nedir diye
Düğünde bir güzel gördüm*

*Uzun halayın başında
Bilmiyorum kaç yaşında
Altın sallanır döşünde
Düğünde bir güzel gördüm*

*Davul çalar çiftetelli
Esendere akar yelli
Uzun boylu ince belli
Düğünde bir güzel gördüm*

*Alcılar'ın soyundan mı
Tecirli'nin toyundan mı
Kıraçlı'nın huyundan mı
Düğünde bir güzel gördüm*

*Alcılar'ın soyu güzel
Kıraçlı'nın huyu güzel
Ağ gerdanlı kuğu güzel
Düğünde bir güzel gördüm*

*Bir o yana bir bu yana
Buna yürek mi dayana
Ana dedim al Ozan'a
Düğünde bir güzel gördüm*

Ozanlar halkın dili olmakla yetinmezler, aşağıdaki örnekte görüleceği gibi, gördükleri her eğriyi dile getirir doğru yolu da gösterirler. Yani ağıtçı olduğu kadar da öğütçüdürler:

Ozan kendi okuyamamış. Havcılar Mezrası'nda okul yoktu. O günlerde çocuklar Ericek'teki okula gelmeye kalkışsalar, kış günü onları yolda kurt kapardı. Gelemezlerdi. Küçük İsmail de gelememiş. Dolayısıyla okuyamamış. Adres sorması sırasında bir kentlinin "Kör müsün, karşındaki koca yazıyı, koca binayı görmüyor musun?" diye aşağılaması üzerine sarılmış kağıda kaleme, okur yazar olmuş nice yıllar sonra. Kendi okuyamamış ama çocuklarını okutmak için çok çaba göstermiş.

Bir gün oğlunun elinden tutmuş, kentteki bir okula kayıt için yola çıkmış. Yolda, bir tarlanın başında cangamalaşan iki adam görmüş. Selam vermiş, sormuş ve öğrenmiş olup biteni. Bunlar iki kardeşmiş. Babaları ölünce başında durdukları tarlayı kendi aralarında bölüşmüşler ve sınır taşı dikmişler. Fakat sabah erken tarlaya gelen bakıyormuş ki sınır değiştirilmiş, taşın yeri oynamış. Bağırta çağırta yeniden işaretliyorlarmış. Ancak geceleri el ayak çekilince sık sık yapılan bu sınır oynamalarının bir türlü sonu gelmiyormuş. Ozan “Baktım ki her iki taraf için de bıçak kemiğe dayanmış. Bir kaza çıkacak ellerinden.” diye düşünüyor ve yanından ayırmadığı sazın teline vuruyor:

*Dinleyn ağalar benim sözümü
Edep de haya da ar da kalmadı
Hepimiz çiftçiyiz çoğumuz açız
Dünya felhan (11) oldu bor da kalmadı*

*Sabahleyin erken yataktan kalktı
Helâl malı diye lokmalar yuttu
Sevtan galip gelip takımı kattı
Sıratı geçecek hâl de kalmadı*

*Bir hayli yaşlandım görmüyor gözüm
Gidemiyom yola tutmuyor dizim
Oku oğlum sen de adam ol kuzum
Kadir kıymet nedir bilen kalmadı (12)*

*Ozan Adak sözü burada bitir
Hatır gönül kırma yerinde otur
Çalış helâlinden cennete götür
Bu dünya kimseye miras kalmadı*

Ağıtcılık bizim işimiz demiştim yukarılarda. Çünkü bizim öykümüz ateşi avuçlarında taşıyanların öyküsüdür. Yazılmamış, çizilmemiştir ama yaşanmıştır. Yaşananlar da ağıtlara dökülmüştür. Yıllar yılı söylenir durur dillerde, sallanır durur gökyüzünde yaşlı kavak dalları gibi. Bizim öykümüz ateşten gömleği giyenlerin öyküsüdür. Göç yollarında vuruşarak ölenlerin öyküsüdür. Eli kulağa atınca erkeklerimiz büngül büngül kaynar yüreklerimiz. Gelenek ve görenek böyle olunca ağıt konuları da artmıştır. Vurulanlar için ağıt, vurup damlara düşenler için ağıt, veremden ölenler için ağıt, gurbette kalanlar için ağıt, askerden dönmeyenler için ağıt ve daha akla gelen ya da gelmeyen bir sürü olaylar için ağıt yakılmaktadır

elimizde. Ozan Adak İsmail durur mu, o da ağıtlar yakmaktadır. Bu ağıtlardan birisini aşağıda veriyorum:

Muzaffer Baltacı, İsmail'in emmisinin oğludur. O da ozandır. Zaten Baltacılar'da ozanlık neredeyse bir aile geleneğidir. Ozan Adak İsmail'in "Karacaoğlu gibiymi emmimin oğlu, arkadaşımı, sırdaşımdı." diye tanımladığı Muzaffer, genç yaşta kalpten ölmüştür (Mart 2016). Ozan da emmisinin oğluna bir ağıt yakmıştır:

*Ericek'te göremedim
Neredesin Can Muzaffer
Karadut'ta (13) bulamadım
Neredesin Can Muzaffer*

*Alcılar'ın gülü idin
Tutunacak dalı idin
Karadut'un balı idin
Neredesin Can Muzaffer*

*Babalarımız gardaştı
Analarımız sırdaştı
Akşam oldu güneş aştı
Neredesin Can Muzaffer*

*Adak sana ağıt yakar
Kızların yoluna bakar
Menevşe (14) gözyaşı döker
Neredesin Can Muzaffer*

Köyümde Cumhuriyet'ten çeyrek asır sonra bile doğan çocukların okutulamadığı yoksulluklar, yoksunluklar ortamında çiftçisinden çobanına kadar hemen hemen herkes gurbet acısı tatmıştır. Eskiden mitili sırtlayanlar kışları Çukurova'ya inerler hem işçilik yaparlar hem de kışı daha ılık yerde geçirirlerdi. Biraz gözü açılanlar daha uzaklara örneğin Söke'ye, Antalya'ya pamuk tarlalarına giderlerdi. Gurbet zulmünün bu kadarı az görüldü bizimkilere, yetmedi, onları ülkeler aşırı yabanlara, Almanyalara savurdular, sürdüler. Ozan Adak da bu zulme adananlardandır. Şöyle dile getiriyor:

*Tıkılıyor (15) kalbim baston elimde
Genç yaşımda büktün belimi gurbet*

*İssız bir odada asılı kaldı
Çalamam sazımı telimi gurbet*

*Döküldü saçlarım kel oldu başım
Koca yarım asrı geçirdi yaşıım
Her gece düşümde Koca Maraş'ım
Açmadan soldurdu gülümü gurbet*

*Artık çatallandı görmüyor gözler
Gidemiyom yola tutmuyor dizler
Ozan İsmail'im köyünü özler
Terk ettim obamı elimi gurbet*

Son olarak, Ozan Adak İsmail'in bir şiirini daha veriyorum aşağıda. Onun gurbet zulmü ve hasret duyguları girdabında gözünde canlanan memleketi şöyledir:

*Babam gibi sevdim baba yurdumu
Kale'sinde hilâl vardır efendim
İngiliz Fransız harbe durdu mu
Maraş gavurlara dardır efendim*

*İçinden Cahan'ı akar Elbistan
Ericcek elması dillere destan
Afşin'im Göksun'um güllük gülistan
Yediler Mağrası sırdır (16) efendim*

*Andırın Pazarcık düzde Türkoğlu
Toprağı mücevher barajı dolu
İçme kaplıcalar şifanın yolu
Ağustosta Berit kardır efendim*

*Bütün dünya bilir dondurmasını
Buhursun salebin tam da hasını
Türlü işlemeli bakır tasını
Yayla suyu ile doldur efendim*

*Adak İsmail'im adak Maraş'a
Kıyamete kadar var ol çok yaşa
Değmesin tırnağın çakıla taş
Soyum sopum sana yârdır efendim*

Açıklamalar

- 1) Dam loğlamak: Toprak damlar akmasın diye yağışlardan sonra üzerlerine adı loğ olan silindir biçiminde bir taş çekilerek toprak sıkıştırılır.
- 2) Avcar: Dolma tüfeği doldurmakta kullanılan gereçler.
- 3) Zubun: Kolsuz basit yelek, içlik.
- 4) Teşt: Geniş bakır leğen.
- 5) Keh/kef: Pekmez kaynatırken üstte biriken köpük. Bu köpük atılır, yoksullarsa bir kaptan toplayıp yerler.
- 6) (Yalman -Yalgın), A.R.1979, Hazırlayan: Sabahat Emir, Cenupta Türkmen Oymakları II, Kültür Bakanlığı yayınları, 256, Ankara).
- 7) Toga/toyga: Toy yemeği. Yağsız ayrıntı ve yarma (dövme) ile yapılan bir çorba.
- 8) Karnıyarık: Berit Dağı eteğinde her yerinden sular kaynayan bir küçük düzlük, bir yayla.
- 9) Doluk: Dolu, dolmuş, dopdolu.
- 10) Sağmen: Seymen.
- 11) Felhan: Nadas.
- 12) Bu dörtlükteki öğüt de okumaya götürdüğü kendi oğlunadır.
- 13) Karadut: Berit Dağı'nın doğu eteğinde Ericcek'e komşu köy.
- 14) Menevşe: Menekşe, ölenin eşinin adı.
- 15) Tıkılıyor: Tekliyor.
- 16) Yedi Uyurlar Mağarası'nın içinde bir kısık vardır. O kısıktan günahkârlar geçerse kaya onları sıkıştırır. Günahsız kullar geçer gidermiş. Bu olay bir inanış menkıbesi ve sırrı olarak alınır.

“Düziçi İlköğretmen Okulu’na Girmek” Hk. (B. İşlek)

Kimden: didimnoteri@mynet.com

Kime: musatolu@gmail.com,
ataarslan01@hotmail.com, aliozanemre@gmail.com,
bilim.ege@gmail.com, halisacacak.80@hotmail.com

Sevgili Horanta,

Aşağıda Musa Kardeşimizin hakkını vererek yazdığı yeni ve benim için de çok özel olan (çünkü aynı macerayı ve heyecanları bire bir yaşadım, aynı okulu bitirdim) yazısını okuyacaksınız.

Ben inanıyorum ve arzu ediyorum ki Musa bu vadide bir kaç metin, mektup çıkarır.

Bu mektuplardan birinde Mehmet Göl Hocamızı da yazmayı bana söz verdi.

Peki ne var bu mektuplarda?

Bir dönemin, aslında çok yakın bir dönemin ama şimdiki nesil için sanki asırlar öncesinden anlatılan masal uzaklığında bir dönemin tasviri var. Ve bu çok şey demek.

İşin ilginç yanı Ozanemre ve İsmail Arslan Hocam da bizim okul mezunu.

Bakalım yazacaklar mı?

Ben, Horantanın 1. cildinde Adam Gibi Sevemedik Memleketimizi başlıkla mektubumda sıramı savdım.

Ama Düziçi İlköğretmen Okulu'nun fizik laboratuvarı, kimya laboratuvarı, hamamı ayrı, 10 bin ciltlik kütüphanesi ayrı, kuyruklu piyanosu ayrı, hele hele tiyatro temsilleri ayrı ve uzun uzun anlatılmalı.

Mezuniyetten sonra İstanbul'da pek çok tiyatro seyrettim; hiç biri bizim okulumuzdaki temsiller kadar başarılı değildi desem abartırım değil mi? Aynı okuldan mezun diğer horanta fertleri ne derler acaba?

Hasılı, şimdiki birçok taşra üniversitesinden çok daha büyüktü Düziçi İlköğretmen Okulu.

Buyurun Musa'nın yazısına.

B.İ, 09.03.2016

Düziçi İlköğretmen Okulu'na Girmek (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Sevgili Bekir,

Bir yeri görmeden bilmek, tanımak akla aykırı mı? İmkânsız mı? Hayal mi? Yalan mı? Ütopya veya sanrı mı? Hiçbiri de değil benim hayatımda. Çünkü ben orayı görmeden biliyor ve tanıyordum. Dayılarımdan, kuzenlerimden biliyordum. Onların takım elbiselerinden, kunduralarından, kravatlarından, yakalarındaki rozetlerden, bez kılıflarda özenle sakladıkları “Metin” marka mandolinlerinden biliyordum. Kayapınar Yaylası'na giderken Yay Gediği'nde verdiğimiz her molada oraya bakmadan edemezdim. Kırmızı çatılı dört binayı seyretmeden yola gidemezdim.

Okulu, öğretmeni tanıdığım ilk günden beri tek hayalim Düziçi İlköğretmen Okulu yatılı sınavlarını kazanmaktı. Ama yazıldığı kadar kolay değildi o sınavları kazanmak. Dört ilden, on binlerce aday içinden - ihtiyaca göre sayısı belirlenen- yüz elli, iki yüz kişi arasında olmak zordu.

Sınav tecrübemiz yoktu. Bu konuda ünlerini korku ve hasletle/hasetle duyduğumuz, çevre köylerde çok sistemli ders veren hırslı ve ünlü öğretmenlerin (Sait Korkmaz, Halil Çiftçi) sınavlara hazırladığı rakiplerimiz vardı ilçe sınırlarımız içinde. Aynı şekilde hazırlıklı ve donanımlı adaylardan diğer il ve ilçelerde ne kadar fazla rakibimiz vardı acaba? Kazanamamak korkusundan daha büyüktü, yatılı okul kazanamazsam ortaokulda bile okuyamamak korkusu!

İlçe merkezindeki Devrim İlkokulu'nda nasıl bir sınav havasında girdiğimi, -ünite nedir, sorusunun dışında- hangi soruların sorulduğunu hiç hatırlamıyorum. Yalnız birçok adayın öğretmenleriyle gelmesini ama benim öğretmenimin yanımda olmamasından duyduğum ezikliği ve acıyı hiç unutmadım.

Ama başarmıştım. Soğancılar Göz Yaylası'nda duyduğum bu mutlu haberi, değirmeni besleyen havuzun buz gibi suyuna atlayarak kutlamıştım. Andırın badiresini atlatmıştık ama esas yarış Haruniye'de yapılacaktı. Hazırlığım, donanımım yeterli değildi. Bilgilenmek için zaman sınırlıydı ama sınav gerginliği, heyecan kontrolü, süre kullanma ile sınav sözlü olursa, duruş ve davranışlar konusunda gerçekten bir rehber ve özgüvene çok ihtiyacım vardı. Genel anlamda sınav tecrübem, yetersizdi hatta hiç yoktu. Beni ikinci sınava hazırlaması için, öğretmenimden umudum yoktu. Ama benden dört yıl önce o okulu birincilikle kazanan babamın dayıoğlu Ahmet Gök ağabeyim vardı. Bir efsaneydi o yıllar benim gözümde Ahmet Ağabeyim. (Hâlâ efsane benim gönlümde. Hâlâ bir idol benim kalbimde) Ondan daha bilgili kimse yoktu bu dünyada! Ondan daha iyi anlatan ve ifade eden biri olamazdı!

Türkmen motifleriyle donatıp kendi ıstarında dokuduğu okul çantamı doldurarak, bir solukta tırmandık dört kilometrelik Göo Omarlı yokuşunu. Yağ Kuyusu tarlasının harmanında gem sürerken bulduk Ahmet Ağabeyi. Bilge insan Gö Omar Mehmet aramızdan ayrılmıştı o yılın Şubat ayında. Ama ne gam. Asalet timsali Hürü Ebem vardı vekil olarak. "Zahmet etmişti Eşemen Gelin, ta buralara kadar yorularak. Eğer Haruniye Mektebi'ne bir kişi dahi girecekse; o Küçük Musa olmalıydı. Ahmet bundan sonra asla ekine, harmana, oduna, suya gitmeyecek, çardağın başında imtihana hazırlayacaktı Ahmet'in (babamın) teberiğini."

Ceyhun Atuf KANSU'nun "Dünyanın Bütün Çiçekleri" gibi uzun ve duygu dolu şiir baştan sona ezberlemek de dâhil çok şeyler öğrendim Ahmet Ağabeyimden. Basit imla kurallarını, matematikte ilk formülleri, cümle öğelerini, özet bir cumhuriyet tarihini ve siyasi coğrafyada ülkeleri anlattı. Hepsi bir yana başaracağımın güvenini kazandırdı bana.

Beşbucak'tan, Düziçi'nin Boyalı köyüne kadar yürüyerek gittik babamla. O zaman gözüme bir uçak gemisi kadar büyük gözüken salla ge-

çerken Ceyhan'ı, çelik halatı yuvasında döndüren makara hiç silinmedi belleğimden. Boyalı'da o gece nerede kaldık, kimin evinde yattık bilmiyorum? Ama ertesi gün üstü açık bir kamyonetle ulaştık Haruniye'ye.

Evet. Hiç yabancıysa değildim bu yerleşkenin. Sekileri, kaldırımları, istinat duvarlarıyla biliyordum buraları. Buranın anlatımlarıyla, havalanmış hayallerimle dopdoluydu küt küt atan minicik yüreğim. Hem de yıllarca seyretmiştim ya, Yay Gediği'nden bu kırmızı çatılı yapıları. Kocaman kaide üzerinde bir anıt gibiydi İrfan Çeşmesi! Ne kadar da büyük ve farklıydı bu okulun kampanası? Benim ilkokulumdaki elimizle sallayarak çaldığımız küçücük zilimiz ile asla kıyaslanamazdı. Ne kadar kocaman bir çanı vardı böyle bal kabağı kadar? Benim bu zili çalmam, seslendirmem imkânsızdı. Hatta minicik kollarımla tokmağını bile kaldıramazdım! Tören alanından koca bir hangar gibi görülen şu devasa salon da yemekhane olmalıydı. Hemen hemen aynı hizadaydılar, birden dörde kadar numaralı binalar.

“Dünyanın Bütün Çiçekleri'ni” sınavda okuyamadığıma önceleri çok üzuldüm. Ama öğretmen okullarının kuruluş günü kutlamaları olan ilk 16 Mart'ta bin kişiye birden okuyarak çıkarmıştım acısını. Şiir okutmadılar, çünkü sınavlar yazılı olarak yapıldı ve bir günde bitirildi. Resim-iş atölyesinde girdiğim sınavda gözetmen öğretmenimiz, rahmetli Muzaffer Ertürk'ün başımda üç beş dakika bekleyip cevaplarıma bir göz attıktan sonra; “Arkadaşım, Kâğıdını kapatmak gibi bir görevin var!” uyarısı kazanaçağım ümidini yeşertmişti yüreğimde.

Sonuçları, yani kazananları ertesi günün ikindi vaktinde, ikinci binanın güney balkonundan öğrenci işleri müdür yardımcısı Halil Zor isimleri okuyarak ilan etti. Belki de soyadından olacak, çok zor bir işti Halil Hoca'nın yaptığı görev ama çok daha zordu olanı, bitmek bilmeyen o on beş, yirmi dakikalık zamana dayanabilmektir. Sınavı kurs öğretmenim Ahmet Ağabeyim gibi birincilikle kazanamamıştım ama adımın yüz yirmi altıncı sırada okunması bile aklımı başımdan almaya yetmişti. Derece ile kazanamadığım için Ahmet Ağabeyime mahcubiyetimi ifade ettiğimde, uzun kollarıyla beni havaya kaldırarak, “Üzülme aslanım. Birincilikle giremedinse, sen de birincilikle bitir” diyerek daha ilk günden koşuya koymuştu beni. Hiç umudum yokken, bana çok istediğim sınavı kazandıran bu centilmen delikanlı, yedi yıl sonraya da olsa 1975 mezunları dönem birincisi olmamın hem hedefini koymuştu, hem de beni bu başarı için daha o zamandan motive edip programlamıştı.

*

Sevgili Bekir,

Bir hayal ve bir başarı öyküsü gibi dillendirmeye çalışırken, bir minnet duygusunun ifadesine dönüştü elimde olmadan. Hayatıma yön veren,

örnek aldığım, başarı ve düşüncelerine daima imrendiğim bu dal boylu güzel insana en sadıkane şükranlarımla bitireyim.

Hoşça kal.

Sevgiyle kal.

M.T, 09.03.2016, Adana

(Eski) Düziçi İlköğretmen Okulu’ndaki 17 Nisan Konuşma Metni (M. Tolu)

Kimden: musatolu@gmail.com

Kime: didimnoteri@mynet.com

Sevgili Bekir,

Çok kısa olsa da, uzun olsa da; “ilk” veya “ilk defa” diye tanımladığımız binlerce halkadan oluşan bir uzun zincir değil mi yaşam? İlk çılgılık, ilk nefes, popodan yenilen ilk şamarla başlayan süreci daha nice ilklerle karşılayarak, son aldığımız nefesle ama yine de ilk defa tattığımız ölümle bitirmiyor muyuz ömür denen maratonu? Eğitim, görgü, deneyim, ifadeleriyle tanımladığımız, belleme ve bilgilenme çizgisinde adımlarken; yine ilk defa ve tek tek toplayarak doldurmuyor muyuz birikim dağarcığımızı?

-İlk defa gördüm.

-İlk defa başıma geldi!

-İlk defa böyle bir olayla/böyle bir insanla karşılaştım!

-İlk defa tattım.

-İlk defa korktum!

-İlk defa/sevdim, ağladım, güldüm, bindim, uçtum, atladım, söyledim, buldum, kaybettim.. gibi onlarca tanı ve kararı ifade etmiyor muyuz her gün?

*

Aziz Öğretmenlerim,

Sevgili Arkadaşlarım,

Bu hitapta duyacağınız, her “ben” sözcüğü aslında “sizsiniz, hepinizsiniz”. İşiteceğiniz her “ora/orada” sözcüğü de tam da “bura ve burada” anlamındadır.

Bir nebzecik de olsa duygularınıza tercüman olabilirsem kendimi çok mutlu ve bahtiyar hissedeceğim.

Hepinizi minnet duyguları ve saygıyla selamlarım.

*

İşte ben orada ilk defa bu denli büyük, bu kadar güzel bir okul gördüm. İrili ufaklı onlarca binası, on binlerce ağacı, çalısı olan bir okul alanı... İki bin dönümlük arazinin başında, bir çiçek tavası gibi işlenmiş, yeşillikler içinde üç yüz kırk dönüm alanın taş duvar surlarla örüldüğünü gördüm. Bahçeyi ova tarafından saran duvarların iki üç metreyle sınırlı yüksekliğini anlayabilirdim belki ama beş metreyi, yedi metreyi aşan yer yer kademeli doğu duvarları Düldül kadar yüce görünmüştü gözüme. Bir de kıyaslama yapmış, bir soru düşmüştü çocuk aklıma; Öğretmenimizin, hamasetle anlattığı, Türk akınlarından korunmak için yapılan Çin Seddi bu yükseklikte var mıydı acaba?

Ne kadar da uzun ve geniş sekileri vardı bu koca bahçenin. Hepsi de taş duvarlarla desteklenip sabitlenmiş sağlam yollar, geniş alanlar yaratan sekiler. Bir tek iş makinesi kullanmadan bu kadar kazı nasıl yapılmış, nasıl tesviye edilmişti yüz binlerce metre küp hafriyat? En yaşlısı kırk yıllık bile olmayan her türden on binlerce ağacın dikilip yetiştirilmesinde hangi minik ellerin, hangi ateş yüreklerin emekleri vardı acaba?

İlk hoparlörü orada duydum. İlk mikrofona orada ses verdim. Yemekhanenin güney çatısından alanı dolduran müzik yayınında “He yede kaa var!” avazıyla söyleyen Adamo’nun sesini ilk orada işittim. Yemek salonuna monte edilen elli altı ekran siyah beyaz TV’de “Uslanmadı yaşanmadı bu ömür, hayret!” nidasıyla meşk eden Ayla Büyükataman’ı orada seyrettim ilk defa.

Kuyruklu piyanoyu, trompeti, kemanı, udu, akordeonu ve sayamadığım daha nicelerini “Müzikhane” denilen o binada gördüm ilk defa. Menşelerinden koparılarak, çaprazına kırık bir çeyiz sandığı kapağına benzeyen alet karşısında adeta dondum. Onun “kanun” olduğunu öğrendiğimde adının görkemine yakıştığını, bu anlamlı ismi hak ettiğini düşündüm. İlk dokunuşlarıyla ona ses veren, onu ağlatan ve inleten benden dört sınıf öndeki ağabeyim Hasan Ölmez adı hiç silinmedi hafızamdan. O binada tanıştım Bach’la, Beethoven’le, Chopin’le. Başarmanın mutluluğu ile gözlerime bakan vakur duruşlu Türk Beşlisi’ni orada gördüm. Suna Kan’la, İdil Biret de oradaydılar. Veysel ile Sarısözen de...

İlk kütüphane sessizliğini orada öğrendim. En aşağı perdeden konuşarak da insanların anlaşabileceğini ve kitap edinmenin yollarını, kuralları gözleriyle anlatan heykel duruşlu kitaplık memuru İbrahim Avşar belletti bana. Reşat Nuri, Hüseyin Rahmi, Falih Rıfkı, Fazıl Hüsnu ve Sait Faik’in, her daim orada olacaklarını, hatta Hugo, Cervantes, Tolstoy, Steinbeck’in de o salonda olduklarını Avşar Amca’dan duydum ilk defa. Aslında binler, on binler bir aradaydı. Ahşap döşemeden tavana kadar rafların tamamı, ciltlenmiş kitaplarla doluydu.

Bir başka dünyaydı güzel okulumun laboratuvarları. Periyodik Cetvel’de sembolleşen yüzlerce element renk renk, minik mi minik şişelerle dizilmişti raflara. Klordan sülfüre, bordan bakıra hepsi de oradaydı evrenin özünü oluşturan zerreciklerin. Döşemeye düşen bir damla cıvayı tekrar şişesine koyuncaya kadar sürekle avı yapmıştık arkadaşlarımla tezgâhların altında. İşte orada gördüm ilk defa suyun, bir oksijen, iki hidrojene ayrışmasını. Ne delikanlı arkadaşlarım kol kaslarını gererek çektiler ama yine de ayıramadılar Magdeburger Kürelerini.

Çocukluğumun kâbusu yılanlar, akrepler ne kadar da canlı ve masumdular saf alkol dolu şişelerde. Evrimi ve beslenme zincirini belletince öğretmenlerim, ne düşmanlığım kaldı yılanlara çıyanlara, ne de nefretim. Türümün dışındaki tüm canlılarla, birbirimize muhtaç ve bir aileden gelen kardeşler olduğumuzu orada öğrendim. Engin ovalarda, yüce dağ başlarında nasıl uçabildiklerini bir türlü anlayamadığım, turnalar, leylekler, koca kartallar, ipek tüylü kazlar içleri doldurularak konduruldukları dal kaidelerinde ne kadar sevimliyidiler.

Kesme bazalt taşlarıyla döşenmiş tribünlerde ilk futbol maçını seyretmenin keyfini ve gururunu orada tattım. Konuk takım Adana Motor Meslek Lisesi’ni ağırlayan, gözümde her biri Metin Oktay, Can Bartu olan futbol ustası ağabeylerimden centilmenliğin ilk dersini orada aldım. Rakiple dost olmanın nasıl bir haz olduğunu onlardan öğrendim. 19 Mayıs’larda yüzlerce bedenim, tek yürek, bir beyin olabileceğine fal taşı gibi açılmış gözlerle o sahada şahit oldum. O ritimde bizleri bir bedene dönüştüren Aytekin ve Karahan öğretmenlerim Herkül kadar güçlü, Apollon kadar efsunluydular gözümde ve gönlümde.

Buzlar Çözülmeden’le, Cevat Fehmi’yi, Hababam Sınıfı’yla Rıfat Ilgaz’ı, Cimri’yle Molier’i orada tanıdım. Oyunlarda rol alan arkadaşlarımla, bazen bıyık bıraktıklarına, bazen sakalla derse girebileceklerine, bazen da Kel Mahmut olabilmek için saçlarını ustura ile kazıdıkları ayrıcalıklara ve fedakârlıklara içten içe orada imrendim. Bin kişilik yemekhanenin, yarım saat içinde oturma düzeni, sahne, perde, kulis ve ışıklandırma ile bin kişilik tiyatro, sinema salonuna dönüştürüldüğü bir mucize değildi de, neydi ya?

En kutsal yer tören alanıydı şüphesiz. Her Cuma akşamında lojmanlardakiler hariç herkesin eksiksiz bir araya geldiği tören alanı, Arafat’tımdı benim. Hafta sonu etkinliklerinin ve gezilerinin duyurulması, akşam matinesinde sinema salonunda gösterilecek filmlerin övülmesi(!), geride kalan beş güne dair uyarı ve aksaklıkları, bağımsızlık bildirisi deklereler gibi orada okudu, Eğitim Şefim Koca Göl. Ve arkasından Haruniye Çarşısı’nda çınlayarak, Dumanlı eteklerinde yankılanan İstiklal Marşımız.

Çağıldayan sevinçlerle orada karşıladım, 29 Ekimleri, 28 Martları, 23 Nisanları. Düziçi'nin on binlerine, oradan da ülkemin on milyonlarına karıştı çocuk yüreğimin coşkusu:

*Alnımızda bilgilerden bir çelenk
Nura doğru can atan Türk genciyiz*

nidamı oradan ulaştırdım gökyüzüne 16 Martlarda.

10 Kasımlarda; vakarla eğdim başımı, ağlamadan anlattım özlemimi. Cumhuriyetinin yılmaz ve dönmez bekçisi olacağıma söz verirken Ata'ya:

*Üç şeyin üstüne can baş koymuşum
Atatürk anayurt ve sen sevdiğim
Kavak yeli esmez benim başımda
Atatürk rüzgârı eser sevdiğim*

duygusuyla sadakatimi,

*Okumak, okutmak işimiz bizim,
Haram lokma kesmez dişimiz bizim*

düsturuyla belirledim ilke ve bilinç eşigimi.

İlk orada tattım demokrasinin erdemlerini. İlk orada kullandım seçme ve seçilme hakkımı. Öğretmenimin “Sınıf başkanınız, Ahmet veya Mehmet, ya da Hatice” dayatması ve oldubittisi ta Andırın'da kalmıştı. Gizli oyla seçilmeliydi sınıf başkanı. Adaylar da seçilmek için açık ve dostane tavırlarla kazanmalıydı arkadaşlarını. Ya öğrenci temsilciliğinin seçimine ne demeli? Her ders yılı başında yenilenen, başkan, başkan yardımcısı, sayman ve kol temsilcilerinin belirlendiği seçimler tam bir demokrasi şöleniydi. Çağrı Grubu, Öncü Grubu, Barış Grubu gibi adlarla seçmenlerinin karşına çıkan adaylar, iki hafta boyunca centilmenliğin en üst seviyesinde, bütün tanıtım araçlarıyla propaganda ve kulis yaparak kazanmanın mutluluğunu ve kaybetmenin cesaretini göstererek orada almalıydılar ilk demokrasi derslerini.

Küçük ellerin, sıksa bacakların, dört parmak genişliğindeki omuzlarla, her öğle yemeği paydosunda biricik biricik taş taşıyarak kocaman binalar yapabileceğimizin onurunu ve sevincini orada yaşadım. Yedi yılda, bir öğrenci gazinosu, iki katlı yardımcı idari personel binası, iki adet basketbol sahası, bin koltuklu sinema ve konferans salonu inşasına omuz

veren, el everen inançlı arkadaşlarımla imecenin coşku ve neşesini orada bölüştüm.

Fıstık ayıkladım tarlalarında, yumurta sepetledim kümeslerinde, sebze tavalarında domates topladım. Erik bile çaldım Tonguç Baba'nın miri hazinesinden. Çiçekler kopardım öğretmenlerimin kürsüleri ve çelenkler için peyzajın piri Osman Esen'in gülizarından.

Tim olup takım ruhu kazanımını orada öğrendim. Nöbet dağılımında, yangın tatbikatlarında, banyo sıralarında, 19 Mayıs gösterilerinde, mini müzik konserlerimizde ve korolarda uyum, sorumluluk disipliniyle orada törpüledim körpe bedenimi. Bir sahan ırmık helvasını bir masada on kişiyle bölüşürken/bölüştürürken o anda yendim egolarımı. O anda büyüdü, boy attı ruhumda vicdan çiçeklerim. Arkadaş gardiroplarından seçme ve giyinme zevkini orada tattım. Kravat bağlamasını yatılılığın birinci haftasında orada öğrendim.

Sevdaya değince kanadım, ben de tavaf ettim Ağlayan Kaya'yı. Dert ortakları edindim onun dibinde. Sır verip sır aldım aynı ateşe dalan cesur pervanelerden. Kimi zaman Samanyolu aydınlığında, bazen zifiri karanlıklarda ateş böcekleri gibi fosforlu ışıklar yakarak ahlar çektim, ulu zula Ağlayan Kaya'nın karanlık ve şefkatli kucağında.

İşte nerelerden geldim de “ora” dediğim “bura”da, sizlerle bir olmanın heyecanını, sevincini yaşadım; eskiyen, tekleyen yüreğimde. Aramızdan Hakka yürüyen yoldaşlarımı, Büyük Atatürk'ü, Yücel'le Tonguç'u rahmetle; takımruhu olgunluğuyla sırasını bekleyen sizleri sağlık, mutluluk dilekleriyle,saygılarımla selamlarım.

M.T, 17.04.2016

DİZİNLER

ÇFÜM'YE YAZILARIYLA KATKI KOYANLAR

Abdullah BUDAK: 1948'de Osmaniye, Düziçi, Alibozlu köyünün Dereobası'nda doğdu. Alibozlu İlkokulu'dan sonra Düziçi İlköğretmen Okulu'nu bitirdi (1967), ilkokul öğretmeni olarak 27 yıl çalıştı. İlk 2 yılı Kars'ta, onun ucundan 2 yılı da Van'da... Bu dört yıl için "40 yıla bedeldi." diyor. 45 yıl sonrasında bile dilindeki "*Gece uzun ay dolanır batmağa / Eyle güzel yuhum gelir yatmağa / Get Ay batandan sonra gel ay oğlan / Nemem yatandan sonra gel ay oğlan*" türküsü o yıllardan kalma. Ayağa kalkmış folklor kitabı A. Budak, emekli olduğu memleketi Düziçi'nde yaşamaktadır.

Ali OZANEMRE: 1950'de Düziçi'nin Akdere Farsak köyünde doğdu. Düziçi İlköğretmen Okulu'nu, Diyarbakır Eğitim Enstitüsü'nü, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Liselerde Edebiyat öğretmenliği yaptı. 2001'den sonra Adana Barosu'na bağlı serbest avukatlığa başladı. Şiir, öykü ve inceleme-araştırma olmak üzere 8 kitabı (Aşk Yoksa Ben Yokum, İkinci Kerem Sonuncu Aslı, Filistin Sancısı, Ozan Çobanoğlu, Döne Döne Karacoğlan, Onlar Çocuk Kalacak, Onbeş Yunus Koyverdim Bu Kıyıda, Kafdağının Kuşları) yayımlandı.

(İletişim: aliozanemre@gmail.com)

Bekir DAĞSEVER: 1962'de Osmaniye'de (Düziçi, Çitli Köyü'nde) doğdu. Düziçi Atatürk Lisesi'ni bitirdi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi 2. sınıftan ayrıldı. TİGEM Çukurova Tarım İşletmesi'nde çalıştı. Mevsimin Son Çiçekleri (şiir), Patates Mühürlü Dilekçe (öykü), Düziçi Avşar Halk Kültürü (folklor), Büyüklere de Küçüklerle de Masallar (masal), Bütün Yollar Aşka (şiir), Kutsal İkili (öykü) olmak üzere 6 kitabı yayımlandı.

(İletişim: bekirdagsever@hotmail.com)

Bekir İŞLEK: 1957'de Düziçi Pirsultanlı Köyü'nde doğdu. Düziçi İlköğretmen Okulu'nu ve İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. 5 yıl Avukatlıktan sonra Noterlik mesleğine geçti. Halen İzmir 25. Noteridir. Düziçi çevresinde derlemeler yaptı. Bunları 3 ayrı kitapta (Tekeden Teleme Çalmak, Bir Cerene Av Olmak, Düziçi Folkloru İçin Seksen Kapıya Doksan Değnek Çalmak) ve Didimde Zeytini Meltemler Sular olmak üzere 4 kitabı yayımlandı.

(İletişim: didimnoteri@mynet.com)

Halis AÇACAK: 1945 Osmaniye - Kırmıtlı köyünde doğdu. Düziçi İlköğretmen Okulu'nu bitirdi. On iki yıl öğretmenlik yaptı. Bu arada TÖS ve TÖB-DER öğretmen örgütlerinde daha sonra TİP'te yönetici olarak çalıştı. Değişik dergilerde şiirleri, öyküleri; "Sevgi Çemberi" (öykü), "Ellerimi Tut" (roman) adlı 2 kitabı yayımlandı. Ayrıca; "Süngercim - Bir Bodrum Hikayesi", "Mahpushane Çeşmesi" adlı basıma hazır dosyaları var. "Yaktıkları Ateşte Yandılar" adlı radyo tiyatrosu TRT tarafından yayınlanmak üzere kabul edilmiştir.

(İletişim: Halisacacak.80@hotmail.com)

Hilmi ANAÇ: Hilmi ANAÇ: 1983'te Aydın'da doğdu. Aydın Lisesi'nden sonra Adnan Menderes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nü bitirdi (2009). Fakülte bitirme tezi: "*Geçmişten Günümüze İncir ve İncir Kültürü*"; yüksek lisans tamamlama tezi: "*Bir İhtilâl Bir Devrim: 27 Mayıs'ın Aydın'daki Yankıları*" (2011). Araştırmacı-Yazar, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Karşılaştırmalı Tarih Programı'nda Doktora'dır. "*Geçmişten Günümüze İncir*" adlı kitabı 2012'de yayımlanmıştır.

(İletişim: hilmianac@gmail.com)

İsmail ARSLAN: 1945'te Andırın Dırdıbtılı (Erenler) köyünde doğdu. Düziçi İlköğretmen Okulu'nu ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesini bitirdi. 27 yıl öğretmen olarak değişik okullarda çalıştı. Öğretmenliği yanında insanların kooperatifleşmesi için emek harcadı. Emekli olduktan sonra uzun süre Adana Koop'ta başkanlık yaptı. "Mustafa Kemal'in Tufanı" (tiyatro), "Zincirleri Gül Kokuyor" (şir), "Andırın Yöresinden Öyküleriyle Ağıtlar, Taşlamalar, Destanlar, Maniler" (araştırma) adlı kitapları yayınlandı.
(İletişim: ataarslan01@hotmail.com)

İsmail GÖRKEM (Prof. Dr.): 1953'te Ceyhan'da (Mustafabeyli'de) doğdu. İlkokulu ve ortaokulu Mustafabeyli'de, liseyi Ceyhan'da okudu. Trabzon-Fatih Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümünü bitirdi. Değişik okullarda Türkçe/Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak çalıştı. Lisans eğitimini Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde, lisansüstü eğitimini Fırat Üniversitesi'nde tamamladı. Erciyes Üniversitesinde profesör olarak görev yapmaktadır. "Halk Hikâyesi Tahlilleri/ Çukurovalı Âşık Mustafa Köse ve Hikâye Repertuarı", "Türkiye'de Alevî-Bektaşî, Ahî ve Nusayrî Zümreleri", "Türk Edebiyatında Ağıtlar: Çukurova Ağıtları", "Yeni Bilgiler Işığında Dadaloğlu: Bütün Şiirleri", "Çukurovalı Karacaoğlan" (Ozan Tülüce'yle birlikte) gibi kitapları yayınlandı.
(İletişim: ismailgorkem@gmail.com)

Mehmet GÖL: 1944'te Osmaniye Düziçi'nde doğdu. İlkokulu köyü Göllüler'de, Ortaokulu Bahçe'de, Liseyi Maraş'ta okudu. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesini bitirdikten sonra değişik liselerde din dersi öğretmeni olarak çalıştı. Düziçi Öğretmen Lisesi ve Eğitim Enstitüsü müdürlüğü, Adana İl Kültür müdürlüğü görevlerinden sonra Adana ADD Şubesinde yönetim kurulu üyeliği ve uzun yıllar derneğin başkanlığını yürüttü.
(İletişim: golyeri@gmail.com)

Musa TOLU: 1955'te Andırın'ın Beşbucak Köyünde doğdu. Düziçi İlköğretmen Okulu'nu, Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi'ni bitirdi. Çukurova Üniversitesi ve Sabancı Holding bünyesinde Uzman Ziraat Mühendisi olarak 25 yıl çalıştı. Sözlü halk kültürü üzerine inceleme ve derleme çalışmaları yaptı. Folklor araştırmaları konusunda bir kitabı (ÇFÜM 1) yayımlandı.

(İletişim: musatolu@gmail.com)

Osman GÖKÇE (Prof. Dr.): Kahramanmaraş (Göksun, Ericek) doğumlu (1940). Ericek İlkokulu'nu, Afşin Ortaokulu'nu, Gaziantep Lisesi'ni ve İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi'ni bitirdi. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Zirai Ekonomi alanında doktora yaptı, aynı fakültede Tarım İşletmeciliği Anabilim Dalı'nda doçent (1989) ve profesör (1996) oldu. 1964-1987 arası Orman Bakanlığı'nda çalıştı. 1987-2007 yıllarında Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü'nde öğretim üyesi olarak çalıştı. Akademik alanda 8 kitabından başka Beritten Beri, Esendere Akardı, Döndü Kızlar, Sabah Gülü adlarında şiir; Berit'in Gözyaşları-Anılar ve Ağıtlar adında anı kitabı olmak üzere toplam 13 kitabı yayınlanmıştır.

(İletişim: osman.gokce@ege.edu.tr, bilim.ege@gmail.com, www.osmangokce.net Tlf : 0536 583 5048)

ÇFÜM 2'DE GEÇEN KİŞİ VE YER ADLARI (³⁶)

- Abdal Seydihan: Andırın yöresinde 20. yy'da yaşamış zurna çalma ustası.
Abidin Tatlı: Zeytindostu Derneği başkanı, ziraat mühendisti.
Ağyol (Akyol): Payas, Kastabala, Andırın'dan Meryemçil Beli'ni geçerek Orta Anadolu'da İpekyolu'yla birleşen antik yol.
Akkale: Ağyol üzerinde bir kale.
Akköprü: Kadirli köyü.
Ali Aslan: Düziçili, 1957 doğumlu, İspir Onbaşı'nın ölümüne ağıt yakan.
Alibozlu: Düziçi'nde köy.
Ali Paşa: Çukurova yöresinde anlatılan türkölü halk öykülerinden biri.
Anacık Kalesi: Ağyol güzergahında bir kale.
Artaş: Eski adı Hunu. Afşin köyü.
Arsuz: İskenderun'da bir sahil beldesi.
Âşık Kul Halil: 19. yy'da Andırın Beşbucak köyünde yaşamış halk ozanı.
Âşık Mahmut: 1924-1981. Düziçi'nde yaşamış türkölü halk hikayeleri anlatıcısı.
Âşık Mehmet Demirci (Köroğlu): Düziçi yöresinde geleneksel Köroğlu türkölü halk öykülerini en iyi anlatıp söyleyen ozanlardan biri olup kendisinin de halk şiiri tarzında başarılı ürünleri vardır. 1960 İhtilalinde Gökçayır köyü muhtarıydı. 1980'lerde, 70 yaşlarında vefat etmiştir.
ATO: Adana Ticaret Odası.
Avgasır/Avkasır: Maraş-Andırın arasında, sebze ve meyvesiyle ünlü bir köy.
Ayvanoz: Türkoğlu ilçesi önündeki Gavurgölü'nün antik adı.
Azgıt: Andırın'da bir köy.

Bahçe/Bulanık: Bulanık Bahçe de dinilen Osmani'nin Bahçe ilçesi.
Balat: Didim'de antik Milet üzerinde kurulmuş köy.
Balk: Andırın'da bir köy ve ova.
Berit: Göksun'da bir dağ.
Binboğa: Göksun'da bir dağ ve yayla adı.
Bolkar: Orta Toroslarda zirve.

³⁶ Burada eksiksiz bir kişi ve yer adları listesi yapma yoluna gidilmemiş, hatta genel olarak bilineceği varsayılan ve metnin anlaşılması bakımından listede yer vermeye çok da gerek duyulmayan özel adlar listeye alınmamıştır.

Boynuyoğunlu: Andırın'da bir köy; eski adı Teciker.
Bozdoğan: Çukurova'daki kalabalık Türkmen aşiretlerinden biri.

Camuzluk: Andırın'da köy.

Cemal Tural: 1905-1981. Türk asker ve siyasetçi. TSK'nın 13.Genelkurmay Başkanı. Emeklilik sonrasında siyasete atıldı. 1973'te Millet Partisi genel başkanlığına seçildiyse de kısa süren bu görevden 1974'te istifa etti.

Cinkayası: Ceyhan ırmağı kıyısında Erenler köyünde büyük bir kayalık.

Coşkun Seyhanlı: 1937-1993. Osmaniyeli öğretmen. O.N.Poyrazoğlu'nun yazdığı Osmaniyeli Mektuplar kitabındaki mektupları yazıp gönderen kişi.

Cumali: Andırın-Düziçi yöresinde 20. yy'da yaşamış bir davul çalma ustası.

Çakal Halil: Osman Gökçe'nin Berit'in Gözyaşları adlı kitabında geçen 'Halil'in Düşeği' denilen yerde vurularak öldürülen kişi (Osman Gökçe'nin dedesi).

Çaltepe: Andırın ovası ortasında kayalık bir tepe.

Çoban Kâhya: Andırın'da Bayındır aşiretinin ileri gelenlerinden biri.

Çona: Osmaniye'de köy.

Çöğdür: Aşağı Andırın'da Ağyol üzerinde kale.

Dırdıbtılı: Andırında köy; yeni adı Erenler.

Düldül: Düziçi-Andırın-Maraş üçgeninde volkanik dağ.

Ebu Müslim Horasani: 718-755. İranlı siyasetçi. Emevi Devleti'nin yıkılışı ve Abbasi Devleti'nin kurulması aşamalarında önemli roller üstlenmiştir.

Ellek: Düziçi'nde kasaba.

Ericek: Göksun'da Berit dağı eteğinde kasaba.

Esendere: Göksun'da, Berit'ten doğarak Ceyhan'a karışan bir çay.

Fettahlı: Çukurova yöresindeki Türkmen aşiretlerinden biri.

Geben: Andırın-Göksun arasında, Ağyol üzerinde kasaba.

Gizik Duran: Çukurova'nın işgalden kurtuluşu yıllarında Ermenilere karşı savaşmış, eski bir eşkiya.

Göllüler: Düziçi'nde köy.

Gökçayır: Düzçi köylerinden biri.

Gökgedik: Andırın köylerinden biri.

Güççük: Asıl adı Hanifi Köşker. Düziçi Gökçayırdan. Uzun süre davar çobanlığı yapmış; geçimini daha çok kaçakçılıkla sağlamış; berduşluğu, hovardalığı ve lafçılığıyla bilinen mukallit biridir. Gerçeklik payı çok az birçok olayı öyküleştirilmiş; ÇFÜM 2'deki "Koroğlu'nun Muhtarlık Mührünü Koruma Beyanındandır" adlı anlatı da bunlardan biridir. 1981'de vefat etmiştir.

Hacılar (Yeniköy): Düziçi ilçesinde mahalle.

Hakan Alpin: 1966 doğumlu. Grafiker. Alfa Yayınları başta olmak üzere; Vakıf, Haftalık Express, Mavikuş (sonradan adı Gökkuşluğu), Filit, Günaydın, Yeni Yüzyıl, Çete gibi dergi ve gazetelerde çizgiroman türü çalışmaları oldu. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Zabıta Müdürlüğüne belgesel içerikli Zabıta Tarihçesi

albümünü hazırladı. Başta Çizgiroman Ansiklopedisi olmak üzere üç kitabı yayımlandı. ÇFÜM 1'in editörüdür.

Halet Çambel: 1916-2014. Türk arkeolog. Hattuşaş'ın bulunduğu Boğazköy'de, stajyer olarak başladığı kazıları hayatı boyunca sürdürmüş, bilim dünyasınca "*Hitit hiyerogliflerinin çözüldüğü yer*" olarak tanınan Karatepe-Arslantaş Höyüğü'nde, Türkiye'nin ilk açık hava müzesini kurmuş; Karatepe kalıntılarının ortaya çıkarılmasını ve Hitit dilinin çözülmesini sağlamıştır.

Halit Arabaoğlu: Çukurova-Antep yörelerinde çok sevilen barak yorumcusu (20. yy).

Halbur: (Kalbur'dan) Andırın-Ağyol üzerinde yaylalık.

Hamam köyü: Kozan'da köy.

Harboğazı: Aşağı Andırın ovasından Ağyol üzerindeki ilk geçit yeri.

Hartlap: Bıçaklarıyla ünlü, Maraş'ın merkez köylerinden biri.

Haydar Tunçkanat: 1921-2002. Türk asker ve siyasetçi. 27 Mayıs Darbe-si'ne Kurmay Albay olarak fiilen katılmıştır. Cumhuriyet Senatosu Milli Birlik Komitesi üyesi.

Hüseyin Alp: 2.15 boyunda, Türk Milli Basketbolcusu, aktör.

Höçük Koca: Düziçi Pirsultanlı köyü sakinlerinden biri.

Höçülü: Andırın'da yaşamış usta bir davulcu.

İbrahim Karalı Davutoğlu: Osmaniye Sumbas doğumlu, Alabohça adlı kitabın yazarı.

İrfan Çeşmesi: Düziçi Köy Enstitüsünden kalma anıtsal bir çeşme.

İsmet Atlı: 1931-2014, Dünya ve Olimpiyat Şampiyonu Türk güreşçi, halk ozanı.

İspir Onbaşı: Düziçi Karacaoğlan köyünde yaşamış Karacaoğlan sevdalısı bir anlatıcı.

Kadıoğlu: Maraş'ta büyük bir aile.

Kanber Rişvanoğlu: Andırın doğumlu, askeri yargıç, avukat ve derlemeci yazar.

Kanlıgeçit: Doğu Toroslardan Çukurovaya girişi sağlayan geçit.

Kara Ali: Andırın'lı ünlü davulculardan biri.

Karacoören: Düziçi'nde bir köy.

Kara Osman: Osman Gökçe'ye anasının seslenişi.

Kargaçayırı: Andırın'da bir köy.

Karkınlı Omar: Düziçi'ndeki Karkın Türkmenlerinden. Köyü Karkın'dan Pirsultanlı köyüne göçmüş,

düğünlerin vazgeçilmez kınacılarındandır. Yörede kız kaçırma olaylarına sıkça karışması da yardım severliğinin bir sonucudur.

Karya: Antik dönemde Muğla-Bodrum yöresine verilen ad.

Kastal: Andırın yakınlarında, Ağyol üzerinde bir geçit.

Kaşgari/Kaşkarlı Mahmut: 11. yüzyıl'da yaşamış ünlü sözlükçü, Divan-ı Lügat'it Türk yazarı.

Kayapınar yaylası: Andırın'ın Beşbucak köyünde yayla.

Keşiş Çayı: Kadirli-Andırın arasında bir akarsu.

Kır İsmail: 20. yy'da Düziçi'nde yaşamış türkölü halk hikayeleri anlatıcısı.

Kırmıtlı: Osmaniye-Kadirli arasında köy.

Kızılcaova: Düldül dağı karşısında, Andırın tarafında bir yayla.

Kirik Ali: 20. yy'da Düziçi'nde yaşamış türkölü halk hikayeleri anlatıcısı.
Kozanoğlu: Çukurovada, 19. yy'da Fırka-i İslahiye iskanına karşı direnen
Avşar ve Varsak aşiretleri beyi, beyliği.
Köleli: Andırın-Düziçi arasında köy.
Körsulu: Andırın'da Kargaçayırı ovasında dere.
Köyyeri: Andırın'da Yeşiloba kasabasının eski adı.
Kumkale: Andırın Ağyol üzerinde bir kale.
Kuşaksız Hoca: Andırın'ın Kızık köyünden bir molla.
Kuzgunpınarı: Kızılcaova yaylasında pınar, göze.
Küllük Tepesi: Ağyol üzerinde bir geçit.

Lek Aşireti: Çukurova dolaylarında yaşayan Kürt kökenli aşiret.

Maraş Deresi: Beşbucak köyü içinden akan bir dere.
Meryemçil Beli: Ağyol'un Toroslardaki geçiti.
Miletos/Milet: Didim'in antik adı.
Muharrem Ertaş: 1918-1984. Türkmen saz ve söz ustası. Bozlak türünün en önemli adlarından. Ailesi Abdallar diyarı Aksaray Ala Kilise'den gelip Kırşehir'e yerleşmiş, Muharrem Ertaş bu köyde doğmuştur. Orta Anadolu ve Çukurova yöresi geleneksel halk müziğinden geniş bir repertuarı vardır.
Mürseloğlu: Amik ve Çukurova yöresine yerleşen Türkmenlerden bir aşiret.

Necat Yayıcıoğlu: 1929 Andırın doğumlu, 1956 yılında Tıp Doktoru olmuş, Adana'da Özel Bir Hastane kurarak 23 yıl çalıştırmış, 1998'den sonra tarih araştırmaları yapmıştır; Osman Tufan Paşa adlı kitabın yazarıdır.

Osman Esen: Düziçili ozanlardan. Bir adı da "Çiçek Profesörü"dür. 1970'lerde vefat etmiştir.

Osman Nuri Poyrazoğlu: 1934 doğumlu, Osmaniyeli, öğretmen, yazar. Osmaniyeli Mektuplar, Yüz Yüze Görüşmeler, Eğer Benim ile Gitmek Dilersen, Kitap Kitap Şiir Gelir Bizlere ve Akşamın Olduğu Yerde gibi kitapların yazarıdır.

Özerler: Çukurova yöresindeki Türkmen aşiretlerinden biri.

Pertev Naili Boratav: 1907-1998. Halkbilimci, halk edebiyatı ve folklor araştırmacısı.

Ruhi Su: 1912-1985. Türk halk müziği ve opera sanatçısı, halk türkülleri derlemecisidir.

Sabunçayı: Varsakların eski yurdu Nacar'dan doğup batıya doğru Düziçi ovasını ortadan yarıp geçerek Ceyhan ırmağına karışan çay.
Seydihanoğlu: Kadirli Nüfret köyünde yaşamış bir molla.
Sırkıntı: Çukurova yöresindeki Türkmen aşiretlerinden biri.
Sular: Adana'da Gar'a yakın semt adı.
Sumbas: Kadirli-Kozan arasındaki çay.

Tantan Deresi: Köleli-Dırdıbtılı arasında dere.

Tapan: Bıçak, balta, tahra gibi kesici gereçlerin yapımıyla ünlü, Kozan yöresinde bölge.

Taş Düldül: Düziçi'ndaki Düldül dağı.

Tecirli: Çukurova yöresinde yoğun bulunan bir Türkmen aşireti.

Tereli deresi: Andırın-Harboğazı yöresinde Andırın çayını besleyen bir dere.

Tozoğlu Bekir: Bekir Dağsever.

Ulaşlar: Çukurova yöresindeki Türkmen aşiretlerinden biri.

Uzunyayla: Pınarbaşı-Göksun yöresinde Avşar aşiretlerinin yaylası.

Üzücek: Aslantaş baraj suları altında kalmış Andırın köylerinden biri.

Varsaklar/ Farsaklar: Anadolu'nun değişik yörelerine dağılmış bir Türkmen aşireti.

Yarsuvat: Ceyhan ilçesinin eski adı.

Zülfikaroğlu: Aşağı Andırın'da ünlü bir aile.

ÇFÜM 2'DE GEÇEN YEREL AĞIZ SÖZCÜKLERİ /DEYİMLER (³⁷)

Abdest vermek: Muhataba ya da rakibe ders vermek; onu paylamak.

Ağca: Ham pamuk ipliğinden ıstarlarda dokunan sergi.

Adı batasıca: Sevilmeyen, uğursuz ve zararlı hayvanlar, hastalıklar için de kullanılır.

Ahu kuşu: Baykuş.

Akça Sazın Ağaları: Yaşar Kemal'in romanlarından biri.

Aklını zangırdat(mak): Ürkütmek, korkutmak, hayretler içinde bırakmak.

Alamartin: Yarı otomatik bir silah.

Ala yaşlı: Orta yaşlarında (ne genç, ne yaşlı).

Annaç: Alına gelen yön, tam karşı.

Anksiyete: Panikatak.

Apır zapır (konuşmak): Ne dediğini bilmez bir biçimde, saçma sapan konuşmak.

Arabistan taylar: Arap atları.

Aşlanık: Şaka, latife.

ATO: Adana Ticaret Odası.

Avarlık: Ticari olmayan sebze bahçesi, bostan.

Avrat: Kadın, iyi ve becerikli kadın.

Ayağını orta direğe dayamak: Uyumsuzluk göstermek, inatlaşmak.

Ayırtmaç: Dalın, ağaç gövdesiyle birleştiği yer.

Avuk(mak): Yetinmek, oyalanmak, avunmak.

Avşırı çavşırı: Karmakarışık, düzensiz ve sırasız

Baytar: Tarla, ormandan edinilmiş, az çok işlenmiş ekenek.

Belben: Kurutulmuş incir ezmesi.

Berihay davulu: Türkmen aşiretlerinde kavga çıktığını duyurmak için çalınan davul.

(³⁷) Burada eksiksiz bir sözlük hazırlama yoluna gidilmemiş, hatta yerel ağızda bozulmuş ama genelin anlamakta zorlanmayacağı düşünülen söz ve söyleyişlere yer verilmemiştir.

Binin yarısı beş yüz: Kesin doğru; değişmezlik.

'B.k yeme': 'Kötülük içinde kalma, iyi bir şeyler yap' anlamında uyarı sözü.

Borç: Yerine getirilmesi gereken ödev.

Bukağı: Binek hayvanlarının ayağına takılan demir kelepçe.

Büngülde(mek): Pınarların, çaykaraların ses çıkararak kaynaması.

Cangama: Gürül patırtı, çekişme.

Caz karısı: Cadı.

CERN: *Avrupa Nükleer Araştırma Merkezi*. İsviçre ve Fransa sınırında yer alan dünyanın en büyük parçacık fiziği laboratuvarı.

Cirpintil: Akdeniz maki topluluğundan bir çalı. dallarından süpürge bağlanır.

Cibelik/cipdemlik: Tümünden, tamamen.

Cıdal: Uyuşmazlık.

Cobuk: Kuyruk kılları kısaltılmış (daha çok at için).

Comuk: Kesilerek kısaltılmış.

Cunkuruk çık(mak): Umdüğünü bulamamak, hayal kırıklığı.

Çağıl/Çağal: Tarladan toplanmış taş yığını.

Çağşak: Kurumuş su akarındaki taşlar.

Çaltak: Dal budak (hoşa gitmeyen durumlar için de kullanılır).

Çeki: Genellikle yaş çalılardan yapılan ve et taşımakta kullanılan çengel.

Çem: Çayır, çimenlik.

Çeş(mek): Çözmek.

Çingil: Ağacın ince uç ve alt dalları.

Çilpek/çelpek: Pürüz, atılarak düzeltilmesi gereken, kalıntı.

Çimken/çinkem: Tike, parça.

Çilpi: Çalı çırpı ikilemesindeki çırpı, ağaç vb ince dalları.

Çingil: Küçük kova, sitil/sıtıl.

Çortmuk: Kesilen ağacın toprakta kalan kısmı.

Çokuntu: Topluluk, düşün vb durumlar için birikmiş insanlar.

Çotul/çot: Ağaç dallarının ana gövdeden ayrıldığı yer, çatma.

Dabaz: Deride, kızarma, kaşıntı, alerji.

Dalcıklama: Güreşte tek dalma oyununu, korkarak, aldatarak yapmak.

Darısı başına ol(mak): Olumlu bir durumu, başkası için de dilemek.

Davuş/davis: Çok az da olsa duyulan, ses ve hareketler, eylemler.

Dayak: Dayanak, katkı.

DDT: Çok zehirli bir tarım ilacı.

Değlip: Döğme yapılan değirmen.

Delikli taş bağla(mak): İntihar amacıyla suya atlanırken kurtulmayı engellemek için vücuduna taş bağlayarak ağırlık etmek.

Dıkıl(mak): Girmek.

Dırğa kuşu/dırğa: Akarsu kıyılarında yarlara yuva yapan, güvercin iriliğinde, çirkin sesli, güzel tüylü, ekin zararlısı böcekleri yediği için yararlı, arıları yediği için de zararlı, eti yenmez göçmen kuş; urukkuşu, arıkuşu, gökkuzgun da denir.

Dışlığı gelme(mek): Can sıkıntısı.

Dirhemsiz: Aşağılamak anlamında ölçüsüz.

Diş kirası: Bahçede, bostanda yenilen ya da evde yapılan ikramlardan başka, giden konuklara aynı yiyeceklerden yapılan hediye paketi.

Divânü Lugâti't Türk: Kaşkarlı Mahmut'un ünlü 'Türk Dilleri Sözlüğü'.
Diz donu: Dize kadar inen kadın iç çamaşırı.
Dombalak: Takla.
Donnuk/donluk: Don, çamaşır yıkanan yer.
Dük at(mak): Bilye/misket oyununda misketi yuvarlamadan, kaldırtarak atıp rakibin bilyesini vurmaktır.
Düşek: 1-Birinin vurulup düştüğü yer. 2-Miras payı.

Ealen(mek): Eğlenmek, eğlenip kalmak, oyalanmak.
Ebe: Anneanne, babaanne.
Ede: Kardeş, abi; davul zurna çalan Abdallara da "Ede" diye seslenilir.
Ekti: 1-Alışmış (daha çok, ele alışan yabancı hayvanlar için kullanılır). 2-Canı her yiyeceği çeken, iştahlı, obur.
Elbir: Aracı, hacana, çöpçatan.
El görümlüğü: Özel günlerde ya da seyahatlerde giyilen giysi.
Eli değnekli gez(mek): Şirret tavırlar içinde, kavga aramak; bela saçmak.
Elin şirelenmesi: Tepsi ile servis edilen baklavanın elle yenilmesi... (Elle yemekteki amaç, ağza götürülen dilimin kızarmış üstünü damağa değdirmeden, ters yüz edilerek dil üstüne konulması... Eğer baklava diliminin kızarmış yüzü ağız tavanıyla temas ederse, damağa yapışır ve çiğnemeyi zorlaştırır. Tutkunları bu nedenle özellikle fırında kızarmış tatlılar için çatal-bıçak kullanmazlar.)
Eprim: Yıpranmış, tiftiklenmiş. ('Eprim eprim' biçiminde ikileme olarak kullanılır.)
Erbebisi ol(mak): Erbabı olmak, ustalaşmak.
Eskeği/Köskeği: Ucu yanık odun.
Eşemen: Ayşeden bozma kadın adı, Eşe.
Eşkere: Aşkar, apaçık.
Evdeci: Çiftliklerde mutfaktan sorumlu kişi.
EXPO: "exposition" kelimesinin kısaltılmışı; Dünya Fuarı olarak da bilinen ve 19. yüzyılın ortalarından beri düzenlenen organizasyon. Türkçe karşılığı "sergi".

Faldır/faldırdak: Kaba, beceriksiz.
Feldirde(mek): Titremek, ayakta durmakta zorlanmak.
Ferden: Top kumaş, denk.

Garan(mak): Yakınmak; azarlamak.
Garbi: Güney bölgelerinde harman savurmaya en çok yarayan batı rüzgarı.
Gardak: Dokumda ya da dikişte pürüz, potluk.
Garim: Hısım, akraba, aile; eş dost.
Gatık: Ayrılan.
Gavır: Kafir anlamında sevecenlikle söylenen söz; 'domuzcuk' der gibi.
Geçgele: Tahatadan yapılmış, üzerinde yük taşınan gereç.
Gelin Abla/Gelin bacı: Yenge.
Gepir güpür et(mek): Ayak sesi duyulacak şekilde yürümek.
Gıç/kıç: Ayak.
Gırağı: Kıyısı.
Gısıktır(mak): Sıkıştırmak, kısırmak.

Gıv ver(mek): Gaza getirmek; kıskırtmak; yüreklendirmek için işaret vermek.

Gimi: Gibi (Benzetme ilgeci).

Gizir: Tohum, bider.

Gölük: Binek hayvanı, at.

Görset(mek): Göstermek.

Göz değdir(mek): Nazar etmek.

Gubar(mak): Şişinmek, övünmek.

Güdümen: Bir liderin etrafındaki gönüllüler. Çete üyeleri.

Haber anlamaz: Laf dinlemez, halden anlamaz, inatçı-ilgisiz.

Habı: Çılgın, coşkun.

Hadl-i hüküm: Son hüküm, son karar.

Hanet çenet: Paramparça.

Han'oldu: Hani, nice oldu, sorusu.

Hamzan: Çiriş otundan yapılan, genellikle içinde eritilmiş yağ saklanan organik kap.

Harmacılık: Harman zamanı, muhtaçlara, dilencilere verilen göz kirası.

Harnı: Haruniye (Düziçi ilçesi).

Hartlap: Sandal ağacı.

Hapahap ol(mak): Beklenmedik bir biçimde karşılaşmak.

Hayıt: Akdeniz maki topluğundan hoş kokulu bir çalı türü. Sürgünlerinden sepet örülür.

Hayla(mak): Bir işi iştahla yapmaya kalkmak; ya da iş yapanları teşvik etmek, coşturmak.

Hayma: Gölgelik, 'haime'den.

Hece taşı: Mezar taşı.

Hekir: Eritilmiş yağ tortusu.

Herhal: Sanırım.

Hesabınan: Hesap ile.

Heyka: Hikaye, anlatı.

Hıllangaç: Salıngaç, salıncak.

Hımırtı: Ancak çok yakındakilerin duyabileceği konuşma sesi.

Him: Dip.

Hodul/Fodul: Gösterişli kadın, kız.

Hopla(mak): İtiraz ya da alınganlık etmek; harekete geçmek; zıplamak.

Hopur: Tarla açmak için kesilmiş ağaçlık alan.

Horanta: Aileyi oluşturan bireyler topluluğu; aile.

Hoşamat: Hoş tutmaya çabalamak.

Hörtük: Sevimsiz, işe aramaz.

Hüllen(mek): Abanmak.

Hüs(mek): susmak.

Ilgım: Hafif sis.

Ispatan: Su teresi.

İşmar: İşmar, işaret, başlama ve başlatma fişegi.

İlenger: Halka; leğen.

İlehe: Bir hitap olarak 'ilahi'.

İleri gelen, çömelip üren: Bir toplulukta öne çıkan-lar.
İnnik: Karların yazın bile erimediği koytaklar (mağaralar).
İtea: İteği, üzerinde un elenen sergi.
İyeş(mek): Bir işte, bir durumda başkasıyla gizliden yarışmak.

Kaat: Banknot, Kâğıt para.
Kamalak: Katran da denilen sedir ağacı.
Karahana (yayınevi): Adana'da bir yayınevi, kitabevi,
Kâşgarî: Divanü Lügat'it Türk yazarı Kaşgarlı Mahmut.
Kavm-i harami: Hırsız aşiret.
Kavut: Kışın hayvanları beslemek amacıyla, çeşitli hububatın kavrulup karıştırılarak taş değirmende çekilmesinden sonra hazırlanan yem, zavara.
Kayış at(mak): İş ve oyun dışı kalmak, beklenen eylem ve etkinlikten vazgeçmek.

Kazıkbağı: Bir düğüm biçimi.
Kele: Kadına hitap, kadın hitabı.
Kelep: İp yumağı.
Kemre: Katmanlaşmış kir tabakası.
Kepir: Verimsiz ve erozyona uğramış tarla, arazi.
Kepsi(mek): Tökelemek.
Kertmele(mek): Koparmayacak şekilde kesmek, bir işi yarılacak.
Kestek: Kesiği olan.
Kış katığı: Kış için hazırlanan zahire, yiyecek.
Kıyılı kıpılı: Sessiz sedasız (duruş), düzenli yapılmış (iş).
Kızıl ekşi: Köpek ısırmasında ilaç olarak kullanılan sumak suyu.
Kirkit: Halı, kilim dokurken atıkları sıkıştırmakta kullanılan dişli gereç.
Kirtik: Sabun kalıbından kalan artık.
Koçkır: Köroğlu'nun Kırat'ı.
Koska: Giyimi kuşamıyla, tavırlarıyla havalı duran, berduş.
Kortul: Koska ve ukala.
Köskeğe: Ucu yanmakta olan odun parçası.
Kovgun: Talan; sürgün.
Könçek: Alt iç çamaşırı.
Kulak tozu al(mak): Tokat atmak.

Lafın eyasına vur(mak): Sohbeti koyulaştırmak.
Lafın belini kır(mak): Çok keyifli bir sohbette bulunmak.
Laflaşmak: Sohbet etmek, konuşmak.
Lığlak: Eğimli akış.
Loru: Şişkin, yumuşak, omurgasız.
Loş: Düğünlere, ziyafetlerde yenilen içilen yemek.

Mank ol(mak): Donup kalmak.
Mahraç: Yatak, yorgan yükü, denk.
Mahsere: Pekmez kaynatılan, yağ çıkarılan fabrika ya da atölye.
Malamat: 'Melamilik'ten kaynaklı 'rezil, rüsva'.
Meke: Bir tür tahıl, mısır bitkisi.
Mıdıklan(mak): Olur olmaz şeylerden huylanmak; alınganlık göstermek.
Muraz: Murat.

Mutlak/murtlak: Muska.

Nâm-ı müstear: Diğer ad, bilinen isim.

Natuyunuz: 'Ne iş yapıyorsunuz, ne yapıyorsunuz?'

Ne biliyim: Bilmem ki.

Nefsini körletmek: Yarı doyum.

Oğuz Lehçesi: Anadolu Türkçesinin de içinde bulunduğu eski Türkçenin kollarından biri.

Ohlaz: Oflaz, iyi, hoş.

Örenek: Örnek gösterilecek nitelikte.

Örk: Hayvan bağı.

Öteaçe: Karşı yaka.

Ötealer: Ötekiler.

Pança pança: Pençe pençe, avuç avuç.

Pırt(mak): Bulunduğu yerden çıkmak, kaçıp kurtulmak.

Pelbakan ol(mak): Boş boş bakmak; anlamaz anlamaz dinlemek; şok vaziyeti.

Perdah çek(mek): Güreşçinin, güreşe tutuşmadan önce yaptığı yığitlik gösterisi.

Pıtır: Geveze.

Pıttır(mak): Bırakmak, koy vermek, elden kaçırmak.

Pırtı: Çamaşır, giyecekler.

Pısmak: Saklanmak, sinmek.

Portak: Kaçma imkanı veren, yol, yolak.

Pörtlet(mek): Göz vb bir şeyi dışarı çıkartmak.

Puhu: Baykuş.

Redd-i miras: Mirasın reddi.

Sac altı kömbe: İki sac arasında köz üstünde ve ateş altın da pişirilen çörek, börek.

Saik-i sekr: Şarhoşluk etkisi.

Salak: Sulanabilen arazi parseli.

Samırdan(mak): Kendi kendine konuşmak.

Sarı (lira): Altın, para.

Satır: Kova, bakraç.

Sayak: Saymak, 'sayalım'.

Seklem: Yarı dolu.

Sen(mek): Sönmek, pörsümek.

Selbice: Servi gibi.

Silelemek: Bir kabı ağzına kadar doldurmak, düzlemek.

Soku: İçinde buğday vb tahıl ezilen taş dibek.

Soku taşı: Sokuda tahıl ezmeye yarayan taş.

Su yutkunu: Birlikte iş tutulması zor, geçimsiz kimse; ağır davranışlı kişi.

Söbü/söbe: Kavun, karpuz gibi cisimler için eliptik şekil.

Sürelen(mek): Tebelleş olmak, sürtünmek.

Şalvar bırakmak: Güreşte galip tarafa ve baş güreşçiye verilen ödül.
Şapırdatan (yakalamak): Kaçan ya da kaçmaya çalışan birini ani olarak tutmak, yakalamak.

Şapta: Hayma/çardak yapılırken gölge olacak dalların altına uzatılan sundurma.

Şavır: Durum, davranış biçimi.

Şimnit(mek): Şımartmak, arka çıkmak.

Şire: Şıra'dan; pekmez vb tatlıların şekerli tadı ve yapışkanlığı.

Şivşirme: Kışkırtma.

Şor: Söz, laf, anlatı.

Şorda: Şurada, ötede.

Tap: Güreşte elde edilen oyun pozisyonu.

Tapla(mak): Tahmin etmek.

Taka: Geçici, bir mevsimlik çardak.

Teken tüken: Seyrek, seyrekçe.

Tevir tevir: Türlü türlü, çeşit çeşit.

Tevriz: İri cins bir kabak.

Tırıp: Çok.

Tırısa geç(mek): Hızlanmak, ivme kazanmak.

Tirininim: Tempom, havam.

Tısıl tısıl: Nefes nefese.

Tosmuk: Ağaç, kütük.

Tot/toht: Tasma.

Tumkarabatağa dal(mak): Baş aşağı suya dalmak.

Tusmak: Saklanmak, küsmek.

Tülek: Kumaz, açığöz, hileci.

Uz gel(mek): Ölçülü ve yavaş olmak.

Üleş: Bölüşüm, pay.

Ülüş: Evde pişirilen börek, çörek, yemeklerden komşuya götürülen pay.

Ürüsüm: Adet, gelenek.

Vazıl: Arı kovanı sesinden yola çıkarak 'boş konuşan'.

Vızzık: İzmarit; değersiz.

Veriniz mi: Ver misiniz, verseniz nasıl olur acaba.

Yalbirdak: Çıplak, parıltılı.

Yalbirda(mak): Parıldamak.

Yampirik: Aksak ya da yay yan yürüyen.

Yancı: İskambil oynayanları seyreden kişi/ler.

Yavrim: Yavrum, çocuğum, gençler.

Yay(mak): Yayık gibi bir şeyi çalkalayıp örneğin yoğurdu ayran etmek.

Yealırken: Yayılırken; özellikle dut gibi ağaçtan meyveler koparıp yerken.

Yediken: Yedi kere.

Yelep yelep: Dalga dalga.

Yenge: Kuma.

Yernik git(mek): Doyasıya yaşayamamak.
Yıkıl(mak): Güreşte yenilmek.
YKY: Yapı Kredi Yayınları.
Yolak: Ağıl gibi bir engelin aşılabılır yeri.
Yornuğu çık(mak): Yornuklanmak, dinlenmek, rahatlamak.
Yu(mak): Yıkamak.
Yutkun(mak): Canı çektiği için ağzı sulanmak.
Yük: Yük konulan yer, yüklük; kiler.

Zaar: Zahir, görünün, anlaşılan.
Zağ: Bilenmiş, keskin.
Zavır: Kızmak, azarlamak.
Zındık: İnançsız.
Zıpçık: İnce, zayıf, işe yaramaz.
Zırı olma(mak): Havasında, formunda olmamak.
Zobu: Kaba saba, zor, külfetli.
Zomp: Tomruk.
Zubdan: Serçeğillerden bir kuş.

